

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

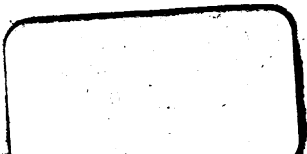
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

KPD 3345

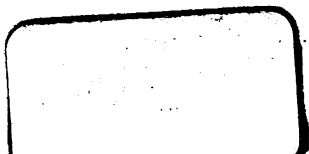
v. 1

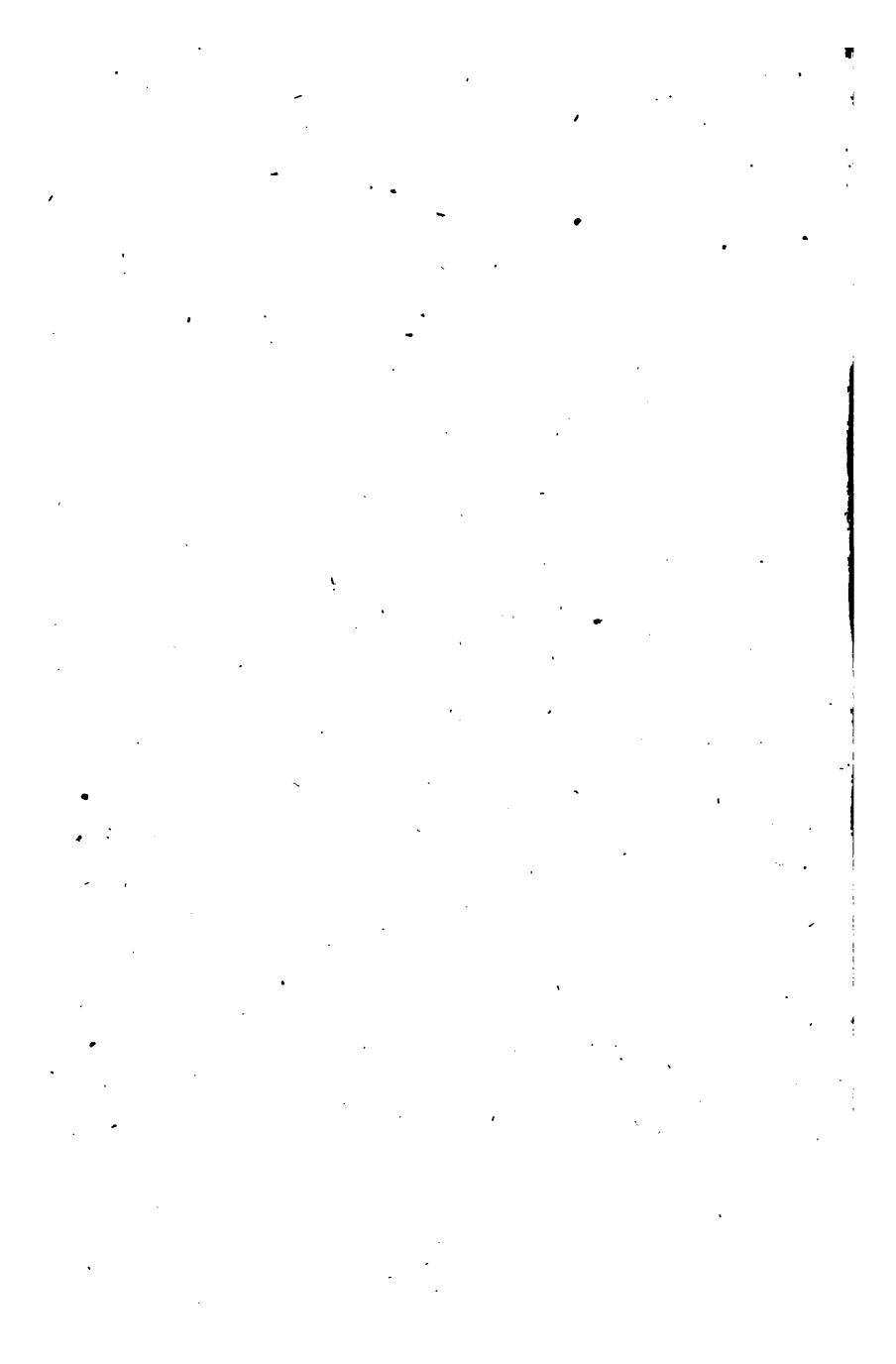

KPD 3345

v. 1

Lanc 1860

PUBLIUS PAPINIUS STATIUS.

RECOGNOVIT

GUSTAVUS QUECK.

TOM. I.

SILVAE. ACHILLEIS.

LIPSIÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLIV.

KPD 3345

58*66

PRAEFATIO.

Praesidia critica, quibus in emendandis Statii silvis usi sumus, fere eadem sunt, quae F. Handius enumeravit in editionis praefatione p. XXII—XXVII. Editio vero Handiana quum ultra carmen tertium libri primi non progressa sit, ipsae codicum collationes ab Handio collectae nobis inspiciendae et diligenter taxandae erant. Invenimus enim in libris scriptis ab Handio relictis lectiones cod. Senensis ad editionem Bernatii factas a Josepho Scaligero, lectiones codd. Vaticanorum quatuor et cod. Vossii exemplo Handiano adscriptas, lectiones cod. Vratislaviensis, Parisiensis n. 8282 signati et Capilupiani. Sed quum mox post Handii librum in lucem editum Franciscus Passovius multis exemplis (cf. libellum academicum Vratisl. MDCCCXVIII) demonstrasset, collationem cod. Vratisl. in usum Handii factam maneam neque satis accuratam fuisse, usi sumus nova collatione illius codicis a Silligio in repetita editione Marklandiana (Dresdae MDCCCXXVII, praef. XXI—XXXIII) proposita. Cod. Parisiensis novam collationem exhibet editio Lemairii, Par. MDCCCXXV, qua usus est Fr. Dubnerus, Par. MDCCCXXXV. Capilupiani codicis collatio modo ad quintum librum pertinet. Vindobonensis cod. collationem, quam Mich. Kovats Martiny publici iuris fecit (cf. fragmenta literaria rerum Hungaricarum tom. II. p. 7 sqq.), iterum inspeximus. Neque negleximus lectiones codicum, qui diversis nominibus (cod. Iust. Lipsii, cod. Florentini seu Medicaei, cod. Ioannis Rhodii, codd. Barthii) feruntur et a veteribus editoribus laudantur. Vide quae de his exponunt I. F. Gronovius, diatr. ab Handio edita p. 19 sq., Marklandus, praef. pag. VII ed. Sillig., Barthius compluribus locis, Handius, praef. p. XXVIII. Diligenter etiam discrepantes lectiones in

antiquis editionibus obvias observavimus. De editione prima silvarum, cuius exemplum in bibliotheca Vimariensi est, narravit Handius, praef. p. XXIX; Parmensem et Romanam diligenter Marklandus et N. Heinsteus contulerunt; Parmensem vero ex optimis libris expressam esse testantur viri docti, quos modo nominavi, eamque cum Vratisl. mirum in modum consentire, permultis locis comprobare possumi. Praeterea multas editionis Vicentinae, Aldinae utriusque altatumque sectiones et editores antiquiores, praesertim Marklandus, collegerunt et Handius annotavit, additis innumerabilibus virorum doctorum coniecturis, emendationibus nugisque.

Alia et recentiora praesidia critica ad emendandas silvas quam nobis non nota sint, etiam aliud quam quod ab Handio propositum, a Webero (Corp. Poët. Latt. p. LV.), a Dubnero aliisque repertum est de Statii codicibus iudicium ferri non potest: unam omnes, quos novimus, originem habere atque plerumque in corruptis locis consentire. Communis enim omnibus codicibus corruptelae exempla innumerabilia inveniri, facile quisque cognoscat ex ea, quae infra addita est, lectionum varietate. Si enim verum est, quod Angelus Pollitarius in exemplo editionis principis Romae in bibliotheca Corsina servatae scripsit, Poggium ex Gallia Gallica manu scriptura exemplar Statii silvarum in Italiam attulisse, atque ab hoc uno reliquos omnes codices emanasse, omnes quos habemus codices silvarum ad familiam Poggianam pertinent praeter Vindobonensem. Is enim pertinuit primo ad bibliothecam Budensem, ut ex insignibus Matthiae Corvini gentilitiis huius codicis praefixis apparet, pervenit deinde ad episcopum Vindobi, denique in biblioth. Caes. Vindob., cf. Martiniyi l. I. F. I p. 18. Consentit vero hic Vindob. omnino cum iis, quae Gronovius e codice episcopi Salisburgensis notat, ut hunc ipsum esse etiam Handius censeat. Quae vero discrepantia inter codices, qui e Poggiana familia emanarunt, atque inter Vindob. (Budens. Salisburg.) intercedat, haud satis perspicui potest, quam Vindob. collatio a Martinyo proposita non satis plena et integra esse videatur. Itaque magnopere optandum est, ut novis eun-
 nis nova ac plenior huius codicis collatio instituatut et cum viris doctis communicetur.

Enumeratis his, quibus usi sumus in edendis silvis praesidiis criticis, iam breviter exponamus, qua ratione usi simus. Omnium enim codicum auctoritas summa videtur Vratislavien- sis, qui fortasse, exeunte saeculo XIII. scriptus, quamquam passim mirabilia exhibet vitia vel errata, tamen plerumque veram lectionem praebet, vel ipais vitiis viam indicat, qua ad veram lectionem perveniri possit. Videtur autem Vratisl. nobis optimus non solum propterea, quod cum editione Parmensi saepissime consentit, sed etiam quod a scriba emendationes vel mutationes suscipi omnino non poterant, quippe qui subtiliore doctrina magnopere destitutus non verba vocesque descripsisse, sed potius literas depinxisse vel passim verba dictata calamo excepisse videatur; omnino in nominibus quae dicuntur propriis saepissime inveniuntur mixta vitia. Contra lectiones cod. Paris. haud raro ea magis suspectae sunt, quo saepius scribam, simul critici, negotium sibi imposuisse indicant.

Varias librorum manu scriptorum et editionum, quas nominavi, lectiones infra composui et enumeravi, non omnes, sed quae graviores viderentur, ut et ipse, fundamentum quaei, in quo niteretur oratio Statiana, haberem et alii quoque cognoscere possent, quibus causis in singulis locis constituendis ductus fuerim. Quum enim haud raro discederem in oratione Statiana constituenda a Marklando, quem omnes fere posteriores editores (Bipontini, Lemairius, Webersus, Dubnerus) maximam partem secuti sunt, ne temerarie atque arroganter tanti tanque ingeniosi viri emendationes aspernatus esse viderer, conspectum variarum librorum lectionum, ubi a Marklandiana nostra editio discrepat, addere necessarium visum est. Ingenii ac scientiarum copiam Marklandi quamvis magnopere admirer, et libentissime concedam, summa et immortalia in Statium explicandum et emendandum eius esse merita eximiasque in singulis locis emendationes ac divinationes, id tamen contendere ausim, Marklandum orationem Statii non eam restituisse, qualis principio fuerit, sed qualem esse ipse pro ingenii sui summa elegantia voluerit. *Non optima quaeque et perfectissima a Statio profecta esse probabile est, quippe qui „subito calore et quadam festinandi voluptate“ carmina sua*

profuderit et profligaverit, neque id, quod omnino poeta dignum, quod elegantissimum, quod politissimum videatur, quaerere et orationi eius obtrudere, sed quod a libris scriptis exhibetur Statiique proprio ingenio, carminum faciendorum importunae celebritati, verborum promptae nec semper diligenti ubertati convenire videatur, vel servare vel refingere editorem oportet. Propterea ubicumque librorum nostrorum consensus vel optimorum codicum lectio commodum sensum exhibuit, eam presse secuti sumus, reiectis Marklandi aliorumque coniecturis quamquam ingeniosissimis vel plurimum commendationis et gratiae prae se ferentibus. Sed nihilominus in Statio, qui ipse quasi in silvis ac tenebris diu abditus iacuit, quum pauca sint praesidia critica, coniecturis omnino carere non possumus. Propterea interdum ad coniecturas Marklandi aliorumque refugere nos oportuit, si librorum verba vel auxilium nullum ferebant vel emendandi viam recludebant vel sensum loco aptum omnino non praebant. Nos igitur a librorum scriptura modo invitos et necessitate coactos neque nisi rarisime decessisse, facile cognosci potest. Causas, quibus moti simus vel ad reiciendas priorum editorum lectiones et coniecturas vel ad recipiendas novas, in paucis modo locis quam brevissime addere placuit, quum verbosiores explicationes ab harum editionum natura atque indole abesse et soleant et debeant.

Restat, ut manibus Handii gratias quam maximas agamus, qui quamquam opera Stadiana, quae ante octo paene lustra edere copiosissimisque commentariis instruere auspiciatus erat, neque absolvere potuit, neque quae inchoaverat et praeparaverat, literis illa mandare voluit, ut quid de singulis rebus et locis iudicaret, perspicere liceret, multa tamen adiumenta conguessit, quae novam Stadianorum carminum editionem parandi copiam nobis fecere. Commentarii ab Handio relictii ad pauca modo carmina pertinent, iique partim incompositi, partim male et per compendia scripti, partim imperfecti et adumbrati modo sunt. In diiudicandis variis lectionibus nostram ubique sententiam secuti sumus.

Sondershusae Kal. Mart. MDCCCLIV.

G. Queck.

SILVARUM

LIB. I.

Epistola ad Stellam. *Prodiissent.* lacunam iam Domitius Calderinus expleverat. Paulo infra post *Quid enim?* iterum in libris lacuna est, quam idem Domitius explevit interpositis verbis oportet huius; sed iam in cod. Par. leguntur. — *Habuerunt* ex Vrat. restituit Passovius. — *In singulis diebus.* Vrat. Par. edit. praeter Aldinam habent praepositionem. — Vrat. habet *mineone verum* i. e. *timeo no.* — *Dedicaverat* omnes fore libri. — *Pro iussu sum* in Vrat. legitur *visum.* — Vrat. edit. princ. *maheretes.*

Carm. I. 1. *Moles geminata* aptius videtur, quam *gemmata* (Vrat.); quod alienum est a *moles* i. e. basi. 2. Vrat. *Sen. caelone per auras.* 11. restituimus lect. vulg. *discissis* ex Vrat. Vind. Par. 18. *non alior bene* Handius revocavit ex Vrat. 23. *assertae* recepimus cum multis libris, Vrat. edit. pr. *adsectae.* 28. *Servavi* vulg. *Cato castris*, missis coniecit; *ire castris* est *castris decedere*; pro *castris* coniecit *constans* Doellingius, qui singulari libello carmen nostrum interpretatus est. Cf. Annal. litt. Ienenses, 1818, p. 231. — 64. Vrat. Par. edit. pr. *continuis* — *montis*, quod ferri non potest; propterea usi emendatione Markl. scripsimus *Machina*; *continuo septem per culmina multus* *It fragor.* Pro *multus* coniecerat Doellingius *mutus*. Notanda est v. seq. omnium librorum lectio *singul.* 83. *profundo tre lacu* cum Handio ex Vrat. retinui. 86. Consensus librorum demonstrat, verba *quem traderis ausus* — *tulit gemina esse.* 91. Vrat. *nubiferas et haur* *Iovis.*

Carm. II. Vrat. *Epithal. in Stellam et Viol.* v. 9. *fultura* ex Vrat. bene restituit Handius, quamvis in ceteris *factura* legatur. v. 12. *lumine* quam omnes libri exhibeant, nescio an veram sit; cf. IV, 6, 55 *mitis vultu.* 22. *fronte* nobis legendum esse videtur. 27. *mendaces* est omnium librorum scriptura et loco aptissima. 32. *sortis* recepimus ex Markl. coniecit, quamvis librorum lectio *noctis* minime inepta sit: iamiam adest nox, nocte frui licet (data copia). 36. librorum scripturam et inter-

puactionem Handii seculi sumus; idem bene correxit v. 45: *praesum*; ex eiusdem coniecit dedimus. v. 60: *Lemna deprensae reperunt vincula lecto*. 70. Vrat. *et*; quod nescio an mutandum sit in *de*. 82. Vrat. *attonito*; sed *attonitus* praefereendum est. 86. *in ipsa* omnino servandum est; quod etiam Vrat. habet. 89. Sen. *praeluci*; Vrat. *praelsi*; in quo Passivius latere putat *praefulsi*. 113. *honorem* restitui; cfr. Handium ad h. l. 123. *angustum apok*. Vrat. Par. 128. Vrat. *vincto monilia*. 135. *falsos* plerosque libros secuti scripsimus; Vrat. *falsus*; teste Passovio. 145. Vrat. Par. *domus*. 147. *ridis*. Vrat. *viridis*. 154. idem *demissa*. 161. reclinem, mire consensus omnes fecerit libri *reclivem*. 176. *verit*. Vrat. Par. *mostr*. 180. *quae gloria maior* addito interrogationis signo. 183. *gentes* omnes libri. 194. *honorem* cum Handio scriptis. 202. *quod* — *coepit*; *qua laboris* Vrat. Par. 203. Vrat. *viduas*. 209. Vrat. Par. edit. *provolato*, additam etiam est *in munere claros*. 218. Vrat. Par. *mariti*. 223. *Parnassus honos* mutare noluimus; Vrat. Par. *Vind.* *Parnasis*; Heinsii coniectura; *et Parnasse* sonat turbatione aequalitatem; si vero mutandum est, legere licebit: *Parnassus sedit*. Cf. Annal. litt. Jenens. 1818, 222, ubi *Parnaceus* proponitur; Theb. I, 696. — 251. *opus* omnes libri. 252. Confortasse cum plerisque libris contra Handium defendendum est; vide Dubnerum ad h. l. 264. *sibi* Vrat. Par. 266. emendationem *regant* contra libros recipimus. 276. *longe* consensus plerorumque librorum restitimus. 287. *Carth.* III. Vrat. *Villa Tiburtina. M. Maurii Vepisci*; idem cod. v. 2. *inserta*. 36. *Nemeae*. 8. *Pisacumque* *amaram* (Vrat. Par.) bene revocavi et explicuit Handius (p. 359) vero *ipsa* cum Vrat. Virtd. editis; in ceteris Handii coniecturam secutus sum. 11. Vrat. edit. *per romis*. 16. sequendi sunt Leid. et Vat. (3596) *partem manu(s) concessa locis*; Vrat. abique *artem manus artemque* *hocis*, quod vitium in veteratum propagatum erat. 19. *unila perunbras* iam in Vrat. legitur. 21. *pro se*; *caeus* mavult; Doelkingius *lacteus*; inf. eius lib. v. schol. Blaviae. 1838. 23. Vrat. edit. *pu habentes*. 28. *luculentia* est depravatione; Vrat. aliique libris: *audacis victos*. 32. *stivi* (omnes libri) sensu vitium; fluxius est Euripus. 40. *taentes* Vrat. Par. 41. *turbine in illa* Vrat. Vind. communi vitio. 43. Vrat. *Vind.*

noæ (noæ) silet et nigros mutantia; Par. et nigres imitantia, idem edit. pr.) quas verba *πύργον* designare videntur et, quamvis aliqua ex parte displiceant, non eiicenda sunt. Sensus tota tibi quies est, ne murmura quidem arduantur; nox silet, siliant marmuta imitantia n. s. Peyraredi igitur exordatione, quam Hardius in textum recepit, non opus est. Vrat. Par. *quæque*. 56. c. l. ad h. l. Doellingium, qui mavult *uberantique*. 62. Vrat. *ignare*; locus est difficilissimus; multas coniecturas a visis doctis propositas Hardius enumeravit. Nōs vulgatam recepiamus, quod etiam Doellingius sēbit, qui tibi eum *abruptos* et *demet eum ignora* (se. domino) coniungi vult: *et demet significare affirmat; subtrahet, non computabit, donabit.* Volckmarus (poemat. lat.) pro *foras* coniicit: *formas*. 1. *et crepidione*, de hâc legi debet. Vrat. Par. 64. *mentas*, 68. *an deducit*. 76. Vrat. *Hyrtas*. 86. Vrat. *Par. superbae*. 100. *detereus* (recepimus, quamvis omnes fere libri *detectus* habeant. Carm. IV. Wide quæ exposuimus in *Annal. philol. et paedag. supplm.* XVIII, fasc. I, pp. 121—132. v. 3. libri *cedit*, plerique receperunt Barthii coniecturam *redit*. 10. Vrat. *questas*, coniunge cum *confugiant*. 13. *noslerque* admissimus, quam meliora invenire non possemus! Vrat. *nosque*. 23. *omnes docto*; Vrat. Par. *sine munine*, Leid. *sine carmine cantus*. 29. Vrat. *qui* — *quam*; Par. *cum* — *cum*. 49. *factis* ex libris restitui. 57. Vrat. *pigra obivio*, ceteri *pigræ obivio vitæ*. 59. libri *Apollineo sancto*; 61. *progressus*, itaque cum vulg. *prægressus* legendum est, nam *prægrati* hoc loco est *prætergressus*, *omittere*. 63. *tencamus* in libris; 64. *tendentes* scripsi, Vrat. *tendatis*, Par. *danclatis*. 66. libri *laudavis*, 71. *Vili*, quod mandandum est in illis. 74. Vrat. Par. edit. pr. *përneruit*. 83. Vrat. *propissa*. 86. libri consentient *instantas*. 86. post hunc versum in margine Vrat. (alia Uranus) et h. Par. insertus est versus: *Allélan vastum, gaudet Trusimemus et Alpes*. 91. libri *umbem*. 93. Vrat. Par. *adminante*) fortuna eam inquam non admirata sit; mirum tantum honorem nactam esse; etiam invidia eius honore non mota est. 103. omnes fere *benigne*. 105. scripsi *curpsa*, Vrat. edit. pr. *carpsa*. 111. Vrat. Par. *debat*. *valentior*. 115. omnes *coctus*, 120. *ingignom*.

Carm. V. V. 4. cum Markl. dedimus; consentit Vrat.; Par. Voss. edit. *Tuque nimica ferae.* 10. *atq; libri et enumerare*, alii *atque enim.*, Vrat. utrumque coniungens *atque et enumerare* vel *atque etiam enim.* 11. libri *chelym* et 13. *hederis* perhibent. 15. Vrat. *liquidusque avertite*, edit. pr. *a vertice* (redimite liquidos vultus a vertice). 21. Vrat. *berecintidos*, Voss. *Crebrentidos*, edit. pr. *crebre engdos*; Heinsius refert haec Statii verba ad Oenonen, Cebrenis filiam, quae Helenam sibi praetalam iugeret. Par. *arida vultu pro luctu.* Haud ita ita iudicat: poeta fabulam cognitam habuisse videtur ex antiquis nobis nunc prorsus occultam, in qua filia Cebrenis sive Hesperia sive alia vidua facta exaruisse diceretur. 28. Vrat. Par. *crecit*; edit. pr. *cessit*. At *crecit* unda antea vaga, nunc inter fornices vel muros conclusa et in altum elata. 36. *flava metalla* sunt quae infra II, 2, 92 dicuntur *Nomadum flaventia saxa*; *metallum de marmore* dictum est; cf. III, 1, 5; IV, 3, 99. — 89. Vrat. *quoque tyri niveas*; Par. Sen. *quaque tyri*. *Secare* non de caedendis saxis dictum est; sed de yenis, quae per marmor niveum transeunt idque dividunt purpureis. Sensus: nitet etiam purpura, quae nivea marmora Tyria et Sidonia secat. 41. *lumina* ex libris; *non cessare est provenire*, *apparere, adesse*. 43. Vrat. edit. pr. *aminoque*; haud scio an scribendum sit *in species auroque nitent*. 52. Vrat. Par. edit. *fundum sumo*; sed mutatio in *summum fundo* necessaria est. 61. Vrat. Par. edit. pr. *despiciet*; recenti. *despiciat*. 63. plerique libri *hac*:

Carm. VI. Vox *Saturnales* delenda videtur, neque in epistola ad Stellam neque in Vrat. legitur. 2. codd. *feriatae*, i. e. *oliosae*; Calderinus et Bernatius coniecerant *feriatum*. 3. Vrat. *iam nos*; 8. *ebriumque noctem*; locus est difficilissimus. Vrat. *partem*; Vind. *partem*; Par. *pando*; edit. vet. *parcam*, al. *moeram*; Bernatius emendavit *pacem*, Heinsius *ebriumque Martem*; alii alia. Nulla codd. lectio aptum sensum praebet, neque patet corruptionis ratio; nulla coniectura placet; ne Thomasoni quidem; quam cum Marklando recepit. Offendunt etiam verba *laeti Caesaris*, quae quid significant non patet. Quare hanc versum vitiosum putamus. 9. Vrat. *vobis*. 10. *bellaria adorea* Par. et ut videtur Vind. Gloss. Par.:

bellaria adorea sunt quaecumque veniunt in secunda mensa. Voss. *velaria adorea*; Sen. *velaria linea*. 11. libri *Eurus*, Markl. *Eos*. 15. Vrat. *quo* — *cannos*, Par. *quas* — *cannas*. Gloss. Par.: *Abasia* est in oriente, ubi proveniunt cannae, ex quibus provenit metellus, quod stringitur in igne in saccharum. 17. Vrat. *galioli laigunculique*; Sen. *cauli*, Par. *galioli* — *luquunculi*, Voss. *lagunculi*; casei erant inter dona saturnalia IV, 9, 36. — 20. *praegnantis* in libris; solebant enim fructus condimenta obducere, *praegnantis* igitur earyolides sunt conditae, saccharo obductae. 24. plerique libri *serenam*; ludit enim poeta in verbis *maerema* et *serenam*. 26. *latis*, 29. Vrat. *specie*, Par. Sen. *vili*. 37. Sen. *alio*. 38. Vrat. *nescit*, Par. Sen. *negotio*; 42. *omnes tardum*; *ocenspre* enim est *praecipitara*, *praepensura*, et *annus* significat anni partem, hoc loco aestatem et mensem. Statim igitur dicitur seges tunc nunta ut apud nos maturat ante messis tempus. 43. *omnes vescius* praeter Venet. quae *naspiur* habet. 45. *libertas servavi*, alii *libentus*. 46. plerique *hoc vocare*, Sen. *hoc rogare*; legas *huc vocare*, i. e. *ad nos veili te*. 47. *omnes possit*. Sensus: quis deus possit Domitianum huc ad coenam postquam vocare, quis eum venturum promittere. Sponte ac libera voluntate Dom. init socias dapes. 51. Vrat. *strepitus*, sed melius *fremitus*, nempe convivarum, qui beatos se praedicabant. 58. Vrat. Par. *brevis statim peracta*, Voss. *peractum*; Marklandiana meliorem non invenio emendationem, nisi Gronovianam malis: *quos natura brevis statim peractos*. 62. sensus: quemadmodum Mars et virtus ridet i. e. risisset, si adesset, ita grues (cautae, i. e. quae cadere possunt in pugnam) horum Domitiani pumilorum ferociam mirantur, stupent, quae maior erat quam Pygmaeorum, i. e. cum Domitiani pumiliis si congressae essent, victae essent, grues illae, quae quondam Pygmaeos superaverant. 65. Vrat. *propioribus*, Par. *propioribus*, Sen. Voss. *propioribus*, quod ad sensum pertinet, respice v. 76 *inter quas cadunt*, noctis ingruentis sub umbra larga spatio facta est, sed magnum tumultum movit, quum eodem tempore in theatrum phellae histriones aliique prodirent. 70. Voss. *tumentes*, voss. et bucca inflabat, 74. libri *permutat*, Sen. *quaeque*. 80. Par. *compelantur*,

ceteri comparantur, 92. Vrat. Par. ubi in quod Markl. ex Venet. et Parma. restituera.

LIB. II.

Epist. Vrat.: *Status meliori suo salutem dicit*; Par.: *ad Meliorem Aedium*. uterque eodex falso ut sit; Par. novisti. scripsimus cum vulg. *consecraverimus*, quamquam Vrat. *consuleremus* habet; Par. Roma. *consideraverimus*, Parma. *consideremus*.

Carta. I. Vrat.: *Glaucoias Aedii Melioris delicatus*; Par. Salisb.: *delicatus*; editi. *epicedion in Glaucoiam Melioris*. 3. codd. editi. *etiamunc*. 5. *saevus* in codd., restituerunt iam Barthius et Weberus; sententia eadem expressa est v. 6. verbis *intempesta cano* et v. 13. *admostrant lachrymantis praecordia tacta*. Vers. 6. scripsi cum Vrat. Par. *consero* ut *serere sermonem* dici potest, ita *conserere cantus*. 15. Vrat. mendose *libertate*, ut versu antecedente *latiare*; et Markl. ad V. 5, 46, *libertate domare* i. e. superare, vincere dolorem ei indulgendo. 16. Vrat. *iamque*, alii codd. *iamne*. 21. *delevi et ante saevus*, quod ab omnibus libris abest. 22. Senens. *ploratumque*, sed *plorans* anima est conquerens de sua immatura morte. 27. *Si versa*, quod ex Vrat. Passovius exhibet (Handiana collectio, habet verso), verum est, iungendum est *eum lyra*, i. e. conversa in me, et sensus existit. equidem nunc tristitia de pueri obitu oppressus depositis poetarum ornamentis tecum simul pectus meum periculo lyra, qua canere debebam. In codd. reliquis et editi. extare videtur *verso*. Aldus corraxit *vego*, quod etiam Scalliger ex Senensi notavit, sed asterisco addito. 28. *et diri* Voss. Par.; *et diu* Vrat.; *at diri* Senens.; *et est atque ita*, igitur nihil mutandum. 30. Vrat. *lavis*, idem *iam fulgura*, offerunt antiqui editores *finare*, quod non displicet; *fulmen* nostra loco significare videtur id, quod magno cum impetu tanquam fulmen irruit et terrorem inicit, i. e. ietus. 33. Verba *et mihi* (omnes libri) minime pertinere possunt ad *solatia*, acinia nam qui *defectus gemit*, in *solatia* non habet. Abrupta est dolorum oratio est, omisso verbo *eripuit*. Posita puncta post *matris* hunc sensum inesse suspicor: a me, lucus non alienus est, in eo ipse

tibi socius *boni*, nam mihi quoque quem! natura eripuit patrem, quum nuper gemerem ad ignes. Afferat meliora qui habet!

34. *tu lugere* Vrat. mendose. 48. omnes codd. editt. *mixta*, vox mixta favis est vox mellila; tanquam melle infecta, Marklandum *tincta* scribentem sequitur Weberus. 50. omnes libri retinent *heu lactea colla*; neque causa, cur mutari debeat. 52. *iuventas*, vid. Mart. ep. VI, 28; 8; Voss. *senectas* perperam. 56. sibilante versu noli offendere apud Stalium. 58. *feret* Par. Voss. Rom. Venet. recte; Vrat. *ferat*; reicienda igitur Markt. coniectura; male Vrat. *timentem*, nam *tumere* dicuntur pectora iratorum. 64. Vrat. *postes* — *postes*, ita ut praeposito *ad* coniuncta videatur cum *postes*; sed legendam est *ipso* — *poste*, i. e. in ipso *postes*. 66. omnes libri *faleor*, quamquam magister pere languet neque tali modo interponi solet. Displicet etiam Markt. coniectura *pariter*; invenio praeterea coniecturas: *muta domus facies*; et *muta domus*; *Mellior*; vox sine dubio corrupta est. 69. Vrat. Wind. *plus velle*. 71. hic versus abest in cod. Voss.; sane offendunt *dulces curae*; Par. habet *dulcis*; displicet etiam *peccare* absolute positum. 78. interpretatio mutanda est; et verba ne *quererere* cum seqq. iungenda. Sustulit enim Mellior puerum; ne *servile* genus aliquando *quereretur*. Par. habet *raptum sed*; quod falsum est; in Vrat. enim est *se*, unde illud *sed* ortum est *pro te*. 84. codd. omnes *animis*; Vrat. Parm. tres Vatic. *sanare*; Rom. Venet. Voss. *satiare*; unus Vatic. (8283) *sociare*. Recepimus Heinsii coniect. *sancire*; cuius verbi litterae non multum abhorrent a *sanare*. 87. Vrat. *elegisse*; cf. Tac. Ann. I, 16. 90. *gehitor* cum Markt. (Parm.) scripsimus; in libris est *sentor*. 91. *caro* restituendum est; quamquam Vrat. Par. Voss. *elato*, qui est error librariorum pro *elatro*. 95. *comibat*; in libris nulla varietas; quare nihil mutandum; *comere* intelligas de armis aptandis vel instruendis, Stat. Theb. III, 422 *comint furor iraque viritas*, ib. IV, 42. — 96. plerique *vidtus*. 97. Vrat. Par. *funera*. 99. Vrat. *secura patris*; quod haud displicet; cf. I, 4, 60. 101. Vrat. Par. *alieno in robore*. 105. Vrat. *mutas*; etiam nunc *murmure*; reliqui libri omnes *mutas*; Voss. Sen. *tum murmure*. Legit Barthius *cum murmure voces*; Handius *mutas*; etiam nunc *murmure*, *vores*. 110. *curatus* i. e. ad lectum inferendum corpore curvato, Theb. VI, 649. 116. *fre-*

gisset codd. editt. pleraeque; frangere est deprimere, crines erant arte quadam elevati et crispati, unde *décorum*, quare frangebantur imposita corona; et bene convenit vox *lasciva*, i. e. iocosa. 123. Vrat. Parm. Vicent. *verbu infingere*; nostro loco *refringere* retinendum putavi, i. e. emendare verba, meliora reddere; refringere enim de articulanda voce; et is, qui loquitur articulata verba, refringit vocem, et is, qui infantem id docet. 125. *sed* — *mixta* Vrat. Par. sine iusta causa mutavit Markl. 130. Vrat. Par. editt. *angustia* — *arcuare*. 131. *enormes* — *sinus*, sed verba sine dubio corrupta. Secutus sum Markl. Lenzius praecedente Markl. legi videt et *angustios artus lassare lacerna Enormi*. 136. Vrat. Par. *cessant*. 138. bene restituit Markl. *ungues*. 143. ex Vrat. Parm. Rom. restitui *adhuc*, de huius particulae significatione vide Mandriam, Silv. I, 2, 57. 148. pro *annos* coniicit *artus* Doellingius. 159. Vrat. Par. *rogus*, Sen. Rom. Venet. *torus*. 161. Vrat. Par. *palam est vidique*, sed bene restitutum *Palaeostique*, cf. Silv. V, 1, 212. 172. *lambis* revocavi, omnes libri habent. 176. *qua* legendum est. 178. *ad voce* antiqua lectio sensa caret. 179. *probitus* eum Markl., quum *ploratus* ineptum sit, Parm. autem *oblatus*, Sen. *perlitus* habeat. 182. servavimus antiquam lectionem. 205. Vrat. *prosit*, Par. Rom. *possit*. 207. *pueri* restituitur; partitur pueri amorem cum Meliore. 219. *ulnis* Heinsius ex codice suo, Parm.; *umbis* Vrat. Par. 223. *meruito* ex Floris revocavimus. Argulius pensitavit verba Markl. 234. *qua potes* Par.

Carm. II. Inscriptio in Vrat. Par. *villa Surrentina Pollii Felicis*, in editt. *Surrentinum Pollii et villa Surrentina*. v. I. *Sem montes*, a glossatore profectum. 3. de scriptura et formatione nominis Diaearchi vide Markl. ad VI, 96. et III, 1, 92. 5. *uritur* scilicet Iuva, propterea comma delevisimus. 7. *pigra quies*, quod omnes libri habent, est *otiosa quies*, cf. I, 4, 57, minime igitur *parta* hutes, cf. Markl. 15. *unum illud* Vrat. Par. plurimae editt.; Gronovius *inim* coniicit, quod etiam in Sen. esse videtur: Antè Markl. iam Heinsius coniecerat *adum*, quod epitheton pariter otiosum est. Placet *inicum* (Gronov. et Doellingius) aut *curvum*, cf. III, 1, 100. 37. Sen. *Phylou*, reliqui *Pimplea*. 38. Vrat. Rom. *sed* et i. e. *se det*. Par. Vic. *referet*, recte ceteri *reseret*. 44. Vrat. *lociae*; ceteri *locina*. 46. *aspicit*

in libris. 54. *repositi* libr. lectionem et *lustra*. 63. *ceraeque* omnes libri praeter Vrat., qui habet *terraeque*. 68. Vrat. *vi-
tiosae, aereaeque ad*; Par. omittit *ab*, quod in antiquis editi. ad-
ditum est, neque commode abesse potest. 71. *curarum* omnes,
repetitionem eiusdem verbi Statius minime curat. 76. Vrat.
illinc, editi. *illi*; *paret* in omnibus esse videtur et a Barthio ex-
plicatur *apparet*; haud scio an *patet* scribendum sit. 77. *hac*
omnes, praeter Vrat.; *ac*. 79. Vrat. *euboea*, Parm. *Euboeia*,
editi. *cuplea*. Euboea i. e. *Cumae*, quae colonia ex Chalcide
Euboica deducta erat; cf. Mart. Ep. IX, 29, 3; Ovid. Metam.
XIV, 155. 81. Vrat. Par. Sen. *proculque*; sensus: angitur
tuum praedium domino, absente a regione et tamquam invidens
spectat villam Surrenti, 83. omnes codd. vet. editi. *una tamen*
cunctis procul amant una diactis. 85. pro *desepta* hab. Vrat.
Sen. Parm. Rom. Ven. *delacta*. 93. *fluctus spectare*. Vrat. Par.
editi.; gaudet marmor Cargestium, dum mare sibi simile spe-
ctat, gaudet pari colore mare spectare. 95. libri *grata* —
grata, sed optime Gervatius locum emendavit, ut nunc legitur.
105. *nudam* bene habet, neque superfluum est, ut Marklando
videtur. 110. Vrat. Par. Parm. Rom. *isti*, sed dubito de inte-
gritate vocis, fortasse legendum est *ipsi* i. e. domino. 112. In-
de ab Aldina, editum *hic seu sidereas*, quam antea legeretur
in Rom. et Ven. *hic tibi sidereas arces*; Voss. *hic tibi*, Par. *hic*
ubi; sed Vrat. *hic ubi Pierias*, quam lectionem veram puto;
artes legendum esse patet. 116. Vic. Ald. *hinc, ceteri huc*. 118.
Vrat. Sen. Par. Parm. *rapidi*. 126. Vrat. *repelles*, legendum
est cum Gron. *repellis*. 127. Vrat. *dubio*, neque *dubium* displicet.
131. equidem, malim *celsae*. 139. omnes libri *iactantur*
praeter Sen., in quo *iactamur*; conjunctivo non opus est, sed
parenthesi includenda sunt verba *illo* — *alto*. 140. Vrat. Par.
et *tua*; Vrat. *placidam quietem*. 143. omnes *dispile*, quae vox
corrupta est. 147. Vrat. pro *virius* habet *virius*, pro *longe pul-
cherrima cuius* habet *longae praecordia curae*; Par. Parm. *cuius*
praecordia curae. 148. pro *vertene* Vrat. *vescere*, duo Vat. *ver-
tere*, unus *visere*, unus *vescere* superacet. *visere*, Parm. *visere*.
154. Vrat. Par. *docuit*.
Carm. III, § 2. Vrat. Par. *quae robore*. 3. Vrat. *incurvata*
nodis, reddit; Voss. Sen. editi. *in, nodis redit*, Par. *in modos*.

6. Vrat. Sen. *causas*, Parm. *carmen*. 9. Vrat. Par. edit. *et tamen*, praefendum vero *it tamen*. 14. Par. Parm. Rom. *iam demum*. 16. Vrat. Vind. *fluidos*, Par. Voss. Romi *flavos*. 18. *credit omnes praeter Parm. cedit*. 22. *cervae*, quod vera coniectura proposuit Markl., invenitur in eod. Vrat.: *legit vestigia cervae* (collat. Vrat. in usum Handii facta; collat. a Silligio proposita praeterit hanc lectionem); Par. Voss. Rom. Ven. *terrae*, Sen. mire discrepans: *et curvata in aquas legit vestigia, ferarum*, quod a correctore profectum videtur. 25. Vrat. Par. Parm. Rom. *semperque*. 26. Vrat. Par. *decrescit*. 29. *laevum soporem* — sinistrum et perniciosum. 33. *Sic tota iam omnibus eod. edit.* legitur; Marklandi emendatione non opus est et illud *ut erat iam in sic late*. 38. *Brima* ex Scalig. conl. libri, *Bromium*. 45. *anta*: *primo* scriptissimus omisso et cum Vrat. Par. 51. *pro et et et in Vrat. ut, i. e. adeo ut*. 53. *animata omnes libri*. 55. Par. Parm. Rom. Ald. *sinuatur sine sensu; scuratur*, quod in Lipsii codice invenit Bernatius, etiam Vrat. et Vind. exhibent. 71. *comere* legitur in Vrat. Par. Sen.

Carm. IV. Vrat. *Psittacus eiusdem*; Par. *Psitt. Melioris*. 4. Vrat. Par. Vind. *hesternas*; Ven. Rom. *externas* mendose, *extremas*, quod Marklando placuit, magnopere languet. 14. omnes eod. edit. *et querulae*; querulae dicuntur fores non lugentes, sed stridentes, sonum edentes. 15. *augusti* omnes fere libri. 33. Vrat. *ac non*. 35. in omnibus eod. edit. legitur *gramine — sicantisque crocis*.

Carm. V. Par. *leo mansuetus Imp.*, in Vrat. deest *Imp.* 1. *pro constrata* Vrat. Sen. *monstrata*, Par. *prostrata*, et haud male opponi potest mansuetus ei, qui antea monstravit iram. 7. *docte* servavimus cum Vrat. Par.; Sen. *dicle*, Parm. *caede*. 12. Vrat. Par. Parm. Rom. *clausas — portas*. 13. Vrat. Sen. Par. Voss. *placidi*. 15. *totas* omn. libri. 16. *non te* Vrat. Par.

Carm. VI. Negligentius scriptum videtur hoc carmen. Inscriptionem, quam posuimus, praebent Vrat. Par., invenitur etiam in edit. *Epicedion Pileti Urpi, et ad Ursam invenem epicedion Pileti*. v. 6: *arcte tamen* edit. vell.; Vrat. Parm. *ad te tamen*; de usu vocis *arcte* constat Handius, Sil. l. 7, 230; *arta fames*, Gell. N. A. X, 6: quanto artius pressiusque conflictata es-

sem. 8. Vrat. *quia rerum omnia*, sed *quoniam* ob sensum requiritur (Parm. *quodam*). 9. Pars et edit. *pectora mazii*; bene emendavit Bernartius *novii* („, fortuna summa imis miscet nec animam eiusque immiscendo respicit“), quae emendatio etiam Vrat. auctoritate affirmatur. 10. Vrat. *sanctum genus ut septum*; Par. usque pro *Urse*. 12. omnes libri *libertas*. 13. verba *designe* — *placent*; integra sunt, nam quod in Vind. Parm. legitur *diessque*, in Vrat. *diocesque*, librorum errore factum videtur. 17. *cupientis* omnia libri, Par. praeterea *tamen* pro *tantum*. 28. omnes *invitas*; quid *invitas* significet, non intelligo; neque placent *coniecturae rapibus* vel *Troasin invitas*, cf. Märkl. ad h. l.; *invitas* enim naves perniciem patriae advecturae mare intrabant. *Dubnerus*. 30. *caventem* recepimus, Vrat. *canentem*. 34. ex Vrat. Parm. restitui *en*. 39. *quales dubiae post crimina formae* scripsi, omnes libri *post crimina*. *Iubent* si absolute positum exceperis, non de sensu dubitabis (Vrat. *vident* pro *iubent*); intelligit *postea mollem spadonum formam*, ut infra III, 4, 70: *corpus de sexu transire iubet*. *Quales* ita hoc loco struitur et si scriptum esset *corpus* — *quod dubia forma*. Dicuntur crimina formae, quae in ipsa forma committuntur castratione, vel etiam dedecus ex crimine ortum, crimine illatum. Est igitur *molle corpus*, quale castrationis crimine commisso sexum mutat. 40. inde ab Ald. edit. *parvoque virilis*, Vrat. Parm. *torvaque*; Sen. Par. Rom. *torvoque*; *que* post negationem significat *sed*. 42. libri mire variantes *visus*, *visu*, *visa*, Sen. *missa* i. e. capiti detracta. 43. Schraderi coniect. errore confirmat Vrat. 48. Vrat. *unde natae*, Par. Rom. *inde notae*, quatuor Vat. *unde notae*, unus superscripto *u* (*novae*), Parm. *unde novae*, Ald. *inde novae*; non dubitavi recipere *ingenuae*. 50. Sen. Par. *carmine quo donasse queant* (si accurate notatum est), ceteri libri *carmine quo polasse queam*. Est igitur anacoluthon et legendum ut scripsimus. 62. *ruclassent* expl. incendia locos fumante ruina ructantia obruant, i. e. ructando opplere aliquid; intellige autem praedium Ursi Loefos vocatum. 64. *seu Lucanus ager*, mira ellipsis verbi; inventio nescio cuius vti debet coniect. *Lucanoste agros* omissio seu. 70. recepi Märkl. emendationem, libri *carminem*, et versu sq. *tendebat*, edit. post Ald. *ventabat*. 77. omnes libri *et infidia mortemque*

amplexa, dici potest Rhamnusiam invidia i. e. odio moveri, ludere videtur poeta verbis *videnda* et *invidia*. 82. libri *saevius*, quod ferri non potest; Dubnerus vult legi *segnius*. 83. Schraderi correctio: *sibi saeva*. 96. libri optime *saevis*. 98. omnes libri *carpsit*, 99. *claros*, 100. *illic*.

Carm. VII. Vrat.: *Genethiacon Lucani ad oppiam*, Parm. — ad *Pollam*, cf. epist. huius libri, v. 14. Par, Voss. Rom. *patetam*, altera vero lectio *patet aut*, quae primum in Aldina apparet, legitur in Vrat.; patet i. e. per ramos minime densos lucem admittit; *diem recepit* i. e. solis ac coeli lumen. 21. *Haudius per arces* legi vult. 24. particula *heu* est admirantis, pertinet ad *nimis*, quocum conjunctum vides in locis a Markl. allatis. 46. cpdd. lectionem *doctos equites* veram et optimam puto; *docti* enim et literarum fautores vocabantur. 49. cf. Theb. IV, 762; Luc. IX, 408. — 52. Vrat. *canis*, ceteri *exeris*; sensus; tu canis Latia, i. e. populo Rom., alii externas res celebrant, De versu 58, *ingratus* — *Orpheus*, qui maxime vexavit interpretes hoc addam: secernenda sunt carmina epica ab scenicis, scenicum et publice recitatum erat carmen illud, quod inscribatur Orpheus. Tu igitur celebrabis Hectora, Priamum et elysios campos, et quamquam his omnibus artibus aemulus sit Nereus ingratus, introduces tamen Orpheum in theatrum, i. e. non solum amicis tuis canes carmina epica, sed publice prodibis etiam renitente Nerone. — *Tibi* i. e. in tuas laudes. *Proferetur* in Vrat. Sen. Vind. = exhibebitur. 62. libri *huc*. 67. Par. Rom. *et fulmen*, Vrat. Parm. Ven. *quo fulmen*. 77. omnes *duxit*, 79. *quid*, 81. plerique *carminum*, 83. omnes *tuo*, 88. *festis*; 90. pro *festis* posui auctoritate Vrat. *fata*, i. e. fata vitae, idem v. 92. *saeva*. 96. mira varietas lectionum: Vrat. Parm. *sic fixum Paridis manu prementis*, Leid. Par. Rom. Ven. Vic. *Paridis manu potentis*; Ald. et recent. *tremantis*, Sen. *si fixum canabi manu potentis*. In seqq. Vrat. Parm. Ald. *horruit*, ceteri *obruit*. 116. *Tu magna* omnes libri, est parenthesis. 125. Vrat. Par. *figura*. Anton. Amitern: solebant uxores maritis mortuis statuas erigere sub forma et similitudine dei sive Bacchi sive Apollinis, quod Polla non fecit, sed sub propria Lucani similitudine composuit effigiem. 130. omnes libri *incubatae*.

LIB. III.

Epist. Vrat. *expaveris quotiens*. Sen. *penetrata*. Par. *Notum Ceterem*. Vrat. Parm. *poteram*. Sen. *rarissimum*. Par. *Earinus*, Vrat. *Ierinus*. Par. *hanc destinationem*; in Parm. *deest et post quietis meae*, in Vrat. *dubium est*.

Carm. I. 5. Par. *gravis omissio que*, Vrat. *gratisque*, Leid. *gravisque*. 7. Vrat. *conscendens*, 11. *felix*. 16. Par. Rom. *dicavit*, Parm. *divisit*, Vrat. *ditavit*, cui lectioni id subest, quod iam Ant. Amtern. e codice antiquo affert *ditavit* i. e. ornare ditissimo templo; cf. Claud. consul. *Mall.* 29: *moenia quae famulus quondam ditavit Hydaspes*. 18. *quamvis deus affuit* (Markl.) non displiceat, tamen sequor Sen. Vrat. Par. Parm. Rom.: *attulit*. *Artes* (Vrat. *artes* frequenti errore) enim sunt templi moles, quas apportandas non nisi Heculis artus sustinebant. Non tantum dei auxillum, sed ipsum auctorem fundamenti celebrat poeta. 34. Vrat. *immitte*, sed cf. Ovid. *Met.* 8. 66: *immissem hastam*. 36. plerique libri *lustratumque*, sed sequor Sen. *instratumque* et *gerentibus*. 60. optime *echateidos* i. e. *Hecateidos*, quod recepimus. 65. inveni pro non *hospes habebam* coniect. *haud contemnehdam non hospes adibam*. 69. Vrat. Sen. *augustiasque*, lidem et Parm. *gravatis*, Par. *gravatus*. 82. Vrat. Par. *sacra*. 90. *virum* erat servandum cum Vrat. Par. 92. libri *Dicarchei*. 101. Par. *tenera*. 105. poster. editti *numina*, Par. Leid. *lamina*, Vrat. *amina*, quod bene coniungitur cum *sedē*. 109. libri *templo*, 111. Vrat. Par. *exesus*. 116. *montemque* legendum est cum Ald., vulgo *mentemque*. 137. *victae* in Sen. Par. Parm. Rom. sed *sancta* templa sunt iuxta posita. 145. Sen. *viventibus*, Par. Parm. Rom. *viventibus*, Vrat. *homonibus*. 148. Vrat. pter. *fixam*, Par. *victam*. 149. ex Markl. coniect. *omenque*, Vrat. enim *imo numenque* i. e. *immo omenque*, Par. *numen*. 157. *hydcas* inest in libris. 160. Vrat. Parm. *degeneravit*, Par. *dedignatur*, 163. *luctus* libri. 183. Vrat. Par. *solsque*.

Carm. II. Acquislendum est in vulg. lectione v. 6., quam Vrat. Par. hab. *audiu* *avo*. 9. Sen. *considite*. 45. Vrat. *quae*. 19. optime Vrat. Par. *qua*. 50. consentiunt in voce *motorchos* vel *motorchus* fibri, (Parmi: *motorchos*, Sen. *motorchus*), sed corrupta videtur. Pro *rupes* Vrat. *primos*, id. tres Vat., Parm.

pros; unus Vat. *rupes*; tres Vat. *explorem*; Parm. *exploret*.
 Quam quid significet *motorchus* vel *molochus* vel *molucrium*,
 non perspiciam, *molochis* et ego recepi. 35. Vrat. Sen. *hinc*
hinc. 43. Sen. *fuctus* pro *flatus*; Vrat. mundi pro *ponti*,
 neque v. seq. ac in Statio reliciendum videtur. 51. vide Markl.
 ad h. l. 78. Sen. *frustra quoror*. 81. Vrat. *quatque super* vel.,
 quod verum videtur. 86. Par. *an Sicuti*. 87. Par. *gerat*, idem
 Parm. Rom. 110. Vrat. *stagnante*, Par. *stagnata*. 123. Par. *hic*,
 recte *his*. 135. in Par. nonnulla desunt errore scribae, sic
 enim habet:

colloqui: iq vice euphratem et bacra sacrasq
 etiam in editi verba singula omittuntur. 139. Par. *qua purpura*
 Vrat. *qua* — *suco*. 140. Vrat. Par. *ubi germine*. 141. Par.
sudant. 142. Vrat. Par. *busta*. 143. *quave* Par. *claudit*.

Carm. III. Vrat. *Consolatio ad Claudium et Ruscum*, e.
Etruscum; cf. Markl. ad h. l. v. 3. Par. *nunc* — *comas*. 7. Han-
 dius *lassaqueque lumina* legendum pulat et confert Ovid. Met. VII,
 579 *lassa lumina*. 15. *umquam* restitui ex libris. 18. Vrat. Par.
implicias. 30. Par. *praeferat*. 32. in Par. ita habet:

luctibus aeternasque ultro sacrabimus ambras.

34. Vrat. Par. *superbas*. 40. Vrat. *similis* — *ignem*; Par. Parm.
 Rom. *gentium*. 49. Vrat. *foruntur*; Par. *geruntur*, v. seq.
 uterque *prestant*; 55. *inussae* — *lucis*. 56. tollenda erat pa-
 renthesis. 64. libri *gradu*. 78. *ne poli*, quae vera est lectio, 87.
partaque, quod quid significet, facile intelligendum. 93. scri-
 psi *Vigil iste* *animique sagacis* *Exilis evolvit*; Vrat. Ven. *Vigil*
ut, def. V. 11. 78. 106. Vrat. *gentilia*. 112. Optime Vrat. *haud*
quamquam. 119. Par. *si quidy*. *e sanguine*. 124. Vrat. Par.
foris *ost*, idem 129. *pubentesque*. 130. Vrat. *ad tibi*; Par. *aut*
ubi. 132. libri nostri *maiores*; 134. *collectae*. 143. dedimus
 cum Markl. sed legendum esse supplicanti *populo* *deuicil*,
 omnes libri *populos*, Vrat. *deducit*. 145. restitui *celso* — *ho-*
nore; Sen. *celso maiorum*. 1180. Vrat. Par. *qui*, v. sq. *gemens*.
 186. *ingrate* cum Gronov. ex Sen. 200. Sen. Parm. *dulcia*. 208.
 Par. *genitor*, idem 210. *moestisque* *sepulcra*.

Carm. IV. Par. editi pr. *Coma* *Burni*. 18. *vulgata*
 lectio *nube sana est*, Vrat. Par. *Ida* *sibi placet* *mus* *respirae*

caere, h. e. poma Ganyamedis a Jove rapti. *Nubes de coma*, ut Theb. VI, 587. Vrat. Parm. 27. *aras*, 39. *tum dulca*, 48. *or-
bita*, 58. Par. Parm. Rom. *myrrhasque puer*, in Vrat. hic, versus
mutilatus est, 66. Vrat. Par. *optime carperet*; lanuga diffun-
ditur quasi in genas; laevis serpit, maiorem partem genarum
occupat, 70. Par. *haud ullo*, Vrat. *aut nullo*. 81. Vrat. *salus
crinis*, Sen. *crinis solus*, quid habeat Par. mihi non perspicuum
est, 83. Vrat. *pacabat*, 88. omnes libri *reclusi*, *necludere* est
reclusus claudere, 104. ex libris scripsi simul.

Carm. V. v. 10. restitui vulg. lectionem *thalamosque ar-
mata* ex libris et v. 11. *altu* (Seq. Vrat. Parm.). Sen. *vultus* ha-
bet. 22. Vrat. Parm. *et enim*, Par. *ē mēs i. e. est mens*. 28.
Markl. emend. recepi, curas vestigia inveni in libris: 34. Vrat.
Par. *totasque in mūrmitre noctēs*; legendū videtur *mūtasque
in mūrmitre voces*, vel *mōtasque in mūrmitra voces*, cf. II, 1,
104. 37. praefique libri *mōdo*; non corrigendum esse *prope*
cum Markl. docet Handlus Tutsen. s. v. *mōdo* p. 631, quam-
quam etiam in codd. nonnullis invenitur *prope*. 49. locus sa-
nus est; *quamquam* a *quisquam* vel a *quisquis* derivandum est;
invenitur hic accus. etiam apud Plaut. Mil. glor. 4, 2, 87.
Sensus *questa* est *Aegidey*, *questa* est *Meliboea* et si quam
aliam *Aegidey* saevi *placitus magnada* fecerunt; vel nescio
quam aliam, s. p. 153. *revocevi* vulg. *iterasti*, 68. *veros* cum
Markl. 160. Vrat. *tenet*, Par. *terit*, uterque *vidua cubili*, 62.
optime divisavit Markl. *festis*, in Vrat. enim est *fedis*, 64. re-
vocevi ex libris *petit*, 73. Markl. secutus scripsi *haud*, 86.
Par. Rom. *omniqua parat*, i. e. *faciles*, cf. Theb. IX, 36. *lucri-
mae paratae*, 87. recepi vulg. *legis*, *vorum*; atque enim iura
opponuntur *stricto iuri*. Neque etiam displicet id quod addit.
vrat. Par. hab. *scita Lycurgia* (aut *scita Lycurgia*, *leges Marum*
iura viri), 93. *stus* retinui, Vrat. Par. *litus*, 94. *grata* ex
Vrat. Par. reposui, 106. pro altero *hoc* Vrat. Par. est.

LIBRIV

Habent, Vrat. Par. Sen. Parm. Rom. *ocu-
lulum inveniri coegit*, Par. *qua*, *molam*. Omnes libri *epi-
stolam meam*, Par. *gratular*.

Carm. I. v. 19. Etiam Par. *mense nov.* 29. Par. *fasces*. 31. omnes *Latia*. 33. Vrat. Par. *et quantar.* 38. Vrat. Parm. *renovabitur*, bma. lib. *parentis*. 46. *patuerat* et 46 *rex* ex libris restitutum.

Carm. II. 4. Vrat. *multo*. 13. *hic limo*. Vrat. Parm. 18. Vrat. *spes hominum*, Par. *et te spes et te cura* omnia voce *hominum*. 22. Vrat. *nec magnum* — *excedere* i. e. *estendero*, Par. *na*. 25. Vrat. *Aethereo et t.*, Par. *aethereos tantum*. 27. Vrat. Parm. *nites*. 56. restitui omnia librorum lectionem *reversus*. 54. Vrat. *sacra*. 60. *habitesque*; quod est in libris, *repositi*.

Carm. III. 5. Servavi libri lect. *peierante bello et v. 6. quant;* bellum enim cogitatur foedera violare. 19. Vrat. Par. Parm. *calvum*; recepi *culmen*, quod editt. praebent. 20. Ingeniosissima est Manlio emendatio: *Hic coeno bibulo viam gravante* etc., sed paulum aliena a MSC. Vrat.: *sceni populi vias gravatas*, Sen. *scenis his p. v. gravatas*; Parm. Ven. *sacris et senis*; Pat. *coeno hic populos vias gravatas*; v. 21. Vrat. Par. *detinentes*, *omne*. Legimus igitur:

*hic segnes populi vias gravatus
et campis iter omne detinentes;*

scriptum fuerat *secnis pro segnis*. 27. uno servavi ex libris, cf. vero II, 2, 15. v. 59. Vrat. *nisi devie vetarent*, Parm. *vitiose* — *natatent*, Par. *nisi Lechia vetarent* (ad marg. *deviae*), Sen. *Conchreae nisi* (i. e. *nisi Conchreae*). 67. Sen. *et fl.* 68. idem et Vrat. *ulais*, i. e. *ulvis*. 71. Sen. *et sic talia*. 74. plerique *ripis*; Sen. *et ripis*. 81. scripsi *grates ago strictas atque tanti est*, quod nonnullae editt. habent; Vrat. *structusque*; Par. *strictusque*. 82. Pro *te iubente* Sen. Rom. *iam iubente*; Parm. omittit alteram *te*. 88. omnes libri *obruat*. 99. Holsium *sectus* ilego *quantus* *inbulae que coronat Iris*; Vrat. *et Iris*; Sen. *Iris*. 101. Vrat. *excitus viator*. 151 et seq. *quos*. 159. Vrat. *annusque*, Gronov. *coniecit abnuesque*; Par. *obviusque*, cum marg. *annus*.

Carm. IV. *Ad Victorium Marcellum* *epist.* omni codd. 21. Vrat. Par. *ingeniose*. 31. *notos* et *Elais*, 142. *queralique*, 45. *juvenis* in libris est; 47. *evabest*. 49. *viam* libri omnes. 51. Para *sonno geniale*. 57. *libra* omni. *istae* — *pendant*. 66. Vrat.

Sen. *arde* 72. Markl. *secutus sum*; in libris inesse videtur *magis gente dignus es, quem iussu* etc. 76. *gloria* omn. libri. 79. Vrat. *Vesuvius*. 85. *infans*; Markl. *coniecit: procul ista tibi sint fata*, Teate. 94. Par. Rom. *cantatur*. 102. Vrat. *tiriatius*, haud displicet. Grotius coniecit *neq. enim retinentius almas pectus amicibus*. Carm. VII. Vrat. *ode lyrica*; Par. Parm. *carmen lyricum ad Sept. Sen.* 99. *reposui veris*, quod plerique libri exhibent; fortasse *vere*, Par. habet *vero*. 24. Vrat. Sem. Bar. *peramant*, scripsi cum Markl. *decaravit*. 37. Sen. *neo nimis*. 88. *adosus* ex libris restituit. 42. Sen. Par. *restu*, quae vox in Vrat. deest. 43. Par. *amensos*. 48. *deccant servavi*. 49. *frementi et hūbris* ex libris restituit. 60. Vrat. Par. *ingempas*, Sem. *ingemina*. Carm. VI. Vrat. Cf. E. Handia, qui hoc scalam edidit et uberrimis commentariis instruxit (singulari libello, Genae MDCCXXIX. *Navi. Kindl* retinimus ex eod. (Salisk. Vrat.); alii *Navi*, edidit solum *Kindis* nomen exhibent. Vrat. *a sole*, *sol* significat regiones calidiores. 118. Vrat. *loci*. 19. libri vitiose *genitumque habitumque*, *genius* significat *laetitia, deliciae, suavitates*. 23. Vrat. edidit *agnoscere*. 28. *iussum*, omisso *est*. 30. *illi* cum Handio, qui etiam vocis *desidia* notionem explicuit. 40. Vrat. *fers*. 43. *hoc spatia* cum Aldina, add. *ac spatium* et *ac spatia*. 48. *solidus* recepi; Handius: fortasse scripsit poeta *nec validus Brontes*. 53. *qualis et cord*; Markl. coniecitura *q. Octavis* ne elegantiae quidem specie commendatur. Hand. 55. libri *mitte nullus*, nescio an *vitis vitis* legendum sit. *Hortatorum* servandum est interpunctione mutata. 67. reliquimus antiquam lectionem; Markl. coniecturam non necessariam uberius refutavit Handius. 69. *hand male* Vrat. edit. *per examina laudum*. 74. libri *timuit*. 187. Vrat. Ald. *ornabit*. 98. temere coniecit Markl. *tempore*. 106. *Synthiaeae* libri omnes. Carm. VII. Vrat. *Resuscitata*; Sen. *spabala*. 91. vulg. *nunc* revocavi, fortasse legendum est: *Sen. maior stitit*, lib. 46. Vrat. Par. Ratis. *ullera*. Carm. VIII. Vrat. *gratulatione ad Jul. Menecm*; Par. *ad I. M. ob prolem*; Parm. *congratulatione* etc. 15. *transit* in libris *framis* ex Heinsii coniect. 19. Par. Vrat. *promissu*. 24. Vrat. edit.

vandum erat: 12. verso et praeduxit scripsi Heinsium secutus. 35. libri *habetante*, Markl. conl. *trepidante*, Amlic. *labante*. 38. libri nostri *stellatus*, vulg. *solatus*, neutrum quid significet perspicuo. 41—46. missis Markl. coniecturis ubique optimorum librorum vestigia secutus scripsi *hic ego, si tibi, decerpit* (Cap.), *inserui, loci, sed, sume et, vulnera*: 54. Vrat. Par. (in margine) *vis nuda virum*. 55. cum Markl. *campo* dedi, libri *fossa*: 58. lib. *oculis*, 59. *praeinere* gemitum. 61. lib. *atque tibi moresque*, quod haud facile intelligitur. 64. Par. *saeva*, Vrat. *vena*. 69. omnes alii, praeterea Cap. *maior fortis*. 71. libri *nec mihi*, 77. *supremo*. 79. Par. *servire*. 80. Vrat. Par. *morte*. 83. Vrat. *rauco* pro *truncato*, 85. *funere*. 86. nostri libri *dixit*. 88. *foeda* cum Markl. vulg. *fista*, Vrat. Par. *fata*, uterque 90. *plangat*. 92. scripsimus *labor* — *campus* ex libris. 94. *cure lyrae* ex Gronovi coniect.; omnes libri hoc loco vitiosi sunt. 96. libri *domos*. 104. librorum auctoritate rescripsi:

*Exera semirutos de subito pulvere vultus,
Parthenope, crinemque afflato monte sepulti etc.*

quod habet Vrat. *sepultum*, non convenit, neque displicet Heinsii *adustum* vel Markl. *adesum*. 109. Vrat. Par. *fama*, Parm. *famae*. 110. *tenens* recepi et *probabas* ex codd., utramque probum est et latinum. 112. *praestrinxit*, quod vulgo legitur, expresse in Par., Vrat. et Parm. *praestat sed*, unde fecit Markl. *pressit sua*. 125. Par. Cap. *pendet in*. 129. scribendum est cum codd. *maior at inde suum longo probat ordine vitae* — sequitur lacuna, et in versa, qui sequi debebat, legebatur sine dubio primo loco *Parthenope*. 133. *atque ibi*; ut vox *ibi* (Neapoli) facilius intelligatur, versus 180—182. (*Maeonidem* — *falsis*) *versus* includi possunt. 135. *festina sed ut dux*, quae sunt in libris, recte expulsa sunt. 138. *pugnae* restitui. 153. *velinus Idgeus*, lib. *oblitus* vel *oblitus*. 154. libri *salutisque ingressa* *viriles* et *Chalcide*. 161. *versibus* ex libris. 166. Capit. *spectantur*. 170. Vrat. *ad te permissus*, Cap. *permissus*. 171. Vrat. *domos*. 181. libri vitiose *monstratis* alii vel — *halls*, 182. Parm. *auguribus*, ceteri *auguris*. 183. ordinem verborum servatius secundum libros. 194. Vrat. *stringebat*. 202. *concipis* et *fulmina* cum Markl. scripsi, libri *concinis* et *flumina*. 209. Vrat. *interque*

i. s. ignota pro illustrata. 211. secutus Gronov. tantum et quam vos debere (Capil.) scripsi; Domitii lectio quantum ostendere est in Par.; quanta ostendere. 219. qualis et ille dies qua in libris legitus. 222. uhlletes Markl. 231—34. Markl. secutus sum, quum quae libri tradunt non intelligere nec extricare queam. 251. Cap. index. 252. Par. Vrat. tristem. 258. Vrat. Cap. tabe, 263. novit. 272. ex Vrat. restitui, id. 277. aeternaque.

Cap. IV. v. 8, restitui ex Vrat. revisum consensu neutro accipiendum; 10. spargit, Vrat. spornit et v. 14. cat. nunc havo. 19. Cap. Parm. levior, Vrat. leviter.

Cap. V. Imperfectum hoc carmen a Statio relictum esse recte monet Markl. 14. carmina revocavi, Vrat. cineremque — crimina. 18. Cap. ligatum. 20. quum codd. proflamas habent ant. malas, Wakefeldus correxit: carpere crudelem vidit languine malas. 24. in libris lacuna est (in....ter), quam Gronovius explevit: hoc quoque dum nitor, ter d.; etiam v. 27. lacuna in libris est, quam Domitius explere voluit: orsa dolor prohibet, atque. 31. Vrat. ramis nec eburno pollice ch. et 33. scindo, quod utrumque probum videtur. 43. vulneribus quae summa recte Weberus ex Vrat. restituit. 45. nolui cum Markl. mutare librorum verba optima: reddite opem saevasque easolvite grates, et in seqq. vestigia Vrat. et Capil. secutus scripsi;

Nimirum nunc vestra domus ego funera moestus

Incepitans nunc damna dolens aliena repono

Infelix lacrimas et tristia carmina solvo.

In libris pro solvo est serpa. 52. Vrat. moestum. 66. libri puppe, Heinsius pube. 68. nimum ex Markl. coniect. Vrat. suumum. 70. adeptari, quod in libris est, non mutandum, pariter 71. poscentemque. 73. clare habet Cap. artus. 75. ingratus omnes libri. 80. Vrat. Concupis (Cap.) primo gemium qui protinus Inplicui scilicet mihi, Capil. impleui, ego scripsi non cupi; primo gemium qui protinus ortu Inplicui scilicet mihi, cap. verba nonneque monstravi, questusne et vulnera casca resolum? in ex ego qui implere, fixi, monstravi, nonne questus resolvam? Nonne v. 82. omnes libri vulnera resolvam et in Vrat. questus deficiente ne. 83. Markl. secutus sum, Vrat. blandaque sinu.

Ad *Achilleida*: emendandam codices, quibus usus sum, hi sunt:

1) *Parisensis*, n. 8031, olim Puteanus. Continet 65 foliis Thebaida et Achilleida inde a p. 59.; duabus in quavis pagella columnis, paucissimis scribendi compendiis, membrana flavescente, literis per se satis distinctis, sed temporis iniuria iam evanescentibus; ex omnibus, qui in bibliotheca Par. asservantur, Achilleida continentibus libris optimis videtur Hasio, qui collationem fecit, et saeculo decimo scriptus.

2) *Gudeani* duo membran. fol. n. 52 et 54. Thebaida et Achilleida complectentes; collationem fecit Lenzius.

3) cod. *Rossianus* (Parmensis), cuius lectiones cum Lenzio communicavit Andresius, abbas Parm., scriptus est a. 1368, continet Theb. et Achill.

4) cod. *Dresdensis*, membr. in 4° min., foliis XXIV prioribus Statii Achilleida, posterioribus vero XXVI Claudiani raptum Proserpinae complectens; nitide descriptus saeculo XIV; contulit cum Bipontina Passovius.

5) cod. *Oldenburgensis* chartac. fol., continet una Terentium, scriptus ut ex numero Terentio adpicto colligi potest, a. 1447, ex Italia, in bibliothecam Oldenburg, delatus huius saeculi initio, cf. Beckii comment. societ. phil. Lips. Vol. I, p. 370.

6) cod. *Dommerichii*, vide progr. Dommerichii, Wolfenbütteleas 1758.

7) cod. *Ratisbonensis* fol. LX, membr. saec. XIV.

8) cod. *Erfordensis* membr. saec. XIII, scriptus, collatio a Lenzio facta.

9) cod. *Helmsladensis* saec. XIV, collectionis varietatem a Wernsdorffio collectam exemplari suo adscripsit Handius.

10) cod. *Herakianus* (Hereli prof. olim Erfordensis), varias lectiones transcripsit Handius ut nonnulli nullo loco, sicut videri potest. Quum ad hanc sibi ab huius editione ratione magnam libertatem, quae nominavi, varietatem vel discrepantiam onerare, ad ea modo lata, quid dicitur exhibere, notavimus, ubi vel a verbis editionis Bipontinae, quae ubique serpensent cum Gronoviana, recessimus, vel ubi cod. dictionibus medietatem aliquam et emendationem habere putavimus. Sed sequitur

Lib. I. v. 19. plerique libri *procludat*, aliquot *præsedet*.
 31. *mirentur*, alii *paratur*. 68. omnes *heuheu*, pro *pelagoue*.
 Par. Rath. Gud. *coelogue*. 78. fere omnes *rector*. 97. nonnulli
conata — *labores*. 104. *loci* cf. Gron. diatr. p. 391. — 110. Par.
 Rath. Gud. 2. *locum*. 123. Par. *notaque*, falso ut videtur, cf.
 Gron. diatr. p. 510. — 129. plerique *non* = *nonne*. 148. libri
 fere omnes *semnesque*, unus *teneras*. 149. *olim et ferre* scripsi,
 Par. habet; *olim efferre minus avideque audire sonabat*, quod il-
 lud et recte legi probat. 154. in libris collocata sunt verba et
semel c. fl. 176. duo *dispar* pro *longe*, quod glossema est.
 179. nonnulli *spumantes*, plerique *novavit*. 185. *qualuor mulcet*.
 Par. Gud. 2. *attonitæ varia oblectamina nectens*. 196. nonnulli
blandisque, alii *omittunt se*. 202. *Macedum*, cf. silv. IV, 6,
 166 et *Handium* ad h. l. 219. placet *ventosne*, quod in tribus
 codd. inveni, etiam v. anteced. nonnulli *natumne*. 231. emen-
 davi *totò quæ fulserat*. 249. *omnita versat*. 252. Par. *lulisset*.
 278. alii *temptat*, alii *captat*. 300. pro *exempla* alii *excepta* vel
erèpla, et *pucetur* pro *placetur*. 306. Par. Gud. 1. Rath. Erford.
impulsam sc. *lucem*. 328. Gronovius *impletos* legendum esse
 censet. 409. vete. quatuor codd. *admotæ*. 414. *libri domat*, de
Temese vide Silv. I, 1, 42. — 463. deest in nonnullis Barthii
 libris, in nostris legitur. 466. omnes fere *contempsit*. 481. *præ-*
strinatærit legendum est, nam erat invulnerabilis. 484. omnes
 fere villosè *pallentes*, duo *palantes*, nescio an *Pallenes* legen-
 dum sit, cf. silv. IV, 2, 56. 536. *amissis* ex libris; unus Barthii
 codex *emissis*, quod Weberus recepit. 540. omnes *si tua cura*
trahat. 541. Par. Rath. *aversæ*, quod Barthius vobuit. 543.
 quatuor *facundum*. 611. in libris *squalentia*, *pallentia*, *fallid-*
cia. 638. aliquot *argentia*, *Bib. verentia*, quæ *verentia*.
 Lib. II. c. 61. Par. alii *a celsa*. 37. nonnulli *terunt*, quod
 recepi. 48. plerique *his*. 56. *pro quædam* omnes habent *Ino-*
mina forte, quod etiam Dubnerum servat, quod etiam in *ora-*
tionibus. 56. incipiens in 73. *tres multo*, etiam in Gronovio diatr.
 p. 157. committenda in 197. *his* versus in omnibus nostris li-
 bris deest, post *belli* apostrophe statim est. 114. in meis
 codd. *innotæ*, quod Dupin affert, non inveni. 211. an *inve-*
caudæ. 220. *diatri libri aure* *trahentes*. 237. *his* *describet* ex
 libris scripsi. 150. *Hemæus*, cf. Gronov. diatr. p. 582 et not.

179. fere omnes libri *caelatum pugnas*. 191. omnes *simili se*.
197. cf. Gron. diat. p. 305. 260. Par. Gud. *noles*. 308. omnes
et longo Scyros dis-(de) cedere ponto. 354. Par. Ratb. *inlicitis*
genialia rumpi. 379. *inveni his primum armis tendisse lacertos*
et — *his arma primum tendisse lacertis*. 382. Par. Gud. 1 *re-*
plantibus. 384. omnes *cibos*, duo *hausisse*. 386. Par. Ratb. *lu-*
pae. 418. Par. Gud. Ratb. Dresd. *contum*. 451. nostri omnes
biformes, nonnulli *placare*. 453. versus *spurius aurq silet, pup-*
pis currens ad litora venit adscriptus est in Erford. Ratb. Dresd.
Domm.; unus *haec ait, et puppis* etc.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

P. PAPINII STATII
S I L V A R U M
LIBRI V.

CHAPTER I

THE DISCOVERY OF AMERICA

THE first voyage of Christopher Columbus to America was in 1492.

He sailed from Spain on August 3rd, 1492, and reached the island of San Salvador on October 12th, 1492.

He discovered the continent of America on October 12th, 1492.

He named the continent America after Amerigo Vesputi.

He sailed back to Spain on December 15th, 1492.

He was the first European to reach America.

He was the first European to circumnavigate the globe.

He was the first European to reach the Pacific Ocean.

He was the first European to reach the Indian Ocean.

He was the first European to reach the South Pole.

He was the first European to reach the North Pole.

He was the first European to reach the equator.

He was the first European to reach the Tropic of Cancer.

He was the first European to reach the Tropic of Capricorn.

He was the first European to reach the Antarctic Peninsula.

TITULI SINGULORUM CARMINUM.

LIB. I.

- I. Equus maximus Domitiani.
- II. Epithalamion Stellae et Violantillae.
- III. Villa Tiburtina Manlii Vopisci.
- IV. Soteria Rutilii Gallici.
- V. Balneum Claudii Etrusci.
- VI. Kal. Decembres.

LIB. II.

- I. Glaucias Atedii Melioris delicatus.
- II. Villa Surrentina Pollii Felicis.
- III. Arbor Atedii Melioris.
- IV. Psittacus Melioris.
- V. Leo mansuetus Imperatoris.
- VI. Consolatio ad Flavium Ursum de amissione pueri delicati.
- VII. Genethliacon Lucani.

LIB. III.

- I. Hercules Surrentinus Pollii Felicis.
- II. Propempticon Metio Celeri.
- III. Consolatio ad Claudium Etruscum (alii: Lacrimae Cl. Etr.).
- IV. Capilli Flavii Earini.
- V. Ad Claudiam uxorem.

LIB. IV.

- I. XVII. Consulatus Imp. Aug. Germanici Domitiani.
- II. Eucharisticon ad Imp. Aug. Germanicum Domitianum.
- III. Via Domitiana.
- IV. Ad Victorium Marcellum epistola.
- V. Carmen lyricum ad Septimium Severum.

- VI. Hercules Epitrapezios Novii Vindicis.
- VII. Lyricum ad Maximum Iunium:
- VIII. Ad Iulium Menecratem ob prolem.
- IX. Risus Saturnalitius ad Plotium Gryphum.

LIB. V.

- I. Abascantii in Priscillam pietas.
  - II. Propempticon ad Crispinum.
  - III. Epicedion in patrem suum.
  - IV. Ad Somnum.
  - V. Epicedion in puerum suum.
-

P. PAPINII STATII
S I L V A R U M
L I B E R I.

AD STELLAM.

Diu multumque dubitavi, Stella iuvenis optime et in studiis nostris eminentissime qua parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore et quadam festinandi voluptate fluxerunt, quum singuli de sinu meo prodissent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim? oportet huius quoque auctoritate editionis onerari, quod adhuc pro Thebaide mea, quamvis me reliquerit, timeo? Sed et Culicem legimus et Batrachomyomachiam etiam agnoscimus; nec quisquam est illustrium poetarum, qui non aliquid operibus suis stilo remissione praeluserit. Quid? quod haec serum erat continere, quum illa vos certe, quorum honori data sunt, haberetis. Sed apud ceteros necesse est multum illis pereat ex venia, quum amiserint, quam solam habuerunt, gratiam celeritatis. Nullum enim ex illis biduo longius tractum, quaedam et singulis diebus effusa; quamvis metuo, ne verum istuc versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus sacrosanctum habet testem: sumendum enim erat a Iove principium. Ceterum hos versus, quos in equum maximum feci, indulgentissimo imperatori postero die, quam dedicaverat opus, tradere iussus sum. Potuisti illud, dicit aliquis, et ante vidisse. Respondebis illi tu, Stella carissime, qui epithalamion tuum, quod mihi iniunxeras, scis biduo scriptum. Audacter mehercule; sed tamen CCLXXVII hexametros habet. Et fortasse tu pro collega mentieris. Manlius certe Vopiscus, vir eruditissimus et qui praecipue vin-

dicat a situ literas iam paene fugientes, solet ulro quoque nomine meo gloriari, villam Tiburtinam suam descriptam a nobis uno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico convalescenti dedicatus, de quo nihil dico, ne videar defuncti testis occasione mentiri. Nam Claudii Etrusci testimonium est, qui balneolum a me suum intra moram caenae recepit. In fine sunt Kalendae Decembrés, quibus utique creditur: noctem enim illam felicissimam habent et voluptatibus publicis inexpertam.

I. EQUUS MAXIMUS DOMITIANI.

Quae superinposito moles geminata colosso
Stat Latium complexa forum? Caelone peractam.
Fluxit opus? Siculis an conformata cabinis
Effigies lassum Steropem Brontemque reliquit?
An te Palladiae talem, Germanice, nobis
Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
Rhenus et attoniti vidit domus ardua Daci?

Nunc age, fama prior notum per saecula nomen
Dardanii miretur equi, cui vertice sacro
Dindymon et caesis decrevit frondibus Ida.
Hunc neque discissis cepissent Pergama miris,
Nec grege permixto pueri inuptaeque puellae,
Ipse nec Aeneas nec magnus duceret Hector.
Adde, quod ille nocens saevosque amplexus Achivos;
Hunc mitis commendat eques. Iuvat ora torquent
Mixta notis belli placidamque gerentia pacem!
Nec veris maiora putes; par forma deponque,
Par honor. Exhaustis Martem non altior armis
Bistonius portat somipes magnoque superbit
Pondere, nec tarde raptus prope flumina cursu.
Fumat et ingenti propellit Strymona flauis.
Par operi sedes. Hinc obviam limina pandit,
Qui fessus bellis assertae munere prodis
Primus iter nostris ostendit in aethera divis.
Discitur e vultu, quantum tu mitior armis,
Qui nec in externos facilis saevire fereres
Das Cattis Dacis que fidem. Te signa parente

Et minor in leges iret gener et Cato castris.
 At laterum passus hinc Iulia tecta tuentur,
 Illinc belligeri sublimis regia Pauli. 80

Terga pater blandoque videt Concordia vultu.
 Ipse autem puro celsum caput aere septus
 Tempa superfulges et prospectare videris,
 An nova contemptis surgant palatia flammis
 Pulchrius, an tacita vigilet face Troicus ignis 35
 Atque exploratas iam laudet Vesta ministras.

Dextra vetat pugnas; laevam Tritonia virgo
 Non gravat et sectae praetendit colla Medusae,
 Ceu stimulis accendit equum. Nec dulcior usquam
 Lecta deae sedes, nec si, pater, ipse teneres. 40
 Pectora, quae mundi valeant evolvere curas,
 Et quis se totis Temose dedit hausta metallis,
 It tergo demissa chlamys. Latus ense quieto
 Securum; magnus quanto mucrone minatur
 Noctibus hibernis et sidera terret Orion. 45

At sonipes habitus animosque imitatus equestres
 Acrius attollit vultus cursumque minatur;
 Cui rigidis stant colla iubis vivusque per armos
 Impetus et tantis calcaribus ilia late
 Suffectura patent. Vacuae pro cespite terrae 50
 Aerea captivi orindem terit ungula Rheni.

Hunc et Adrastens visum extimuisset Arion,
 Et pavet adspiciens Ledaeus ab aede propinqua
 Cyllarus. Hic domini numquam mutavit habenas
 Perpetuus frenis, atque uni serviet astro. 55

Vix sola sufficiunt; insessaque pondere tanto
 Subter anhelat humus; nec ferro aut aere laborat,
 Sed genio, teneat quamvis aeterna cnepido,
 Quae superingesti portaret cubmina montis
 Coeliferique attrita genu dardasset Atlantis. 60

Nec longae traxere morae: luvat ipsa labentes
 Forma dei praesens, operique intenta iuventus
 Mfratur plus posse manus. Strepit ardua pulsu
 Machina: continuo septem per calmina multas
 It fragor et magnae vincit vaga murmura Romae. 65

Ipse loci custos; cuius sacrata vorago
 Famosusque lacus nomen memorabile servant,
 Innumeros aeris sonitus, et verberare crudo
 Ut sensit mugire forum, movet horrida sancto
 Ora situ meritaque caput venerabile quercu. 70
 Ac primum ingentes habitus lucemque coruscant
 Expavit maioris equi terque ardua mersit
 Colla lacu trepidans; laetus mox praeside viso:
 'Salve, magnorum proles genitorque deorum,
 Auditum longe numen mihi! Nunc mea felix, 75
 Nunc veneranda palus, quum te prope nosse tuumque
 Immortale iubar vicina sede tueri
 Concessum. Semel auctor ego inventorque salutis
 Romuleae: tu bella Iovis, tu proelia Rheni,
 Tu civile nefas, tu tardum in foedera montem 80
 Longo Marte domas. Quod si te nostra tulissent
 Saecula, temptasses me non audente profundos
 Ire lacu; sed Roma tuas tenuisset habenas.'
 Cedat equus, Latiae qui contra templa Diones
 Caesarei stat sede fori; — quem traderis ausus 85
 Pellaeo, Lisyppae, duci, mox Caesaris ora
 Aurata cervice tulit! — Vix lumine fesso
 Explore, quam longus in hunc despectus ab illo.
 Quis rudis usque adeo, qui non, ut viderit ambos,
 Tantum dicat equos, quantum distare regentes? 90
 Non hoc imbriferas hiemes opus aut Iovis ignem
 Tergeminum, Aeolii non agmina carceris horret
 Annorumve moras: stabit, dum terra polusque,
 Dum Romana dies. Huc et sub nocte silenti,
 Quum superis terrena placent, tua turba relicto 95
 Labetur coelo miscetque oscula iuxta.
 Ibit in amplexus natus fraterque paterque
 Et soror; una locum cervix dabit omnibus astris.
 Utere perpetuum populi magnique senatus
 Munere. Apelleae cuperent te scribere cerae, 100
 Optassetque novo similem te ponere templo
 Atticus Elaei senior Iovis; et tua mitis
 Ora Taras, tua sidereas imitantia flammis

Lumina contempto mallet Rhodos aspera Phoebō.
 Certus ames terras et quae tibi templa dicamus, 105
 Ipse colas, nec te coeli iuuet aula, tuosque
 Laetus huic dono videas dare tura nepotes.

II. EPITHALAMION STELLAE ET VIOLANTILLAE.

Unde sacro Latii sonuerunt carmine montes?
 Cui, Paeon, nova plectra moves humeroque comanti
 Facundum suspendis ebur? Procul ecce canoro
 Demigrant Helicone deae, quatiuntque novena
 Lampade solennem thalamis coeuntibus ignem 5
 Et de Pieriis vocalem fontibus undam.
 Quas inter vultu petulans Elegia propinquat,
 Celsior assueto, divasque hortatur et ambit
 Alternum fultura pedem, decimamque videri
 Se cupit et medias fallit permixta sorores. 10
 Ipsa manu nuptam genitrix Aeneia ducit
 Lumina demissam et dulci probitate rubentem;
 Ipsa toros et sacra parat cinctuque Latino
 Dissimulata deam, crinem vultumque genasque
 Temperat atque nova gestit minor ire marita. 15
 Nosco diem causasque sacri. Te concinit iste —
 Pande fores! — te, Stella, chorus; tibi Phoebus et Evan
 Et de Maenalia volucer Tegeaticus umbra
 Serta ferunt. Nec blandus Amor, nec Gratia cessat
 Amplexum niveos optatae coniugis artus 20
 Floribus innumeris et olenti spargere nimbo.
 Tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta
 Excipis et dominae niveis a vultibus obstas.
 Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
 Vellere, quo Stellae Violantillaeque professus 25
 Clamaretur hymen. Cedant curaeque metusque;
 Cessent mendaces obliqui carminis astus;
 Fama tace. Subiit leges et frenamomordit
 Ille solutus amor; consumpta est fabula vulgi,
 Et narrata diu viderunt oscula cives. 30
 Tu tamen attonitus, quamvis data copia tantae
 Sortis, adhuc optas permissaque numine dextro

Vota paves. Pone o dulcis, suspiria, vates;
 Pone, tua est. Licet expositum per limen aperto
 Ire, redire gradu: iam nusquam ianitor aut lex 35
 Aut pudor. Amplexu tandem satiare petito; —
 Contigit! — et duras pariter reminiscere noctes.
 Digna quidem merces, et si tibi Iuno labores
 Herculeos, Stygiis et si concurrere monstros
 Fata darent, si Cyaneos raperere per aestus. 40
 Hanc propter tanti Pisaea lege trementem
 Currere et Oenomai fremitus audire sequentis.
 Nec si Dardania pastor temerarius Ida
 Sedisses, hæc dona forent, nec si alma per auras
 Te potius prensam veheret Tithonia biga. 45
 Sed quae causa toros inopinæque gaudia vati
 Attulit, hic mecum, dum fervent agmine postes
 Atrique, et multa pulsantur limina virga,
 Hic, Erato iucunda, doce. Vacat apta movere
 Colloquia, et docti norunt audire penates. 50
 Forte serenati qua stat plaga lactea coeli,
 Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte, iacebat,
 Amplexu duro Getici resoluta mariti.
 Fulcra torosque deae teneram premit agmen Amorum;
 Signa petunt, quas ferre faces, quae pectora figi 55
 Imperet; an terris saevire, an malit in undis,
 An miscere deos, an adhuc vexare tonantem.
 Ipsi animus nondum, nec cordi fixa voluntas.
 Fusa iacet stratis; ubi quondam conscia culpæ
 Lemnia depresso repererunt vincula lecto. 60
 Hic puer e turba voluorum, cui plurimas ignis
 Ore manumque levi nunquam frustrata sagitta
 Agmine de medio tenera sic dulce profatus
 Voce: pharetrati pressere silentia fratres:
 'Scis, ut, mater, ait, nulla mihi dextera segnis 65
 Militia; quemcumque hominum divumque dedisti,
 Uritur. At quondam lacrimis et supplice dextra
 Et votis precibusque viri concede moveri,
 O genitrix: duro nec enim ex adamante creati,
 Sed tua turba sumus. Clarus de gente Latina 70

Est iuvenis, quem patritiis maioribus ortum
 Nobilitas gavisa tulit, praesagaque formae
 Protinus e nostro posuit cognomina coelo.
 Hunc egomet tota quondam — tibi dulce. — pharetra
 Inprobus et densa trepidantem cuspide fixi. 75
 Quamvis Ausoniis multum gener ille petitus
 Matribus, edomui victum dominaeque potentis
 Ferre iugum, et longos iussi sperare per annos.
 Ast illam summa leviter — sic namque iubebas —
 Lampade parcentes et inerti strinximus arcu. 80
 Ex illo quantos iuvenis premat anxius ignes,
 Testis ego, attonitus quantum me nocte dieque
 Urgentem ferat. Haud ulli vehementior unquam
 Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
 Vidi ego et inmithi cupidum decurrere campo 85
 Hippomenem, nec sic meta pallebat in ipsa.
 Vidi et Abydeni iuvenis certantia remis
 Brachia laudavique manus et saepe natanti
 Praeluxi; minor ille calor, quo saeva tepebant
 Aequora. Tu veteres, iuvenis, transgressus amores. 90
 Ipse ego te tantos stupui durasse per aestus,
 Firmavique animos blandisque madentia plumis
 Lumina dejecti. Quotiens mihi questus Apollo,
 Sic vatem moerere suum! Iam, mater, amatos
 Indulge thalamos. Noster comes ille piusque 95
 Signifer armiferos poterat memorare labores
 Claraque facta virum et torrentes sanguine campos;
 Sic tibi plectra dedit mitisque incedere vates
 Maluit et nostrae laurum subtexere myrto.
 Hic iuvenum lapsus suaque, haud extrema, revolvit 100
 Vulnera. Pro quanta est Paphii reverentia mater,
 Numinis! Hic nostrae deflevit fata columbae,
 Dixerat, et tenera matris cervice pependit
 Blandus et admotis tepescit pectora pennis.
 Illa refert, vultu non aspernata rogari. 105
 Grande quidem parumque viris, quos ipsa probavi,
 Pierius votum iuvenis cupit. Hanc ego formae
 Egregium mirata decus, cui gloria patrum

Et generis certabat honos, tellure cadentem Excepi fovique sinu; nec colla genasque Comere nec pingui crinem deducere amomo Cessavit mea, nate, manus. Mihi dulcis imago Prosiluit. Celsae procul adspice frontis honorem Suggestumque comae. Latias metire, quid ultra	110
Emineat matres; quantum Latonia nymphas Virgo premit, quantumque egomet Nereidas exto. Haec et caeruleis mecum consurgere digna Fluctibus et nostra potuit considerare concha; Et si flammiferas potuisset scandere sedes Hasque intrare domos, ipsi erraretis, Amores.	115
Huic quamvis census dederim largita beatos, Vincit opes animo. Querimur iam Seras avaros Angustum spoliasse nemus Clymeneaque deesse Germina nec virides satis illacrimare sorores; Vellera Sidonio iam pauca rubescere tabo Raraque longaevis nivibus crystalla gelari.	120
Huic Hermum fulvoque Tagum decurrere limo, — Nec satis ad cultus — huic Inda monilia Glaucum Proteaue atque omnem Nereida quaerere iussi. Hanc si Thessalicos vidisses, Phoebe, per agros, Erraret Daphne segura. In litore Naxi Theseum iuxta foret haec conspecta cubile, Gnosida desertam profugus liquisset et Evan.	125
Quod nisi me longis placasset Iuno querelis, Falsas huic pennas et cornua sumeret aethrae Rector, in hanc vero cecidisset Juppiter auro. Sed dabitur iuveni, cui tu, mea summa potestas, Nate, cupis, thalami quamvis iuga ferre secundi Saepe neget moerens. Ipsam iam cedere sensi Inque vicem tepuisse viro.' Sic fata levavit Sidereos artus thalamique egressa superbum Limen Amyclaeos ad frena citavit olores.	130
Iungit Amor laetamque vehens per nubila matrem Gemmato temone sedet. Iam Tibridis arces Iliacae; pandit nitidos domus alta penates, Claraque gaudentes plauserunt limina cygni.	135
	140
	145

Digna deae sedes nitidis nec sordet ab astris.
 Hic Libycus Phrygiusque silex, hic dura Laconum
 Saxa virent; hic flexus onyx et concolor alto
 Vena mari rupesque nitent, quis purpura saepe 150
 Oebalis et Tyrii moderator livet aheni.
 Pendent innumeris fastigia nixa columnis;
 Robora Dalmatico lucent satiata metallo.
 Excludunt radios silvis demissa vetustis
 Frigora, perspicui vivunt in marmore fontes. 155
 Nec servat natura vices. Hic Sirius alget,
 Brumâ tepet, versumque domus sibi temperat annum.
 Exultat visu tectisque potentis alumnae
 Non secus alma Venus, quam si Paphon aequore ab alto
 Idaliasque domos Erycinaque templa subiret. 160
 Tunc ipsam solo reclinem affata cubili:
 'Quonam hic usque sopor vacuique modestia lecti,
 O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
 Quis morum fideique modus? Numquamne virili
 Submittere iugo? Veniet iam tristior aetas. 165
 Exerce formam et fugientibus utere donis.
 Non ideo tibi tale decus vultusque superbos
 Meque dedi, viduos ut transmittare per annos
 Ceu non cara mihi. Satis o nimiumque priores
 Despexisse procos. At enim hic tibi sanguine toto 170
 Deditus unam omnes inter miratur amatque,
 Nec formae nec stirpis egens: nam docta per urbem
 Carmina qui iuvenes, quae non didicere puellae?
 Hunc et bisenos — sic indulgentia pergat
 Praesidis Ausonii — cernes attollere fasces 175
 Ante diem; certe iam nunc Cybeleia novit
 Limina et Euboicae carmen legit ille Sibyllae.
 Iamque parens Latius, cuius praenoscerent mentem
 Fas mihi, purpureos habitus iuvenique curule
 Indulgebit ebur Dacasque — quae gloria maior? — 180
 Exuvias laurosque dabit celebrare recentes.
 Ergo age, iunge toros atque otia deme iuventae.
 Quas ego non gentes, quae non face corda iugavi?
 Alituum pecudumque mihi durique ferarum

- Non renuere greges; ipsum in conubia terrae 185
 Aethera, quum pluuiis rarescunt nubila, solvo.
 Sic rerum series mundique revertitur aetas.
 Unde novum Troiae decus ardentemque deorum
 Raptorem, Phrygio si non ego iuncta marito,
 Lydius unde meos iterasset Tibris Iulos? 190
 Qui septemgeminae posuisset moenia Romae
 Imperii Latiae caput, nisi Dardana furto
 Cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?
 His mulcet dictis tacitumque inspirat honorem
 Conubii. Redeunt animo iam vota precosque 195
 Et lacrimae vigilesque viri prope limina questus,
 Asteris et vatis, totam cantata per urbem,
 Asteris ante dapes, nocte Asteris, Asteris ortu,
 Quantum non clamatus Hylas. Iamque aspera coepit
 Flectere corda libens et iam sibi dura videri. 200
 Macte toris, Latios inter placidissime vates,
 Quod durum permensus iter coeptique laboris
 Prendisti portus. Nitidae sic transfuga Pisae
 Amnis in externos longe flammatus amores
 Flumina demerso trahit intemerata canali; 205
 Donec Sicanios tandem prolatus anhelo
 Ore bibit fontes; miratur dulcia Nais
 Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
 Quis tibi tunc laetri coelestem munere claris,
 Stella, dies? Quanto salterunt pectora voto! 210
 Dulcia quum dominae dexter conubia vultus
 Annuit, ire polo nitidosque errare per axes
 Visus. Amyclaeis minus exultavit arenis
 Pastor, ad Idaeas Helena veniente carinas
 Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe? 215
 Quum Thetin Aemonis Chiron accedere terris
 Erecto prospexit equo! Quam longa morantur
 Sidera! Quam segnis votis aurora mariti
 At procul ut Stellae thalamos sensere parati
 Latos vatum pater et Semeleus Evan; 220
 Hic movet Ortygia, movet hic rapida agmina Nysa.
 Huic Lycii montes gelidaeque umbracula Thybrae

Et Parnassus honos: illi Pangea resultant
 Ismaraque et quondam genialis litora Naxi.
 Tunc caras inlere fores, comitique canoro 225
 Hic chelyn, hic flavam maculoso nebrida tergo,
 Hic thyrsos, hic plectra ferunt. Hic enthea lauro
 Tempora, Minoa crinem premit ille corona.

Vixdum emissa dies, et iam socialia praesto
 Omina, iam festa fervet domus utraque pompa. 230
 Fronde virent postes, effulgent compita flammis,
 Et pars immensa gaudet celeberrima Romae.
 Omnis honos, cuncti veniunt ad limina fasces,
 Omnis plebsq; teritur praetexta tumultu;

Hinc eques, hinc iuvenum coetu stola mixta laborat. 235
 Felices utrosque vocant, sed in agmine plures
 Invidere vino. Lamdudum poste reclinis

Quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
 Quo vatem mulcere queat. Dat Iuno verenda
 Vincula, et insignes geminat Concordia taedas. 240

Hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus!
 Quantum nosse licet, sic victa sopore doloso
 Martia fluminea posuit latus Ilia ripa.

Non talis niveos strinxit Lavinia vultus,
 Quum Turno spectante rubet; non Claudia talis 245
 Respexit populos mota iam virgo casina.

Nunc opus, Aonidum comites tripodumque ministri,
 Diversis certare modis. Est enthea vittis
 Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovanti

Quisque lyra. Sed praecipue qui nobile greasu 250
 Extremo fraudatis opus, date carmina festis:
 Digna toris. Hunc ipse choro plaudente Philatas

Callimachusque senex, Umbroque Propertius antro
 Ambissent laudare diem, nec tristis in ipsis
 Naso Tomis divesque foco lucente Tibullus. 255

Me certe non unus amor simplexque canendi
 Causa trahit. Tecum similes iunctaeque Camoenae,
 Stella, mihi, multumque pares haec chamur ad aras

Et sociam doctis haurimus ab amibus undam.
 At te nascentem, gremio mea prima recepit. 260

Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
 Reptasti. Nitidum consurgat ad aethera tellus
 Eubois, et pulchra tumeat Sebetos alumna.
 Nec sibi sulfureis Lucrinae Naides antris
 Nec Pompeiani placeant magis otia Sarni. 265
 Eia age, praeclaros Latio properate nepotes,
 Qui leges, qui castra regant, qui carmina ludant.
 Acceleret partu decimum bona Cynthia mensem.
 Sed parcat Læcina precor. Tuque ipse parenti
 Parce, puer, ne mollem uterum, ne stantia lædas 270
 Pectora; quumque tuos tacito natura recessu
 Formarit vultus, multam de patre decoris,
 Plus de matre feras. At tu, pulcherrima forma
 Italidum, tandem merito possessa marito,
 Vincla diu quaesita fove. Sic damna decoris 275
 Nulla tibi, longe virides sic flore iuventae
 Perdurent vultus, tardeque hæc forma senescat.

III. VILLA TIBURTINA MANLI VOPISCI.

Cernere facundi Tibur glaciale Vopisci
 Si quis et inserto geminos Aniene penates,
 Aut potuit sociæ commercia noscere ripae
 Certantesque sibi dominum defendere villas,
 Illum nec calido latravit Sirius astro, 5
 Nec gravis adspexit Nemæus frondentis alumnus:
 Talis hiems tectis, frangant sic improba solent
 Frigora, Pisacumque domus non aestuat unum.
 Ipsa manu tenera fertur scripsisse voluptas.
 Tunc Venus Mahis anxio fastigia sociis 10
 Permulsitque comis blandumque reliquit honorem
 Sedibus, et volucres vetuit discedere natos
 O longum memoranda dies! quæ mente reporto
 Gaudia, quam lassos per tot miracula vultus
 Ingenium quam mihi solo quæ forma iuventa
 Arte manus concessa locis! Non deus huiusquam
 Indulsit natura sibi! Nemora cæca et ignis
 Incubere vadis fallax respicit inægromulus
 Frondibus, et longas eadem fugit unda per umbra.

*Ips*e Anien — miranda fides — infraque superque 20
Saxeus, hic tumidam rabiem spumosaque ponit
Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopisci
Pieriosque dies et habentes carmina somnos.
Litus utrumque domi, nec te mitissimus amnis
Dividit. Alternas servant praetoria ripas 25
Non externa sibi fluviumve obstare queruntur.

Sestiacos nunc fama sinus pelagusque natatum
Iactet et audaci iunctos delphinas ephebo!
Hic aeterna quies, nullis hic iura procellis,
Numquam fervor aquis. Datur hic transmittere visus 30
Et voces et paene manus. Sic Chalcida fluctus
Expellunt fluvii, sic dissociata profundo
Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.

Quid primum mediumve canam, quo fine quiescam?
Auratasne trabes, an *Mauros* undique postes, 35
An picturata lucentia marmora vena
Mirer, an emissas per cuncta cubilia nymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. Venerabile dicam
Lucorum senium? te, quae vada fluminis infra
Cernis, an ad silvas quae respicis, aula, tacentes? 40
Qua tibi tota quies, offensaque turbine nullo
Nox silet et nigros imitantia murmura somnos?
An quae graminea suscepta crepidine fumant
Balnea et inpositum ripis argentibus ignem?
Quaque vaporiferis iunctus fornacibus amnis 45
Ridet anhelantes vicino flumine nymphas?

Vidi artes veterumque manus variisque metalla
Viva modis. Labor est auri memorare figuras,
Aut ebur aut dignas digitis contingere gemmas,
Quidquid et argento primum vel in aere Myronis 50
Lusit et enormes manus est experta colossos.
Dum vapor adspectu visusque per omnia duco,
Calcabam necopinus opes. Nam splendor ab alto
Defluus et nitidum referentes aera testae
Monstravere solum; varias ubi picta per artes 55
Gaudet humus superatque novis asarota figuris.
Expavere gradus. Quid nunc ingentia mirer,

Aut quid partitis distantia tecta trichoris?
 Quid te, quae mediis servata penetibus arbor,
 Tecta per et postes liquidas emergis in auras? 60
 Quo non sub domino saevas passura bipennes?
 Et nunc ignaro forsā vel lubrica Nais,
 Vel non abruptos tibi demet Hamadryas annos.
 Quid referam alternas gemino super aggere menses
 Albentesque lacus altosque in gurgite fontea? 65
 Teque, per obliquum penitus quae laberis annem,
 Marcia, et audaci transcurris flumina plumbo?
 An solum Ioniis sub fluctibus Elidis annem
 Dulcis ad Aetnaeos deducit semita portus?
 Illis ipse antris Anienus fonte relicto 70
 Nocte sub arcana glaucos exutus amictus
 Huc illuc fragili prosternit pectora musco,
 Aut ingens in stagna cadit vitreasque natatu
 Plaudit aquas; illa recubat Tiburnus in umbra,
 Illic sulfureos cupit Albula mergere crines. 75
 Haec domus, Egeriae nemoralem abiungere Phoeben
 Et Dryadum viduare choris argentia possit
 Taygeta et silvis arcessere Pana Lycaeis.
 Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes,
 Et Praenestinae poterant migrare sorores. 80
 Quid bifera Alcinoi laudem pomaria vosque,
 Qui numquam vacui prodistis in aethera, rami?
 Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni,
 Iugera Lucrinaeque domus litusque cruenti
 Antiphatae; cedant vitreae iuga perfida Circes 85
 Dulchiis ululata lupis arcesque superbae
 Anxuris et sedes, Phrygio quas mitis alumnus
 Debet anus; cedant, quae te iam solibus actis
 Antia nimbose revocant litora bruma
 Scilicet hic illi meditantur pondera mores 90
 Hic premunt foecunda quies, virtusque serena
 Fronte gravis sanusque decor, luxque parentes
 Deliciae, quas ipse suis dignatus Athenis
 Mallet deserte senior Gargettius horto
 Haec per et Aegeas hiems Eliadumque nivisum 95

Sidus et Olenis dignum petiisse sub astris,
 Si Maleae credenda ratis Siculosque per aestus
 Sit via. Cur oculis sordet vicina voluptas?
 Hic tua Tiburtes Faunos chelys et iuvat ipsum
 Alciden dictumque Iyra maiore Catillum; 100
 Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,
 Sive chelyn tollas heroa ad robora, sive
 Liventem satiram nigra rubigine turbes,
 Seu tua non alia splendet epistola cura.
 Digne Midae Croesique bonis et Perside gaza, 105
 Macte bonis animi! cuius stagnantia rura
 Debuit et flavis Hermus transcurrere ripis
 Et limo splendente Tagus. Sic docta frequentes
 Otia, sic omni detersus pectora nube
 Finem Nestoreae precor egrediare senectae. 110

IV. SOTERIA RUTILII GALLICI.

Estis, io, superi, nec inexorabile Clotho
 Volvit opus. Videt alma pios Astraea Iovique
 Conciliata redit, dubitataque sidera cernit
 Gallicus. Es caelo, dis es, Germanioe, cordi,
 Quis neget? Erubuit tanto spoliare ministro 5
 Imperium fortuna tuam. Stat proxima cervix
 Ponderis immensi damnosaque fila senectae
 Exiit atque alios melior revirescit in annos.
 Ergo alacres, quae signa colunt urbana, cohortes,
 Inque sinum quae saepe tuam fora turbida quæsta 10
 Confugiunt, leges urbesque ubicumque togatae,
 Quae tua longinquis inplorant iura querelis,
 Certent laetitia, nosterque ex ordine collis
 Confremat, et sileant peloris murmura famae!
 Quippe manet longumque aevò redeunte manebit, 15
 Quem penes intrepidae nitis custodia Romae,
 Nec tantum induerint fati nova saecula crimen,
 Aut instaurati peccaverit ara Ferentis.
 Ast ego nec Phœbum, quamquam mihi suda sine illo
 Plectra, nec Aonias decima cum Pallade divas, 20
 Aut mitem Tegeae Diræve hortabor alumna;

- Si qua salutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcumque tibi Troiana recondit
Pergamus aut medicis felix Epidaurus arenis 100
Educat, Idaea profert quam Creta sub umbra
Dictami florentis opem, quoque anguis abundat
Spumatu —: iungam ipse manus atque omne benigne
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. 105
Dixerat. Inveniunt positos iam segniter artus
Pugnantemque animam; ritu se cingit uterque
Paeonio, monstrantque simul parentque volentes,
Donec letiferas vario medicamine pestes
Et suspecta mali ruperunt nubila somni. 110
Aduvat ipse deos morboque valentior omni
Occupat auxilium. Citius non arte refectus
Telephus Haemonia; nec quae metuentis Atridae
Saeva Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi tot coetus inter populique patrumque 115
Sit curae votique locus? Tamen ardua testor:
Sidera teque, pater vatum Thymbraee, quis omni
Luce mihi, quis nocte timor, dum postibus haerens
Assiduus nunc aure vigil nunc lumine cuncta
Auguror; immensae veluti connexa carinae 120
Cymba minor, quum saevit hiems, pro parte furentes
Parva receptat aquas et eodem volvitur austro.
Nectite nunc laetae candentia fila, sorores,
Nectite! Nemo modum transmissi computet aevi,
Hic vitae natalis erit. Tu Troica dignus 125
Saecula et Euboici transcendere pulveris annos
Nestoreosque situs! Qua nunc tibi pauper acerra
Digna litem? Nec si vacuet Mevania valles,
Aut praestent niveos Elitumna novalia tauros,
Sufficiam. Sed saepe deis hos inter honores 130
Cespes et exiguo placuerunt farra salino.

V. BALNEUM CLAUDII ETRUSCI.

Non Hellebona gravi pulsat chelys enthea plectro,
Nec lassata voco totiens mihi numina, Musas;

Et te, Phoebe, choris et te dimittimus, Evan;
 Tu quoque mata ferae, volucer Tegeae, sonorae
 Terga premas: alios poscunt mea carmina coetus. 5
 Naidas, undarum dominas, regemque corusci
 Ignis adhuc fessum. Siculaque incude rubentem
 Elicuisse satis. Paulum arma nocentia, Thebae,
 Ponite: dilecto volo lascivire sodali.
 Iunge, puer, cyathos et enumerare labora 10
 Cunctantemque intende chelyn; discede laborque
 Curaque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
 Balnea, dumque procax myrtis, hederisque soluta
 Fronte verecundo Clio mea ludit Etrusco.
 Ite, deae virides, liquidosque advertite vultus 15
 Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
 Veste nihil tectae, quales emergitis altis
 Fontibus et visū Satyros torquetis amantes.
 Non vos, quae culpa decus infamastis aquarum,
 Sollicitare iuvat; procul hinc et fonte doloso 20
 Salmacis et viduae Cebrenidos arida luctu
 Flumina et Herculei praedatrix cedat alumni.
 Vos mihi, quae Latium septenaque culmina, nymphae,
 Incolitis Tibrinque novis attollitis undis,
 Quas praiceps Anien atque exceptura natatus 25
 Virgo iuvat Marsasque nives et frigora ducens
 Martia, praecelsis quarum vaga molibus unda
 Crescit et innumero pendens transmittitur arcu,
 Vestrum opus aggredimur, vestra est, quam carmine molli
 Pando, domus. Non unquam aliis habitastis in antris 30
 Ditiis. Ipsa manus tenuit Cytherea mariti
 Monstravitque artes; neu vilis, flamma caminos
 Ureret, ipsa facies volucrum succendit amorum.
 Non huc admissae Thasos aut undosa Carystos;
 Moeret onyx longe, queriturque exclusus ophites, 35
 Sola nitet flavis Nomadum decisa metallis
 Purpura, sola cavo Phrygiae quam Synados antro
 Ipse cruentavit maculis liventibus Atys;
 Quasque Tyrus niveas secat, et Sidonia rupes.
 Vix locus Eurotae, viridis quum regula longo 40

Synada distinctu variat. Non lumina cessant,
 Effulgent camerae, vario fastigia vitro
 In species animosque nitent. Stupet ipse beatas
 Circumplexus opes et parcus imperat ignis,
 Multus ubique dies, radiis ubi calamina totis
 Perforat atque alio sol inprobus, uritur aestus.
 Nil ibi plebeium; nusquam Temesaea notabis
 Aera, sed argento felix propellitur unda,
 Argentoque cadit labrisque nitentibus instat
 Delicias mirata suas et abire recusat.
 Extra autem niveo qui margine caeruleus amnis
 Vivit et in summum fundo patet omnis ab imo
 Cui non ire lacu pigrosque exsolvere amictus
 Suadeat? Hoc mallet nasci Cytherea profundo,
 Hic te perspicuum melius, Narcissae, videres,
 Hic velox Hecate velit et depresso lavari.

Quid nunc strata solo referam tabulata crepantes
 Auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
 Agdibus et tenuem volvunt hypocausta vaporem?
 Nec si Baianis veniat novus hospes ab oris,
 Talia despiciat — fas sit componere magnis
 Parva —, Neronea nec qui modo lotus in unda,
 Hic iterum sudare neget. Macta, oro, nitentibus
 Ingenio curaque, puer; tecum ista senescant,
 Et tua iam melior discat fortuna renasci.

VI. KAL. DECEMBRES.

Et Phoebus pater et severa Pallas
 Et Musae procul ite feriatae
 Iani vos revocabimus Kalendis.
 Saturnus mihi compede exsoluta,
 Et multo gravidus mero Decemher
 Et ridens iocus et sales protervi
 Adgint, dum refero diem beatam
 [Laeti Caesaris ebriamque noctam]
 Vix aurora novos movebat ortus,
 Iam bellaria adorea pluebant.
 Hunc rorem veniens profudit curus.

Quidquid nobile Ponticis nucetis
 Foecundis cadit aut iugis Idumes,
 Quod ramis praeter germinat Damascens,
 Et quas percoquit Eboisia cannas;
 Largis gratuitum cadit rapinis. 15
 Molles caseoli lucunoulique,
 Et massis Amerina non perustis
 Et mustaceus et latente palma
 Praegnantes caryotides cadebant. 20
 Non tantis Hyas inserena nimbis
 Terras obruit aut soluta Pleias,
 Quali per cuneos hiems Latinos
 Plebem grandine concutit serenam.
 Ducat nubila Iuppiter per orbem 25
 Et latis pluvias minetur agris,
 Dum nostri Iovis hi ferantur imbres.
 Ecce autem caveas subit per omnes
 Insignis specie decora cultu
 Plebes altera, non minor sedente. 30
 Hi panaria candidasque mappas
 Subvectant epulasque lautiores;
 Illi marcida vina largiuntur:
 Idaeos totidem putes ministros.
 Orbem, qua melior severiorque est, 35
 Et gentes alis insimul togatas;
 Et quum tot populos beata pascas,
 Hunc, Annona, diem superba nescis.
 I nunc saecula compara, Vetustas,
 Antiqui Iovis aureumque tempus; 40
 Non sic libera vina tunc fluebant,
 Nec tardum seges occupabat annum.
 Una vescitur omnis ordo mensa,
 Parvi femina, plebs, eques, senatus;
 Libertas reverentiam remisit. 45
 Et tu quin etiam — quis huc vocare,
 Quis promittere possit hoc decram?
 Nobiscum socias dapes inisti.
 Iam se, quisquis is est inops, beatus.

Convivam ducis esse gloriatur.	50
Hos inter fremitus' novosque luxus,	
Spectandi levis effugit voluptas.	
Stat sexus rudis insciusque ferri	
Et pugnas capit improbus viriles.	
Credas ad Tanaim ferre Phasia	55
Thermodontiacas calere turmas.	
Hic audax subit ordo pumilonum,	
Quos natura brevi statu peractos	
Nodosum semel in globum ligavit.	
Edunt vulnera conseruntque dextras	60
Et mortem sibi, qua manu! minantur.	
Ridet Mars pater et cruenta virtus,	
Casuraeque vagis grues rapinis	
Mirantur pumilos ferocios.	
Iam noctis propioribus sub umbris	65
Dives sparsio quos agit tumultus!	
Huc intrant faciles emi puellae,	
Hic agnoscitur omne, quod theatris	
Aut forma placet aut probatur arte.	
Hoc plaudunt grege Lydiae tumentes,	70
Illo cymbala tinnulaeque Gades;	
Illic agmina confremunt Syrorum,	
Hic plebs scenica quique communitis	
Permutant vitreis gregale sulfur.	
Inter quae subito cadunt volatu	75
Inmensae volucrum per astra nubes,	
Quas Nilus sacer horridusque Phasis,	
Quas udo Numidae legunt sub austro.	
Desunt qui rapiant, sinusque pleni	
Gaudent, dum nova lucra comparantur.	80
Tollunt innumeras ad astra voces,	
Saturnalia principis sonantes,	
Et dulci dominum favore clamant:	
Hoc solum vetuit licere Caesar.	
Vixdum caerulea nox subibat orbem,	85
Descendit media nitens arena	
Densas flammeus orbis inter umbras,	

Vincens Gnosiacae facem coronae.	
Collucet polus ignibus nihilque	
Obscurae patitur licere nocti.	90
Fugit pigra Quies, inersque Somnus	
Haec cernens alias abit in urbes.	
Quis spectacula, quis iocos licentes,	
Quis convivia, quis dapes inemptas,	
Largi flumina quis canat Lyaei?	95
Iamiam deficio tuoque Baccho	
In serum trahor ebrius soporem.	
Quos ibit procul hic dies per annos!	
Quam nullo sacer exolescet aevo!	
Dum montes Latii paterque Tibria,	100
Dum stabit tua Roma dumque terris,	
Quod reddis, capitolium manebit.	

P. PAPINI STATII

SILVARUM

LIBER II.

AD MELIOREM A TEDIUM.

Et familiaritas nostra, qua gaudeo, Melior, vir optime, nec minus in iudicio literarum quam in omni vitae colore tersissime, et ipsa opusculorum, quae tibi trado, conditio sic posita est, ut totus hic alter liber meus etiam sine epistola expectetur. Primum enim habet Glauciam nostrum, cuius gratissimam infantiam, et qualem plerumque infelicem sortiuntur, apud te complexus amabam. Iam vero tibi huius amissi recens vulnus (ut scis) epicedio, prosequutus sum, adeo festinanter, ut excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem. Nec nunc eam apud te iacto, qui nosti, sed et ceteris indico; ne quis asperiore lima carmen examinet, et a confuso scriptum et dolenti datum, quum paene super vacua sint tarda solatia. Pollii mei villa Surrentina, quae sequitur, debuit a me vel in honorem eloquentiae eius diligentius dici, sed amicus ignoravit. In arborem certe tuam, Melior, et psittacum scis a me leues libellos quasi epigrammatis loco scriptos. Eandem exigebat stili facilitatem leo mansuetus, quem in amphitheatro prostratum frigidum erat, sacratissimo Imperatori, ut statim traderem. Ad Ursum quoque nostrum, iuvenem candidissimum, et sine iactura desidiae doctissimum, scriptam de puero amisso consolationem, super ea, quae ipsi debeo, huius libro libenter inserui, quia honorem eius tibi laturus acceptum. Excludit volumen genethliacum Lucreti, quod Polla Argentaria, clarissima uxor, quum hunc diem forte consecrarem,

inputari sibi voluit. Ego non potui maiorem tanti auctoris habere reverentiam, quam quod laudes eius dicturus hexametros meos timui. Haec qualiacumque sunt, Melior carissime, si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; sin minus, ad me revertantur.

I. GLAUCIAS ATEDII MELIORIS DELICATUS.

Quod tibi praerepti, Melior, isolantem alumni,
 Inprobus ante rogos et adhuc vivente favilla
 Ordinar? abruptis etiam nunc flebile venis
 Vulnus hiat, magnaëque patet via lubrica plagae.
 Quum iam egomet cantas et verba medentia saevus 5
 Consero, tu planctus lamentaque fortia mavis,
 Odisti que chelys surdaque averteris aure.
 Intempesta cantu cillus me tigris abactis
 Foetibus orbatique velint audire leones.
 Nec si tergemina Sicula de virgine carmen 10
 Affluat, aut silvis chelys intellecta fetisque,
 Mulceat insanens gemitus. Stat pectore demens
 Luctus, et admoto latrant praecordia tactu.
 Nemo vetat, satiare malis aegrumque dolorem
 Libertate doma. Iam flendi expleta voluptas? 15
 Iamne precēs fessus non indignaris amicas?
 Iamne canam? Lacrimis en et mea carmina in ipso
 Ore natant, tristesque cadunt in verba litarae.
 Ipse etenim tecum nigrae solennia pompae
 Spectatumque urbi scelus et puerile feretrum 20
 Produxi, saevos damnati turis acervos
 Plorantemque animam supra sua funera vidi,
 Teque patrum gemitus superantem et brachia matrum
 Complexumque rogos ignemque haurire parantem
 Vix tenui similis comes offendique tenendo. 25
 Et nunc heu! vitis et frontis honore soluto
 Infastus vates, verso mea pectora tecum
 Plango lyra, et diti comitem sociumque doloris
 Spem merui luctusque tui consortia sensi,
 Iam lenis patiāre precor. Me fulmine in ipso 30
 Audire patres; ego iuxta busta profusis

Matribus atque piis cecini solatia natis,
 Et mihi, quum proprios generem defectus ad ignes,
 Quem natura patrem —! Nec te lugere severus
 Arceo, sed confer gemitus, pariterque fleamus. 55
 Iamdudam dignos aditus laudumque tuarum,
 O merito dilecte puer, primordia quaerens
 Distrahor. Hinc anni stantes in limine vitae,
 Hinc me forma rapit, rapit inde modestia praecox
 Et pudor et tenero prohibitas maturior aequo. 40
 O ubi purpureo suffusus sanguine candor
 Sidereiue orbes radiataque lumina coelo,
 Et castigatae collecta modestia frontis,
 Ingenuique super crines mollisque decorae
 Margo comae? Blandis ubinam ora arguta querelis 45
 Osculaque impliciti vernos redolentia flores,
 Et mixtae risu lacrimae penitusque loquentis
 Hyblaeis vox mixta favis? cui sibila serpens
 Poneret et saevae vellent servire novercae.
 Nil veris affingo bonis. Heu lactea colla 50
 Brachiaque et numquam domini sine pondere cervix!
 O ubi venturae spes non longinqua iuventae
 Atque genis optatus honos iurataque multum
 Barba tibi? Cuncta in cineres gravis intulit hora
 Hostilisque dies: nobis meminisse relictum. 55
 Quis tua colloquiis hilaris mulecbit amatis
 Pectora? quis curas mentisque aroana remittet?
 Accensum quis bile foret famulisque tumentem
 Leniet ardentique in se deflectet ab ira?
 Inceptas quis ab ore dapes libataque vina 60
 Auferet et dulci turbabit cuncta rapina?
 Quis matutinos abruptet murmure somnos
 Inpositus stratis abitusque morabitur arctis
 Nexibus atque ipso revocabit ad oscula poste?
 Obvius intranti rursus quis in ora manusque 65
 Prosiliet brevibusque humeros circumdabit ulnis?
 Muta domus, fateor, desolatique penates
 Et situs in thalamis et moesta silentia mensis
 Quid mirum, tanto si te pius altor honorat

Funere? Tu domino requies portusque senectæ, 70
 Tu modo delicæ, dulces modo pectore curæ.
 Non te barbaricæ versabat turbo catastæ,
 Nex mixtus Rhædis venalis mercibus infans,
 Compositosque sales meditataque verba locutus
 Quæsisisti lascivus herum tardeque parasti. 75
 Hinc domus, hinc ortus, dominique penatibus olim
 Carus uterque parens atque in tua gaudia liber.
 Ne quererere genus, raptum te protinus alvo
 Sustulit exultans ac prima lucida voce
 Astra salutantem dominus sibi mente dicavit, 80
 Amplexusque sinu tulit et genuisse putavit.
 Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
 Tuque, oro, natura, sinas, cui prima per orbem
 Ira animis sancire datum: non omnia sanguis
 Proximus aut serie generis demissa propago 85
 Alligat; interius nova sæpe adscitaque serpunt
 Pignora connexis. Natos genuisse necesse est,
 At legisse iuvat. Tenero sic blandus Achilli
 Semifer Haemonium vincebat Pelea Chiron.
 Nec genitor Pelæus natum comitatus in arma 90
 Troica, sed caro Phoenix hærebat alumno.
 Optabat longe reditus Pallantis ovantes
 Evander, fidus pugnas spectabat Acoetes.
 Quumque procul nitidis genitor cessaret ab aëstris,
 Fluctivagus volucrem comibat Persea Dictys. 95
 Quid referam altricum victas pietate parentes?
 Quid te post cineres deceptaque funera matris,
 Tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
 Iam secura parens Thuscis regnabat in undis.
 Ilia, portantem lassabat Romulus Accam. 100
 Vidi ego transitos alieno in robore ramos.
 Altius ire suis. Et te iam fecerat illi
 Mens animusque patrem, neodum, moresve dæcorve:
 Tu tamen et mutas, etiam tum murmura, voces,
 Vagitumque rudem fletusque infantis amabas. 105
 Ille velut primos expiraturus ad aëstros
 Mollibus in pratibus alte flos improbus extat,

- Sic tener, ante diem vultu gressuque superbo
 Vicerat aequales multumque reliquerat annos.
- Sive catenatis curvatus membra palaestris 110
 Staret, Amyclaea conceptum matre putares,
 Oebaliden illo praeceps mutaret Apollo,
 Alcides pensaret Hylan; seu Graius amictu
 Attica facundi decurreret orsa Menandri,
 Laudaret gavisa sonum crinemque decorum 115
 Fregisset rosea lasciva Thalia corona;
 Maeonium sive ille senem Troiaequae labores
 Diceret, aut casus tarde remeantis Ulixi,
 Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
- Scilicet infausta Lachesis cunabula dextra 120
 Attigit, et gremio puerum complexa fovebat
 Invidia: illa genas et adultum comere crinem
 Et monstrare artes et verba refringere, quae nunc
 Plangimus. Herculeos annis aequare labores
 Coeperat assurgens, sed adhuc infantia mixta. 125
 Iam tamen et validi gressus mensuraque maior
 Cultibus, et visae puero decrescere vestes,
 Quum tibi, quas vestes, quae non gestamina mitis
 Festinabat herus? Brevibus constringere laenis
 Pectora et angusta telas iactare lacerna 130
 Enormi non ille sinens, sed semper ad annos
 Texta legens modo Puniceo velabat amictu,
 Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
 Murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
 Gaudebat; non turba comes, non munera cessant: 135
 Sola verecundo deerat praetexta decori.
- Haec fortuna domus. Subitas inimica levavit
 Parca manus. Quo, diva, feros gravis exeris ungues?
 Non te forma movet, non te lacrimabilis aetas?
 Hunc nec saeva viro potuisset carpere Procne, 140
 Nec fera crudeles Colchis durasset in iras,
 Editus Aeolia nec si foret iste Creusa;
 Torvus adhuc Athamas insanos flecteret arcus;
 Hunc quamquam Hectoreos cineres Troiamque perosus
 Turribus e Phrygiis flesset missurus Ulixes. 145

Septima lux, et iam frigentia lumina torpent,
 iam complexa manu crinem tenet infera Iuno.
 Ille tamen, Parcis fragiles urgentibus aunos,
 Te vultu moriente videt linguaque cadente
 Murmurat; in te omnes vacui iam pectoris efflat 150
 Relliquias, solum meminit solumque vocantem
 Exaudit, tibi que ora movet, tibi verba relinquit,
 Et prohibet gemitus consolaturque dolentem.
 Gratum est, fata, tamen, quod non mors lenta iacentis
 Exedit puerile decus, manesque subivit 155
 Integer et nullo temeratus corpora damno,
 Qualis erat. Quid ego exequias et prodiga flammis
 Dona loquar moestoque ardentia funera luxu?
 Quod tibi purpureo tristis torus aggere crevit,
 Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi, 160
 Quodque Arabes Phariique Palaestinique liquores
 Arsuram lavere comam? Cupit omnia ferre
 Ardigus et totos Melior succendere census,
 Desertas exosus opes; sed non capit ignis
 Invidus, atque arctae desunt in munera flammae. 165
 Horror habet sensus. Qualem te funere summo
 Atque rogam iuxta, Melior placidissime quondam,
 Extimui! tune ille hilaris comisque videri?
 Unde animi saevaeque manus et barbarus horror?
 Tu modo fusus humi lucem aversaris iniquam; 170
 Nunc torvus pariter vestes et pectora rumpis
 Dilectosque premis visus et frigida lambis
 Oscula. Erant illic genitor materque iacentis
 Moesta, sed attoniti te spectavere parentes.
 Quid mirum? Plebs cuncta nefas et praevia flerunt 175
 Agmina, Flaminio qua limite Milvius agger
 Transvehit, inmeritus flammis dum tristibus infans
 Traditur et gemitum formaque aevoque meretur.
 Talis in Isthmiacos prolatus ab aequore portus
 Naufragus inposita iacuit sub matre Palaemon; 180
 Sic et in anguiferae ludentem gramine Lernae
 Praecisum squamis avidus bibit anguis Ophelten.
 Pone metus letique minas desiste vereri:

Illum nec terno intrabit Cerberus ore;
 Nulla soror flammis, nulla assurgentibus hydris 185
 Terrebit; quin ipse avidae trax navita cymbas
 Interius steriles ripas et adusta subibit
 Litora, ne puero dura ascendisse facultas.
 Quid mihi gaudenti proles Cyllenis virga
 Nuntiat? Estne aliquid tam saevo in tempore laetum? 190
 Noverat, effigiem generosique ardua, Blaesii
 Ora puer, dum saepe domi novaserta ligantem
 Te videt et similes tergentem pectore curas.
 Hunc ubi Lethaei instrantem gurgitis oras
 Ausonios inter proceras seriemque Quirinae 195
 Agnovit, timide primum vestigia iungit
 Accessu tacito summosque lacessit amictus,
 Inde magis sequitur; neque enim magis ille trahentem
 Spernit et ignota credit de stirpe nepotum.
 Mox ubi delicias et rari pignus amici 200
 Sensit et amissi puerum solatia Blaesii,
 Tollit humo magaque ligat cervice diuque
 Ipse manu gaudens vehit, et quae munera mollis
 Elysii, steriles ramos, mutasque volucres
 Porxit et, obtuso pallentes germine flores. 205
 Nec prohibet meminisse tui, sed pectora blandus
 Miscet et alternum pueri partitur amorem.
 Hic finis raptu! Quia tu iam vulnere sedas.
 Et tollis mersum luctu caput? omnia functa
 Aut moritura vides, obeunt noctesque diesque 210
 Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.
 Nam populos, mortale genus, plebiisque caducae
 Quis fleat interitus? Hos bella, hos aequora poscunt,
 His amor exitio, fauor his et saeva Cupido;
 Ut sileam, morhos; hos ora regentia Brumae, 215
 Illos inplacido letalis Sirius igni,
 Hos, manet imbrifero pallens autumpus hiatu.
 Quidquid habet ortus, finem timet. Ibisus omnes
 Ibisus: immensa urnam quatit Aeacus ulais.
 Ast hic, quem geminus, felix, hominesque deaque 220
 Et dubios casus et caecae lubrica vitae

Effugit, immunis sat. Non ille rogavit,
 Non timuit meruisse mori. Nos anxia plebes,
 Nos miseri, quibus unde dies suprema, quis aevi
 Exitus, incertum, quibus instet fulmen ab astris, 225
 Quae nubes fatale sonent. Nil flecteris istis?
 Sed flectere libens. Ades huc emissus ab atro
 Limite, cui soli cuncta impetrare facultas,
 Glaucia; nam insentes animas nec peritor arcet
 Nec dirae comas ille ferae. Tu pectora mulos, 230
 Tu prohibe manare genas noctesque beatas
 Dulcibus alloquitis et vivis vultibus imple;
 Et periisse nega desolatamque sororem,
 Qui potes, et miseros perge insinuare parentes.

III. VILLA SURRENTINA POLLII FELICIS.

Est inter notos Sirenum nomine muros
 Saxaque Tyrrhenae templis onerata Minervae
 Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
 Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
 Uritur et praehis non invidet uva Falernis. 5
 Huc me post patris lactum quinquennia lustris,
 Quum stadio iam pigra quies canusque sederet
 Pulvis, ad Ambracias conversa gymnade frondes,
 Trans gentile fretum placidi facundia Polli
 Detulit et nitidae juvenilis gratia Pollae, 10
 Flectere iam cupidam gressus, qua limite noto
 Appia longarum tetitur regina viarum.
 Sed iuvere morae. Placido lunata recessu
 Hinc atque hinc curvas percurrunt aequora rupes,
 Dat natura locum, montique intervenit curvam 15
 Litus, et in terras scopulis pendentibus exit.
 Gratia prima loci, gemina testudine fumant
 Baenea, et e terris occurrunt dulcis amaro
 Nympha mari. Levis hic Phorci uborus adaque crines
 Cymodoce viridisque cupit Galatea lavari. 20
 Ante domum tumidae moderator caeruleus undae
 Excubat, innocui custos laris; huius amico
 Spumant templa salo. Felicia rura tuetur.

Alcides; gaudet gemino sub numine portus.
 Hic servat terras, hic saevis fluctibus obstat. 25
 Mira quies pelagi; ponunt hic lassa furorem
 Aequora, et insani spirant clementius austru.
 Hic praeceps minus audet hiems, nulloque tumultu
 Stagna modesta facent dominique instantia mores.
 Inde per obliquas erepit porticus arces,
 Urbis opus, longoque domat saxa aspera dorso. 30
 Qua prius obscuro permixti pulvere soles
 Et feritas inamoena viae, nunc ire voluistas.
 Qualis, si subeas Ephyrès Baccheidos altum
 Culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechaeo. 35
 Non, mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes;
 Et superet Pimplea sitim, largeque volantis
 Ungula se det equi, reseretque arcana pudicos
 Phemonoe fontes, vel quos meus aspiciet Phoebus.
 Altius immersa turbavit Pollius urna,
 Innumeras valeam species cultisque locorum 40
 Pieriis aequare modis. Vix ordine longo
 Suffecere oculi, vix, dum per singula ducor,
 Suffecere gradus. Quae rerum turba! locine
 Ingenium an domini mirer prius? Haec domus ortus 45
 Adspicit et Phoebi tenerum iubar; illa eademtem
 Detinet exactamque negat dimittere lucem,
 Quum iam fessa dies et in aequora montis opaci
 Umbra cadit vitreoque natant praetoria ponto. 50
 Haec pelagi clamore fremunt, haec tecta sonoros
 Ignorant fluctus terraeque silentia matunt.
 His favit natura locis, his victa colenti
 Cessit et ignotos docillis mansuevit in usus.
 Mons erat hic, ubi plana vides, et lustra fuerunt,
 Quae nunc tecta subis; ubi nunc nemora ardua cornis, 55
 Hic nec terra fuit. Domuit possessor, et illum
 Formantem rupes expugnantemque secuta
 Gaudet humus. Nunc cerne iugum discentia saxa
 Intrantesque domos iussumque recedere montem.
 Iam Methymnaei vatis manus et thelys una 60
 Thebais et Getici cedat tibi gloria pletri.

Et tu saxa moves, et te nemora alta sequuntur.

Quid referam, veteres, ceræque aerisque figuras?

Si quid Apellei gaudent animasse colores,

Si quid adhuc vacua, tamen admirabile, Pisa 65

Phidiacæ rasere manus, quod ab arte Myronis,

Aut Polyclætæ iussum est quod vivere coelo

Aeraque ab Isthmiacæ auro potiora favillis,

Ora ducum et vatum sapientumque ora priorum,

Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis, 70

Expers curarum, atque animum virtute quieta

Compositus semperque tuus, Quid mille revolvam

Culmina visendique vices? Sua, cuique voluptas

Atque omni proprium thalamo mare, transque iacentem

Nerea diversis ægryt sua terra fenestris. 75

Haec videt Inarimen, illic Prochyta aspera patet:

Armiger hac magni patet Hectoris, inde malignum

Aera respirat pelago circumflua Nesis,

Inde vagis omen, felix, Euboea carinis,

Quæque ferit curvas, exerta Megalia fluctus. 80

Angitur et domino contra recubante proculque

Surrentina tuus spectat prætoria Limon.

Una tamen cunctis, procul eminet una diætis,

Quæ tibi Parthenopon directo limite ponti

Ingerit. Hic Graiis, penitus desecta metallis 85

Saxa; quod Eoæ, respergit vena Syenes,

Synnade quod moesta Phrygiæ fodere secures,

Per Cybeles lucentis agros, ubi marmore picto

Candida purpureo, distinguitur area gyro.

Hic et Amyclæi caesum, de monte Lycurgi 90

Quod viret et molles imitatur rupibus herbas,

Hic Nomadum lucent flaventia, saxa Thasosque

Et Chios et, gaudens fluctus spectare Carystos.

Omnia Chalcidicæ turreæ obversa salutant.

Macte animo quod Graia probas, quod Graia frequentas 95

Arva; nec invidiant, quæ te genere Dicarchi

Moenia! Nos docto melius potiemur alumno.

Quid nunc ruris opes, pontoque novalia dicam

Iniecta et madidas Baccheæ nectare rupes?

Saepe per autumnum tam pubescente Lyaea
 Conscondit scopulos noctisque occulta sub umbra
 Palmate maturo rorantis lumina tersit
 Nereis et dalkes rapuit de collibus uvas
 Saepe et vicino sparsa est vindemia fluctu
 Et Satyri cecidere vadis nudamque per undas
 Dorida montani capierunt prendere Panem

Sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
 Mygdonii Pylaque senis, nec nobile mutes
 Servitium, nec te culta Tyynthia vincat
 Aula Dicarchaeque sinus, nec saepius istis
 Blanda Therapnaei placeant vineta Galeas
 Hic ubi siderias exercet Follius artes
 Seu volvit monitus, quos dat Gargettius auctor,
 Seu nostram quatit ille chelys, seu dissoni necit
 Carmina, sive mixta utrorem stringit iambon;
 Huc levis e scopulis meliora ad carmina Siten
 Advolat, huc motis audit Tritonia cristis.

Tunc rapidi ponunt flatus, maria ipsa velantur
 Obstreperere, mergunt pelago doctaque trahuntur
 Ad chelym et blandi scopulis delphines aderrant.

Vive, Midae gazis et Lydo ditior auro,
 Troica et Euphratea super diademata felix,
 Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
 Non leges, non castra tenent, qui pectore magno
 Spemque metumque domas, vitio sublimior omni,
 Exemptus fati indignante morte repellis
 Fortunam; debium quem non in turbine recum
 Deprendet a Suprema dies, sed abre paratam
 Ac plenum vita. Nos, vilis turba, caducis
 Deservire bonis semperque optare parati
 Spargimur in casus. Celsa tu mentis ab arce
 Despicias errantes humanaque gaudia ridens

Tempus erat, quum te geminae suffragia terrae
 Diriperent celsusque duas venerare per urbes,
 Inde Dicarcheis multum venerande colonis,
 Hinc ascite meis, pariterque his largus et illis
 Ac iuvenile talens plectrique errore superbus

At dunc discussæ rerum caligine venen
 Adspicis, — illo ubi missus iactatus in alto
 Et tua securos portus blandamque quietem
 Intravit non quassa ratis. Sic pinge nec umptata
 Emeritam in nostras puppent dimitte procellas
 Vivite securi quærum de pectore mixtae
 In longum coiere faces sanotusque pudice
 Servat amicitias reges anctus hospes annos
 Saeculaque et prima titula præcedite famæ
 Tuque, nurus inter longe pulcherrima, meis
 Non frontem vertere minas, sed candida semper
 Gaudia et in vultu curarum signata voluptas
 Non tibi sepositas infelix stranguit tascas
 Divitias, avidis unimurto dispendia tunc
 Foenoris; expositis census et lecta fruendi
 Temperies. Non colla deo meliore coherent
 Pectora, non alia decuit concordia mentes

III. ARBOR. ATEDEH MELIORIS.

Stat, quæ perspicuas nitidi Melioris opacat
 Arbor aquas complexa lacus; quæ robore ab limo
 Curvata in nodos credit inde, cacumine recto
 Ardua, ceu mediis iterum nascatur ab undis
 Atque habitet vitæum tacitis radicibus amnem
 Quid Phœbum tam parva rogem? vos dicite, cupis
 Nâides, et faciles, satis est, date carmina Fœnia
 Nympharum tenerae fugiebant: Pœna catervæ;
 Ille quidem it; sanctos tanquam velit, it tamen unam
 In Pholoen. Sâvis hæc fluminibusque sequentis
 Nunc hirtos gressus; nunc improba cornua vital
 Iamque et belligerum fami nemus utraque Cactod
 Rura quirinalesque fuga suspensa per agros
 Coelica tecta subit; iam demum vieta labore
 Fessa metur, quæ nullo placidæ Mœnris aperti
 Stant sine fraude lares, fluidos collegit amictus
 Arctius et niveæ posuit se margine ripæ
 Insequitur velox pecorum dens et rana credit
 Conubia; ardent tandem suspensa librat

Pectore, iam praedae levis imminet: **Ecce citatus** 1916 20.
 Advertit Diana gradus, dum pon nigal septem
 Errat Aventinaeque legit vestigia cervae.
 Poenituit vidisse deam, conversaque fidam
 Ad comites: Numquamne avidis anoxbov rapinis
 Hoc petulans foedumque pecus, semperque iudici
 Decrescet mihi turba chori? Sic deinde locata
 Depromit pharetra telam brevey quod naque flexis
 Cornibus aut solito torquet stridore, sed vna
 Emisit contenta manu laevamque soporem
 Naidos aversa fertur tetigisse sagitta
 Illa deam pariter surgens hostensque protervum
 Vidit et in fontem, niveos ne panderet artas,
 Sic tota cum veste ruit, stagnisque sub altis
 Pana sequi credens ima latas implicat sigat
 Quid faceret subito deceptus praedo? Nec altis
 Credere corpus aquis hirtae sibi conscius audet
 Pellis et a tenero nandi rudis! Omnia questus,
 Innitem Britae, stagna invida et invida tela,
 Primaevam visu platanum, cui longa propago
 Innumeraeque manus et iturus in aethera vertex, 40
 Deposuit iuxta vivamque aggressit arenam,
 Optatisque adspersit aquis et talia mandat:
 Vive diu nostri pignus memorabile voti,
 Arbor, et haec durae latsbrosa cubilia nymphae
 Tu saltem declivis ama: preme frondibus undam. 45
 Illa quidem meruit, sed ne, precor, igne superne
 Aestuet aut dura feriatu grandine; tantum
 Spargere tu laticem et foliis turbare memento.
 Tunc ego teque diu recolam dominaamque benignae
 Sedis et illaesa tutabor utramque senecta, 50
 Ut Iovis, ut Phoebi frondes, ut discolor umbra
 Populus et nostrae stupeant tuae geminae pinus.
 Sic ait. Illa dei veteres animata calores,
 Uberibus stagnis oblique pendula truncos
 Incubat atque umbris scrutatur amantibus undas. 55
 Sperat et amplexus, sed aquarum spiritus accet
 Nec patitur tactus. Tandem eluotata subiacuras

Libratur fundo rursusque onode ebouant.
 Ingeniosa levat, replati descendat in imos
 Stirpe lacus alia. Iam nec Rheobea Nais
 Odit et exclusos invitat gurgite ramos.

Haec tibi, parva quidem, genitili luce paramus
 Dona, sed argenti forsitan victura sub aevo
 Tu, cuius placido posuero in pectore sedem
 Blandus honos hilarisque tamen cum pondere virtus,
 Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia nec spes
 Inproba, sed medius per honesta et dulcia limas
 Incorrupte fidem nullosque experte tumultus,
 Et secreta palam, qui digoris ordine vitam
 Idem auri facilia contempserit et optimus idem
 Comere divitias opibusque, inmittere lucem
 Hac longum florens animi morumque iuventa
 Iliacos aequare senes et vincere persta,
 Quos pater elysio, genitrix quos detulit annos,
 Hoc illi duras exoravere sorores,
 Hoc, quae te sub teste, situm fugitura tacentem
 Ardua magnanimi revirescit gloria Blaesi.

IV. PSITTACUS MELIORIS.

Psittace, dux volucrum, domini facunda voluptas,
 Humanae sollers imitator, psittace, linguae,
 Quis tua tam subito praecclusit murmura fato?
 Hesternas, miserande, dapes moniturns inisti
 Nobiscum, et graeae carpentem muresa mensae
 Errantemque toris mediae plus tempore noctis
 Vidimus. Affatus etiam meditataque verba
 Reddideras. At nunc aeterni silentia Lethes
 Ille canorus habes. Cedat Phaethonia vulgi
 Fabula, nec soli celebrant sua funera cygni.
 At tibi quanta domus rutila testudine fulgans,
 Connexusque eberi virgarum argenteus ordo,
 Argutumque tuo stridentia limosa cornu,
 En querulae iam sponte forestae. Vacat ille beatus
 Carcer, et augusti nusquam convicia tecti
 Huc doctae stipitatur aures, quae nobile faudi

Ius natura dedit. Plangat Phœbeius ales
 Auditasque memor penitus demittere voces
 Sturnus et Aonio versat certamine picæ;
 Quique refert fungens herata vocabula perdix,
 Et quæ Bistonio queritur seror orba cubili;
 Ferte simul gemitus cognataque ducite flammis
 Funera et hoc timentæ miserandum addiscite cæmentum.
 Occidit æriæ celeberrima gloria gentis
 Psittacus, ille plagæ viridis regnator. Hæc;
 Quem non gemmata volucribus lunonia cadida
 Vinceret adspectu, genti non Phasidis ales,
 Nec quas humenti Numidae rapere sub iustro.
 Ille saluator regum nomenque locutus
 Caesareum et querunt quondam vice sanctis amici,
 Nunc conviva levis monstrataque reddere verba
 Tam facilis! Quo tu, Melior dilecte, recluso,
 Numquam solus eras. At non inglorius umbris
 Mittitur, Assyrio cineres adolentur amomo,
 Et tenues Arabum respirant gramine plumæ,
 Sicanisque croeis, semio nec fessas inertis
 Scandit odoratos phoenix felicior ignes.

V. LEO MANSUETUS IMPERATORIS.

Quid tibi constrata mansueteere profuit ira?
 Quid scelus humanasque animo dedistere caedes
 Imperiumque pati et domino parere minor?
 Quid, quod abire domo rursusque in claustra reverti
 Sustus et hæc capta iam sponte recedere præda
 Insertasque manus laxo dimittere morsu?
 Occidis, altorum vastator docte ferarum,
 Non grege Massylo curvaque indagine blabrus,
 Non formidato supra venabula salta
 Inctus aut caeco foveæ deceptus hiatus,
 Sed victus fugiente fera. Stat cardine aperto
 Infelix cavæ, et clausis circum undique portis
 Hoc licuisse nefas placidi timere lednes.
 Tunc cunctis occidere fabæ, puduitque relatum
 Adspicere, et totas duxere in lumbis frontes.

At non te primo fuam novus obructu
 Ille pudor, mansere animi, virtusque cadenti
 A media iam morte redit, nec protinus omnes
 Terga dedere minas, sicut sibi conscius alti
 Vulneris adversum moriens, ita illes in hostem
 Attollitque manum, et ferro labente minatur
 Sic piger ille gradu, solitoque exutus honore
 Firmat hians oculos, animumque hostemque requirit

Magna tamen subiti tecum solatio leti
 Victo, feres, quod te mensei populisque patresque
 Ceu notus caderes, istis gladiator arena,
 Ingemuere mori, magni quod Caesaris ora
 Inter tot Scythicas Libyaeque et litore Bhaei,
 Et Pharia de gente ferax, qua perdere vile est,
 Unius amissi tetigit iactura leonis

VI. CONSOLATIO AD FLAVIUM URSUM DE AMISSIONE

PUERI DELICATI,

Saeve nimis, lacrimis, quisquis discrimina ponis
 Lugendique modos, Miserrum est primaeva parenti
 Pignora surgentesque — nefas! — accedere natpis;
 Durum et deserti praerepta coninge partem
 Conclamare tui, inest et lamenta sororum
 Et fratrum gemitus, Arote tamen et procal intrat;
 Altius in sensus maioreque vulnera vincit.
 Plaga minor. Famulum — quoniam rerum omnia caeca
 Sic miscet fortuna, manu nec pectora novis,
 Sed famulum gemis, Urse, pium, sed amore fideque
 Has meritum lacrimas, cui maior stemmate iuncto
 Nobilitas ex mente fuit, Ne comprime fletus,
 Ne pudeat; rumpat frenos, dolor iste, deisque
 Si tam dura placent, hominem gemis — hei mihi, subdo
 Ipse faces — hominem, Urse, tuum, cui dulces volenti
 Servitium, cui triste nihil, qui sponte sibi que
 Imperiosus erat, Quisquam haec in funera missos
 Castiget luctus? Gemit inter bella peremptum,
 Parthus equum, sedosque canes flevit, Molossi,
 Et volucres habuere rogam, cervusque Maronis

Quid si nec famulus? vidi ipse animosque notavi
 Te tantum cupientis herum; sed malorū in ore
 Spiritus et tenero manifesti in sanguine mores.
 Optarent multum Graiae, cuperentque Latinae
 Sic peperisse nurus. Non talem Cressa superbam
 Callida sollicito revocavit Thesea filo,
 Nec Paris Oebalios talis visurus amores
 Rusticus iūvitas deiecit in aequora pinus.
 Non fallo, aut cantus assuetā licentia dūoit:
 Vidi et adhuc video, qualem neo bello daventem
 Litore virgineo Thetis occultavit Achillem,
 Nec circum saevi fugientem moenia Phoebi
 Troilon Haemoniae deprendit lancea dextrae.

Qualis eras procul en! cunctis puerisque virisque
 Pulchrior et tantum domino minor! Illius auras
 Ante decor, quantum praecedit clara minores
 Luna faces, quantumque alios premit Hesperas ignes.
 Non tibi femineum vultu decus, oraque supra
 Mollis honos, quales dubiae post orimina formae
 De sexu transire iubent, torvoque virilis
 Gratia nec petulans acies, blandique severo
 Igne oculi; qualis bellis iam casside missa
 Parthenopaeus erat, simplexque horrore detoro
 Crinis, et obsessae nondum primoque mēcantes
 Flore genae. Talem Ledaeo gurgite pubem
 Educat Eurotas, teneri sic integer aevi
 Elin adit primosque Iovi puer approbat annos.

Iam pudor ingenuae mentis tranquillaque morum
 Temperies teneroque animus maturior aevō
 Carmine quo donasse queam? Saepe ille volentem
 Castigabat herum studioque altisque iuvabat
 Consiliis; tecum tristisque hilarisque nee unquam
 Ille suus vultumque tuū sumebat ab ore.
 Dignus et Haemonium Pyladen praecedere fama
 Cecropiamque fidem. Sed laudum terminus esto,
 Quem fortuna sinit. Non mente fidelior aegra
 Speravit tardi reditus Eūmaeus Ulxi!

Quis deus aut quisnam tam tristia vulnera casus

Eligit? Unde manus fatis tam certa nocendi?
 O quam divitiis cœnæque exutus opimo 60
 Fortior, Urse, fores! si vel fumante ruina
 Ructassent dites Vesuvina incendia Locros,
 Seu Pollentinos messissent flumina saltus,
 Seu Lucanus ager, seu Tibridis inpetus altas
 In dextrum torsisset aquas, paterere serena 65
 Fronte deos; sive alma fidem massæque negasset
 Cretaque Cyrenæque, et qua tibi cumque beato
 Larga redit fortuna sinu. Sed guerra dolorum
 Invidia infelix animi vitalia vidit
 Laedendique vias. Vitæ modo limine adultæ 70
 Nectere tendebat iuvenum pulcherrimus ille
 Cum tribus Eleis unam trieterida lustris.
 Attendit torvo tristis Rhammusia vultu,
 Ac primum inplevitque toros oculisque nitorem
 Addidit et solito sublimius ora levavit, 75
 Heu! misero letale favens seseque videndo
 Torsit et invidia mortem amplexa iacenti
 Iniecit nexus carpsitque inmitis adunca
 Ora verenda manu. Quinta vix phosphoros hora
 Rorantem sternebat equum, iam litora duri 80
 Saeva, Philete, senis, dirumque Acheronta videbas,
 Quo domini clamate sono! Non secius atros
 Nigrasset planctu genetrix sibi saeva lacertos,
 Nec pater, et certe qui vidit funera frater
 Erubuit vinci. Sed nec servilis adempto 85
 Ignis; odoriferos exhaustis flamma Sabaeos
 Et Cilicum messes, Phariaeque exempta volucris
 Cinnama et Assyrio manantes gramine succos
 Et domini fletus: hos tantum hausere favillae,
 Hos bibit usque rogos. Nec quod tibi Setia canos 90
 Restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa
 Quod vallavit quyx, miseris acceptius umbris
 Quam gemitus. Sed et ipsa iuvat. Quid terga dolori,
 Urse, damus? Quid damna foves, et pectore iniquo
 Vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis? 95
 Quid caram crucias tam saevis luctibus umbram?

Eximius licet ille animi moribusque decorum,
 Solvisti. Subit ille prostratusque quietem
 Elysiam carosque illic fortasse parentes
 Invenit; aut illi per amoenam silentia Lethes
 Forsan Avernales alludent undique mixtae
 Naides, obliquoque notat Proserpina vultu.
 Pone, precor, questus; alium tibi fata Phileton,
 Forsan et ipse dabit, moresque habitusque decoros
 Monstrabit gaudens, simulque docebit amorem.

VII. GENETHLIACON LUCANI.

Lucani proprium distichon frequentet
 Quisquis collibus Isthmiae Dionae
 Docto pectora concitatus aestro,
 Pendentis bibit unguiae liquorem.
 Ipsi, quos penes est honor canendi,
 Vocalis citharae reperit Arcas,
 Et tu Bassaridum rotator Evan,
 Et Paean et Hyantiae sorores
 Laetae purpureas novate vittas,
 Crinem comite, candidamque vestem
 Perfundant hederæ recentiores.
 Docti largius evagentur umnes,
 Et plus Aoniae virete silvae,
 Et si qua patet aut diem recepit,
 Sertis mollibus expleatur umbra.
 Centum Thespiacis odora lucis
 Stent altaria victimarum centum,
 Quas Dirce lavat aut altæ Cithæron;
 Lucanum canimus, favete linguis,
 Vestra est ista dies, favete, Musæ,
 Dum qui vos geminas tulit per artes
 Et vinctæ pede vocis et solutæ,
 Romani colitur chori sacerdos.
 Felix heu nimis et beata tellus,
 Quae pronos Hyperionis meatus
 Summis oceani vides in vasis
 Stridoremque rotæ cadentis audis,

Quae Tritonide fertiles Athenas
 Uinctis, Baetica, provocas trapetis,
 Lucanum potes inpatere, terris;
 Hoc plus quam Senecam dedisse mundo,
 Aut dulcem generasse Gallionem,
 Attollat, refluos in astra, fontes
 Graio nobilior Melete Baetis,
 Baetis, Mantua, provocare noli.
 Natum, protinus atque humum per ipsam
 Primo murmure dulce vagientem
 Blando Calliope salm recepit.
 Tum primum posito remissa iugum,
 Longos Orpheos exiit dolores,
 Et dixit: puer o dicite, Musis,
 Longae vos cito transire vates,
 Non tu flumina nec greges ferarum
 Nec plectro Geticas movabis ornos,
 Sed septem iuga Martiumque Tibrim
 Et doctos equites et eloquente
 Cantu purpureum trahes senatum,
 Nocturnas alii Phrygum ruinas
 Et tardi reduces vias Ulixi
 Et puppem temerariam Minervae,
 Trita vatibus orbita, sequantur;
 Tu canis Latio memorque gentis
 Carmen fortior exeris togatum.
 Ac primum teneris adhuc in annis
 Ludes Hectora Thessalosque currus
 Et supplex Priami potentis aurum,
 Et sedes reserabis inferorum.
 Ingratus Nero dulcibus theatris,
 Et noster tibi proferetur Orpheus.
 Dices culminibus Remi vagantes,
 Infandos domini nocentis ignes.
 Tu castae titulum decuque Pollae
 Lucunda dabis allocutione,
 Mox, coepta generosior iuventa,
 Albos ossibus Italis Philippos

Et Pharsalica bella detonabis, Quod fulmen ducis inter arma divi, Libertate gravem pia Catonem Et gratum popularitate Magnum. Tu Pelusiaci scelus Canopi	70
Deflebis pius et Pharo cruenta Pompeio dabis altius sepulcrum. Haec primo iuvenis canes sub aevo, Ante annos culicis Maroniani. Cedet Musa rudis ferociſ Enni	75
Et docti furor arduus Lucreti, Et qui per freta duxit Argonautas, Et qui corpora prima transfigurat. Quid maius loquor? Ipsa te Latinis Aeneis venerabitur canentem.	80
Nec solum dabo carminis nitorem, Sed taedis genitalibus dicabo Doctam atque ingenio tuo decoram, Qualem blanda Venus daretque Iuno, [Forma, simplicitate, comitate, Censu, sanguine, gratia, decore]: Et vestros hymenaeon ante postes Festis cantibus ipsa personabo.	85
O saevae nimium gravesque Parcae! O numquam data fata longa summis! Cur plus, ardua, casibus patetis? Cur saeva vice magna non senescunt? Sic natum Nasamonii Tonantis Post ortus obitusque fulminatos Angusto Babylon premit sepulcro.	90
Sic fixum Paridis manu trementi Peliden Thetis obruit cadentem. Sic ripis ego murmurantis Hebri Non mutum caput Orpheos sequebar. Sic et — tu rabidi nefas tyranni! —	95
Iussus praecipitem subire Lethen, Dum pugnas canis arduaque voce Das solatia grandibus sepulcoris,	100

O dirum scelus! o scelus! tacebis.

Sic fata est leviterque decedentes
Abrasis lacrimas nitente plectro.

At tu, seu rapidum poli per axem

Famae curribus arduis levatus,

Qua surgunt animae potentiores,

Terras despicias et sepulcra rides,

Seu pacis merito nemus reclusum

Felix elysiis tenes in oris,

Quo Pharsalica turba congregatur,

Et te nobile carmen insonantem

Pompeii comitantur et Catones: —

Tu magna sacer et superbus umbra

Nescis tartaron et procul nocentum

Audis verbera pallidumque visa

Matris lampade respicias Neronem, —

Adsis lucidus et vocante Polla

Unum, quaeso, diem deos silentum

Exores: solet hoc patere limen

Ad nuptas redeuntibus maritis.

Haec te non thyasis procaax dolosis

Falsi numinis induit figura,

Ipsam sed colit et frequentat ipsam

Imis altius insitum medullis,

Ac solatia vana subministrat

Vultus, qui simili notatus auro

Stratis praenitet, incubatque somno

Securae. Procul hinc abite mortes,

Haec vitae genialis est origo.

Cedat luctus atrox genisque manent

Iam dulces lacrimae, dolorque festus

Quidquid fleverat ante, nunc adoret.

P. PAPIII STATII
S I L V A R U M
L I B E R I I I.

STATIUS POLLIO SUO SALUTEM.

Tibi certe, Polli dulcissime et hac, cui tam fideliter inhaeres, quiete dignissime, non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem, quum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, et hanc audaciam stili nostri frequenter expaveas, quotiens in illius facundiae tuae penetrabile seductus altius literas intro et in omnes a te studiorum sinus ducor. Securus itaque tertius hic silvarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem et secundus testem, sed hic habet auctorem. Nam primum limen eius Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim ut videram, his versibus adoravi. Sequitur libellus, quo splendidissimum et mihi iucundissimum iuvenem, Metium Celerem, a sacratissimo imperatore missum ad legionem Syriacam, quia sequi non poteram, sic prosecutus sum. Merebatur et Claudii Etrusci mei pietas aliquod ex studiis nostris solatium, quum lugeret veris, quod amarissimum est, lacrimis senem patrem. Earinus praeterea, Germanici nostri libertus, scit, quamdiu desiderium eius moratus sim, quum petiisset, ut capillos suos, quos cum gemmata pyxide et speculo ad Pergamenum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est ecloga, qua mecum secedere Neapolin Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est; equidem securus, ut cum uxore, et qui persuadere malit, quam placere. Huic praecipue libello favebis, quum scias hanc destinationem

quietis meae tibi maxime intendere, meque non tam in patriam, quam ad te secedere.

I. HERCULES SURRENTINUS POLLII FELICIS.

Intermissa tibi renovat, Tiryntiæ, sacra
Pollius et causas designat desidis anni,
Quod coleris maiore tholo nec litora pauper
Nuda tenes tectumque vagis habitabile nautis,
Sed nitidos postes Graiisque effulta metallis 5
Culmina, ceu taedis iterum lustratus honesti
Ignis ab Octaea conscenderis aethera flamma.

Vix oculis animoque fides. Tune ille reclusi
Liminis et parvae custos inglorius arae?
Unde haec aula recens fulgorque inopinus agresti 10
Alcidae? Sunt fata deum, sunt fata locorum.
O velox pietas! Steriles hic nuper arenas,
Adpersum pelago montis latus hirtaque damis
Saxa, nec ulla pati faciles vestigia terras
Cernere erat. Quænam subito fortuna rigentes 15
Ditavit scopulos? Tyrione haec moenia plectro
An Getica venere lyra? Stupet ipse labores
Annus, et angusto bissemi limite menses
Longævum mirantur opus. Deus attulit arces
Erexitque suas atque obluctantia saxa 20
Submovit nitens et magno pectore montem
Reppulit: inमितem credas iussisse novercam.

Ergo age, seu patrios liber iam legibus Argos
Incolis et mersum tumulis Eurysthea calcas,
Sive tui solium Iovis et virtute parata 25
Astra tenes, haustumque tibi succincta beati
Nectaris excluso melior Phryge porrigit Hebe;
Huc ades et genium templis nascentibus infer.
Non te Lerna nocens nec pauperis arva Molorchi
Nec formidatus Nemees ager antrave poscunt 30
Thracia nec Pharii polluta altaria regis;
Sed felix simplexque domus fraudumque malarum
Inscia et hospitibus superis dignissima sedes.
Pone truces agmenque inमितe phætræe

Et regum multo perfusum sanguine robur,
Instratumque humeris dimitte, gerentibus hostem. 35

Hic tibi Sidonio celsum pulvinar acantho
Texitur, et sigais crescit torus asper eburnis.
Pacatus mitisque veni, nec turbidus ira

Nec famulare timens, sed quem te Maenalis Auge 40

Confectum thyasis et multo fratre madentem

Detinuit, qualemque vagae post crimina noctis

Thespius obstupuit, totiens socer. Hic tibi festa

Gymnas, et insontes iuvenum sine caestibus irae

Annua veloci peragunt certamina lustro. 45

Hic templis inscriptus avo gaudente sacerdos

Parvus adhuc, similisque tui, quum prima novercae

Monstra manu premeres atque examinata doleres.

Sed quaenam subiti veneranda exordia templi,

Dic age, Calliope; socius tibi grande sonabit 50

Aldice tensoque modos imitabitur arcu.

Tempus erat, coeli quum torrentissimus axis

Incumbit terris, ictusque Hyperione multo

Acer anhelantes incendit Sirius agros.

Iamque dies aderat, profugis quum regibus aptum 55

Fumat Aricinum Triviae nemus, et face multa

Conscius Hippolyti splendet lacus: ipsa coronat

Emeritos Diana canes et spicula tergit

Et tutas sinit ire feras, omnisque pudicis

Itala terra focus Hecateidos excolit idus. 60

Ast ego, Dardaniae quamvis sub collibus Albae

Rus proprium magnique ducis mihi munere currens

Unda domi curas mulcere aestusque levare

Sufficerent, notas Sirenum nomine rupes

Facundique larem Polli non hospes habebam, 65

Assidue moresque viri pacemque novosque

Pieridum flores intactaque carmina discens.

Forte diem Triviae dum litore ducimus udo

Augustasque fores assuetaque tecta gravati

Frondebuz, et patula defendimus arbore soles, 70

Delituit coelum, et subitis lux candida cessit

Nubibus, et tenuis graviore Favonius austro

Inmaduit; qualem Libyae Saturnia nimbum
 Attulit, Iliaco dum dives Elissa marito
 Donatur, testesque ululant per devia nymphae.
 Diffugimus, festasque dapes redimitaque vina
 Abripiunt famuli, nec quò convivia migrent,
 Quamvis innumerae gaudentia rura superne
 Insedere domus, et multo culmine dives
 Mons nitet: instantes sed proxima quaerere nimbi
 Suadebant laesique fides reditura sereni.

Stabat dicta sacri tenuis casa nomine templi
 Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
 Fluctivagos nautas scrutatoresque profundi
 Vix operire capax. Huc omnis turba coimus,
 Huc epulae ditesque tori coetusque ministrum
 Stipantur nitidaeque cohors gratissima Pollae.
 Non cepere fores, angustaque deficit aedes.
 Erubuit risitque deus, dilectaque Poli
 Corda subit blandisque virum complectitur ulnis.

Tunc, inquit, largitor opum, qui mente profusa
 Tecta Dicarchei pariter iuvenemque replesti
 Parthenopen? nostro qui tot fastigia monti,
 Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus
 Aeraque, tot scripto viventes lumine ceras
 Fixisti? Quid enim ista domus, quid terra, priusquam
 Te gauderet, erant? Longo tu tramite nudos
 Textisti scopulos, fueratque ubi semita tantum,
 Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis,
 Ne sorderet iter. Curvi tu litoris ora
 Clausisti calidas gemina testudine nymphas.
 Vix opera enumerem; mihi pauper et indigus unum
 Pollius? Et tales hilaris tamen intrò penates
 Et litus, quod pandis, amo. Sed proxima sedem
 Despicit et tacite fidet mea limina Tuno.
 Da templum dignasque tuis conatibus aras,
 Quas puppes velis nolint transire secundis,
 Quo pater aetherius mensisque accita deorum
 Turba, et ab excelso veniat soror hospita templo.
 Nec te, quod solidus contra riget umbo maligni

Montis et immenso non umquam exesus ab aevo,
 Terreat; ipse adero et conamina tanta iuvabo
 Asperaque invitae perfringam viscera terrae.
 Incipe et Heracleis fidens hortatibus aude.
 Non Amphioniae steterint velocius arces 115
 Pergameusve labor? Dixit montemque reliquit.
 Nec mora, conscripta formantur imagine templa:
 Innumerae coe're manus. His caedere silvas
 Et levare trabes, illis immergere curae
 Fundamenta solo. Coquitur pars humida terrae 120
 Protectura hiemes atque exclusura pruinas,
 Indomitusque silex curva fornace liquescit.
 Praecipuus sed enim labor est excindere dextra
 Oppositas rupes et saxa negantia ferro.
 Hic pater ipse loci positus Tirynthius armis 125
 Insudat validaque solum deforme bipenni,
 Quam grave nocturna coelum subtexitur umbra,
 Ipse fodit. Dites Capreae viridesque resultant
 Taurubulae, et terris ingens redit aequoris echo.
 Non tam grande sonat motis incudibus Aetna, 130
 Quam Brontes Steropesque ferit, nec maior ab antris
 Lemniacis fragor est, ubi flammeus aegida caelat
 Mulciber et castis exornat Pallada donis.
 Decrescunt scopuli, et rosea sub luce reversi
 Artifices mirantur opus. Vix annus anhelat 135
 Alter, et ingenti dives Tirynthius arce
 Despectat fluctus et iunctae tecta novercae
 Provocat et dignis invitat Pallada templis.
 Iam placidae dant signa tubae, iam fortibus ardens
 Fumat arena sacris. Hos nec Pisaeus honores 140
 Iuppiter aut Cyrrhae pater aspernetur opacae.
 Nil his triste locis; cedit lacrimabilis Isthmos,
 Cedat atrox Nemeae, litat hic felicior infans.
 Ipsae pumiceis virides Nereides antris
 Exiliunt ultro, et scopulis humentibus haerent; 145
 Nec pudet occulte nudas spectare palaestras.
 Spectat et Icario nemorosus palmite Gaurus
 Silvaque, quae fixam pelago Nesida coronat,

Et placidus Limon omenque Euploea carinis
 Et Lucrina Venus Phrygioque e vertice Graias. 154
 Adsciscis, Misene, tubas, ridetque benigna
 Parthenope gentile sacrum nudosque virorum.
 Certatus et parva suae simulacra coronae.
 Quin age et ipse libens proprii certaminis actus
 Invicta dignare manu; seu nubila disco 155
 Findere, seu volacres Zephyros praevertere telo.
 Seu tibi dulce manus liquidas nodare palaestras,
 Indulge his sacris, et si tibi poma supersunt
 Hesperidum, gremio venerabilis ingere Pollae,
 Nam capit et tantum non degenerabit honorem. 160
 Quod si dulce decus viridesque resumeret annos,
 Da veniam, Alcide, fors huic et pensa tulisses.
 Haec ego nascentes lactus bacchatus ad aras
 Libamenta tuli. Nunc ipsum in limine cerno
 Solventem voces et talia dicta ferentem: 165
 'Maecte animis opibusque meos imitate labores,
 Qui rigidas rupes infoecundaeque pudenda
 Natura deserta domas et vertis in usum
 Lustra habitata feris foedeque latentia profers
 Numina. Quae tibi nunc meritorum praemia solvam? 170
 Quas referam grates? Parcarum fila tenebo
 Extendamque colus; duram scio vincere mortem,
 Avertam luctus et tristia damna vetabo
 Teque nihil laesum viridi renovabo senecta;
 Concedamque diu iuvenes spectare nepotes, 175
 Donec et hic sponsae maturus et illa marito,
 Rursus et ex illis soboles nova grexque protervus
 Nunc humeris inreptet avi, nunc agmine blando
 Certatim placidae concurrat ad oscula Pollae.
 Nam templis numquam statuatur terminus aevi, 180
 Dum me flammigeri portabit machina coeli.
 Nec mihi plus Nemeae, priscumque habitabitur Argos,
 Nec Tiburna domus solisque cubilia Gades.'
 Sic ait, et tangens surgentem altaribus ignem
 Populeaque movens albensia tempora silva 185
 Et Styga et aetheri iuravit fulmina patris.

II. PROPEMPTICON METIO CELERI.

Di; quibus audaces amor est servare carinas
 Saevaque ventosi mulcere pericula ponti,
 Sternite melle fretam placidumque advertite votis
 Concilium; et lenis non obstrepat unda precanti.
 Grande tuo raramque damus, Neptune, profundo 5
 Depositum; Iuvenis dubio committitur alto
 Metius atque animae partem super aequora nostrae
 Maiorem transferre parati Proferte benigna
 Sidera et antennae gemino considite cornu,
 Oebalii fratres; vobis pontusque polasque 10
 Luceat; Iliacae longe nimborum sororis
 Astra fugate; precor; totoque excludite caelo.
 Vos quoque caeruleum, divae Nereides, agmen,
 Quis honor et regni cessit fortuna secundi, —
 Dicere quae magni fas sit mihi sidera ponti, — 15
 Surgite de vitreis spumosaee Dorides antris
 Baianosque sinus et foeta tepentibus undis
 Litora tranquillo certatim ambite natatu,
 Quaerentes ubi celsa ratis, qua scandere gaudet
 Nobilis Ausoniae Celer armipotentis alumnus. 20
 Nec quaerenda diu; modo nam trans aequora terris
 Prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum.
 Prima salutavit Capreas et margine dextro
 Sparsit Tyrrhenae Mareotica vina Minervae.
 Huius utrumque latus meli praecingite gyro, 25
 Partitaeque vices, vos stuppea tendite mali
 Vincula, vos summis annectite seppara velis,
 Vos Zephyris aperite sinus; pars transtra reponat,
 Pars demittat aquis curvae moderamina puppis.
 Sint, quibus exploret rupes gravis arte molybdis, 30
 Quaeque secururam religent post terga phaselon,
 Uncaque submersae penitus retinacula vellant.
 Temperet haec aestus, pelagusque inolet ad ortus,
 Officio careat glaucarum nulla serorum.
 Hinc multo Proteus geminoque hinc corpore Triton 35
 Praenatet; et subitis qui perdidit inguina monstros

Glaucus, adhuc quotiens patriis allabitur oris
Litoream blanda feriens Anthedona cauda.

'Tu tamen ante omnes, diva cum matre Palaemoh,
Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas,
Nec cano degeneri Phoebeum Amphiona plectro

'Et pater, Aeolio frangit qui carcere ventos
Cui varii flatus omnisque per aequora ponti

Spiritus atque hiemes nimbosaque nubila parent

Arctius obiecto Borean Eurumque. Notumque

Monte premat: soli Zephyro sit copia coeli,

Solus agat puppes summasque supernatet undas

Assiduus pelago; donec tua turbine nullo

Laeta Paretoniis assignet carbasa ripis.'

Audimur. Vocat ipse ratem nautasque morantes

Increpat. Inde meum timide iam frigore pectus

Labitur et nequeo; quamvis movet omnis horror

Claudere suspensos oculos in margine fluctus

Iamque ratem terris divisit fune soluto

Navita et angustum deiecit in aequora pontem.

Saevus et e puppi longo clamore magister

Dissipat amplexus atque oscula fida revellit,

Nec longum cara licet in cervice morari.

Attamen in terras e plebe novissimas omni

Ibo nec egrediar nisi iam cedente carina.

Quis rude et abscissum miseris animantibus aequora

Fecit iter solidaeque pios telluris alumnos

Expulit in fluctus pelagoque inmisit hiantes?

Audax ingenii, nec enim temeraria virtus

Illa magis, summae geldum quae Pelion Ossae

Iunxit anhelantemque iugis bis pressit Olympum

Usque adeone parum lentas transire paludes

Stagnaue et angustos submittere pontibus amnes?

Imus in abruptum gentilesque undique terras

Fugimus, exigua clausi trabe et aere nudo.

Inde furor ventis indignataeque procellae

Et coeli fremitus et fulmina plura Tonant.

Ante rates pigro torpebant aequora somno,

Nec spumare Thetis nec spargere nubila fluctus

Audebant. Visis tamuerunt puppibus undae, 75
 Inque hominem surrexit hiems. Tunc nubila Pleias,
 Oleniumque pecus, solito tunc peior Orion.

Iusta queror; fugit ecce vagas ratis acta per undas
 Paulatim minor, et longe servantia vinoit
 Lumina, tot gracili ligno complexa timores, 80

Teque super reliquos, te, nostri pignus amoris
 Portatura, Celer. Quos nunc ego pectore somnos
 Quosve queam perferre dies? Quis cuncta paventi
 Nuntius, an facili te praetermiserit unda

Lucani rabida ora maris? Num torva Charybdis 85
 Fluctuet aut Siculi populatrix virgo profundi?

Quos tibi currenti praesepe ferat Adria mores?
 Quae pax Carpathio? Quali te subvehat aura
 Doris Agenorei furtis blandita iuveni?

Sed merui questus. Quid enim te castra petente 90

Non vel ad ignotos ibam comes inpiger Indos
 Cimmeriumque chaos? Starem prope bellica regis

Signa mel, seu tela manu seu frena teneres,
 Armatis seu iura dares; operumque tuorum

Etsi non socius, certe mirator adessem. 95

Si quondam magno Phoenix reverendus Achilli

Litus ad Iliacum Thymbraeaeque Pergama venit

Inbellis tumidoque nihil iratus Atridae,

Cur nobis ignavus amor? Sed pectore fido

Numquam abero longisque sequar tua carbasa votis. 100

Isi, Phoroneis quondam stabulata sub antris,

Nunc regina Phari numenque orientis anhelis,

Excipe multisono puppem Mareotida sistro;

Ac iuvenem egregium, Latius cui duxor Eoa

Signa Palaestinasque dedit frenare cohortes, 105

Ipsa manu placida per limina festa sacrosque

Duc portus urbesque tuas. Te praeside noscat,

Unde paludosi foecunda licentia Nili,

Cur vada desidant, et ripa coerceat undas

Cecropio stagnata ludo, cur invida Memphis, 110

Curve Therapnaei lasciviat ora Canopi,

Cur servet Pharias Lethaeus iamtor aras,

Vilia cur magnos aequent animalia divos;
 Quae sibi praesternat vivax altaria Phoenix,
 Quos dignetur agros, aut quo se gurgite Nili 115
 Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.

Duc et ad Aemathios manès, ubi belliger urbis
 Conditor Hyblaeo perfusus nectare durat,
 Anguiferamque domum, blando qua mersa veneno
 Actias Ausonias fugit Cleopatra catenas. 120

Usque et in Assyrias sedes mandataque castra
 Prosequere et Marti iuvenem, dea, trade Latino.
 Nec novus hospes erit; puer his sudavit in arvis
 Notus adhuc tantum maioris munere clavi.
 Iam tamen et turmas facili praevertere gyro 125
 Fortis et, Eoas iaculo damnare sagittas.

Ergo erit illa dies, qua te maiora daturus
 Caesar ab emerito iubeat discedere bello?
 At nos hoc iterum stantes in litore vastos
 Cernemus fluctus aliasque rogabimus auras. 130

O tum quantus ego! aut quanta votiva movebo
 Plectra lyra! quum me magna cervice ligatum
 Attolles humeris atque in mea pectora primum
 Incumbes e puppe novus servataque reddes
 Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos, 135
 Tu rapidum Euphraten et regia Bactra sacrasque
 Antiquae Babylonis opes et Zeugma, Latinae
 Pacis iter, qua dulce nemus florentis Idumes;
 Quo pretiosa Tyros rubeat, quo purpura fuco
 Sidoniis iterata cadis, quo germine primum 140
 Candida felices sudent opobalsama virgae:
 Ast ego, devictis dederim quae busta Pelasgis,
 Quaeque laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III. CONSOLATIO AD CLAUDIUM ETRUSCUM.

Summa deum pietas, cuius gratissima coelo
 Rara profanatas inspectant numina terras,
 Huc vittata comam niveoque insignis amictu,
 Qualis adhuc praesens nullaque expulsa nocentum
 Fraude rudes populos atque aurea regna colebas, 5

Mitibus exequiis ades, et lugentis Etrusci
 Cerne pios fletus laudataque lumina terge.
 Nam quis inexploto rumpentem pectora questu
 Complexumque rogos incumbentemque favillis
 Adspiciens non aut primaevae funera plangi 10
 Coniugis, aut nati modo pubescentia credat
 Ora rapi flammis? Pater est, qui fletur. Adeste
 Dique hominesque sacris. Procul hinc, procul ite nocentes,
 Si cui corde nefas tacitum fessique senectus
 Longa patris, si quis pulsatae conscius umquam 15
 Matris et inferna rigidum timet Aeacon urna.
 Insontes castosque voco. Tenet ecce, sepiles
 Leniter implicitus vultus sanctamque parentis
 Canitiem spargit lacrimis, animaeque supremum
 Frigus amat; celeres genitoris filius annos — 20
 Mira fides! — pigrasque putat properasse sorores.
 Exultent placidi Lethaea ad flumina manes,
 Elysias gaudent domus; date sarta per aras.
 Festaque pallentes hilarent altaria lucos.
 Felix, heu nimium felix, plorataque nato 25
 Umbra venit. Longe Furiarum sibila, longe
 Tergeminus custos, penitus via longa patescat
 Manibus egregiis. Eat, horrendumque silentis
 Accedat domini solium, gratesque supremas
 Perferat et totidem iuveni roget, anxius annos. 30
 Macte pio gemitu! Dabimus solatia dignis
 Luctibus Aoniasque tuo sacrabimus ultro
 Inferias, Etrusce, seni; tu largus Eoa
 Germina, tu messes Ciliciumque Arabumque superhis
 Mergere rogis; ferat ignis opes heredis, et alto 35
 Aggere missuri nitido pia nubila coelo
 Stipentur cineres; nos non arsura feremus
 Munera, venturosque tuus durabit in annos
 Me monstrante dolor. Neque enim mihi flere parentem
 Ignotum, et similes gemi proiectus ad ignes. 40
 Ille mihi tua damna dies compescere cantu
 Suadet, et ipse tuli, quos nunc tibi conifero, questus
 Non tibi clara quidem, senior placidissime, gentis

Linea nec proavis demissum stemma, sed ingens
 Supplevit fortuna genus culpamque parentum 45
 Occuluit. Neque enim dominos de plebe tulisti,
 Sed quibus occasus pariter famulantur et ortus.
 Nec pudor iste tibi; quid enim terrisque poloque
 Parendi sine lege manet? Vice cuncta reguntur
 Alternisque regunt. Propriis sub regibus omnis 50
 Terra; premit felix regum diademata Roma;
 Hanc ducibus frenare datum; mox crescit in illos
 Imperium superis. Sed habent et numina legem:
 Servit et astrorum velox chorus, et vaga servit
 Luna, nec iniussae totiens redit orbita lucis. 55
 Et modo si fas est aequare iacentia summis,
 Pertulit et saevi Thyntias horrida regis
 Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phoebi.

Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris,
 Smyrna tibi genfile solum potusque verendo 60
 Fonte Meles Hermique vadum, quo Lydius intrat
 Bacchus et aurato reficit sua cornua limo.
 Laeta dehinc series variisque ex ordine curis
 Auctus honos; semperque gradus prope numina, semper
 Caesareum coluisse latus sacrisque deorum 65
 Arcanis haerere datum. Tibereia primum
 Aula tibi vixdum ora nova mutante iuventa
 Panditur. Hic annis multa super indole victis
 Libertas oblata venit; nec proximus heres
 Inmitis quamquam et Furiis agitatus abegit. 70

Hunc et in Arctóas tenuis comes usque pruinas
 Terribilem affatu passus visuque tyrannum
 Inmanemque suis, ut qui metuenda ferarum
 Corda domant, mersaque iubent iam sanguine tacto
 Reddere ab ore manus et nulla vivere praeda. 75
 Praecipuos sed enim merito subvexit in actus
 Nondum stelligerum senior dimissus in axem
 Claudius et longo transmisit habere nepoti.
 Quis superos metuens pariter tot templa, tot aras
 Promeruisse datur? Summi Iovis aliger Arcas 80
 Nuntius; imbrifera potitur Thaumantide Iuno;

Stat celer obsequio iussa ad Neptunia Triton;
 Tu totiens mutata ducum iuga rite tulisti
 Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
 Iamque piam lux alta domum praeclsaque toto 85
 Intravit Fortuna gradu; iam creditur uni
 Sanctarum digestus opum partaeque per omnes
 Divitiae populos magnique impendia mundi.
 Quidquid ab auriferis eiecat Iberia fossis,
 Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris 90
 Verritur, aestiferi quidquid terit area Nili,
 Quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi,
 Et Lacedaemonii pecuaria culta Galesi,
 Perspicuaeque nives Massylaque roborata et Indi 95
 Dentis honos: uni parent commissa ministro,
 Quae Boreas, quaeque Eurusa atrox, quae nubilus Auster
 Invehit. Hibernos citius numeraveris imbres
 Silvarumque comas. Vigil iste animique sagacis
 Exitum evolvit, quantum Romana sub omni
 Pila die quantumque tribus; quid templa, quid alti 100
 Undarum cursus, quid propugnacula poscant
 Aequoris aut longe series porrecta viarum;
 Quod domini celsis niteat laquearibus aurum,
 Quae divum in vultus igni formanda liquescat
 Massa, quid Ausoniae scriptum crepet igne monetae. 105
 Hinc tibi rara quies animoque exclusa voluptas,
 Exiguaeque dapes et numquam laesa profundo
 Cura mero; sed iura tamen genitalia cordi,
 Et mentem vincire toris et iungere festa
 Conubia et fidos domino genuisse clientes. 110
 Quis sublime decus formamque insignis Etruscae
 Nesciat? haud quamquam proprio mihi cognita visu,
 Sed decus eximium formae par reddit imago
 Vultibus, et similis natorum gratia monstrat.
 Nec vulgare genus; fascis summamque curulem 115
 Frater et Ausonios enses mandataque fidas
 Signa tulit, quum prima truces amentia Dacos
 Inpulit, et magno gens est damnata triumpho.
 Sic quidquid patrie cessatum a sanguine, mater

- Reddidit, obscurumque latus clarescere vidit 120
 Conubio gavis domus. Nec pignora longe;
 Quippe bis ad partus venit Lucina manque
 Ipsa levi gravidos tetigit foecunda labores.
 Felix o! si longa dies, si cernere vultus
 Natorum viridesque genas tibi iusta dedissent 125
 Stamina! Sed media cecidere abrupta iuventa
 Gaudia, florentesque manu scidit Atropos annos;
 Qualia pallentes declinant lilia culmos,
 Pubentesque rosae primos moriuntur ad austros,
 Aut uti verna novis expirat purpura pratis. 130
 Illa sagittiferi circumvolitastis, Amores,
 Funera maternosque rogos unxistis amomo:
 Nec modus aut pennis laceris aut crinibus ignem
 Spargere, collectaeque pyram struxere pharetrae.
 Quas tunc inferias aut quae lamenta dedisses 135
 Maternis, Etrusce, rogis, qui funera patris
 Haud matura putas atque hos pius ingemis annos?
 Illum et qui nutu superas nunc temperat arces,
 Progeniem claram terris partitus et astris,
 Laetus Idumaei donavit honore triumphi, 140
 Dignatusque loco victricis et ordine pompae
 Non vetuit, tenuesque nihil minuere parentes.
 Atque idem in cuneos populum quum duxit equestres,
 Mutavitque genus laevaeque ignobile ferrum
 Exiit, et celso natorum aequavit honore. 145
 Dextra bis octonis fluxerunt saecula lustris,
 Atque aevi sine nube tenor. Quam dives in usus
 Natorum totoque volens excedere censu,
 Testis adhuc largi nitor inde assuetus Etrusci,
 Cui tua non humiles dedit indulgentia mores. 150
 Hunc siquidem amplexu semper revocante tenebas
 Blandus, et imperio numquam pater; huius honori
 Prior ipse etiam gaudebat cedere frater.
 Quas tibi devoti juvenes pro patre renato,
 Summe ducum, grates, aut quae pia vota pendant? 155
 Tu, seu tarda situ rebusque exhausta senectus
 Erravit, seu blanda diu Fortuna regressum

Maluit, attonitum et venturi fulminis ictus
 Horrentem, tonitru tantum lenique procella
 Contentus monuisse senem; quumque hœrîda supra 160
 Aequora curarum socius procul Itala rîra
 Linqueret, hic molles Campani litoris oras
 Et Diomedæas concedere iussus in arces,
 Atque hospes, non exul erat. Nec plura moratus
 Romuleum reseras iterum, Germanice, hmen 165
 Moerentemque foves inclinatosque penates
 Erigis. Haud mirum, ductor placidissime, quando
 Haec est, quæ victis parcèntia foedera Cattis,
 Quaeque suum Dacis donat clemèntia montem,
 Quae modo Marcomanos post horrîda bella vagosque 170
 Sauromatas Latio non est dignata triumpho.
 Iamque in fine dies, et inexorabile pensum
 Deficit. Hic moesti pietas me poscit Etrûsci
 Qualia nec Sicalae moderantur carminâ rupes,
 Nec fati iam certus olor saevique marita 175
 Tereos. Heu quantis lassantem brachia vidi
 Planctibus et prono fusum super oscula vultu!
 Vix famuli comitesque tenent, vix arduus ignis
 Submovet. Haud aliter gemuit periuria Theseus
 Litore, qui falsis debeperât Aegea velis. 180
 Tunc inmane gemens foedatusque ora tepentes
 Affatur cineres: Cur nos, fidissime, linquis
 Fortuna redeuntè, pater? Modò numina magni
 Praesidis atque breves superum placavimus iras,
 Nec frueris, tantique orbatus muneris usu 185
 Ad manes, ingrâte, fugis. Nec flectere Parcas
 Aut placare malae datur aspera numina Lethes?
 Felix, cui magna patrem cervice venenti
 Sacra Mycenæae patuit reverentia flammae!
 Quique tener saevis genitorem Scipio Poenis 190
 Abstulit et Lydi pietas temeraria Lausi.
 Ergo et Thessalici confux pensare mariti
 Funus et inmitem potuit Styga vincere supplex
 Thracius? Ah quanto melius pro patre liceret!
 Non totus rapiere tamen, nec funera mittam 195

Longius; hic manes, hic intra tecta tenebo.
 Tu custos dominusque laris, tibi cuncta tuorum
 Parebunt. Ego ritè minor semperque secundus
 Assiduas libabo dapes et pocula sacris
 Manibus effigiesque colam: te dulcia saxa,
 Te similem doctae referet mihi linea cerae
 Nunc ebur et fulvum vultus imitabitur aurum.
 Inde viam morum longaeque examina vitae
 Affatusque pios monituraque omnia poscam.
 Talia dicentem genitor dulcedine laeta
 Audit et inmites, lente descendit ad umbras
 Verbaque dilectae fert narraturus Etruscae.
 Salve supremum, senior mitissime patrum,
 Supremumque vade, qui numquam, sospite nato,
 Triste chaos mœstique situs patièrè sepulcri,
 Semper odoratis spirabunt floribus arae,
 Semper et Assyrios felix bibit urna liquores
 Et lacrimas, qui maior honos. Hic sacra litabit
 Manibus inque tua tumulum tellure levabit.
 Nostra quoque exemplo meritis tibi carmina sanxit,
 Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulcro.

IV. CAPILLI FLAVII EARINI.

Ite, comae, facilemque precor transcurrite pontum,
 Ite coronato recubantes molliter auro;
 Ite, dabit cursus mitis Cytherea aequandos
 Placabitque notos; fors et de puppe timenda
 Transferet inque sua ducet super aequora concha.
 Accipe landatos, iuvenis, Phoebæie, crines,
 Quos tibi Caesareus donat puer, accipe laetus,
 Intonsoque ostende patri. Sine dulce nitentes
 Comparet atque diu fratris putet esse Lyaei.
 Forsan et ipse comae numquam labentis honorem
 Proferet atque alio clausum tibi ponet in auro.
 Pergame, pini fera multum felicior Ida!
 Illa licet sacrae placeat sibi nabe rapinae: —
 Nempe dedit superis illum, quem turbida semper
 Iuno videt, refugitque manum nectarque recusat, —

At tu grata deis pulchroque insignis alumnus
 Misisti Latio, placida quæ fronte ministrum
 Iuppiter Ausoniae pariter Romanæque Iuno
 Adspiciunt, et uterque probant. Nec tanta potenti
 Terrarum domino divum sine mente volantes.

Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
 Dum petit, et molles agitat Venus aurea cygnos
 Pergameas intrasse domos, ubi manibus ægris
 Auxiliator adest, et festinantia sistens
 Fata salutifera mitis, deus incubat, angus.
 Hic puerum egregiæ præclarum sidera formæ
 Ipsius ante dei ludantem conspicit aras
 Ac primum subita paulum decanta figura
 Natorum de plebe putat; sed non erat illi
 Arcus et ex humeris nullæ fulgentibus umbræ.

Miratur puerile decus, vultumque comasque
 Adspiciens 'Tunc Ausonias, ait, ibis ad arcem
 Neglectus Veneri? Tu sordida tecta, lagumque
 Servitii vulgare feres? Procul absit, ego istum
 Quem meruit, formæ dominum dabo. Vade age mecum,
 Vade, puer; ducam volucrum per sidera curru
 Donum inmane duci, nec te plebeia manebunt
 Iura; Palatino famulus deberis amori.

Nil ego, nil, fateor, toto tam dulce sub orbe
 Aut vidi aut genui. Cedat tibi Latinius ultro
 Sangariusque puer, quemque inrite fontis imago
 Et sterilis consumpsit amor. Te, caerulea Nais
 Mallet et apprensæ traxisset fortius unna
 Tu, puer, ante omnes; solus formosior ille,
 Cui daberis.' Sic orsa leves secum ipsa per auras
 Tollit olorinaque iubet considerare bigas.

Nec mora. Iam Latii montes, veteresque penates,
 Evandri, quos mole nova pater incolit urbis
 Excolit, et summis æquat Germanicus astris
 Tunc propior, iam cura deæ, quæ forma capillis
 Optima, quæ vestis roseos accendere vultus
 Aptâ, quod in digitis, collo quod dignius aurum.
 Norat coelestes oculos ducis ipsaque tandas.

Iunxerat et plena dederat conabla dextra.
 Sic ornat crines, Tyrros sic fundit amictus;
 Dat radios ignemque suum: Cessere priores
 Deliciae famulumque greges; hic pocula magno
 Prima duci myrtasque puer crystallaque portat
 Candidiore manu: crescit nova gratia Baccho.

Care puer; superis qui praelibare verendum
 Nectar et ingenem totiens contingere dextram
 Electus, quam nosse Getae, quam tangere Persae
 Armeniique Indique petunt! O sidere dextro
 Edite, multa tibi divum indulgentia favite!
 Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes
 Carperet et pulchrae fuscaret gratia formae;
 Ipse deus patriae celsam trans aequora liquit
 Pergamon. Haud ulli puerum molliere potestas
 Credita; sed tacita faventis Phoebaeus arte
 Leniter haud ullo concussam vultuere corpus
 De sexu transire iubet: Tamen anxia curis
 Mordetur puerique timet Cytheraea dolores.

Nondam pulchra ducis clementia coeparat ortu
 Intactos servare mores; nunc frangere sextum
 Atque hominem mutare nefas, gavisaque solus
 Quos genuit, natura videt, nec lege sinistra
 Ferre timent sanctae natorum pondera matres.

Tu quoque, hunc faventis, genitus si tardius esses,
 Umbratusque genas et adultos fortior artus,
 Non unum gaudens Phoebea ad limina munus
 Misisses; patrias tunc crinis solas ad aras
 Naviget. Hunc matro Paphie saturabat amomo,
 Hunc nova tergentina pectebat Gratia dextra.
 Huic et purpurei cedat coma sancia Nisi,
 Et quam Sperchio tumidus servabat Achilles.

Ipsi, quum primum niveam praeterpere frontem
 Decretum est hamerisque manu nudare nitentes,
 Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres
 Expediuntque comas et serica pectore ponunt
 Pallia. Tunc iunctis crinem incidere sagittis
 Atque auro gemmisque locant, rapit ipsa cadentes.

Mater, et arcános iterat Cytherea Hydros.

Tunc puer et turba, manibusque forte supinis

Nobile gemmato speculum portaverat auro,

Hoc quoque demus, ait patris nec gratius ullam

Munus erit templis ipsoque potentius auro.

Tu modo fige aciem et vultus hos usque relinque

Sic ait et speculum reclusit imagine raptam.

At puer egregias tendens ad sidera palmas,

His mihi pro donis, hominum mississime custos,

Si merui, longa dominum renovare iuventa

Atque orbi servare velis? Hoc sidera necum,

Hoc undae terraeque rogant. Eat, oro, per annos

Iliacos Pyllosque simul, propriosque penates

Gaudeat et secum Tarpéia senescere templi.

Sic ait et motas miratur Pergamos aras.

V. AD CLAUDIAM Uxorem.

Quid mihi moesta die, sociis quid noctibus; uxor,

Anxia pervigili ductis suspiria cura?

Non metuo, ne laesa fides aut pectore in isto

Alter amor; nullis in te datur ire sagittis,

Audiat infesto licet haec Rhamnusia vultu,

Non datur. Et si egomet patrio de litore raptus

Quatuor emeritis per bella, per aequora lastris

Errarem, tu mille procós intacta fugares;

Non intersectas commenta retexere telas,

Sed sine fraude palam, thalamosque armata negasses.

Dic tamen, unde alta mihi fronte et nubila vultus?

Anne quod Euboicos fessus remeare penates

Auguror et patria sentium componere terra?

Cur hoc triste tibi? Certè lascivia cordis

Nulla, nec aut rapidi mulcent te proelia Offici,

Aut intrat sensus clamosi turba theatri,

Sed probitas et opaca quies et sordida nunquam

Gaudia. Quas autem comitem te raptum per undas?

Quamquam, et si gelidas irem mansuras ad Aretos

Vel super Hesperiae vada caligantia Philes

Aut septemgeminum caput haud penetrabile Nili,

Hortarere vias. Et enim tua, — nunc mepe benigna
 Quam mihi, soror, Venus iunctam, florentibus annis
 Servet et in senium, — tua, — quae me vulnere primo
 Intactum thalamis, et adhuc iuvenile vagantem 25
 Fixisti, — tua frenâ libens, docilisque recepi.
 Et semel insertas non mutaturus, habenas
 Usque premo. Ter me nitidis Albana ferentem
 Dona comis sanctoque indutum, Caesaris auro
 Visceribus complexa tuis, sertisque dedisti. 30
 Oscula anhele meis. Tu, quum Capitolia nostrae
 Inficiata lyrae, saevum, ingratiisque dolabas
 Mecum, viola Iovem, tu procurrentia, primis,
 Carmina nostra, sopis, multasque, in murmure voces
 Aure rapis vigili, longi, tu, sola, laboris, 35
 Conscia, cumque, tuis, crevit, mea, Thebais, annis.

Qualem te nuper Stygias modo raptus ad undas,
 Quum iam Lethaeos audirent cominus amnes,
 Adspexi, tenuique, oculos iam morte cadentes.
 Scilicet exhausti Lachesis, mihi, tempora fati, 40
 Te tantum miserata dedit, superique potentes
 Invidiam timere tuam. Post ista propinquam
 Nunc iter optatosque sinus comes ire moraris?
 Heu ubi nota fides, totque explorata per usus,
 Qua veteres, Latias, Graiasque Heroidas, aequas? 45
 Isset ad Iliacas — quid enim, deterret amantes?
 Penelope gavisâ domos, si passus, Ulixes,
 Quæta, est, Aegiale, quæta, est, Meliboea, relinquit,
 Et quamquam saevi, fecerunt, maenada, planctus,
 Nec minor his, tu, quæta, fidem firmamque maritis, 50
 Reddere. Sic certa cineres, umbramque priorem
 Quaeris adhuc, sic, exequias, amplexa, canori
 Coniugis ingentes, iterasti, pectore, planctus,
 Iam mea. Nec pietas, alia, est, tibi, cura, que, natae;
 Sic ut mater, amas, sic, numquam, corde, recedit, 55
 Nata, tuo, fixamque, animi, penetralibus, imis
 Nocte, dieque, tenes. Non sic, Trachinia, nidos
 Halcyone, veros, non sic, Philamela, penates.
 Circuit, amplectens, animamque, in, pignora, transfert,

Et nunc illa tenet viduum quod solacabile,
 Otia tam pulchrae terit infocunda sorentae,
 Sed venient festis, venient conglobata caecis
 Sic certe formaeque bonis unumquodque meretur,
 Sive chelyn complexa patit, seu vecei piberna
 Discendum Musis sonat et mens carmina flecitis,
 Candida seu molli diducit brachia metu,
 Ingenium probitas artemque modestia vitati.

Nonne leves paucos, non te, Cithara, padebat
 Hoc cessare deus? Ne tantum Roma iugales
 Conciliare toros festisque accendere iudicis
 Fertilis, et postea generi tellure dabuntur
 Non adeo Vesuvius aperit flammas dirae
 Montis hinc trepidas exhaustis civibus arbes
 Stant populisque vident. Hic auspice comita Phoebo
 Tecta, Dicarchei portus et litora mundi

75

Hospita; et hic magnae tractus imitantia Romae
 Quae Capys advectis inplevit moenia Teucris.
 Nostra quoque haud propriis tenuis, nec rara colonis
 Parthenope, cui mite solum trans aequora vectae
 Ipse Dionaea monstravit Apollo columba.
 Has ego te sedes, nam nec mihi barbara Thrace
 Nec Libye natale solum, transferre laboro.
 Quas et mollis hiems et frigida temperat aestas,
 Quas inbelle fretum torpentibus alluit undis.
 Pax secunda locis et desidis otia vitae,
 Et numquam turbata quies somnique peracti.
 Nulla foro rabies, aut strictae iurgia legis,
 Morum iura viris solum et sine fascibus aequum.

85

Quid nunc magnificas species cultusque locorum
 Templaque et innumeris spatia interstincta columnis,
 Et geminam molem nudi tectique theatri
 Et capitulinis quinquennia proxima lustris,
 Quid laudem risus libertatemque Menandri,
 Quam Romanus honos et grata licentia miscent?
 Nec desunt variae circum oblectamina vitae,
 Sive vaporiferas, blandissima litora, Baias,
 Enthea fatidicae, seu visere tecta Sibyllae

95

Dulce sit Iliacoque iugum memorabile nomen,
 Seu tibi Bacchei vineta stantia (Gauri
 Teleboumque domos, trepidis absiducia natis,
 Lumina noctivagae tollit Pharus aemula lunae,
 Caraque non molli iuga Surzentina, Lydæ,
 Quae meus antehabitor habitator Pollinis augerit,
 Aenariaeque lacus medicos Statiasque tenatas
 Mille tibi nostrae referam sollaris amorem,
 Sed satis hoc, coniux, satis est dixisse, creavit
 Me tibi, me socium, longos adstrinxit suantos
 Nonne haec amberum genetrice alarique videri
 Digna? Sed ingratus qui plura haec ostenditque
 Moribus indubito Venies, carissima coniux,
 Praeueniesque etiam, Sive mas tibi dactylus aquarum
 Tibi et transferi corde hant lecta Quirini

P. PAPINII STATII

S I L V A R U M

LIBER IV

AD MARCELLUM.

Inveni librum, Marcelle carissime, quem pietati tuae dedicarem. Reor quidem aliter quam invocato numine maximi imperatoris nullum opusculum meum coepisse. Sed hic liber tres habet; sequitur quarta, quae ad honorem tuum pertinet. Primo autem septimum decimum Germanici nostri consulatum adoravi; secundo gratias egi sacratissimis eius epulis honoratus; tertio viam Domitianicam miratus sum, qua gravissimam arenas moram exemit; cuius beneficio tu quoque matarius epistolam meam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli scribo. Proximum est lyricum carmen ad Septimum Severum, iuvenem, uti scis, inter ornatissimos secundae ordinis, tuam quidem etiam condiscipulum, sed mihi contra hoc quoque ius arctissime earum. Iam Vindiciis nostri Herculem Epitrapelson, secundum honorem, quem de me et de ipsis studiis meritar, imputare etiam tibi possum. Maximum tantum et dignitatis et eloquentiae nomine a nobis diligi satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meae publicavi; sed nunc quoque eum reverti invitatus e Dalmatia rogo. Iuncta est ecloga ad municipem meum Iulium Menecratem, splendidum iuvenem et Pollii mei generum, cui gratulor, quod Neapolim nostram numero liberorum honestaverit. Plotio Grypho, maioris gradus iuveni, dignius opusculum reddam; sed interim hendecasyllabos, quos Saturnalibus una rrsimus, huic volumini inserat. Quare

ergo plura in quarto silvarum, quam in prioribus? Ne se
 putent aliquid egisse, qui reprehenderunt, ut audio, quod
 hoc stili genus edidissem. Primum supervacuum est dis-
 suadere rem factam; deinde multa, ex illis iam domino
 Caesari dederam; et quanto hoc plus est, quam edere?
 Exercere autem iocos non licet? si secreto, inquit. Sed
 et sphaeromachias spectamus, et pilariis lusto admittitur.
 Novissime quisquis ex meja invidus, aliquid legit, statim
 se profitetur adversam, itaque consilio eius accedam? In
 summa nempe ego sum, qui traducor, taceat et gaudeat.
 Hunc tamen librum tu, Marcella, defendes. Et si vide-
 tur, hactenus, sin minus, reprehendamur.

I. XVII. CONSULATUS IMP. AUG. GERMANICI

DOMITIANI.

Lacta his botania accedit purpura fastis
 Caesaris, insignemque aperit Germanicus annum,
 Atque oritur cum sole nova, cum grandibus astris
 Clivus ipse nitens et primo maior Eoo.
 Exultent leges Latae, gaudent, curules;
 Et septemgemino constantior aethera pulset
 Roma iugo, plusque ante alias Evandrius arces.
 Collis ovct. Subiuro novi palatia faeces.
 Et requiem his sextus honos precibusque recaptis
 Curia Caesarem gaudet vicisse pudorem.
 Ipse etiam iumentis repator maximus aevi
 Attollit vultus, et utroque a limine grates
 Ianus agit, quem tu vicina pace ligatum.
 Omnia iussisti componere bella mexique
 La leges iurare feri. Levat ecce supinas
 Hinc atque inde manus geminaque haec voce profatur.
 Salve, magne parens mundi, qui saecula mecum
 Instaurare paras, talem te cernere semper.
 Mense novo tua Roma capit, sic tempora nasci,
 Sic annos intrare decet. Da gaudia fastis
 Continua, hos humeros multo sicut ambiat ostro
 Et properata meo manibus praetexta Minervae.
 Adspicis ut templis aliis nitor, alior aris

Ignis, et ipsa mæta sepè tibi mittere brunnæ
 Moribus atque tuis gaudens struamque tibusque
 Purpureique patres, quibusque carconsuetudo
 Omnis homines. Quid tale quæ præcor, prior annus habebat?
 Dic age, Roma potens, struamque longa vetustate
 Dinumeras fastos, nec parva exempla recesserunt
 Sed quæ sola meus dignetur vincere Caesar, quæ
 Ter Latios desiesque talit dapentibus omnia
 Augustus fasces, sed accipit, sero mereri,
 Tu iuvenis prægressus aevæ, tibi quantis recessas,
 Quanta vetas! Floctore tamen precibusque senatus
 Permites hanc, accipe, dicit, illaustro super ordo
 Longior, et totidem felix tibi Roma, cadentes
 Terque quatenque dabit. Mecum altera sæcula condet,
 Et tibi longaevi revocabitur aera. Ferentia
 Mille tropæa feres, tantam permitto triumphos,
 Restat Bactra novis, restat Babytona tributis
 Frenari; nondum in gremio Loria Indica laurus,
 Nondum Arabes, Seresque rogant, nondum omnis honorem
 Annus habet, cupiuntque decem tuas nempe menses
 Sic laurus, clausaque libens se optato recepit
 Tunc omnes patere foris lætoque dederunt
 Signa polo, longamque tibi, rex magnæ iuventam
 Annuat atque suos promissit Iuppiter annos.

II. EUCHARISTICON AD IMP. AUG. GERMANICUM

DOMITIANUM

Regia Sidoniae convivium laudat Eliam
 Qui magnum Aeneam Laorentibus antebat, juvis
 Alcinoique dapes mansero curmine nonstet
 Aequore qui lento reduecens consumpsit Ulixen
 Ast ego, cui sacrae Caesar nova gaudia tæbanæ
 Nunc primum dominaeque dedit oburgere mensæ,
 Quæ celebræ meæ vota lyra, quæ solvere gratos
 Sufficiam? Non est pariter tibi vertice sacro
 Nectat adoratas et Smyrni et Mantua lauros,
 Digna loquar. Mediis videor discumbere castris
 Cum Iove et Iliacâ potestatem sumers dextra

Immortale mensam sterilis: crantibus: menses: q: 10: 10: 10
 Haec aevi mihi prima: pias: haec olim: a: v: t: a: 10: 10: 10
 Tene ego, regnator: terrarum: orbisque: subacti: q: 10: 10: 10
 Magd: parens: te: spes: hominum: te: curia: decorum: nati
 Cerno iacens? Naturi haec iuxta, datus: ora: tueri: q: 10: 10: 10
 Vina inter messaque: p: b: m: a: assurgere: fas: est? 10: 10: 10
 Fectum augustus, lingens: 10: 10: 10: insignes: columis?
 Sed quantae: superos: eodumque: Atlante: remis: 10: 10: 10
 Sustentare: queant: Stupet: h: o: q: i: a: n: a: Tonantia: 10: 10: 10
 Regia, seque: p: a: i: n: a: s: t: a: n: t: a: r: e: d: e: l: o: s: a: t: u: m: 10: 10: 10
 Numina: p: i: n: e: m: a: g: g: e: n: t: i: p: r: o: g: e: n: s: i: b: t: e: n: d: e: r: e: 10: 10: 10
 Tanta patet: mole: q: u: e: f: u: s: a: e: q: u: e: i: m: p: e: t: i: t: u: s: 10: 10: 10
 Liberior camp: s: i: b: i: t: a: m: p: a: e: a: m: p: l: e: x: i: s: 10: 10: 10
 Aethrae, et: d: a: n: t: u: m: e: d: i: m: i: n: o: s: i: n: o: r: i: s: 10: 10: 10
 Inplet et ingenti: g: e: n: i: o: i: n: v: a: t: a: 10: 10: 10
 Mons Libys: d: i: p: o: n: t: i: p: e: i: n: t: e: n: t: , 10: 10: 10
 Et Chios et gaudia: c: e: r: t: a: h: i: s: 10: 10: 10
 Lunaque pertanda: s: a: n: t: i: m: i: s: u: f: f: e: r: e: 10: 10: 10
 Longa: s: u: p: e: r: e: p: a: c: i: e: s: , 10: 10: 10
 Visibus: a: n: s: a: t: i: q: u: e: p: u: t: e: s: 10: 10: 10
 Hic quae: R: o: m: a: e: o: s: p: r: o: c: e: d: e: r: e: 10: 10: 10
 Agmina mille: s: i: m: u: l: i: u: s: s: i: t: d: i: c: u: m: b: u: r: e: 10: 10: 10
 Ipsa sinus: a: c: c: i: n: c: t: a: Ceres: B: a: c: c: h: a: s: q: u: e: 10: 10: 10
 Sufficere: Aetherei: f: e: l: i: x: s: i: c: o: r: b: i: t: a: 10: 10: 10
 Triptolemi: s: i: c: v: i: t: i: f: e: r: o: s: u: b: p: a: l: m: i: t: e: 10: 10: 10
 Umbravit colles et sobria: r: u: r: a: L: y: a: e: u: s: 10: 10: 10
 Sed mihi non epulas Indive: i: n: t: i: x: a: 10: 10: 10
 Robora Maurorum: f: a: t: u: l: a: s: v: e: , 10: 10: 10
 Ipsum, ipsum: v: e: n: i: s: s: i: t: a: n: t: a: 10: 10: 10
 Tranquillum vultus: e: t: m: a: i: e: s: t: a: t: e: 10: 10: 10
 Mulcentem: r: e: d: i: s: s: i: m: i: t: a: n: t: e: m: p: r: o: m: o: d: e: s: t: 10: 10: 10
 Fortunae: v: a: x: i: l: a: s: t: u: a: e: , 10: 10: 10
 Dissimulatus: h: o: s: o: s: , 10: 10: 10
 Posset et ignota: c: o: n: s: p: e: c: t: u: m: 10: 10: 10
 Non aliter gelida: R: h: o: d: e: p: a: s: i: m: 10: 10: 10
 Dimissis: G: r: a: d: i: v: u: s: e: q: u: i: a: , 10: 10: 10
 Membra: T: h: e: r: a: p: h: e: a: r: e: s: o: l: u: t: u: s: 10: 10: 10
 Sic iacet ad: G: a: n: g: e: n: I: n: d: i: s: 10: 10: 10

Sic gravis Alcides post horrenda iussa reversis
 Gaudebat strato latus acclinare deoni.
 Parva loquor, nec dum aequoribus Germanice, vultus:
 Talis ubi Oceani finem mensaque revisit
 Aethiopum, sacro diffusus nectare vultus,
 Dux superum, secreta iubet dare caecina Musas,
 Et Pallenaos Phoebum laudare triumphos.

Di tibi, namque animas saepe exaudire minores
 Dicuntur, patriae bis terque exire senectae
 Annuerint fines! rata numina miseris astinis,
 Templaque des habitesque domos, saepe annua pendas
 Limina, saepe novo Ianum dictore salutes,
 Saepe coronatis iteris quinquennia iustis.

Qua mihi felices epulas mensaeque dedisti
 Sacra tuae, talis longo post tempore vanti
 Lux mihi, Troianae qualis sub collibus Albae
 Quum modo Germanas acies, modo Data sonantem
 Proelia, Palladio tua me manus induit aure.

III. VIA, DOMITIANA.

Quis duri silicis gravisque ferri
 Inmanis sonus aequori propinquum
 Saxosae latus Appiae replevit?
 Certe non Libycae sonant catervae,
 Nec dux advena perierante bello
 Campanos quatit inquietus agros,
 Nec frangit vata montibusque cacatis
 Inducit Nero sordidas paludes,
 Sed qui limina bellicosa hui
 Iustis legibus et foro coronat,
 Qui castae Cereri diu negata
 Reddit iugera sobriasque terras,
 Qui fortem vetat interire senem,
 Et censor prohibet mares adultos
 Pulchrae supplicium timere formas,
 Qui reddit Capitolio Tonantem
 Et pacem propria domo reponit,
 Qui genti patriae futura semper

Sancit limina Flavianque culicem
 Hic segnes populi vias gravatus
 Et campis iter omne detentes
 Longos eximit ambitus novoque
 Iniectu solidat graves arenas
 Gaudens Euboicae domum Sibyllae
 Gauranosque sinus et mesuantes
 Septem montibus admovere Brian

Hic quondam piger axe vectus iho
 Nutabat cruce pendata viator
 Serbatque rotas maligna et illis
 Et plebs in medijs Lathae campis
 Horrebat mala navigationis
 Ne cursus agiles, sed impeditum
 Tardabant iter orbitae tacentes
 Dum pondus nihil querens sub alta
 Repit languida quadrupes statera
 At nunc, quae solidum diem terebat
 Horarum via facta vix duarum.

Non tensae volacrum per astra pennae,
 Nec velocius ibitis, carinae.

Hic primus labor inchoare splenos
 Et rescindere limites et altò
 Egestu penitus cavare terras
 Mox, haustas aliter replere fossas
 Et summo gremium parare dorso
 Ne nutent sola, ne magna sedes
 Et pressis dubium cubile saxis
 Tunc umbonibus hinc et hinc coactis
 Et crebris iter alligare gomphis

O quantae pariter manus laborant
 Hi caedunt nemus exuuntque montes
 Hi ferro scopulos trabesque laerant
 Illi saxa ligant opusque texunt
 Cocto pulvere sordidoque topi
 Hi siccant bibulas manu lacunas
 Et longe fluvios agunt minores
 Hae possent et Athon cavare dactras

Et moestum pelagus gemitis Hellespontibus, caeruleo spectat
 Intercludere ponte non natanti.
 His parvus, nisi Lechinea veterant,
 Inous freta miscuisset Isthmos.
 Fervent litora mobilesque silvae,
 It longus medias fragor per arbes,
 Atque echo simul hinc et inde fractam
 Gauro Massicus uvifer remittit,
 Miratur sonitum quietam Cyme
 Et Literna palus pigerque Savos,
 Et flavum caput humidumque late
 Crinem mollibus inpeditus ulvis
 Vulturnus levat ora maximoque
 Pontis Caesarei reclinis arcu
 Raucis talia faucibus redundat:
 Camporum bone conditor meorum,
 Qui me vallibus aviis refusum
 Et ripis habitare nescientem
 Recti legibus alvei ligasti,
 Et nunc ille ego turbidus minaxque
 Vix passus dubias prius carinas,
 Iam pontem ferro perviusque calor;
 Qui terras rapere et rotare silvas
 Assueram, pudet! annis esse coepit
 Sed grates ago strictus atque tantum est
 Quod sub te duce, te iubente cessi,
 Quod tu maximus arbiter meaeque
 Victor perpetuus legere ripas
 Et nunc limite me colis beato
 Nec sordere sinis, malumque late
 Deterges sterilis soli pudorem,
 Ne me pulvereum gravemque coeno
 Tyrrheni sinus obruat profundis
 Qualis Cinyphius tacente ripa
 Poenos Bagrada serpit inter agros,
 Sed talis ferar, ut nitentia curru
 Tranquillum mare proximumque possim
 Puro gurgite provocare Lirim.

Haec amnis, pariterque sallem abest
 Ingenti plaga marmorata dormas
 Huius ianua prosperumque limen
 Arcus, belligeri ducis tropaeis
 Et totis Ligurum nitens, metallis
 Quantus nubila quo coronat iris
 Illic flectitur excitus a viator,
 Illic Appia se dolet relinquere
 Tunc velocior acriorque cursus,
 Tunc ipsos iuvat inpetus iugales
 Ceu fessis ubi remigum laertia
 Primae carbasa ventilatis aurea
 Ergo omnes, quae sub axe, primo
 Romani colitis fidem parentis,
 Prono limite commente gentes
 Eoae citius venite Ianusque
 Nil obstat cupidis, nihil moratur
 Qui primo Tiberim reliquit ortu
 Primo vespere navigat Lucrinum,
 Sed quam sine viae recentis imo,
 Qua monstrat veteres Apollo, Ceras,
 Albam crinibus infulisque cerno
 Visu fallimur? an sacris ab antris
 Profert Chalcidicas Sibylla Iaurus?
 Cedamus; chely, iam reponere cantus,
 Vates sanctior incipit, tacendum est.
 En! et colla rotat novisque late
 Bacchatur spatiis viamque replet
 Tunc sic virgineo profatur oru
 'Dicebam, veniet — manete campi
 Atque amnis — veniet favente cyclo,
 Qui foedum nemus et patres arenas
 Celsis pontibus et via levabit
 En! hic est deus, hunc iubet hecatis
 Pro se Iuppiter imperare terris,
 Quo non dignior has subito habentis
 Ex quo me duce praecipos Averni
 Aeneas avido futura quaerens

Lucos et penetravit et reliquit.
 Hic paci bonus, hic timendus armis,
 Natura melior potentiorque. 135
 Hic si flammiferos teneret axes,
 Largis, India, nubibus maderes,
 Undaret Libye, tēperet Haemus.
 'Salve, dux hominum et parens deorum,
 Provisum mihi cognitumque nunc.
 Nec iam putribus evoluta chartis
 Solenni prece quindecim virorum
 Perlustra mea dicta, sed canentem
 Ipsam cominus, ut mereris, audi:
 'Vidi quam seriem morantis aevi 145
 Pronectant tibi candidae sorores;
 Magnus te manet ordo saeculorum,
 Natis longior abnepotibusque
 Annos perpetua geres iuventa,
 Quot fertur placidos obisse Nestor,
 Quot Tithonia computat senectus,
 Et quantos ego Delium poposci.
 'Iuravit tibi iam nivalis Arctos,
 Nunc magnos oriens dabit triumphos.
 Ibis qua vagus Hercules et Evan, 155
 Ultra sidera flammeumque solem,
 Et Nili caput et nives Atlantis,
 Et laudum cumulo beatus omni
 Scandes belliger abnuesque currus;
 Donec Troicus ignis et renatae 160
 Tarpeius pater intonabit aulae,
 Haec donec via te regente terras
 Annosa magis Appia senescat.'

IV. AD VICTORIUM MARCELLUM, EPISTOLA.

Curre per Euboicos non segnis, epistola, campos,
 Hac ingressa vias, qua nobilis Appia crescit ignis,
 In latus et molles solidus premit agger arenas.
 Atque ubi Romuleas velox penetraveris arces,
 Continuo dextras flavi pete Tibridis oras,

Lydia. qua penitus stagnum navale coerces
 Ripa, suburbanisque vadum praetexitur hortis.
 Illic egregium formaque animisque videbis
 Marcellum et celso praesignem vertice noscea.
 Cui primum solito vulgi de mora salutem, 10
 Mox inclusa modis haec reddere verba memento;
 'Iam terras volucramque polum fuga veris aquosi
 Laxat et Icaris coelum latratibus urit;
 Ardua iam densae rarescunt moenia Romae.
 Hos Praeneste sacrum, nemus hos glaciale Dianae, 15
 Algidus aut horrens aut Tuscula protegit umbra,
 Tiburis hi lucos Anienaue frigora captant.
 'Te quoque clamosae quaenam plaga mitior urbi
 Subtrahit? Aestivos quo decipis aere soles?
 Quid, tuus ante omnes, tua cura potissima Gallus, 20
 Nec non noster amor — dubium morumne probandus
 Ingeniive bonis, — Latiis aestivat in oris?
 Anne metalliferae repetit iam moenia lunae
 Tyrrhenasque domos? Quod si tibi proximus haeret,
 Non ego nunc vestro procul a sermone recedo. 25
 Certum est, inde sonus geminas mihi circuit aures.
 'Sed tu, dum nimio possessa Hyperione flagrat
 Torva Cleonaei iuba sideris, exue curis
 Pectus et assiduo temet furare labori.
 Et sontes operit pharetras arcumque retendit 30
 Parthus, et Eleis auriga laboribus actos
 Alpheo permulcet equos, et nostra fatiscit
 Laxaturque chelys. Vires instigat alitque
 Tempestiva quies, maior post otia virtus.
 Talis cantata Briseide venit Achilles 35
 Acrior et positis erupit in Hectora plectris.
 Te quoque flammabit tacite repetita parumper
 Desidia et solitos novus exaltabis in actus.
 Certe iam Latiæ non miscent iurgia leges,
 Et pacem piger annus habet, messeque reversae 40
 Dimisere forum. Nec iam tibi turba reorum
 Vestibulo, querulique rogant exire clientes.
 Cessat centeni moderatrix iudicis hasta,

- Qua tibi sublimi iam nunc celeberrima fama
 Eminent, et iuvenes facundia praeterit annos. 45
 'Felix curarum, cui non Heliconia cordi
 Serta nec inbelles Parnassi e vertice laurus,
 Sed viget ingenium, et magnos accinctus in usus
 Fert animus quascumque vices. Nos otia vitae
 Solamur cantu ventosaeque gaudia famae 50
 Querimus. En egomet somnum et geniale secutus
 Litus, ubi Ausonio se condidit hospita portu
 Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
 Pulso, Maroneique sedens in margine templi
 Sumo animum et magni tumulis adcano magistri. 55
 'At tu, si longi cursum dabit Atropos aevi,
 Detque precor, Latiique ducis sic numina pergant,
 — Quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
 Quique tuos alio subtextit munere fascas,
 Et spatia antiquae mandat renovare Latinae, — 60
 Forsitan Ausonias ibis frenare cohortes,
 Aut Rheni populos aut nigrae litora Thules,
 Aut Istrum servare latus metuendaque portae
 Limina Caspicae. Nec enim tibi sola potentis
 Eloquii virtus, sunt membra accommoda bellis, 65
 Quique gravem tarde subeant thoraca lacerti.
 Seu campo pedes ire paras, est agmina supra
 Nutaturus apex, seu frena sonantia flectes,
 Serviet asper equus. Nos facta aliena canendo
 Vergimur in senium: propriis tu pulcher in armis 70
 Ipse canenda geres patriaeque exempla parabis.
 Magna pater dignosque etiamnum belliger actus
 Poscit avus, praestatque domi novisse triumphos.
 Surge agedum, iuvenemque puer deprehende parentem,
 Stemmata materno felix, virtute paterna. 75
 Iam te blanda sinu Tyrio sibi gloria felix
 Educat et cunctas gaudet spondere curules.'
 Haec ego Chalcidicis ad te, Marcelle, sonabam
 Litoribus, fractas ubi Vesvius erigit iras,
 Aemula Trinacriis volvens incendia flammis. 80
 Mira fides! Credetne virum ventura propago,

Quum segetes iterum, quum iam haec deserta virebant,
 Infra urbes populosque premi proavitaque toto
 Rura abiisse mari? Necdum letale minari
 Cessat apex. Procul ista tuis, Tifata, Teate, 85
 Nec Marrucinos agat haec insania montes.

Nunc si forte meis quae sint exordia Musis
 Scire petis, iam Sidonios emensa labores
 Thebais optato collegit carbasa portu,
 Parnassique iugis silvaque Heliconide festis 90
 Tura dedit flammis et virginis exta Juvencae
 Votiferaque meas suspendit ab arbore vittas.

Nunc vacuos crines alio subit infula nexu;
 Troia quidem magnusque mihi temptatur Achilles.
 Sed vocat arcitenens alio pater armaque monstrat 95
 Ausonii maiora ducis. Trahit inpetus illo
 Iam pridem retrahitque timor. Stabuntne sub illa
 Mole humeri, an magno vincetur pondere cervix?
 Dic, Marcelle, feram? fluctus an sueta minores
 Nosse ratis nondum Ioniis credenda periclis? 100

Iamque vale et penitus noti tibi vatis amorem
 Corde exire veta. Nec enim Tiryntius almae
 Pectus amicitiae; cedit tibi gloria fidi
 Theseos, et lacerum qui circa moenia Troiae
 Priamidem caeso solatia traxit amico. 105

V. CARMEN LYRICUM AD SEPTIMIUM SEVERUM.

Parvi beatus ruris honoribus,
 Qua prisca Teucros Alba colit lares,
 Fortem atque facundum Severum
 Non solitis fidibus saluto.

Iam trux ad Arctos Parrhasias hiems 5
 Concessit altis obruta solibus,
 Iam pontus ac tellus renident,
 Iam Zephyris Aquilo refractus.

Nunc cuncta veris frondibus annuis
 Crinitur arbor, nunc volucrum novi 10

- Questus inexpertumque carmen,
 Quod tacita statuere bruma.
- Non parca tellus, pervigil et focus
 Culmenque multo lumine sordidum
 Solantur exemptusque testa, 15
 Qua modo ferbuerat Lyaeus.
- Non mille balant lanigeri greges,
 Nec vacca dulci mugit adultero,
 Unique si quando canenti
 Mutus ager domino reclamat. 20
- Sed terra primis post patriam mihi
 Dilecta curis; hic mea carmina
 Regina bellorum virago
 Caesareo decoravit auro,
- Quum tu sodalis dulce periculum 25
 Connisus omni pectore tollereres,
 Ut Castor ad cunctos tremebat
 Bebryciae strepitus arenae.
- Tene in remotis Syrtibus avia
 Leptis creavit? Iam feret Indicas 30
 Messes odoratisque rara
 Cinnama praeripiet Sabaeis.
- Quis non in omni vertice Romuli
 Reptasse dulcem Septimium putet?
 Quis fonte Iturnae relictis 35
 Uberibus neget esse pastum?
- Nec mira virtus. Protinus Ausonum
 Portus vadosae nescius Africae
 Intras, adoptatusque Tuscis
 Gurgitibus puer innatasti. 40
- Hic parvus inter pignora curiae
 Contentus raro lumine purpurae
 Crescis, sed immensos labores
 Indole patricia secutus.

Non sermo Poenus, non habitus tibi, Externa non mens, Italus, Italus. Sunt urbe Romanisque turmis, Qui Libyam deceant alumni?	45
Est et frementi vox hilaris foro, Venale sed non eloquium tibi; Ensisque vagina quiescit, Stringere ni iubeant amici.	50
Sed rura cordi saepius et quies, Nunc in paternis sedibus et solo Veiente, nunc frondosa supra Hernica, nunc Curibus vetustis.	55
Hic plura pones vocibus et modis Passu solutis, sed memor interim Nostri verecundo latentem Barbiton ingeminas sub antro.	60

VI. HERCULES EPITRAPEZIOS, NOVII VINDICIS.

Forte remittentem curas Phoeboque levatum Pectora, quum patulis tererem vagus otia septis Iam moriente die, rapuit me coena benigni Vindicis. Haec imos animi perlapsa recessus Inconsumpta manet. Nequè enim ludibria ventris Hausimus aut epulas diverso e sole petitas Vinaque perpetuis aevo certantia fastis. Ah miseri! quos nosse iuvat, quid Phasidis ales Distet ab hiberna Rhodopes grue, quis magis anser Exta ferat, cur Tuscus aper generosior Umbro, Lubrica qua recubent conchyliam mollius alga. Nobis verus amor medioque Helicone petitus Sermo hilaresque ioci brumalem absumere noctem Suaserant mollemque oculis expellere somnum, Donec ab Elysiis prospexit sedibus alter Castor et hesternas risit Tithonia mensas. O bona nox! iunctaque utinam Tiryntia luna! Nox et Erythraeae Thetidis signanda lapillis	5 10 15
---	---------------

Et memoranda diu genumque habitura perennem! . . .
 Mille ibi tunc species aerisque eborisque vetusti . . . 20
 Atque locuturas mentito corpore ceras
 Edidici. Quis namque oculis certaverit usquam
 Vindicis artificum veteres agnoscere ductus,
 Et non inscriptis auctorem reddere signis?
 Hic tibi quae docto multum vigilata Myroni . . . 25
 Aera, laboriferi vivant quae marmora coelo
 Praxitelis, quod ebur Pisaeo pollice rasum,
 Quod Polycleteis iussum spirare caminis,
 Linea quae veterem longe fateatur Apellem,
 Monstrabit, namque haec, quotiens chelyn exuit, illi . . . 30
 Desidia est, hic Aoniis amor avocatur antris.
 Haec inter castae genius tutelaque mensae
 Amphitryoniades multo mea cepit amore
 Pectora, nec longo satiavit lumina visu:
 Tantus honos operi finesque inclusa per arctos . . . 35
 Maiestas! Deus, ille deus seseque videndum
 Indulsit, Lysippe, tibi, parvusque videri
 Sentirique ingens; et quum mirabilis intra
 Stet mensura pedem, tamen exclamare libebit,
 Si visus per membra feres; hoc pectore pressus . . . 40
 Vastator Nemees; haec exitiale ferebant
 Robur et Argoos frangebant brachia remos.
 Hoc spatium tam magna brevi mendacia formae!
 Quis modus in dextra, quanta experientia docti
 Artificis curis, pariter gestamina mensae . . . 45
 Fingere et ingentes animo versare colossos!
 Tale nec Idaeis quidquam Telchines in antris,
 Nec solidus Brontes nec, qui polit arma deorum,
 Lemnius, exigua potuisset ludere massa.
 Nec torva effigies epulisque aliena remissis, . . . 50
 Sed qualem parci domus admirata Molochi,
 Aut Aleae lucis vidit Tegeaea sacerdos:
 Qualis et Oetaeis emissus in astra favillis
 Nectar adhuc torva laetus Iunone bibebat,
 Sic mitis vultu, veluti de pectore gaudens, . . . 55
 Hortatur mensas. Tenet haec marcentia fratris

Pocula, adhuc saevae meminit manus altera caedis.
Sustinet occultum Nemeaeo tegmine saxum.

Digna operi fortuna sacro. Pellaeus habebat
Regnator laetis numen venerabile mensis 60
Et comitem occasus secum portabat et ortus,
Prensabatque libens modo qua diademata dextra.
Abstulerat dederatque et magnas verterat urbes.
Semper ab hoc animos in crastina bella petebat,
Huic acies victor semper narrabat opimas, 65
Sive catenatos Bromio detraxerat Indos,
Seu clausam magna Babylona refrugerat hasta,
Seu Pelopis terras libertatemque Pelasgam
Obruerat bello, magnoque ex agmine laudum
Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos. 70
Ille etiam, magnos fatis rumpentibus actus,
Quum traheret letale merum, iam mortis opaca
Nube gravis, vultus alios in numine opaco
Aeraque supremis tenuit sudantia mensis.

Mox Nasamoniaco decus admirabile regi 75
Possessum; fortique deo libavit honores
Semper atrox dextra periuroque ense superbus
Hannibal. Italicae perfusum sanguine gentis
Diraque Romuleis portantem incendia tectis
Oderat, et quum epulas et quum Lenaea dicaret 80
Dona, deus castris moerens comes isse nefandis,
Praecipue quum sacrilega face miscuit aroes
Ipsius inmeritaque domos ac templa Sagunti
Polluit et populis furias inmisit honestas.

Nec post Sidonii letum ducis aere potita 85
Egregio plebeia domus. Convivia Sullae
Ornabat semper claros intrare penates
Assuetum et felix dominorum stemmate signum.

Nunc quoque, si mores humanaeque pectora curae
Nosse deis, non aula quidem, Tirynthie, nec te 90
Regius ambit honos, sed casta ignaraque culpae
Mens domini, cui prisca fides coeptaque perenne
Foedus amicitiae. Scit adhuc florente sub aevo
Par magnis Vestinus avis, quem moete dieque

Spirat, et in carae vivit complexibus umbrae.	95
Hic igitur tibi laeta quies, fortissime divum, Alcide, nec bella vides pugnasque feroces, Sed chelyn et vittas et amantes carmina laurus. Hic tibi solemni memorabit carmine, quantus Iliacas Geticasque domos quantusque nivalem Stymphalon quantusque iugis Erymanthon aquosis Terrueris, quem te pecoris possessor Iheri, Quem tulerit saevae Mareoticus arbiter arae. Hic penetrata tibi spoliataque limina mortis Concinet et flentes Libyae Scythiaeve puellas.	100
Nec te regnator Macedum nec barbarus umquam Hannibal aut saevi posset vox horrida Sullae His celebrare modis. Certe tu muneris auctor Non aliis malles oculis, Lysippe, probari.	105

VII. LYRICUM AD MAXIMUM IUNIUM.

Iamdiu lato satiata campo Fortis heroos Erato labores Differ, atque ingens opus in minores Contrahe gyros.	
Tuque regnator lyricae cohortis Da novi paulum mihi iara plectri, Si tuas cantu Latio sacravi, Pindare, Thebas.	5
Maximo carmen tenuare tempto; Nunc ab intonsa capienda myrto Serta, nunc maior sitis, et bibendus Castior amnis.	10
Quando te dulci Latio remittent Dalmatae montes, ubi Dite viso Pallidus fossor redit erutoque Concolor auro?	15
Ecce me natum propiore terra Non tamen portu retinent amoeno	

- Desides Baiae, liticenve notus
Hectoris armis. 20
- Torpor est nostris sine te Camoenis,
Tardius sueto venit ipse Thymbrae
Rector, et primis meus ecce metis
Haeret Achilles.
- Quippe te fido monitore nostra
Thebais multa cruciata lima 25
Temptat audaci fide Mantuanæ
Gaudia famæ.
- Sed damus lento veniam, quod alma
Prole fundasti vacuos penates. 30
O diem laetum! venit ecce nobis
Maximus alter.
- Orbitas omni fugienda nisu,
Quam premit votis inimicus heres,
Optimo poscens pudet heu! propinquum 35
Funus amico.
- Orbitas nullo tumultata fletu.
Stat domo capta cupidus superstes
Inminens leti spoliis et ipsum
Computat ignem. 40
- Duret in longum generosus infans,
Perque non multis iter expeditum
Crescat in mores patrios avumque
Provocet actis!
- Tu tuos parvo memorabis enses, 45
Quos ad Eoum tuleris Orontem
Signa frenatae moderatus alae
Castore dextro;
- Ille ut invicti rapidum secutus
Caesaris fulmen refugis amaram 50
Sarmatis legem dederit, sub uno
Vivere cœlo.

Sed tuas artes puer ante. discat,
 Omne quis mundi senium remensus
 Orsa Sallusti brevis et Timavi
 Reddis alumnum. 55

VIII. AD IULIUM MENECRATEM OB PROLEM.

Pande fores superum vittataque templa Sabaeis
 Nubibus et pecudum fibris spirantibus inple,
 Parthenope; clari genus ecce Menecratis auget
 Tertia iam soboles. Procerum tibi nobile vulgus
 Crescit et insani solatur damna Vesevi. 5

Nec solum festas secreta Neapolis aras
 Ambiat, et socii portus dilectaque mitis
 Terra Dicarcheae, nec non plaga cara madenti
 Surrentina deo sertis altaria cingat,
 Materni qua litus avi, quem turba nepotum
 Circuit et similes contendit reddere vultus. 10

Gaudeat et Libyca praesignis avunculus hasta,
 Quaeque sibi genitos putat attollitque benigno
 Polla sinu. Macte, o iuvenis, qui tanta merenti
 Lumina das patriae. Dulci fremit ecce tumultu
 Tot dominis clamata domus. Procul atra recedat
 Invidia, atque alio liventia pectora flectat. 15

His senium longaeque decus virtutis et alba
 Atropos et patrius lauros promisit Apollo.
 Ergo quod Ansoniae pater augustissimus urbis
 Ius tibi tergeminae dederat laetabile prolis,
 Omen erat. Venit totiens Lucina piumque
 Intravit repetita larem. Sic fertilis, oro,
 Stet domus et donis numquam nudata sacratis. 20

Macte, quod et proles tibi saepius aucta virili
 Robore; se iuveni laetam dat virgo parenti.
 Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes,
 Qualis maternis Helene iam digna palaestris
 Inter Amyclaeos reptabat candida fratres,
 Vel qualis coeli facies, ubi nocte serena
 Admovere iubar mediae duae sidera lunae. 30
 Sed queror haud faciles, iuvenum rarissime, questus

Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.
 Tantane me decuit vulgari gaudia fama
 Noscere? Quumque tibi vagiret tertius infans, 35
 Protinus ingenti non venit nuntia cursu
 Litera, quae festos cumulare altaribus ignes
 Et redimire chelyn postesque ornare iuberet,
 Albanoque cadum sordentem promere fumo
 Et creta signare diem? Sed tardus iersque 40
 Nunc demum mea vota cano? Tu culpa tuusque
 Hic pudor. Ulterius sed enim producere questus
 Non licet; en hilaris circumstat turba tuorum
 Defensatque patrem. Quem non hoc agmine vincas?
 Di patrii, quos auguriis super aequora magnis 45
 Litus ad Ausonium devexit Abantia classis,
 Tu, ductor populi longe migrantis, Apollo,
 Cuius adhuc volucrem laeva cervice sedentem
 Respiciens blande felix Eumelis adorat,
 Tuque, Actaea Ceres, cursu cui semper anhelus 50
 Votivam taciti quassamus lampada mystae,
 Et vos, Tyndaridae, quos non horrenda Lyncurgi
 Taygeta umbrosaeve magis coluere Therapnae,
 Hos cum plebe sua patrii servate penates.
 Sint, qui fessam aevo crebrisque laboribus urbem 55
 Voce opibusque iuvent viridique in nomine servent.
 His placidos genitor mores largumque nitorem
 Monstret avus, pulchrae studium virtutis uterque.
 Quippe et opes et origo sinunt hanc lampade prima
 Patrias intrare fores, hos, pube sub ipsa, 60
 Si modo plena bonis invicti Caesaris adsint
 Numina, Romulei limen pulsare senatus.

IX. RISUS SATURNALITIUS AD PLOTIUM GRYPHUM.

Est sane iocus iste, quod libellum
 Misisti mihi, Gryphe, pro libello.
 Urbanum tamen hoc potest videri,
 Si post hoc aliquid mihi remittas;
 Nam si ludere, Gryphe, perseveras, 5
 Non ludis. Licet, ecce, computemus:

Noster purpureus novusque charta
 Et binis decoratus umbilicis,
 Praeter me mihi constitit decussis.
 Tu rosum tineis situque putrem, 10
 Quales aut Libycis madent olivis,
 Aut tus Niliacum piperve servant,
 Aut Byzantiacos olent lacertos;
 Nec saltem tua dicta continentem,
 Quae trino iuvenis foro tonabas, 15
 Aut centum prope iudices, priusquam
 Te Germanicus arbitrum sequentis
 Annonae dedit omniumque late
 Praefecit stationibus viarum;
 Sed Bruti senis oscitationes 20
 De capsula miseri libellionis,
 Emptum plus minus asse Caiano,
 Donas. Usque adeone defuerunt
 Caesis pilea suta de lacernis?
 Vel mantilia luridaeve mappae, 25
 Chartae Thebaicaeve caricaeve?
 Nusquam turbine conditus ruenti
 Prunorum globus atque coctanorum?
 Non ellychnia sicca, non replictae
 Bulborum tunicae nec ova tantum? 30
 Non leves alicae nec asperum far?
 Nusquam Cinyphiis vagata campis
 Curvarum domus uda cochlearum?
 Non lardum breve debilisve perna?
 Non Lucanica, non graves Phalisci, 35
 Non sal, oxyporumve casensve,
 Aut panes viridantis aphronitri,
 Vel passum psythiis suis recoctum,
 Dulci defruta vel lutosa coeno?
 Quantum vel dare cereos olentes 40
 Cultellum tenuesve codicillos?
 Ollares, rogo, non licebat uvas,
 Cumano patinas in orbe tortas,
 Aut unam dare synthesin — quid horres? —

Alborum calicum atque caccaborum?	45
Sed certa velut aequus in statera, Nil mutas, sed idem nihil rependis. Quid? si quum bene mane semierudus Inlatam tibi dixerō salutem, Et tu me vicibus domi salutes?	50
Aut quum me dape iuveris opima, Expectes similes et ipse coenas? Irascor tibi, Gryphe. Sed valebis; Tantum ne mihi, quo soles lepore, Et nunc hendecasyllabos remittas.	55

P. PAPINII STATII
S I L V A R U M
L I B E R V.

AD ABASCANTIUM.

Omnibus affectibus prosequenda sunt bona exempla, quum publice prosint. Pietas, quam Priscillae tuae praestas, et morum tuorum pars nulli non conciliare te, praecipue marito, potest. Uxorem enim vivam amare voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non ut unus e turba, nec tantum quasi otiosus assilui. Amavit enim uxorem meam Priscilla et amando fecit mihi illam probationem; post hoc ingratus sum, si lacrimas tuas transeo. Praeterea latus omne divinae domus semper demereri pro mea mediocritate conitor. Nam qui bona fide deos colit, amat et sacerdotes. Sed quamvis propiorem nexum amicitiae tuae iampridem cuperem, mallet tamen nondum intervenisse materiam.

Reliqua desunt.

I. ABASCANTII IN PRISCILLAM PIETAS.

Si manus aut similes docilis mihi fingere ceras
Aut ebur impressis aurumve animare figuris,
Hinc, Priscilla, tuo solatia grata marito
Conciperem. Namque egregia pietate meretur,
Ut vel Apelleo vultus signata colore,
Phidiaca vel nata manu reddare dolenti.
Sic auferre rogis umbram conatur et ingens
Certamen cum morte gerit, carasque fatigat
Artificum inque omni te quaerit amare metallo.

Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat. 10

Nos tibi, laudati iuvenis rarissima coniux,
 Longa nec obscurum finem latura perenni
 Temptamus dare iusta lyra; modo dexter Apollo
 Quique venit iuncto mihi semper Apolline Caesar,
 Annuat. Haud alio melius condere sepulcro. 15

Sera quidem tanto struitur medicina dolori,
 Altera quum volucrem Phoebi rota torqueat annum;
 Sed quum plaga recens et adhuc in vulnere primo
 Aegra domus questu miseramque accessus ad aurem
 Coniugis orbati, tunc flere et scindere vestes 20
 Et famulos lassare greges et vincere planctus
 Fataque et iniustos rabidis pulsare querelis
 Coelicolas solamen erat. Licet ipse levandos

Ad gemitus silvis comitatus et amnibus Orpheus
 Afforet, atque omnis pariter matertera vatem, 25
 Omnis Apollineus tegetet Bacchique sacerdos,
 Nil cantus, nil fila, deis pallentis Averni
 Eumenidumque audita comis, mulcere valerent.
 Tantus in attonito regnabat pectore luctus!

Nunc etiam ad planctus refugit iam plana cicatrix, 30
 Dum canimus gravibusque oculis uxorius instat
 Imber. Habentne pios etiamnum lumina fletus?
 Mira fides! Citius genetrix Sipylea feretur
 Exhaustisse genas; citius Tithonida moesti
 Deficient rores, aut exatiata fatiscet 35
 Mater Achilleis hiemes affringere bustis.

Macte animi! Notat ista deus, qui flectit habenas
 Orbis et humanos propior Iove digerit actus,
 Moerentemque videt lectique arcana ministri
 Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram 40
 Et colis exequias. Hic est castissimus ardor,
 Hic amor a domino meritis censore probari.
 Nec mirum, si vos collato pectore mixtos
 Iunxit inabrupta concordia longa catena.

Illa quidem nuptumque prior taedasque marito 45
 Passa alio, sed te ceu virginitate iugatum
 Visceribus totis animoque amplexa fovebat;

Qualiter aequaevo sociatam palmite vitem Ulmus amat miscetque nemus ditemque precatur Autumnum et caris gaudet redimita racemis.	50
Laudentur proavis seu pulchrae munere formae, Quae morum caruere bonis, falsoque potentes Laudis egent verae; tibi quamquam et origo niteret Et felix species, multumque optanda maritis, Ex te maior honos, unum novisse cubile, Unum secretis agitare sub ossibus ignem. Illum nec Phrygius vitiasset raptor amorem Dulichiive proci, nec qui fraternus adulter Casta Mycenaeo conubia polluit auro. Si Babylonis opes, Lydae si pondera gazae, Indorumque dares Serumque Arabumque potentes Divitias, mallet cum paupertate pudica Intemerata mori vitamque rependere famae. Nec frons triste rigens nimiusque in moribus horror, Sed simplex hilarisque fides et mixta pudori Gratia. Quod si anceps metus ad maiora vocasset, Illa vel armiferas pro coniuge laeta catervas Fulmineosque ignes mediique pericula ponti Exciperet; melius, quod non adversa probantur, Quae tibi cura tori, quantus pro coniuge pallor. Sed meliore via dextros tua vota marito Promeruere deos, dum nocte dieque fatigas Numina, dum cunctis supplex advolveris aris Et mitem genium domini praesentis adoras.	55
Audita es, venitque gradu Fortuna benigno.	60
Vidit quippe pii iuvenis navamque quietem Intactamque fidem succinctaque pectora curis, Et vigiles sensus et digna evolvere tantas Sobria corda vices, vidit, qui cuncta suorum Novit et inspectis ambit latus omne ministris. Nec mirum! Videt ille ortus obitusque, quid auster, Quid boreas hibernus agat, ferrique togaeque Consilia atque ipsam mentem probat. Ille subactis Molem immensam humeris et vix tractabile pondus Inposuit, — nec enim numerosior altera sacra	65
	70
	75
	80
	85

Cura domo, — magnum late dimittere in orbem
 Romulei mandata ducis, viresque modosque
 Imperii tractare manu; quae laurus ab arcto,
 Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Istri,
 Quid Rheni vexilla ferant, quantum ultimus orbis 90
 Cesserit et refugo circumsona gurgite Thule.
 Omnia nam laceras pila attollentia frondes,
 Nullaque fumosa signatur lancea pinna.

Praeterea, fidos dominus si dividat enses,
 Pandere quis centum valeat frenare manipulis 95
 Intermixtus equos, quis praecepisse cohorti,
 Quem deceat clari praestantior ordo tribuni,
 Quisnam frenigerae signum dare dignior aëae.
 Mille etiam praenosse vices, an merserit agros
 Nilus, an imbrifero Libye sudaverit austro; 100
 Cunctaque si numerem, non plura interprete virga
 Nuntiat e celsis ales Tegeaticus astris,
 Quaeque cadit liquidas lunonia virgo per auras,
 Et picturato pluvium ligat aera gyro,
 Quaeque tuas laurus volucris, Germanice, curru 105
 Fama vehit, praegressa diem tardumque sub astris
 Arcada et in medio linquit Thaumantida coelo.

Qualem te superi, Priscilla, hominesque benigno
 Adspexere die, quum primum ingentibus actis
 Admotus coniux! Vicisti gaudia certe 110
 Ipsius, affuso dum pectore prona sacratos
 Ante pedes avide domini tam magna merentis
 Volveris. Aonio non sic in vertice gaudet,
 Quam pater arcani praefecit hiatibus antri
 Delius, aut primi cui ius venerabile thyrsi 115
 Bacchus et attonitae tribuit vexilla catervae.

Nec tamen hic mutata quies probitasve secundis
 Intumuit; tenor idem animo moresque modesti
 Fortuna crescente manent. Fovet anxia curas
 Coniugis hortaturque simul flectitque labores. 120
 Ipsa dapes modicas et sobria pocula tradit,
 Exemplumque ad herile monet; velut Appula coniux
 Agricolae parci, vel sole infecta Sabina,

Quae videt emeriti iam prospectantibus astris
 Tempus adesse viri, propere mensesque torosque 135
 Instruit expectatque somnum redeuntis aratri.
 Parva loquor, tecum gelidas comes illa per arctos
 Sarmaticasque hiemes Istrumque et pallida Rheni
 Frigora, tecum omnes animo durata per aestus
 Et, si castra darent, vellet gestare pharetras, 130
 Vellet Amazonia latus intercludere pelta;
 Dum te, pulverea hectorum in nube videret
 Caesarei prope fulmen equi divinaeque tela
 Vibrantem et magnae sparsum sudoribus, haetae.
 Hactenus alma chelys, Tempus nunc ponere frondes, 135
 Phoebe, tuas moestaque comam damnate cupresso.
 Quisnam impacata consanguinitate ligavit
 Fortunam invidiamque deus? Quis iussit iniquas
 Aeternum bellare deas? Nullamne notavit
 Illa domum, torvo quam non haec lumine figat 140
 Protinus et saeva perturbet gaudia dextra?
 Florebant hilares inconvulsique penates;
 Nil moestum; quid enim, quamvis infida levisque
 Caesare tam dextro posset fortuna timeri?
 Invenere viam liventia fata, piumque 145
 Intravit vis saeva larem. Sic plena maligno
 Afflantur vineta moto, sic alta senescit
 Imbre seges nimio, rapidae sic obvia puppi
 Invidet et velis adnubilat aura secundis.
 Carpitur eximium fato Priscilla decorem; 160
 Qualiter alta comam silvarum gloria pinus
 Seu Iovis igne malo seu iam radice soluta
 Deficit et nulli spoliata remurmurat aurae.
 Quid probitas aut casta fides, quid numina prosunt
 Culta deum? Furvae miseram circum undique leti 135
 Vallavere plagae; tenuantur dura sororum
 Licia, et exacti superest pars ultima filii
 Nil famuli coetus, nil ars operosa medentum
 Auxiliata malis. Comites tamen undique ficto
 Spem simulant vultu, flentem notat illa maritum. 160
 Ille modo infernae nequicquam flumina Lethae

Incorrupta rogat, nunc anxius omnibus aris
 Inlacrimat signatque fores et pectore terget
 Limina; nunc magni vocat exorabile numen
 Caesaris. Heu durus fati tenor! Estne quod illi 165
 Non liceat? Quanta poterant mortalibus antea
 Accessisse morae, si tu, pater, omne teneres
 Arbitrium? Caeco gemeret mors clausa barathro,
 Longius et vacuae posuissent stamina Parcae.

Iamque cadunt vultus oculisque novissimus error 170
 Obtusaeque aures, nisi quum vox sola mariti
 Noscitur; illum unum media de morte reversa
 Mens videt; illum aegris circumdat fortiter ulnis
 Inmotas obversa genas, nec sole supremo
 Lumina, sed dulci mavult satiare marito. 175
 Tunc sic unanimum moriens solatur amantem:

'Pars animae victura meae, cui linquere possem
 O utinam, quos dura mihi rapit Atropos, annos,
 Parce, precor, lacrimis, saevo nec concute plañctu
 Pectora, nec cruceia fugientem coniugis umbram. 180
 Linqvo equidem thalamos (salvo tamen ordine) moesti
 Quod prior, exegi longa potiora senecta
 Tempora; vidi omni te pridem in flore nitentem,
 Vidi altae propius propiusque accedere dextrae.
 Non in te fatis, non iam coelestibus ulis 185

Arbitrium; mecum ista fero. Tu limite coepto
 Tende libens sacrumque latus geniumque potentem
 Inrequietus ama. Nunc, quod cupis ipse iuberi;
 Da capitólinis aeternum sedibus aurum;
 Quo niteat sacri conteno ponderis vultus 190
 Caesaris et propriae signet cultriciis amorem.
 Sic ego nec Furias nec deteriora videbo
 Tartara, et elysias felix admittar in oras.

Haec dicit labens sociosque amplectitur artus,
 Haerentemque animam non tristis in ora mariti 195
 Transtulit et cara pressit sua lumina dextra.
 At iuvenis magno flammatus pectora luctu
 Nunc inplet saevo viduos clamore penates,
 Nunc ferrum laxare cupit, nunc ardua tendit

In loca; vix retinent comites; nunc ore ligato	200
Incubat amissae mersumque in corde dolorem	
Saevus agit, qualis conspecta coniuge segnis	
Odrysius vates positus ad Strymona plectris	
Obstupuit tristemque rogam sine carmine flevit.	
Ille etiam certae rupisset tempora vitae,	205
Ne tu tartareum chaos incomitata subires,	
Sed prohibet mens fida duci mirandaque sacris	
Imperiis et maior amor. Quis carmine digno	
Exequias et dona malae feralia pompae	
Perlegat? Omne illic stipatum examine longo	210
Ver Arabum Cilicumque fluit floresque Sabaei	
Indorumque arsura seges praereptaque templis	
Tura, Palaestini simul Hebraeique liquores	
Coryciaeque comae Cinyreaque germina. Et altis	
Ipsa toris Serum Tyrioque umbrata recumbit	215
Tegmine, sed toto spectatur in agmine coniux	
Solus; in hunc magnae flectuntur lumina Romae,	
Ceu iuvenes natos suprema ad busta ferentem,	
Is dolor in vultu, tantum crinesque genaeque	
Sordis habent. Illam tranquillo fine solutam	220
Felicemque vocant, lacrimas fudere marito.	
Est locus ante urbem, qua primum nascitur ingens	
Appia, quaque Italo gemitus Almone Cybele	
Ponit et Idaeos iam non reminiscitur amnes.	
Hic te Sidonio velatam molliter ostro	225
Eximius coniux, nec enim fumantia busta	
Clamoremque rogi potuit perferre, beato	
Composuit, Priscilla, toro. Nil longior aetas	
Carpere, nil aevi poterunt vitare labores	
Siccata membris: tantas venerabile marmor	230
Spirat opes. Mox in varias mutata novaris	
Effigies, hoc aere Ceres, hoc lucida Gnosis,	
Hlo Maia tholo, Venus hoc non improba saxo.	
Accipiunt vultus haud indignata decoros	
Numina; circumstant famuli consuetaque turba	235
Obsequiis, tum rite tori mensaeque parantur	
Assiduae. Domus ista, domus; quis triste sepulcrum	

Dixerit? Hac merito visa pietate mariti
 Protinus exclames, est hic, agnosco, minister
 Illius, aeternae modo qui sacraria genti
 246
 Condidit inque alio posuit sua sidera coelo.

Sic ubi magna novam Phario de litore puppis
 Solvit iter iamque innumeros utrimque rudentes
 Lataque veliferi porrexit brachia mali
 Invasitque vias, in eodem angusta phaselus
 245
 Aequore et inmensi partem sibi vindicat austri.

Quid nunc inmodicos, iuvenum lectissime, metus
 Corde foves longumque vetas exire dolorem?
 Nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremiscat
 Latratus? Tacet ille piis, ne tardior adsit
 250
 Navita proturbetque vadis? Vehit ille merentes
 Protinus et manes placidus locat hospite cymba.
 Praeterea, si quando pio laudata marito
 Umbra venit, iubet ire faces Proserpina laetas,
 Egressasque sacris veteres heroidas antris
 255
 Lumine purpureo tristes laxare tenebras
 Sertaque et elysios animae praesternere flores.
 Sic manes Priscilla subit; ubi supplice dextra
 Pro te fata rogat, reges tibi tristis Averno
 Placat, ut expletis humani finibus aevi
 260
 Pacantem terras dominum iuvenemque relinquant
 Ipse senex! Certae iurant in vota sorores.

II. PROTREPTICON AD CRISPINUM.

Rura meus Tyrrhena petit saltusque Tagetis
 Crispinus; nec longa mora est aut avia tellus;
 Et mea secreto velluntur pectora morsu,
 Udaque turgentes inpellunt lumina guttas,
 Ceu super Aegeas hiemes abeuntis amici
 5
 Vela sequar spectemque ratem iam fessus ab altis
 Rupibus atque oculos longo querar aere vinci.
 Quod si militiae iam te, puer inclite, primae
 Clara rudimenta et castrorum dulce vocaret
 Auspiciam, quanto manarent gaudia fletu
 10
 Quosve darem amplexus! Etiamne optanda propinquis

Tristia? Et ostendos, bis iam tibi circum, orbes
 Vita, sed angustis animus robustior annis,
 Succumbitque oneri et mentem sua, non capit aetas.
 Nec mirum; non te, series inhonora parentum 15
 Obscuram, proavis et priacae lucis, egentem
 Plebeia de stirpe tulit; non sanguine, cunctis,
 Turмали trabeaque Remi, nec paupera, clavo
 Augustam sedem et Latii penetralia senatus
 Advena pulsasti, sed praecedente tuorum 20
 Agmine. Romuli qualis, per iugera, sinui,
 Quum pulcher visu et titulis, generosus, avitis
 Expectatur equus, cuius, de stemmate, longo
 Felix emeritos habet admissura parentes,
 Illum omnes acuant plausus, illum, ipse volantem 25
 Pulvis et incurvae gaudent, agnosceret, metae:
 Sic te, clara puer, genitum, te, curia, sensit,
 Primaque patritia clausit vestigia, lena.
 Mox Tyrios ex more sinus, tunicamque potentem
 Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat, 30
 Ad titulos exempla, pater, Quippe, ille inventam
 Protinus ingrediens pharetratum, invasit Araxem
 Belliger indocilemque fero, servire Neroni,
 Armeniam. Rigidi summam, Mavortis agebat
 Corbulo; aed comitem belli, sociamque, laborum 35
 Ille quoque egregiis, multum miratus, in, arsis,
 Bolanum; atque illi curarum, asperriam, suctus
 Credere partiri, que metus, quod, tempus, amicum
 Fraudibus, exerto, quaenam, bona tempora, bello,
 Quae suspecta fides, aut, quae, fuga, vera, ferocis 40
 Armenii. Bolanus, iter, praenosse, timendum,
 Bolanus tutia, iuga, quaerere, commoda, castris,
 Metari Bolanus, agros, aperire, malignas
 Tot veprum, remoramque, moras, tantamque, verendi
 Mentem implere, ducis, iussisque, argentibus, unius 45
 Sufficere, Ipsa virum, norat, jam, barbara, tellus,
 Ille secundus, apex, bellorum, et, proxima, caesia,
 Sic Phryges, attoniti, quamquam, Nemeaea, viderent
 Arma Cleonaeusque, acies, inpelleret, aeneus

Pugnante Alcide, tamen et Telamona timebant. 50

Disce, puer; nec enim externo monitore petendus.

Virtutis tibi pulcher amor, cognata ministret

Laus animos. Atque Decem redactosque Camilli

Monstrentur; tu discas patrem; quantasque migrantem

Fluctibus occidit fessoque Hypertone Thulem. 55

Intravit mandata gerens; quantasque potens

Mille urbes Asiae sortito rexerit anno,

Imperium mulcentis toga. Bibe talia pronis

Auribus, haec certent tibi conciliare propinquis.

Haec iterent comites praecepta senesque paterni. 60

Iamque alio moliris iter; nec deside passus

Ire paras; nondum valida tibi signa iuventutis

Iarepsere genis; et adhuc tener integer aevi

Nec genitor iuxta; fati namque haustus iniquis

Occidit, heu! generam prolem sine praeside Haerens. 65

Nec saltem teneris ostram pacifice lacertis

Exiit albetique humeros induxit anietu.

Quem non corrumpit pubes effrena novaque

Libertas properata togae? ceu nescia falcis

Silva comas tolli fructumque expirat in umbras. 70

At tibi Pieriae tenero sub pectore curae

Et pudor et docti legem sibi dicere mores;

Tunc hilaris probitas et frons tranquilla nitorque

Luxuriae confine timens pietasque per omnes

Dispensata modos; aequaervo cedere fratri. 75

Mirarique patrem miseraeque ignoscere matri,

Admonuit fortuna domus. Tribus illa nefanda

Pocula letalesque manu componere succos

Evaluit, qui voce potes praevertere morsus

Serpentum atque omnes vultu placare novercas? 80

Infestare libet manes meritoque precatur

Pacem auferre regis; sed te, pater optime, cerno

Flectentem iustis et talia dicta parantem.

Parce, precor, cerni, fatam illud et fra noentum

Parcarum, crimenque dei mortalia quisquis

Pectora sero videt, nec primo in limine sistit

Conatus scelerum atque animos infanda parantes.

- Excidat illa dies aevo, nec postera credant
 Saecula! Nos certe taceamus, et obruta multa
 Nocte tegi propriae patiamur crimina gentis. 90
 Exegit poenas, hominum cui cura suorum,
 Quo pietas auctore redit terrasque revisit,
 Quem timet omne nefas. Satis haec lacrimandaque nobis
 Ultio. Quin saevas utinam exorare liceret
 Eumenidas timidaeque avertere Cerberon umbrae 95
 Inmemoremque tuis citius daremanibus amnem.'
- Macte animo, iuvenis! sic crescunt crimina matris.
 Nec tantum pietas, sed protinus ardua virtus
 Affectata tibi. Nuper quum forte sodalis
 Inmeritae falso palleret crimine famae, 100
 Erigeretque forum succinctaque iudice multo
 Surgeret et castum vibraret Julia fulmen;
 Tu, quamquam non ante forum legesque severas
 Passus, sed tacita studiorum occultus in umbra,
 Defensare metus adversaque tela subisti 105
 Pellere, inermis adhuc et tiro, paventis amici.
 Haud umquam tales adspexit Romulus annos
 Dardaniique senes, medii bellare togata
 Strage fori. Stupuere patres tentamina tanta
 Conatusque tuos, pro te reus ipse timebat. 110
- Par vigor et membris, promptaeque ad fortia vires
 Sufficiunt animo atque ingentia iussa sequantur.
 Ipse ego te nuper Tiberino in litore vidi,
 Qua Tyrrhena vadis Laurentibus aestuat unda,
 Pendentem in cursus vexantemque ilia nada 115
 Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem;
 Si qua fides dictis, stupui armatumque putavi.
 Getulo sic pulcher equo Troianaque quassans
 Tela novercales ibat venator in agros
 Ascanius miseramque patri flagrabat Elisam. 120
 Troilus haud aliter gyro brevior manentes
 Eludebat equos, aut quem de turribus altis
 Arcadas Ogygio versantem in pulvere turmas
 Spectabant Tyriae non torvo lumine matres.
 Ergo age, nam magni ducis indulgentia pulsat, 125

Certaue dat votis hilaris vestigia frater,
 Surge, animo et fortes castrorum concipe curas.
 Monstrabunt acies Mavors Actaeaque virgo;
 Flectere Castor equos, humeris quater arma Quirinus,
 Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo 130
 Nubigenas clipeos intactaque caedibus aera.
 Quasnam igitur terras, quem Caesaris ibis in orbem?
 Arctosne amnes et Rheni fracta natabis
 Flumina, an aestiferis Libyae sudabis in arvis?
 An iuga Pannoniae mutatoresque domorum 135
 Sauromatas quatis? An te septenus habebit
 Ister et undoso circumflua coniuge Peuce?
 An Solymum cinerem palmetaeque capta subibis
 Non sibi felices silvas ponentis Idumes?
 Quod si te magno tellus frenata parenti 140
 Accipiat, quantum ferus exultabit Araxes!
 Quanta Calydonios attollet gloria campos!
 Quum tibi longaeuus referet trucis incola terrae:
 'Hic suetus dare iura parens, hoc cespitate turmas
 Affari; vigiles speculas castellaque longe 145
 Adspicis? ille dedit cinxitque haec moenia fossa:
 Belligeris haec dona deis, haec tela dicavit;
 Cernis adhuc titulos, hunc ipse vocantibus armis
 Induit, hunc regi rapuit thoraca Britanno.'
 Qualiter in Teucros victricia bella paranti 150
 Ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem.
 Felix, qui viridi fidens coeptaue iuuenta
 Durabis quascumque vias vallumque subibis
 Forsan et ipse latus — si numina principis adsint —
 Cinctus et unanimi comes indefessus amici; 155
 Quo Pylades ex more pius, quo Dardana gessit
 Bella Menoetiades. Quippe haec concordia nobis,
 Hic amor est; duretque precor! nos fortior aetas
 Iam fugit; hinc votis animum precibusque iuvabo.
 Hei mihi, sed coetus solitos si forte ciebo, 160
 Et mea Romulei venient ad carmina patres,
 Tu deeris, Crispine, mihi, cuneosque per omnes
 Te meus absentem circumspectabit Achilles.

Sed venias melior; vatum non inrita currunt
 Omina, quique aquilas tibi nunc et castra recludit, 165
 Idem omnes perferre gradus cingique superbis
 Fascibus et patrias dabit insedisse curules.

Sed quis ab excelsis Troianae collibus Albae,
 Unde suae iuxta prospectat moenia Romae
 Proximus illic deus, fama velocior intrat, 170
 Nuntius atque tuos inpleti, Crispine, penates?
 Dicebam certe, vatum non inrita currunt
 Auguria. En! ingens referat tibi limen honorum
 Caesar et Ausonii committit mania ferrum.

Vade, puer, tantisque cinibus suffice donis, 175
 Felix, qui magno iam nunc sub praeside iuras,
 Cuique sacer primum tradit Germanicus ense!
 Non minus hoc fortis, quam si tibi panderet ipse
 Bellipotens aquilas torvatque indueret ora
 Casside. Vade alacer maioraque disce mereri. 180

III. EPICEDION IN PATREM SUUM.

Ipsae matas vires et lamentabile carmen
 Elysio de fonte mihi patsumque sinistae
 Da, genitor perdocte, lyrae. Neque enim antra movere
 Delia nec solitam fas est impellere Cyrrham
 Te sine. Corycia quidquid modo Phoebus in umbra,
 Quidquid ab Isariis monstrabat collibus Euan,
 Dedidici. Fugere meos Parnassia orines
 Vellera, faestamque hederis inreperere saxum
 Extimui, trepidamque nefas! arescere lauram.
 Certe ego, magnanimum qui facta attollere regum
 Ibam altum spirans Martemque aequare cotendo,
 Quis sterili mea corda sita, quis Apolline verso
 Frigida damnatae praeduxit nubila menti?
 Stant circum attonitae vatem et nil dulcesonantes
 Nec digitis nec voce deae. Dux ipsa silenti
 Fulsa caput cithara, qualis post Orpheum aptum
 Adstitit, Hebræ tibi, cœcens iam surda ferarum
 Agmina et inmotos sublato carmine luscas
 At tu seu membris emissus in ardua tendis

Fulgentesque plagas rerumque elementa recenses, 20
 Quis deus, unde ignes, quae ducat semita solem,
 Quae minuat Phoeben quaeque integrare latentem
 Causa queat, dostique modos extendis Arati,
 Seu tu Lethæi secreto in guamine campi
 Concilia heroum iuxta manesque beatos, 25
 Maeonium Ascræumque senem, non sequior umbra
 Accolis alternumque sonas et carmina misces:
 Da vocem magno, pater, ingeniumque dolori
 Nam me ter relegens coelo terque ora retexens
 Luna videt residem nullaque Heliconide tristes 30
 Solantem curas, turis ut mihi vultibus ignis
 Inrubuit, cineremque oculis humentibus hausi:
 Vilis honos studiis. Vix haec in munera solvo
 Primum animum tacitisque situm depellere curis
 Nunc etiam trepidante manu nec lumine sicco 35
 Ordior, acclinis tumulo, quo molle quiescis
 Iugera nostra tenens; ubi post Aeneia fata
 Solatus Latfis ingressit montibus Albam
 Ascanius, Phrygiæ dum pingues sanguine campos
 Odit et infaustae regnum dotale novercae. 40
 Hic ego te — nam Sicanî non mitius halat
 Aura croci, dites nec si tibi rara Sabæi
 Cinnama, odoratas nec Arabs decerpit aristas —
 Inserui cum laude loci, sed carmine plango
 Pierio; sume et gemitus et vulnera nati 45
 Et lacrimas, cari quas numquam habuere parentes.
 Atque utinam fortuna mihi dare manibus aras,
 Par templis opus acriamque educere molem,
 Cyclopus scopulos ultra atque audacia saxa
 Pyramidum et magno tumulum praetexere loco! 50
 Illic et Siculi superassem dona sepulcri
 Et Nemeas lacum et Pelopis solennia trunci
 Illic Oebalio non sinderet aera disco
 Graiorum vis nuda virtus, non arva rigaret
 Sudor equum, aut patri sonitum daret ungula campo, 55
 Sed Phoebi simplex chorus. Hic frondentia vatam
 Praemia laudato genitor, tibi rite dicarem.

Ipsē madens oculis, umbrarum animaeque sacerdos, Praecinerem gemitum, cui te nec Cerberus omni Ore nec Orpheaē quirent avertere leges.	60
Meque habitus moresque tuos et facta canentem Fors et magniloquo non posthabuisset Homero, Tenderet et torvo pietas aequare Maroni.	
Cur magis incessat superos et aena sororum Stamina, quae tepido genetrix super aggere nati Orba sedet, vel quae primaevi coniugis ignem Adspicit obstantesque manus turbamque tenentem Vincit, in ardentem, liceat, moritura maritum? Maior certe aliis superos et tartara pulsem Invidia, externis etiam miserabile visu	70
Funus eat. Sed nec mihi se natura dolenti Nec pietas iniusta dedit; mihi limine primo Fatorum et viridi, genitor ceu raptus ab aevo Tartara dura subis. Nec enim Marathonia virgo Parcius extinctum saevorum crimine agrestum Fleverit Icarium, Phrygia quam turre cadentem Astyanacta parens. Laqueo quin illa supremos Inclisit gemitus: at te post funera magni Hectoris Haemonio pudor est servisse marito.	75
Non ego quas fati certus sibi voce canora Inferias praemittit olor, nec rupe quod atra Tyrrhenae volucres nautis praedulce minantur, In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco Quod gemit et dirae queritur Philomela sorori; Nota nimis vati. Quis non in funere cunctos	80
Heliadum ramos lacrimosaque germina dixit, Et Phrygium silicem atque ausum contraria Phoebō Carmina nec foeda gavisam Pallada buxo? Te pietas oblita virum revocataque coelo Iustitia et gemina plangat facundia lingua,	85
Et Pallas doctique cohors Heliconia Phoebi, Quis labor Aonios seno pede ducere campos, Et quibus Arcadia carmen testudine mensis Cura lyrae nomenque fuit, quosque orbe sub omni Ardua septena numerat sapientia fama,	90
	95

Qui furias regumque dolos aversaque coelo
 Sidera terrifico super intonuere cothurno,
 Et quis lasciva vires tenuare Thalia
 Dulce vel heroos gressu truncare tenores.
 Omnia namque animo complexus et omnibus auctor, 100
 Qua fandi via lata patet, sive orsa libebat
 Aoniis vincere modis, seu voce soluta
 Spargere et effreno nimbos aequare profatu.

Exsere semirutos de subito pulvere vultus,
 Parthenope, crinemque afflato monte sepulti 105

Pone super tumulos et magni funus alumni,
 Quo non Munichiae quidquam praestantius arces
 Doctave Cyrene Sparteve animosa creavit.
 Si tu stirpe vetus famaeque obscura iaceres
 Nil gentile tenens, illo te cive probabas 110

Graiam atque Euboico maiorum sanguine duci.
 Ille tuis totiens pressit sua tempora sertis,
 Quum stata laudato caneret quinquennia versu,
 Ora supergressus Pylis senis oraue regis
 Dulichii specieque comam subnexus utraque. 115

Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
 Nec sine luce genus, — quamquam fortuna parentum
 Arctior expensis —; etenim te divite ritu
 Ponere purpureos infantia adegit amictus
 Stirpis honore datos et nobile pectoris aurum. 120

Protinus exorto dextrum risere sorores
 Aonides, pueroque chelyn submitit et ora
 Inbuit amne sacro iam tum tibi blandus Apollo.
 Nec simplex patriae decus, et natalis origo
 Pendet ab ambiguo geminae certamine terrae. 125

Te de gente suum Latiis adscita colonis
 Graia refert Selle, Phrygius qua puppe magister
 Excidit et mediis miser evigilavit in undis;
 Maior at inde suum longo probat ordine vitae...

Desunt nonnulla.

[Maeoniden aliaque aliis natalibus urbes 130
 Diripiunt cunctaeque probant; non omnibus ille

Verus, alit victos inmanis gloria falsi.]
 Atque ibi dum profers annos vitamque salutas,
 Protinus ad patrii rapaeis certamina iustri
 Vix implenda viris, laudum festinus et audax 135
 Ingenii. Stupuit primae aeva ad carmina plebes
 Euboea, et natis te monstravere parentes.
 Inde frequens pugnae, nulloque in gloria sacro
 Vox tua. Non totiens victorem Castora gyro
 Nec fratrem caestu virides plausere Therapnae. 140
 Sit pronum vicisse domi, quid Achaea mereri
 Praemia nunc ramis Phoebi nunc germine Lerna
 Nunc Athamantea protectum tempora piau?
 Quum totiens lassata tamen nasquam avia frondes
 Abstulit aut alium tetigit Victoria crinem. 145
 Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
 Te monitore regi moresque et facta pridum
 Discere, quis casus Troiae, quam tardus Ulixes,
 Quantus equos pugnasque virum decurrere versu
 Maeonides, quantumque pios ditavit agrestes 150
 Ascræus Siculusque senex, qua lege recurrat
 Pindaricae vox flexa lyrae voluorumque precator
 Ibycus et tetricis Alcmaea cantatus Amyctis
 Stesichorusque ferox actusque egressa viriles
 Non formidata temeraria Leucade Sappho, 155
 Quosque alios dignata chelys. Tu pandere doctus
 Carmina Battiadae latebrasque Lycophronis atri
 Sophronaque implicitum tennisque arcaha Corinnae.
 Sed quid parva loquor? Tu par assuetus Homero
 Ferre iugum senosque pedes aequare solutis 160
 Versibus et nunquam passu breviora relinquit.
 Quid mirum, patria si te petiere relictas
 Quos Lucanus ager, rigidi quos iugera Daunii,
 Quos Veneri plorata domus neglectaque tellus
 Alcidae, vel quos e vertice Surrentino 165
 Mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi?
 Quos proprio sine litae remoque notatas
 Collis et Ausonii pridem laris hospita Cyne,
 Quosque Dinarchi portas Baianaque mittunt

Litora, qua mediis alio permixtus anhelat 170
 Ignis aqua et aperta domos incendia servant.
 Sic ad Avernales acopulos et opaca Sibyllae
 Antra rogaturae veniebant undique gentes.
 Illa minas divum Parcarumque acta canebat,
 Quamvis decepto vates non irrita Phoebō. 175
 Mox et Romuleam stirpem proceresque futuros
 Instruis inque patrum vestigia duere perstas.
 Sub te Dardanius facis explorator opertae,
 Qui Diomedei celsat penetrabilia furti,
 Crevit, et inde sacrum didicit puer. Arma probare 180
 Monstrasti Saliis praesagumque aethera certis
 Auguribus; cui Chaloidicum fas volvere carmen,
 Cui Phrygii lanca est coma flaminis et tua multum
 Verbera succincti formidavere Luperci.
 Et nunc ex illo forsitan grege gentibus alter 185
 Iura dat Eois, alter compescit Iberos,
 Alter Achaemenium secludit Zeugmate Persen,
 Hi dites Asiae populos, hi Pontica frenant,
 Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
 Castra pia statione tenent: tu laudis origo. 190
 Non tibi certassent juvenilia fingere corda
 Nestor et indomiti Phoenix moderator alumni,
 Quique tubas acres lituosque audire volentem
 Aeaciden alio frangebat carminae Chiron.
 Talia dum celebras, subitam civilis Eriays 195
 Tarpeio de monte facem Phlegraeaeque movit
 Proelia. Sacrilegis laeent capitolla taedis,
 Et Senonum furias Latiae sumpsere cohortes.
 Vix requies flammæ, neodum rogas ille decorum
 Siderat, excisis quæ tu solatia templis 200
 Impiger et multum foibus velocior ipsis
 Concipis ore pio captivæque fulmina defles.
 Mirantur Latii proceres, uliorque decoram
 Caesar, et e medio divum pater annuit igni.
 Iamque et flere pio Vessovina incendia cantu 205
 Mens erat et genitum patriis impendere damnis,
 Quum pater exemptum terris ad sidera montem

Sustulit et late miseram deiecit in urbes.

- Me quoque vocales lucos lustrataque Tempe
 Pulsantem, quum stirpe tua descendere dixi, 210
 Admisere deae; nec enim mihi sidera tantum
 Aequoraque et terras, quam vos debere parenti.
 Tu decus hoc quodcumque lyrae primusque dedisti
 Non vulgare loqui et famam sperare sepulcro.
 Qualis eras, Latios quotiens ego carmine patres 215
 Mulcerem, felixque tui spectator adesses
 Muneris; heu quali confusus gaudia fletu,
 Vota piosque metus inter laetumque pudorem!
 Qualis et ille dies, qua non mihi gloria maior!
 Talis Olympiaca iuvenem quum spectat arena 220
 Qui genuit, plus ipse ferit, plus corde sub alto
 Caeditur; attendunt cunei, spectatur athletes
 Ille magis, crebro dum lumina pulveris haustu
 Obruit et prensa vovet expirare corona.
 Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes 225
 Solaque Chalcidicae Cerealia dona coronae
 Te sub teste tuli! Qualem te Dardanus Albae
 Vix cepisset ager, si per me sarta tulisses
 Caesarea donata manu! Quod subdere robur
 Illa dies, quantum potuit dempsisse senectae? 230
 Heu quod me mixta quercus non pressit oliva,
 Et fugit speratus honos, quum lustra parentis
 Invida Tarpeii canerem! Te nostra magistro
 Thebais urgebat priscorum exordia vatium;
 Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta 235
 Heroum bellique modos positusque locorum
 Monstrabas. Labat incerto mihi limite cursus
 Te sine, et orbatae caligant vela carinae.
 Nec solum larga memet pietate fovebas,
 Talis et in thalamos. Una tibi cognita taeda 240
 Conubia, unus amor. Certe seiungere matrem
 Iam gelidis nequeo bustis; te sentit habetque,
 Te videt et tumulos ortuque obituque salutat,
 Ut Pharios aliae ficta pietate dolores
 Mygdoniosque colunt et non sua funera plorant. 245

Quid referam expositos servato pondere mores?
 Quae pietas, quam vile lucrum, quae cura pudoris?
 Quantus amor recti, rursusque, ubi dulce remitti,
 Gratia quae dictis? Animo quam nulla senectus?
 His tibi pro meritis famam laudesque benignas 250
 Index cura deum nulloque e vulnere tristes
 Concessit. Raperis, genitor, non indigus aevi,
 Non nimius, trinisque decem quinquennia lustris
 Iuncta ferens. Sed me pietas numerare dolorque
 Non sinit, o Pylas aevi transcendere metas 255
 Et Teucros aequare senes, o digne videtur
 Me similem! Sed nec leti tibi ianua tristis.
 Quippe leves causae nec segnis tabe senili
 Exitus instanti praemisit membra sepulcro,
 Sed te torpor iners et mors imitata quietem 260
 Explicuit falsoque tulit sub tartara somno.
 Quos ego tunc gemitus? Comitum manus anxia vidit,
 Vidit et exemplum genetrix gavisaeque novit,
 Quae lamenta tuli. Veniam concedite, manes,
 Fas dixisse, pater, non tu mihi plura dedisses. 265
 Felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis,
 Vellet et elysia quamvis in sede locatum
 Abripere et Danaas iterum portare per umbras;
 Temptantem et vivos molitum in tartara gressus
 Detulit infernae vates longaeve Dianae. 270
 Si chelyn Odrysiam pigro transmisit Averno
 Causa minor, si Thessalicis Admetus in oris,
 Si coniux retro Phylaceida rettulit umbram,
 Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua manes,
 Aut mea? Fas mihi sit patrios contingere vultus, 275
 Fas iunxisse manus, et lex quaecumque sequatur.
 At vos, umbrarum reges aeternaeque Iuno —
 Si laudanda precor — taedas auferte comasque
 Eumenidum: nullo sonet asper ianitor ore!
 Centaurosque Hydraeque greges Scyllaeaque monstra 280
 Aversae celent valles, umbramque senilem
 Invitet ripis, discussa plebe, supremis
 Vector et in media componat molliter alga.

Ite, pii manes Graiumque examina vatum,
 Illustremque animam Lethaeis spargite sertis, 285
 Et monstrate nemus, quo nulla intrupit Erinys,
 In quo falsa dies coeloque simillimus aer.
 Inde tamen venias melior, qua porta malignum
 Cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra
 Quae solitus. Sic sacra Numae ritusque colendos 290
 Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro,
 Scipio sic plenus Latio Iove ducere somnos
 Creditur Ausoniis et non sine Apolline Sulla.

IV. AD SOMNUM.

Crimine quo merui iuvenis, placidissime divum,
 Quove errore miser, donis ut solus egerem,
 Somne, tuis? Tacet omne pecus, volucresque feraeque,
 Et simulant fessos curvata cacumina somnos,
 Nec trucibus fluviiis idem sonus, occidit horror 5
 Aequoris, et terris maria acclinata quiescunt.

Septima iam rediens Phoebe mihi respicit aegras
 Stare genas; totidem Oetaeae Paphiaeque revisunt
 Lampades, et totiens nostros Tithonia questus
 Praeterit et gelido spargit miserata flagello. 10
 Unde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
 Quae sacer alterna tantum statione tenebat
 Argus et haud umquam vigilabat corpore toto.

At nunc heu! aliquis longa sub nocte, puellae
 Brachia nexa tenens ultro te, Somne, repellit. 15
 Inde veni nec te totas infundere pennas
 Luminibus compello meis; — hoc turba precetur
 Laetior — extremo me tange cacumine virgae,
 Sufficit, aut levior suspenso poplite transi.

V. EPICEDION IN PUERUM SUUM.

Me miserum! — neque enim verbis solennibus ulla
 Incipiam nunc, Castaliae vocalibus undis
 Invisus Phoeboque gravis, — quae vestra, sorores,
 Orgia, Pieriae, quas incestavimus aras?
 Dicite, post pbenam liceat commissa fateri. 5

Numquid inaccesso posui vestigia luco?
 Num vetito de fonte bibi? Quae culpa, quis error,
 Quem luimus tantis moeroribus? Ecce lacertis
 Viscera nostra tenens animamque avellitur infans,
 Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret 10
 Oraque; non fueram genitor, sed cernite fletus
 Lívantesque genas et credite planctibus orbi:
 Orbis ego. Huc patres et aperto pectore matres
 Conveniant, cineresque oculis et carmina ferte.
 Si qua sub uberibus plenis ad funera natos 15
 Ipsa gradu labente tulit madidumque cecidit
 Pectus et ardentem restinxit lacte favillas;
 Quisquis adhuc tenerae signatum flore iuventae
 Immersit cineri iuvenem primaque iacentis
 Serpere crudeles vidit lanugine flammam, 20
 Adsit et alterno mecum clamore fatiscat:
 Vincetur lacrimis, et te, natura, pudebit.
 Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
 Hoc quoque dum nitor, ter dena luce peracta
 Acclinis tumulo luctus in carmina verto, 25
 Discordesque modos et singultantia verba
 Molior. Orsq' *** est: atque ira tacendi
 Inpatiens. Sed nec solitae mihi vertice laurus,
 Nec fronti vittatus honos. En taxea marcet
 Silva comis, hilaresque hederas plorata cupressus 30
 Excludit ramis; ignavo pollice chordas
 Pulso, sed incertum digitis errantibus amens
 Scindo chelyn. Iuvat heu, iuvat inlaudabile carmen
 Fundere et incompte miserum laudare dolorem.
 Sic merui, sic me cantuque habituque nefastum 35
 Adspiciant superi. Pudeat Thebasque novumque
 Aeaciden, nil iam placitum manabit ab ore.
 Ille ego, qui totiens blandus matrumque patrumque
 Vulnere, qui vivos potui mulcere dolores;
 Ille ego lugentum mitis solator, acerbis 40
 Auditus tumulis et descendentibus umbris,
 Deficio medicasque manus fomentaque quaero
 Vulneribus, quae summa, meis. Nunc tempus, amici,

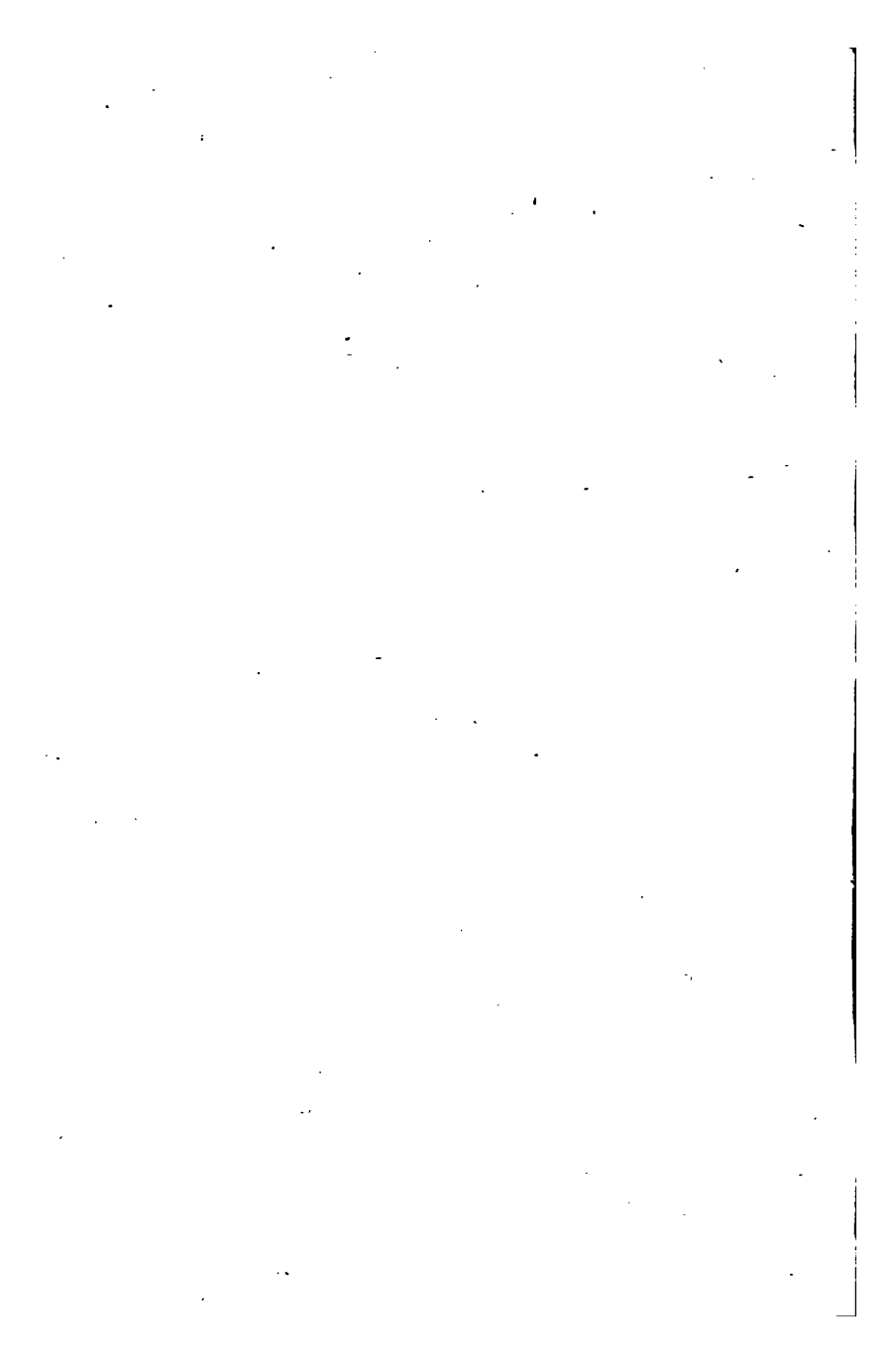
Quorum ego manantes oculos et saucia tersi Pectora, reddite opem saevasque exsolvite grates.	45
Nimirum nunc vestra domus ego funera moestus Increpitans, nunc damna dolens aliena, repono Infelix lacrimas et mitia carmina solvo.	
Verum erat; absumptae vires et copia fandi Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto	50
Repperit; inferior vox omnis, et omnia sordent Verba. Ignosce, puer, tu me caligine moestum Obruis ah! dira. Viso sic vulnere carae Coniugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus Dulce sibi; sic busta Lini complexus Apollo	55
Non tacuit. Nimius fortasse avidusque doloris Dicar et in lacrimis iustum excessisse pudorem. Quisnam autem gemitus lamentaque nostra reprehendit? O nimium felix, nimium crudelis et expers	60
Imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem Fletibus aut fines audet censere dolendi! Incitat heu! planctus; potius fugientia ripas Flumina devincas, rapidis aut ignibus obstes, Quam miseris lugere vetes. Tamen ille severus, Quisquis is est, nostrae cognoscat vulnera causae.	65
Non ego mercatus Pharia de pube loquaces Delicias doctumque sui convicta Nili Infantem, lingua nimium salibusque protervum Dilexi. Meus ille, meus: tellure cadentem Adspexi et vinctum genitali carmine fovi,	70
Poscentemque novas tremulis ululatibus auras Inserui vitae. Quid plus tribuere parentes? Quin alios artus libertatemque sub ipsis Uberibus tibi, parve, dedi: tu munera nostra Ridebas, ingratus adhuc. Properaverit ille,	75
Sed merito properabat, amor, ne perderet ullum Libertas tam parva diem. Nonne horridus ipsos Invidia superos iniustaque tartara pulsem? Nonne gemam te, care puer? quo sospite natos Non cupiis; primo genitum qui protinus ortu.	80
Implicui fixique mihi, cui verba sonosque	

Monstravi, questusne et murmura caeca resolvam?
Reptantemque solo demissus ad oscula dextra
Erexi, blandique sinus iam iamque natantes
Excepisse genas dulcesque accersere somnos.
Cui nomen vox prima meum ludusque tenello
Risus, et e nostro veniebant gaudia vultu.

85

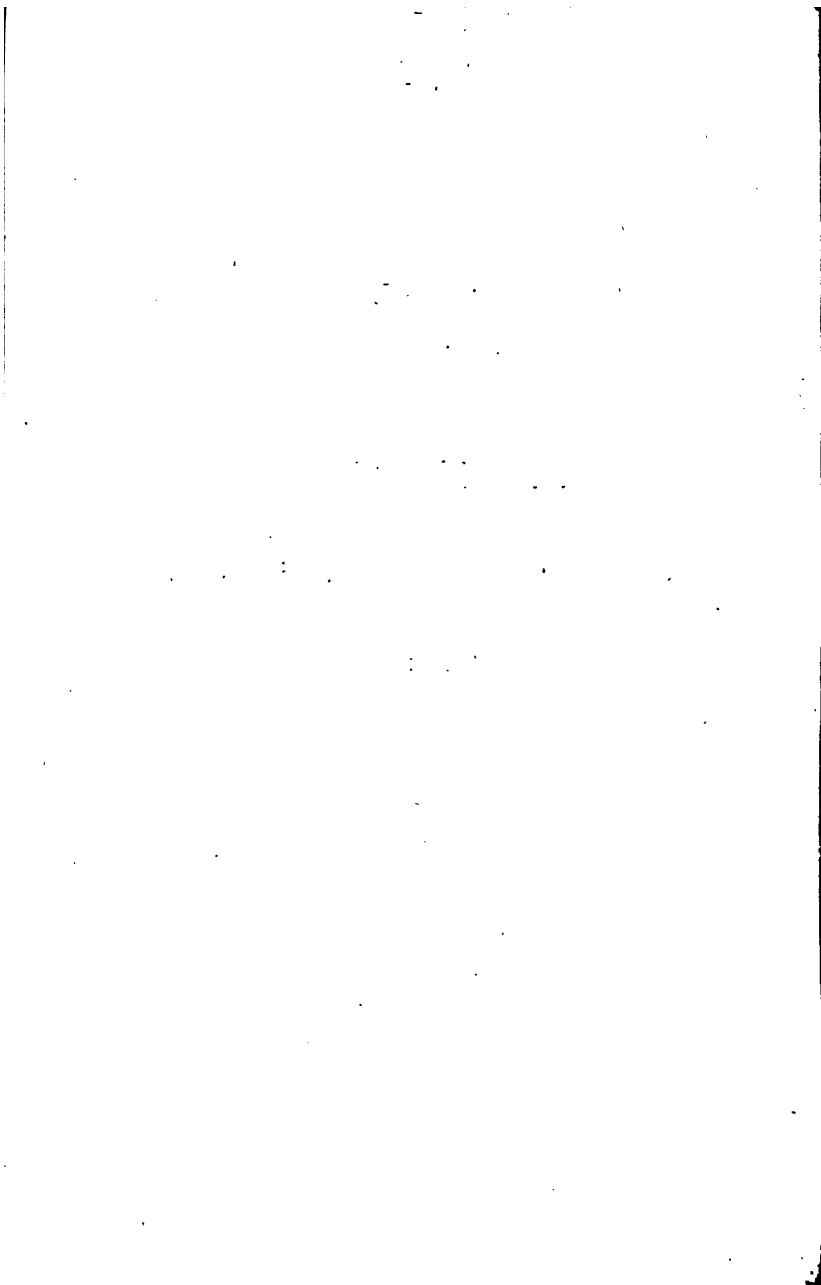
Desunt cetera.

P. PAPINII STATII
A C H I L L E I D O S
LIBRI II.

P. PAPINII STATII
A C H I L L E I D O S
L I B E R I.

Magnanimum Aeaciden formidatamque Tonanti
Progeniem et patrio vetitam succedere coelo,
Diva, refer; quamquam acta viri multum inclita cantu
Maeonio, sed plura vacant. Nos ire per omnem,
Sic amor est, heroa velis Scyroque latentem 5
Dulichia proferre tuba, nec in Hectore tracto
Sistere, sed tota iuvenem deducere Troia.
Tu modo, si veteres digno deplevimus haustu,
Da fontes mihi, Phoebe, novos ac fronde secunda
Necte comas; neque enim Aonium nemus advena pulso, 10
Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis.
Scit Dircaeus ager, meque inter prisca parentum
Nomina cumque suo numerant Amphione Thebae.
At tu, quem longe primum stupet Itala virtus
Graiaque, cui geminae florent vatumque ducumque 15
Certatim laurus, olim dolet altera vinci,
Da veniam ac trepidum patere hoc sudare parumper
Pulvere. Te longo necdum fidente paratu
Molimur, magnusque tibi praeludat Achilles.
Solverat Oebalio classem de litore pastor 20
Dardanus incautas blande populatus Amyclas,
Plenaque materni referens praesagia somni
Culpatum relegerat iter, qua condita ponto
Fluctibus invisus iam Nereis imperat Helle,
Quum Thetis Idaeos, heu numquam vana parentum 25
Auguria! expavit vitreo sub gurgite remos.
Nec mora, et undosis turba comitante sororum
Prosiluit thalamis. Fervent coeuntia Phryxi

Litora, et angustum dominas non explicat aequor.
 Illa ubi discusso primum subit aera ponto, 30
 'Me petit haec, mihi classis, ait, funesta minatur:
 Agnosco monitus et Protea vera locutum.
 Ecce novam Priamo facibus de puppe levatis
 Fert Bellona nurum; video iam mille carinis
 Ionium Aegaeumque premi; nec sufficit, omnis 35
 Quod plaga Graiugenum tumidis coniurat Atridis.
 Iam pelago torrisque meus quaeretur Achilles,
 Et volet ipse sequi. Quid enim cunabula parvo
 Pelion et torvi commisimus antra magistri?
 Illic, ni fallor, Laptiharum proelia ludit. 40
 Inprobus et patria iam se metitur in hasta.
 O dolor, o seri materno in corde timores!
 Non potui infelix, quum primum in gurgite nostro
 Rhoetaeae cecidere trabes, attollere magnum
 Aequor et incesti praedonis vela profunda 45
 Tempestate sequi cunctasque inferre sorores?
 Nunc quoque, sed tardum est, iam plena iniuria raptae.
 Ibo tamen pelagique deos dextramque secundi,
 Quod superest, complexa Iovis, per Tethyos annos
 Grandaevumque patrem supplex miseranda rogabo 50
 Unam hiemem.' Dixit magnumque in tempore regem
 Adspicit. Oceano veniebat ab hospite, mensis
 Laetus et aequoreo diffusus nectare vultus,
 Unde hiemes ventique silent cantuque quieto
 Armigeri Tritones eunt, scopulosaque cete 55
 Tyrrhenique greges circumque infraque rotantur
 Rege salutato; placidis ipse arduus undis
 Eminent et triplici telo iubet ire iugales.
 Illi spumiferos glomerant a pectore fluctas,
 Pone natant delentque pedum vestigia cauda. 60
 Cui Thetis: 'O magni rector genitorque profundi,
 Adspicis, in quales miseram patefeceris usus
 Aequor? Eunt tutis terrarum crimina velis,
 Ex quo iura freti maiestatemque repostam
 Rupit Iasonia puppis Pagasaea rapina. 65
 En aliud furto scelus et spolia hospita portans

Navigat iniustae temerarius arbiter Idae,
 Eheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
 Quos mihi! sic Phrygiae pensamus praemia palmae.
 Hi Veneris mores, hoc gratiae munus alumnae, 70
 Has saltem — non semideos nostrumve reportant
 Thesea —, si quis adhuc honor undis, obruae puppes
 Aut permitte fretum; nulla inclementia, fas sit
 Pro nato timuisse mihi. Da tollere fluctus,
 Nec tibi de tantis placeat me fluctibus unum 75
 Litus et Iliaci scopulos habitare sepulcri.
 Orabat laniata comas et pectore nudo
 Caeruleis obstabat equis. Tunc rector aquarum
 Invitat curru dictisque ita muloet amicis:
 'Ne pete Dardanium frustra, Theti, mergere classem. 80
 Fata vetant: ratus ordo deis, miscere cruentas,
 Europaeque Asiaeque manus, consultaque bella
 Iuppiter et tristes edixit caedibus annos.
 Quem tu illic natum Sigeo in pulvere, quanta
 Adspicies victrix Phrygiarum funera matrum? 85
 Quum tuus Aeacides tepido modo sanguine Teucros
 Undabit campos, modo crassa exire vetabit
 Flumina et Hectoreo tardabit funere currus
 Inpelletque manu nostros, opera inrita, muros.
 Pelea iam desiste queri thalamosque minores, 90
 Credideris peperisse Iovi. Neo inulta dolebis,
 Cognatis utere fretis. Dabo tollere fluctus,
 Quum reduces Danaï nocturnaue signa Caphareus
 Exeret et dirum pariter quaeremus Ulixem.' 95
 Dixerat. Illa gravi vultum demissa repulsa,
 Quae iam excire fretum et ratibus bellare parabat
 Iliacis, alios iterum commenta paratus,
 Tristis ad Haemonias detorquet brachia terras.
 Ter conata manu, liquidum ter gressibus aequor
 Reppulit, et niveas feriunt vada Thessala plantas. 100
 Laetantur montes, et conubialia pandunt
 Antra sinus, lateque deae Sperchios abundat
 Obvius et dulci vestigia circuit unda.
 Illa nihil gavisæ loci, sed coepta fatigat

Pectore consilia et sollers pietate magistra, 105
 Longaevum Chirona petit. Domus ardua montem
 Perforat et longo suspendit Pelion arcu.
 Pars exhausta manu, partem sua ruperat aetas.
 Signa tamen divumque tori et quem quisque sacrarat
 Accubitu genioque locum monstrantur: at intra 110
 Centauri stabula alta patent, non aequa nefandis
 Fratribus. Hic hominum nullos experta cruores
 Spicula, nec truncae bellis genialibus orni
 Aut consanguineos fracti crateres in hostes,
 Sed pharetrae insontes et inania terga ferarum. 115
 Haec quoque dum viridis; nam nunc labor unus inermi,
 Nossae salutiferas dubiis animantibus herbas,
 Aut monstrare lyra veteres heroas alumno.
 Ac tunc venatu rediturum in limine primo
 Opperiens properatque dapes largoque serenat 120
 Igne domum, quum visa procul de litore mater
 Nereis erumpit silvis; dant gaudia vires,
 Motaque desueto crepuit senis ungula campo.
 Tunc blandus dextra atque imos submissus in armos
 Pauperibus tectis inducit et admovet antris. 125
 Iamdudum tacito lustrat Thetis omnia visu,
 Nec perpessa moras: 'Ubinam mea pignora, Chiron?
 Dic, ait, aut cur ulla puer iam tempora ducit
 Te sine? Non merito trepidus sopor atraque matri
 Signa deum? Magnos utinam mentita timores! 130
 Namque mihi infestos utero modo contuor enses,
 Nunc planctu vivere manus, modo in ubera saevas
 Ire feras; saepe ipsa, nefas! sub inania natum
 Tartara et ad Stygios iterum fero mergere fontes.
 Hos abolere metus magici iubet ordine sacri 135
 Carpathius vates puerumque sub axe probato
 Secretis lustrare fretis, ubi litora summa
 Oceani et genitor tepet inlabentibus astris
 Pontus, ubi ignotis horrenda piacula divis
 Donaue: sed longum cuncta enumerare, vetorque; 140
 Trade magis! Sic fata parens; neque enim ille dedisset,
 Si molles habitus et tegmina foeda fateri

Ausa seni. Tunc ille refert: 'Duc, optima, quaeso,
 Duc genetrix humilique deos infringe precatu.
 Nam superant tua vota modum, placandaque multum 145
 Invidia est. Non addo metum, sed vera fatebor:
 Nescio, quid magnum — nec me patria omina fallunt —
 Vis festina parat tenerosque supervenit annos.
 Olim et ferre minas et obire audita solebat
 Imperia et nostris procul haud discedere ab antris. 150
 Nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens
 Thessaliaeve nives. Ipsi mihi saepe queruntur
 Centauri raptasque domos abstractaque coram
 Armenta et campis semet fluviisque fugari.
 Insidias et bella parant tumidique minantur. 155
 Olim equidem Argoos, pinus quum Thessala reges
 Hac veheret, juvenem Alciden et Thesea vidi;
 Sed taceo.' — Figit gelidus Nereida pallor.
 Ille aderat multo sudore et pulvere maior.
 Attamen arma inter festinatosque labores, 160
 Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
 Purpureus, fulvoque nitet coma gratior auro.
 Necdum prima nova lanugine vertitur aetas,
 Tranquillaequae faces oculis et plurima vultu
 Mater inest; qualis Lycia venator Apollo 165
 Quum redit et saevis permutat plectra pharetris.
 Forte et laetus adest, — o quantum gaudia formae
 Adiiiciunt! foetam Pholoes sub rupe leaenam
 Pereulerat ferro vacuisque reliquerat antris
 Ipsam, sed catulos apportat et incitat unguis. 170
 Quos tamen, ut fido genetrix in limine visa est,
 Abicit exceptamque avidis circumligat ulnis,
 Iam gravis amplexu iamque aequus vertice matri.
 Insequitur magno iam nunc connexus amore
 Patroclus tantisque extenditur aemulus actis, 175
 Par studiis aevique modis, sed robore longe,
 Et tamen aequali visurus Pergama fato.
 Protinus ille subit rapido, quae proxima, saltu
 Flumina fumantesque genas crinemque novavit
 Fontibus, Eurotae qualis vada Castor anhele 180

Intrat equo fessumque sui iubar excitat astrif.
 Miratur comitque senex, nunc pectora mulcens
 Nunc fortes humeros, angunt sua gaudia matrem.
 Tunc libare dapes Bacchaeaque munera Chiron
 Orat et attonitam vario oblectamine malcet, 185
 Elicit extremo chelyn et solantia curas
 Filia movet leviterque expertas pollice chordas
 Dat puero. Canit ille libens inmania laudum
 Semina, qui tumidae superarit iussa novercae
 Amphitryoniades, crudum quo Bebryca cestu 190
 Obruerit Pollux, quanto circumdata nexu
 Ruperit Aegides Minoi brachia tauri,
 Maternos in fine toros, superisque gravatum
 Pelion. Hic ficto risit Thetis anxia vultu.
 Nox trahit in somnos, saxo collabitur ingens 195
 Centaurus, blandusque humeris se innectit Achilles,
 Quamquam ibi fida parens assuetaque pectora mavult.
 At Thetis undisonis per noctem in rupibus adstans,
 Quae nato secreta velit, quibus abdere tergis
 Destinet, huc illuc diversa mente volutat. 200
 Proxima sed studiis multum Mavortia Thrace,
 Nec Macedum gens dura placet laudumque daturi
 Cecropidae stimulos; nimium opportuna carinis
 Sestos Abydenique sinus; placet ire per altas
 Cycladas. Hinc spretae Myconos humilisque Seriphos 205
 Et Lemnos non aequa viris atque hospita Delos
 Gentibus. Inbelli nuper Lycopomedia in aula
 Virgineos coetus et litora persona ludo
 Audierat, duros laxantem Aegaeona nexus
 Missa sequi centamque dei numerare catenas. 210
 Haec placet, haec timidae tellus tutissima matri.
 Qualis vicino volucris iam sedula partu
 Iamque timens, qua fronde domum suspendat ianem,
 Providet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
 Hinc homines, tandem dubiae placet umbra, novisque 215
 Vix stetit in ramis et protinus arbor amatur.
 Altera consilio superest, tristemque fatigat
 Cura deam, natam ipsa sinu complexa per undas,

An magno Tritone ferat ventosque volucres
 Advocet, an pelago solitam Thaumantida pasci. 220
 Elicit inde fretis et murice frenat acuto
 Delphinas biuges, quos illi maxima Tethis
 Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
 Nutrierat. Nullis vada per Neptunia glaucae
 Tantus honor formae nandique potentia, nec plus 225
 Pectoris humani; iubet hos subsistere pleno
 Litore, nē nudaē noceant contagia terrae.
 Ipsa dehinc toto resolutam pectore Achillem
 — Qui pueris sopor — Haemonii de rupibus antri
 Ad placidas deportat aquas et iussa tacere 230
 Litora. Monstrat iter toto quae fulserat orbe
 Cynthia; prosequitur divam celeresque recursus
 Securus pelagi Chiron rogat, udaeque celat
 Lumina et abreptos subito iam iamque latentes
 Erecto prospectat equo, qua cana parumper 235
 Spumant signa fugae et liquido perit orbita ponto.
 Illum non alias rediturum ad Thessala Tempe
 Iam tristis Pholoe, iam nubitas ingemit Othrys,
 Et tenuis Sperchios aquis speluncaque docti
 Muta senis. Quaerant puerilia carmina Fauni, 240
 Et sperata diu plorant conubia Nymphae.
 Iam premit astra dies, hamilisque ex aequore Titan
 Rorantes evolvit equos, et ab aethere magno
 Sublatum curru pelagus cadit. At vada mater
 Scyria iamdudum fluctus emensa tenebat, 245
 Exierantque iugo fessi delphines herili,
 Quum pueri tremefacta quies oculique iacentis
 Infusum sensere diem. Stupet aere primo,
 Quae loca, qui fluctus, ubi Pelion? Omnia versa
 Atque ignota videt dubitatque agnoscere matrem. 250
 Occupat illa manu blandeque affata paventem:
 'Si mihi, care puer, thalamos sors aequa dedisset,
 Quos dabat, aethereis ego te complexa tenerem
 Sidus grande plagis, magnique puerpera coeli
 Nil humiles Parcas terrenaque fata vererer. 255
 Nunc inpar tibi, nate, genus, praeclosaque leti

Tantum matre via est; Quin et metuenda propinquant
 Tempora et extremis admota pericula metis.
 Cedamus, paulumque animos submitte viriles
 Atque habitus dignare meos. Si Lydia dura 260
 Pensa manu mollesque tulit Tirynthius hastas,
 Si decet aurata Bacchum vestigia palla
 Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,
 Nec magnum ambigui fregerunt Caenea sexus:
 Has sine, quaeso, minas numenque exire malignum. 265
 Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
 Lustra tibi. Per ego hoc decus et ventura iuventae
 Gaudia, si terras humilemque experta maritum
 Te propter, si progenitum Stygos amne severo
 Armavi — totumque utinam! — cape tuta parumper 270
 Tegmina, nil nocitura animo. Cur ora reducis?
 Quidve parant oculi? Pudet hoc mitescere cultu?
 Per te, care puer, cognata per aequora iuro,
 Nesciet hoc Chiron.' Sic horrida pectora tractat
 Nequicquam mulcens. Obstat genitorque roganti 275
 Nutritorque ingens et cruda exordia magnae
 Indolis. Effrenae tumidum velut igne iuventae
 Si quis equum primis submittere temptet habenis,
 Ille diu campis fluviisque et honore saperbo
 Gavisus, non colla iugo, non aspera praebet 280
 Ora lupis, dominique gemit captivus inire
 Imperia atque alios miratur discere cursus.
 Quis deus attonitae fraudes astumque parenti
 Contulit? Indocilem quae mens detraxit Achillem?
 Palladi litorea celebrabat Scyros honorum 285
 Forte diem, placidoque satae Lycomedae sorores
 Luce sacra patriis, quae rara licentia, muris
 Exierant dare veris opes divaeque severas
 Fronde ligare comas et spargere floribus hastam.
 Omnibus eximium formae decus, omnibus idem 290
 Cultus et expleto teneri iam fine pudoris
 Virginitas matura toris annique tumentes.
 Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
 Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit

Naides, effulget tantum reginae decari. 295
 Deidamia chori pulchrisque choribus obstat.
 Illius et roseo flammatur purpura vultu,
 Et gemmis lux maior inest et blandius aurum,
 Atque ipsi par forma deae, si pectoris angues
 Ponat et exempta placetur casside vultus, ... 300
 Hanc ubi ducentem longe socia agmina vidit
 Trux puer et nullo temeratus pectora motu,
 Dirigit totisque novam bibit ossibus ignem.
 Nec latet haustus amor, sed fax vibrata: medullis
 In vultus atque ora redit lacrimaeque genarum 305
 Tingit et impulsam tenui sudore parerrat.
 Lactea Massagetae veluti quum pocula fuscant
 Sanguine puriceo vel ebur corrumpitur ostro,
 Sic variis manifesta notis palletque rubetque
 Flamma recens. Est atque ultro ferus hospita sacra 310
 Discutiat turbae saurus et inmemor aevi,
 Ni pudor et iunctae teneat reverentia matris.
 Ut pater armeni quondam rectorque futurus,
 Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
 Quum sociam pastus niveo candore iuveneam 315
 Adspicit, ardesunt animi, priusque per ora
 Spumat amor, spectant hilares optantque magistri.
 Occupat arrepto iam tempore conscia mater:
 ' Hosne inter simulare choros et brachia ludo
 Nectere, nate, grave est? gelida quid tale sub Ossa 320
 Peliacisque iugis? O si mihi iungere curas,
 Atque alium portare sinu contingat Achillem!
 Mulcetur lactumque rubet visusque superbos
 Obliquat vestesque manu leviore repellit.
 Adspicit ambiguum genetrix cogitque volentem 325
 Iniecitque sinus. Tunc colla rigentia mollit
 Submittitque graecos humeros et fortia laxat
 Brachia et inplexos certe domat ordine crines,
 Ac sua dilecta cervicis monilia transfert
 Et picturato cohibet vestigia limbo. 330
 Incessum motumque docet fandi que pudorem.
 Qualiter artificis victurae pollice cerae

- Accipiunt farmas ignemque manumque sequuntur,
 Talis erat divae natum mutantis imago.
 Nec luctata diu; superest nam plurimus illi 335
 Invicta virtute decor, fallitque tuentes:
 Ambiguus tenuique latens discrimine sexus.
 Procedunt, iterumque monet rursusque fatigat
 Blanda Thetis: 'Sic ergo gradus, sic ora manusque,
 Nate, feros comitesque modis imitabere fictis, 340
 Ne te suspectum molli non misceat aures
 Rector et incepti pereant mendacia fusti.'
 Dixit, et admoto non cessat comere tactu.
 Sic ubi virgineis Heecate lassata pharetris
 Ad patrem fratremque redit, comes haeret eunti 345
 Mater, et ipsa humeros exertaque brachia velat.
 Ipsa arcum pharetramque locat vestesque latentes
 Deducit sparsosque studet componere crines.
 Protinus aggreditur regem, atque ibi testibus aris
 'Hanc tibi, ait, nostri germanam, rector, Achilles → 350
 Nonne vides, ut torva genas aequandaque fratri? —
 Tradimus: arma humeris arcumque animosa petebat
 Ferre et Amazonio conubia pellere ritu.
 Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
 Haec calathos et sacra ferat, tu frange regendo 355
 Indocilem sexumque tene, dum nubilis aetas
 Solvendusque pudor; neve exercere protervas
 Gymnadas aut lustris nemorum concede vagari.
 Intus ale et similes inter seclude puellas;
 Litore praecipue portuque arcere memento. 360
 Vidisti modo vela Phrygum; iam matua iura
 Fallere transmissae pelago didicere carinae.'
 Accedit dictis pater, ingenioque parentis
 Occultum Aeaciden — quis divum fraudibus obstat? —
 Accipit; ultro etiam veneratur supplice dextra 365
 Et grates electus agit; nec turba piarum
 Seyriadum cessat nimio defigere visu
 Virginis ora novae, quantam cervice comisque
 Emineat quantumque humeros ac pectora fundat.
 Dehinc sociare choros castisque accedere sacris 370

Hortantur, ceduntque loco et contingere gaudent:
 Qualiter Idaliae volucres, ubi mollia frangunt
 Nubila, iam longum coeloque domoque gregatae,
 Si iunxit pennas diversoque hospita tractu
 Venit avis, cunctae primum mirantur et horrent; 375
 Mox propius propiusque volant, atque aere in ipso
 Paulatim fecere suam plausuque secundo
 Circumeunt hilares et ad alta cubilia ducunt.

Digreditur multum cunctata in limine mater,
 Dum repetit monitus arcanaque murmura figit 380
 Auribus et tacito dat verba novissima voto.

Tunc excepta freto, longe cervice reflexa
 Abnatat et blandis affatur hitora verbis:
 'Cara mihi tellus, magnae cui pignora curae
 Depositumque ingens timido commissimus astu, 385
 Sis felix taceasque, precor, quo more tacebat

Creta Rheae. Te longus honos aeternaque cingent
 Tempa, nec instabili fama superabere Delo.

At ventis et sacra fretis interque vadas
 Cycladas, Aegeae frangunt ubi saxa procellae, 390
 Nereidum tranquilla domus iurandaque nautis

Insula, ne solum Danaas admittite carinas,
 Te precor. Hic thiasos tantum, nihil utile bellis,
 Hic famam narrare doce; dumque arma parantur
 Dorica et alternum Mavors interfurit orbem 395

— Cedo equidem —, sit virgo pit Lycomedis Achilles.

Interea meritos utrix Europa dolores
 Dulcibus armorum furilis et supplice regum

Conquestu flammata movet; quippe ambit Atrides
 Ille magis, cui turpta domi, facinusque relatu 400
 Asperat Iliacum; captam sine Marte, sine armis

Progeniem coeeli Spartaque potentis alumnam,
 Iura, fidem, superos, una calcata rapina.
 Hoc foedus Phrygium, haec geminae commercia terrae?

Quid maneat populos; ubi tanta iniuria primos 405
 Degrassata duces? Coeunt gens omnis et aetas;
 Nec tantum exciit, bimari quos Isthmia vallo
 Claustra, nec undisonae quos circuit umbo Maleae,

Sed procul adnotae, Phryxi qua semita iungi
 Europamque Asiamque vetat, quasque ordine gentes 419
 Litore Abydeno maris alligat unda superai.
 Fervet amor belli concussasque erigit urbes
 Aera domat Temese, quatitur navalibus ora
 Eubois, innumera resonant iacude Mycenae,
 Pisa novat currus, Nemeae dat torga ferarum, 415
 Cyrrha sagittiferas certat stipare pharetras,
 Lerna graves clipeos caesis vestire iuvenois.
 Dat bello pedites Aetolus et asper Arcanan,
 Argos agit turmas, vacuantur pascua ditis
 Arcadiae, frenat celeres Epiros alumnos, 420
 Phocis et Aoniae iaculis rarescitis umbrae,
 Murorum tormenta Pylos Messanaeque tendunt.
 Nulla immunis humus; velluntur postibus altis
 Arma olim dimissa patrum, flammisque liquescunt
 Dona deum; raptum superis Mars offerat aurum. 425
 Nusquam umbrae veteres; minor Othrys, et ardua sidunt
 Taygeta, exuti viderunt aera montes.
 Iam natat omne nemus, caeduntur robora classi,
 Silva minor remis. Ferrum laxatur ad usus
 Innumeros, quod rostra liget, quod mutiat arma, 430
 Belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
 Squalentes nectat tunicas, quod sanguine fumet
 Vulneraque alta bibat, quod conspirante veneno
 Impellat mortes; tenuantque humentia saxa
 Attritu et nigris addunt mucronibus iras. 435
 Nec modus aut arcus lentare aut fundere glandes,
 Aut torrere sudes galeasque attollere comis.
 Hos inter motus pigras gemat ora quietem
 Thessalis et geminis incussit fata querelis,
 Quod senior Peleus nec adhuc maturus Achilles. 440
 Iam Pelopis terras Graevaque exhausserat orbem
 Praecipitans in transtra viros insanus equosque
 Bellipotens. Fervent portus, et operata carinis
 Stagna suasque hiemes classis promota suosque
 Attollit fluctus; ipsam iam puppibus aequor. 445
 Deficit et totos consumunt carhasa ventos.

Prima rates Danaas Hecatein congregat Aulis,
 Rupibus expositis longique crepidine dorsi
 Euboicum scandens Aulis mare, litora multam
 Montivagae dilecta deae, iuxtaque Capharens 450
 Latratum pelago tollens caput. Ille Pelasgae
 Ut vidit transare rates, ter monte, ter undis
 Intonuit saevaeque dedit praesagia noctis.
 Coetus ibi armorum Troiae fatalis; ibi ingens
 Iuratur bellum, donec sol annuus omnes 455
 Conficeret metas. Tunc primum Graecia vires
 Contemplata suas; tunc sparsa ac dissensa moles.
 In corpus vulnuraque coit et rege sub uno
 Disposita est. Sic curva feras indago latentas
 Claudit et admotis paulatim cassibus arctat. 460
 Illae ignem posituraeque parent diffusaque linquunt
 Avia miranturque suam decrescere montem,
 Donec in angustam ceciderunt undique vallem,
 Inque vicem stupuere greges socioque timore
 Mansuescunt. Simul hirtis aper, simul ursa lupusque 465
 Cogitur, et captos contemnit cerva leones.
 Sed quamquam gemini pariter sua hella capessant
 Atridae famaque avidi virtute paternam
 Tydides Sthenelusque premant, nec cogitet annos
 Antilochus septemque Aiax umbone coruscet 470
 Armenti reges, atque aequam moenibus orbem
 Consiliis armisque vigil contendat Ulixes;
 Omnis in absentem belli manus ardet Achillem,
 Nomen Achillis amant, et in Hectora solus Achilles
 Poscitur. Illum unum Teucris Priamoque loquuntur 475
 Fatalem. Quis enim Haemonis sub vallibus alter
 Creverit effossa reptans nive? Cuius ab ortu
 Cruda rudimenta et teneros formaverit annos
 Centaurus? Patrii propior eui linea coeli,
 Quemve alium Stygios tulerit secreta per amnes 480
 Nereis et pulchros ferre praestrinxerit artus?
 Haec Graiae castris iterant tradantque cohortes.
 Cedit turba duorum vinnique haud moesta fatetur.
 Sic quum bellantes Phlegraea in castra coirent

Coelicolae iamque Odrysiam Gradivus in hastam 485
 Surgeret et Libycos Tritonia tolleret: angues
 Ingentemque manu curvaret Delius arcum;
 Stabat anhela metu solum natura Tonantem
 Respiciens; quando ille hiemes tonitrusque vocaret
 Nubibus, igniferam quae fulminia posceret Aetnam. 490
 Atque ibi dum mixta vallati plebe suorum
 Et maris et belli consultant tempora reges,
 Increpitans magno vatem Calchanta tumultu
 Protesilaus ait — namque huic bellare cupido
 Praecipua, et prima iam tunc data copia mortis — 495
 ‘O nimium Phoebi tripodumque oblite tuorum,
 Thestoride, quando ora deo possessa movebis
 Iustus, aut quando Parcarum occulta recludes?
 Cernis, ut ignotum cuncti stupeantque petantque
 Aeaciden? Sordet vulgo Calydonius heros. 500
 Et magno genitus Telamone Ajaxque secundus,
 Nos quoque; sed Mavors abroptaque Troia probant.
 Illum neglectis pudet haud ductoribus omnes
 Belligerum ceu numen amant. Dic ocius — aut cur
 Serta comis et mitis honora? —, quibus abditus oris 505
 Quave iubes tellure peti. Nam fama nec antris
 Chironis patria nec degere Peleus aula.
 Eia, inrumpe deos et fata latentia laxa.
 Laurigerosque ignes, si quando, avidissimus hauri:
 Arma horrenda tibi saevosque remisimus enses. 510
 Numquam has inbelles galea violabere vittas,
 Sis felix numeroque ducum praestantior omni,
 Si magnum Danais per te portendis Achillem.’
 Iamdudam trepido circumfert lumina motu
 Intransemque deum primo pallore fatetur 515
 Thestorides; mox igne genas et sanguine torquens
 Nec socios nec castra videt, sed caecus et amens
 Nunc superum magnos deprendit in aethere coctas,
 Nunc sagas affatur aves, nunc dira sororum
 Licia, turiferas modo consultis anxius aras 520
 Flammarumque apices rapit et caligine sacra
 Pascitur. Exiliunt crines, rigidisque laborat

Vitta comis, nec colla loco, nec in ordine gressus.
 Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
 Solvit, et oppositum vox elucata furorem est: 525
 'Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
 Fœmineis, Nerei, dolis? Huc mitte, quid ausera?
 Non patiar: meus iste, meus. Tu diva profundi,
 Et me Phœbus agit. Latebris quibus abdere temptas
 Eversorem Asiae? Video per Cycladas altas 530
 Attonitam et turpi quaerentem litora furto.
 Occidimus, placuit Lycomedis conscia tellus.
 O scelus! en flammæ veniunt in pectora vestes.
 Scinde, puer, scinde et timidae crede parenti.
 Hei mihi raptus abi! quonam hæc proci inproba visgo?' 535
 Hic nutante gradu stetit amissisque furoris
 Viribus ante ipsas tremefactus corruit aras.
 Tunc haerentem Ithacam Calydonius occupat heros:
 'Nos vocat iste labor; neque enim comes ira recuso,
 Si tua cura trahat. Licet ille sonantibus antris 540
 Thetyos adversæ gremioque prematur aqueso
 Nereos, invenies. Tu tantum providisti astu
 Tende animum vigilem; foecundumque orige pectus.
 Nam mihi quis vatum dubiis in casibus ausit
 Fata videre prior?' Subiicit gavisus Ulixes: 545
 'Sic deus omnipotens firmet, sic annuat illa
 Virgo paterna tibi! Sed me spes lubrica tardat,
 Grande equidem armatum castris inducere Achillem.
 Sed si fata negent, quam foedum ac triste reverti!
 Vota tamen Danaum non intemptata relinquam: 550
 Iamque adeo aut aderit mecum Peleius heros,
 Aut verum penitus latet et sine Apolline Galchas.'
 Conclamant Danaï, stimulatque Agamemno volentes:
 Laxantur coetus, resolutaque murmure læto
 Agmina discedunt. Quales iam nocte propinqua 555
 E pastu referuntur apes, vel in antra reverti
 Melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.
 Nec mora, iam dextras Ithacesia carbasus auras
 Poscit, et in remis hilaris sedere inventus.
 At procul occultum falsi sub imagine sexus 560

Aeaciden forte iam noverat una latentem
 Deidamia virum; sed opertae conscia culpa
 Cuncta pavet tacitasque patat sentire sorores.
 Namque ut virgineo stetit agmine clarus Achilles
 Exolvitque radem genitrix digressa pudorem, 565
 Protinus elegit comitem, quamquam omnis in illum
 Turba coit, blandaeque novas nil tale timenti
 Admoveret insidias; illum sequiturque premitque
 Inprobus, illum oculis iterumque iterumque resumat.
 Nunc nimius lateri non evitantis adhaeret, 570
 Nunc levibus sertis, lapsis nunc sponte canistris
 Nunc thyrsi parcente ferit; modo dulcis notae
 Fila Tyrae tenesque modos et carmina monstrat.
 Chironis ducitque manum digitosque ubi vanti
 Infringit citharae, nunc occupat ora canentis 575
 Et ligat amplexus et mille per bosulis laudat.
 Illa libens discit, quo vertice Pelion, et quis
 Aeacides, puerique auditum nomen et actus
 Assidue stupet et praesentem cantat Achillem.
 Ipsa quoque et validos profere modestius artus 580
 Et tenuare rudes atrito pollice lanas
 Demonstrat reficitque colos et perdita dura
 Pensa manu vocisque sonium pondusque tenentis;
 Quodque fugit comites, nixio quod lamina sese
 Figat et in verbis intempestivus anhelet, 585
 Miratur; iam lamque dolos aperire parantem
 Virginea levitate fugis prohibetque fateri.
 Sic sub matre Rhea juvenis regnator Olympi
 Oscula securae dabit insidiosa sorori
 Frater adhuc, mediis donec reverentia cessit 590
 Sanguinis et veros germana expavit amotes.
 Tandem detecti timidae Nereidos astus.
 Lucus Agenorei sublimis ad oegia Bacchi
 Stabat et admissum coelo nemus. Huius in umbra
 Alternum revocare piaae trieterica matres 595
 Consuerant scissumque pecus terraeque revulsas
 Ferre trabes gratosque deo praestare furores.
 Lex procul ire mares; iterat praecapta verecundus

Ductor, inaccessumque visis edicitur antrum,
 Nec satis est; stat sine dato, metuenda sacerdos 600
 Exploratque aditus, ne quis temeratos eberret
 Agmine femineo. Tacitus subrisit Achilles.
 Illum virgineae ducentem signa catervae,
 Magnaque difficili solventem brachia mota —
 Et sexus pariter decet et mendacia matris — 605
 Mirantur comites. Nec iam pulcherrima turbae
 Deidamia sine tantumque admota superbo
 Vincitur Aeacide, quantum praei ipsa sorores.
 Ut vero a tereti demisit nebrida collo
 Errantesque sinus hederæ collegit et alte 610
 Cinxit purpureis flaventia tempora vittis.
 Vibravitque gravi redimitum missile dextra;
 Attonito stat turba metu, sacrisque pelictis.
 Illum ambire libet pronosque mollare vultus.
 Talis, ubi ad Thebas vultumque animumque remisit 615
 Evius et patrio saliavit pectora laevi;
 Serta comis mirramque levat thysumque virentem
 Armat et hostiles invisit fortiter Indos.
 Scandebat roseo medii fastigia coeli
 Luna iugo, totis ubi somnus inertior alla 620
 Defluit in terras nutumque amplectitur orbem.
 Consedere chori paulumque exercita pulsu
 Aera tacent, tenero quum solus ab agmine Achilles
 Haec secum: 'Quonam timidae comenta parentis
 Usque ferēs? primumque inbelli carcere perdes 625
 Florem animi? non tela licet Mavortia dextra,
 Non trepidas agitare foras? ubi campus et amnes
 Haemonii? quaerisne meos, Sperchie, natatus
 Promissasque comas? an desertoris alumni
 Nullus honos? Stygiasque procul iam raptus ad umbras 630
 Dicor, et orbatus plangit mea funera Chiron?
 Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus
 Nutritosque mihi scandis, Patrocle, iugales:
 Ast ego pampineis diffundere brachia thyrsis
 Et tenuare colos, pudet heu taedetque fateri! 635
 Iam scio. Quin etiam dilectae virginal ignem

Aequaeuamque facem captus noctesque diesque
 Dissimulas? Quonam usque premes urentia peccus
 Vulnera? teque marem, pudet heu! nec amore probabis?'

Sic ait; et densa noctis gavisus in umbra 640
 Tempestiva suis torpere silentia furtis

Vi potitur votis et toto pectore veros

Admouet amplexus: risit chorus omnis ab alto

Astrorum, et tenerae rubuerunt cornua Lunae.

Illa quidem clamore nemus montemque replevit; 645

Sed Bacchi comites discussa nube soporis

Signa choris indicta putant. Fragar undique notus

Tollitur, et thyrsos iterum vibrabat Achilles.

Ante tamen dubiam verbis solatur amicis:

'Ille ego, — quid trepidas? — genuit quae caerulea mater

Peliacis silvis nivibusque iniisit alendum 651

Thessalicis. Neque ego hos cultus aut foeda subissem.

Tegmina, ni primo te visa in litore; cessi.

Te propter, tibi pensa manu, tibi mollia gesto 655

Tympana. Quid dedes magno nurus addita ponto?

Sed pater ante igni, ferroque excisa iacabit

Scyros, et in tumidas ibunt haec versa procellas.

Moenia, quam saevo mea tu conubia perdas

Funere: non adeo parebimus omnia matri. 660

Vade, sed ereptam taceas celesque pudorem.'

Obstupuit tantis regina exterrita monstris,

Quamquam olim suspecta fides et cominus ipsam

Horruit et multum facies mutata fatentis.

Quid faciat? casusne suos ferat ipsa parenti, 665

Seque simul iuvenemque premat, fortassis acerbas

Hausurum poenas? Et adhuc in corde manebat

Ille diu deceptus amor. Silet aegra premitque

Iam commune nefas. Unam placet addere furtis

Altricem sociam, precibus quae victa duorum 670

Annuit. Illa astu tacito raptumque pudorem

Surgentemque uterum atque aegros in pondere menses

Oculuit, plenis donec stata tempora metis

Attulit et partus index Lacina resoluit.

P. PAPINI STATI
A C H I L L E I D O S
L I B E R I I.

Iamque per Aegaeos ibat Laertia fluctus
Pappis, et innumeræ mutabant Cycladas auræ;
Iam Paros Olearoaque latent; iam rauditur alta
Lemnos, et a tergo decrescit Bacchica Naxos
Ante oculos crescente Samo; iam Delos opacat 5
Aequor, ubi excelsa libant carochesia puppe,
Responsisque fidem et verum Calchanta precantur.
Audiit Arcitenons Zephyrumque e vertice Cynthi
Impulit et dubiis pleno dedit omnia velo.
It pelago secure ratis; quippe alta Tonantis 10
Iussa Tethin certas fatorum vertere leges
Arcebant aegram lacrimis ac multa gementem,
Quod non erueret pontum ventisque fretisque
Omnibus invisum iam tunc sequeretur Ulixem.
Frangebatur radios humili iam pronus Olympo 15
Phoebus, et Oceani penetrabile litus anhelis
Promittebat equis, quum se scopulosa levavit
Seyros; in hanc totos emisit puppe rudentes
Dux Laertiades, sociosque resumere pontum
Imperat et remis Zephyros supplere cadentes. 20
Accedunt iussi; magis indubitata magisque
Seyros erat placidique super Tritonia custos
Litoris. Egressi numen venerantur amioæ
Aetolusque Ithacusque deæ. Tum providus heros,
Hospita ne subito terrentur moenia coetu, 25
Puppe iubet remanere suos; ipse ardua fido
Cum Diomede petit. Sed iam prævenerat arcis

- Litoreae servator Abas ignotaque regi
 Ediderat, sed Graia tamen, succedere terris
 Carbasa; procedunt, gemini ceu foedere iuncto 30
 Hiberna sub nocte lupi; licet et sua pulset
 Natorumque famés, penitus rabiémque minasque
 Dissimulant humilesque meant, ne nungiet hostes
 Cura canum et trepidos monteât vigilare magistrós.
 Sic segnes heroes eunt campumque patentem, 35
 Qui medius portam celsamque interlacét urbem,
 Alterno sermone terunt; prior occupat acer
 Tydides: 'Qua nunc verum ratione paramus
 Scrutari? namque ambiguo sub pectore quondam
 Verso, quid isabelles thyrsos mercamus et aera, 40
 Urbibus in mediis Bacchacaque terga mitrasque
 Huc tuleris varioque adeptas nebridas auro?
 Hisne gravem Phrygibus Priamoque armamus Achillem?'
 Illi subridens Ithacus paulum ore remisso:
 'Haec tibi, virginea modo si Lycomedis in aula 45
 Fraude latens, ultro confessam in proelia ducent
 Peliden; tu cuncta citas de puppe memento
 Ferre, ubi tempus erit, clipeumque his iungere donis,
 Qui pulcher signis auroque aspernitur ardet.
 Haec sat erunt: tecum litae honus adsit Agyrtas 50
 Occultamque tabam tacitos apportet in usus.'
 Dixerat; atque ipso portarum in limine regem
 Cernit et ostensa pacem praefatur oliva.
 'Magna, reor, pridem vestras pervenit ad aures
 Fama trucis belli, regum placidissime, quod nunc 55
 Europamque Asiamque quatit. Si nomina quaeras
 Huc perlata ducum, fidi quibus alter Atrides,
 Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creavit
 Magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Ulixes.
 Causa viae — metoam quid enim tibi cuncta fateri, 60
 Quum Graius notaque fide celeberrimus unus? —
 Explorare aditus invisae litora Troiae,
 Quidve parent.' Medio sermone intercipit ille:
 'Annuerit fortuna, precor, dextrique secudent
 Ista dei. Nunc hospitio mea tecta piumque 65

Illustrate larem. Simul intra limina ducit.
 Nec mora, iam mensas famularis turba torosque
 Instruit. Interea visu perustrat Ulixes.
 Scrutaturque domum; si qua vestigia magnae
 Virginis aut dubia facies suspecta figura; 70
 Porticibusque vagis errat totosque ponates;
 Ceu miretur, adit. Velut ille cubilia praefae
 Indubitata tenens muto tegit arva Molosso
 Venator, videat donec sub frondibus hostem
 Porrectum somno positosque in oespite dentes: 75
 Rumor in arcana iamdadum perstrepat aula;
 Yirginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
 Ductores Graecamque ratem sociosque receptos.
 Iure pavent aetiae; sed vix nova gaudia celat
 Pelides, avidusque novos heroas et arma 80
 Vel talis vidisse capit: iamque atria fervent
 Regali strepitu, et picto discumbitur oetro,
 Quum pater ire subet natas comitesque pudicas
 Natarum. Subeunt, quales Macotide ripa,
 Quum Scythicas rapuere domos et capta Geterum 85
 Moenia, suppositis epulantur Amazones armis.
 Tum vero intentus vultus ac pectora Ulixes
 Praelibat visu. Sed nox inlataque fallunt
 Lumina, et extemplo datuit mensura iacentis.
 At tamen erectumque genas oculisque vagantem 90
 Nullaque virginei servantem signa pudoris
 Defigit comitique obliquo lumine monstrat.
 Quod nisi praecipitem bilando complexa moveret
 Deidamia sinu, nudataque pectora semper
 Exertasque manus humerosque in veste teneret, 95
 Et prodire toris et poscere vina vetaret
 Saepius, et fronti orinale reponeret aurum;
 Argolicis duobus iam tunc patuisset Achilles.
 Ut placata fames epulis bis terque repostis,
 Rex prior alloquitur patrisque hortatur Achivos: 100
 'Invideo vestris, fateor, decora inclita gentis
 Argolicae coeptis; utinam mihi foetior aetas,
 Quaeque fuit, Dolopas quam Scyris litora adortos

Perdomui fregisque vadit quae signa triumphi
 Vidistis celsas marmorum in fronte carinas; 105
 Saltem si soboles, aptamquam mittere bello
 [Possem, plena ferent mihi gaudia; namque iuvenam.]
 Nunc ipsi viresque meas et cara videtis
 Pignora. Quando nexos dabit haec mihi turba nepotes?
 Dixerat, et solers arrepto tempore Ulixes: 110
 'Haud spernenda cupis. Quis enim non visere gentes
 Innumeras variosque daces atque agmina regum
 Ardeat? Omne simul roburque decusque potentis
 Europae meritos ultro iuravit in enses.
 Rura arbesque vacant, montes spoliavimus altos; 115
 Omne fretum longa velorum obtexitur umbra;
 Tradunt arma patres, ruit irrevocata iuventus.
 Non alias umquam tantae data copia famae.
 Fortibus, aut campo maiore exercita virtus?
 Adspicit intentum vigilique haec aure trahentem; 120
 Quum paveant aliae demissaque lumina flectant,
 Atque iterat: 'Quisquis proavis et gente superbus,
 Quisquis equo fauloque potens, qui praevaleat arcu,
 Omnis honos illio; illio iugentia certant.
 Nomina. Vix timidae matres, vix agmina cessant 125
 Virginea. Hic multum steriles damnatus in annos
 Invisusque deis; si quem haec nova gloria segnem
 Praeterit. Exisset stratis; nisi provida siguo
 Deidamia dato cunctas hortata sorores
 Liquisset meas, ipsum complexa. Sed haeret 130
 Respiciens Ithacum coetumque novissimus exit.
 Ille quidem incepto paulum ex sermone remisit,
 Pauca tamen iungens: 'At tu tranquillus in alta
 Pace mane carisque paraconubia natis,
 Quas tibi siderois divarum vultibus aequas 135
 Sors dedit, ut me olim tacitum reverentia tangit
 His decor et formae species permixta virili.
 Occurrit genitor: 'Quid si Bacchaea ferentes
 Orgia, Palladas aut circumvideris aras?
 Et dabimus, si forte novus canetabitur auster. 140
 Excipiunt cupidi; et tacitis spes addita votis.

Cetera depositis Lycomedis regia curis
 Tranquilla sub pace silet, sed longa sagaci
 Nox Ithaco, lucemque cupit somnoque gravatur.
 Vixdom exorta dies et iam comitatus Agyrta 145
 Tydides aderat praedictaque dona forebat.
 Nec minus egressae thalamis Scyreides ibant
 Ostentare choros promissaque sacra verendis
 Hospitibus. Nitet ante alias regina comesque
 Pelides; qualis Siculae sub rupibus Aetnae 150
 Naides Hennaeas inter Diana ferroxque
 Pallas et Elysii lucebat sponsa tyranni.
 Iamque movent gressus thiasisque Ismenia buxus
 Signa dedit, quater aera Rhéae, quater Evia pulsant
 Terga manu variosque quater legere recensus. 155
 Tunc thyrsos pariterque levant pariterque reponunt,
 Multiplicantque gradum, modo quo Curetes in actu,
 Quoque pii Samothraees eunt; nunc obvia versae
 Pectine Amazonio, modo quo cingat orbe Lacaenas
 Delia plaudentesque suis intorquet Amyclis. 160
 Tunc vero, tunc praecipue manifestus Achilles
 Nec servare vices nec iungere brachia curat.
 Tunc molles grossus, tunc aspernatur amictus.
 Plus solito rampitque choros et plurima turbat.
 Sic indignantem thyrsos acceptaque matris 165
 Tympana iam tristes spectabant Panthea Thebae.
 Solvuntur laudata cohors repetuntque paterna
 Limina, ubi in mediae iam dudum sedibus aulae
 Munera, virgineos visus tractura, locarat.
 Tydides, signum hospitii pretiumque laboris. 170
 Hortaturque legant, nec rex placidissimus arcet.
 Heu simplex nimiumque radis, qui callida dona
 Graiorumque dolos variamque ignorat Ulixem!
 Hinc aliae, quas sexus iners naturaque ducit,
 Aut teretes thyrsos aut respondentia temptant 175
 Tympana, gemmatis aut nectant tempora limbis;
 Arma vident magnoque putant donata parenti.
 At ferus Aeasides, radiantem ut cominus orbem
 Caelatum pugnas saevis et forte rubentem

Bellorum maculis, acclipem et conspicit hastam; 180
 Infremuit torsisque genas, et fronte relicta
 Surrexere comae; nusquam mandata parentis,
 Nusquam occultus amor, totoque in pectore Troia est.

Ut leo, materno quum raptus ab ubere morsus
 Accepit pectique iugas hominemque vereri 185
 Edidicit, nullasque ruit nisi iussus in iras,
 Si semel aduerso radiavit lumine ferrum,
 Eiurata fides demitorque inimicus, in illud
 Prima fames, timideque pudet acrisse magistro.

Ut vero accessit propius laeque aemula vultum 190

Reddidit et simili se tandem vidit in aena,
 Horruiit erubisque simul. Tunc acor Ulixes
 Admotus lateri submissa voce: 'Quid haeres?
 Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumna,
 Tu copli pelagique nepos; te Dorica classis, 195
 Te tua suspensia expectat Graecia signis,
 Ipsaque iam dabit nutant tibi Pergama muris.

Eia, age, rumpe moras; sine perfida pallent Ide,
 Et iuret haec audire patrem, pudescat dolosam
 Sic pro te timuisse Thetia? Iam pectus amistu 200

Laxabat, quum grande suba, sic iussus, Agrytes
 Insonuit; fugiunt disiectis undique deis
 Inplorantque patrem, commotaeque proelia credunt.
 Illius intactae cecidere a pectore vestes.

Iam clipeus breuiorque manu consumitur hasta, — 205

Mira fides! — Ithacaeque humeris excedere visus
 Aetolumque ducem: tantum subita arma calorque
 Martius horrenda confundit luce penates.

Inmanisque grada, acui protinus Hectora poscens,
 Stat medius trepidante domo. Pelseia virgo 210

Quaeritur. Ast illa plangebatur parte receptis
 Deidamia dolos, cuius quum grandia primum
 Lamenta et notas accepit pectore voces,

Haesit et occulto virtus infracta calore est.
 Dimittit clipeum regisque ad lumina versus 215

Attonitum fati inopinaeque moestra paventem,
 Sicut erat, mediis Lycomedam affatur in armis:

'Me tibi, care pater, — dubium dimitte timorem, —
 Me Thetis alma dedit; te pridem tanta manebat
 Gloria. Quaesitum Danais tu mittis Achillem, 220
 Gratior et magno, si fas dixisse, parente
 Et dulci Chirone mihi. Sed corda parumper
 Huc adverte libens atque has bonus accipe voces.
 Te Peleus nato socerum et Thetis hospita iungunt,
 Allegantque suos utroque a sanguine divos. 225
 Unam virgineo natarum ex agmine poscant.
 Dasne? an nos humiles tibi degeneresque videmur?
 Non renuis. Iunge ergo manus et concipe foedus
 Atque ignosce tuis. Tacito iam cognita furto
 Deidamia mihi; quis enim his obstare lacertis, 230
 Quae potuit nostras possessa evadere flammis?
 Me luere ista iube; pono arma et reddo Pelasgis
 Et maneo. Quid triste fremis? quid lumina mutas?
 Iam socer es, — natum ante pedes proiecit et addit —
 Iamque avus; inmitis quotiens tractabitur ensis, 235
 Turba sumus.' Tunc et Danaï per sacra fidemque
 Hospitii blandusque precum compellat Ulixes.
 Ille, etsi caræ comperta iniuria natae,
 Et Thetidis mandata movent, prodique veretur
 Depositum tam grande deae, tamen obvius ire 240
 Tot metuit fatis Argivaeque bella morari.
 Fac velit; ipsam illic matrem sprevisset Achilles.
 Ne tamen abnueret genero se iungere tali,
 Vincitur; arcanis effert pudibunda tenebris
 Deidamia gradum, veniam nec protinus amens 245
 Credit et opposito genitorem placat Achille.
 Mittitur Haemoniam, magni qui Pelea facti
 Inpleat et classem comitesque in proelia poscat.
 Nec non et geminas regnator Scyrius alnos
 Deducit genero viresque excusat Achivis. 250
 Tunc epulis consumpta dies, tandemque receptum
 Foedus, et intrepidus nox conscia iungit amantes.
 Illius ante oculos nova bella et Xanthus et Idae
 Argolicaeque rates; atque haec iam cogitat undas
 Auroramque timet; cara cervice mariti 255

Fusa novi lacrimas iam solvit et occupat artus.
 'Adspiciamne iterum meque hoc in pectore ponam,
 Aeacide? rursusque tuos dignabere partus?
 An tumidus Teucrosque lares et capta reportans
 Pergama virgineae noles meminisse latebrae? 260
 Quid precer, heu! timeamve prius? quidve anxia mandem,
 Cui vix flere vacat? Modo te nox una deditque
 Inviditque mihi. Thalamis haec tempora nostris?
 Hicne est liber hymen? O dulciora furta dolique,
 O timor! eripitur miserae permissus Achilles. 265
 I, — neque enim tantos ausim revocare paratus, —
 I cautus, nec vana Thetin timuisse memento,
 I felix nosterque redi. Nimis improba poseo.
 Iam te spectabunt lacrimis planctuque decorae
 Troades optabuntque tuis dare colla lacertis 270
 Et patriam pensare toris, aut ipsa placebit
 Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.
 Ast ego vel primae puerilis fabula culpae
 Narrabor famulis, aut dissimulata latebo.
 Quin age, duc comitem; cur non ego Martia tecum 275
 Signa feram? tu pensa manu Bacchaeaque mecum
 Sacra, quod infelix non credet Troia, tulisti.
 Attamen hunc, quem moesta mihi solatia linquis,
 Hunc saltem sub corde tene, et concede precanti
 Hoc solum, pariat ne quid tibi barbara coniux, 280
 Ne qua det indignos Thetidi captiva nepotes.'
 Talia dicentem non ipse inmotus Achilles
 Solatur iuratque fidem iurataque fletu
 Spondet, et ingentes famulas captumque reversus
 Ilion et Phrygiae promittit munera gazae. 285
 Inrita ventosae rapiebant verba procellae.
 Exiit implicitum tenebris humentibus orbem
 Oceano prolata dies, genitorque cornuscae
 Lucis adhuc hebetem vicina nocte levabat
 Et nondum excusso rorantem lampade ponto. 290
 Et iam punicea nodatum pectora palla,
 Insignemque ipsis, quae prima invaserat, armis
 Aeaciden — quippe aura vocat cognataque suadent

Aequora, — prospectant cuncti iuvenemque ducomque
 Nil ausi meminisse pavent. Sic omnia visu 295
 Mutatus rediit, oeu numquam Scyria passus
 Litora Peliaco raptus descendat ab antro.

Tunc ex more deis — ita namque monebat Ulixes, —
 Aequeis austrisque litat flactaque sub ipso
 Caeruleum regem tauro veneratur avumque 300
 Nerea; vittata genetrix placata iuvenca est.
 Hic spumante salo iaciens tumida exta profatur:
 ‘Paruimus, genetrix, quamquam haud toleranda iubebas,
 Paruimus nimium, bella ad Troiana ratesque
 Argolicas quaesitas eo.’ Sic orsus et aino 305
 Insiluit penitusque noto stridente propinquis
 Abripitur terris; iamque ardua crescere nubes
 Incipit et longo Scyros decedere ponto.

Turre procal summa lacrimis comitata sororum
 Confessumque tenens et habentem nomina Pyrrham 310
 Pendebat coniux oculisque in carbasa fixis
 Ibat, et ipsa fretum et pappem iam sola videbat.
 Ille quoque obliquos dilecta ad moenia vultus
 Declinat viduamque domum gemitusque relictæ
 Cogitat. Occultus sub corde renasoitur ardor, 315
 Datque locum virtus. Sensit Laertius heros
 Moerentem et placidis aggressus flectere dictis:
 ‘Tene, inquit, magnæ vastator debite Troiae,
 Quem Danaae manet reserato limine bellum,
 Erectumque manet reserato limine bellum, 320
 Callida femineo genetrix velavit amictu
 Commisitque ullis tam grandia furta latebris
 Speravitque fidem? Nimis o suspensa nimisque
 Mater! an haec virtus tacita torperet in umbra,
 Quae vix audito litui clangore refugit 325
 Et Thetin et comites et quos suppresserat ignes?
 Nec nostrum est, quod in arma venis sequerisque precantes;
 Venisses ultro.’ Quem talibus occupat heros
 Aeacides: ‘Longum est, resides exponere causas
 Maternumque nefas; hoc excusabitur euse 330
 Scyros et indecores, fatorum crimina, cultus.

Tu potius, dum lene fretum zephyrisque ferantur
 Carbasa, quae Danais tanti primordia belli,
 Ede; libet iustas hinc sumere protinus iras.
 Hic Ithacus paulum repetito longius orsu: 335
 'Fertur in Hectorea, si talia credimus, ora
 Electus formae certamina solvere pastor
 Sollicitas tenuisse deas, nec torva Minervae
 Ora, nec aetherei sociam rectoris amico
 Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen. 340
 Atque adeo lis ista tuis exorta sub antris
 Concilio superum, dum Pelea dulce maritat
 Pelion, et nostris iam tunc promitteris armis.
 Ira quatit victas; petit exitialia iudex
 Praemia; raptori faciles monstrantur Amyclae. 345
 Ille Phrygas lucos, matris penetralia caedit
 Turrigerae vetitasque solo procumbere pinus
 Praecipitat, terrasque freto delatus Achaeas
 Hospitis Atridae, pudet heu miseretque potentis
 Europae! spoliat thalamos, Helenaque superbus 350
 Navigat et captos ad Pergama devehit Argos.
 Inde dato passim varias rumore per urbes
 Undique inexciti sibi quisque et sponte coimus
 Ultores. Quis enim inlicitis genialia rumpi
 Pacta dolis facilique trahi conubia raptu, 355
 Ceu pecus armentumve aut viles messis acervos
 Perferat? haec et non fortes iactura moveret.
 Non tulit insidias divum imperiosus Agenor,
 Mugitusque sacros et magno numine vectam
 Quaesiit Europei aspernatusque Tonantem est 360
 Ut generum. Raptam et Scythico de litore prolem
 Non tulit Aeetes, ferroque et classe secutus
 Semideos reges et ituram in sidera puppim.
 Nos Phryga semivirum, portus et litora circum
 Argolica incesta volitantem puppe feremus? 365
 Usque adeo nusquam arma et equi fretaque invia Graiis?
 Quid si nunc aliquis patriis rapturus ab oris
 Deidamiam eat viduae a sede revellat
 Attonitam et magni clamantem nomen Achillis?

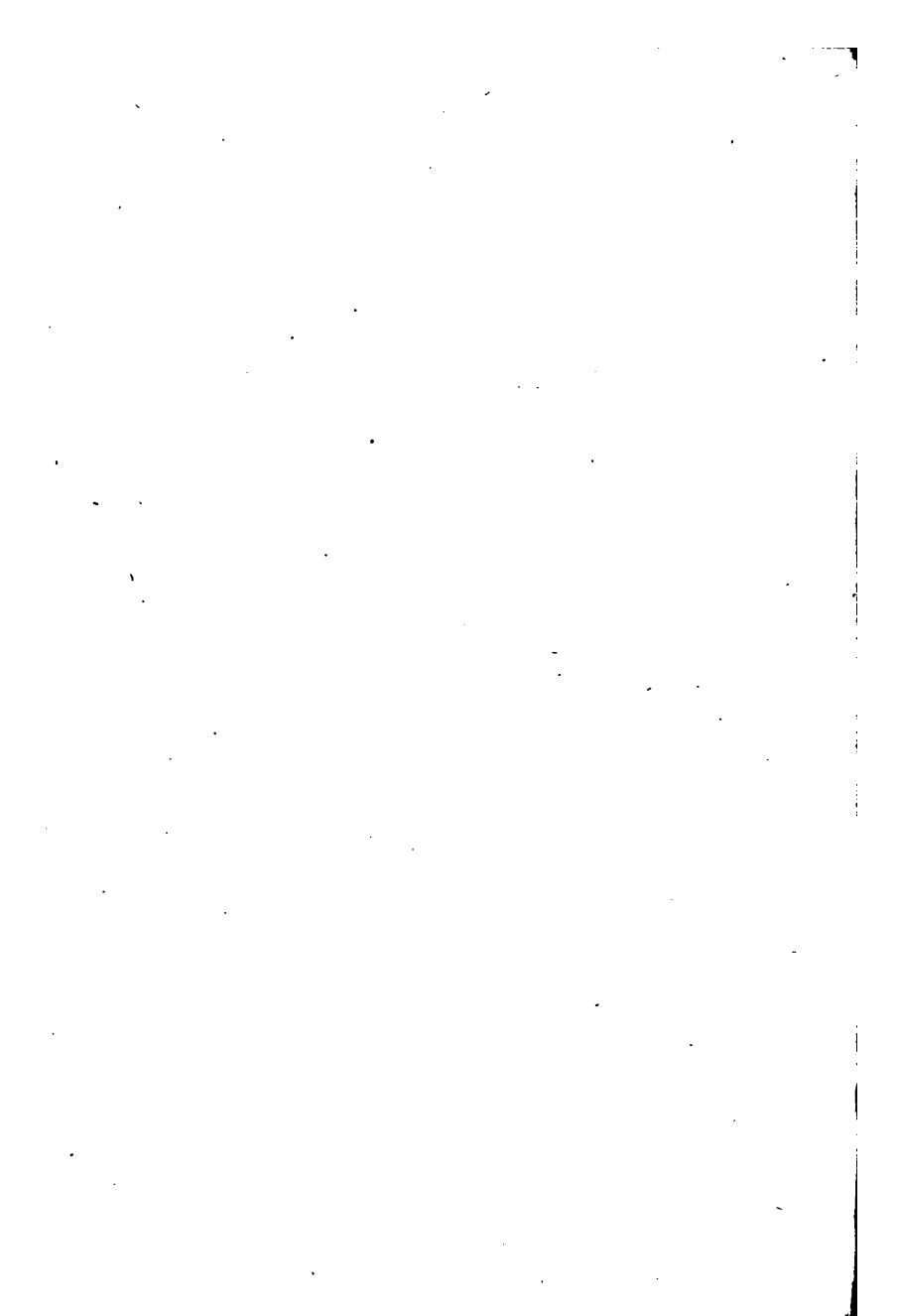
Illius ad capulum rediit manus, et simul ingens Inpulit ora rubor. Tacuit contentus Ulixes.	370
Excipit Oenides: 'Quin, o dignissima coeli Progenies, ritusque tuos elementaque primae Indolis, et valida mox accedente iuventa, Quae solitus laudum tibi semina pandere Chiron, Virtutisque aditus, quas membra augere per artes, Quas animum, sociis multumque faventibus ede: Sit pretium longas penitus quaesisse per undas Scyron et his armis primum intendisse lacertos.'	375
Quem pigeat sua facta loqui? tamen ille modeste Inchoat, ambiguus paulum propierque coacto: 'Dicor et in teneris et adhuc reptantibus annis, Thessalus ut rigido senior me monte recepit, Non ullas ex more dapes habuisse, nec almis Uberibus satiasset famem, sed spissa leonum Viscera semianimesque lupae traxisse medullas. Haec mihi prima Ceres, haec lacti munera Bacchi, Sic dabat ille pater. Mox ire per avia secum Lustra gradu maiore trahens visisque docebat Arridere feris, nec fracta ruentibus undis Saxa nec ad vastae trepidare silentia silvae. Iam tunc hasta manu, iam tunc cervice pharetrae, Et ferri properatus amor durataque multo Sole geluque cutis; tenere nec flexa cubili Membra, sed ingenti saxum commune magistro.	380
Vix mihi bisseos annorum torserat orbis Vita rudis, volucres quum iam praevertere cervos Et Lapithas cogebat equo praemissaque cursu Tela sequi saepe ipse gradu me praepete Chiron. Dum velox aetas, campis admissus agebat Omnibus, exhaustumque vago per gramina passu Laudabat gaudens atque in sua colla levabat. Saepe etiam primo fluvii torpore iubebat Ire super glaciemque levi non frangere planta. Hoc puerile decus. Quid nunc tibi proelia dicam Silvarum et vacuos saevo iam murmure saltus? Numquam ille inbelles Ossaea per avia lynces	385
	390
	395
	400
	405

Sectari, aut timidas passus me cuspide damas
 Sternere, sed tristes turbare cubilibus ursas
 Fulmineosque sues, et sicubi maxima tigris 410
 Aut seducta ingis foetae spelunca leaenae.
 Ipse sedens vasto facta expectabat ab antro,
 Si sparsus magno remearem sanguine; nec me
 Ante nisi inspectis admisit ad oscula telis.
 Iamque et ad ensiferos vicina pube tumultus 415
 Aptabar, nec me ulla feri Mavortis imago
 Praeteriit. Didici, quo Pacones arma rotatu,
 Quo Macetae sua gesa citent, quo turbine contum
 Sauromates falcemque Getes arcumque Gelonus
 Tenderet, et flexae Balearicus actor habenae 420
 Quo suspensa trahens libraret vulnera tortu,
 Inclusum quotiens distringeret aera gyro.
 Vix memorem cunctos, etsi modo gessimus, actus.
 Nunc docet ingenti saltu me iungere fossas,
 Nunc caput aerii scandentem prendere montis, 425
 Quo fugitur per plana gradu, simulacraque pugnae,
 Excipere inmissos curvato umbone molares
 Ardentesque intrare casas peditemque volantes
 Sistere quadriugos. Memini, rapidissimus ibat
 Imbribus assiduis pastus nivibusque solutis 430
 Sperchios vulsasque trabes et saxa ferebat,
 Quum me ille inmissum, qua saevior inpetus undae,
 Stare iubet contra tumidosque repellere fluctus,
 Quos vix ipse gradu totiens obstante tulisset.
 Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis 435
 Et latae caligo viae. Ferus ille minari
 Desuper incumbens verbisque urgere pudorem.
 Nec nisi iussus abii. Sic me sublimis agebat
 Gloria, nec duri tanto sub teste labores.
 Nam procul Oebalios in nubila condere discos 440
 Et liquidam nodare Palen et spargere caestus,
 Ludus erat requiesque mihi; nec maior in istis
 Sudor, Apollineo quam fila sonantia plectro
 Quum quaterem priscosque virum mirarer honores.
 Quin etiam succos atque auxiliantia morbis. 445

Gramina, quo nimius staret medicamine sanguis,
Quid faciat somnos, quid hiantia vulnera claudat,
Quae ferro cohibenda lues, quae cederet herbis,
Edocuit, monitusque sacrae sub pectore fixit
Iustitiae, qua Peliacis dare iura verenda 450
Gentibus, atque suos solitus pacare bifformes.
Hactenus annorum, comites, elementa meorum
Et memini, et meminisse iuvat. Scit cetera mater.?

PUBLIUS PAPINIUS STATIUS.

RECOGNOVIT

GUSTAVUS QUECK.

TOM. II.

T H E B A I S .

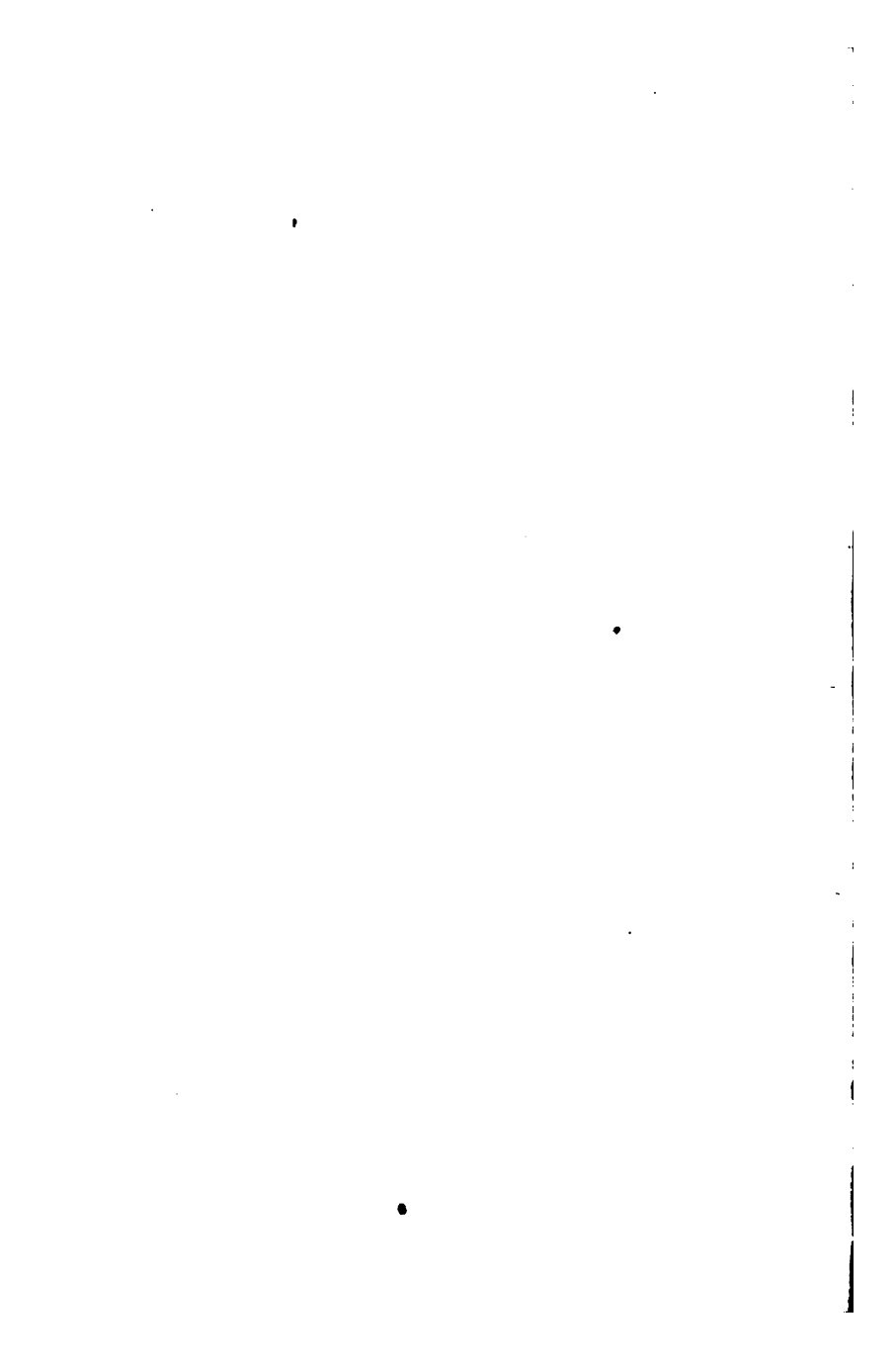

L I P S I A E

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

M D C C C L I V .

•

PRAEFATIO.

Thebaidos Stationae permultos extare codices constat. In bibliotheca Parisiensi quatuordecim asservari dicuntur eius codices his numeris signati: 7936 saeculo XIV. script., ut Hasio videtur, 8051 saec. X., 8052 saec. XII., 8053 saec. XIII., 8054, 8055, 8056, 8057, 8058, 8059, 8060, 8280, 8468, omnes hi saec. XIII., 8061 saec. XIV. Ne aliorum codicum nomina exhibeam, — in indice ab Handio confecto septuaginta septem codd. Thebaidos enumeratos invenio, — eos modo breviter memorabo, quibus ipse usus sum.

Sunt enim apud me quatuor Paris. codd. collationes ab Hasio accurate et plenissime factae, cod. 8051, 8052, 8053, 8055, etiam cod. 8054 collatio ad tres priores libros pertinens. De cod. 8051, olim Puteano (Put.), vide quae ad Achilleida tom. priore dicta sunt; omnium videtur Hasio accuratissimus et certissimus; idem est sine dubio, quem Lindenbrogius iam contulit. In fine libri quarti scriptum est: CODEX IULIANI V. C. (viri clarissimi an consularis?), unde colligi potest, hunc librum Parisinum ab antiquissimo archetypo transcriptum esse. Post hunc optimus videtur cod. 8055 membr. olim Colbertinus (Colb.), praeter Thebaida continens Persii satiras et Senecae tragoedias, accurate et nitidissime scriptus saec. XIII. Codd. 8052 (P α) membr. una Achilleida complectens, 8053 (P β) membr. olim Colbertinus et 8054 (P γ) minoris pretii sunt.

Praeterea usus sum codice Vratislaviensi ex bibliotheca Rhedigerana, scripto saec. XIV., quem Thom. Rhediger ipse in Italia a Petro, Florentino bibliopola, emit; porro tribus codd. Gudeanis membr. (52 = G α , 54 = G β , 146 = G γ), quos Lenzius cum Bipontina contulit; Guelferbyitano (Glf.), quem Passovius contulit; Freisingensi, qui in bibl. Monacensi est,

Lipsiensi membr. saec. XVI., qui servatur in bibliotheca senatoria, utrumque contulerat Lenzius.

Nuperrime novam codicis Cassellani collationem protulit C. F. Weber, professor Marburgensis clarissimus (progr. acad. Marburg. 1853, p. 55), qui p. 6 de hoc libro affert haec: „codex diligentissime et nitidissime literis romanis a compluribus librariis ita scriptus est, ut in quavis pagina lineis distributa triceni versus legantur; literae initiales cuiusque versus invicem sunt vel rubrae vel atrae, primae cuiusque libri vel argumenti literae picturis vel ornamentis distinctae. Omnia sunt magna cum cura exarata, ita ut correctrix manus eius, qui codicem transscripsit, raro appareat, saepius alterius et hic illic tertii, qui errores sane commissos emendaverunt. Totus codex signa et notas habet aetatis, quam subscriptio prae se fert, saeculi undecimi.“ Conf. etiam quae docte ac diligenter exposuit Web. pag. 18—20. Consentit Cass. plerumque cum Lips.

Denique accurate collegi et diiudicavi lectiones librorum, quibus Bernartius, Lindenbrogius, Barthius (Barth. significat optimum illum codicem, quem Barthius saepissime laudat,) usi sunt, et emendationes, quas Heinsius, Gruterus, Gronovius, Marklandus aliique protulerunt.

In scribendi ratione consentiunt plerumque Put. Cass. Lips. Uncis [ ] inclusi, quae suspecta viderentur, signo — notata est parenthesis.

G. Quack.

LIB. I.

Cf. Iani Gruteri suspiciones in Statii Theb. libr. I. cum animadversionibus F. Handii, Ienae 1851.

V. 12. *arcus* revocavi ex Put. Colb. G α , Cass. pr. m.; Vrat. *arcum*. 32. Put. Colb. *Pierio*, sed in Put. superscriptum est alia manu *laurigero*, quod ceteri fere omnes habent. 71. *cedentibus* cum Barthio scripsi, i. e. *recedentibus*; cf. Senec. Oed. 962; infra 427 *oculi cedentes*. 77. a libris nostris hic versus, quem Barthius eiicere vult, non abest. Put. Vrat. *in funere*, cf. Grut. susp. 83. Put. P β , G α , γ *arripui*; Colb. Freisg.

Cass. *abrupi*. 88. Colb. *iactanti*, ceteri omnes *dicenti*, cf. Hand. l. l. 102. *cognatave* scripsi, vide Handium ad silv. I, 2, 160. — 110. *in pectora* plerique libri, cf. Theb. V, 397; IX, 260. — 112. Gronov. coniecit: *tum geminas quatit ira minans*, cf. Hand. l. l. 123. omnes fere libri (Put. Colb. Vrat.) *culmine*. 144. *fulsa* in plerisque libris legitur; cf. Gronov. diatr. 546; Theb. III, 326; in repetitione eiusdem verbi nulla offensio. 158. omnes libri *portu* — *Ibero*, Gruteri coniectura, quam Gronov. secutus est, *porta* — *Ibera*, reiicienda est. 197. Put. Vrat. *imperio*, reliqui omnes *imperis*. 208. omnes fere nostri iique optimi *tecta*, Barth. cod. *templa*. 209. in Put. eadem manu superscriptum *fremunt*. 214. Put. Colb. Barth. *excaturabile*. 215. aliquot *quoadusque*, omnes nostri *exigar*. 222. *est* omitt. Put. Colb. Vrat. Freisg. 227. *imposta mens*: est firma, infixa, non mutabilis, cf. Hand. l. l. 255. alii *restinguas*. 284. omnes *motu*, quam lectionem explicat Handius: ille non ipse dictis graviter laedens haec reddidit, quae tamen animi motu, quo proferebantur, aspera erant. 291. libri *inrevocabile*, unus atque *inrevoc*. 292. plerique *quod*, Vrat. *qua*. 313. Barth. cod. *furtim*, ceteri *furto*. 321. omnes nostri libri *superbus*. 322. Put. Voss. *iam*. 330. *lassumque* in Put. G α , γ , Freisg. Cass.; *lapsusque* in Vrat., *lapsumque* in Colb. P α , β . 340. Put. *pronusque ex aethere nutat*. 347. nostri libri *percussa*. 353. *praesolidat* Handius legi vult cum manuse. 365. vid. Gronov. diatrib. 515. — 384. Put. Vrat. P β *habens*. 396. probabilis videtur Put. et Barth. lectio *fato* — *ducente*. 400. plerique *parenti*. 452. interpunctionem mutandam esse putavi eum Dubnero. 455. vide Gronovii explicationem, diatr. 264; nescio quis iste coeli iniurias atque intempestum Iovem tecto excludere aut vitare prohibuit. 460. interpunctione mutata; *sociare* est infinit. indignantium. Glossat. Lips. addit: *fas non?* 462. multi libri *aborto*. 468. de coniungendis particulis *que* — *aut* — *aut* vide Handium ad Grut. susp.; *que* legitur in libris. 472. in plerisque libris *praemisera*. 486. Put. aliique *annis*, cf. Gron. diatr. 223. — 550. nostri omnes *lassant*. 561. duo *litat*. 569. plerique *caedis*. 571. multi libri: *pubescentibus*, Colb. cum schol. i. e. *pubem ineuntibus*. 604. plerique *divesci*. 613. fere omnes *duro*. 619. haud pauci *plebes*. 623 seq. cf. Gronov.

diatr. 298. — 652. Put. Colb. Vrat. alii *praestabat*. 708. in libris *quae mutant*.

LIB. II.

Vers. 6. Put. Colb. aliique *cludunt*. Versus 37—40. *illic* — *pulsant* desunt in Put. Colb. P α , β , Gud. utroque, Lips., Freisg., sed in plerisque ad marginem manu recentiore applicati. De versuum 35—46 ordine vide Barthium, qui versus ita sese excipere vult: 35, 36, 43, 44, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46. — 44. haud pauci *non audens*. 62. aliquot *meat*. 63. *sui fere omnes, unus suum*, v. Barth. 69. scribit Dubnerus *sed summa T. sed Arc.*, nescio qua librorum auctoritate. 74. plerique libri *ducere*, Vrat. *educere*. 81. Put. alii *ravidus*. 108. plerique *sic fama*, Put. *scit fama*, Colb. Gud. α , γ *superbus*, reliqui *superbit*. 110. plerique *tua*. 138. Barth. *obvertit*. 153. alii (Put. Colb.) *dextra*, alii *atra*. 185 seq. recte iudicat Dubnerus, locum non integrum esse. 209. *haec* in optimis libris. 231. meliores *ruborem*, alii *pudorem*. 232. meliores *tacite*. 258. Put. Colb. *Euippi*, alii *Euhippi*, *Euchippi*, *Eurippi*, *Euphippi*. 268. *persequar* ex optimis libris. 297. quatuor libri *tunc*. 327. aliquot *pectore*, tres *corpore*, Barth. *pectora*. Eodem versu Put. *quercus*, superscr. *vires*; illud commendant Gronov. Heinsius, Barthius; conf. Dubn. ad h. l. Virg. Aen. XII, 104 seq. Luc. II, 603. — 338. omnes libri *iactantia* praeter Put. opt. qui habet *latrantia*, cf. Markl. ad silv. II, 1, 13. — 344. alii *poterisne*. 359. praeferam *demittere*, neque displicet quod Vratisl. habet *in terris*. 386. omnes nostri *ferus*. ad v. 417 sq. conf. Barth. 465. omnes *eras*. 509. Put. Vrat. *frementi*, plerique *trementi*. 512. omnes fere *dirae*, quod aptissimum est. 538. variant libri: *Chromi*, *Chromii*, *Cronii*, *Chthonii*. 541. plerique *tegimen*, nonnulli *tegmen*. 551. Put. *deire*. 556. Barth. et unus e nostris *abscissis*. 573. meliores *confisus*, alii *confessus*. 588. plerique *diffusus*. 593. haud pauci *involvit*. — scripsi *ruentes*, quod habet Put. et iam Gronovio placuit; Colb. P β , G α *ruentum*; Vrat. Cass. P α , G β , γ *cruentis*; Lips. G γ superscr. *ruentis*. 658. nonnulli *timide*. 668. plerique *ast*; Gron. diatr. 463 *attamen*. 712.

tractas i. e. extractas, quod Markl. placuit (cf. epist. ad Stel-
lam, silv. I.), est in Put. G α . 721. inuenio in nonnullis *diuer-*
tis, et paulo ante *velis* pro *venis*. 724. Put. *equarum*.

LIB. III.

Vers. 16. *solidove* habet Barth., in nostris non legitur.
27. *sonant*, ceteri *tonant*. 28. *malit* Barth. Put. Colb. Cass.
56. Put. *qualis bello*. 61. Colb. P β *ira*, Put. *ira* superscr. ea-
dem manu *ore*, Vrat. *ora*. 73. Colb. Put. *gestis*. 100. Put.
Vrat. *si dignum est*. 111. *durent* et 113. *seruet*, quod Barth.
habet, etiam in Colb. et P α legitur. 115. *avia* Barth. Put. 136.
Put. *igne tremens*, in margine manu recentiore *ungue premens*.
163. Put. *numerosaque funera*, superscr. *vulnera*, P α *nume-*
randaque, P β *miseram numerandaque* superscr. *obscuram*;
Lutatius etiam *numerandaque*. — 186. plerique *trepido*, schol.
in Colb. *ipse trepidus*; sed P α et β *tepido*, quod non displicet;
locus tepidus erat, quum tot corpora virorum occisorum pro-
strata fuissent. 202. pro *temerante* coniecit Markl. (silv. II, 6,
80) *temerare*, quod est in P α . 230. Markl. coniectura (silv.
III, 4, 98) *hac nubibus ira* comprobatur Put. optimo, Barth. *sic*
nub. 240. Put. P α *pugnare*. 257. *flamine* Put. Barth. P α , β .
259. Put. *exusti*, P α *iacent exacti*. 391. Colb. P γ *et nunc*.
392. P γ G α *animosaque*. 412. praeter Barth. optimum etiam
Colb. habet *calidis*, superscr. *rosidis*, et G α . 423. omnes *fe-*
rit. 429. Barth. Colb. G α *excitat*. 433. Put. *volentes*, sed
conf. Theb. VII, 82. — 443. in omnibus *amens*; 444. Put. Colb.
G α *novosque*; 445. G β *mentibus*. 454. Colb. Put. Vrat. *pronus*.
478. omnes nostri *aequalis*, conf. Gronov. diatr. p. 337:
aequatus. 488. Cass. P γ , G α , β *summe*, quod Dubnerus re-
cepit. 505. libri nostri et Barth. optimus *planxerit*. 508. Put.
G β *quin*, Colb. Par. γ *qui*. 510. tres libri *stridunt*. 521. Bar-
thium secutus scripsi *Iasoni*. 536. omnes *inexpertio* praeter
Cass.: *inexpleto*. 546. Put. Colb. *furtim in lacr.*, Gud. α *illacr*.
550. omnes *insertasse*. 563. omnes nostri *flebile*, quod recepi.
574. tres *bissenos* — *dies*. 583. Colb. P γ *haerentesque*. 595.
Colb. *motare*. 619. omnes *prorumperere adactus*. 641. Put.
Colb. *metus*. 644. Barth. P β , γ *vestro*. 647. praeter Put.

omnes *scmél.* 656. Put. Colb. G α et Lutatus: *Sidonios ad hostes*, P γ *ad arces*, ceteri et Barth. *urbes*. 660. in nulla nostrorum *Martia*, quod Barth. habet. 665. abest etiam a nostris Barthianum *ventis*. 672. Barth. Colb. G α *flamina*; ibidem Put. Colb. G α *montes*. 674 *obicibus* in duobus. 689. G β , Vrat. Barth. *genialia*. 696. G β , P β , Cass. *tacentis*. 698. Put. *o ubi*. 705. Put. *castae*. 721. Barth. *monet*.

LIB. IV.

Vers. 4. Colb. Cass. G α , β *miseri*. 8. praeter Barth. optimum etiam Put. G α *Aoniae*. 16. Barth. Put. G α Vrat.: *nuptaeque*, Cass. *innuptae*; conf. Theb. III, 114: *at nuptae exanimis puerique aegrique parentes*, contra silv. I, 1, 12: *innuptae puellae*. 27. in verbis distinguendis secutus sum Weberum. versus 29—31. in libris turbati sunt; in Put. v. 31. *stant tamen* etc. deest; in Colb. v. 29. *stant in rupe tamen* etc. manu posteriore inter v. 28. *hinc magna* etc. et v. 31. *stant tamen* etc. insertus, v. 30. *dulce sequi* etc. omnium ultimus scriptus est. In P β ita legitur:

relictis

Stant tamen et nota puppim de rupe salutant,

Dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos;

in Cass. et Vrat. v. 29. deest; quae versuum perturbatio initialium verborum repetitione facta videtur. 36. omnes quos habeo praeter Put. *spoliaverit*; cf. Theb. V, 149, unde communem librorum depravationem videre licet. 41. libri *manipuli*. 54. alii *hic*, alii *hinc*, cf. Handii Tursell. III, 104. — 55. Put. *poto Phleg.*, Barth. *toto*, conf. Handium ad silv. I, 3, 42. — 100. Put. *fraudaverit*, id. 101. *praesentes*. 112. P β , G β Cass. *coronal*. 113. nusquam inveni *noctis*, quod duo Barthiani habent. 130. Put. Cass. G γ *niveum*, Heinsius legi vult *niveum candente*. 131. G γ *tegunt*, ceteri *terunt*. 138. unus *longeque*. 143. Barth. *inde*, quod abest a nostris. 145. Put. cum tribus aliis *dictu*. 156. Colb. G α *aptantur*. 162. tres *auro*. 163. conf. Barth. ad h. l. 171. Put. *nigrescit*; P α cum duobus Barth. et Anglicano *palescit*, ceteri *ignescit*. 183. nonnulli *multos*, recte *mutos*; vita sine cantu dicitur *muta*. 197. Put.

ni; Colb. G β *mi*; P β , Vrat. Cass. G γ *si*. 199. Put. G α , Vrat. *exuerat cultus*, idem in Anglicano legi invenio. 203. plerique vitiose *advertere*. 204. Put. *infandum*; omnes *claudere*. 219. consentiunt cum Barth. optimo Put. G α , Vrat.: *pressasque*. 227. *oloriferi* scripsi cum Put. 241. in Put. videtur legi *patria*, ceteri *putria*. 245. nusquam inveni *frena*, quod ex suo codice affert Barthius. 247. nonnulli *armorum*, 248. plerique *saltus tum*, Cass. *lucos tum*. 255. Put. *abstulit*, 260. Barth. *perculsus*. 264. conf. Markl. ad silv. III, 2, 83. — 276. P α , G α *quos*. 296. scripsi *Aegyptios*, Put. *Aegyptios*, Vrat. Cass. *epitios*, alii *et Pithios*. 302. scripsi: *his cassida crines integit*. 333. fere omnes *hoc*. 339. Barth.: *vos, en, hunc*, quod nusquam inveni. 357. nonnulli *lapsa*. 374. alii *iam et sudare*. 404. praeter Puteanum omnes *saltum*. 410. Put. *salientibus*. 423. Put. Colb. Lips. Cass. *operia*. 434. Put. *patens*; ceteri *patet*. 444. Put. *vivoque*, i. e. vivorum animalium, cf. Theb. V, 162. — 484. cum Barth. consentit Colb. *semine*. 501. alii *divae*, alii *divi*, alii *divos*, Heinsius *diras*; ibid. contra Barthium servavimus *saturavimus*, quod libri nostri habent, Put. *saturavimus*. 505. Put. G α *medicata*, quod recepi. 516. *est* in nonnullis omittitur. 521. cf. Markl. ad silv. III, 1, 110. — 522. omnes nostri *flumina*. 527. Put. Vrat. *torva*. 528. libri variant: *dominisque, dominique, dominaeque*; sequenti v. Cass. Barth. P β , Heins. *super imminet*. 537. Weberi emendatio *ne vulgata* perspicue in Put. G β legitur. 555. quod Lindembrogius edidit: *insequitur geminusque bibit d. v. s.* in Put. et Vrat. legitur. 559. plerique *fossa*. 560. Colb. Barth. *cupiunt*, Put. *sitis exhaurire* (?). 568. emendatio Barth. *et Stygios super usque l.* est in P β . 625. tres *tingit*. 630. Put. P β G γ *adhibete*. 644. nonnulli *vincit*. 645. alii *relinquit*. 671. Put. *ex longo*. 687. in meis non inveni *arentes*. 688. Put. *praecipuam Nemeen*, alii *praecipue*, Vrat. *praecipuus*. 697. tres *tenuis*. 698. alii *exaruit*, alii *evanuit*, cf. infra v. 724. — 702. verba *tenerique in origine culmi inclinatu seges* in Put. et Cass. desunt, in Colb. ad marg. scripta. 712. Put. G α , Vrat. Glf. *advolvens*, alii *adverrens*, alii *adverrens*. 715. in Lips. septem versus, qui alieni videntur esse, inserti sunt. 739. Put. *pararat*. 743. nonnulli *nec laeta (leta)*. 747. *non* in Bipont. deest; desunt in Put. verba *quae laeta* —

aquas. 754. Put. Colb. *Gα*, Vrat. *aspera.* 789. alii *clamore.* 811. alii *in cursibus.* 818. Put. *ab imis.* 826. alii *quantum.* 827. Pβ ad marg. *clara.* 833. alii *reportat.*

LIB. V.

1. Complures libri vitiose *alvum*, Put. *althum.* 11. consentit cum libris Barth. Put.: *deprenta.* 13. omnes nostri *fugaci*, nullus *sagaci*; neque *quicumque*, neque *vitam* v. 20 et 21 invenio. 34. *nam* habent Put. Cass. Gβ. 78. libri *Edonias*, unus falso *edomitas.* 83. praeter Barth. etiam Put. Pα *in lacrimis*; conf. praeterea Markl. ad silv. I, 2, 49. — 95. haud displicet Barth. lectio: *arrecta comas aciemque offusa.* 96. nostri *deiectam* (Barth.) non afferunt. 103. omnes nostri *effari sine est.* 113. Barth. Put. Colb. *Gγ cui coniuge*; Cass. *thalamis.* 158. omnes fere nostri *admovet iras*, unus *aras*; *ignes*, quod Barth. affert, non invenio. 192. Put. *quaeque.* 199. Pα et Gruteri codd. quatuor *implicito* („nam impliciti erant somno“). 217. Pα Glf. *solvit sua brachia.* 224. libri *thorosque*, Put. *torvosque.* 228. Put. *fixerat*, 229. Cass. Pβ *cum.* 274. Pα, Gα, Glf. *absciderant.* 290. omnes fere nostri libri *fit modus.* 293. Put. *nitente*, quod Behotius affert; *sed et* in omnibus, Lips. *sedet.* 304. Colb. Cass. Pα, β, Gα *exturbare.* 315. Put. Gα *velamina.* 336. Colb. aliique *ostia*, Pβ *hostia*, unde fortasse *hospita* ortum est, conf. VI, 328 *ostia ponti.* 346. Put. *primi*, ceteri *primum*, non necessaria Marklandi emendatio (silv. V, 3, 138) *oraque ponti.* 361. Put. Colb. aliique *aberant terris.* 377. *austros* recepi ex Put. Cass. Pβ, Gβ. 386. Colb. *ustaeque*, Vrat. *usteque*, cf. Theb. X, 532 *nigra sudes*, Virg. Aen. VII, 524 *pracusta.* 387. nusquam in meis invenio *mixta*, nec 389. *stabula.* 454. Barth. Put. Pβ *cineres*, 458. alii *generastis.* 462. Colb. Gα, β *celebratur*, Vrat. *clamatur.* 466. Put. *datur.* 470. cum Barth. consentit Put. et Vrat. *adversi.* 498. alii *abripit.* 510. Put. Colb. *fronti.* 562. Put. Colb. Gα, β *ducis.* 564. Put. Colb. *avia.* 602. Put. Vrat. *iam stupet imp.* 651. Pα, β, Cass. *advehit.* 658. alii *cito.* 668. Put. *mitius.* 674. cf. Gron. diatr. 520 et Theb. VII, 179. — 676. Colb. Cass. Pβ *timidone.* 677. Vrat. *pavida.* 688. optimi libri *haec.* 703. nonnulli *ecce est.* 721. Put. Cass. Pα, Gα, β *inruerant.* 745. Put. *recedas.* 750. alii *nec — nec.*

LIB. VI.

20. Aliquot *laccessant*. 23. duo cum gloss. *ausae sunt*. versus 51, 52 et 53 in Put. desunt. 70. Put. Colb. Barth. alii-que *rogo*, conf. Gronov. diatr. p. 174. — 71. omnes nostri *funere*. 74. Colb. Cass. P β *phaleras*. 79. nihil mutavi, sed desunt versus 79—83 in Put., in eodem libro desunt 88 et 89. — 90. Put. Colb. Cass. *incaedua*. 97. fortasse legendum est *nidoque*. 104. Colb. Cass. G α *odor^a in vulnere*. 117. Put. Cass. Vrat. *gerebant*. 161. Cass. P β , G β *et illam*. 175. *funere* in nullo meorum. 185. Colb. *inmutuit*, ceteri *obmutuit*. 191. P β *nunc*. 201. *est* omittitur in nonnullis. 214. Put. Cass. Colb. G α , β *surgit*. — Septem versus 227—233 alieni sunt a loco; in Put. Colb. Cass. P α , β , G α , Glf. Lips. Freisg. desunt, in Vrat. distincte ac plene leguntur. 274. tres *recubans sine que*. 284. Colb. G α *pressatque*, ceteri *prensatque*. 292. vide Gron. diatr. 596. — 296. Vrat. *inclita*. 308. Vrat. *omnisque assuerat*, quod etiam in Put. esse videtur; Cass. *omnisque*. 324. *form. cautus*. 331. Colb. P α , Barth. *niveis*. 334. Glf. *credo equidem*. 359. Vrat. *pios*, Colb. *cantabat*. 372. tres *Phoebi*. 446. Put. Colb. Cass. P α , β , G α *ab orbe*. 481. unus *presso*, conf. Markl. ad silv. I, 2, 45. — 483. Put. *ignes*. 492. duo *favoris*. 511. P α , β , Cass. *ad cursum*. 524. libri *incredulans cecum (cerum, cetum, scerumque)*, versus nobis supposititius videtur. 536. plerique *notantur*. 563. conf. Barthium ad h. l. et Theb. VII, 267. — 573. antiqua lectio in Put. *ahuitque in corpore victus*. In Vrat. desunt versus 575—707. — 589. plerique libri *extimulant*. 593. Put. Colb. P α , G α , β *ut ruit*. 599. libri fere omnes *infausti*. 613. quinque libri *ostenditur*. 620. alii *discedere*, alii *descendere*. 631. Colb. P β *parent*. 645. Put. P α , G α , Barth. opt. *vadit*. 699. *Maia create*. 701. nonnulli *nullo*. Versus 719—21 in Colb. P α , β , G α , β , Cass. Lips. Freisg. non leguntur; de Puteano pro certo affirmare non possum. 731. Colb. *teneri*, Put. *timeri*, reliqui *tueri*; cf. Gron. diatr. p. 168; Markl. silv. II, 1, 168. — 795. complures *aversus*. 800. omnes fere *signum de puppe datum*, vide Barth. ad h. l. 811. Put. Cass. alii-que *ossa*. 830. plerique *Pales*, conf. Achill. II, 441. — 851. unus *curva*. 923. Put. Vrat. *recinebant*.

LIB. VII.

15. Cass. Vrat. *Inachidas*. 19. Pα Barth. *busta*. 38. Put. Colb. Cass. Pβ *aurea*; haud raro apud poetas *palla* dicitur *aurea* vel *aurata*. 70. quod affert Barth. *laetos*, non invenio. 85. Colb. *lenior*, cf. Dubnerum ad h. l. 86. complures *relinquit*, nullus *redit*. 88. in Put. loco verbi *carinis*, quod omissum est, adscriptum est *quiescunt* (eodem stilo, perveteri atramento). 104. Colb. Cass. *volebat*, vide Bernatium. 110. Put. Vrat. *animoque avertere vires*; idem Heinsius ex libris. 112. Put. *quamcumque*, Vrat. *quascumque velit*. 122. Put. *exiliere*. 134. nostri *concussit* et *plausit*. 158. Pβ Cass. *iaculatum*. 177. nostri *ruimus*. 222. Pα *animumque*. 240. Colb. Pα, β, Vrat. *contra*. 260. nusquam in meis libris invenio *silvis*; Pβ *ingis*, ceteri *lucis*; Colb. *consertissima*. 269. Put. Colb. *Macetum vibrabant*, Cass. *macedum*. 271. Colb. Cass. suprascr. *pubes*. 279. Put. Colb. *lyram galea*, Cass. *liram in gal.*; in loco interpungendo secutus sum Bernartium. 284. libri *hormie*. 290. Put. *loquenti*, cf. Barth. 297. Pβ Cass. *laphitaona*. 300. *et* in nonnullis deest. 312. Pα *corpora*. 324. Put. Cass. *vix tonitru*. 331. *et* legitur in quibusdam. 334. duo *habet pro abit*. 337. Gron. coniecit *pristes*. 342. Put. *alhis*, Cass. *alhuet*. 363. in multis vitiose *voluntas*. 369. Pα *donum*, Pβ *cronin*, Cass. *clonin*; restituit Gronov. 374. omnes nostri *rector*, in Cass. correct. 434. Pα *moneo*. 442. *viderent*, Barth. Cass. 445. libri *instant*. 457. optima lectio cod. Barth. *alios* etiam in Put. legitur. 490. Put. *ecquis*, alii *ei* vel *en*. 511. *delevi et*, quod etiam in Cass. deest. 513. duo *effugit*. 523. duo *vestra*, unus *nostra*. 534. libri *ante oculos*. 553. tres *abit*. 613. vide Dubnerum ad h. l. 622. Barth. *confluxere*, Put. *coniunxere*. 640. Put. Colb. *sternunt*. 654. Barth. secutus scripsi *filo*. 683. *eruptusque* nostrorum librorum scriptura esse videtur, alii *eruptosque*. Heinsius emend. *eructans*, Drakenb. *eruptusque sinu*. 698. Barth. vult *eat*, consentit Gruterus. 727. Colb. *petit*. 733. Put. Colb. *et mihi*. 737. Put. Colb. Vrat. *iactum (iactu)*, Cass. *iaculo — inertem* (pro *in Hersen*), idem Lips. secunda manu. 743. *insestos* Barthium secutus scripsi, libri *infessos*, Put. pro *onus* habet *sonus*. 755. nonnulli libri *terra* et *Menaleus*.

LIB. VIII.

17. Colb. Cass. P β *vastaeque*. 56. Colb. Pa, β , Cass. *pa-tuerunt*, sed recte *tacuerunt*, quod iam Bernartius explicavit. 87. *indecerptus*, quod Barth. proposuit, Dubn. probavit, non inveni; servari potest *interceptus* mutata interpunctione, quod iam in Bernartii editione factum esse video. 110. libri nonnulli vitiose *aperto*. 146. Put. Colb. Pa *tetendit*. 156. Colb. P β , Cass. *ruuntque*, quae est manifesta ex versu antecedente depravatio. 162. duo libri *sibi*, Barth. emend. *tunc ibi quae facies*. 167. Colb. *lavare*, Cass. *lavere*. 175. pro hoc legendum est *heu* vel *haec*. 178. inepta est Barth. lectio *caecis*. 186. alii *vocasti*, sed recte *vacasti*, de structura verbi vide Theb. X, 340 *si non dedecui tua iussa*. 191. nonnulli *hilaris*. 226. Put. Colb. *in tempore*, quod revocavi. 307. tres *viros*. 360. *alveis* scripsi Gronov. secutus; idem in Vrat. 378. notata est in duobus libris lectio *amictu*, conf. Barth. III, 416. — 381. *un-gue* scripsi Markl. secutus, quem conf. silv. II, 1, 143. — 388. Barthii emendatio: *animisque ultra thoracas anhelis conatur (ira)* Heinsii auctoritate adiuvatur. 400. *fumant* recepi ex libris. 416. *funda*, 418 *una in morte* ex libris. 433. Put. *ultra*. Heinsius legi vult: *hastam ultra pectus euntem (Ne pudor) in tergo*. 444. Put. *praegrediens*. 447. in omnibus nostris deest. 458. duo *Cadmeius heros*. 520. tres *sensit*. 523. alii *nec pudet*. 549. P β , Cass. *Corymbus*. 551. Put. Colb. P β *positis*, conf. Bernart. 558. *aversatus* legendum esse post Bernart. censet Dubn., sed iam in Put. optimo Cass. Lips. ita legitur; legit etiam Heinsius explicans: *dedignatus*. 564. conf. Markl. silv. I, 2, 45. — 571. scripsi *in faciles*, quod probat Heinsius. 597. Pa *pugnacis*. 767. conf. IV, 52.

LIB. IX.

36. *deriguit* Cass. Lips. 45. libri praeter Put. *absistunt*. 60. *hunc*, quod Barth. praefert, nusquam inveni. 64. Colb. P β *mactasti*. 80. solus Cass. *voluptas*. 89. Cass. Pa *parma*. 95. Bernart. coniec. *euicit*. 123. Cass. *turma*. 148. Colb. Pa, β , Cass. *recensens*. 199. libri nostri *hostesque*. 221. Put. Cass.

tremescunt. 258. Vrat. *e fluvio.* 291. libri *Thebaeumque.* 358. Colb. *Pa ille.* 397. libri praeter Put. *busta*, conf. IX, 518; Markl. silv. III, 2, 142. — 419. Cass. *Pa*, Colb. *ulmis.* 474. Put. Colb. *tenent.* 480. *trieterica* scripsi Heinsium et Barthium secutus; legitur perspicue in Cass. 482. in aliis libris *mole.* 501. lectio *passurum* suspecta videtur; Gronov. *prensurum*, Barth. *passa virum.* 523. libri *flata.* 561. pro *ipsius* Markl. legendum esse censet *Hypseos*, cuius vestigia in libro Freising. sunt; deinde Barth. coniecit *exanimum quatiens.* 591. quod Barth. probat: *vix radiis locus* omnino abest a nostris libris. 599. cf. silv. I, 4, 110. — 616. Put. aliique libri *animo*; sed conf. supra v. 570 *somnum.* 626. Put. Colb. *dura (dura).* Desunt in Put. et Vrat. versus 648 et 649. — 701. Put. *frementes*; Colb. *Pa trementes*, sed P β *micantes*, Cass. vitiose *meantes.* 715. Put. Colb. *in proelia.* 731. Put. Colb. Vrat. *decidit*, sed conf. v. 770. — 749. ex libris scripsi *sinistro.* Put. *Pa callida.* 760. deest in quatuor libris, conf. Weberi sententiam de hoc loco. 770. Cass. Vrat. *nusquam*, Put. *numine* pro *vulnere.* 801. *vultu*, quod Gronov. coniecerat, confirmant Put. P β . 840. tres libri *evicta*, conf. III, 558. — 847. probabilis est Gronovii coniectura: *Aepitiquae duces Thelpusaeaeque phalanges*; Put. Vrat. *Delphus* —, Colb. *Pa Telepheaeeque*, Cass. *tegeeeque.* 872. quod Put. Colb. 891. servavi vulgatam, quamquam omnes libri *capesse.* 903. tres *busta.*

LIB. X.

33. libri *vigilem flammam.* 34. Colb. *nullus.* 46. Colb. Cass. *Pa agnae.* 83. cf. silv. V, 4, 19. Desunt versus 100—105 *mille* — *imago* in Colb. Cass. Vrat. *Pa, β* , Freisg. Lips. Barth., leguntur in Put. 104. lege *tecti*, nisi *tectum* pro *tectorum* MAVIS. 107. scripsi *stipatos* Barth. secutus; tres libri *tapetis.* 112—117. desunt in omnibus nostris praeter Put. 123. tres *percussus.* 129. alii *iura.* 160. alii *recens*, 167. alii *tendit.* 205. libri nostri *non vanae.* 210. tres *suade.* 218. Put. Colb. *Pa*, Cass. Lips. *solus eo atque adeo venit.* 293. alii *optat*, 295. duo *mallet.* 305. alii *Palmenus*, Gronov. conii. *Ialmenus.* 311. Colb. Put. *α perturbat.* 326. duo *noctis.* 385. recepi *animis-*

que, quod in plerisque est. 456. Cass. *magnum*, quod placet; Put. pro *novus* habet *tunc*. 470. P α , Cass. *lactis*; cf. Barth. 510. Vrat. expresse *ialmenides*, cf. Gronov. ad X, 305. — 536. Cass. P β *pharetrae*. 551. libri *lata*. 602. Barthium secutus *rubore* posui. 669. Put. *audet* — *certatim*. 683. nostri omnes *fessum*. 714. alii i *Danaas*. 734. Cass. Lips. *Actiona*, Vrat. *Athiona*; *Aechion* VI, 465. — 781. omnes *nam*. 788. Heinsium secutus scripsi *solutos*. 796. *notavi* retinendum esse duxi; Colb. P α , Vrat. *novavi*. 886. plerique *infestante*. 906. Colb. P α β , Cass. *turres*; Put. Vrat. Barth. *thalamos*. 920. Put. *pallent*. 932—934. in Put. Cass. Freis. Lips. plane desunt, in Colb. P α β , Vrat. leguntur sic ut versus 931. *quo ruat* positus sit post v. 934. *conatus* etc.; in Colb. praeterea deest v. 931, in P β 934; sine dubio spurii habendi sunt. 938. nonnulli *o si*. 939. Put. Colb. *sperare*.

LIB. XI.

22. *aut* ante *hostiles* deest in Cass. Colb. Quod Lindenbrogius coniecit, legitur P α : *nec turmae hostiles ferrum aut m. t.* 33. Put. *tumultus*. 46. Put. Colb. *astris*; iidem libri 45. *expirat*, 49. *culmine*. 59. Put. Colb. P α *fidit*. 68. Put. Colb. Vrat. *respexit*. 131. Colb. Cass. *parcere coelo*. 153. *in* ante *sanguine* in plerisque deest. 158. Colb. *propriamque*; coniecerunt viri docti *privamque*. 168. *supplicium* ob metrum scripsi, legitur in Cass. Vrat. Barth. 177. Put. Vrat. *indefensa*. 186. in nonnullis deest. 199. alii *Phereclis*, *Pericli*. 220. *laetique* ex codd. scriptura (*letique*), iam alii reposuerunt. 254. Put. *efflat*, alii *offert*, i. e. *effert*. 262. Put. Colb. *nos bell. iube*. 272. Put. Colb. P α *potentem*. 274. alii *demissa*, plerique *deiecta*. 285. tres *ararum*. 296. *audis* ex libris. 317. alii *comam* et *vultumque*. 325. libri nostri *intrepidumque*. 363. libri *respice*. 398. *fulsa* posui, conf. I, 144. — 409. alii *pavent*. 429. libri omnes *externos*, scripsi Priscianum secutus *exter honos*; conf. Barth. 471. Cass. P β , Lips. *auxilio templemus*. 547. bene restituit Barth. *hostis*, quod iam in Put. est. 564. Put. P α , Vrat. *pectora*. 588. P β *nigri*, quod Heinsius mavult. 618. libri *praereptaque*, cf. Barth. ad XI, 209. — 647. duo *ligabat*. 661. nullus nostro-

rum librorum habet *moribus*, quod Barthius affert. 668. plerique libri *sed redit*; ibidem *evidentius* reposui ex Put. Cass. conf. II, 175. — 714. Colb. Put. *vivit pro fervet*. 715. Put. Colb. *aspera*, Pa, Vrat. *anacia*, P β , Cass. Lips. *inrita*. 721. plerique *potentibus*; vide Markl. ad silv. IV, 6, 69. — 733. alii *referat*. 737. Put. Colb. Vrat. Cass. *moestosque*; Pa *moestegue*, P β *misericue*. 746. Put. Colb. Pa, Vrat. Lips. Barth. *solutas*.

LIB. XII.

3. Put. Colb. Vrat. *ubi iam*. 11. Colb. P β , Vrat. Cass. *vo-*
cantis. 26. *loquantur* in libris. 40. Put. Colb. *facultas*, iidem
 libri 54. *funere*. 69. *sorti vel forti* scribendum est, conf. XI,
 283. — 72. Put. *magnanimae nimius te*. 90. Put. *minimum lae-*
tanda. 108. aliquot *in pectore*. 140. alii *non pro neve*, 141.
 libri *inani vulnere*. 168. Put. Colb. Vrat. *gelati*, quod recepimus,
 cf. IV, 497. — 176. nostri omnes *hic non*. 191. plerique
versatur. 207. *aufert* scripsi, quod in libris legi videtur. 222.
 omnes *nil corde*. 235. pro *vadi* alii *ruit*, unus *meat*; pro *prae-*
ter et v. seq. alii *praeterit*, alii *fertur et*. 241. Put. Vrat. *comi-*
tis. 245. Put. Colb. Vrat. *incipit*. 352. Vrat. *teneri*. 384. se-
 cutus sum emendationem Barth., quae a librorum scriptura non
 abhorret. 398. omnes libri *sublimem*. 404. alii *fata*. 410.
 plerique *qua*. 423. deest in Put. 445. Put. Cass. *in obsequio*.
 456. libri *ambitur*. 512. Put. Vrat. *huc*. 569. Put. Cass. Vrat.
verrere. 601. Cass. Vrat. *composuit*; iidem libri 622. *Aleus*.
 623. alii *vestitis*. 703. alii *cessat*. 752. Vrat. *tremendo*. 765.
 alii *dementia*. 769. nonnulli *affixit*.

P. PAPINII STATII

T H E B A I D O S

LIBRI XII.

ARGUMENTA

DUODECIM LIBRORUM THEBAIDOS.

EX VETUSTISSIMO CODICE TOLETANO.

Solvitur in primo fratrum concordia libro.
Denegat et foedus repetitaque regna secundus.
Tertius in Thebas inflammat Dorica castra.
In quarto Mavors bello rapit undique Graios.
Quintus et Hypsipyles luctus narratque dolores.
Archemori sextus ludos ad funera ducit.
Septimus obsessas Thebas vatisque sepulcrum.
Occidit octavo Menalippi cuspage Tydeus.
Hippomedonta solo dat nonus et Arcada telo.
Cuspide fulminea decimus Capanea terebat.
Undecimus parili germanos funere iungit.
Ultimus Ogygias dat vincere Thesea Thebas.

EX ALIIS CODICIBUS.

Associat profugum primus Tydeo Polynicen.
Tydea legatum docet insidiasque secundus.
Tertius Haemonidem canit et vates latitantes.
Quartus habet reges ineuntes proelia septem.
Mox Furiae seni quinto narrantur et anguis.
Archemori bustum sexto ludique leguntur.
Dat Graios Thebis et vatem septimus umbris.
Octavo cecidit Tydeus, spes fida Pelasgis.
Hippomedon nono queritur cum Parthenopaeo.
Fulmine percussus decimo Capaneus superatur.

Decipitur cursu puer Arcas postea victor,
 Hippomedon disco laudatur ab agmine iacto.
 Vix rapitur Lacon Capanei caestibus altis.
 Tydeus Agileum superavit agone palaestrae.
 Lex prohibet binos nudo concurrere ferro.
 Ipsi iactanti remeat iactata sagitta,
 [Barth. Vrat. P. α.]

LIB. VII.

Hic Iovis imperio Martem Cyllenius ales
 Excitat in Graios resides; tunc ille furorem
 Instaurat belli ac Thebas ardentibus offert.
 Labdacios tendit lacrimis defendere Liber.
 Antigone e muris sociorum discere vultus
 Exquirit, fidus cui pandit singula Phorbas.
 Mox Iocasta gemens natum Graiosque precatur,
 Ut placidus Thebas ineat fratremque reposcat
 Imperium, Tydeus prohibet sua vulnera narrans.
 Hic Tigrum interitus partes pugnare coegit.
 Bellantem curru Amphiarum telluris hiatus
 Obruit, ingemuitque cadens lucemque reliquit.
 [Barth. Vrat. Cass. versus octavus ultimo loco positus est.]

LIB. VIII.

Tunc graviter superos obiurgat rector Averni
 Ipsumque Amphiarum terret, cui pauca furenti
 Iam tenui voce et pavidus, supplexque profatur
 Coniugis infandae indicium subitamque ruinam.
 Anxius Inachidas vatis dolor angit amissi.
 Sidonii exultant memorantque insignia gentis,
 At Graium proceres similem pietatis honore
 Theodamanta legunt, vatis qui munera servet.
 Hic Thebana phalanx, illic ruit Inacha pubes,
 Vulnera vulneribus geminant funduntque vicissim
 Corpora magna virum; tunc multa in caede furentem
 Tydea delectum telis Tritonia flevit.
 [Barth. Vrat. Cass.]

LIB. IX.

Oeneidae interitu magni Dyrcea iuventus
 Eminet, at Danaï contra pro corpore amici
 Arma ferunt; furit ante alios Cadmeius heros.
 Hic ferus Hippomedon hostes prosternit et instat
 Exanimem rapiens socium, sed imagine falsa
 Luditur; Aonii incumbunt retrahuntque cadaver.
 Tum Ismenon fluvium Thebano sanguine mutat
 Fervidus Hippomedon, tumidoque in gurgite mersus
 Creneam obruncat, moriens simul increpat amnem.
 Mox Dryas mortis stimulis rapit arma superbus,
 Parthenopaeum sternit iacentia tela Dianae.
 Ille cadens Dorcem alloquitur matremque requirit.

[Legitur in Barth. Cass. Vrat.]

LIB. X.

Quatuor afflictis ducibus fiducia belli
 Sidoniis crescit, Graiorum obsidere castra.
 Tunc Iuno mittit, quae somnum concitet, Irin.
 Thebanis subito solvuntur membra sopore.
 Theodamus stimulat nocturna in proelia Graios
 Fata docens; iugulant iacentia corpora ferro.
 Decipit incautos pietas Hopleumque atque Dimanta,
 Oenidae exanimis laeti dum membra reportant.
 Pandere Tiresiam compellunt debita Thebis.
 Tunc patriae vitam largitur sponte Menoecus.
 Mox Capaneus scalis conscendit moenia saevus,
 Fulmine percussus turrin complotitur ardens.

[Barth. Cass. Vrat.]

LIB. XI.

Tunc Capanei ardentis Danaos incendia terrent,
 Castra petunt miseri. Eumenis in tempore belli
 Tisiphone, gentis geminae exaturata cruore,
 Germanae auxilium poscit, fratresque nocentes
 Diversis agitant stimulis. Tunc omina dira
 Horrescit Tyrius ductor; mox Aepitus auctor

Armatum fratrem pulsantem cuspidē portas
Nūnciat; ille celer gaudet rapit inpius arma,
Nec matris lacrimae revocant, nec verba sororis.
Postquam sacrilegis telis conflixus uterque,
Deflevit pietas fratrum miserata ruinam,
Oedipoden Creon Thebanis moenibus arcet.

[Barth. Cass. Vrat.]

LIB. XII.

Alterno postquam ceciderunt vulnere fratres,
Moxque Creon deflens persolvit insta Meneceo
Busta negans victis; at Graias fama perurget
Quaerere clam matres, per campos membra suorum
Vix Argia sui corpus Polynicis amati
Reperit; Antigone Eteoclis funera quaerens
Advenit, ignarae communia funera plangunt.
Succensusque rogos flammis communibus ardet,
Theseaque Evadne constante voce precatur,
Iret ut ad Thebas vindex aliosque triumphos.
Mox ille infrendens optatque vocatque Creonta,
Quem sternit telo Graiorumque inmolat umbris.

[Barth. Cass. Vrat.]

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER I.

Fraternas acies alternaque regna profanis
Decertata odiis sotesque evolvere Thebas,
Pierius menti calor incidit. Unde iubetis
Ire, deae? Gentisne canam primordia dirae?
Sidonios raptus et inexorable pactum 5
Legis Agenoreae scrutantemque aequora Cadmum?
Longa retro series, trepidum si Martis operi
Agricolam infandis condentem proelia sulcis
Expeditam penitusque sequar, quo carmine muris
Iusserit Amphion Tyrios accedere montes, 10
Unde graves irae cognata in moenia Baccho,
Quod saevae Iunonis opus, cui sumpserit arcus
Infelix Athamas, cur non expaverit ingens
Ionium socio casura Palaemone mater.
Atque adeo iam nunc gemitus et prospera Cadmi 15
Praeteriisse sinam: limes mihi carminis esto
Oedipodae confusa domus, quando Itala nondum
Signa nec Arctoois ausim sperare triumphos,
Bisque iugo Rhenum, bis adactum legibus Istrum,
Et coniurato deiectos vertice Dacos, 20
Aut defensa prius vix pubescentibus annis
Bella Iovis. Tuque, o Latiae decus addite famae,
Quem nova maturi subeuntem exorsa parentis
Aeternum sibi Roma cupit: licet arctior omnes
Limes agat stellas, et te plaga lucida coeli, 25
Pleiadum Boreaeque et hiulci fulminis expers,

Sollicitet, licet ignipedum frenator equorum
 Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
 Inprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter aequa
 Parte poli: maneat hominum contentus habenis, 30
 Undarum terraeque potens, et sidera dones.
 Tempus erit, quum laurigero tua fortior oestro
 Facta canam: nunc tendo chelyn. Satis arma referre
 Aonia et geminis sceptrum exitiale tyrannis,
 Nec furiis post fata modum flammisque rebelles 35
 Seditione rogi tumulisque carentia regum
 Funera et egestas alternis mortibus urbes;
 Caerula quum rubuit Lernaeco sanguine Dirce,
 Et Thetis arentes assuetum stringere ripas
 Horrui ingenti venientem Ismenon acervo. 40
 Quem prius heroum, Clio, dabis? inmodicum irae
 Tydea? laurigeri subitosis an vatis hiatus?
 Urget et hostilem propellens caedibus amnem
 Turbidus Hippomedon, plorandaque bella protervi
 Arcados atque alio Capaneus horrore canendus. 45
 Inpia iam merita scrutatus lumina dextra:
 Merserat aeterna damnata nocte pudorem
 Oedipodes, longaue animam sub morte tenebat.
 Illum indulgentem tenebris imaeque recessu
 Sedis inadspectos caelo radiisque penates 50
 Servantem tamen assiduis circumvolat alis
 Saeva dies animi, scelerumque in pectore Dirae.
 Tunc vacuos orbis, crudum ac miserabile vitae
 Supplicium, ostentat coelo manibusque cruentis
 Pulsat inane solum, saevaue ita voce precatur: 55
 'Di, sotes animas angustaque tartara poenis
 Qui regitis, tuque umbrifero Styx livida fundo,
 Quam video, multumque mihi consueta vocari
 Annue, Tisiphone, perversaque vota secunda:
 Si bene quid merui, si me de matre cadentem 60
 Fovisti gremio et traiectione vulnere plantas
 Firmasti, si stagna petii Cyrrhaea bicorni
 Interfusa iugo, possem quum degere falso
 Contentus Polybo, trifidaeque in Phocidos areto

Longaevum implicui regem secutique trementis.	65
Ora senis, dum quaero patrem, si Sphingos iniquae	
Callidus ambages te praemonstrante resolvi,	
Si dulces furias et lamentabile matris	
Conubium gavisus inii noctemque nefandam	
Saepe tuli natosque tibi, scis ipsa, paravi,	70
Mox avidus poenae digitis cedentibus ultro	
Incubui miseraeque oculos in matre reliqui;	
Exaudi, si digna precor, quaeque ipsa furenti	
Subiceres: orbum visu regnisque parentem	
Non regere, aut dictis moerentem flectere adorti,	75
Quos genui quocumque toro; quin ecce superbi	
Pro dolor! et nostro iamdadum funere reges	
Insultant tenebris gemitusque odere paternos.	
Hisne etiam funestus ego? et videt ista deorum	
Ignavus genitor? Tu saltem debita vindex	80
Huc ades et totos in poenam ordire nepotes.	
Indue quod madidum tabo diadema cruentis	
Unguibus arripai, votisque instincta paternis	
I media in fratres, generis consortia ferro	
Dissiliant. Da, Tartarei regina barathri,	85
Quod cupiam vidisse nefas, nec tarda sequetur	
Mens iuvenum; modo digna veni: mea pignora nosces.	
Talia dicenti crudelis diva severos	
Advertit vultus. Inamoenam forte sedebat	
Coccyton iuxta, resolutaque vertice crines:	90
Lambere sulfureas permiserat anguibus undas.	
Ilicet igne Iovis lapsisque citatior astris	
Tristibus exiit ripis. Discedit inane	
Vulgus et occursus dominae pavet. Illa per umbras	
Et caligantes animarum examine campos	95
Taenariae limen petit iaremeabile portae.	
Sensit adesse dies, piceo nox obvia nimbo	
Lucentes turbavit equos. Procul arduus Atlas	
Horruit et dubia coelum cervice remisit.	
Arripit extemplo Maleae de valle resurgens	100
Totum iter ad Thebas, neque enim velocior ulla	
Itque reditque vias cognatave tartara mavult.	

Centum illi stantes umbrabant ora cerastae, Turba minor diri capitis; sedet intus abactis Ferrea lux oculis, qualis per nubila Phoebes Atracia rubet arte labor; suffusa veneno Tenditur ac sanie gliscit cutis; igneus atro Ore vapor, quo longa sitis morbique famesque Et populis mors una venit. Riget horrida tergo Palla, et caerulei redeunt in pectora nodi, Atropos hos atque ipsa novat Proserpina cultus. Tum geminas quatit illa manus, haec igne rogali Fulgurat, haec vivo manus aera verberat hydro.	105
Ut stetit, abrupta qua plurimus arce Cithaeron Occurrit coelo, fera sibila crine virenti Congeminat, signum terris, unde omnis Aechaei Ora maris late Pelopeiaque regna resultant. Audiit et medius coeli Parnassus et asper Eurotas, dubiamque ingo fragor inpulit Oeten In latus, et geminis vix fluctibus obsistit Isthmos. Ipsa suum genetrix curvo delphine vagantem Arripuit frenis gremioque Palaemona pressit.	110
Atque ea Cadmeo praeceps ubi culmine primum Constitit assuetaque infecit nube penates, Protinus attoniti fratrum sub pectore motus Gentilisque animos subiit furor aegraque laetis Invidia atque parens odii metus. Inde regendi Saevus amor, ruptaeque vices iurisque secundi Ambitus inpatiens, et summo dulcius unum Stare loco, sociisque comes discordia regnis. Sic ubi delectos per torva armenta iuvencos. Agricola inposito sociare affectat aratro: Illi indignantes, quis nondum vomere multo Ardua nodosos cervix descendit in armos, In diversa trahunt atque aequis vincula laxant Viribus, et vario confundunt limite sulcos.	120
Haud secus indomitos praeceps discordia fratres Asperat. Alterni placuit sub legibus anni Exilio mutare ducem. Sic iure maligno Fortunam transire iubent, ut scepra tenentem	125
	130
	135
	140

Foedere praecipiti semper novus angeret heres.
 Haec inter fratres pietas erat, haec mora pugnae
 Sola nec in regem perduratura secundum.

Et nondum crasso laquearia fulta metallo,
 Montibus aut alte Graiis effulta nitebant 145
 Atria, congestos satis explicitura clientes.

Non inpacatis regum advigilantia somnis
 Pila, nec alterna ferri statione gementes
 Excubiae, nec cura mero committere gemmas
 Atque autum violare cibis, sed nuda potestas 150

Armavit fratres: pugna est de paupere regno.
 Dumque uter angustae squalentia iugera Dirces
 Verteret aut Tyrii solio non altus ovaret
 Exulis, ambigitur; periit ius fasque bonumque,
 Et vitae mortisque pudor. Quo tenditis iras? 155

Ah miseri! Quid si peteretur crimine tanto
 Limes uterque poli, quem Sol emissus Eoo
 Cardine, quem portu vergens prospectat Ibero,
 Quasque procul terras obliquo sidere tangit
 Avius aut Borea gelidas madidive tepentes 160

Ignem Noti? Quid si Tyriae Phrygiaeque sub unum
 Convectentur opes? loca dira arcesque nefandae
 Suffecere odio, furtisque inmanibus emptum est
 Oedipodae sedisse loco. Iam sorte carebat
 Dilatus Polynicis honos. Quis tum tibi, saeve, 165

Quis fuit ille dies, vacua quum solus in aula
 Respiceres ius omne tuum cunctosque minores,
 Et nusquam par stare caput? Iam murmurata serpunt
 Plebis Echioniae, tacitumque a principe vulgus
 Dissidet, et, qui mos populis, venturus amatur. 170

Atque aliquis, cui mens humili laesisse veneno
 Summa, nec inpositos unquam cervice volenti
 Ferre duces: 'Hancne Ogygiis, ait, aspera rebus
 Fata tulere vicem? totiens mutare timendos,
 Alternoque iugo dubitantia subdere colla? 175

Partiti versant populorum fata, manuque
 Fortunam fecere levem. Semperne vicissim
 Exulibus servire dabor? tibi, summe deorum

Terrarumque sator, sociis hanc addere mentem
 Sedit? An inde vetus Thebis extenditur omnia, 180
 Ex quo Sidonii nequicquam blanda iuveni
 Pondera Carpathio iussus sale quaerere Cadmus
 Exul Hyanteos invenit regna per agros,
 Fraternasque acies foetae telluris hiatu
 Augurium seros dimisit ad usque nepotes? 185
 Cernis, ut erectum torva sub fronte minetar
 Saevior assurgens dempto consorte potestas.
 Quas gerit ore minas, quanto premit omnia fastu!
 Hicne umquam privatus erit? Tamen ille precanti
 Mitis et affatu bonus et patientior aequi. 190
 Quid mirum? Non solus erat. Nos vilis in omnes
 Prompta manus casus, domitio cuiusque parati.
 Qualiter hinc gelidas Boreas; hinc nubifer Eurus
 Vela trahunt, nutat mediae fortuna carinae.
 Heu dubio suspensa metu tolerandaque nullis 195
 Aspera sors populis! Hic imperat, ille minatur.
 At Iovis imperiis rapidi super atria coeli
 Lectus concilio divum convenerat ordo
 Interiore polo. Spatiis hinc omnia iuxta
 Primaque occiduaeque domus, effusa sub omni 200
 Terra atque unda die; mediis sese arduus infert
 Ipse deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
 Stellantique locat solio; nec protinus ausi
 Coelicolae, veniam donec pater ipse sedendi
 Tranquilla iubet esse manu. Mox turba vagorum 205
 Semideum et summis cognati nubibus amnes
 Et compressa metu servantes murmura venti
 Aurea tecta replent. Mixta convexa deorum
 Maiestate tremunt, radiant maiore sereno
 Culmina et arcano florentes lumina postes. 210
 Postquam iussa quies siluitque extorritus orbis,
 Incipit ex alto — grave et inmutabile sanctis
 Pondus adest verbis, et vesem Fata sequuntur —
 'Terrarum delicta nec exsuperabile Dixis
 Ingenium mortale queror. Quonam usque nocentam 215
 Exigam in poenas? taedet saevire corusco

Fulmine, iam pridem Cyclopum operosa fatiscunt
 Brachia, et Aeoliis desunt incudibus ignes.
 Atque ideo tuleram falso rectore solutos
 Solis equos, coelumque rotis errantibus uri, 220
 Et Phaethonthea mundum squalere favilla.
 Nil actum est, neque tu valida quod cuspide late
 Ire per illicitum pelago, germane, dedisti.
 Nunc geminas punire domos, quis sanguinis auctor
 Ipse ego, descendo. Perseos alter in Argos 225
 Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
 Mens cunctis imposita manet: quis funera Cadmi
 Nesciat et totiens excitam a sedibus imis
 Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrum
 Erroresque feros nemorum et reticenda deorum 230
 Crimina? Vix lucis spatio, vix noctis abactae
 Enumerare queam mores gentemque profanam.
 Scandere quin etiam thalamos hic inpius heres
 Patris et immeritae gremium incestare parentis
 Appetit, proprios monstro revolutus in ortus. 235
 Ille tamen superis aeterna piacula solvit
 Projecitque diem, nec iam amplius aethere nostro
 Vescitur: at nati, facinas sine more! cadentes
 Calcavere oculos. Iam iam rata vota tulisti,
 Dire senex! meruere tuae, meruere tenebrae 240
 Ultorem sperare Iovem. Nova sontibus arma
 Iniciam regnis, totumque a stirpe revellam
 Exitiale genus. Belli mihi semina sunt
 Adrastus socer et superis adiuncta sinistris
 Conubia. Hanc etiam poenis incessere gentem 245
 Decretum; neque enim arcano de pectore fallax
 Tantalus, et saevae periit iniuria mensae.
 Sic pater omnipotens. Ast illi saucia dictis
 Flammato versans inopinum corde dolorem
 Talia Iuno refert: 'Mene, o iustissime divum, 250
 Me bello certare iubes? scis semper, ut arces
 Cyclopum magnique Phoroneos inclita fama
 Sceptra viris opibusque iuvem; licet improbus illic
 Custodem Phariae somno letoque iuvencae

- Extinguas, septis et turribus aureus intres. 255
 Mentitis ignosco toris: illam odimus urbem,
 Quam vultu confessus adis, ubi conscia magni
 Signa tori, tonitrus agis et mea fulmina torques.
 Facta luant Thebae: cur hostes eligis Argos?
 Quin age, si tanta est thalami discordia sancti, 260
 Et Samon et veteres armis excinde Mycenae.
 Verte solo Sparten. Cur usquam sanguine festo
 Coniugis ara tuae, cumulo cur turis Eoi
 Laeta calet? Melius votis Mareotica fumat
 Coptos et aerisoni lugentia flumina Nili. 265
 'Quod si prisca lunt auctorum crimina gentes,
 Subvenitque tuis sera haec sententia curis;
 Percensere aevi senium, quo tempore tandem
 Terrarum furias abolere et saecula retro
 Emendare sat est. Iamdudum ab sedibus illis 270
 Incipe, fluctivaga qua praeterlabitur unda
 Sicanos longe relegens Alpheus amores.
 Arcades hic tua — nec pudor est? — delubra nefastis
 Inposuere locis, illic Mavortius axis
 Oenomai Geticoque pecus stabulare sub Haemo 275
 Dignius, abruptis etiamnum inhumata procorum
 Relliquiis trunca ora rigent. Tamen hic tibi templi
 Gratus honos, placet Ida nocens mentitaque manes
 Creta tuos. Me Tantaleis consistere tectis,
 Quae tandem invidia est? Belli deflecte tumultus 280
 Et generis miserescere tui. Sunt inopia late
 Regna tibi, melius generos passura nocentes.'
 Finierat miscens precibus convicia Iuno.
 At non ille gravis dictis, quamquam aspera motu,
 Reddidit haec: 'Equidem haud rebar te mente secunda 285
 Laturam, quodcumque tuos, licet aequus, in Argos
 Consulerem, neque me, detur si copia, fallit
 Multa super Thebis Bacchum ausuramque. Dionen
 Dicere, sed nostri reverentia ponderis obstat.
 Horrendos etenim latices, Stygia aequora fratris 290
 Obtestor, mansurum et non revocabile verum,
 Nil fore, quo dictis flectar. Quare impiger ales

Portantes præcedere Notos, Cyllenia proles;
 Aera per liquidum regnisque inlapsus opacis
 Dic patruo; superas senior se tollat ad auras 295
 Laius, extinctum nati quem vulnere nondum
 Ulterior Lethes accepit ripa profundi
 Lege Erebi; ferat hæc diro mea iussa nepoti;
 Germanum exilio fretum Argolicisque tumentem
 Hospitiis, quod sponte cupit, procul inpius aula 300
 Arceat, alternum regni infatus honorem:
 Hinc causae irarum. Certo reliqua ordine ducam.

Paret Atlantiades dictis genitoris, et inde
 Summa pedum prope plantaribus inligat alis,
 Obnubitque comas et temperat astra galero. 305
 Tum dextrae virgam inseruit, qua pellere dulces
 Aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
 Tartara et exangues animare adsueverat umbras.
 Desiluit, tenuique exceptus inhorruit aura.
 Nec mora, sublimes raptim per inane volatus 310
 Carpit, et ingenti designat nubila gyro.

Interea patriis olim vagus exul ab oris
 Oedipodionides furto deserta pererrat
 Aoniae. Iam iamque animis male debita regna
 Concipit, et longum signis cunctantibus annum 315
 Stare gemit. Tenet una dies noctesque recursans
 Cura virum, si quando humilem decedere regno
 Germanum et semet Thebis opibusque potitam
 Cerneret, hac ævum capiat pro luce pacisci.
 Nunc queritur cœn tarda fugae dispendia, sed mox 320
 Attollit flatus ducis, et sedisse superbus
 Deiecto iam fratre putat: spes anxia mentem
 Extrahit et longo consumit gaudia voto.

Tunc sedet Inachias urbes Danaëciaque arva
 Et caligantes abrupto sole Mycenae 325
 Ferre iter inavidum, seu prævia ducit Erinys,
 Seu fors illa viae, sive hæc inmota vocabat
 Atropos. Ogygiis ululata furoribus antra
 Deserit et pingues Baccheo sanguine colles.

Inde plagam, qua molle sedens in plana Cithæron 330

Porrigitur lassumque inclinat ad aequora montem,
 Praeterit. Hinc arcte scopuloso in limite pendens
 Infames Scyrone petras Scyllaeaque rura
 Purpureo regnata seni mitemque Corinthon
 Linquit, et in mediis audit duo litora campis. 335
 Iamque per emeriti surgens confinia Phoebi
 Titanis, late mundo subvecta silenti
 Rorifera gelidum tenuaverat aera biga.
 Iam pecudes volucresque tacent, iam somnus avaris
 Inserpit curis pronusque per aera nutat, 340
 Grata laboratae referens obliviae vitae.
 Sed nec puniceo reditorum nubila coelo
 Promisere iubar, nec rarescentibus umbris
 Longa repercusso nituere crepuscula Phoebo.
 Densior a terris et nulli pervia flammae 345
 Subtextit nox atra polos. Iam claustra rigentis
 Aeoliae percussa sonant, venturaque rauco
 Ore minatur hiems, venti transversa frementes
 Confligunt axemque emoto cardine vellunt,
 Dum coelum sibi quisque rapit. Sed plurimus Auster 350
 Inglomerat noctem et tenebrosa volumina torquet
 Defunditque imbres, sicco quos asper hiatu
 Persolidat Boreas; nec non abrupta tremiscunt
 Fulgura, et attritus subita face rumpitur aether.
 Iam Nemeae, iam Taenareis contermina lucis 355
 Arcadiae capita alta madent; ruit agmine facto
 Inachus, et gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
 Pulverulenta prius calcandaque flumina nullae
 Aggeribus tenuere morae, stagnoque refusa est
 Funditus et veteri spumavit Lerna veneno. 360
 Frangitur omne nemus: rapiunt antiqua procellae
 Brachia silvarum, nullisque adspecta per aevum
 Solibus umbrosi patuere aestiva Lycaei.
 Ille tamen modo saxa iugis fugientia ruptis
 Miratur, modo nubigenas e montibus amnes 365
 Aure pavens passimque insano turbine raptas
 Pastorum pecorumque domos. Non segnius amens
 Incertusque viae per nigra silentia vastam

Haurit iter: pulsat metus undique et undique frater.
 Ac velut hiberno deprensus navita ponto, 370
 Cui neque temo piger neque amico sidere monstrat
 Luna vias, medio coeli pelagique tumultu
 Stat rationis inops, iam iamque aut saxa malignis
 Expectat submersa vadis, aut vertice acuto
 Spumantes scopulos erectae incurrere prorae. 375
 Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros
 Accelerat, vasto metuenda umbone ferarum
 Excitens stabula, et prono virgulta refringit
 Pectore; dat stimulos animo vis moesta timoris,
 Donec ab Inachiis victa caligine tectis 380
 Emicuit lucem devexa in moenia fundens
 Larissaeus apex. Illo spe concitus omni
 Evolat; hinc celsae Iunonis templa Prosymnae
 Laevus habet, hinc Herculeo signata vapore
 Lernaei stagna atra vadi, tandemque reclusis 385
 Infertur portis, actutum regia cernit
 Vestibula; hic artus imbri ventoque rigentes
 Proicit ignotaeque acclinis postibus aulae
 Invitat tenuous ad dura cubilia somnos.
 Rex ibi tranquillae medio de limite vitae 390
 In senium vergens populos Adrastus habebat,
 Dives avis et utroque Iovem de sanguine ducens.
 Hic sexus melioris inops, sed prole virebat
 Feminea, gemino natarum pignore fultus.
 Cui Phoebus generos — monstrum exitiabile dictu! 395
 Mox adaperta fides — aevo ducente canebat
 Setigerumque suem et fulvum adventare leonem.
 Haec volvens non ipse pater, non docte futuri
 Amphiarae vides, etenim vetat auctor Apollo.
 Tantum in corde sedens aegrescit cura parentis. 400
 Ecce autem antiquam fato Calydonia relinquens
 Olenius Tydeus — fraterni sanguinis illum
 Conscius horror agit — eadem sub nocte aopora
 Lustra terit, similesque Notos dequestus et imbres,
 Infusam tergo glaciem et liquentia nimbis 405
 Ora comasque gerens subit uno tegmine, cuius

Fusus humo gelida partem prior hospes habebat.
 Hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam
 Attulit; haud passi sociis defendere noctem
 Culminibus, paulum alternis in verba minasque 410
 Cunctantur; mox ut factis sermonibus irae
 Intumere satis, tum vero erectus uterque
 Exertare humeros nudamque lacessere pugnam.
 Celsior ille gradu proceram in membra simulque
 Integer annorum, sed non et viribus infra 415
 Tydea fert animus, totosque infusa per artus
 Maior in exiguo regnabat corpore virtus.
 Iam crebros ictus ora et cava tempora circum
 Obnixi ingeminant, telorum aut grandinis instar
 Rhiphaeae, flexoque genu vacua ilia tundunt. 420
 Non aliter quam Pisaeo sua lustra Tonanti
 Quum redeunt crudisque virum sudoribus ardet
 Pulvis: at hinc teneros caveae dissensus ephebos
 Concitat, exclusaeque expectant praemia matres.
 Sic alacres odio nullaque cupidine laudis 425
 Accensi incurrunt, scrutatur et intima vultus
 Unca manus penitusque oculis cedentibus instat.
 Forsan et accinctos lateri, sic ira ferebat,
 Nudassent enses, meliusque hostilibus armis
 Lugendus fratri, iuvenis Thebane, iaceres, 430
 Ni rex insolitum clamorem et pectore ab alto
 Stridentes gemitus, noctis miratus in umbris,
 Movisset gressus, magnis cui sobria curis
 Pendebat somno iam deteriore senectus.
 Isque ubi progrediens numerosa luce per alta 435
 Atria dimotis adverso limine claustris
 Terribilem dictu faciem, lacera ora putresque
 Sanguineo videt imbre genas: 'Quae causa furoris,
 Externi iuvenes? — neque enim meus audeat istas
 Civis in usque manus, — quisnam implacabilis ardor 440
 Exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
 Usque adeone angusta dies et triste, parumper
 Pacem animo somnumque pati? Sed prodite tandem,
 Unde orti, quo fertis iter, quae iurgia? Nam vos

Haud humiles tanta ira docet, generisque superbi
Magna per effusum clarescunt signa cruorem.' 445

Vix ea cum mixto clamore obliqua tuentes
Incipiunt una: 'Rex o mitissime Achivum,
Quid verbis opus? ipse undantes sanguine vultus
Adspicis.' Haec passim turbatis vocis amaræ 450

Confudere sonis; inde orsus in ordine Tydeus
Continuat, moesti cupiens solatia casus:
'Monstriferae Calydonis opes Acheloiæque arva
Deserui: vestris hic me ecce in sinibus ingens 455

Nox operit. Tecto coelum prohibere quis iste
Arcuit? an quoniam prior haec ad limina forte
Molitur gressus? pariter stabulare bimembres
Centavros unaque ferunt Cyclopas in Aetna 460

Compositos. Sunt et rabidis iura insita monstribus
Fasque suam: nobis sociare cubilia terrae?
Sed quid ego? aut hodie spoliis gavisus abibis,
Quisquis es, his, aut me, si non effoetus oborto 465

Sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
Oeneos et Marti non degenerare paterno
Accipies.' — 'Nec nos animi nec stirpis egemus,' 465
Ille refert contra, sed mens sibi conscia facti

Cunctatur proferre patrem. Tunc mitis Adrastus:
'Immo agite, et positis, quas nox inopinæque suasit
Aut virtus aut ira, minis, succedite tecto.
Iam pariter coeant animorum in pignora dextrae. 470

Non haec incassum divisque absentibus acta:
Forsan et has venturus amor praemiserit iras,
Ut meminisse iuвет.' Nec vana voce locutus
Fata senex, siquidem hanc perhibent post vulnera iunctis 475

Esse fidem, quanta partitum extrema protervo
Thesea Pirithoo, vel inanem mentis Orestem
Opposito rabidam Pylade vitasse Megaeram.
Tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regem 480

Iam faciles — ventis ut decertata residunt
Aequora, laxatisque diu tamen aura superates
Inmoritur velis, — passi subiere penates.
Hic primum lustrare oculis cultusque virorum

Telaque magna vacat, tergo videt huius inanem Inpexis utrimque iubis horrere leonem, Illius in speciem, quem per Theumesia Tempe Amphitryoniades fractum iuvenilibus annis	485
Ante Cleonaei vestitur proelia monstri. Terribiles contra setis ac dente recurvo Tydea per latos humeros ambire laborant Exuviae, Calydonis honos. Stupet omine tanto	490
Defixus senior, divina oracula Phoebi Agnoscens monitusque datos vocalibus antris. Obtutu gelida ora premit, laetusque per artus Horror iit. Sensit manifesto numine ductos	495
Affore, quos nexis ambagibus augur Apollo Portendi generos, vultu fallente ferarum, Ediderat; tunc sic tendens ad sidera palmas :	500
'Nox, quae terrarum coelique amplexa labores Ignea multivago transmittis sidera lapsu, Indulgens reparare animum, dum proximus aegris Infundat Titan agiles animantibus ortus, Tu mihi perplexis quaesitam erroribus ultro Advehis alma fidem veterisque exordia fati. Detegis : assistas operi tuaque omina firmes. Semper honoratam dimensis orbibus anni	505
Te domus ista colet, nigri tibi, diva, litabunt Electa cervice greges, lustraliaque exta Lacte novo perfusus edet Vulcanius ignis. Salve prisca fides tripodum obscurique recessus :	510
Deprendi, Fortuna! deos.' Sic fatus et ambos Innectens manibus tecta ulterioris ad aulae Progreditur. Canis etiamnum altaribus ignes, Sopitum cinerem et tepidi libamina sacri Servabant, adolere focos epulasque recentes Instaurare iubet. Dictis parere ministri	515
Certatim accelerant; vario strepit icta tumultu Regia, pars ostro tenues auroque sonantes Emunire toros altosque inferre tapetas, Pars teretes levare manu ac disponere mensas. Ast alii tenebras et opacam vincere noctem	520

Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.
 Hic labor inserto torrere exanguia ferro
 Viscera caesarum pecudum, his cumulare canistris
 Perdomitam saxo Cererem. Laetatur Adrastus
 Obsequio fervere domum, iamque ipse superbis 525
 Fulgebat stratis solioque effultus eburno.

Parte alia iuvenes siccati vulnera lymphis
 Discumbunt, simul ora notis foedata tuentur
 Inque vicem ignoscunt. Tunc rex longaevis Acesten —
 Natarum haec altrix eadem et fidissima custos 530
 Lecta sacrum iustae Veneri occultare pudorem, —
 Imperat acciri tacitaque inmurmurat aure.

Nec mora praeceptis, quum protinus utraque virgo
 Arcano egressae thalamo, miserabile visu,
 Pallados armisonae pharetrataeque ora Dianae 535
 Aequa ferunt, terrore minus. Nova deinde pudori
 Visa virum facies: pariter pallorque ruborque
 Purpureas hausere genas, oculique verentes
 Ad sanctum rediere patrem. Postquam ordine mensae
 Victa fames, signis perfectam auroque nitentem 540
 Iasides pateram famulos ex more poposcit,
 Qua Danaus libare deis seniorque Phoroneus
 Assueti. Tenet haec operum caelata figuras:
 Aureus anguicomam praesepto Gorgona collo
 Ales habet, iam iamque vagas, ita visus, in auras 545
 Exilit; illa graves oculos languentiaque ora
 Paene movet vivoque etiam pallescit in auro.
 Hinc Phrygius fulvis venator tollitur alis,
 Gargara desidunt surgenti, et Troia recedit,
 Stant moesti comites, frustra que sonantia lassant 550
 Ora canes umbramque petunt et nubila latrant.

Hanc undante mero fundens vocat ordine cunctos
 Coelicolas: Phoebum ante alios, Phoebum omnis ad aras
 Laude ciet comitam famulumque, evincta pudica
 Fronde, manus, cui festa dies largoque relecti 555
 Ture vaporatis lucent altaribus ignes.

‘Forsitan, o iuvenes, quae sint ea sacra, quibusque
 Praecipuum causis Phoebi obtestemur honorem,

Rex ait, exquirunt animi. Non inscia stasit
 Relligio, magnis exercita cladibus olim 560
 Plebs Argiva litant; animos advertite, pandam.
 Postquam caerulei sinuosa volumina monstri,
 Terrigenam Pythona, deus septem orbibus atris
 Amplexum Delphos squamisque annosa terentem
 Robora, Castaliis dum fontibus ore trisulco 565
 Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
 Perculit, absumptis numerosa in vulnera telis,
 Cyrrhaeique dedit centum per iugera campi
 Vix tandem explicitum, nova deinde piacula caedis
 Perquirens, nostri tecta haud opulenta Crotopi 570
 Attigit: huic primis et pubescentibus annis
 Mira decore pio servabat nata penates
 Intemerata toris. Felix, si Delia nunquam
 Furta nec occultum Phoebosociasset amorem.
 Namque ut passa deum Nemeaei ad fluminis undam, 575
 Bis quinos plena quum fronte resumeret orbis
 Cynthia, sidereum Latonae foeta nepotem
 Edidit; ac poenae metuens — neque enim ille coactis
 Donasset thalamis veniam pater, — avia rura
 Eligit, ac natum septa inter ovilia furtim 580
 Montivago pecoris custodi mandat alendum.
 Non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
 Gramineos dedit herba toros, et vimine querno
 Texta domus; clausa arbutei sub cortice libri
 Membra tepent, suadetque leves cava fistula somnos, 585
 Et pecori commune solum. Sed fata nec illum
 Concessere larem, viridi nam cespite terrae
 Proiectum temere et patulo coelum ore trahentem
 Dira canum rabies, morsu depasta cruento,
 Disicit. Hic vero attonitas ut nuntius aures 590
 Matris adit, pulsus ex animo genitorque pudorque
 Et metus. Ipsa ultro saevis plangoribus amens
 Tecta replet, vacuumque ferens velamine pectus
 Occurrit confessa patri; nec motus et atro
 Imperat, infandum! cupientem occumbere leto. 595
 Sero memor thalami moestae solatia morti,

Phoebe, paras, monstrum infandis Acheronte sub imo
 Conceptum Eumenidum thalamis, cui virginis ora
 Pectoraque, aeternum stridens a vertice surgit
 Et ferrugineam frontem discriminat anguis. 600
 Haec tam dira laes nocturno squalida passu
 Inlabi thalamis, animasque a stirpe recentes
 Abripere altricum gremiis, morsuque cruento
 Divesci et multum patrio pinguescere luctu.
 Haud tulit armorum praestans animique Coroebus 605
 Seque ultro lectis iuvenum, qui robore primi
 Famam posthabita faciles extendere vita,
 Obtulit. Illa novos ibat populata penates
 Portarum in bivio; lateri duo corpora parvum
 Dependent, et iam unca manus vitalibus haeret, 610
 Ferratque unguis tenero sub corde tepescunt.
 Obvius huic latus omne virum stipante corona
 It iuvenis, ferramque ingens sub pectore duro
 Condidit, atque imas animae muerone corusco
 Scrutatus latebras tandem sua monstra profundo 615
 Reddit habere Iovi. Iuvat ire et visere iuxta
 Liventes in morte oculos uterique nefandam
 Proluviem et crasso aequalentia pectora tabo,
 Qua nostrae cecidere animae. Stupet Inacha pubes,
 Magnaque post lacrimas etiamnum gaudia pallent. 620
 Hi trabibus duris, solatia vana dolori,
 Proterere exanimes artus asprosq; molares
 Deculcare genis, nequit iram explere potestas.
 Illam et nocturno circum stridore volantes
 Inpastae fugistis aves, rabidamque canum vim 625
 Oraque sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum:
 'Saevior in miseros fatis ultricis ademptae
 Delius insurgit, summaque bivertiois umbra
 Parnassi residens arcu crudelis iniquo
 Pestifera arma iacit, camposque et celsa Cyclopum 630
 Tecta superiecto nebularum incendit amictu.
 Labuntur dulces animae, mors fila sororum
 Ense metit captamque tenens fert manibus urbem
 Quaerenti, quae causa, duci, quis ab aethere laevus

Ignis, et in totum regnaret Sirius annum. 635
 Idem auctor Pæan rursus iubet ire cruento
 Inferias monstro iuvenes, qui caede potiti.
 Fortunate animi longumque in saecula digne
 Promeriture diem! non tu pia degener arma
 Occulis, aut certae trepidas occurrere morti. 640
 Cominus ora ferens Cyrrhaei in limine templi
 Constitit, et sacras ita vocibus asperat iras:
 'Non missus, Thymbraee, tuos supplexve penates
 Advenio: mea me pietas et conscia virtus
 Has egere vias. Ego sum, qui caede subegi, 645
 Phoebe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
 Et squalente die, nigra quem tabe sinistri
 Quaeris, inique, poli. Quodsi monstra effera magnis
 Cara adeo superis iacturaque vilior orbis,
 Mors hominum, et saevo tanta inclementia coelo est, 650
 Quid meruere Argi? me, me, divum optime, solum
 Obiecisse caput fatis praestabit. An illud
 Lene magis cordi, quod desolata domorum
 Tecta vides, ignique datis cultoribus omnis
 Lucet ager? Sed quid fando tua tela manusque 655
 Demoror? expectant matres supremaque fundunt
 Vota mihi. Satis est: merui, ne parcere velles.
 Proinde move pharetras arcusque intēde sonoros
 Insignemque animam leto demitte; sed illum
 Pallidus Inachiis quis desuper inminet Argis, 660
 Dum morior, depelle globum.' Fors aequa merentes
 Respicit. Ardentem tenuit reverentia caedis
 Latoidem, tristemque viro submissus honorem
 Largitur vitae; nostro mala nubila coelo
 Diffugiunt: at tu stupefacti a limine Phoebi 665
 Exoratus abis. Inde haec stata sacra quotannis
 Sollemnes recolunt epulae, Phoebēiaque placat
 Tempa novatus honos. Has forte invisitis aras
 Vos quae progenies? quamquam Calydonius Oeneus,
 Et Parthaoniae, dudum si certus ad aures 670
 Clamor iit, tibi iura domus; tu pande, quis Argos
 Advenias, quando haec variis sermonibus hora est.'

Deiecit moestos extemplo Ismenius heros
 In terram vultus, taciteque ad Tydea laesum
 Obliquare oculos; tum longa silentia movit: 675
 'Non super hos divum tibi sum quaerendus honores,
 Unde genus, quae terra mihi, quis defluat ordo
 Sanguinis antiqui: piget inter sacra fateri.
 Sed si praecipitant miserum cognoscere curae,
 Cadmus origo patrum, tellus Mavortia Thebe, 680
 Et genetrix Iocasta mihi.' Tum motus Adrastus
 Hospitiis — agnovit enim —: 'Quid nota recondis?
 Scimus, ait; nec sic aversum fama Mycenis
 Volvit iter. Regnum et furias oculosque pudentes
 Novit, et Arctois si quis de solibus horret, 685
 Quique bibit Gangen aut nigrum occasibus intrat
 Oceanum, et si quos incerto litore Syrtes
 Destituunt. Ne perge queri casusque priorum
 Adnumerare tibi: nostro quoque sanguine multum
 Erravit pietas, nec culpa nepotibus obstat. 690
 Tu modo dissimilis rebus mereare secundis
 Excusare tuos; sed iam temone supino
 Languet Hyperboreae glacialis portitor Ursae.
 Fundite vina focus, servatoremque parentum
 Latoiden votis iterumque iterumque canamus.' 695
 'Phoebe parens, seu te Lyciae Pataraea nivosis
 Exercent dumeta iugis, seu rore pudico
 Castaliae flavos amor est tibi mergere crines,
 Seu Troiam Thymbraeus habes, ubi fama volentem
 Ingratis Phrygios humeris subiisse molares, 700
 Seu iuvat Aegaeum feriens Latonius umbra
 Cynthus et assiduam pelago non quaerere Delon:
 Tela tibi longeque feros lentandus in hostes
 Arcus, et aetherii dono cessere parentes
 Aeternum florere genas. Tu doctus iniquas 705
 Parcarum praenosse manus fatumque quod ultra est,
 Et summo placitura Iovi, quis letifer annus,
 Bella quibus populis, mutent quae scepra cometae.
 Tu Phryga submittis citharae, tu matris honori
 Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis. 710

Te viridis Python Thebanaque mater ovaatem
Horruit in pharetris. Ultrix tibi torva Megaera
Ieiunum Phlegyam subter cava saxa iacentem
Aeterno premit accubitu dapibusque profanis
Instimulat, sed mixta famem fastidia vincunt. 715
Adsis, o memor hospitii, Iunoniaque arva
Dexter ames, seu te roseum Titana vocari
Gentis Achaemeniae ritu, seu praestat Osirin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mithram. 720

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
L I B E R II.

Interea gelidis Maia satus aliger umbris
Iussa gerens magni remeat Iovis; undique pigrae
Ire vetant nubes, et turbidus implicat aer,
Nec Zephyri rapuere gradum, sed foeda silentis
Aura poli. Styx inde novem circumflua campis, 5
Hinc obiecta vias torrentum incendia cludent.
Pone senex trepida succedit Laius umbra
Vulnere tardus adhuc; capulo nam largius illi
Transabit costas cognatis ictibus ensis
Inpius, et primas Furiarum pertulit iras. 10
It tamen et medica firmat vestigia virga.
Tum steriles luci possessaque manibus arva
Et ferrugineam nemus adstupet, ipsaque tellus
Miratur patuisse retro, nec livida tabes
Invidiae, functis quamquam et iam lumine cassis, 15
Defuit. Unus ubi ante alios, cui laeva voluntas
Semper et ad superos hinc est gravis exitus, aevi
Insultare malis rebusque aegrescere laotis:
'Vade, ait, o felix, quoscumque vocaris in usus,
Seu Iovis imperio, seu maior adegit Erinys 20
Ire diem contra, seu te furiata sacerdos
Thessalis arcano iubet emigrare sepulcro,
Heu dulces visure polos solemque relictum
Et virides terras et puros fontibus amnes,
Tristior has iterum tamen intrature tenebras.' 25
Illos ut caeco recubans in limine sensit
Cerberus atque omnes capitum subrexit hiatus,

Saevus et intranti populo: iam nigra tumberat
 Colla minax, iam sparsa solo turbaverat ossa,
 Ni deus horrentem Lethaeo vimine mulcens 30
 Ferrea tergemino domuisset lumina somno.

Est locus, Inachiae dixerunt Taenara gentes,
 Qua formidatum Maleae spumantis in auras
 It caput et nullos admittit culmine visus.
 Stat sublimis apex ventosque imbresque serenus 35
 Despicit, et tantum fessis insiditur astris.

[Illic exhausti posuere cubilia venti,
 Fulminibusque iter est; medium cava nubila montis
 Insumpsere latus, summos nec praepetis alae
 Plausus adit colles, nec rauca tonitrua pulsant.] 40
 Ast ubi prona dies, longos super aequora fines
 Exigit atque ingens medio natat umbra profundo.

Interiore sinu frangentia litora curvat
 Taenaros, expositos non audax scandere fluctus.
 Illic Aegaeo Neptunus gurgite fessos 45
 In portum deducit equos, prior haurit arenas
 Ungula, postremi solvuntur in aequora pisces.
 Hoc, ut fama, loco pallentes devius umbras
 Trames agit nigrique Iovis vacua atria ditat
 Mortibus, Arcadii perhibent si vera coloni, 50
 Stridor ibi et gemitus poenarum, atroque tumultu
 Fervet ager, saepe Eumenidum vocesque manusque
 In medium sonuere diem, letique triformis
 Ianitor agricolas campis auditus abegit.

Hac et tunc fusca volucer deus obsitus umbra 55
 Exilit ad superos, infernaque nubila vultu
 Discutit et vivis afflatibus ora serenat.
 Inde per Arcturum mediaeque silentia lunae
 Arva super populosque meat. Sopor obvius illi
 Noctis agebat equos, trepidusque assurgit honori 60
 Numinis et recto decedit limite coeli.

Inferior volat umbra deo, praereptaque noscit
 Sidera principiumque sui; iamque ardua Cyrrhae
 Pollutamque suo despectat Phocida busto.

Ventum erat ad Thebas; gemuit prope limina nati 65

Laius et notos cunctatur inire penates.
 Ut vero excelsis suamet iuga nixa columnis
 Vidit et infectos etiamnum sanguine curras,
 Paene retro turbatus abit; nec summa Tonantis
 Iussa, nec Arcadiae retinent spiramina virgae. 70
 Et tunc forte dies noto signata Tonantis
 Fulmine, praerupti quum te, tener Evie, partus
 Transmisere patri. Tyriis ea causa colonis
 Insomnem ludo certatim educere noctem
 Suaserat; effusi passim per tecta, per agros, 75
 Serta inter vacuosque mero crateras anhelum
 Proflabant sub luce deum; tum plurima buxus
 Aeraque taurinos sonitu vincentia pulsus.
 Ipse etiam gaudens nemorosa per avia sanas
 Impulerat matres Baccho meliore Cithaeron. 80
 Qualia per Rhodopen rabido convivio coetu
 Bistones, aut mediae ponunt convallibus Ossae.
 Illis semianimum pecus excussaeque leonum
 Ore dapes, et lacte novo domuisse cruorem
 Luxus: at Ogygii si quando afflavit Iacchi 85
 Saevus odor, tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum
 Spargere et inmerito sociorum sanguine fuso
 Instaurare diem festasque reponere mensas.
 Nox ea, quum tacita volucer Cyllenius aura
 Regis Echionii stratis allapsus, ubi ingens 90
 Fuderat Assyrii exstructa tapetibus alto
 Membra toro. Pro gnara nihil mortalia fati
 Corda sui! capit ille dapes, habet ille soporem.
 Tunc senior quae iussus agit, neu falsa videri.
 Noctis imago queat, longaevis vatis opacos 95
 Tiresiae vultus vocemque et vellera nota
 Induitur. Mansere comae propexaque mento
 Canicies pallorque suus, sed falsa cucurrit
 Infula per crines, glaucaeque innexus olivae
 Vittarum provenit honos; dehinc tangere ramo 100
 Pectora et has visus fatorum expromere voces:
 'Non somni tibi tempus iners, qui nocte sub alta
 Germani secure iaces, ingentia dudum

Acta vocant rerumque graves, ignave, paratas.
 Tu, veluti magna si iam tollebantibus Austris 105
 Ionium nigra iaceat sub nube magister,
 Inmemor armorum versantisque aequora clavi
 Cunctaris. Iamque ille novis, scit fama, superbit
 Conubiis viresque parat, quis regna capessat,
 Quis neget, inque tua semium sibi destinat aula. 110
 Dant animos socer augurio fatalis Adrastus
 Dotalesque Argi, nec non in foedera vitae
 Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.
 Hinc tumor, et longus fratri promitteris exul.
 Ipse deum genitor tibi me miseratus ab alto 115
 Mittit: habe Thebas, caesumque cupidine regni
 Ausurumque eadem germanum expelle, nec ultra
 Fraternos inhiantem obitus sine sidere coeptis
 Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenae.
 Dixit, et abscedens, etenim iam pallida turbant 120
 Sidera lucis equi, ramos ac vellera fronti
 Diripuit, confessus avum, dirique nepotis
 Incubuit stratis, iugulum mox caede patentem
 Nudat et undanti perfundit valvare somnum.
 Illi rupta quies, attollit membra toroque 125
 Erigitur plenus monstris, vanumque cruorem
 Excutiens simul horret avum fratremque requirit.
 Qualis ubi audito venantum murmure tigris
 Horruit in maculas somnosque excussit inertes:
 Bella cupit laxatque genas et temperat ungues; 130
 Mox ruit in turmas natisque alimenta cruentis
 Spirantem fert ore virum: sic excitus ira
 Ductor in absentem consumit proelia fratrem.
 Et iam Mygdoniis elata cubilibus alto 135
 Impulerat coelo gelidas Aurora tenebras,
 Rorantes excussa comas multumque sequenti
 Sole rubens; illi roseus per nubila seras
 Advertit flammam alienumque aethera tardo
 Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
 Inpleat atque ipsi radios vetet esse sorori, 140
 Quum senior Talaonides aec longa morati

Dircaensque gradum pariterque Acheloius heros
 Corripuere toris. Illos post verbera fessos
 Exceptamque hiemem cornu perfuderat omni
 Somnus: at Inachio tenuis sub pectore regi 145
 Tracta quies, dum mente deos inceptaque versat
 Hospitia, et quae sint generis adscita repertis
 Fata movet. Postquam mediis in sedibus aulae
 Congressi inque vicem dextras iunxere locumque,
 Quo serere arcanas aptum atque evolvere curas, 150
 Insidunt; prior his dubios compellat Adrastus:
 'Egregii iuvenum, quos non sine numine regnis
 Invexit nox dextra meis, quibus ipse per imbres,
 Fulminibus mixtos intempetumque Tonantem
 Has meus usque domos vestigia fecit Apollo; 155
 Non equidem obscuram vobis plebique Pelasgae
 Esse reor, quantis connubia nostra procorum
 Turba petant studiis: geminae mihi namque, nepotum
 Laeta fides, aequo pubescunt sidere natae.
 Quantus honos quantusque pudor, ne credite patri, 160
 Et super hesternas licuit cognoscere mensas.
 Has tumidi solio et late dominantibus armis
 Optavere viri — longum enumerare Pharaeos
 Oebaliosque duces, — et Achaea per oppida matres,
 Spem generis, nec plura tuus despexerat Oeneus 165
 Foedera Pisaeisque socer metuendus habenis.
 Sed mihi nec Sparta genitos nec ab Elide missos
 Iungere fas generos: vobis hic sanguis et aulae
 Iura meae, longo promittitur ordine fati.
 Di bene, quod tales stirpemque animosque venitis, 170
 Ut responsa iuvent: hic durae tempore noctis
 Partus honos, haec illa venit post verbera merces.'
 Audierant, fixosque oculos per mutua paulum
 Ora tenent, visique inter sese ordine fandi
 Cedere. Sed cunctis Tydeus audentior actis 175
 Incipit: 'O quam te parcum in praeconia famae
 Mens agitat matara tuae, quantumque ferentem
 Fortunam virtute domas! Cui cedat Adrastus
 Imperiis? quis te solio Sicyonis avitae

Excitum infrenos componere legibus Argos	180
Nesciat? atque utinam his manibus permittere gentes, Iuppiter aequae, velis, quas Doricus alligat undis Isthmos et alterno quas margine submovet infra! Non fugeret diras lux intercoisa Mycenae, Saeva nec Eleae gement certamina valles,	185
Eumenidesque aliis aliae sub regibus, et quae Tu potior, Thebae, queri: nos vero volentes Expositique animis.' Sic interfatus, et alter Subicit: 'Anne aliquis soceros accedere tales Abnuat? exulibus quamquam patriaque fugatis	190
Nondum laeta Venus, tamen omnis corde resedit Tristitia, affixique animo cessere dolores. Nec minus haec laeti trahimus solatia, quam si Praecipiti convulsa Noto prospectet amicam Puppis humum. Iuvat ingressos felicia regni	195
Omina, quod superest fati vitaeque laborum Fortuna transire tua.' Nec plura morati Consurgunt, dictis impensius aggerat omne Promissum Inachus pater, auxilioque futurum Et patriis spondet reduces inducere regnis.	200
Ergo alacres Argi, fuso rumore per urbem Advenisse duci generos, primisque hymenaeis Egregiam Argian, nec formae laude secundam Deipylon, tumida iam virginitate iugari, Gaudia mente parant; socias it Fama per urbes,	205
Finitimisque agitur agris procul usque Lycaeos Partheniosque super saltus Ephyraeaeque rura. Nec minus Ogygias eadem dea turbida Thebas Insilit, et totis perfundit moenia pennis, Labdaciumque ducem praemissae consona nocti	210
Territat, hospitia et thalamos et foedera regni Permixtureque genus. Quae tanta licentia monstro, Quis furor est? iam bella canit. Diffuderat Argos Expectata dies: laeto regalia coetu	
Atria complentur, species est cernere avorum	215
Cominus et vivis certantia vultibus aera. Tantum ausae perferre manus! Pater ipse bicornis	

In laevum prona nixus sedet Inachus urna.
 Hunc tegit Iasiusque senex placidusque Phoroneus,
 Et bellator Abas indignatusque Tonantem 220
 Acrisius nudoque ferens caput ense Coroebus,
 Torvaeque iam Danaï facinus meditantis imago;
 Exin mille duces. Foribus quum inmissa superbis
 Unda fremit vulgi, procerum manus omnis et alto
 Quis propior de rege gradus, stant ordine primi; 225
 Interior sacris calet, et sonat aula tumultu
 Femineo; casta matres cinxere corona
 Argolides, pars virginibus circum undique fusae
 Foedera conciliant nova solanturque timorem.
 Ibant insignes vultuque habituque verendo 230
 Candida purpureum fusae super ora ruborem
 Deiectaeque genas; tacite subit ille supremus
 Virginitatis amor, primaeque modestia culpae
 Confundit vultus; tunc ora rigantur honestis
 Imbribus, et teneros lacrimae iuvere parentes. 235
 Non secus ac supero pariter si cardine lapsae
 Pallas et asperior Phoebi soror, utraque telis,
 Utraque torva genis flavoque in vertice nodo,
 Illa suas Cyntho comites agat, haec Aracyntho.
 Tunc, si fas oculis, non umquam longa tuendo 240
 Expedias, cui maior honos, cui gratior, aut plus
 De Iove, mutatosque velint transumere cultus,
 Et Pallas deceat pharetras et Delia cristas.
 Certant laetitia superosque in vota fatigant
 Inachidae, quae cuique domus sacrique facultas. 245
 Hi fibris animaque litant, hi cespite nudo,
 Nec minus auditi, si mens accepta meretur
 Ture deos, fractisque obtendunt limina silvis.
 Ecce metu subito, Lachesis sic dira iubebat,
 Impulsae mentes, excussaue gaudia patris, 250
 Et turbata dies. Innuptam lumine adibant
 Pallada, Munychiis cui non Argiva per urbes
 Posthabita est Larissa iugis; hic more parentum
 Iasides, thalamis ubi casta adolesceret aetas,
 Virgineas libare comas primosque solebant 255

Excusare toros. Celsam subeuntibus arcem
 In gradibus summi delapsum culmine templi
 Arcados Euippi spolium cadit aereus orbis,
 Praemissasque faces, festum nubentibus ignem,
 Obruit, eque adytis simul exaudita remotis 260
 Nondum ausos firmare gradum tuba terruit ingens.
 In regem conversi omnes formidine prima,
 Mox audisse negant; cunctos tamen omina rerum
 Dira movent, variisque metum sermonibus augent.
 Nec mirum: nam tu infaustos donante marito 265
 Ornatus Argia geris dirumque monile
 Harmonies. Longa est series, sed nota malorum
 Persequar, unde novis tam saeva potentia donis.
 Lemnius haec, ut prisca fides, Mavortia longum
 Furta dolens, capto postquam nihil obstat amori 270
 Poena, nec ultrices castigavere catenae,
 Harmonies dotale decus sub luce iugali
 Struxerat. Hoc, docti quamquam maiora, laborant
 Cyclopes, notique operum Telchines amica
 Certatim iuvere manu, sed plurimus ipsi 275
 Sudor. Ibi arcano florentes igne smaragdus
 Cingit et infaustas percussus adamanta figuras
 Gorgoneosque orbes, Siculaque incude relictos
 Fulminis extremi cineres viridumque draconum
 Lucentes a fronte iubas; hic flebile germen 280
 Hesperidum et dirum Phryxaei velleris aurum.
 Tum varias pestes raptumque interplicat atro
 Tisiphones de crine ducem, et quae pessima ceston
 Vis probat; haec circum spumis lunaribus ungit
 Callidus atque hilari perfundit cuncta veneno. 285
 Non hoc Pásithea blandarum prima sororum,
 Non Decor Idaliusque puer, sed Luctus et Irae,
 Et Dolor et tota pressit Discordia dextra.
 Prima fides operi, Cadmum comitata iacentem
 Harmonie versis in sibila dira querelis, 290
 Illyricos longo sulcavit pectore campos.
 Inproba mox Semele vix dona nocentia collo
 Induit, et fallax intravit limina Iuno.

Teque etiam, infelix, perhibent, Iocasta, decorum Possedisse nefas; vultus hac laude colebas,	295
Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo; Tunc donis Argia nitet vilesque sororis Ornatus sacro praeculta supervenit auro.	
Viderat hoc coniux perituri vatis et aras Ante omnes epulasque trucem secreta coquebat	300
Invidiam, saevis detur si quando potiri Cultibus, heu nihil auguriis adiuta propinquis. Quos optat gemitus, quantas cupit inopia clades! Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti Arma, quid insontes nati meruere furores?	305
Postquam regales epulas et gaudia vulgi Bissenii clusere dies, Ismenius heros Respicere ad Thebas iamque et sua quaerere regna. Quippe animum subit illa dies, qua, sorte benigna Fratris, Echionia steterat privatus in aula,	310
Respicens descisse deos trepidoque tumultu Dilapsos comites, nudum latus omne fugamque Fortunae. Namque una soror producere tristes Exulis ausa vias, etiam hanc in limine primo Liquerat et magna lacrimas incluserat ira.	315
Tunc quos excedens hilares, quis cultus iniqui Praecipuus ducis, et profugo quos ipse notarat Ingemuisse sibi, per noctem ac luce sub omni Digerit; exedere animum dolor iraque demens, Et, qua non gravior mortalibus addita cura,	320
Spes, ubi longa venit. Talem sub pectore nubem Consilio volvens Dirce Cadmique negatas Apparat ire domos. Veluti dux taurus, amata Valle carens, pulsum solito quem gramine victor Iussit ab erepta longe mugire iuvenca,	325
Quum profugo placere tori cervixque recepto Sanguine magna redit fractaeque in pectore vires: Bella cupit saltusque et capta armenta reposcit, Iam pede, iam cornu melior, pavet ipse reversum Victor, et attoniti vix agnovere magistri.	330
Non alias tacita iuvenis Theumesius iras	

Mente acuit, sed fida vias arcanaque coniux
 Senserat; utque toris primo complexa iacebat
 Aurorae pallore virum 'Quos callide motus
 Quamve fugam moliris? ait, nil transit amantes. 335
 Sentio, pervigiles acuunt suspiria questus,
 Numquam in pace sopor. Quotiens haec ora natare
 Fletibus et magnas latrantia pectora curas
 Admota deprendo manu? Nil foedere rupto
 Conubiisve super moveor viduaque iuventa; 340
 Etsi crudus amor, necdum post flammea toti
 Intepuere tori; tua me, properabo fateri,
 Angit amata salus. Tune incomitatus, inermis
 Regna petes? poterisque tuis decedere Thebis,
 Si neget? atque illum solers deprendere semper 345
 Fama duces, tumidum narrat raptoque superbum
 Difficilemque tibi: necdum consumpserat annum.
 Me quoque nunc vates, nunc exta minantia divos,
 Aut avium lapsus, aut turbida noctis imago
 Territat. Ah, memini, numquam mihi falsa per umbras 350
 Iuno venit! Quo tendis iter? ni conscius ardor
 Ducit, et ad Thebas melior socer!' Hic breve tandem
 Risit Echionius iuvenis tenerumque dolorem
 Coniugis amplexu solatur, et oscula moestis
 Tempestiva genis posuit lacrimasque repressit: 355
 'Solve metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
 Consiliis tranquilla dies; te fortior annis
 Nondum cura decet. Sciat haec Saturnius olim
 Fata parens, oculosque polo dimittere si quos
 Iustitia et rectum terris defendere curat. 360
 Fors aderit lux illa tibi, qua moenia cernes
 Coniugis et geminas ibis regina per urbes.'
 Sic ait, et caro raptim se limine profert.
 Tydea iam socium coeptis, iam pectore fido
 Aequantem curas — tantus post iurgia mentes 365
 Vinxit amor —! socerumque affatur tristis Adrastum.
 Fit mora consilio, quum multa moventibus una
 Iam potior cunctis sedit sententia, fratris
 Praetemptare fidem tutosque in regna precando

Explorare aditus. Audax ea munera Tydeus 370
 Sponte subit, nec non et te, fortissime gentis
 Aetolum, multum lacrimis conata morari
 Deipyle, sed iussa patris tutique regressus
 Legato iustaeque preces vicere sororis.

Iamque emensus iter silvis ac litore durum, 375
 Qua Lerneae palus ambustaque sontibus alte
 Intepet hydra vadis, et qua vix carmine raro
 Longa sonat Nemeae nondum pastoribus ausis,
 Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
 Sisyphaeique sedent portus; irataque terrae 380
 Curva Palaemonio secluditur unda Lechaeo.

Hinc praetervectus Nisum, et te, mitis Eleusin,
 Laevus habet, iamque arva gradu Theumesia et arces
 Intrat Agenoreas; ibi durum Eteoclea cernit
 Sublimem solio septumque horrentibus armis. 385
 Iura ferus populo trans legem ac tempora regni
 Iam fratris de parte dabat; sedet omne paratus
 In facinus queriturque fidem tam sero reposci.

Constitit in mediis, ramus manifestat olivae
 Legatum, causasque viae nomenque rogatus 390

Edidit; utque rudis fandi pronusque calori
 Semper erat, iustis miscens tamen aspera coepit:
 'Si tibi plana fides et dicti cura maneret
 Foederis, ad fratrem completo iustius anno
 Legatos hinc ire fuit, teque ordine certo 395
 Fortunam exuere et laetum descendere regno,
 Ut vagus ille diu passusque haud digna per urbes
 Ignotas pactae tandem succederet aulae.

Sed quia dulcis amor regni blandumque potestas,
 Posceris, astriferum velox iam circulus orbem 400

Torsit, et amissae redierunt montibus umbrae,
 Ex quo frater inops ignota per oppida tristes
 Exul agit casus, et te iam tempus aperto
 Sub Iove ferre dies terrenaque frigora membris
 Ducere et externos submissum ambire penates. 405
 Pone modum laetis; satis auro dives et ostro
 Conspicuum tenuem germani pauperis annum

Risisti; moneo regnorum gaudia temet
 Dedoceas patiensque fugae mereare reverti.
 Dixerat. Ast illi tacito sub pectore dudum 410
 Ignea corda fremunt; iacto velut aspera saxo
 Cominus erigitur serpens, cui subter inanes
 Longa sitis latebras, totosque agitata per artus
 Convocat in fauces et squamea colla venenum:
 'Cognita si dubiis fratris mihi iurgia signis 415
 Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
 Sufficeret vel sola fides, qua torvus et illum
 Mente gerens, ceu septa novus iam moenia laxet
 Fossor, et hostiles inimicent classica turmas,
 Praefuris. In medios si cominus orsa tulisses 420
 Bistonas aut refugo pallentes sole Gelonos,
 Parcior alloquio et medii reverentior aequi
 Inciperes; neque te furibundae crimine mentis
 Arguerim; mandata refers. Nunc omnia quando
 Plena minis, nec sceptrā fide nec pace sequestra 425
 Poscitis, et capulo propior manus: haec mea regi
 Argolico, nondum aequa tuis, vice dicta reporta:
 'Quae sors iusta mihi, quae non indebitis annis
 Sceptrā dicavit honos, teneo longumque tenebo.
 Te penes Inachiae dotalis regia dono 430
 Coniugis, et Danaae — quid enim maioribus actis
 Invideam? — cumulentur opes; felicibus Argos
 Auspiciis Lernamque regas: nos horrida Dirces
 Pascua et Euboicis arctatas fluctibus oras,
 Non indignati miserum dixisse parentem 435
 Oedipoden: tibi larga — Pelops et Tantalus auctor —
 Nobilitas, propiorque fluat de sanguine iuncto
 Iuppiter. Anne feret luxu consueta paterno
 Hunc regina larem? nostrae cui iure sorores
 Anxia pensa trahant? longo quam sordida luctu 440
 Mater, et ex imis auditus forte tenebris
 Offendat socer ille senex. Iam pectora vulgi
 Assuevere iugo: pudet heu! plebisque patrumque,
 Ne totiens incerta ferant mutentque gementes
 Imperia et dubio pigeat parere tyranno. 445

Non parcit populis regnum breve; respice, quantus
 Horror, et attoniti nostro in discrimine cives!
 Hosne ego, quis certa est sub te duce poena, relinquam?
 Iratus, germane, venis. Fac velle, nec ipsi,
 Si modo notus amor meritique est gratia, patres 450
 Reddere regna sinent.' Non ultra passus, et orsa
 Iniecit mediis sermonibus obvia: 'Reddes,
 Ingeminat, reddes; non si te ferreus agger
 Ambiat, aut triplices alio tibi carmine muros
 Amphion auditus agat; nil tela, nec ignes 455
 Obstiterint, quin ausa luas nostrisque sub armis
 Captivo moribundus humum diademate pulses.
 Tu merito: ast horum miseret, quos sanguine viles
 Coniugibus natisque infanda ad proelia raptos
 Proicis excidio, bone rex. O quanta Cithaeron 460
 Funera, sanguineisque vadis, Ismene, rotabis!
 Haec pietas, haec magna fides! nec crimina gentis
 Mira equidem duco; sic primus sanguinis auctor
 Incestique patrum thalami, sed fallit origo:
 Oedipodes tu solus eras, haec praemia morum 465
 Ac sceleris, violente, feres: nos poscimus annum.
 Sed moror.' Haec audax etiamnum in limine retro
 Vociferans, iam tunc impulsa per agmina praeceps,
 Evolat. Oeneae vindex sic ille Dianae
 Erectus setis et aduncae fulmine malae, 470
 Quum premeret Pelopea phalanx, saxa obvia volvens
 Fractaque perfossis arbusta Acheloia ripis,
 Iam Telamona solo, iam stratum Ixiona linquens,
 Te, Meleagre, subit: ibi demum cuspede lata
 Haesit et obnixo ferrum laxavit in armo. 475
 Talis adhuc trepidum liquit Calydonius heros
 Concilium, infrendens ipsi ceu regna negentur,
 Festinatque vias ramumque precantis olivae
 Abicit. Attonitae tectorum ex culmine summo
 Prospectant matres, saevoque infanda precantur 480
 Oenidae tacitoque simul sub pectore regi.
 Nec piger ingenio scelerum fraudisque nefandae
 Rector eget. Iuvenum fidos lectissima bello

Corpora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
 Sollicitat dictis, nocturnaquæ proelia saevus 485
 Instruit, et sanctum populis per saecula nomen
 Legatum insidiis tacitoque invadere ferro —
 Quid regnis non vile? — cupit; quas quaereret artes
 Si fratrem, Fortuna, dares? O caeca nocentum
 Consilia! o semper timidum scelus! Exit in unam 490
 Plebs ferro iurata caput; ceu castra subire
 Apparet, aut celsum crebris arietibus urbis
 Inclinare latus: densi sic agmine facto
 Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
 Macte animi, tantis dignus qui crederis armis! 495
 Fert via per dumos propior, qua calle latenti
 Praecelerant densaeque legunt compendia silvae.
 Lecta dolis sedes: gemini procul urbe malignis
 Faucibus urgentur colles, quos umbra superni
 Montis et incurvis claudunt iuga frondea silvis; 500
 Insidias natura loco caecamque latendi
 Struxit opem; medias arcte secat aspera rupes
 Semita, quam subter campi devexaque latis
 Arva iacent spatiis. Contra inportuna crepido
 Oedipodioniae domus alitis; hic fera quondam 505
 Pallentes erecta genas suffusaque tabo
 Lumina, concretis infando sanguine plumis
 Relliquias amplexa virum semesaque nudis
 Pectoribus stetit ossa premens visuque trementi
 Collustrat campos, si quis concurrere dictis 510
 Hospes inexplicitis, aut cominus ire viator
 Audeat et dirae commercia iungere linguae.
 Nec mora, quin acuens exertos protinus ungues
 Liventesque manus fractosque in vulnere dentes
 Terribili applausu circum hospita surgeret ora. 515
 Et latuere doli, donec de rupe cruenta
 Heu! simili deprensa viro, cessantibus alis,
 Tristis inxpletam scopulis affligeret alvum.
 Monstrat silva nefas, horrent vicina iuveni
 Gramina, damnatis avidum pecus abstinet herbis. 520
 Non Dryadum placet umbra choris, non commoda sacris

Faunorum, diraeque etiam fugere volucres
 Prodigiale nemus. Tacitis huc gressibus acti
 Deveniunt peritura cohors, hostemque superbum
 Annixi iaculis et humi posita arma tenentes 525
 Expectant densaque nemus statione coronant.
 Coeperat humenti Phoebum subtexere palla
 Nox et caeruleam terris infuderat umbram.
 Ille propinquabat silvis et ab aggere celso
 Scuta virum galeasque videt rutilare comantes, 530
 Qua laxant rami nemus adversaque sub umbra
 Flammeus aeratis lunae tremor errat in armis.
 Obstupuit visis, ibat tamen, horrida tantum
 Spicula et inclusum capulo tenus admovet ense.
 Ac prior 'Unde viri, quidve occultatis in armis?' 535
 Non humili terrore rogat. Nec reddita contra
 Vox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
 Ecce autem vasto Chthonii contorta lacerto,
 Quo duce freta cohors, fuscas intervolat auras
 Hasta, sed audenti deus et fortuna recessit. 540
 Per tamen Olenii tegimen suis atraque setis
 Terga super laevos humeros vicina cruori
 Effugit, et viduo iugulum ferit inrita ligno.
 Tunc horrere comae sanguisque in corde gelari.
 Huc ferus atque illuc animum pallentiaque ira 545
 Ora ferens, nec tanta putat sibi bella parari.
 'Ferte gradum contra, campoque erumpite aperto.
 Quis timor audendi, quae tanta ignavia? Solus,
 Solus in arma voco.' Neque in his mora; quos ubi plures,
 Quam ratus, innumeris videt excursare latebris, 550
 Hos prodire iugis, illos e vallibus imis
 Crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
 Collucere iter, ut clausas indagine profert
 In medium vox prima feras: quae sola medendi
 Turbata ratione via est; petit ardua dirae 555
 Sphingos et abscissis infringens cautibus uncas
 Exuperat iuga dira manus, scopuloque potitus,
 Unde procul tergo metus et via prona nocendi,
 Saxum ingens, quod vix plena cervice gementes

- Vertere humo murisque valent inferre iuveni, 560
 Rupibus avellit; dein toto sanguine nixus
 Sustinet, inmanem quaerens librare ruinam,
 Qualis in adversos Lapithas erexit inanem
 Magnanimus cratera Pholus. Stupet obvia leto
 Turba super stantem atque emissi turbine montis 565
 Obruitur; simul ora virum, simul arma manusque
 Fractaque commixto sederunt pectora ferro.
 Quattuor hic adeo deiecti mole sub una
 Congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
 Excutitur coeptis. Neque enim temnenda iacebant 570
 Funera: fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
 Aequabat virtus, Martisque e semine Theron
 Terrigenas confisus avos, nec vertere cuiquam
 Frena secundus Halys, sed tunc pedes occubat arvis,
 Pentheumque trahens nondum te Phaedimus aequo, 575
 Bacche, genus. Quorum ut subitis exterrita fatis
 Agmina, turbatam vidit laxare catervam,
 Quae duo sola manu gestans acclinia monti
 Fixerat, intorquet iacula et fugientibus addit.
 Mox in plana libens, nudo ne pectore tela 580
 Inciderent, saltu praiceps defertur, et orbem,
 Quem procul oppresso vidit Therone volutum,
 Corripuit, tergoque et vertice tegmine noto
 Septus et hostili propugnans pectora parma
 Constitit. Inde iterum densi glomerantur in unum 585
 Ogygidae firmantque gradum; trahit ocuis ense
 Bistonium Tydeus, Mavortia munera magni
 Oeneos, et partes pariter divisus in omnes
 Hos obit, atque illos ferroque micantia tela
 Decutit; impeditant numero, seque ipsa vicissim 590
 Arma premunt, nec vis conatibus ulla, sed ipsae
 In socios errare manus, et corpora turba
 Involvi prolapsa sua: manet ille ruentes
 Angustus telis et inexpugnabilis obstat.
 Non aliter, Geticae si fas est credere Phlegrae, 595
 Armatum immensus Briareus stetit aethera contra,
 Hinc Phoebi pharetras, hinc torvae Palladis angues,

Inde Pelethroniam praefixa cuspide pinum
 Martis, at hinc lasso mutata Pyracmone temnens
 Fulmina, quum toto nequicquam obsessus Olympo 600
 Tot queritur cessare manus; non segnius ardet
 Huc illuc clipeum obiectans, seque ipse recedens
 Circuit, interdum trepidis occurrit et instat
 Spicula divellens, clipeo quae plurima toto
 Fixa tremunt armantque virum, saepe aspera passum 605
 Vulnera, sed nullum vitae in secreta receptum,
 Nec mortem sperare valet. Rotat ipse furentem
 Deilochum, comitemque illi iubet ire sub umbras
 Phegea sublata minitantem bella securi,
 Dircaeumque Gyan et Echionium Lycophontem. 610
 Iam trepidi sese quaerunt numerantque, nec idem
 Caedis amor, tantamque dolent rarescere turbam.
 Ecce Chromis Tyrii demissus origine Cadmi, —
 Hunc utero quondam Dryope Phoenissa gravato
 Rapta repente choris onerisque oblita ferebat, 615
 Dumque trahit prensis taurum tibi cornibus, Evan,
 Procidit impulsus nimis conatibus infans, —
 Tunc audax iaculis et capti pelle leonis
 Pinea nodosa quassabat robora clava
 Increpitans: 'Unusne viri tot caedibus unus 620
 Ibit ovans Argos? vix credet fama reverso!
 Heu socii, nullaene manus, nulla arma valebunt?
 Haec regi promissa, Cydon, haec, Lampe, dabamus?'
 Dum clamat, subit ore cavo Theumesia cornus,
 Nec prohibent fauces; atque illi voce repleta 625
 Intercepta natat prorupto in sanguine lingua.
 Stabat adhuc, donec transmissa morte per artus
 Labitur, inmorsaque cadens obmutuit hasta.
 Vos quoque, Thespiadae, cur infitatus honora
 Arcuerim fama? Fratris moribunda levabat 630
 Membra solo Periphas, — nil indole clarius illa,
 Nec pietate fuit, — laeva marcentia colla
 Sustentans dextraque latus; singultibus arctum
 Exhaurit thoraca dolor, nec vincla coercent
 Undantem fletu galeam, quum multa gementi 635

Pone gravis curvas perfringit lancea costas.
 Exit et in fratrem, cognataque pectora telo
 Conserit; ille oculos etiamnum in luce natantes
 Sistit et adspecta germani morte resolvit.
 At cui vita recens et adhuc in vulnere vires: 640
 'Hos tibi complexus, haec dent, ait, oscula nati.'
 Procubuere pares fati, miserabile votum
 Mortis, et alterna clausuram lumina dextra.
 Protinus idem ultro iaculo parmaque Menoetem
 Proterrebat agens, trepidis vestigia retro 645
 Passibus urgentem, donec defecit iniqua
 Lapsus humo, pariterque manus distractus in ambas
 Orat et a iugulo nitentem sustinet hastam:
 'Parce per has stellis interlabentibus umbras,
 Per superos noctemque tuam; sine, tristia Thebis 650
 Nuntius acta feram vulgique per ora parentis
 Contempto te rege canam: sic inrita nobis
 TELA cadant, nullique tuum penetrabile ferro
 Pectus, et optanti victor reveharis amico.'
 Dixerat. Ille nihil vultum mutatus 'Inanes 655
 Perdis, ait, lacrimas, et tu, ni fallor, iniquo
 Pollicitus mea colla duci: nunc arma diemque
 Proice; quid sequeris timidæ compendia vitae?
 Bella manent.' Simul haec, et crassum sanguine telum
 Iam redit; ille super dictis infensus amaris 660
 Prosequitur victos: 'Non haec trieterica vobis
 Nox patrio de more venit, non Orgia Cadmi
 Cernitis, aut avidas Bacchum scelerare parentes.
 Nebridas et fragiles thyrsos portare putastis
 Inbellem ad sonitum, maribusque incognita veris 665
 Foeda Celenaea committere proelia buxo?
 Hic aliae caedes, alius furor: ite sub umbras
 O timidi paucique!' Haec intonat: ast tamen illi
 Membra negant, lassusque ferit praecordia sanguis.
 Iam sublata manus cassos defertur in ictus, 670
 Tardatique gradus, clipeum nec sustinet umbo
 Mutatum spoliis, gelidus cadit imber anhelio
 Pectore, tum crines ardentiaque ora cruentis

Roribus et tetra morientum adspergine manant.
 Ut leo, qui campis longe custode fugato 675
 Massylas depastus oves, ubi sanguine multo
 Luxuriata fames, cervixque et tabe gravatae
 Consedere iubae, mediis in caedibus adstat
 Aeger, hians victusque cibus; nec iam amplius irae
 Crudescunt: tantum vacuis ferit aera malis, 680
 Molliaque eiecta delambit vellera lingua.

Ille etiam Thebas spoliis et sanguine plenus
 Isset, et attonitis sese populoque ducique
 Ostentasset ovans, ni tu, Tritonia virgo,
 Flagrantem multaque operis caligine plenum 685
 Consilio dignata virum: 'Sate gente superbi
 Oeneos, absentes cui dudum vincere Thebas

Annuimus, iam pone modum nimiamque secundis
 Parce deis: huic una fides optanda labori.
 Fortuna satis usus abi.' Restabat acerbis 690
 Funeribus socioque gregi non sponte superstes
 Haemonides — ille haec praeviderat, omina doctus

Aeros et nulla deceptus ab alite — Maeon,
 Nec veritus prohibere ducem. Sed fata monentem
 Privavere fide; vita miserandus inerti 695
 Damnatur; trepido Tydeus inmitia mandat:

'Quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
 Manibus exemptum mediis aurora videbit,
 Haec iubeo perferre duci: cinge aggere portas,
 Tela nova, fragiles aevo circumspice muros, 700
 Praecipue stipare viros densasque memento
 Multiplicare acies, fumantem hunc adspice late
 Ense meo campum: tales in bella venimus.'

Haec ait, et meritae pulchrum tibi Pallas honorem
 Sanguinea de strage parat, praedamque iacentem 705
 Comportat gaudens ingentiaque acta recenset.

Quercus erat tenerae iam longum oblita iuventae
 Aggere camporum medio, quam plurimus ambit
 Frondibus incurvis et crudo robore cortex.
 Huic leves galeas perfossaque vulnere crebro 710
 Inserit arma ferens, huic truncos ictibus enses

Subligat et tractas membris spirantibus hastas.
 Corpora tunc atque arma simul cumulata superstans
 Incipit; oranti nox et iuga longa resultant:
 'Diva ferox, magni decus ingeniumque parentis 715
 Bellipotens, cui torva genis horrore decoro
 Cassis et adperso crudescit sanguine Gorgon,
 Nec magis ardentem Mavors hastataque pugnae
 Impulerit Bellona tubas, huic annue sacro,
 Seu Pandionio nostras invisere caedes 720
 Monte venis, sive Aonia devertis Ithone
 Laeta choris, seu tu Libyco Tritone repexas
 Lota comas, qua te biiugo temone frementem
 Intemeratarum volucer rapit axis equarum:
 Nunc ibi fracta virum spolia informesque dicamus 725
 Exuvias. At si patriis Parthaonis arvis
 Inferar, et reduci pateat mihi Martia Pleuron,
 Aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
 Collibus, Ionias qua despectare procellas
 Dulce sit, et flavo tollens ubi vertice pontum 730
 Turbidus obiectas Achelous Echinadas exit.
 Hic ego maiorum pugnas vultusque tremendos
 Magnanimum effingam regum, figamque superbis
 Arma tholis, quaeque ipse meo quaesita revexi
 Sanguine, quaeque dabis captis, Tritonia, Thebis. 735
 Centum ibi virgineis votae Calydonides aris
 Actaeas tibi rite faces et ab arbore casta
 Nectent purpureas niveo discrimine vittas,
 Pervigilemque focus ignem longaeva sacerdos
 Nutriet, arcanum numquam inspectura pudorem. 740
 Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
 Primitias operum, non indignante Diana.
 Dixerat, et dulces iter instaurabat ad Argos.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
 L I B E R I I I.

At non Aoniae moderator perfidus aulac,
 Nocte sub ancipiti quamvis humentibus astris
 Longus ad auroram superet labor, otia somni
 Accipit; invigilant animo scelerisque parati
 Supplicium exercent curae; tunc plurima versat 5
 Pessimus in dubiis augur timor: 'Hei mihi, clamat,
 Unde morae? — nam prona ratus facilemque tot armis
 Tydea, nec numero virtutem animumque rependit, —
 Num regio diversa viae? num missus ab Argis
 Subsidio globus? an sceleris data fama per urbes 10
 Finitimas? paucosne, pater Gradive, manave
 Legimus indecores? At enim fortissimus illic
 Et Chromis et Dorylas et nostris turribus aequi
 Thespiadae totos raperent mihi funditus Argos.
 Nec tamen ille meis, reor, impenetrabilis armis, 15
 Aere gerens solidoque datos adamante lacertos,
 Venerat; heu segnes, quorum labor haeret in uno,
 Si conserta manus.' Vario sic turbidus aestu
 Angitur, ac sese culpat super omnia, qui non
 Orantem in mediis legatum coetibus ense 20
 Perculerit foedasque palam satiaverit iras.
 Iam pudet incepti, iam poenitet. Ac velut ille
 Fluctibus Ioniis Calabriae datus arbiter alno
 Nec rudis undarum, portus sed linquere amicos
 Purior Olenii frustra gradus impulit astri, 25
 Quum fragor hiberni subitus Iovis, omnia mundi
 Claustera tonant multasque polos inclinat Orient;

Ipsē quidem malit terras pugnatque reverti,
 Fert ingens a puppe Notus, tunc arte relicta
 Ingemit et caecas sequitur iam nescius undas: 30
 Talis Agenoreus dactor coeloque morantem
 Luciferum et seros moerentibus increpat ortus.

Ecce sub occiduas versae iam noctis habenas
 Astrorumque obitus, ubi primum maxima Tethys
 Inpulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto, 35
 Ima flagellatis, signum lugubre malorum,
 Ponderibus trepidavit humus, motusque Cithaeron
 Antiquas dedit ire nives; tunc visa levare
 Culmina septemaeque iugo concurrere portae.

Et prope sunt causae: gelido remeabat Eoo 40
 Iratus fati et tristis morte negata

Hemonides; necdum ora patent, dubiusque notari
 Signa dabat magnae longe manifesta ruinae
 Planctuque et gemitu: lacrimas nam protinus omnes
 Fuderat. Haud aliter saltu devertitur orbis 45

Pastor ab agrestum nocturna strage luporum,
 Cuius herile pecus silvis inopinus abegit
 Imber et hibernae ventosa cacumina lunae.

Luce patent caedes; domino perferre recentes 50
 Ipse timet casus, haustaque informis arena
 Questibus inplet agros, stabulique silentia magni
 Odit et amissos longo ciet ordine tauros.

Illum congestae portarum ad limina matres
 Ut solum videre, nefas! nulla agmina circum,
 Magnanimosque duces nihil ausae quaerere, tollunt 55
 Clamorem, bello qualis supremus apertis
 Urbibus, aut pelago iam descendente carina.

Ut primum invisi cupido data copia regis:
 *Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
 Infelicem animam, sive haec sententia divum, 60

Seu fortuna fuit, seu, quod pudet ore fateri,
 Vis invicta viri; vix credo et nuntius, omnes
 Procubuere, omnes. Noctis vaga lumina testor
 Et socium manes et te, mala protinus ales,
 Qua redeo, non hanc lacrimis meruisse nec astu 65

Crudelem veniam atque inhonoraè munera lucis.
 Sed mihi iussa deum placitoque ignara' moveri
 Atropos, atque olim non haec data ianua leti
 Eripuere necem; iamque ut mihi prodiga vitae
 Pectora, et extremam nihil horrescentia mortem 70
 Adspicias: bellum infandum omnibusque negatam
 Movisti, funeste, aciem, dum pellere leges
 Et consanguineo gliscis regnare superbus
 Exule; te series orbarum excisa domorum
 Planctibus assiduis, te diro horrore volantes 75
 Quinquaginta animae circum noctesque diesque
 Assilient; neque enim ipse moror.' Iam moverat iras
 Rex ferus, et tristes ignescunt sanguine vultus.

Inde ultro Phlegyas et non cunctator iniqui
 Labdacus, hos regni ferrum penes, ire manuque 80
 Proturbare parant. Sed iam nudaverat ense
 Magnanimus vates, et nunc trucis ora tyranni,
 Nunc ferrum adspectans: 'Numquam tibi sanguinis huius
 Ius erit, aut magno feries inperdita Tydeo
 Pectora; vado equidem exultans ereptaque fata 85
 Insequor et comites feror expectatus ad umbras.
 Te superis fratrique' —! Et iam media orsa loquentis
 Abstulerat plenum capulo latus; ille dolori
 Pugnat et ingentem nixu duplicatus in ictum
 Corruit, extremisque animae singultibus errans 90
 Alternus nunc ore venit, nunc vulnere sanguis.

Excussae procerum mentes, turbataque mussant
 Concilia: ast illum coniux fidiq̄ue parentes
 Servantem vultus et torvum in morte peracta,
 Nec longum reducem laetati in tecta ferebant. 95

Sed ducis infandi rabidae non haecenus irae
 Stare queunt; vetat igne rapi, pacemque sepulcri
 Inpius ignaris nequicquam manibus arcet.

Tu tamen egregius fati mentisque; nec umquam
 Indignum passure sitam, qui cominus ausus 100
 Vadere contemptum regis, quaque ampla veniret
 Libertas sancire viam: quo carmine dignam,
 Quo satis ore tuis famam virtutibus addam,

- Angur amate deis? Non te cœlestia frustra
 Edocuit lauroque st̄a dignatus Apollo est, 105
 Et nemorum Dodona parens Cyrrhaeaeque virgo
 Audebit tacito populos suspendere Phoebō.
 Nunc quoque Tartareo multum divisus Averno
 Elysias, i, carpe plagas, ubi manibus axis
 Inuius Ogygiis, nec sontis iniqua tyranni 110
 Iussa valent; durant habitus et membra cruentis
 Inviolata feris, nudoque sub axe iacentem
 Et nemus et tristis volucrum reverentia servat.
 At nuptae exanimes puerique aegrique parentes
 Moenibus effusi per plana, per inuia, passim 115
 Quisque suas avidi ad lacrimas miserabile currunt
 Certamen, quos densa gradu comitantur euntes
 Millia solandi studio, pars visere flagrant
 Unius acta viri et tantos in nocte labores.
 Fervet iter gemitu, et plangoribus arva reclamant. 120
 Ut vero infames scopulos silvamque nefandam
 Perventum, ceu nulla prius lamenta nec atri
 Manassent imbres, sic ore miserrimus uno
 Exoritur fragor, adspectuque accensa cruento
 Turba furit: stat sanguineo discissus amictu 125
 Luctus atrox caesoque invitat pectore matres.
 Scrutantur galeas frigentum inventaque monstrant
 Corpora, prociduae super externosque suosque.
 Hae pressant in tabe comas, hae lumina signant
 Vulneraque alta replent lacrimis, pars spicula dextra 130
 Nequicquam parcente trahunt, pars molliter aptant.
 Brachia trunca loco et cervicibus ora reponunt.
 At vaga per dumos vacuique in pulvere campi
 Magna parens iuvenum, gemini tunc funeris, Ide
 Squalentem sublata comam liventiaque ora 135
 Ungue premens, nec iam infelix miserandaque, verum
 Terror inest lacrimis, per et arma et corpora passim
 Caniciem inpeexam dira tellure volutans,
 Quaerit inops natos omnique in corpore plangit.
 Thessalis haud aliter bello gavisa recenti, 140
 Cui gentile nefas hominem revocare canendo,

Multifida attollens antiqua lumina cedro,
 Nocte subit campos versatque in sanguine functum
 Vulgus, et explorat manes, cui plurima busto
 Imperet ad superos: animarum moesta queruntur 145
 Concilia, et nigri pater indignatur Avernii.

Illi in secessu pariter sub rupe iacebant
 Felices, quos una dies, manus abstulit una,
 Pervia vulneribus media trabe pectora nexi.
 Ut vidit lacrimisque oculi patuere profusis: 150

‘Hosne ego complexus, genetrix, haec oscula, nati,
 Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit
 Ingenium crudele necis? quae vulnera tractem,
 Quae prius ora premam? vosne illa potentia matris,
 Vos uteri fortuna mei, qua tangere divos 155
 Rebar et Ogygias titulis anteire parentes?

At quanto melius dextraque in sorte iugatae,
 Quis steriles thalami nulloque ululata dolore
 Respexit Lucina domum! Mihi quippe malorum
 Causa labor; sed nec bellorum in luce patenti 160

Conspicui factis aeternaque gentibus ausi,
 Quaesistis miseræ vulnus memorabile matri,
 Sed mortem obscuram miserandaque funera passi.
 Heu quantus furto cruor et sine laude iacetis!

Quin ego non dextras miseris complexibus ausim 165
 Dividere et tanti consortia rumpere leti:
 Ite diu fratres indiscretique supremis
 Ignibus et caros urna confundite manes!’

Nec minus interea digesta strage suorum
 Hinc Chthonium coniux, hinc mater Penthea clamat 170
 Astyoche, puerique rudes tua, Phaedime, proles
 Amissum didicere patrem; Marpissaque pæctum
 Phyllea, sanguineumque lavant Acamanta sorores.

Tunc ferro retegunt silvas, collisque propinqui
 Annosum truncant apicem, qui conscius actis 175
 Noctis et inspexit gemitus; ibi grandior aevo
 Ante rogos, dum quisque suo nequit igne revelli,
 Concilium infaustum dictis mulcebat Aethes:

‘Saepe quidem infelix, varioque exercita ludo

Fatorum gens nostra ruit, Sidonius ex quo	180
Hospes in Aonios iecit sata ferrea sulcos,	
Unde novi foetus et formidata colonis	
Arva suis. Sed nec veteris quum regia Cadmi	
Fulmineum in cinerem monitis Iunonis iniquae	
Consedit, neque funerea quum laude potitus	185
Infelix Athamas trepido de monte veniret,	
Semianimem heu laeto referens clamore Learchum;	
Hic gemitus Thebis, nec tempore clarius, illo	
Phoenissae sonuere domus, quum lassa furorem	
Vicit et ad comitum lacrimas expavit Agave.	190
Una dies similis fato specieque malorum	
Aequa fuit, qua magniloquos luit impia flatus	
Tantalus, innumeris quum circumfusa ruinis	
Corpora tot raperet terra, tot quaereret ignes.	
Talis erat vulgi status, et sic urbe relicta	195
Primaevique senes et longo examine matres	
Invidiam planxere deis, miseroque tumultu	
Bina per ingentes stipabant funera portas.	
Meque ipsum memini — necdum apta doloribus aetas —	
Flesse tamen gemituque meos aequasse parentes.	200
Illa tamen superi. Nec quod tibi, Delia, castos	
Prolapsum ad fontes, specula temerante profana,	
Heu dominum insani non agnovere Molossi,	
Deflerim magis, aut verso quod sanguine fluxit	
In subitos regina lacus: sic dira sororum.	205
Pensa dabant visumque Iovi. Nunc regis iniqui	
Ob noxam inmeritos patriae tot culmina eives	
Exuimus, nec adhuc calcati foederis Argos	
Fama subit, et iam bellorum extrema dolemus.	
Quantus equis quantusque viris in pulvere crasso	210
Sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!	
Viderit haec bello viridis manus: ast ego doner	
Dum licet igne meo terraque insternar avita!	
Haec senior, multumque nefas Eteoclis acerbat,	
Crudelem infandumque vocans poenasque daturum.	215
Unde ea libertas? iuxta illi finis et aetas	
Tota retro seraeque velit decus addere morti.	

Haec sator astrorum iamdudum e vertice mundi
 Prospectans primoque iabutas sanguine gentes,
 Gradivum acciri propeere iubet. Ille furentes 220
 Bistonas, et Geticas populatus caedibus arbes,
 Turbidus aetherias currus urgebat ad arces,
 Fulmine cristatam galeae iubar armaque in auro
 Tristia, terrificis monstrorum animata figuris,
 Incutiens: tonat axe polus clipeique cruenta 225
 Lux rubet, et solem longe ferit aemulus orbis.
 Hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
 Iuppiter et tota perfusum pectora belli
 Tempestate videt: 'Talis mihi, nate, per Argos,
 Talis abi, sic ense madens, hac. nubilus ira. 230
 Exturbent resides frenos, et cuncta perosi
 Te cupiant, tibi praecipites animasque manusque
 Devoveant, rape cunctantes et foedera turba,
 Quae dedimus, tibi fas ipsos incendere bello
 Coelicolas pacemque meam. Iam semina pugnae 235
 Ipse dedi; remeat portans inmania Tydeus
 Ausa ducis, scelus et turpis primordia belli,
 Insidias fraudesque, suis quas ultus in armis.
 'Adde fidem. Vos o superi, meus ordine sanguis,
 Ne pugnate odiis, neu me temptare precando 240
 Certetis: sic fata mihi nigraeque sororum
 Iuravere colus; manet haec ab origine mundi
 Fixa dies bello populique in proelia nati.
 Quid ni me veterum poenas sancire malorum
 Gentibus et diros sintis punire nepotes? 245
 Arcem hanc aeternam, mentis sacraria nostrae,
 Testor et Elysios etiam mihi numina fontes,
 Ipse manu Thebas correptaque moenia fundo
 Excutiam versasque solo super Inacha tecta
 Effundam turres, ac stagna in caerulea vertam 250
 Imbre superiecto, licet ipsa in turbine rerum
 Iuno suos colles templumque amplexa laboret.'
 Dixit, et attoniti iussis, mortalia credas
 Pectora, sic cuncti vocemque animosque tenebant.
 Non secus ac longa ventorum pacs solutum 255

Aequor et inbelli recubant ubi litora somno,
 Silvarumque comas et abacto flamine nubes
 Mulcet iners aetas; tunc stagna lacusque sonori
 Detumuere, tacent exhausti solibus amnes.
 Gaudet ovans iassis, et adhuc temone calenti 260
 Fervidus in laevum torquet Gradivus habenas.
 Iamque iter extremum coelique abrupta tenebat,
 Quam Venus ante ipsos nulla formidine gressum
 Figit equos; cessere retro iam iamque rigentes
 Suppliciter posuere iugas. Tunc pectora summo 265
 Acclinata iugo vultumque obliqua madentem
 Incipit, — interea dominae vestigia iuxta
 Spumantem promi mandunt adamantina iugales — :
 ‘Bella etiam in Thebas, socer o pulcherrime, bella
 Ipse paras ferroque tuos abolere nepotes? 270
 Nec genus Hermiones, nec te conubia coelo
 Festa, nec haec quicquam lacrimae, furibunde, morantur?
 Criminis haec merces? hoc fama padosque relictus,
 Hoc mihi Lemniacae de te meruere catenae?
 Perge libens; at non eadem Vulcania nobis 275
 Obsequia, et laesi servit tamen ira mariti.
 Illum ego perpetuis mihi desudare caminis
 Si iubeam, vigilesque operi transmittere noctes,
 Gaudeat ornatusque novos ipsique laboret
 Arma tibi; tu! — sed scopulos et athena precande. 280
 Flectere corda pareo; solum hoc tamen anxia, solam
 Obtestor, quid me Tyrio sociare marito
 Progeniem caram infaustisque dabas hymenaeis?
 Dum fore praecelarios armis et vivida rebus
 Pectora vipereo Tyrios de sanguine iactas, 285
 Demissumque Iovis serie genus; ah! mea quanto
 Sithonia mallet nupsisset virgo sub Arcto
 Trans Boream Thraecasque tuos. Indigna parumne
 Pertulimus, divae Veneris quod filia longum
 Reptat et Illyricas eiecat virus in herbas? 290
 Nunc gentem inmeritam! —! Laerimas non pertulit ultra
 Bellipotens, hastam laeva transmittit et alto;
 Haud mora, desiluit curra, clipeoque receptam

Laedit in amplexu dictisque ita mulect amicos :
 'O mihi, bellorum requies et sacra voluptas 295
 Unaque pax animo! soli cui tanta potestas
 Divorumque hominumque meis occurrere telis
 Impune, et media quamvis in caede frémentes
 Hos assistere equos, hunc enssem avellere dextra.
 Nec mihi Sidonii genitalia foedera Cadmi, 300
 Nec tua cara fides — ne falsa incessere gaude —
 Exciderunt: prius in patrii deus infera mergar
 Stagna et pallentes agar exarmatus ad umbras.
 Sed nunc fatorum monitus mentemque supremi
 Iussus obire patris, neque enim Vulcania tali 305
 Imperio manus apta legi, quo pectore contra
 Ire Iovem dictasque parem contemnere leges,
 Cui modo, pro vires! terras coelumque fretumque
 Attremere oranti tantosque ex ordine vidi
 Delituisse deos? Sed ne mihi corde supremos 310
 Concipe; cara, metus, quando haec mutare potestas
 Nulla datur, quum iam Tyriis sub moenibus ambae
 Bellabunt gentes, adero et socia arma iuvabo.
 Tunc me sanguineo late defervere campo
 Res super Argolicas haud sic deiecta videbis: 315
 Hoc mihi ius, nec fata vetant.' Sic orsus aperto
 Flagrantes inmisit equos. Non ocias alti
 In terras cedit ira Iovis, si quando nivalem
 Othryn et Arctoae gelidum caput inestit. Ossaee
 Armavitque in nube manum: volat ignea moles 320
 Saeva dei mandata ferens, coelumque trisulca
 Territat omne coma, iamdudum aut ditibus agris
 Signa dare, aut ponto miseros involvere nautas.
 Iamque remensus iter fesso Danaeiae Tydeus
 Arva gradu viridisque legit devexa Prosymnae 325
 Terribilis visa: stant fulti pulvere crines,
 Squalidus ex humeris cedit alta in vulnera sudor,
 Insomnesque oculos rubor excitat, oraque retro
 Sorbet anhela sitis; mens altum spirat honorem
 Conscia factorum. Sic nota in pasoua taurus 330
 Bellator redit, adverso cui colla suoque

Sanguine proscissisque natant palearibus arni.
 Tunc quoque lassa tumet virtus multumque superbit
 Pectore despecto; vacua iacet hostis arena
 Turpe gemens crudosque vetat sentire dolores. 335
 Talis erat; medias etiam non destitit urbes,
 Quidquid et Asopon veteresque interiacet Argos
 Inflammare odiis, multumque et ubique retexas
 Legatum sese Graia de gente petendis
 Isse super regnis profugi Polynicis, at inde 340
 Vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea foedera passum
 Regis Echionii, fratri sua iura negari.
 Prona fides populis. Deus omnia credere suadet
 Armipotens, geminatque acceptos fama pavores.
 Utque introgressus portas — et forte verendos 345
 Concilio pater ipse duces cogeabat Adrastus, —
 Improvisus adest, iam illinc a postibus aulae,
 Vociferans: 'Arma, arma viri, tuque optime Lernaee
 Ductor, magnanimum si quis tibi sanguis avorum,
 Arma para: Nusquam pietas, non gentibus aequam 350
 Fas aut cura Iovis; melius legatus adissem
 Sauromatas avidos servatoremque cruentam
 Bebrycii nemoris; nec iussa incuso pigetve
 Officii, iuvat isse, iuvat, Thebasque nocentes
 Explorasse manu; bello me, credite, bello, 355
 Ceu turrim validam aut arctam compagibus urbem,
 Delecti insidiis instructique omnibus armis
 Nocte doloque viri nudum ignarumque locorum
 Nequicquam clausere; iacent in sanguine mixti
 Ante urbem vacuam. Nunc o, nunc tempus in hostes, 360
 Dum trepidi exanguesque metu, dum funera portant,
 Dum capulo nondum manus excidit; ipse ego fessus
 Quinquaginta illis heroum inmanibus umbris
 Vulneraque ista ferens putri insiccata cruore
 Protinus ire peto.' Trepidi de sedibus adstant. 365
 Inachidae, cunctisque prior Cadmeus heros
 Accurrit vultum delectus et 'En ego divis
 Invisus vitaeque nocens haec vulnera cerno
 Integer? hosne mihi reditus, germane, parabas?

In me haec tela dabas? pro vitae foeda cupido! 370
 Infelix, facinus fratri tam grande negavi.
 Et nunc vestra quidem maneat in pace serena
 Moenia, nec vobis tanti sim causa tumultus
 Hospes adhuc. Scio, nec me adeo res dextra levavit,
 Quam durum natis, thalamo quam triste revelli. 375
 Quam patria; non me ullius domus anxia culpet
 Respectentque truces obliquo lumine matres.
 Ibo libens certusque mori, licet optima coniux
 Auditusque iterum revocet socer; hunc ego Thebis,
 Hunc, germane, tibi iugulum et tibi, maxime Tydeu, 380
 Debeo.' Sic variis praetemptat pectora dictis
 Obliquatque preces; commotae questibus irae
 Et mixtus lacrimis caluit dolor. Omnibus ultro
 Non iuvenum modo, sed gelidis et inertibus aevo
 Pectoribus mens una subit, viduare penates, 385
 Finitimas adhibere manus, iamque ire. Sed altus
 Consilii pater imperiique haud flectere molem
 Inscius: 'Ista quidem superis curaeque medenda
 Linquite, quaeso, meae, nec te germanus inulto
 Sceptra geret, neque vos avidi promittere bellum. 390
 At nunc egregium tantoque in sanguine ovantem
 Excipite Oeniden, animosque et pectora laxet
 Sera quies: nobis dolor haud rationis egebit.'
 Turbati extemplo comites et pallida coniux
 Tydea circum omnes fessum bellique viaeque 395
 Stipantur. Laetus mediis in sedibus aulae
 Constitit, ingentique exceptus terga columna,
 Vulnere dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
 Nunc velox ferro, nunc ille potentibus herbis
 Mitior. Ipse alta seductus mente renarrat 400
 Principia irarum, quaeque orsus uterque vicissim,
 Quis locus insidiis, tacito quae tempora bello,
 Qui contra, quantique duces, ubi maximus illi
 Sudor, et indicio servatum Maeona tristi
 Exponit. Cui fida manus proceresque socerque 405
 Adstupet oranti, Tyriusque incenditur exul.
 Solverat Hesperii devexo margine ponti

- Flagrantes sol pronus equos rutilamque lavabat
 Oceani sub fonte comam, cui turba profundi
 Nereos et rapidis accurrunt passibus Horae; 410
 Frenaque et auratae textam sublime coronae
 Deripiunt, laxant roseis humentia loris
 Pectora, pars meritos vertunt ad molle iugales
 Gramen et erecto currum temone supinant.
 Nox subiit curasque hominum motusque ferarum 415
 Composuit nigroque polos involvit amictu.
 Illa quidem cunctis, sed non tibi mitis, Adraste,
 Labdacioque duci: nam Tydea largus habebat
 Perfusum magna virtutis imagine somnus.
 Et iam noctivagus inter deus armiger umbras 420
 Desuper Arcadiae fines Nemeaeaque rura
 Taenariumque cacumen Apollineasque Therapnas
 Armorum tonitru ferit et trepidantia corda
 Inplet amore sui. Comunt Furor Iraque cristas,
 Frena ministrat equis Pavor armiger. At vigil omni 425
 Fama sono varios rerum succincta tumultus
 Ante volat currum flatuque impulsa gementum
 Alipedum trepidas denso cum murmure plumas
 Excutit; urget enim stimulis auriga cruentis
 Facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto 430
 Terga comasque deae Scythica pater increpat hasta.
 Qualis ubi Aeolio dimissos carcere ventos
 Dux prae se Neptunus agit magnoque volantes
 Inicit Aegaeo; tristis comitatus eunti
 Circum lora fremunt nimbique hiemesque profundae 435
 Nubilaque et vulso terrarum sordida fundo
 Tempestas, dubiae motis radicibus obstant
 Cyclades; ipsa tua Mycono Gyaroque revelli,
 Dele, times, magnique fidem testaris alumi.
 Septima iam nitidum terris Aurora deisque 440
 Purpureo vehit ore diem, Perseius heros
 Quum primum arcana senior sese extulit aula,
 Multa super bello generisque tumentibus amens
 Incertusque animi, daret armis iura ferosque
 Gentibus incuteret stimulos, an frena teneret 445

Irarum et motos capulis adstringeret enses.
 Hinc pacis tranquilla movent, atque inde pudori
 Foeda quies, flectique nova dulcedine pugnae
 Difficiles populi; dubio sententia tandem
 Sera placet, vatam mentes ac provida veri 450
 Sacra movere deum. Solers tibi cura futuri,
 Amphiaræ, datur, iuxtaque Amythaone cretus
 Iam senior, sed mente virens Phoeboque Melampus
 Associat passus: dubium, cui dexter Apollo,
 Oraque Cyrrhaea satiarit largius unda. 455
 Principio fibris pecudumque in sanguine divos
 Explorant; iam tum pavidis maculosa bidentam
 Corda negant diraque nefas minitanti vena.
 Ire tamen, vacuoque sedet petere omnia coelo.
 Mons erat audaci seductus in aethera dorso, 460
 Nomine Lernaei memorant Aphesanta coloni,
 Gentibus Argolicis olim sacer; inde ferebant
 Nubila suspensio celerem temerasse volatu
 Persea, quum raptos pueri perterrita mater
 Prospexit de rupe gradus ac paene secuta est. 465
 Huc gemini vates sanctam canentis olivæ
 Fronde comam et niveis ornati tempora vittis
 Evadunt pariter, madidos ubi lucidus agros
 Ortus et argentes laxavit sole pruinas.
 Ac prior Oeclides solita prece numen amicat: 470
 'Iuppiter omnipotens — nam te pernicibus aliis
 Addere consilium volucresque implere futuri,
 Ominaque et causas coelo deferre latentes
 Accipimus — non Cyrrha deum promiserit antro
 Certius, aut frondes lucis quas fama Molossis 475
 Chaonias sonuisse tibi, licet aridus Hammon
 Invideat Lyciæque parent contendere sortes
 Niliacumque pecus patrioque aequalis honori
 Branchus, et undosæ qui rusticus accola Pisæ
 Pana Lycaonia nocturnum exaudit in umbra. 480
 Ditiior ille animi, cui tu, Dictææ, secundas
 Iapuleris manifestas aves. Mirum unde, sed olim
 Hic honor alitibus, superæ seu conditor aulae

- Sic dedit, effusum chaos in nova semina texens,
 Seu quia mutatae nostraque ab origine versis 485
 Corporibus subiere Notos, seu purior axis
 Amotumque nefas et rarum insistere terris
 Vera docent; tibi summa, sator terraeque deumque,
 Scire licet: nos Argolicae primordia pugnae
 Venturumque sinas coelo praenosse laborem. 490
 Si datur et duris sedet haec sententia Partis
 Solvere Echionias Lernaea cuspide portas,
 Signa feras laevusque tones; tunc omnis in astris
 Consonet arcana volucris bona murmura lingua.
 Si prohibes, hic nocte moras dextrisque profundum 495
 Alitibus praetexe diem.' Sic fatus, et alto
 Membra locat scopulo, tunc plura ignotaque iungit
 Numina et immensi fruitur caligine mundi.
 Postquam rite diu partiti sidera cunctas
 Perlegere animis oculisque sequacibus auras, 500
 Tunc Amythaonius longo post tempore vates:
 'Nonne sub excelso spirantis limite coeli,
 Amphiarae, vides, cursus ut nulla serenos
 Ales agat liquidoque polum complexa meatu
 Pendeat, aut fugiens placabile planxerit omen? 505
 Non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
 Vector adest flavaeque sonans avis unca Minervae,
 Non venit auguriis melior, quin vultur et altis
 Desuper accipitres exultavere rapinis.
 Monstra volant, dirae strident in nube volucres, 510
 Nocturnaeque gemunt striges et feralia bubo
 Damna canens. Quae prima deum portenta sequemur?
 Hisne dari, Thymbraeae, polum? simul ora recurvo
 Ungue secant rabidae plactumque imitantibus alis
 Exagitant Zephyros et plumea pectora caedunt.' 515
 Ille sub haec: 'Equidem varii, pater, omina Phoebi
 Saepe tuli, iam tunc prima quum pube virentem
 Semideos inter pinus me Thessala reges
 Duceret; hic casus terraeque marisque canentem
 Obstupuere duces; nec me ventura locuto 520
 Saepius in dubiis auditus Iasoni Mopsus,

Sed similes non ante metus aut astra notavi
 Prodigiousa magis, quamquam maiora parantur.
 Huc advertite animum; clara regione profundi
 Aetheros innumeri statuerunt agmina cygni, 525
 Sive hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
 Seu foecunda refert placidi clementia Nili.
 Fixerunt cursus, hac rere in imagine Thebas.
 Nam sese inmoti gyro atque in pace silentes
 Ceu muris valloque tenent. Sed fortior ecce 530
 Adventat per inane cohors; septem ordine fulvo
 Armigeros summi Iovis exultante caterva
 Intuor, Inachii sunt hi tibi, concipe, reges.
 Invasere globum nivei gregis, unaque pandunt
 Caedibus ora novis et strictis unguibus instant. 535
 'Cernis inexperto rorantes sanguine ventos,
 Et plumis stillare diem, quam saeva repente
 Victores agitat leto Iovis ira sinistri?
 Hic excelsa petens subita face solis inarsit
 Submitteque animos, illum vestigia adortum 540
 Maiorum volucrum tenerae deponitis alae.
 Hic hosti implicitus pariter ruit, hunc fuga retro
 Volvit agens sociae linquentem fata catervae.
 Hic nimbo glomeratus obit, hic praepete viva
 Pascitur inmoriens: spargit cava nubila sanguis. 545
 Quid furtim lacrimas? illum, venerande Melampu,
 Qui cadit, agnosco.' Trepidus sic mole futuri
 Cunctaque iam rerum certa sub imagine passos
 Terror habet vates; piget larupisse volantum
 Concilia et coelo mentem insertasse vetanti. 550
 Auditique odere deos; unde iste per orbem
 Primus venturi miseris animantibus aeger
 Crevit amor? divumne feras hoc munus, an ipsi
 Gens avida et parto non umquam stare quieti?
 Eruimus, quae prima dies, ubi terminus aevi, 555
 Quid bonus ille deum genitor, quid ferrea Clotho
 Cogitet; hinc fibrae et volucrum per nubila sermo,
 Astrorumque vices numerataque semita lunae
 Thessalicumque nefas. At non prior aureus ille

Sanguis avum, scopulisque satae vel robore gentes: 560
 Mentibus hoc ausae; silvas amor unus huiusque
 Edomuisse manu; quid crastina volveret aetas
 Scire nefas homini; nos pravum ac debile vulgus
 Scrutati penitus superos: hinc pallor et irae,
 Hinc scelus insidiaeque et nulla modestia voti. 565
 Ergo manu vittas damnaeque vertice sorta
 Deripit, abiectaue inhonorus fremde sacerdos
 Inviso de monte redit; iam bella tubaeque
 Cominus, absentesque fremunt sub pectore Thebae. 570
 Ille nec adspectum vulgi, nec fida tyranni
 Colloquia aut coetus proceram perferre, sed atra
 Sede tegi, et superum clausus negat acta fateri.
 Te pudor et curae retinent per rura, Melampu.
 Bissenno premit ora die populumque ducesque.
 Extrahit incertis. Et iam suprema Tonantis 575
 Iussa fremunt, agrosque viris annosaque vastant
 Oppida; bellipotens prae se deus agmina passim
 Mille rapit; liquere domos dilectaue lacti
 Conubia et primo plorantes limine natos:
 Tantus in attonitos cecidit deus. Arma paternis 580
 Postibus et fixos superum ad penetralia currus.
 Vellere amor; tuac fessa putri rubigine tela
 Horrentesque situ gladios in saeva recurvant
 Vulnera et attrito cogunt iuvenescere saxo.
 Hi teretes galeas magnorumque aerea sutæ, 585
 Thoracum et tunicas chalybum squalore crepantes
 Pectoribus temptare, alii Gortynia lentant
 Cornua; iam falces avidis et aratra caminis
 Rastraque et incurvi saevum rubuere ligones.
 Caedere nec validas sanctis e stirpibus hastas, 590
 Nec pudor emerito clipeum vestisse iuvenco.
 Inrupere Argos, moestique ad limina regis
 Bella animis, bella ore fremunt; it clamor ad auras,
 Quantus Tyrrheni gemitus salis, aut ubi temptat
 Enceladus mutare latus; procul igneus antris 595.
 Mons tonat, exundant apices fluctusque Pelorus
 Contrahit, et sperat tellus abrupta reverti.

Atque hic ingenti Capaneus Mavortis amore
 Excitus et longam pridem indignantia pacem
 Corda tumens — huic ampla quidem de sanguine prisco 600
 Nobilitas; sed enim ipse manu praegressus avorum.
 Facta, diu tuto superam contemptor et aequi
 Inpatiens largusque animae, modo suaserit ira —
 Unus ut e silvis Pholoes habitator opacæ
 Inter et Aetnaeos aequus consurgere fratres, 605
 Ante fores, ubi turba ducum vulgique frementis,
 Amphiaræ, tuas. 'Quæ tanta ignavia, clamat,
 Inachidae? vosque o socio de sanguine Achivi
 Unius, heu pudeat! plebeia ad limina civis,
 Tot ferro accinctæ gentes animisque paratæ 610
 Pendemus? Non si ipse cavo sub vertice Cyrrhæ,
 Quisquis is est timidis famæque ita visus, Apollo
 Mugiat insano penitus seclusus in antro,
 Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
 Nuntiet ambages. Virtus mihi numen et ensis, 615
 Quem teneo; iamque huc timida cum fraude sacerdos
 Exeat, aut hodie, volucrum quæ tanta potestas,
 Experiar.' Lactam fremit, assensuque furentem
 Inplet Achæa manus; tandem prorumpere adactus
 Oeclides, alio curarum agitante tumultu: 620
 'Non equidem effreno iuvenis clamore profani
 Dictorumque metu, licet hic insana minetur,
 Elicior tenebris; alio mihi debita fato
 Summa dies, vetitamque dari mortalibus armis.
 Sed me vester amor nimisque arcana profari 625
 Phoebus agit; vobis ventura atque omne, quod ultra est,
 Pandere moestus eo: nam te, vesane, moneri
 Ante nefas, unique silet tibi noster Apollo.
 Quo miseri fatis superisque obstantibus arma,
 Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera caecos 630
 Exagitant? adeone animarum taedet? et Argos.
 Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
 Quid me Persei secreta ad culmina montis
 Ire gradu trepido superosque inrumpere coetus
 Egistis? Potui paviter nescire, quis armis 635

Casus et atra dies, quae fati exordia cunctis,
 Quae mihi; consulti testor penetrabilia mundi
 Et volucrum affatus et te, Thymbraee, vocanti
 Non alias tam saeve mihi, quae signa futuri
 Pertulerim; vidi ingentis portenta ruinae. 640
 Vidi hominum divumque nefas hilaremque Megaeram,
 Et Lachesim putri vacantem saecula penso.
 'Proicite arma manu: deus ecce furentibus obstat,
 Ecce deus. Miseri quid pulchrum sanguine victo
 Aoniam et diri saturare novalia Cadmi? 645
 Sed quid vana cano, quid fixos arceo casus?
 Ibimus.' Hic presso gemuit simul ore sacerdos.
 Illum iterum Capaneus: 'Tuus o furor, augur, et uni
 Ista tibi, ut serves vacuos inglorius Argos,
 Et tua non umquam Tyrrhenus tempora circum 650
 Clangor eat. Quid vota virum meliora moraris?
 Scilicet ut vanis avibus natoque domoque
 Et thalamis potiare iacens, sileamus inulti
 Tydeos egregii perfossum pectus et arma
 Foederis abrupti? quodsi bella effera Graios 655
 Ferre vetas, i Sidonios legatus ad hostes.
 Haec pacem tibiserta dabunt: tua prorsus inani
 Verba polo causas abstrusaque semina rerum
 Eliciunt? miseret superum, si carmina curae
 Humanaeque preces. Quid inertia pectora terres? 660
 Primus in orbe deos fecit timor, et tibi tuto
 Nunc eat iste furor. Sed prima ad classica quum iam
 Hostilem Ismenon galeis Dircenque bibemus,
 Ne mihi tunc, moneo, lituos atque arma volenti,
 Obvius ire pares ventisque aut alite visa 665
 Bellorum proferre diem. Procul haec tibi mollis
 Infula terrificique aberit dementia Phoebi.
 Illic augur ego et mecum quicumque parati.
 Insanire manu.' Rursus fragor intonat ingens
 Hortantum et vasto subter volat astra tumultu. 670
 Ut rapidus torrens, animos cui verna ministrant
 Flamina et exuti concreto frigore colles,
 Quum vagus in campos frustra prohibentibus exit

Obicibus, resonant permixto turbine tecta,
 Arva, armenta, viri, donec stetit improbus alto 675
 Colle minor magnoque invenit in aggere ripas.
 Haec alterna ducum nox interfusa diremit.

At gemitus Argia viri non amplius aequo
 Corde ferens sociumque animo miserata dolorem,
 Sicut erat pridem laceris turbata capillis 680
 Et fletu signata genas, ad celsa verendi
 Ibat tecta patris, parvumque sub ubere caro
 Thessandrum portabat avo iam nocte suprema
 Ante novos ortus, ubi sola superstite plastro
 Arctos ad oceanum fugientibus invidet astris. 685

Utque fores iniit magnoque affusa parenti est:
 'Cur tua cum lacrimis moesto sine coniuge supplex
 Limina nocte petam, cessem licet ipsa profari,
 Scis genitor. Sed iura deum genitalia testor,
 Teque pater, non ille iubet, sed pervigil angor, 690
 Ex quo primus Hymen movitque infausta sinistram
 Iuno facem, semper lacrimis gemituque propinquo
 Exturbata quies. Non si mihi tigridis horror
 Aequoreaue super rigeant praecordia cautes,
 Ferre queam: tu solus opem, tu summa medendi 695
 Iura tenes; da bella, pater, generique iacentis
 Adspice res humiles, atque hanc, pater, adspice prolem
 Exulis; huic olim generis pudor. O ubi prima
 Hospitia et iunctae testato numine dextrae!

Hic certe est, quem fata dabant, quem dixit Apollo. 700
 Non egomet tacitos Veneris furata calores
 Culpatamve facem, tua iussa verenda tuosque
 Dilexi monitus; nunc qua feritate dolentis
 Despiciam questus? nescis, pater optime, nescis,
 Quantus amor causae misero nupsisse marito. 705
 Et nunc moesta quidem grave et inlaetabile munus
 Ut timeam doleamque, rogo. Sed quum oscula rumpet
 Moesta dies, quum rauca dabunt abeuntibus armis
 Signa tubae saevoque genas fulgebitis auro,
 Hei mihi! care parens, iterum fortasse rogabo.' 710

Illius humenti carpens pater oscula vultu:

‘Non equidem has unquam calparim, nata, quærelas;
Pone metus, laudanda rogas nec digna negari.
Sed mihi multa dei, nec te sperare, quod urges,
Desine, multa metus regniq̄ue volabile pondus 715
Subiciunt animo. Veniet, qui debitus istis,
Nata, modus, nec te incassum flevisse quereris.
Tu solare virum, neu sint dispendia iustae
Dura morae: magnos cunctamur, nata, paratus.
Proficitur bello.’ Dicentem talia nascens 720
Lux movet, ingentesque iubent assurgere curae.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER IV.

Tertius horrentem Zephyris laxaverat annum
Phoebus, et angustum cogebat limite verno
Longius ire diem, quum fracta impulsaque fatis
Consilia et tandem miseris data copia belli.
Prima manu rutilam de vertice Larissaeo 5
Ostendit Bellona facem, dextraque trabalem
Hastam intorsit agens, liquido quae stridula coelo
Fugit et Aoniae celso stetit aggere Dirces.
Mox et castra subit, ferroque auroque coruscis
Mixta viris turmale fremit; dat euntibus enses, 10
Plaudit equos, vocat ad portas; hortamina fortes
Praeveniunt, timidisque etiam brevis addita virtus.
Dicta dies aderat. Cadit ingens rite Tonanti
Gradivoque pecus, nullisque secundus in extis 15
Pallet et armatis simulat sperare sacerdos.
Iamque suos circum pueri nuptaeque patresque
Funduntur mixti, summisque a postibus obstant.
Nec modus est lacrimis: rorant clipeique iabaeque
Triste salutantum, et cunctis dependet ab armis
Spiranda domus; galeis iuvat oscula clausis 20
Inserere amplexuque truces deducere conos.
Illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
Dant gemitus fractaeque labant singultibus irae.
Sic ubi forte viris longum super aequor ituris,
Quum iam ad vela Noti et scisso redit ancora fando, 25
Haeret amica manus: certant innectere collo

Brachia, manantesque oculos hinc oscula turbant,
 Hinc magni caligo maris, tandemque relictis
 Stant in rupe tamen; fugientia carbasa visu
 Dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos, 30
 Stant tamen, et notam puppem de rupe salutant.

Nunc mihi, fama prior mundique arcana vetustas,
 Cui meminisse ducum vitasque extendere curae,
 Pande viros, tuque o nemoris regina sonori,
 Calliope, quas ille manus, quae moverit arma 35
 Gradivus, quantas populis solaverit urbes,
 Sublata molire lyra: nec enim altior ulli
 Mens hausto de fonte venit. Rex tristis et aeger
 Pondere curarum propiorque abeuntibus annis,
 Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus, 40
 Contentus ferro cingi latus; arma manipuli
 Pone ferunt, volucres portis auriga sub ipsis
 Comit equos, et iam inde iugo luctatur Arion.

Huic armat Larissa viros, huic celsa Prosymnae,
 Aptior armentis Midea pecorosaque Phyllos, 45
 Quaeque pavet longa spumantem valle Charadron
 Neris, et ingenti turritae mole Cleonae,
 Et Lacedaemonium Thyre lectura cruorem.
 Iunguntur memores transmissi ab origine regis,
 Qui Drepani scopulos et oliviferae Sicyonis 50
 Culta serunt, quos pigra vado Langia tacenti
 Lambit et anfractu riparum incurvus Elissos.
 Saevus honos fluvio, Stygias lustrare severis
 Eumenidas perhibetur aquis; huc mergere suetae
 Ora et anhelantes tuto Phlegethonte cerastas, 55
 Seu Thracum vertere domos, seu tecta Mycenis
 Inpia Cadmeumve larem; fugit ipse natantes
 Amnis, et innumeris livescunt stagna venenis.

It comes Inoas Ephyre solata querelas
 Cenchreaeque manus, vatam qua conscius annis 60
 Gorgoneo percussus equo, quaque obiacet alto
 Isthmos et a terris maria inclinata repellit.
 Haec manus Adrastum numero ter mille secuti
 Exultant: pars gesa manu, pars robora flammis

Indurata diu — non unis namque manibus 65
 Mos, neque sanguis inest —, teretes pars vertere fundas
 Assueti vacuoque diem praecingere gyro.
 Ipse annis sceptrisque subit venerabilis aequae.

Ut possessa diu taurus meat arduus inter
 Pascua, iam laxa cervico et inanibus armis, 70
 Dux tamen; haud illum bello attemptare iuvenis
 Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
 Cornua et ingentes plagarum in pectore nodos.

Proxima longaevo profert Dircaeus Adrasto
 Signa gener, cui bella favent, cui commodat iras. 75
 Cuncta cohors; huic et patria de sede volentes
 Advenere viri, seu quos movet exul, et haesit
 Tristibus aucta fides, seu quis mutare potentes
 Praecipuum, multi, melior quos causa querenti
 Conciliat. Dederat nec non socer ipse regendas 80
 Aegion Arenenque, et quas Theseia Troezen
 Addit opes, ne rara movens inglorius irat
 Agmina, neu raptos patriae sentiret honores.

Idem habitus, eadem arma viro, quae debitus hospes
 Hiberna sub nocte tulit. Theumesius inplet 85
 Terga leo, gemino laeent hastilia ferro,
 Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphinx.
 Iam regnum matrisque sinus fidasque sorores
 Spe votisque tenet, tamen et de turre suprema
 Attonitam totoque extantem corpore longe 90
 Respicit Argian: haec mentem oculosque reducit
 Coniugis et dulces avertit pectore Thebas.

Ecce inter medios patriae ciet agmina gentis
 Fulmineus Tydeus; iam laetus et integer artus,
 Ut primum strepuere tabae, ceu lubricus alta 95
 Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
 Erigitur liber senio, et squalentibus annis
 Exutus laetisque minax interviret herbis.
 Ah miser! agrestum si quis per gramen hianti
 Obvius et primo siccaverit ora veneno. 100

Huic quoque praestantes Aetolis urbibus affert
 Belli fama viros; sensit scopulosa Pylene

- Fletaque cognatis avibus Meleagria Pleuron
 Et praeceps Calydon, et quas Iove provocat Iden
 Olenos, Ioniis et fluctibus hospita portu 105
 Chalcis et Herculea turpatas gymnade vultus
 Amnis; adhuc imis vix truncata attollere frontem
 Ausus aquis glaucoque caput submersus in antro
 Moeret, anhelantes aegrescunt pulvere ripae.
 Omnibus aerasae propugnant pectora crates 110
 Pilaque saeva manu, patrius stat casside Mavors.
 Undique magnanimum pubes delecta coronant
 Oeniden, hilarem bello notisque decorum
 Vulneribus; non ille minis Polynicis et ira
 Inferior, dubiumque adeo, cui bella gerantur. 115
 Maior at inde novis is Doricus ordo sub armis,
 Qui ripas, Lyrcie, tuas, tua litora multo
 Vomere suspendunt, flaviorum dactor Achivam,
 Inache: — Persea neque enim violentior exit
 Amnis humo, quum Taurum aut Pliadas hausit aquosas 120
 Spumeus et genero tumuit Iove — quos celer ambit
 Asterion Dryopumque trahens Erasinus aristas,
 Et qui rura domant Epidauria, dexter Iaccho
 Collis, at Ennaeae Cereri negat; avia Dyme
 Mittit opes densasque Pylos Neleia turmas, 125
 Nondum nota Pylos, iuvenisque aetate secunda
 Nestor, et ire tamen peritura in castra negavit.
 Hos agitat pulchraeque docet virtutis amorem
 Arduus Hippomedon; capiti tremit aerea cassis,
 Ter nivea scandente iuba, latus omne sub armis 130
 Ferrea suta terunt, humeros ac pectora late
 Flammeus orbis habet, perfectaue vivit in auro
 Nox Danaï; sontes Furiarum lampade nigra
 Quinquaginta ardent thalami; pater ipse cruentis
 In foribus laudatque nefas atque inspicit enses. 135
 Illum Palladia sonipes Nemeaeus ab arce
 Devehit arma pavens, umbraque inmane volanti
 Inplet agros longoque attollit pulvere campum,
 Non aliter silvas humeris et utroque refringens
 Pectore montano duplex Hyleus ab antro 140

Praecipitat; pavet Ossa vias, pecudesque feraeque
 Procubere metu; non ipsis fratribus horror
 Abfuit, ingenti donec Peneia saltu.
 Stagna subit magnumque obiectus detinet annum.
 Quis numerum ferri gentesque et robora dicto 146
 Aequarit mortale sonans? Suus excit in arma.
 Antiquam Tiryntha deus; non fortibus illa
 Infocunda viris famaue inmanis alumni.
 Degenerat, sed lapsa sita fortuna, neque addunt
 Robur opes; rarus vacuis habitator in arvis 150
 Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arcus.
 Dat tamen haec iuvenum tercentum pectora, vulgus
 Innumerum bello, quibus haud amenta nec enses
 Triste micant; flavent capiti tergoque leonum
 Exuviae, gentilis honos, et piaeus armat 155
 Stipes, inexhaustis arctantur tela pharetris.
 Herculeum Paeani canunt, vastataque monstros
 Omnia; frondosa longum deus audit ab Oeta.
 Dat Nemeae comites, et quas in proelia vires
 Sacra Cleonaei cogunt vineta Molorehi. 160
 Gloria nota caesae, foribus simulata sulignis
 Hospitis arma dei, parvoque ostenditur arvo,
 Robur ubi et laxos qua reclinaverit arcus
 Illice, qua cubiti sedeant vestigia terra.
 At pedes et toto despectans vertice bellum, 165
 Quatuor indomitis Capaneus erepta iuvenis
 Terga superque rigens iniectu molis ahenae
 Versat onus; squalet triplici ramosa corona
 Hydra recens obitu. Pars anguibus aspera vivis
 Argento caelata micat, pars arte reperta 170
 Conditur et fulvo moriens ignescit in auro.
 Circum amnis torpens et ferro caerulea Lerne.
 At laterum tractus spatiosaque pectora servat
 Nexilis innumero chalybum subtemine thorax,
 Horrendum, non matris opus, galeaeque corusca 175
 Prominet arce gigas, atque uni missilis illi
 Cuspide praefixa stat frondibus orba cupressus.
 Huic parere dati, quos fertilis Amphigenia

Planaque Messene montanaque nutrit Ithome, Quos Thrion et summis ingestum montibus Aepy, Quos Helos et Pteleon, Getico quos flebile vati Dorion; hic fretus doctas anteire canendo Aonidas mutos Thamyris damnatus in annos Ore simul citharaque. — quis obvia numina temnat? —	180
Conticuit praeceps, qui non certamina Phoebi Nosset et inlustres Satyro pendente Celenas.	185
Iamque et fatidici mens expugnata fatiscit Auguris; ille quidem casus et dira videbat Signa, sed ipsa manu cunctanti iniecerat arma Atropos obrueratque deum, nec conjugis absunt Insidiae, vetitoque domus iam fulgurat auro. Hoc aurum vati fata exitiale monebant Argolico; scit et ipse nefas, sed perfida coniux Dona viro mutare velit, spoliisque potentis Imminet Argiae raptoque excellere cultu.	190 195
Illa libens — nam regum animos et pondera belli Hac nutare videt, pariter ni providus heros Militet, — ipsa sacros gremio Polynicis amati Deposuit nexus haud moesta, atque insuper addit: ‘Non haec apta mihi nitidis ornatibus, inquit, Tempora, nec miserae placeant insignia formae Te sine: sat dubium coetu solante timorem Fallere et incultos aris adverrere crines. Scilicet, heu superi! quum tu cludere minaci Casside ferratusque sones, ego divitis aurum Harmoniae dotale geram? dabit aptior ista Fors deus, Argolicasque habitu praestabo maritas, Quum regis coniux, quum te mihi sospite templa Votivis implenda choris; nunc induat illa, Quae petit et bellante potest gaudere marito.’	200 205 210
Sic Eriphylaeos aurum fatale penates Inrupit scelerumque ingentia semina movit, Et grave Tisiphone risit gavisa futuris. Taenareis hic celsus equis, quam dispare coetu Cyllarus ignaro generarat Castore prolem, Quassat humum; vatem cultu Parnassia monstrant	215

Vellera, frondenti crimitur cassis oliva,
 Albaque puniceas interpleat infula cristas.
 Arma simul pressasque iugo moderatar habenas.
 Hinc atque inde morae iaculis, et ferrea curru 220
 Silva tremit; procul ipse gravi metuendus in hasta
 Eminet et clipeo victum Pythona coruscat.

Huius Apollineae currum comitantur Amyclae,
 Quos Pylos et dabiis Malea vitata carinis.
 Plaudentique habiles Caryae resonare Dianae, 225
 Quos Pharis volucrumque parens Cythereia Messe,
 Taygetique phalanx et oloriferi Eurotae
 Dura manus. Deus ipse viros in pulvere crudo
 Arcas alit nudaque modos virtutis et iras
 Ingenerat; vigor inde animis et mortis honorae 230
 Dulce sacrum. Gaudent natorum fata parentes
 Hortanturque mori, deflet iamque omnis ephēbum
 Turba, coronato contenta est funere mater.

Frena tenent duplexque inserto missile nodo
 Exerti ingentes humeros, chlamys horrida pendet 235
 Et cono Ledaeus apex. Non hi tibi solum,
 Amphiarae, merent: auget resupina maniplos
 Elis, depressae populus subit incola Pisae,
 Qui te, flave, natant terris, Alphee, Sicanis
 Advena, tam longo non umquam infecte profundo. 240
 Curribus innumeris late patria arva laeessunt
 Et bellis armenta domant: ea gloria genti
 Infando de more et fractis durat ab usque
 Axibus Oenomai; strident spumantia morsu
 Vincula, et effossas niveus rigat imber arenas. 245

Tu quoque Parrhasias ignara matre catervas
 Ah! rudis annorum, tantum nova gloria suadet,
 Parthenopaeae, rapis; tum saltus forte remotos
 Torva parens, neque enim haec iuveni foret ire potestas,
 Pacabat cornu gelidique aversa Lycei. 250
 Pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
 Vultus, et egregiae tanta indulgentia formae;
 Nec desunt animi, veniat modo fortior aetas.
 Quos non ille duces nemorum fluviisque dicata

- Numina, quas magno non inpulit igne Napaeas? 255
 Ipsam, Maenalia puerum quum vidit in umbra,
 Dianam, tenero signaentem gramina passu,
 Iguovisse ferunt comiti Dictaeaque tela
 Ipsam et Amyclaeas humeris aptasse pharetras.
- Prostrat audaci Martis percussus amore, 260
 Arma, tubas audire calens, et pulvere belli
 Flaventem sordere comam captoque referri
 Hostis equo: taedet nemorum, titulumque nocentem
 Sanguinis humani pudor et nescire sagittas.
- Igneus ante omnes auro micat, igneus ostro, 265
 Undantemque sinum nodis inrugat Iberis,
 Inbelli parma pictus Calydonia matris
 Proelia; trux laeva sonat arcus et aspera plumis
 Terga, Cydonaea corytos arundine pulsat,
 Electro pallens et insipide clarus Eoa. 270
 Cornipedem trepidos sustum praevertere cervos
 Velatum geminae delectu lycis, et arma
 Mirantem gravioris heri sublimis agebat,
 Dulce rubens viridique genas spectabilis aevo.
- Arcades huic veteres astris lunaque priores, 275
 Agmina fida datis, nemorum quos stirpe rigenti
 Fama satos, quum prima pedum vestigia tellus
 Admirata tulit; nondum arva domusque; nec urbes
 Conubiisque modus; quercus laurique ferebant
 Cruda puerperia, ac populos umbrosa creavit 280
 Fraxinus, et foeta viridis puer excidit orno.
 Hi lucis stupuisse vices noctisque feruntur
 Nubila et occiduum longe Titana secuti
 Desperasse diem. Rarescunt alta colonis
 Maenala, Parthemium fugitur nemus, agmina bello 285
 Rhipaque et Stratiae ventosaeque donat Enispe.
 Non Tegea, non ipsa deo vacat alite felix
 Cyllene templumque Aleae nemorale Minervae,
 Et rapidus Cliton, et qui tibi, Pythie, Laddu
 Paene socer, candensque ingis Lampia nivosus 290
 Et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
 Venit et Idaeis ululatibus aemulus Azan

- Parrhasiique duces, et quae risistia, Amores,
 Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti,
 Dives et Orchomenos pecorum et Cynosura ferarum. 295
 Aegyptios idem ardor agros et Paophida celsam
 Vastat et Herculeo vulgatos robore montes
 Monstriferumque Erymanthon et aerisonum Stymphalon.
 Arcades hi; gens una viris, sed dissona cultu
 Scinditur; hi Paphias myrtos a stirpe recurvant 300
 Et pastorali meditantur proelia trunco,
 His arcus, his tela sudas, his cassida crines
 Integit; Arcadii morem tenet ille galeri:
 Ille Lycaoniae rictu caput asperat ursae.
 Hos belli coetus iurataque pectora Marti 305
 Milite vicinae nullo iuvare Mycenae.
 Funerae tum namque dapes mediique recursus
 Solis, et hic alii miscebant proelia fratres.
 Iamque Atalantaeas inplerat nuntius aures
 Ire ducem bello totamque impellere natum 310
 Arcadium; tremuere gradus, elapsaque iuxta
 Tela; fugit silvas perniciosior alite vento
 Saxa per et plenis obstantia flumina ripis,
 Qualis erat, correpta sinus et vertice flavum
 Crinem sparsa noto; raptis velut aspera natis 315
 Praedatoris equi sequitur vestigia tigris.
 Ut stetit adversisque inpegit pectora frenis, —
 Ille ad humum pallens —: 'Unde haec furibunda cupido,
 Nate, tibi? teneroque unde improba pectore virtus?
 Tu bellis aptare viros, tu pondera ferre 320
 Martis et ensiferas inter potes ire catervas?
 Quamquam utinam vires! nuper te pallida vidi,
 Dum premis obnixo venabula cominus apro,
 Poplite succiduo resupinam ac pacae ruentem,
 Et ni curvato torsissem spicala cornu, — 325
 Nunc ubi bella tibi? Nil te mea tela iuvabunt,
 Nec teretes arcus, maculis nec discolor atris
 Hic, cui fidis, equus; magnis conatibus instas,
 Vix Dryadum thalamis Erymanthiadumque furori
 Nympharum mature puer. Sunt omina vera. 330

Mirabar, cur templa mihi tremulæ Dianæ
 Nuper et inferior vultu dea visa, sacrisque
 Exuviae cecidere tholis: hinc segnior arcus
 Difficilesque manus, et nullo in vulnere certæ.
 Expecta, dum maior honos, dum firmius ævum, 335
 Dum roseis venit umbra genis vultusque recedunt
 Ore mei; tunc bella tibi ferrumque, quod ardes,
 Ipsa dabo, et nullo matris revocabere fletu.
 Nunc refer arma domum, vos autem hunc ire sinetis,
 Arcades, o saxis nimirum et robore nati! 340
 Plura cupit; fusi circum natusque ducesque
 Solantur minuuntque metas, et iam horrida clangunt
 Signa tubæ. Nequit illa pio dimittere natum
 Complexu, multumque duci commendat Adrasto.
 At parte ex alia Cadmi Mavortia plæbes, 345
 Moesta ducis furiis, nec belli territa fama,
 — Quando his vulgatum descendere viribus Argos, —
 Tardius illa quidem, regis causæque pudore,
 Verum bella movet. Nulli destringere ferrum
 Inpetus, aut humeros clipeo clausisse paterno 350
 Dulce nec alipedum iuga comere, qualia belli
 Gaudia; deiecti trepidas sine mente, sine ira
 Promisere manus; hic ægra in sorte parentem
 Unanimum, hic dulces primaevæ coniugis annos
 Ingemit, et gremio miseros accrescere natos. 355
 Bellator nulli caluit deus; ipsa vetusto
 Moenia lassa situ magnaëque Amphionis arces
 Iam fessum senio nudant latus, et fide sacra
 Aequatos coelo; surdum atque ignobile, muros
 Firmat opus. Tamen et Boeotia urbibus ultrix 360
 Adspirat ferri rabies, nec regis iniqui
 Subsidio, quantum socia pro gente moventur.
 Ille velut pecoris lupus expugnator opimi,
 Pectora tabenti sanie gravis hirtaque setis
 Ora cruentata deformis hiantia lana, 365
 Decedit stabulis, huc illuc turbida versans
 Lumina, si duri comperta clade sequantur
 Pastores, magnique fugit non inscius ausi.

Accumulat crebros turbatrix fama pavores.
 Hic iam dispersos errare Asopide ripa 370
 Lernaeos equites; hic te, bacchate Cithaeron,
 Ille rapi Theumeson ait, noctisque per umbras
 Nuntiat excubiis vigiles arsisse Plataeas.
 Nam Tyrios sudasse lares, et sanguine Diroen
 Inriguam, foetusque novos, iterumque locutam 375
 Sphinga petris, cui non et scire licentia passim
 Et vidisse fuit? Novus his super auxia turbat
 Corda metus; sparsis subito correpta canistris
 Silvestris regina chori decurrit in aequum
 Vertice ab Ogygio, trifidamque huc tristis et illuc 380
 Lumine sanguineo pinum delectat, et ardens
 Erectam attonitis inplet clamoribus urbem:
 'Omnipotens Nisaeae pater, cui gentis avitae
 Pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub arcto
 Bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrso 385
 Pampineumque iubes nemus inreptare Lycurgo,
 Aut tumidum Gangen aut claustra novissima rubrae
 Tethyos Eoasque domos flagrante triumpho
 Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
 At tua progenies, positis gentilibus armis 390
 Quae tibi festa litat, bellum lacrimasque metumque
 Cognatumque nefas, iniusti munera regni,
 Pendimus; aeternis potius me, Bacche, prainis
 Trans et Amazoniis ululatum Caucason armis
 Siste ferens, quam monstra ducum stirpemque profanam 395
 Eloquent. En urges; alium tibi, Bacche, furorem
 Iuravi, similes video concurrere tauros;
 Idem ambobus honos, unusque ab origine sanguis;
 Ardua collatis obnixa cornua miscent
 Frontibus, alteraque truces moriuntur in ira. 400
 Tu peior, tu cede nocens, qui solus avita
 Gramina communemque petis defendere montem.
 Ah miseri morum! bellatis sanguine tanto,
 Et saltum dux alter habet.' Sic fata gelatis
 Vultibus et Baccho iam demigrante quievit. 405
 At trepidus monstro et variis terroribus inpar,

- Longaevi rex vatis opem tenebrasque sagaces
 Tiresiae, qui mos incerta paventibus, aeger
 Consultit. Ille deos non larga caede iuvenum,
 Non alacri penna aut verum spirantibus extis, 410
 Nec tripode implicito numerisque sequentibus astra,
 Turea nec supra volitante altaria fumo,
 Tam penitus, durae quam mortis limite manes
 Elicitos patuisse refert, Lethaeaque sacra
 Et mersum Ismeni subter confinia ponto 415
 Miscentis parat ante ducem, circumque bidentum
 Visceribus laceris, et odori sulfuris aura
 Graminibusque novis et longo murmure purgat.
 Silva capax aevi validaque incurva senecta,
 Aeternum intonsae frondis, stat pervia nullis 420
 Solibus; haud illam brumae minuere, Notusve
 Ius habet, aut Getica Boreas impactus ab ursa.
 Subter opaca quies, vacuusque silentia servat
 Horror, et exclusae pallet mala lucis imago.
 Nec caret umbra deo, nemori Latonia caelrix, 425
 Additur; hanc piceae cedrique et robore in omni
 Effictam sanctis occultat silva tenebris.
 Huius inadspectae luco stridere sagittae
 Nocturnique canum gemitus, ubi limina patru
 Effugit inque novae melior redit ora Dianae. 430
 Ast ubi fessa ingis dulcesque altissima somnos
 Lux movet, hic late iaculis circum undique fixis
 Effusam pharetra cervicem excepta quiescit.
 Extra inmane patent tellus Mavortia, campi,
 Foetus ager Cadmo, durus qui vomere primo 435
 Post consanguineas acies sulcosque nocentes
 Ausus humum versare, et putria sanguine prata
 Eruit; ingentes infelix terra tumultus
 Lucis adhuc medio solaque in nocte per umbras
 Expirat, nigri quam vana in proelia surgunt 440
 Terrigenae; fugit incepto tremebundus ab arvo
 Agricola, insaniq; domum rediere iuveni.
 Hic senior vates — Stygiis accommoda quippe
 Terra sacris, vivoque placent sola pinguis tabo, —

Velleris obscuri pecudes armentaque sisti 445
 Atra monet, quaecumque gregum pulcherrima cervix
 Ducitur; ingemuit Dirce moestusque Cithaeron,
 Et nova clamosae stupuere silentia valles.
 Tum fera caeruleis intexit cornua sertis
 Ipse manu tractans, notaeque in limine silvae 450
 Principio largos novies tellure cavata
 Inclinat Bacchi latices et munera verni
 Lactis et Actaeos imbres suadumque cruorem
 Manibus; aggeritur, quantum bibit arida tellus.
 Trunca dehinc nemora advolvit, moestusque sacerdos 455
 Tres Hecatae totidemque satis Acheronte nefasto
 Virginibus iubet esse focos; tibi, rector Averni,
 Quamquam infossus humo, superat tamen agger in auras
 Pineus; hunc iuxta cumulo minor ara profundae
 Erigitur Cereri; frondes atque omne cupressus 460
 Intexit plorata latus. Iamque ardua ferro
 Signati capita, et frugum libamine puro
 In vulnus cecidere greges; tunc innuba Manto
 Exceptum pateris praelibat sanguinem, et omnes
 Ter circum acta pyras sancti de more parentis 465
 Semineces fibras et adhuc spirantia reddit
 Viscera, nec rapidas cunctatur frondibus atris
 Subiectare faces. Atque ipse sonantia flammis
 Virgulta et tristes crepuisse ut sensit acervos
 Tiresias, — illi nam plurimus ardor anhelat 470
 Ante genas, inpletque cavos vapor igneus orbes —
 Exclamat — tremuere rogi, et vox inpulit ignem —:
 'Tartarae sedes et formidabile regnum
 Mortis inexpletae, tuque, o saevissime fratrum,
 Cui servire dati Manes aeternaque sontum 475
 Supplicia atque imi famulatur regia mundi,
 Solvite pulsanti loca muta et inane severae
 Persephones, vulgusque cava sub nocte repostum
 Elicite, et plena redeat Styga portitor alno.
 Ferte simul gressus, nec simplex Manibus esto 480
 In lucem remeare modus; tu sepere coetu
 Elysios, Persea, pios, virgaque potenti

- Nubilus Arcas agat; contra per crimina functis,
 Qui plures Erebo, pluresque e sanguine Cadmi,
 Angue ter excusso et flagranti praevia taxo, 485
 Tisiphone, dux pande diem, nec lucis egentem
 Cerberus occursum capitum retorqueat umbras.
 Dixerat, et pariter senior Phoebeaque virgo
 Erexere animos; illi formidine nulla,
 Quippe in corde deus, solum tremor obruit ingens 490
 Oedipodioniden, vatisque horrenda canentis
 Nunc humeros, nunc ille manus et vellera pressat
 Anxius, inceptisque velit desistere sacris.
 Qualis Gaetulae stabulantem ad confraga silvae
 Venator longo motum clamore leonem 495
 Expectat, firmans animum et sudantia nisu
 Tela premens; gelat ora pavor, gressusque tremiscunt,
 Quis veniat quantusque, sed horrida signa frementis
 Accipit et caeca metitur murmura cura.
 Atque hic Tiresias nondum adventantibus umbris: 500
 'Testor, ait, divae, quibus hunc saturavimus ignem,
 Laevaue convulsae dedimus carchesia terrae,
 Iam nequeo tolerare moram. Cassusne sacerdos
 Audior? an rabido iubeat si Thessala cantu
 Ibitis? et Scythicis quotiens medicata venenis 505
 Colchis ager, trepido pallebunt tartara motu?
 Nostri cura minor, si non attollere bustis
 Corpora, nec plenas antiquis ossibus urnas
 Egerere, et mixtos coelique Erebi sub unum
 Funestare deos libet, aut exanguia ferro 510
 Ora sequi, aut aegras functorum carpere fibras?
 Ne tenues annos nubemque hanc frontis opacae,
 Spernite ne, moneo, et nobis saevire facultas.
 Scimus enim et quidquid dici noscique timetis,
 Et turbare Hecaten, ni te, Thymbraee, vererer, 515
 Et triplicis mundi summum, quem scire nefastum est.
 Illum sed taceo: prohibet tranquilla senectus.
 Iamque ego vos —.' Avidae subicit Phoebeia Manto:
 'Audiris, genitor, vulgusque exangue propinquat.
 Panditur Elysium chaos, et telluris optertae 520

Dissilit umbra capax, silvaeque et nigra patescunt
 Flumina, viventis Acheron electat arenas.
 Fumidus atra vadis Phlegethon incendia volvit,
 Et Styx discretis interflua Manibus obstat.
 Ipsum pallentem solio circumque ministras 525
 Funestorum operum Eumenides Stygiaeque severos
 Iunonis thalamos et moesta cubilia cerno.
 In speculis Mors atra sedet dominisque silentes
 Annumerat populos: maior supereminet ordo.
 Arbiter hos dura versat Gortynius urna, 530
 Vera minis poscens, adigitque expromere vitas
 Usque retro et tandem poenarum lucra fateri.
 Quid tibi monstra Erebi, Scyllas et inane furentes
 Centauros, solidoque intorta adamante gigantum
 Vincula, et angustam centeni Aegaeonis umbram? 535
 'Immo, ait, o nostrae regimen viresque senectae,
 Ne vulgata mihi. Quis enim remeabile saxum
 Fallentesque lacus Tytioneque alimenta volucrum
 Et caligantem longis Ixiona gyris
 Nesciat? Ipse etiam, melior quum sanguis, opertas 540
 Inspexi sedes, Hecate ducente, priusquam
 Obruit ora deus totamque in pectora lucem
 Detulit. Argolicas magis huc appelle precando
 Thebanasque animas; alias avertere gressus
 Lacte quater sparsas moestoque excedere luco, 545
 Nata, iube, tum quis vultus habitusque, quis ardor
 Sanguinis affusi, gens ultra superior adsit,
 Dic agetum, nostramque move per singula noctem.'
 Iussa facit carmenque serit, quo dissipet umbras,
 Quo regat et sparsas: qualis, si crimina demas, 550
 Colchis et Aeaeo simulatrix litore Circe.
 Tunc his sacrificum dictis affata parentem:
 'Primus sanguineo submittit inertia Cadmus
 Ora lacu, iuxtaque virum Cythereia proles.
 Effluit amborum geminus de vertice serpens. 555
 Terrigenae comites illos, gens Martia, cingunt.
 His aevi mensura dies, manus omnis in armis,
 Omnis et in capulo: prohibent obstantque ruuntque

Spirantum rabie; nec tristi incumbere sulco Cura, sed alternum cupiunt haurire cruorem.	560
Proxima natarum manus est, fletique nepotes. Hic orbam Autonoen et anhelam cernimus Ino Respectantem arcus et ad ubera dulce prementem Pignus, et oppositis Semelen a ventre lacertis.	
Pentheia iam fractis genetrix Cadmeia thyrsis, Iam dimissa deo, pectusque adaperta cruentum Insequitur planctu; fugit ille per avia Lethes Et Stygios superosque lacus, ubi mitior illum Flet pater et lacerum componit corpus Echion.	565
Tristem nosco Lycum dextramque in terga reflexum Aeoliden, humero iactantem funus onusto.	570
Necdum ille aut habitus, aut versae crimina formae Mutat Aristaeo genitus: frons aspera cornu, Tela manu, reicitque canes in vulnus hiantes.	
Ecce autem magna subit invidiosa caterva Tantalus et tumido percenset funera luctu, Nil deiecta malis; iuvat effugisse deorum Numina et insanæ plus iam permittere linguae. ⁷	575
Talia dum patri canit intemerata sacerdos, Illius elatis tremefacta assurgere vittis Canicies, tenuique inpelli sanguine vultus.	580
Nec iam firmanti baculo, nec virgine fida Nititur, erectusque solo 'Desiste canendo, Nata, ait: externae satis est mihi lucis, inertes Discedunt nebulae, et vultum niger exiit aer.	585
Umbrisne, an supero me missus Apolline complet Spiritus? en video quaecumque audita! Sed ecce Moerent Argolici deiecto lumine manes.	
Torvus Abas Proetusque nocens mitisque Phoroneus, Truncatusque Pelops et saevo pulvere sordens	590
Oenomaus largis humectant imbribus ora. Auguror hinc Thebis belli meliora. Quid autem Hi grege condenseo — quantum arma et vulnera monstrant, Pugnaces animæ, — nobis in sanguine multo Oraque pectoraque et falso clamore levatas	595
Intendunt sine pace manus? Rex, fallor, an hi sunt	

Quinquaginta illi? cernis Chthoniumque Chrominique
 Phegeaque et nostra praesignem Maeona lauro.
 Ne saevite, duces, nihil hic mortalibus ausum
 Credite consiliis: hos ferrea neverat annos 600
 Atropos. Existis casus: bella horrida nobis,
 Atque iterum Tydeus.' Dixit, vittaque ligatis
 Frondibus instantes abigit monstratque cruorem.

Stabat inops comitum Cocyti in litore moesto
 Lais, inmiti quem iam deus ales Averno 605
 Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem,
 Noscit enim. vultu, non ille aut sanguinis hausus
 Cetera ceu plebes, aliumve accedit ad imbrem,
 Immortale odium spirans. Sed prolicet ulro
 Aonius vates: 'Tyriae dux inclite Thebes, 610
 Cuius ab interitu non ulla Amphionis arces
 Vidit amica dies. O iam satis ulte cruentum
 Exitium et multum placata minoribus umbra,
 Quos miserande fugis? Iacet ille in funere longo
 Quem premis, et iunctae sentit confinia mortis, 615
 Obsitus exhaustos pedore et sanguine vultus
 Eiectusque die. Sors leto durior omni,
 Crede mihi: quaenam inmeritum vitare nepotem
 Causa tibi? confer vultum, et satiare litanti
 Sanguine, venturasque vices et funera belli 620
 Pande vel infensus, vel res miserate tuorum.
 Tunc ego te optata vetitam transmittere Lethen
 Puppe dabo placidumque pia tellure reponam,
 Et Stygiis mandabo deis.' Mulcetur honoris
 Muneribus tingitque genas, dehinc talia reddit: 625
 'Cur tibi versanti manes, aequaeve sacerdos,
 Lectus ego augurio, tantisque potissimus umbris
 Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum.
 Nostrane praeclari, pudeat, consulta nepotes
 Poscitis? Illum, illum sacris adhibete nefastis, 630
 Qui laeto fodit ense patrem, qui semet in ortus
 Vertit et indignae regerit sua pignora matri.
 Et nunc ille deos furiarumque atra fatigat
 Concilia, et nostros rogat haec in proelia manes.

Quodsi adeo placui deflenda in tempora vates, . 635
 Dicam equidem, quo me Lachesis, quo torva Megaera
 Usque sinunt: bellum innumero venit undique bellum
 Agmine, Lernaesosque trahit fatalis alumnos
 Gradivus stimulus; hos terrae monstra deumque
 Tela manent pulchrique obitus et ab igne supremo . 640
 Sontes lege morae. Certa est victoria Thebis,
 Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
 Sed furiae geminumque nefas miserosque per enses
 Hei mihi! crudelis vincet pater.' Haec ubi fatus,
 Labitur et flexa dubios ambage reliquit. . 645
 Interea gelidam Nemeen et conscia laudis
 Herculeae dumeta vaga legione tenebant
 Inachidae; iam Sidonias avertere praedas,
 Sternere, ferre domos ardent instantque. Quis iras
 Flexerit, unde morae, medius quis euntibus error, . 650
 Phoebe, doce: nos rara manent exordia famae.
 Marcidus edomito bellum referebat ab Haemo
 Liber, ibi armiferos geminae iam sidere brumae
 Orgia ferre Getas canumque virescere dorso
 Othryn et Icaria Rhodopen assueverat umbra, . 655
 Et iam pampineos materna ad moenia currus
 Promovet; effrenae dextra laevaue sequuntur
 Lynces, et uda mero lambunt retinacula tigres.
 Post exultantes spolia armentalia portant
 Seminecesque lupos scissasque Mimallones ursas. . 660
 Nec comitatus iners, sunt illic Ira Furorque,
 Et Metus et Virtus et numquam sobrius Ardor,
 Succiduique gradus et castra simillima regi.
 Isque ubi pulverei Nemeen effervere nube
 Conspicit, et solem radiis ignescere ferri, . 665
 Necdum compositas belli in certamina Thebas;
 Concussus visis, quamquam ore et pectore mareet,
 Aeraque tympanaque et biforem reticere tumultum
 Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
 Atque ita: 'Me manus ista meanque excindere gentem 670
 Apparat; et longe recalet furor; hoc mihi saevam
 Argos et indomitae bellum ciet ira novercae.

Usque adeone parum cineri data mater iniquo,
 Natalesque rogi, quaeque ipse micantia sensi
 Fulgura? Relliquias etiam fusaeque sepulcrum 675
 Pellicis et residem ferro petit inproba Theben.
 Nectam fraude moras; illum, illum tendite campum,
 Tendite, io, comites.' Hyrcana ad signa iugales
 Intumuere iubas, dicto prius adstitit arvis.

Tempus erat, medii quum solem in culminaa mundi 680
 Tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus arvis
 Stat vapor, atque omnes admittunt aethera luci.
 Undarum vocat ille deas, mediusque silentum
 Incipit: 'Agrestes fluviorum numina Nymphae,
 Et nostri pars magna gregis, perferte laborem, 685
 Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes
 Stagnaue et errantes obducite pulvere rivos.
 Praecipuus Nemees, qua nostra in moenia bellis
 Nunc iter, ex alto fugiat liquor; adiuuat ipse
 Phoebus ad hoc summo, cesset ni vestra voluntas, 690
 Limite; vim coeptis indulgent astra, meaeque
 Aestifer Erigones spumat canis. Ite volentes,
 Ite in operta soli; post vos ego gurgite pleno
 Eliciam, et quae dona meis amplissima sacris
 Vester habebit honos, nocturnaue farta licentum 695
 Cornipedum et cupidus Faunorum arcebo rapinas.'

Dixerat: ast illis tenuior percurrere visus
 Ora situs, viridisque comis exhorruit humor.
 Protinus Inachios haurit sitis ignea campos.
 Diffugere undae, squalent fontesque lacusque, 700
 Et cava ferventi durescunt flumina limo.
 Aegra solo macies, tenerique in origine culmi
 Inclinata seges, deceptum margine ripae
 Stat pecus, atque amnes quaerunt armenta natatos.

Sic ubi se magnis refluxus suppressit in antris 705
 Nilus et Eoae liquentia pabula brumae
 Ore premit, fumant desertae gurgite valles,
 Et patris undosi sonitus expectat hiulca
 Aegyptos, donec Phariis alimenta rogatus
 Donet agris magnumque inducat messibus annum. 710

Aret Lerna nocens, aret Lyrcius et ingens
 Inachus advolvensque natantia saxa Charadrus,
 Et numquam in ripis audax Erasinus et aequus
 Fluctibus Asterion; ille alta per avia notus
 Audiri et longe pastorum rumpere somnos. 715

Una tamen tacitas, sed iussu numinis, undas,
 Haec quoque secreta, nutrit Langia sub umbra.
 Nondum illi raptus dederat lacrimabile nomen
 Archemorus, nec fama deae; tamen avia servat
 Et nemus et fluvium; manet ingens gloria nympham, 720
 Quum tristem Hypsipylen ducibus sudatus Achaeis
 Ludus et atra sacrum recolit trieteris Ophelten.

Ergo nec ardentes clipeos vectare, nec arctos
 Thoracum nexus, tantum sitis horrida torquet,
 Sufficiunt; non ora modo angustisque perusti 725
 Faucibus, interior sed vis quatit; aspera pulsu
 Corda, gelant venae, et siccis cruor aeger adhaeret

Visceribus; tunc sole putris, tunc pulvere tellus
 Exhalat calidam nubem. Non spumeus imber
 Manat equum; siccis inlidunt ora lupatis, 730
 Ora catenatas procul exertantia linguas;
 Nec legem dominosve pati, sed perfurit arvis

Flammatum pecus. Huc illuc inpellit Adrastus
 Exploratores, si stagna Lycimnia restent,
 Si quis Amymones superet liquor; omnia caecis 735
 Ignibus hausta sedent, nec spes humentis Olympi,
 Ceu flavam Libyen desertaque pulveris Afri
 Collustrent nullaque umbratam nube Syenen.

Tandem inter silvas, sic Evius ipse parabat,
 Errantes subitam pulchro in moerore tuentur 740
 Hypsipylen; illi quamvis et ab ubere Opheltes
 Non suus, Inachii proles infausta Lycurgi
 Dependet, neglecta comam nec dives amictu;
 Regales tamen ore notae, nec mersus acerbis
 Extat honos; tunc haec adeo stupefactus Adrastus: 745

‘Diva potens nemorum, nam te vultusque pudorque
 Mortali de stirpe negant, quae laeta sub isto
 Igne poli non quaeris aquas, succurre propinquis

Gentibus; arcitenens seu te Latonia casto
 De grege transmisit thalamis, seu lapsus ab astris 750
 Non humilis foecundat amor, neque enim ipse deorum
 Arbitr, Argolidum thalamis novus, adspice moesta
 Agmina. Nos ferro meritas excindere Thebas
 Mens tulit, inbelli sed nunc sitis anxia fato
 Submittitque animos et inertia robora carpit. 755
 Da fessis in rebus opem, seu turbidus amnis,
 Seu tibi foeda palus; nihil hac in sorte pudendum,
 Nil humile est; tu nunc ventis pluvioque rogaris
 Pro love, tu refugas vires et pectora bello
 Exanimata replē: sic hoc tibi sidere dextro 760
 Crescat onus. Tantum reduces det flectere gressus
 Iuppiter, o quanta belli donabere praeda!
 Dircaeos tibi, diva, greges numerumque rependam
 Plebis, et hic magna lucus signabitur ara.
 Dixit, et orantis media inter anhelitus ardens 765
 Verba rapit, cursuque animae labat arida lingua.
 Idem omnes pallorque viros flatusque soluti
 Oris habet; reddit demisso Lemnia vultu:
 'Diva quidem vobis, et si coelestis origo est,
 Unde ego? mortales utinam haud transgressa fuisset 770
 Luctibus! Altricem mandati cernitis orbam
 Pignoris: at nostris an quis sinus uberaque ulla,
 Scit deus, et nobis regnum tamen et pater ingens.
 Sed quid ego haec? fessosque optatis demoror undis?
 Mecum age nunc, si forte vado Langia perennes 775
 Servat aquas; solet et rapidi sub limite cancri
 Semper, et Icarii quamvis iuba fulgeret astri,
 Ire tamen.' Simul haerentem, ne tarda Pelasgis
 Dux foret, ah miserum vicino cespite alumnus,
 Sic Parcae voluere, locat, ponitque negantem 780
 Floribus aggestis, et amico murmure dulces
 Solatur lacrimas: qualis Berecynthia mater,
 Dum circa parvum iubet exultare Tonantem
 Curetas trepidos; illi certantia plaudunt
 Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide. 785
 At puer in gremio vernae telluris et alto

Gramine, nunc faciles sternit procursibus herbas
 In vultum nitens; caram modo lactis egeno
 Nutricem clangore ciens iterumque renidens,
 Et teneris meditans verba inluctantia labris, 790
 Miratur nemorum strepitus, aut obvia carpit,
 Aut patulo trahit ore diem, nemorisque malorum
 Inscius et vitae multum securus inerrat.
 Sic tener Odrysia Mavors nive, sic puer ales
 Vertice Maenatio, talis per litora reptans 795
 Inprobus Ortygiae latus inclinabat Apollo.

Illi per dumos et opaca virentibus umbris
 Devia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur,
 Praecelerantque ducem. Medium subit illa per agmen
 Non humili festina modo; iamque amae propinquo 800
 Rauca sonat vallis, saxosumque inpulit aures
 Murmur; ibi exultans conclamat ab agmine primo,
 Sicut erat, levibus tollens vexilla maniplis
 Argus aquae! longusque virum super ora cucurrit
 Clamor aquae! Sic Ambracii per litora ponti 805
 Nauticus in remis iuvenum monstrante magistro
 Fit sonus, inque vicem contra percussa reclamat
 Terra, salutatus quum Leucada pandit Apollo.

Incubere vadis passim discrimine nullo
 Turba simul primique, nequit discernere mixtos 810
 Aequa sitis, frenata suis in curribus intrant
 Armenta, et pleni dominis armisque feruntur
 Quadrupedes; hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
 Saxa, nec implicitos fluvio reverentia reges
 Proterere, aut mersisse vado clamantis amici 815
 Ora. Fremunt undae, longusque a fontibus amnis
 Diripitur, modo lene virens et gurgite puro
 Perspicuus, nunc sordet aquis egestus ab imo
 Alveus; inde toros riparum et proruta turbant
 Gramina, iam crassus coenoque et pulvere torrens, 820
 Quamquam expleta sitis, bibitur tamen. Agmina bello
 Decertare putes, iustumque in gurgite Martem
 Perfurere, et captam tolli victoribus urbem.

Atque aliquis regum medio circumfluit amni:

'Silvarum, Nemeæ, longæ regina virentum, 825
 Lecta Iovi sedes, quam nunc, non Herculis actis
 Dura magis, rabidi quum colla minantia monstri
 Angeret et tumidos animam angustaret in artus:
 Hac saevisse tenus populorum incepta tuorum
 Sufficiat; tuque o cunotis insuete domari 830
 Solibus, aeternæ largitor corniger undæ,
 Laetus eas, quacumque domo gelida ora resolvit
 Immortale tumens; neque enim tibi cana repostas
 Bruma nives raptasque alio de fonte refundit
 Arcus aquas, gravidive indulgent nubila Cori, 835
 Sed tuus, et nulli ruis expugnabilis astro.
 Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus uterque,
 Sperchiusque minax centaureusque Lycormas
 Praestiterint: tu pace mihi, tu nabe sub ipsa
 Armorum festasque super celebrabere mensas. 840
 Ab Iove primus honos; bellis modo laetus ovantes
 Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
 Flumina defensasque velis agnoscere turmas.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
 L I B E R V.

Pulsa sitis fluvio, populataque gurgitis alveum
 Agmina linquebant ripas amnemque minorem;
 Acrior et campum sonipes rapit, et pedes arva
 Inplet ovans, rediere viris animique minaeque
 Votaque, sanguineis mixtum ceu fontibus ignem
 Hausissent belli magnasque in proelia mentes. 5

Dispositi in turmas rursus legemque severi
 Ordinis, ut cuique ante locus ductorque, monentur
 Instaurare vias. Tellus iam pulvere primo
 Crescit, et armorum transmittunt fulgura silvae. 10
 Qualia trans Pontum Phariis defensa serenis
 Rauca Paraetonio decedunt agmina Nilo,
 Quum fera ponit hiems: illae clangore fugaci,
 Umbra fretis arvisque volant, sonat avius aether.
 Iam Borean imbresque pati, iam nare solutis 15
 Annibus et nudo iuvat aestivare sub Haemo.

Hic rursus simili procerum vallante corona
 Dux Talaionides, antiqua ut forte sub orno
 Stabat, et admoti nixus Polynicis in hastam:
 'At tamen, o quaecumque es, ait, cui gloria tanta 20
 Venimus innumerae fatum debere cohortes,
 Quem non ipse deum sator aspernetur honorem,
 Dic age, quando tuis alacres adsistimus undis,
 Quae domus aut tellus, animam quibus hauseris astris?
 Dic, quis et ille pater? neque enim tibi numina longe, 25
 Transierit fortuna licet, maiorque per ora
 Sanguis, et afflicto spirat reverentia vultu.

Ingemit, et paulum fletu tunctata modesto
 Lemnias orsa refert: 'Inmania vulnera, rector,
 Integrare iubes, Furias et Lemnon et arctis 30
 Arma inserta toris debellatosque pudendo
 Ense mares: redit ecce! nefas et frigida cordi
 Eumenis. O miserae, quibus hic furor additus! o nox!
 O pater! illa ego nam, pudeat ne forte benignae
 Hospitis, illa, duces, raptum quae sola parentem 35
 Occului. Quid longa malis exordia necto?
 Et vos arma vocant magnique in corde paratus.
 Hoc memorasse sat est: claro generata Thoante,
 Servitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.'

Advertere animos, maiorque et honora videri 40
 Parque operi tanto; cunctis tunc noscere casus
 Ortus amor, pater ante alios hortatur Adrastus.
 'Immo age, dum primi longe damus agmina vulgi,
 Nec facilis Nemeae latas evolvere vires,
 Quippe obtenta comis et ineluctabilis umbra, 45
 Pande nefas laudesque tuas gemitusque tuorum,
 Unde hos advenias regno deiecta labores.
 Dulce loqui miseris veteresque reducere questus.'

Incipit: 'Aegaeo premitur circumflua Nereo
 Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna 50
 Mulciber; ingenti tellurem proximus umbra
 Vestit Athos nemorumque obscurat imagine pontum.
 Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
 Litora, et inde nefas; florebat dives alumnis
 Terra, nec illa Samo fama Delove sonanti 55
 Peior et innumeris quas spumifer assilit Aegon.
 Dis visum turbare domos, nec pectora culpa
 Nostra vacant; nullos Veneri sacravimus ignes,
 Nulla deae sedes; movet et coelestia quondam
 Corda dolor lentoque inrepunt agmine poenae. 60
 Illa Paphon veterem centumque altaria linquens
 Nec vultu nec crine prior, solvisse iugalem
 Ceston et Idalias procul ablegasse volucres
 Fertur; erant certe, media quae noctis in umbra
 Divam, alios ignes maioraque tela gerentem, 65

Tartareas inter thalamis voltasse sorores Vulgarent; utque implicitis arcana domorum Anguibus et saeva formidine cuncta replevit Limina, nec fidi populam miserata mariti, Protinus a Lemno teneri fugistis, Amores;	70
Motus Hymen versaeque faeces, et frigida iusti Cura tori; nullae redeunt in gaudia noctes, Nullus in amplexu sopor est, odia aspera ubique, Et Furor et medio recubat Discordia lecto.	
Cura viris tumidos adversa Thracas in ora Eruere et saevam bellando frangere gentem.	75
Quumque domas contra stantesque in litore nati, Dulcius Edonas hiemes Arctonque frementem Excipere, aut tandem tacita post proelia nocte Fractorum subitas torrentum audire ruinas.	80
Illae autem tristes, nam me tunc libera curis Virginitas annique tegunt, sub nocte dieque Assiduis aegrae in lacrimis, solantia miscent Colloquia, aut saevam spectant trans aequora Thracen.	
Sol operum medius summo librabat Olympo Lucentes, ceu staret, equos; quater axe sereno Intonuit, quater antra dei fumantis anhelos Exerueri apices, ventisque absentibus Aegon Motus, et ingenti percussit litora ponto:	85
Quum subito horrendas aevi matura Polyxo Tollitur in furias thalamisque insueta relictis Evolat. Insano veluti Theumesia Thyas	90
Rapta deo, quum sacra vocant Idaeaeque suadet Buxus et a summis auditus montibus Evan: Sic erecta genas aciemque effusa trementi Sanguine desertam rabidis clamoribus urbem Exagitat, clausasque domos et limina pulsans Concilium vocat. Infelix comitatus eunti Haerebant nati, atque illae non segnius omnes Erumpunt tectis, summasque ad Pallados arces	95
Impetus; huc propere stipamur et ordine nullo Congestae, stricto mox ense silentia iussit Hortatrix scelerum, et medio sic ausa profari est:	100

'Rem summam instinctu superum meritique doloris,
 O viduae — firmate animos et pellite sexum — 105
 Lemniades, sancire paro; si taedet inanes
 Aeternum servare domos turpemque iuventae
 Flore situm et longis steriles in luctibus annos,
 Inveni, promitto viam, nec numina desunt,
 Qua renovanda Venus: modo par insumite robur 110
 Luctibus, atque adeo primum hoc mihi noscere detur.
 'Tertia canet hiems, cui comubialia vincla
 Aut thalami secretus honos? cui coniuge pectus
 Intepuit? cuius vidit Lacina labores?
 Dicite, vel iustos cuius pulsantia menses 115
 Vota tument? qua pace feras volucresque iugari
 Mos datus. Heu segnes! potuitne ultricia Graiis
 Virginibus dare tela pater, laetusque dolorum
 Sanguine securos iuvenum perfundere somnos?
 At nos vulgus iners; quodsi propioribus actis 120
 Est opus, ecce animos doceat Rhodopeia coniux,
 Ulta manu thalamos pariterque epulata marito.
 Nec vos immunis scelerum securave cogo.
 Plena mihi domus atque ingens, en cernite, sudor.
 Quatuor hos una, decus et solatia patris, 125
 In gremio, licet amplexu lacrimisque morentur,
 Transadigam ferro, saniemque et vulnera fratrum
 Miscebo patremque super spirantibus addam.
 Ecqua tot in caedes animum promittit?' — Agebat 130
 Pluribus: adverso nituerunt vela profundo.
 Lemnia classis erat, rapuit gavisiva Polyxo
 Fortunam atque iterat: 'Superisne vocantibus ultro
 Desumus? ecce rates, deus hos, deus ultor in iras
 Apportat coeptisque favet. Nec imago quietis 135
 Vana meae: nudo stabat Venus ense, videri
 Clara mihi somnosque super. Quid perditis aevum?
 Inquit, age aversis thalamos purgate maritis.
 Ipsa faces alias melioraque foedera iungam.
 Dixit, et hoc ferrum stratis, hoc, credite, ferrum
 Inposuit. Quin o miserae, dum tempus agit rem, 140
 Consulite; en validis spumant eversa lacertis

Aequora, Bistonides veniunt fortasse maritae.
 'Hinc stimuli ingentes, magnusque advolvitur astris
 Clamor. Amazonio Scythiam fervere tumultu,
 Lunatumque putes agmen descendere, ubi arma 145
 Indulget pater et saevi movet ostia belli.
 Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
 Dissensus, ut plebe solet: furor omnibus idem,
 Idem animus solare domos, iuvenumque senumque
 Praecipitare colos plenisque affrangere parvos 150
 Uberibus ferroque omnes exire per annos.
 Tunc viridis late lucus, iuga celsa Minervae
 Propter, opacat humum niger ipse, sed insuper ingens
 Mons premit, et gemina pereunt caligine soles.
 Hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo 155
 Atque inferna Ceres, Stygiaeque Acheronte recluso
 Ante preces venere deae; sed fallit ubique
 Mixta Venus, Venus arma tenet, Venus admovet iras.
 Nec de more cruor; natum Caropeia coniux
 Obtulit, accingunt sese et mirantia ferro 160
 Pectora, congestisque avidae simul undique dextris
 Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine vivo
 Coniurant, matremque recens circumvolat umbra.
 'Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror,
 Quisve per ora color? qualis quum cerva cruentis 165
 Circumventa lupis, nullum cui pectore molli
 Robur et in volucris tenuis fiducia cursu,
 Praecipitat suspensa fugam; iam iamque teneri
 Credit, et elusos audit concurrere morsus.
 'Illi aderant; primis iamque offendere carinae 170
 Litoribus, certant saltu contingere terram
 Praecipites. Miseri, quos non aut horrida virtus
 Marte sub Odrysio, aut medii inclementia ponti
 Hauserit! Alta etiam superum delubra vaporant
 Promissasque trahunt pecudes, niger omnibus aris 175
 Ignis, et in nullis spirat deus integer extis.
 'Tardius humenti noctem deiecit Olympo
 Iuppiter, et versum miti, reor, aethera cura
 Sustinuit, dum fata vetant, nec longius umquam

Cessavere novae perfecto sole tenebrae.	180
Sera tamen mundo venerunt astra, sed illis Et Paros et nemorosa Thasos crebraeque relucet Cyclades; una gravi penitus latet obruta coelo Lemnos, in hanc tristes nebulae, et plaga caeca superne Textitur, una vagis Lemnos non agnita nautis.	185
'Iam domibus fusi et nemorum per opaca sacrorum Ditibus indulgent epulis vacuantque profundo Aurum inmane mero, dum quae per Strymona pugnae, Quis Rhodope gelidove labor sudatus in Haemo, Enumerare vacat. Nec non, manus inopia, nuptae Serta inter festasque dapes, quo maxima cultu Quaeque iacent; dederat mites Cytherea suprema Nocte viros, longoque brevem post tempore pacem Nequicquam et miseros perituro afflaverat igni.	190
'Conticuere chori, dapibus ludoque licenti Fit modus, ~~o~~ primae decrescunt murmura noctis, Quum consanguinei mixtus caliginae leti Rore madens Stygio morituram amplectitur urbem Somnus, et inplacido fundit gravia otia cornu Secernitque viros. Vigilant nuptaeque nurusque In scelus, atque hilares acunt fera tela sorores. Invasere nefas, cuncto sua regnat Erinys Pectore: non aliter Scythicos armenta per agros Hyrcaenae clausere leae, quas exigit ortu Prima fames, avidique inplorant ubera nati.	195
'Quos tibi, nam dubito, scelorum de mille figuris Expeditam casus? Helimum temeraria Gorge Evinctum ramis altaeque in mole tapetum Efflantem somno crescentia vina, superstans Vulnera disiecta rimatur veste, sed illum Infelix sopor admota sub morte refugit. Turbidus incertumque oculis vigilantibus hostem Occupat amplexu, nec segnius illa tenentis Pone adigit costas, donec sua pectora ferro Tangeret. Is demum sceleri modus; ora supinat Blandus adhuc, oculisque tremens et murmure Gorgen Quaerit, et indigno non solvit brachia collo.	205
	210
	215

'Non ego nunc vulgi quamquam crudelia pandam
 Funera, sed propria luctus de stirpe recordor.
 Quod te, flave Cydon, quod te per colla refusus 220
 Intactum, Crenaeae, comis — quibus ubera mecum
 Obliquumque a patre genus — fortemque, timebam
 Quem desponsa, Gyan, vidi lapsare cruentae
 Vulnere Myrmidonis, quodque inter sarta chorosque
 Barbara ludentem fodiebat Opoepa mater. 225

'Flet super aequaevum soror exarmata Lycaste
 Cydimon, heu! similes perituro in corpore vultus
 Adspiciens floremque genae, et quas finxerat auro
 Ipsa comas; tum saeva parens iam coniuge fuso
 Adstitit inpellitque minis atque inserit ensem. 230
 Ut fera, quae placido rabiem desueta magistro
 Tardius arma movet stimulisque et verbere crebro
 In mores negat ire suos: sic illa iacenti
 Incidit, undantemque sinu collapsa cruorem •
 Excipit et laceros premit in nova vulnera crines. 235

'Ut vero Alcimedem etiamnum in murmure truncos
 Ferre patris vultus et egentem sanguinis casem
 Conspexi, riguere comae, atque in viscera saevus
 Horror iit. Meus ille Thoas, mea dira videri
 Dextra mihi, extemplo thalamis turbata paternis. 240
 Inferor. Ille quidem dudum — quis magna tuenti
 Somnus? — agit versans secum, etsi lata recessit
 Urbe domus, quinam strepitus, quae murmura noctis,
 Cur fremebunda quies? trepido scelus ordine pando,
 Quis dolor, unde animi; vis nulla arcere furentes; 245
 Hac sequere, o miserande, premunt aderuntque moranti,
 Et mecum fortasse cades. His motus et artus
 Erexit stratis; ferimur per devia vastae
 Urbis, ubi ingentem nocturnae caedis acervum
 Passim, ut quosque sacris crudelis vespera lucis 250
 Straverat, occulta speculamur nube latentes.
 Hic inpressa toris ora, extantesque reclusis
 Pectoribus capulos, magnarum et fragmina tranca
 Hastarum et ferro laceras per corpora vestes,
 Crateras pronos epulasque in caede natantes 255

Cernere erat; iugulisque modo torrentis apertis
 Sanguine commixto redeuntem in pocula Bacchum.
 Hic iuvenum manus et nullis violabilis armis
 Turba senes, positique patrum super ora gementum
 Semineces pueri, trepidas in limine vitae 260
 Singultant animas. Gelida non saevius Ossa
 Luxuriant Lapitharum epulae, si quando profundo
 Nubigenae caluere mero; vix primus ab ira
 Pallor, et impulsis surgunt ad proelia mensis.

‘Tunc primum sese trepidis sub nocte Thyoneus 265

Detexit, nato portans extrema Thoanti
 Subsidia, et multa subitus cum luce refulsit.
 Agnovi: non ille quidem turgentia sertis
 Tempora, nec flava crinem distinxerat uva,
 Nubilus, indignumque oculis liquentibus imbrem 270

Alloquitur: ‘Dum fata dabant tibi, nate, potentem
 Lemnon, et externis etiam servare timendam
 Gentibus haud umquam iusto mea cura labori
 Destitit: absciderunt tristes crudelia Parcae.

Stamina, nec dictis, supplex quae plurima fudi 275
 Ante Iovem frustra, lacrimisque avertere luctus
 Contigit: infandum natae concessit honorem.

Accelerate fugam, tuque, o mea digna propago,
 Hac rege, virgo, patrem, gemini qua brachia muri
 Litus eunt, illa, qua rara silentia, porta 280

Stat funesta Venus ferroque accincta furentes
 Adiuvat. Unde manus; unde haec Mavortia divae
 Pectora? tu lato patrem committe profundo.

Succedam curis.’ Ita fatus in aera rursus 285
 Solvitur, et nostrum, visus arcentibus umbris,
 Mitis iter longae claravit limite flammae.

‘Qua data signa sequor; dein curvo robore clausum

Dis pelagi ventisque et Cycladas Aegaeoni
 Amplexo commendo patrem, nec fletibus umquam
 Sit modus alternis, ni iam dimittat Eoo 290

Lucifer astra polo. Tum demum litore rauco

Multa metu reputans et vix confusa Lyaeo

Dividor, ipsa gradu nitens, sed et anxia retro

- Pectora, nec requies, quin et surgentia coelo
 Flamina et e cunctis prospectem collibus undas. 295
 'Exoritur pudibunda dies coelumque retexens
 Aversum Lemno inbar, et declinia Titan
 Opposita iuga nube refert: patuere furores
 Nocturni, lucisque novae formidine cunctis —
 Quamquam inter similes — habitus rubor, inopia terrae 300
 Infodiunt scelera, aut festinis ignibus urunt.
 Iam manus Eumenidum captasque refugerat arces
 Exaturata Venus, licuit sentire, quid ausae,
 Et turbare comas et lumina tingere fleta.
 'Insula dives agris opibusque armisque virisque, 305
 Nota situ et Getico nuper ditata triumpho,
 Non maris incursu, non hoste, nec aethere laevo,
 Perdidit una omnes orbata excisaque mundo
 Indigenas: non arva viri, non aequora vertunt,
 Conticuere domus, cruor altus, et oblita crasso 310
 Cuncta rubent tabo, magnaque in moenibus urbis
 Nos tantum, et saevi spirant per culmina manes.
 'Ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto
 Molior igne pyram, sceptrum super armaque patris
 Inicio et notas regum gestamina vestes, 315
 Ac prope moesta rogum confusis ignibus adsto
 Ense cruentato, fraudemque et inania busta
 Plango metu, si forte premant, cassumque parenti
 Omen et hac dubios leti precor ire timores.
 'His mihi pro meritis, ut falsi criminis astu 320
 Parta fides, regno et solio considerare patris
 Supplicium datur. Anne illis obsessa negarem?
 Accessi, saepe ante deos testata fidemque
 Inmeritasque manus; subeo — pro dira potestas!
 Exangue imperium et moestam sine culmine Lemnon. 325
 'Iam magis atque magis vigiles dolor angere sensus
 Et gemitus clari, et paulatim invisae Polyxo,
 Iam meminisse nefas; iam ponere manibus aras
 Concessum, et multum cineres iurare sepultos.
 Sic ubi ductorem trepidae stabulique maritum, 330
 Quem penes et saltus et adultae gloria gentis,

Massylo frangi stupore sub hoste iuvencae,
 It truncum sine honore pecus, regemque peremptum
 Ipse ager, ipsi amnes et muta armenta queruntur.
 'Ecce autem aerata dispellens aequora prora 335
 Pelias intacti late subit hospita ponti
 Pinus; agunt Minyae, geminus fragor ardua canet
 Per latera, abruptam credas radicibus ire
 Ortygiam aut fractum pelago decurrere montem.
 Ast ubi suspensis siluerunt aequora tonais, 340
 Mitior et senibus cygnis et pectine Phoehi
 Vox media de puppe venit, maria ipsa carinae
 Accedunt, post nosse datum est, Oeagrius illic.
 Acclinis malo, mediis intersonat Orpheus
 Remigiis tantos iubet nescire labores. 345
 Illis in Scythicum Borsan iter oraque primum
 Cyaneis arctata vadis: nos Thracia visu
 Bella ratae vario tecta incursare tumultu,
 Densarum pecudum aut fugientum more volucrum.
 Heu ubi nunc furiae? portus amplexaque litus 350
 Moenia, qua longe pelago despectus aperto,
 Scandimus et celsas turres; huc saxa sudesque
 Armaque moesta virum atque infectos caedibus enses
 Subvectant trepidae; quin et squalentia texta
 Thoracum et vultu galeas intrare soluto 355
 Non pudet; audaces rubuit mirata catervas
 Pallas, et adverso risit Gradivus in Haemo.
 Tunc primum ex animis praeceps amentia cessit,
 Nec ratis illa salo, sed divum sera per aequor
 Iustitia et poenae scelerum adventare videntur. 360
 'Iamque aderant terrae, quantum Gortynia currunt
 Spicula, caeruleo gravidam quum Iuppiter imbri
 Ipsa super nubem ratis armamenta Pelasgae
 Sistit agens; inde horror aquis, et raptus ab omni
 Sole dies, miscet tenebras, quis protinus unda 365
 Concolor, obnixi lacerant cava nubila venti
 Diripiuntque fretum, nigris redit humida tellus
 Vorticibus, totumque Notis portantibus aequor.
 Pendet et aequato iamiam prope sidera dorso

- Frangitur, incertae iam nec prior inpetus alno, 370
 Sed labat, extantem rostris modo gurgite in imo;
 Nunc coelo Tritona ferens. Nec robora prosunt
 Semideum heroum, puppemque insana flagellat
 Arbor et instabili procumbens pondere curvas
 Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes. 375
 'Nos quoque per rupes murorumque aggere ab omni,
 Dum labor ille viris fretaque indignantur et Austros,
 Desuper invalidis fluttantia tela lacertis —
 Quid non ausa manus? — Telamona et Pelea contra
 Spargimus, et nostro petitur Tiryntius arcu. 380
 Illi quippe simul bello pelagoque laborant.
 Pars clipeis munire ratem, pars aequora fundo
 Egerere: ast alii pugnant, sed inertia motu
 Corpora suspensaeque carent conamine vires.
 Instamus iactu telorum, et ferrea nimbis 385
 Certat hiems, vastaeque sudes fractique molates
 Spiculaque et multa crinitum missile flamma
 Nunc pelago nunc puppe cadunt, dat operta fragorem
 Pinus, et abiunctis regemunt tabulata cavernis.
 'Talis Hyperborea virides nive verberat agros 390
 Iuppiter; obruitur campis genus omne ferarum,
 Deprensaeque cadunt volucres, et messis amaro
 Strata gelu, fragor inde iugis, inde annibus irae.
 'Ut vero elisit nubes Iove tortus ab alto
 Ignis et ingentes patere in lumine nautae, 395
 Diriguere animi, manibusque horrore remissis
 Arma aliena cadunt, redeunt in pectora sexus.
 Cernimus Aeacidas murisque inmane minantem
 Ancaeum et longa pellentem cuspide rupes
 Iphiton; attonito manifestus in agmine supra est 400
 Amphitryoniades, puppemque alternus utrimque
 Ingravat et medias ardet descendere in undas.
 'At levis et miseræ nondum mihi notus Iason
 Transtra per et remos inpressaue terga virorum,
 Nunc magnum Oeniden, nunc ille hortatibus Idam; 405
 Et Talaum et cana rorantem adspergine ponti
 Ariden iterans gelidique in nube parentis

Vela laborantem Calain subnectere molo
 Voce manaque rogat; quatiunt impulsibus illi
 Nunc freta, nunc muros, sed nec spumantia cedunt 410
 Aequora, et ineussae redeunt a turribus hastae.
 Ipse graves fluctus clavumque audire negantem
 Lassat agens Tiphys palletque, et plurima mutat
 Imperia ac laevas dextrasque sctorquet in undas
 Proram navifragis avidam concurrere saxis, 415
 Donec ab extremae caneo ratis Aesone natus
 Palladios oleae; Mopsi gestamina, ramos
 Extulit et socium turba prohibente poposcit.
 Foedera, praecipites vocem involvere procellae.

'Tunc modus armorum, pariterque exhausta quierant 420
 Flamina, confusoque dies respexit Olympo.
 Quinquaginta illi trabibus de more revinctis
 Eminus abrupto quatiunt nova litora saltu;
 Magnorum decora alta patrum, iam fronte sereni
 Noscendique habitu, postquam timor iraque cessit 425
 Vultibus; arcana sic fama erumpere porta
 Coelicolas, si quando domus litasque rubentum
 Aethiopum et mensas amor est intrare minores.
 Dant fluvii montesque locum, tum terra superbit.
 Gressibus, et paulum respirat. coelifer Atlas. 430

'Hic et ab asserto nuper Marathone superbam
 Thesea et Ismarios, Aquilonia pignora, fratres,
 Utraque quis rutila stridebant tempora penna,
 Cernimus; hic Phoebos non indignante priorem
 Admetum et durae similem nihil Orphea Thracae, 435
 Tunc prolem Calydone satam generumque profundi
 Nereos. Ambiguo visus errore lacessunt
 Oebalidae gemini; chlamys haec, chlamys ardet et illi,
 Ambo hostile gerunt, humeros exertus uterque,
 Nudus uterque genas, simili coma fulgurat astro. 440
 Audet iter magnique sequens vestigia mutat
 Mercuris, et tarda quamvis se mole ferentem
 Vix cursu tener aequat Hylas, Lernaeaque tollens
 Arma, sub ingenti gaudet sudare pharetra.

'Ergo iterum Venus et tacitis corda aspera flammis 445.

Lemniadum pertemptat amor. Tunc regia Iano
 Arma habitusque virum pulchraeque insignia gentis
 Mentibus insinuat, certatimque ordine cunctae
 Hospitibus patuere fores; tunc primus in aris
 Ignis, et infandis venere obliviae curis; 450

Tunc epulae felixque sopor noctesque quietae,
 Nec superum sine mente, reor, placuere fatentes.

‘Forsitan et nostrae fatum excusabile culpae
 Noscere cura, daces; cineres furiasque mborum
 Testor, ut externas non sponte aut crimine taedas 455
 Attigerim; scit cura deum, etsi blandus Iason
 Virginibus dare vincla novis; sua iara cruentum
 Phasin habent, alios Colchi generatis amores.

‘Iamque exuta gelu tepuerunt sidera longis
 Solibus, et velox in terga revolvitur annus. 460

Iam nova progenies partusque in vota soluti,
 Et non speratis Lemnos clamatur alunis.

Nec non ipsa tamen thalamus monumenta coacti
 Enitor geminos, duroque sub hospite mater
 Nomen avi renovo; nec quae fortuna relictis 465
 Nosse datum, iam plena quater quinquennia pergunt,
 Si modo fata sinunt aluitque rogata Lycaste.

‘Detumuere animi maris, et elementior Auster
 Vela vocat, ratis ipsa moram portusque quietos
 Odit et adversi tendit retinacula saxi. 470

Inde fugam Minyae, sociosque appellat Iason
 Efferus, o utinam iam tum mea litora rectis
 Praetervectus aquis, cui non sua pignora cordi,
 Non promissa fides; certe stat fama remotis
 Gentibus, aequorei redierunt vellera Phryxi. 475

‘Ut stata lux pelago venturumque aethera sensit
 Tiphys et occidui rubuere cubilia Phoebi,
 Heu iterum gemitus, iterumque novissima nox est.
 Vix reserata dies, et iam rate celsus Iason
 Ire iubet, primoque ferit dux verbere pontum. 480
 Illos e scopulis et summo vertice montis
 Spumea porrecti dirimentes terga profundi
 Prosequimur visu, donec lassavit euntes

Lux oculos longumque polo contexere visa est
 Æquor et extremi pressit freta margine coeli. 485
 'Fama subit portus, vectum trans alta Thoanta
 Fraterna regnare Chio, mihi crimina nulla,
 Et vacuos arsisse rogos; fremit in pia plebes
 Sontibus accensae stimulis, facinusque reposcunt.
 Quin etiam occultae vulgo increbrescere voces: 490
 Solane fida suis, nos autem in funera laetae?
 Non deus haec fatumque, quod imperat urbe nefanda.
 'Talibus exanimis dictis — et triste propinquat
 Supplicium, nec regna iuvant — vaga litora furto
 Incomitata sequor funestaque moenia linquo, 495
 Qua fuga nota patris; sed non iterum obivus Evan,
 Nam me praedonum manus huc appulsa tacentem
 Arripit, et vestras famulam transmittit in oras.'
 Talia Lernaeis iterat dum regibus exul
 Lemnias et longa solatur damna querela, 500
 Inmemor absentis — sic di suasistis! alumni,
 Ille graves oculos languentiaque ora comanti
 Mergit humo, fessusque diu puerilibus actis
 Labitur in somnos, prensa manus haeret in herba.
 Interea campis, nemoris sacer horror Achaei, 505
 Terrigena erigitur serpens, tractuque soluto
 Inmanem sese vehit ac post terga relinquit.
 Livida fax oculis, tumidi stat in ore veneni
 Spuma virens, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
 Dentis, et auratae crudelis gloria frontis 510
 Prominet. Inachio sanctum dixere Tonanti
 Agricolae, cui cura loci, et silvestribus aris
 Pauper honos; nunc ille dei circumdare templa
 Orbe vago labens, miserae nunc robora silvae
 Atterit et vastas tenuat complexibus ornos. 515
 Saepe super fluvios geminae iacet aggere ripae
 Continuus, squamisque incisus adaestuat annis.
 Sed nunc Ogygii iussis quando omnis anhelat
 Terra dei, trepidaeque latent in pulvere Nymphae,
 Saevior anfractu laterum sinuosa retorquens 520
 Terga solo siccique nocens furit igne veneni.

Stagna per arentesque lacus fontesque repressos
 Volvitur, et vacuis flaviorum in vallibus errat,
 Incertusque sui liquidum nunc aera lambit
 Ore supinato, nunc arva gementia radens 525
 Pronus adhaeret humo, si quid viridantia sudent
 Gramina; percussae calidis afflatibus herbae,
 Qua tulit ora, cadunt; moriturque ad sibila campus.
 Quantus ab Arctoïis discriminat aethera plaustris
 Anguis ad usque Notos alienumque exit in orbem. 530
 Quantus et ille sacri spiritus intorta movebat
 Cornua Parnassi, donec tibi, Delie, fixus
 Vexit arundineam centeno vulnere silvam.
 Quis tibi, parve, deus tam magni pondera fati
 Sorte dedit? tunc hoc vix prima ad limina vitae 535
 Hoste iaces? an ut inde sacer per saecula Graiis
 Gentibus et tanto dignus morerere sepulcro?
 Occidis extremae dstrictus verbere caudae
 Ignaro serpente puer, fugit illicet artus
 Somnus, et in solam patuerunt lumina mortem. 540
 Quum tamen attonito moriens vagitus in auras
 Excidit et ruptis inmutuit ore querelis,
 Qualia non totas peragunt insomnia voces,
 Audit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
 Exanimis genua aegra rapit; iam certa malorum 545
 Mentis ab augurio sparsoque per omnia visu
 Lustrat humum quaerens et nota vocabula parvo
 Nequicquam ingeminans; nusquam ille, et prata recentes
 Amisere notas; viridi piger accabat hostis
 Collectus gyro spatiosaque iugera complet, 550
 Sic etiam obliqua cervicem expostus in alvo.
 Horruit infelix visu, longoque profundum
 Incendit clamore nemus, nec territus ille,
 Sed iacet. Argolicas ululatus flebilis aures
 Inpult; extempto monitu ducis advolat ardens 555
 Arcas eques causamque refert. Tum squamea demum
 Torvus ad armorum radios fremitumque virorum
 Colla movet, rapit ingenti conamine saxum,
 discretus ager, vacuasque inpellit in auras

Arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam 560
 Librati saliant portarum in claustra molares.
 Cassa duci virtus, nam mollia colla refusus
 In tergum serpens venientem exhausserat ictum.
 Dat sonitum tellus, nemorumque per æra densi
 Dissultant nexus. 'At non mea vulnera, clamat, — 565
 Et trabe fraxinea Capaneus subit obuius, — unquam
 Effugies, seu tu pavidi ferus incola luci,
 Sive deis, utinamque deis concessa voluptas,
 Non, si consertum super hæc mihi membra Giganta
 Subveheres. Volat hasta tremens, et hiantia monstri 570
 Ora subit linguæque secat fera vincula trisulcae,
 Perque iubas stantes capitisque insignæ corosci
 Emicat, et nigri sanie perfusa cerebri
 Figitur alta solo. Longus vix tota peregit
 Membra dolor, rapido celer ille volumine telum 575
 Circuit avulsumque ferens in opaca refugit
 Tempa dei; hic magno tellurem pondere mensus
 Inplorantem animam dominis assibilat aris.
 Illum et cognatæ stagna indignantia Lernaë,
 Floribus et vernis assuetæ spargere Nymphae, 580
 Et Nemees reptatus ager lucosque per omnes
 Silvicolæ fracta genuistis arundine, Fauni.
 Ipse etiam summa iam tela poposcerat aethra
 Iuppiter, et dudum nimbique hiemesque coibant,
 Ni minor ira deo gravioraque tela mereri 585
 Servatus Capaneus, moti tamen aura cucurrit
 Fulminis et summas libavit vertice cristas.
 Iamque pererratis infelix Lemnaia campis,
 Liber ut angue locus, modico super aggere longe
 Pallida sanguineis infectas roribus herbas 590
 Prospicit. Huc magno cursum rapit effera luctu
 Agnoscitque nefas, terræque inlisa nocenti
 Fulminis in morem non verba in funere primo,
 Non lacrimas habet; ingeminat misera oscula tantum
 Incumbens, animæque fugam per membra tepentem 595
 Quaerit hians, non ora loco, non pectora restant.
 Rapta catis, tenuia ossa patent nexusque madentes

Sanguinis imbre novi, totamque in vulnere corpus.	
Ac velut aligeræ sedem foetusque parentis	
Quum piger umbrosæ populatus in ilice serpens,	600
Illa redit, querulaeque domus mirata quietem	
Stat super inpendens advectosque horrida moesto	
Excudit ore cibos, quum solus in arbore cara	
Sanguis et errantes per capta cubilia plumæ.	
Ut laceros artus gremio miseranda recepit	605
Intexitque comis, tandem laxata dolore	
Vox invenit iter, gemitusque in verba solati:	
' O mihi desertæ natorum dulcis imago,	
Archemore, o rerum et patriæ solamen ademptæ	
Servitiique decus, qui te, mea gaudia, somes	610
Extinxere dei, modo quem digressa reliqui	
Lascivum et promo vexantem graminæ curau?	
Heu ubi siderei vultus? ubi verba ligatis	
Inperfecta sonis, risusque et murmura soli	
Intellecta mihi? quotiens tibi Lemnæ et Argo	615
Sueta loqui et longa somnum suadere querela?	
Sic equidem luctus solabar et ubera parvo	
Iam materna dabam, cui nunc venit irritus ori	
Lactis, et infelix in vulnera liquitur imber.	
Nosco deos: o dura mei præesagia somni	620
Nocturnique metus, et nunquam inpune per umbras	
Attonitæ mihi visa Venus! quos arguo divos?	
Ipse ego te — quid enim timeam moritura fateri? —	
Exposui fati. Quæ mentem insaniam traxit?	
Tantane me tantæ tenuere oblivæ curæ?	625
Dum patrios casus famæque exorsa retracto	
Ambitiosa meæ, pietas hæc magna, fidesque!	
Exsolvi tibi, Lemnæ, nefas; ubi letifer anguis,	
Ferte, duces, meriti si qua est mihi gratia duri,	
Si quis honos dictis, aut vos extinguite ferro,	630
Ne tristes dominos orbamque inimica revisam	
Eurydicen, quamquam haud illi mea cura dolendo	
Cesserit. Hocne ferens onus inlaetabile matris	
Transfundam gremio? quæ me prius ima sub umbras	
Mergat humus? Simul hæc terræque et sanguine vultum	635

Sordida magnorum circa vestigia regum
Vertitur, et tacite moerentibus inputat undas.

Et iam sacrifici subitus per tecta Lycurgi
Nuntius inplerat lacrimis ipsumque domumque,
Ipsum adventantem Persei vertice sancto
Montis, ubi adverso dederat prosecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quassabat ab extis. 640

Hic sese Argolicis immunem servat ab armis
Haud animi vacuus, sed templa araeque tenebant.
Necdum etiam responsa deum monitusque vetasti
Exciderant, voxque ex adytis accepta profundis, 645
'Prima, Lycurge, dabis Dircaeo funera bello.'
Id cavet, et moestus vicini pulvere Martis
Angitur ad lituos periturisque invidet armis.

Ecce fides superum! laceras comitata Thoantis 650

Advenit exequias: contra subit obvia mater,
Femineos coetus plangentiaque agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignava Lycurgo,
Fortior ille malis, lacrimasque insana resorbet
Ira patris, longo rapit arva morantia passu 655

Vociferans: 'Illa autem ubinam, cui parva cruoris
Laetave damna mei? vivitne? inpellite raptam,
Ferte citi comites; faxo omnis fabula Lemni
Et pater et tumidae generis mendacia sacri
Exciderint. Ibat, letumque inferre parabat 660

Ense furens raptō, venienti Oeneius heros
Inpiger obiecta proturbat pectora parma.
Ac simul infrendens: 'Siste hunc, vesane, furorem,
Quisquis es.' Et pariter Capaneus acerque reducto
Affuit Hippomedon rectoque Erymanthius ense, 665

Ac iuvenem multo perstringunt lumine. At inde
Agrestum pro rege manus; quos inter Adrastus
Mitior, et sociae veritus commercia vitæ
Amphiarus ait: 'Ne — quaeso; absistite ferro,
Unus avum sanguis, neve indulgete furori, 670

Tuque prior.' Sed non sedato pectore Tydeus
Subicit: 'Anne ducem servatricemque cohortis
Inachiae ingratis coram tot millibus audes

Dum Lernaea palus et dum pater Inachus ibit,
Dum Nemeae tremulas campis iaculabitur umbras,
Ne fletu violate sacrum, ne plangite divos:
Nam deus iste, deus, Pyliae nec fata senectae
Maluerit, Phrygiis aut degere longius annis.
Finierat, coeloque cavam nox induit umbram.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
 LIBER VI.

Nuntia multivago Danaas perlabitur urbes
 Fama gradu, sancire novo sollemnia busto
 Inachidas ludumque super, quo Martia bellis
 Praesudare patet seseque accendere virtus.
 Graium ex more decus; primus Pisaea per arva 5
 Hunc pius Alcides Pelopi certavit honorem
 Pulvereumque fera crinem detersit oliva.
 Proxima vipereo celebravit libera nexu
 Phocis Apollineae bellum puerile phaeaciae.
 Mox circum tristes servata Palaemonis aras 10
 Nigra superstitione, quotiens animosa reseruit
 Leucothoe gemitus et amica ad litora festa
 Tempestate venit: planctu conclamat uterque
 Isthmos, Echioniae resposant flebile Thebae.
 Et nunc extimif regum, quibus Argos alumnia 15
 Connexum coelo, quorumque ingentia tellus
 Aonis et Tyrinae suspirant nomina matres,
 Concurrunt nudasque movent in proelia vires.
 Ceu primum ausurae trans alta ignota biremes,
 Seu Tyrrenam hiemem, seu stagna Aegaea lacesunt, 20
 Tranquillo prius arma lacu clavumque levesque
 Explorant remos, atque ipsa pericula discunt.
 At quum experta cohors, tum pontum intrampere fretae
 Longius ereptasque oculis non quaerere terras.
 Clara laboriferos coelo Tithonia currus 25
 Extulerat, vigilesque deae pallentis habentis
 Et nox et cornu fugiebat Somnus inani.

Iam plangore viae, gemitu iam regia mugit Flebilis, acceptos longe nemora avia frangunt Multiplicantque sonos. Sedet ipse exutus honore Vittarum nexu genitor, squalentiaque ora Sparsus et incultam ferali pulvere barbam.	30
Asperior contra planctusque egressa viriles Exemplo famulas premit hortaturque volentes Orba parens, lacerasque super procumbere nati Reliquias ardet, totiensque avulsa refertur.	35
Arcet et ipse pater. Mox ut moerentia dignis Vultibus Inachii penetrarunt limina reges, Ceu nova tunc clades et primo saucius infans Vulnere, letalisve inramperet atria serpens,	40
Sic alium ex alio quamquam lassata fragorem Pectora congeminant, integratoque resultant Accensae clamore fores: sensere Pelagi Invidiam, et lacrimis excusant crimen obortis.	
Ipse, datum quotiens, intercisoque tumultu Conticuit stupefacta domus, solatur Adrastus Alloquiis genitorem ultro: nunc fata recensens Resque hominum duras et inexorable pensam, Nunc aliam prolem mansuraque numinae dextro Pignora. Nondum orsis modus, et lamenta redibant.	50
Ille quoque affatus non mollius audit amicos, Quam trucis Ionii rabies clamantia pente Vota virum, aut tenues curant vaga fulmina nimbos.	
Tristibus interea ramis teneraque cupresso Damnatus flammae torus et puerile pheretrum Textitur, ima virent agresti stramina culta. Proxima gramineis operosior area sertis, Et picturatus moritarius floribus agger. Tertius assurgens Arabum strue tollitur ordo Eoas complexus opes incanaque globis Tura et ab antiquo durantia cinnama Belo: Summa crepant auro, Tyrioque attollitur ostro Molle supercilium, teretes hoc undique gemmae Inradiant, medio Linus intertextus acantho Letiferique canes: opus admirabile semper	65

Oderat atque oculos flestebat ab omine mater.

Arma etiam et veterum exuvias circumdat avorum
 Gloria mixta malis afflictaeque ambitus aulae,
 Ceu grande exequiis onus atque immensa ferantur
 Membra toro, sed cassa tamen steriliisque dolentes 70
 Fama iuvat, parvique augescunt funere manes.
 Inde ingens lacrimis honor et miseranda voluptas,
 Muneraque in cineres ammis graviora feruntur.
 Namque illi et pharetras brevioraque tela dicarat
 Festinus voti pater iasonesque sagittas. 75
 Iam tunc et nota stabulis de gente probatos
 In nomen pascebat equos cinctusque sonantes
 Armaque maiores expectatura lacertos.
 Spes avidae! quas non in nomen credula vestes
 Urgebat studio cultusque insignia regni 80
 Purpureos sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
 Damnat atrox suaque ipse parens gestamina ferri,
 Si damnis rabidum queat exaturare dolorem.

Parte alia gnari monitis exercitus instat
 Auguris, aeriam truncis nemorumque ruina 85
 Montis onus cumulare pyram; quae crimina caesi
 Anguis et infausti cremet atra piacula belli.
 His labor accisam Nemeen umbrosaue Tempe
 Praecipitare solo lucosque ostendere Phoeho.
 Sternitur extemplo veteres incaedua ferro 90
 Silva comas, largae qua non opulentior umbrae
 Argolicos inter saltusque educta Lycaeos
 Extulerat super astra caput: stat sacra senectae;
 Numine, nec solos hominum transgressa veterno
 Fertur avos, Nymphas etiam mutasse superstes 95
 Faunorumque greges. Aderat miserabile luco
 Excidium: fugere ferae, nidosque tepentes
 Absiliunt, metus urget, aves; cadit ardua fagus,
 Chaoniumque nemus brumaeque inlaesa cypressus,
 Procumbunt piceae, flammis alimenta supremis, 100
 Ornique iliceaeque trabes metuendaque succo
 Taxus et infandos belli potura cruores
 Fraxinus atque situ non expugnabile robur.

- Hinc audax abies et odoro vulnere pinus
 Scinditur, acclinant intonsa cacumina terrae 105
 Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus ulmus.
 Dat gemitum tellus: non sio eversa feruntur
 Ismara, quum fracto Boreas caput extulit antro.
 Non grassante Noto citius nocturna peregit
 Flamma nemus; linquunt fientes dilecta locorum 110
 Otia cana Pales Silvanusque arbiter umbrae
 Semideumque pecus, migrantibus adgemit illis
 Silva, nec amplexae dimittunt robora Nymphae.
 Ut quum possessas avidis victoribus arces
 Dux raptare dedit, vix signa audita, nec urbem 115
 Invenias; ducunt sternuntque abiguntque feruntque
 Inmodici, minor ille fragor, quo bella geruntur.
 Iamque pari cumulo geminas hanc tristibus umbris,
 Ast illam superis, aequus labor auxerat aras,
 Quum signum luctus cornu grave mugit adunco 120
 Tibia, cui teneros suetum producere Manes
 Lege Phrygum moesta. Pelopem monstrasse ferebant
 Exequiale sacrum carmenque minoribus umbris
 Utile, quo geminis Niobe consumpta pharetris
 Squalida bisenas Sipyron dedaxerat urnas. 125
 Portant inferias arsuraque fercula primi
 Graiorum, titulisque pios testantur honores
 Gentis quisque suae; longo post tempore surgit
 Colla super iuvenum, numero dux legerat omni,
 Ipse fero clamore torus; cinxere Lycurgum 130
 Lernaei proceres, genetricem mollior ambit
 Turba, nec Hypsipyle raro subit agmine; valliant
 Inachidae memores, sustentant livida nati
 Brachia, et inventae concedunt plangere matri.
 Illic infaustos ut primum egressa penates 135
 Eurydice, nudo vocem de pectore rumpit,
 Planctuque et longis praefata titulatibus inquit:
 Non hoc Argolidum coetu circumdata matrum
 Speravi te, nate, sequi, nec talia demens
 Fingebam votis annorum elementa tuorum, 140
 Nil saevum reputans; etenim his in finibus aevi

Unde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?
 Cui superum nostro committere sanguine pugnas
 Dulce? quis hoc armis vovit scelus? at tua nondum,
 Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans. 145
 Primitias egomet lacrimarum et caedis acerbae
 Ante tubas ferrumque tuli, dum deside cura
 Credo sinus fidos altricis et ubera mando.
 Quidni ego? narabat servatum fraude parentem
 Insontesque manus. En! quam ferale putemus 150
 Abiurasse sacrum et Lemni gentilibus unam
 Inmunem furis; haec illa, et creditis ausae?
 Haec pietate potens? solis abiecit in arvis
 Non regem dominumve; alienos in pia partus,
 Hoc tantum, silvaeque infamis tramite liquit, 155
 Quem non anguis atrox — quid enim hac opus, hei mihi, leti
 Mole fuit? — tantum coeli violentior aura
 Impulsaque Noto frondes cassusque valeret
 Exanimare timor. Nec vos incessere luctu
 Orba habeo, fixum matri inmotumque manebat 160
 Hac altrice nefas; at quin et blandus ad illam,
 Nate, magis, solam nosse atque audire vocantem,
 Ignarusque mei: nulla ex te gaudia matri.
 Illa tuos questus lacrimososque in pia risus
 Audiit et vocis decarpsit murmura primae. 165
 Illa tibi genetrix semper, dum vita manebat,
 Nunc ego. Sed miserae mihi nec punire potestas
 Sic meritam: quid dona, duces, quid inania fertis
 Iusta rogis? Illam, nil poscunt amplius umbrae,
 Illam, oro, cineri simul, excisaeque parenti 170
 Reddite, quaeso, duces, per ego haec primordia belli,
 Cui peperit: sic aequa gemant mihi funera matres
 Ogygiae.' Sternit crines iteratque precando:
 'Reddite, nec vero crudelem avidamque vocate
 Sanguinis: occumbam pariter, dum vulnere iusto 175
 Exaturata oculos, unum impellamur in ignem.'
 Talia vociferans alia de parte gementem
 Hypsipylum; neque enim illa comas nec pectora seryat,
 Agnovit longe, et socium indignata dolorem:

‘Hoc saltem, o proceres, tuque o, cui pignore nostro 180
 Partus honos, prohibete nefas, auferte supremis
 Invisam exequiis. Quid se funesta parenti
 Miscet et in nostris spectatur et ipsa ruiis?
 Cui luget complexa suos?’ Sic fata repente
 Concidit, abruptisque obmutuit ore querellis. 185

Non secus ac primo fraudatum lacte iuvenum,
 Cui trepidae vires et solus ab ubere sanguis,
 Seu fera, seu duras avexit pastor ad aras;
 Nunc vallem spoliata parens, nunc flumina questu,
 Nunc armenta movet vacuosque interrogat agros; 190
 Tunc piget ire domum, moestoque novissima campo
 Exit et oppositas inpasta avertitur herbas.

At genitor sceptrique decus cultusque Tonantis
 Inicit ipse rogis, tergoque et pectore fusam
 Caesariem ferro minuit sectisque iacentis 195
 Obnubit tenuia ora comis, ac talia fletu
 Verba pio miscens: ‘Alie tibi, perfide, pacto,
 Iuppiter, hunc crinem voti reus ante dicaram,
 Si pariter virides nati libare dedisses
 Ad tua templa genas, sed non ratus ore sacerdos, 200
 Damnaeque preces: ferat haec, quae dignior umbra est.’

Iam face subiecta primis in frondibus ignis
 Exclamat: labor insanos arcere parentes.
 Stant iussi Danai, atque obtentis eminus armis
 Prospectu visus interclusere nefasto. 205
 Ditantur flammae: non umquam opulentior illic
 Ante cinis, crepitant gemmae, atque inmane liquescit
 Argentum, et pictis exudat vestibus aurum;
 Nec non Assyriis pinguescant robora succis,
 Pallentique croco strident ardentia mella, 210
 Spumantesque mero paterae verguntur et atri
 Sanguinis et rapti gratissima cymbia lactis.

Tunc septem numero turmas — centenus ubique
 Urget eques — versis ducunt insignibus ipsi
 Graiugenaes reges, lastrantque ex more sinistro 215
 Orbe rogam et stantes inclinant pulvere flammam.
 Ter curvos egere sinus, inlisaque telis

- Tela sonant, quater horrendum populæ fragorem
 Arma, quater mollem famularum brachia planctum.
 Semianimes alter pecudes spirantiaque ignis 220
 Accipit armenta; hic luctus abolere novique
 Funeris auspicium, vates — quamquam omnia sentit
 Vera — iubet, dextri gyro et vibrantibus hastis
 Hac redeunt, raptumque suis libamen ab armis
 Quisque iacit, seu frena libet seu cingula flammis 225
 Mergere seu iaculum summæ seu cassidis umbram.
 [Multa gemant contra raucis concentibus agri;
 Et lituis aures circum pulsantur acutis.
 Terretur clamore nemo: sic Martia vellunt
 Signa tubæ, nondum ira calet, nec sanguine ferrum 230
 Inrubit, primo bellorum comitur illo
 Virtus, honoris opus: stat adhuc incertus in alta
 Nube, quibus sese Mavors indulgeat armis.]
 Finis erat, lapsusque patres iam Mulciber ibat
 In cineres, instant flammis multoque soporant 235
 Imbre rogum, posito donec cum sole labores
 Exhausti, seris vix cessit cura tenebris.
 Roscida iam novies coelo dimiserat astra
 Lucifer, et totidem Lunæ prævenerat ignes
 Mutato nocturnus equo, nec concia fallit 240
 Sidera, et alterno deprenditur unus in ortu:
 — Mirum opus accelerasse manus — stat saxea moles,
 Templum ingens, cineri, rerumque effectus in illo
 Ordo docet casus. Fessis hic flumina monstrat
 Hypsipyle Danaï, hic reptat flebilis infans, 245
 Hic iacet, extremum tumuli circum asperat orbem
 Squameus: expectes morientis ab ore cruenta
 Sibila, marmorea sic volvitur anguis in hasta.
 Iamque avidam pugnas visendi vulgus inermes
 Fama vocat, cunctis arvis ac mœnibus adsunt 250
 Exciti; illi etiam, quis belli incognitus horror,
 Quos effoeta domi, quos prima reliquerat ætas,
 Conveniunt: non aut Ephyraeo in litore tanta
 Umquam, aut Oenomaï fremuerunt agmina circo.
 Collibus incurvis, viridique obsessa corona 255

- Vallis in amplexu nemorum sedet; hispida circum
 Stant iuga, et obiectas geminis umbonibus agger
 Campum exire vetat, longo quem tramite plenum
 Gramineae frondes sinuataque oespite vivo
 Mollia non subitis augent fastigia clivis. 260
- Illic conferti, iam sole rarentibus arvis,
 Bellatrix sedere cohors; ibi corpore mixto
 Metiri numerum vultusque habitusque suorum,
 Dulce viris, tantique iuvat fiducia belli.
- Centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros 265
 Lenta mole trahunt, idem numerasque colorque
 Matribus et nondum lunatis fronte iuvenis.
 Exin magnanimum series antiqua parentum
 Invehitur, miris in vultum animata figuris.
- Primus anhelantem duro Tirynthius angens 270
 Pectoris attritu sua frangit in ossa leonem.
 Haud illum inpavidi, quamvis et in aere, suumque
 Inachidae videre decus; pater ordine iuncto
 Laevus arundineae recubansque sub aggere ripae
 Cernitur emissaesque indulgens Inachus urnae. 275
 Io post tergum, iam prowa, dolorque parentis
 Spectat inocciduis stellatum visibus Argum.
 Ast illam melior Phariis erexerat arvis
 Iuppiter, atque hospes iam tunc Aurora colebat.
- Tantalus inde parens, non qui fallentibus undis 280
 Inminet, aut refugae sterilem rapit aera silvae,
 Sed pius et magni vehitur conviva Tonantis.
 Parte alia victor carru Neptunia tendit
 Lora Pelops, pressatque rotas auriga natantes
 Myrtilus et volucris iam iamque relinquitur axe. 285
 Et gravis Aorisius speciesque horrenda Choroebi.
 Et Danae culpata sinus, et in amne reperto
 Tristis Amygone, parvoque Alcmene superbit
 Hercule, tergemina crinem circumdata luna.
- Iungunt discordes inimica in foedera dextras 290
 Belidae fratres; sed vultu mitior adstat
 Aegyptus, Danai manifestum agnoscere floto
 Ore nefas pacisque malae noctisque futurae.

Mille dehinc species, tandem satiata voluptas,
 Praestantesque viros vocat ad sua praemia virtus. 295
 Primus sudor equis. Dicit, inclite Phoebe, regentum
 Nomina, dic ipsos; neque enim generosior umquam
 Alipedum collata acies, oeu praepete cursu
 Confligant densae volucres, aut litore in uno
 Aeolus insanis statuat certamina ventis. 00
 Ducitur ante omnes rutilae manifestus Arion
 Igne iubae. Neptunus equo, si certa priorum
 Fama, pater; primus teneris laesisse lupatis
 Ora et litoreo domitasse in pulvere fertur,
 Verberibus parcens; etenim insatius eundi 305
 Ardor et hiberno par inconstantia ponto.
 Saepe per Ionium Libycumque natantibus ire
 Intesiunotus equis omnesque assuetus in oras
 Caeruleum deferre patrem: stupuere relicta
 Nubila, certantes Eurique Notique sequuntur. 310
 Nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
 Amphitryoniaden alto per gramina sulco
 Duxerat; illi etiam ferus indocilisque teneri.
 Mox divum dono regis dignatus Adrasti
 Imperia et multum mediis mansueverat annis. 315
 Tunc rector genero Polynici indulget agendum
 Multa monens, ubi fervor equo, qua suetus ab arte
 Mulceri, ne saeva manus, ne liber habenis
 Inpetus. 'Urge alios, inquit, stimulisque minisque;
 Ille ibit, minus ipse voles.' Sic ignea lora 320
 Quum daret, et rapido Sol natum inponeret axi,
 Gaudentem lacrimans astra insidiosa docebat
 Nolentesque teri zonas mediamque polorum
 Temperiem: pius ille quidem et formidine cauta,
 Sed iuvenem durae prohibebant discere Parcae. 325
 Oebalios sublimis agit spes proxima palmae
 Amphiaras equos; tua furto lapsa propago,
 Cyllare, dum Scythici diversus ad ostia ponti
 Castor, Amyclaeas remo permutat habenas.
 Ipse habitu niveus, nivei dant colla iugales, 330
 Concolor est albis et cassis et infula cristis.

Quin et Thessalicis felix Admetus ab oris
 Vix steriles comescit equas, Centaurica dicunt
 Semina; credo, adeo sexum indignantur, et omnis
 In vires adducta Venus, noctemque diemque 335
 Assimulant, maculis internigrantibus albae;
 Tantus uterque color, credi nec degener illo
 De grege Castaliae, stupuit qui sibila cannae
 Laetus et audito contempsit Apolline pasci.

Ecce et Iasonidae iuvenes nova gloria matris 340
 Hypsipyles subiere iugo, quo vectus uterque.
 Nomen avo gentile Thoas, atque omine dictus
 Euneos Argoo; geminis eadem omnia, vultus,
 Currus, equi, vestes par et concordia voti,
 Vincere vel solo cupiunt a fratre relinqui. 345
 It Chromis Hippodamusque, alter satus Hercule magno,
 Alter ab Oenomao: dubites, uter effera presset
 Frena magis. Getici pecus hic Diomedis, at ille
 Pisaei iuga patris habet, crudelibus ambo
 Exuviis diroque inbuti sanguine currus. 350
 Metarum instar erat hinc nudo robore quercus,
 Olim omnes exuta comas, hinc saxeus umbo
 Arbitrator agricolis; finem iacet inter utrumque,
 Quale quater iaculo spatium, ter arundine vincas.

Interea cantu Musarum nobile mulcens 355
 Concilium citharaeque manus insertus Apollo
 Parnassi summo spectabat ab aethere terras,
 Orsa deum — nam saepe Iovem Phlegramque suique
 Anguis opus fratrumque pius cantarat honores —
 Tunc aperit, quis fulmen agat, quis sidera ducat 360
 Spiritus, unde animi fluviis, quae pabula ventis,
 Quo fonte immensum vivat mare, quae via soles
 Praecipitet, noctem quae porrigat, immane tellus.
 An media et rursus mundo succincta latenti.

Finis erat, differt avidas audire sorores, ... 365
 Dumque chelya lauro textumque inlustre coronae
 Subligat et picto discingit pectora limbo,
 Haud procul Herculeam Nemeen clamore reductus
 Adspicit, atque illic ingens certaminis instar

- Quadriugi. Noscit cunctos, et forte propinquo 370
 Constiterant Admetus et Amphiaræus in arvo.
 Tunc secum: 'Quisnam iste duos, fidissima Phœbo
 Nomina, commisit deus in discrimina reges?
 Ambo pii earique ambo; nequeam ipse priorem
 Dicere. Peliacis hic quum famularer in arvis, 375
 Sic Iovis imperia et nigrae voluere sorores,
 Tura dabat famulo, nec me sentire minorem
 Ausus: at hic tripodum comes et pius artis alumnus
 Aetherae; potior meritis tamen ille, sed huius
 Extrema iam fila colu; datar ordo senectæe 380
 Admeto serumque mori; tibi nulla supersunt
 Gaudia, iam Thebae iuxta et tenebrosa vorago.
 Scis miser, et nostrae pridem oecinere volucres.'
 Dixit, et os fletu paene inviolabile tinctus
 Extemplo Nemeen radiante per æthera saktu 385
 Ocior et patrio venit igne suisque sagittis.
 Ipse olim in terris, coelo vestigia durant,
 Claraque per Zephyros etiamnum semita lucet.
 Et iam sortitus Prothous versarat aethæa
 Casside, iamque locus cuique est et liminis ordo. 390
 Terrarum decora ampla viri, decora ampla iugales,
 Divum utrumque genus, stant uno margine clausi,
 Spesque audaxque una metus et fiducia pallens.
 Nil fixum cordi: pugnant exire paventque,
 Concurrunt summos animosum frigus in artus. 395
 Qui dominis, idem ardor equis; face lumina surgunt,
 Ora sonant morsu spumisque, et sanguine ferrum
 Uritur, impulsus nequeunt obsistere postes
 Claustraque, compressæ transfumat anhelitus iræ.
 Stare adeo miserum est, pereunt vestigia mille 400
 Ante fugam, absentemque ferit gravis ungula campum.
 Circumstant fidi, nexuque et torta iubarum
 Expediunt firmantque animos et plurima monstrant.
 Insonuit contra Tyrrhenum murmur, et omnes
 Exilure loco. Quæ tantum carbasa ponto, 405
 Quæ bello sic tela volant, quæ nubila coelo?
 Annibus hibernis minor est, minor inpetus igni,

Tardius astra cadunt, glomerantur tardius imbres,
 Tardius e summo decurrunt flumina montae.
 Emissos videre atque agnovere Pelasgi. 410
 Et iam rapti oculis, iam caeco pulvere mixti
 Una in nube latent, vultusque umbrae tumultu
 Vix inter sese clamore et nomine noscunt.
 Evolvere globum, et spatio quo quisque valebat
 Diducti, delet sulcos iterata priores 415
 Orbita, nunc avidi prono iuga pectore tangunt,
 Nunc pugnante genu pressis duplicantur habenis.
 Colla toris crinita tument, stantesque repectit
 Aura iubas, bibit albescentes humus arida nimbos.
 Fit sonus immanisque pedum tenuisque rotarum. 420
 Nulla manus requies, densis insibilat aer
 Verberibus; gelida non crebrior exilit Arcto
 Grando, nec Oleniis manant tot cornibus imbres.
 Senserat adductis alium praesagus Arion
 Stare ducem loris, diramque expaverat insons 425
 Oedipodioniden; iam illinc a limine discors,
 Iratusque oneri insolito truculentior ardet.
 Inachidae credunt accensum laudibus, ille
 Aurigam fugit, aurigae fariale minatur.
 Efferus, et campo dominum circumspicit omni. 430
 Ante tamen cunotos sequitur longeque secundus
 Amphiaras agit, quem Thessalus aequat cundo
 Admetus; iuxta gemini, nunc Euneos ante.
 Et nunc ante Thoas, cedunt vincuntque, nec unquam
 Ambitiosa pios collidit gloria fratres. 435
 Postremum discrimen erant Chromis asper et asper
 Hippodamus, non arte rudes, sed mole taentur
 Cornipedum; prior Hippodamus fert ora sequentum,
 Fert gemitus multaque humeros incenditur aura.
 Speravit flexae circum compendia metae 440
 Interius ductis Phoebeius augur habenis,
 Anticipasse viam, nec non et Thessalus heros
 Spe propiore calet, dum non cohibente magistro
 Spargitur in gyros dexterque exerrat Arion.
 Iam prior Oeclides et iam non tertius ibat. 445

Admetus, laxo quum tandem ex osbe reductus
 Aequoreus sonipes premit evaditque parumper
 Gavisos; subit astra fragor, coelumque tremiscit,
 Omniaque excusso patuere sedilla vulgo.
 Sed nec lora regit meo verbera pallidus addit 450
 Labdacides, lassa veluti ratione magister
 In fluctus, in saxa ruit, nec iam amplius astra
 Respicit et victam proiecit casibus artem.

Rursus praecipites in recta ac devia campi
 Obliquant tenduntque vias, iterum axibus axes 455
 Inflicti radiisque rotae: pax nulla fidesque.
 Bella geri ferro levius, bella horrida credas,
 Is furor in laude est: trepidant mortemque minantur,
 Multaque transversis praestringitur ungula campis.
 Nec iam sufficiunt stimuli, non verbera; voce 460
 Nominibusque cident Pholoen Admetus et Irin
 Funalemque Thoen, rapidum Danacius augur
 Ascheton inereptans meritumque vocabula Cygnam.
 Audit et Herculeum Strymon Chromin, Euneon audit
 Igneus Aechion, tardum Calydonia lacessit 465
 Hippodamus, variumque Thoas rogat ire Podarcen.
 Solus Echionides errante silentia curru
 Moesta tenet trepidaque timet se voce fateri.

Vixdum coeptus equis labor, et iam pulvere quarto
 Campum ineunt, iamque et tepidis sudoribus artus 470
 Effoeti, et crassum rapit electatque vaporem
 Cornipedum flammata sitis, nec iam integer illis
 Inpetus, et longi suspendunt ilia flatus.

Nic anceps fortuna diu discernere primum.
 Ausa venit; ruit, Haemontum dum fervidus iostat 475
 Admetum superare Thoas, nec praetulit ullam
 Frater opem. Velit ille quidem, sed Martius ante
 Obstitit Hippodamus mediasque inmisit habenas.
 Mox Chromis Hippodamum metae interioris ad orbem
 Viribus Herculeis et toto robore patris 480
 Axe tenet presso, luctantur abire iugales
 Nequicquam frenosque et colla rigentia tendunt.
 Ut Siculas si quando rates tenet aestus et ingens

Auster agit, medio stant vela tumentia ponto.	
Tunc ipsum fracto curru deturbat, et isset	485
Ante Chromis; sed Thraces equi ut videre iacentem	
Hippodamum, redivit illa fames, iam iamque trementem	
Partiti furiis, ni frena ipsosque frementes,	
Oblitus palmae, retro Tirynthius heros	
Torsisset victusque et collaudatus abisset.	490
At tibi promissos iamdudum Phoebus honores,	
Amphiarae, cupit. Tandem ratus apta favori	
Tempora, pulverei venit in spatia horrida circi,	
Quum iam in fine viae, et summum victoria nutat;	
Anguicomam monstri effigiem saevissima visu	495
Ora movet, sive ille Erebo, seu finxit in astu	
Temporis, innumera certe formidine cultum	
Tollit in astra nefas. Non illud ianitor atrae	
Inpavidus Lethes, non ipsae horrore sine alto	
Eumenides vidisse queant, turbasset euntes.	500
Solis equos Martisque iugum. Nam flavus Arion	
Ut vidit, saliere iubae, atque erectus in armos	
Stat, sociumque iugi comitesque utrimque laboris	
Secum alte suspendit equos. Ruit illicet exul	
Aonius nexusque diu per terga volutus	505
Exiit; abripitur longe moderamine liber	
Currus; at hunc putri praeter tellure iacentem	
Taenarei currus et Thessalus axis et heros	
Lemnius obliqua, quantum vitare dabatur,	
Transabiare fuga. Tandem caligine mersum	510
Erigit accursu comitum caput aegraque tollit	
Membra solo, et socero redivit haud speratus Adrasto.	
Quis mortis, Thebane, locus, nisi dura negasset	
Tisiphone, quantum poteras dimittere bellam?	
Te Thebae fraterque palam, te plangeret Argos,	515
Te Nemeae, tibi Lerna comas Larissaeque supplex	
Poneret, Archemori maior colerere sepulcro.	
Tunc vero Oeclides, quamquam iam certa sequenti	
Praemia, quum vacans domino praeciret Arion,	
Ardet adhuc cupiens vel inanem vincere currum.	520
Dat vires refovetque deus; volat ocior Euro,	

- Ceu modo carceribus dimissus in arva solutis
 Verberibusque iabas et terga lacescit habentis
 [Ascheton increpitansque levem Cygnumque nivalem].
 Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes 525
 Axis, et effossae longe sparguntur arenae.
 Dat gemitum tellus et iam tunc saeva minatur.
 Forsitan et victo prior isset Arione Cygnus,
 Sed vetat aequoreus vinci pater; hinc vice iusta
 Gloria mansit equo, cessit victoria vati. 530
- Huic pretium palmae gemini cratera ferebant
 Herculeum iuvenes: illum Tiryntius olim
 Ferre manu sola spumantemque ore supino
 Vertere, seu monstri victor, seu Marte, solebat.
 Centauros habet arte truces aurumque figuris 535
 Terribile, hic mixta Lapitharum caede rotantur
 Saxa, faces aliique iterum crateres, ubique
 Ingentes morientum irae; tenet ipse furentem
 Hylaeum et torta molitur robora barba.
- At tibi Maeonio fertur circumflua limbo 540
 Pro meritis, Admete, chlamys repetitaque multo
 Murice. Phryxei natat hic contemptor ephebus
 Aequoris et picta translucet caeruleus unda;
 In latus ire manus mutaturusque videtur
 Brachia, nec siccum speres in stamine crinem; 545
 Contra autem frustra sedet anxia tarre suprema
 Sestias in speculis, moritur prope conscius ignis.
 Has Adrastus opes dono victoribus ire
 Imperat: at generum famula solatur Achaea.
- Sollicitat tunc ampla viros ad praemia cursu 550
 Praeceleres: agile studium et tenuissima virtus,
 Pacis opus, quum sacra vocant, nec inutile bellis
 Subsidium, si dextra neget. Prior omnibus Idas,
 Nuper Olympiacis umbratus tempora ramis,
 Prosilit, excipiunt plausu Pisaea iuventus 555
 Eleaeque manus, sequitur Sicyonius Alcon,
 Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena
 Phaedimus, alipedumque fugam praegressus equorum
 Ante Dymas, sed tunc aevo tardante secutus.

Multi et, quos varii tacet ignorantia vulgi, 560
 Hinc atque hinc subire. Sed Arcada Parthenopæum
 Appellat densaque cient vaga murmura circi.
 Nota parens cursu; quis Maenaliae Atalantes
 Nesciat egregium decus et vestigia cunctis
 Indeprensa procia? Onerat celeberrima natum 565
 Mater, et ipse procul fama iam notus inermis
 Narratur cervas pedes inter aperta Lyœæi
 Tollere et emissum curam deprendere telum.
 Tandem expectatus volucris super agmina saltu
 Emicat et torto chlamydem diffibulat auro. 570
 Effulsere artus, membrorumque omnis aperta est
 Laetitia insignesque humeri, nec pectora nudis
 Deteriora genis, latuitque in corpore vultus.
 Ipse tamen formae laudem aspernatur et arcet
 Mirantes; tunc Palladios non inscius haustus 575
 Incubuit, pinguique cutem fuscatur olivo.
 Hoc Idas, hoc more Dymas alii que mitescunt.
 Sic ubi tranquillo pellucet sidera ponto
 Vibraturque fretis coeli stellantis imago,
 Omnia clara nitent; sed clarior omnia supra 580
 Hesperos exercet radios, quantusque per altum
 Aethera, caeruleis tantus monstratur in undis.
 Proximus et forma nec multum segnior Idas
 Cursibus atque aevo iuxta prior; attamen illi
 Iam tenuem pingues florem induxere palaestrae, 585
 Deserpitque genis, nec se lanugo fatetur
 Intonsae sub nabe comae. Tunc rite citatos
 Explorant acuntque gradus, variasque per artes
 Instimulant docto languentia membra tumultu.
 Poplite nunc flexo sident, nunc lubrica forsi 590
 Pectora collidunt plausu, nunc ignea tollant
 Crura brevemque fugam necopino sine reponant.
 Ut ruit atque aequum submitit régula limen,
 Corripuere leves spatium, campoque refusit
 Nuda cohors; volucres illadem modo tardius artis 595
 Isse videntur equi: credas e plebe Cydonum
 Parthorumque fuga totidem exiluisse sagittas.

Non aliter celeres Hyrcana per avia cervi,
 Quum procul inpasti fremitum accepere leonis,
 Sive putant, rapit attonitos fuga caeca metusque 600
 Congregat, et longum dant cornua mixta fragorem.

Effugit hic oculos rapida puer ocior aura
 Maenalius, quem deinde gradu premit horridus Idas
 Inspiratque humero, flatuque et pectoris umbra
 Terga premit. Post ambiguo discrimine tendunt 605
 Phaedimus atque Dymas, illis celer iaminet Alcon.

Flavus ab intonso pendeat vertice crinis
 Arcados; hoc primis Triviae pascere ab annis
 Munus, et Ogygio victor cum Marte redisset,
 Nequicquam patriis audax promiserat aris. 610

Tunc liber nexu lateque in terga solutus
 Occursu Zephyri retro fugit, et simul ipsum
 Inpedit infestoque volans obtenditur Idae.

Inde dolum iuvenis fraudique accommoda sensit
 Tempora; iam finem iuxta, dum limina victor 615
 Parthenopaeus init, correpto crine reductum
 Occupat, et longae primus ferit ostia portae.

Arcades arma fremunt, armis defendere regem,
 Ni raptum decus et meriti reddantur honores,
 Contendunt, totoque parant decedere circo. 620

Sunt et quis Idae placeat dolus; ipse regesta
 Parthenopaeus humo vultumque oculosque madentes
 Obruit, accessit lacrimarum gratia formae.

Pectora nunc moerens, nunc ora indigna cruento
 Ungue secat meritamque comam, furit undique clamor 625

Dissonus, ambiguumque senis cunctatur Adrasti
 Consilium. Tandem ipse refert: 'Compescite litem,
 O pueri! virtus iterum temptanda; sed ite

Limite non uno, latus hoc conceditur Idae,
 Tu diversa tene, fraus cursibus omnis abesto.' 630

Audierant, dictoque manent. Mox numina supplex
 Affatu tacito iuvenis Tegeaeus adorat:

'Diva potens nemorum, — tibi enim hic tibi crinis honori
 Debitus, eque tuo venit haec iniuria voto, —

Si bene quid genetrix, si quid venatibus ipse 635

Promerui, ne, quaeso, sinas hoc omine Thebas
Ire, nec Arcadiae tantum meruisse pudorem.'

Auditum manifesta fides; vix campus euntem
Sentit, et exilis plantis intervenit aer,
Raraque non fracto vestigia pulvere pendent, 640

Inrupit clamore fores, clamore recurrit
Ante ducem prensaque levat suspiria palma.
Finiti cursus, operumque insignia praesto.
Arcas equum dono, clipeum gerit improbus Idas,
Cetera plebs Lyciis vadit contenta pharetris. 645

Tunc vocat, emisso si quis decernere disco
Impiger et vires velit ostentare superbas.
It iussus Pterelas, et ahenae lubrica massae
Pondera vix toto curvatus corpore iuxta
Deicit; inspectant taciti expendantque laborem 650

Inachidae, mox turba ruunt, duo gentis Achaeae,
Tres Ephyreidae, Pisa satus unus, Acarnan
Septimus; et plures agitabat gloria, ni se
Arduus Hippomedon cavea stimulante tulisset
In medios, lateque ferens sub pectore dextro 655

Orbem alium: 'Hunc potius, iuvenes, qui moenia saxis
Frangere, qui Tyrias deiectum vaditis arces,
Hunc rapite: ast illud cui non iaculabile dextrae
Pondus?' Et abreptum nullo conamine iecit
In latus; absistunt procul attonitique fatentur 660
Cedere; vix unus Phlegyas acerque Menestheus —

Hos etiam pudor et magni tenere parentes —
Promisere manum; concessit cetera pubes
Sponte, et adorato rediit ingloria disco.
Qualis Bistonii clipeus Mavortis in arvis 665
Luce mala Pangaea ferit solemque refulgens
Territat incussaue dei grave mugit ab hasta.

Pisaeus Phlegyas opus inchoat, et simul omnes
Abstulit in se oculos exhausto corpore virtus
Promissa. Ac primum terra discumque manumque 670
Asperat, excusso mox circum pulvere versat,
Quod latus in digitos, mediae quod certius ulnae
Conveniat; non artis egens, hic semper amori

Ludus erat, patriae non tantum ubi laedis obiret
 Sacra, sed alternis Alpheon utrimque solebat 675
 Metiri ripis, et qua latissima distant,
 Non umquam merso transmittere flumina disco.
 Ergo operum fidens non protinus horrida campi
 Iugera, sed coelo dextram metitur, humique
 Pressus utroque genu collecto sanguine discum 680
 Ipse super sese rotat atque in nubila condit.
 Ille citus sublime petit similisque cadenti
 Crescit in adversum, tandemque exhaustus ab alto
 Tardior in terram redit atque inmergitur arvis.
 Sic cadit, attonitis quotiens avellitur astris, 685
 Solis opaca soror; procul auxiliantia gentes
 Aera crepant frustra que timent: at Thessala victrix
 Ridet anhelantes audito carmine bigas.
 Collaudant Danaï; sed non tibi molle tuenti
 Hippomedon, maiorque manus speratur in aequo. 690
 Atque illi extemplo, cui spes infringere dulce
 Inmodicas, Fortuna venit. Quid numina contra
 Tendere fas homini? Spatium iam inmane parabat,
 Iam cervix conversa, et iam latus omne redibat;
 Excidit ante pedes elapsam pondus et ictus 695
 Destituit frustra que manum dimisit inanem.
 Ingemuere omnes, rarisque ea visa voluptas.
 Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
 Cautior, et multum te, Maia nate, rogato
 Molis praegravidae castigat pulvere lapsus. 700
 Illa manu magna et multum felicior exit,
 Nec partem exiguam circi transvecta quievit.
 Fit sonus, et fixa signatur terra sagitta.
 Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
 Molitur gressus; namque illum corde sub alto 705
 Et casus Phlegyae monet et fortuna Menesthei.
 Erigit assuetum dextrae gestamen, et alte
 Sustentans rigidumque latus fortesque lacertos
 Consultit ac vasto contorquet turbine, et ipse
 Prosequitur; fugit horrendo per inania saltu 710
 Iamque procul meminit dextrae servatque tenorem

- Discus, nec dubia fructave Menesthea victum
 Transiit meta; longe super aemula signa
 Consedit viridesque humeros et opaca theatri
 Culmina, ceu latae tremefecit mole ruinae. 715
 Quale vaporifera saxum Polyphemus ab Aetna
 Lucis egente manu, tamen in vestigia puppis
 Auditae iuxtaque inimicum exegit Ulixen.
 [Sic et Aloidae, quum iam celaret Olympum
 Desuper Ossa rigens, ipsum glaciale ferebant 720
 Pelion et trepido sperabant iungere coelo.]
 Tunc genitus Talao victori tigrin inanem
 Ire iubet, fulvo quae circumfusa nitebat
 Margine et extremos auro mansueverat ungues.
 Gnoxiacos arcus habet et vaga tela Menestheus. 725
 'At tibi, ait, Phlegya, casu frustrate sinistro,
 Hunc quondam nostri decus auxiliumque Pelasgi,
 Ferre damus, neque enim Hippomedon iaviderit, eusem.
 Nunc opus est animis infestos tollere caestus
 Cominus: haec bellis et ferro proxima virtus.' 730
 Constitit inmanis cerni inmanisque tueri
 Argolicus Capaneus, ac dum nigrantia plumbo
 Tegmina cruda boum non mollior ipse lacertis
 Induitur: 'Date tot iuvenum de millibus unum
 Huc, ait, atque utinam potius de stirpe veniret 735
 Aemulus Aonia, quem fas demittere leto,
 Nec mea crudelis civili sanguine virtus.'
 Obstupuere animi, fecitque silentia terror.
 Tandem insperatus nuda de plebe Laconum
 Prosilit Alcidas, mirantur Dorica regum 740
 Agmina; sed socii fretum Polluce magistro
 Norant et sacras inter crevisse palaestras.
 Ipse deus posuitque manus et brachia finxit
 Materiam — suadebat amor —: tunc saepe locavit
 Cominus, et simili stantem miratus in ira 745
 Sustulit exultans nudumque ad pectora pressit.
 Illum indignatur Capaneus ridetque vocantem
 Ut miserans, poscitque aliam, tandemque coactus
 Restitit, et stimulis iam languida colla tumescunt.

- Fulmineas alte suspensi corpora plantis 750
 Erexere manus; tuto procul ora recessu
 Armorum in speculis, aditusque ad vulnera clusi.
 Hic quantus Stygiis Tityos consurgat ab arvis,
 Si torvae patiantur aves, tanta undique pandit
 Membrorum spatia et tantis ferus ossibus extat. 755
 Hic paulo ante puer, sed enim maturius aevo
 Robur, et ingentes spondet tener inpetus annos,
 Quem vinci haud quisquam, saevo nec sanguine tingi
 Malit, et erecto timeat spectacula voto.
- Ut sese permensi oculis, et uterque priorem 760
 Speravere locum, non protinus ira, nec ictus;
 Alternus paulum timor et permixta furori
 Consilia, inclinant tantum contraria iactu
 Brachia, et explorant caestus hebetantque terendo.
- Doctior hic differt animum metuensque futuri 765
 Cunctatus vires dispensat: at ille nocendi
 Prodigus incautusque sui ruit omnis, et ambas
 Consumit sine lege manus, atque inrita frendit
 Insurgens seque ipse premit. Sed providus astu
 Et patria vigil arte Lacon hos reicit ictus, 770
 Hos cavet; interdum nutu capitisque citati
 Integer obsequio, manibus nunc obvia tela
 Discutiens, instat gressu vultuque recodit;
 Saepe etiam iniustis collatum viribus hostem,
 Is vigor ingenio, tanta experientia dextrae est, 775
 Ultro audax animis intratque et obumbrat et alte
 Assilit. Ut praeeptis cumulo salit unda minantes
 In scopulos et fracta redit, sic ille furentem
 Circuit expugnans; levat ecce diuque minatur
 In latus inque oculos; illum rigida arma caventem 780
 Avocat, et manibus necopinum interserit ictum
 Callidus ac mediam designat vulnere frontem.
- Iam cruor, et tepido signantur tempora rivo.
 Nescit adhuc Capaneus subitumque per agmina murmur
 Miratur; verum ut fessam super ora reduxit 785
 Forte manum et summo maculas in vellere vidit,
 Non leo, non iaculo tantum indignata recepto

- Tigris; agit toto cedentem fervidus arvo
 Praecipitatque retro iuvenem, atque in terga supinat
 Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas 790
 Multiplicatque manus; rapiant conamina venti,
 Pars cadit in caestus; motu Spartanus acuto
 Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes
 Auxilioque pedum, sed, non tamen inmemor artis,
 Adversus fugit et fugiens tamen ictibus obstat. 795
- Et iam utrumque labor suspiriaque aegra fatigant.
 Tardius ille premit, nec iam hic absistere velox,
 Defectique ambo genibus pariterque quierunt.
 Sic ubi longa vagos lassarunt aequora nautas,
 Et signo de puppe dato posuere paramper 800
 Brachia, vix requies, iam vox oiet altera remos.
- Ecce iterum inmodice venientem eludit et exit
 Sponte ruens mersusque humeris: effunditur ille
 In caput, assurgentem alio puer improbus ictu
 Perculit, eventumque inpalluit ipse secundo. 805
- Clamorem Inachidae, quantum non litora tollunt,
 Non nemora; illum ab humo conantem ut vidit Adrastus
 Tollentemque manus et non toleranda parantem,
 'Ite, oro, socii, furit, ite, opponite dextras,
 Festinate, furit, palmamque et praemia ferte; 810
 Non prius effracto quam misceat ora cerebro,
 Absistet, video, moriturum auferte Lacona.'
- Nec mora: prorumpit Tydeus, nec iussa recusat
 Hippomedon, tunc vix ambo oonatibus ambas
 Restringunt cohibentque manus ac plurima suadent. 815
 'Vincis, abi: pulchrum est vitam donare minori.
 Noster et hic bellique comes.' Nil frangitur heros,
 Ramumque oblatumque manu thoraca repellit
 Vociferans: 'Liceat! non has ego pulvere crasso
 Atque cruore genas, meruit quibus iste favorem 820
 Semivir, infodiam? mittamque informe sepulcro
 Corpus et Oebalio donem lugere magistro?'
- Dixit. At hunc socii tumidum et vicisse negantem
 Avertunt, contra laudant insignis alumnum
 Taygeti, longeque minas risere Lacones. 825

Iamdudum variae laudes et conscia virtus
 Tydea magnanimum stimulis ingentibus angunt.
 Ille quidem et disco bonus et contendere cursu,
 Nec caestu bellare minor, sed corde labores
 Ante alios erat uncta pale. Sic otia Martis 830
 Degere et armiferas laxare assueverat iras,
 Ingentes contra ille viros, Acheloia circum
 Litora, felicesque deo monstrante palaestras.

Ergo ubi luctandi iuvenes animosa citavit
 Gloria, terrificos humeris Aetolus amictus 835
 Exiit patriumque suem; levat ardaâ contra
 Membra, Cleonaeae stirpis iactor Agylleus,
 Herculea nec mole minor, sic grandibus alte
 Insurgens humeris hominem super improbus exit.
 Sed non ille rigor patriumque in corpore robar. 840

Luxuriant artus, effusaque sanguine laxo
 Membra natant; inde haec audax fiducia tantum
 Oenidae superare parem. Quamquam ipse videri
 Exiguus, gravia ossa tamen nodisque laerti
 Difficile. Numquam hunc animum natura minori 845
 Corpore, nec tantas ausa est includere vires.

Postquam oleo gavisa cutis, petit aequor uterque
 Procursum medium atque hausta vestitur arena.
 Tum madidos artus alterno pulvere siccant,
 Collaque demersere humeris et brachia late 850
 Vara tenent. Iam tunc astu deducit in aequum
 Callidus, et celsum procurvat Agyllea Tydeus
 Submissus tergo, et genibus vicinus arenae.

Ille autem, Alpini veluti regina capressus
 Verticis, urgentes cervicem inclinat in Austros, 855
 Vix sese radice tenens, terraeque propinquat,
 Iamdudum aetherias eadem reditura sub auras;
 Non secus ingentes artus praecelsus Agylleus
 Sponte premit parvumque gemens duplicatur in hostem,
 Et iam alterna manus frontemque humerosque 860
 Collaque pectoraque et vitantia crura lacessit.
 Interdumque diu pendent per mutua fulti
 Brachia, nunc saevi digitorum vincula frangunt.

Non sic ductores gemini gregis horrida tauro
 Bella movent; medio coniux stat candida prato 865
 Victorem expectans, rumpunt obnixae farentes
 Pectora, subdit amor stimulos et vulnera sanat.
 Fulminei sic dente sues, sic hispida turpes
 Proelia villosis ineunt complexibus ursi.

Vis eadem Oenidae; nec sole aut pulvere fessa 870
 Membra labant, riget arcta cutis durisque laborum
 Castigata toris, contra non integer ille
 Flatibus alternis aegroque effoetus hiatu
 Exiit ingestas fluvio sandoris arenas,
 At furtim rapta sustentat pectora terra. 875

Instat agens Tydeus fictamque in colla minatus
 Crura subit; coeptis non evaluere potiri
 Frustratae brevitate manus, venit arduus ille
 Desuper oppressumque ingentis mole ruinae
 Condidit. Haud aliter collis scrutator Iberi 880
 Quum subiit longaeque diem vitamque reliquit,
 Si tremuit suspensus ager, subitumque fragorem
 Rapta dedit tellus, latet intus monte soluto
 Obrutus, ac penitus fractum obductumque cadaver
 Indignantem animum propriis non reddidit astris. 885

Acrior hoc Tydeus, animisque et pectore supra est.
 Nec mora, cum vinclis onerique elapsus iniquo
 Circuit errantem et tergo necopinns inhaeret,
 Mox latus et firmo celos impicat ilia nexu,
 Poplitibus genua inde premens evadere nodos 890
 Nequicquam et lateri dextram insertare parantem
 Inprobus, horrendum visu ac mirabile pondus,
 Sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
 Terrigenam sudasse Libyn, quum fraude reperta
 Raptus in excelsum, nec iam spes ulla cadendi, 895
 Nec licet extrema matrem contingere planta.

Fit sonus, et laetos attollunt agmina plausus.
 Tunc alte librans inopinum sponte remisit
 Oblivumque dedit, procumbentemque secutus
 Colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit. 900
 Deficit obsessus soloque pudore repugnat.

Tandem pectus humi pronamque extensus in alvum
Sternitur, ac longo moestus post tempore surgit,
Turpia signata linquens vestigia terra.

Palmam autem dextra laevaue nitentia dono 905

Arma ferens Tydeus: 'Quid si non sanguinis huius
Partem haud exiguam, scitis, Dircaeus haberet
Campus? ubi hae nuper Thebarum foedera plagae?'
Haec simul ostentans quaesitaque praemia laudum
Dat sociis, sequitur neglectus Agyllea thorax. 910

Sunt et qui nudo subeant concurrere ferro.
Iamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus
Et nondum fati Dircaeus agentibus exul.
Dux vetat Iasides: 'Manet ingens copia leti,
O iuvenes! servate animos avidumque furorem 915

Sanguinis adversi. Tuque o, quem propter avita
Iugera, dilectas cui desolavimus urbes,
Ne, precor, ante aciem, ius tantum casibus esse,
Fraternisque sinas, abigant hoc numina! votis.'

Sic ait, atque ambos aurata casside ditat. 920

Tunc genero, ne laudis egens, iubet ardua necti
Tempora Thebarumque ingenti voce citari
Victorem. Dirae retinebant omina Parcae.

Ipsum etiam proprio certamina festa labore
Dignari et tumulo supremum hunc addere honorem, 925
Hortantur proceres; ac, ne victoria desit
Una ducum numero, fundat vel Lycia cornu
Tela rogant, tenui vel nubila transeat hasta.

Obsequitur gaudens, viridique ex aggere in aequum
Stipatus summis juvenum descendit; at illi 930

Pone leves portat pharetras et cornua iussus
Armiger, ingentem iactu transmitters circum
Eminus et dictae dare vulnera destinat orno.

Quis fluere occultis rerum neget omina causis?
Fata patent homini, piget inservare, peritque 935
Venturi promissa fides: sic omina casum
Fecimus, et vires auxit Fortuna nocendi.

Campum emensa brevi fatalis ab arbore tacta,
Horrendum visu, per quas modo fugerat auras,

Venit arundo retro, versumque a fine tenorem   940
Pertulit, et notae iuxta ruit ora pharetrae.

    Multa duces errore serunt: hi nubila et altos
Occurrisse Notos, adverso roboris ictu
Tela repulsa alii. Penitus latet exitus ingens
Monstratumque nefas: uni remeabile bellum   945
Et tristes domino spondebat arundo recursus.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER VII.

Atque ea cunctantes Tyrii primordia belli
Iuppiter haud aequo respexit corde Pelasgos
Concussitque caput, motu quo celsa laborant
Sidera, proclamatque adici cervicibus Atlas.
Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum: 5
    'I, medium rapido Borean illabere saltu
Bistonias super usque domus axemque nivosi
Sideris, Oceano vetitum qua Parrhasis ignem
Nubibus hibernis et nostro pascitur imbri.
Atque ibi seu posita respirat cuspide Mavors, 10
Quamquam invisita quies, seu, quod reor, arma tubasque
Insatiatus habet, caraeque in sanguine gentis
Luxuriat; propeere monitus iramque parentis
Ede, nihil parcens. Nempe olim accendere iussus
Inachias acies atque omne, quod Isthmius umbo 15
Distinet et raucae circumtonat ira Maleae.
Illi vix muros limenque egressa iuventus
Sacra colunt: credas bello rediisse, tot instant
Plausibus, offensique sedent ad iusta sepulcri.
Hicne tuus, Gradive, furor? sonat orbe recusso 20
Discus, et Oebalii coeunt in proelia caestus.
At si ipsi rabies ferrique insana voluptas
Qua tumet, inmeritas cineri dabit inpius urbes
Ferrum ignemque ferens, inplorantesque Tonantem
Sternet humi populos miserumque exhauriet orbem. 25
Nunc lenis belli, nostrarque remittitur ira.

Quod nisi praecipitat pugnas dictoque iubentis
 Ocuis inpingit Tyriis Danaa agmina muris,
 Nil equidem crudele minor; sit mite bonumque
 Numen, et effreni laxentur in otia mores. 30
 Reddat equos enseque mihi, nec sanguinis ultra
 Ius erit: adspiciam terras pacemque iubebo
 Omnibus, Ogygio sat erit Tritonia bello.'

Dixerat, et Thracum Cyllenius arva subibat;
 Atque illum Arctoeae labentem cardine portae 35
 Tempestas aeterna plagae praetentaque coelo
 Agmina nimborum primique Aquilonis hiatus
 In diversa ferunt; crepat aurea grandine multa
 Palla, nec Arcadii bene protegit umbra galeri.

Hic steriles delubra notat Mavortia silvas, 40
 Horrescitque tuens, ubi mille furoribus illi
 Cingitur adverso domus immansueta sub Haemo.
 Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur
 Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
 Laeditur adversum Phoebi iubar, ipsaque sedem 45
 Lux timet, et dirus contristat sidera fulgor.

Digna loco statio: primis salit Impetus amens
 E foribus caecumque Nefas Iraeque rabentes
 Exanguisque Metus, occultisque ensibus adstant
 Insidiae geminumque tenens Discordia ferrum. 50
 Innumeris strepit aula Minis, tristissima Virtus
 Stat medio, laetusque Furor vultuque cruento
 Mors armata sedet, bellorum solus in aris
 Sanguis, et incensis qui raptus ab urbibus ignis.
 Terrarum exuviae circum et fastigia templi 55
 Captae insignibant gentes, caelataque ferro
 Fragmina portarum bellatricesque carinae,
 Et vacui currus protritaque curribus ora,
 Paene etiam gemitus: adeo vis omnis et omne
 Vulnus, ubique ipsum, sed non usquam ore remisso 60
 Cernere erat. Talem divina Mulciber arte
 Ediderat; nondum radiis monstratus adulter
 Foeda catenato luerat conubia lecto.

Quaerere templorum regem vix coeperat ales

Maenalius, tremit ecce solum, et mugire refractis 65
 Corniger Hebrus aquis; tunc quod petus utile bellis
 Vallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
 Signa adventantis, clausaeque adamante perenni
 Dissiluere fores. Hyrcano in sanguine pulcher
 Ipse subit curru, diraque adspergine latos 70
 Mutat agros, spolia a tergo flentesque catervae.
 Dant silvae nixque alta locum; regit atra iugales
 Sanguinea Bellona manu longaque fatigat
 Cuspide; dirigit visa Cyllenia proles
 Submititque genas: ipsi reverentia patri, 75
 Si prope sit, dematque mimas nec talia mandat.
 'Quod Iovis imperium, magno quid ab aethere portas?
 Occupat armipotens; neque enim hunc, germane, sub axem
 Sponte venis hiemesque meas, cui roscida iuxta
 Maenala et aestivi clementior aura Lycaei.' 80
 Ille refert consulta patris. Nec longa moratus,
 Sicut anhelabant, iuncto sudore volantes
 Mars inpellit equos residesque in proelia Graios
 Ipse etiam indignans. Vidit pater altus et — ira
 Iam levior — tardo flectebat pondere vultum. 85
 Ut si quando ruit debellatasque reliquit
 Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumque iacentem
 Exanimis iam volvit hiems; nondum arma carinis
 Omnia, nec toto respirant pectore nautae.
 Finierat pugnas honor exequialis inermes, 90
 Necdum aberant coetus, cunctisque silentibus heros
 Vinea solo fundens cinerem placabat Adrastus
 Archemori: 'Da, parve, tuum trieteride multa
 Instaurare diem, nec saucias Arcadas aras
 Malit adire Pelops Elaeaque pulset eburna 95
 Templam manu, nec Castaliis altaribus anguis,
 Nec sua pinigero magis adnatet umbra Lechaeo.
 Nos te lugenti, puer, infitiamur Averno,
 Moestaque perpetuis sollemnia iungimus astris,
 Nunc festina cohors. At si Boeotia ferro 100
 Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
 Tunc deus, Inachias nec tantum culta per urbes

Numina, captivis etiam iurabere Thebis.
 Dux ea pro cunctis; eadem sibi quisque vovebat.

Iam pronis Gradivus equis Ephyraea premebat 105
 Litora, qua summas caput Acrocorinthus in auras
 Tollit et alterna geminum mare protegit umbra.
 Inde unum dira comitum de plebe Pavorem
 Quadrupedes anteire iubet: non alter anhelos
 Insinuare metus animumque avertere veris 110
 Aptior. Innumerae monstro vocesque manusque
 Et facies quaecumque libet; bonus omnia credi
 Auctor, et horrificis lymphare incurribus urbes.
 Si geminos soles ruituraque suadeat astra,
 Aut nutare solum, aut veteres descendere silvas, 115
 Ah! miseri vidisse putent. Tunc acre novabat
 Ingenium; falso Nemeaeum pulvere campum
 Erigit; attoniti tenebrosam a vertice nubem
 Respexere duces; falso clamore tumultum
 Auget, et arma virum pulsusque imitatur equorum, 120
 Terribilemque vagas ululatum spargit in auras.

Exiluire animi, dubiumque in murmure vulgus
 Pendet. 'Ubi iste fragor, ni fallimur aure? sed unde
 Pulvereo stant astra globo? num Ismenius ultro
 Miles? Ita est: veniunt. Tanta autem audacia Thebis? 125
 An dubitent? agedum inferias et busta colamus.'

Haec Pavor attonitis; variosque per agmina vultus
 Induitur, nunc Pisaeis e millibus unus,
 Nunc Pylus, nunc ore Lacon, hostesque propinquos
 Adiurat turmasque metu consternat inani. 130
 Nil falsum trepidis. Ut vero amentibus ipse
 Incidit et sacrae circum fastigia vallis
 Turbine praevectus rapido ter sustulit hastam,
 Ter concussit equos, clipeum ter pectore plausit,
 'Arma, arma, insani;' sua quisque ignotaque nullo 135
 More rapit, mutant galeas alienaque cogunt
 Ad iuga cornipedes; ferus omni in pectore saevit
 Mortis amor caedisque, nihil flagrantibus obstat.
 Praecipitant redimuntque moras. Sic litora vento
 Incipiente fremunt, fugitur quum portus; ubique 140

Vela fluunt, laxi iactantur ubique rudentes.
 Iamque natant remi, natat omnis in aequore summo
 Ancora, iam dulcis medii de gurgite ponti
 Respicitur tellus comitesque a puppe relictæ.
 Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes 145
 Bacchus iter; gemuit Tyriam conversus ad urbem,
 Altricemque domum et patrios reminiscitur ignes,
 Purpureum tristi turbatus pectore vultum:
 Non crines, non sarta loco, dextramque reliquit
 Thyrsus, et intactæ ceciderunt cornibus uvæ. 150
 Ergo ut erat lacrimis lapsoque inhonoris amictu
 Ante Iovem — et tunc forte polum secretus habebat —
 Constitit, haud umquam facie conspectus in illa;
 Nec causæ latuere patrem, supplexque profatur:
 ‘Excindisne tuas, divum sator optime, Thebas? 155
 Sæva adeo coniux? nec te telluris amatae
 Deceptique laris miseret cinerumque meorum?
 Esto, olim invitum iaculatus nubibus ignem
 Credimus: en iterum atra refers incendiâ terris,
 Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus. 160
 Quis modus? an nobis pater iratusque bonusque
 Fulmen habes? Sed non Danaeïa limina talis
 Parrhasiumque nemus Ledaeasque ibis Amyclas.
 Scilicet e cunctis ego neglectissima natis
 Progenies? ego nempe tamen, qui dulce ferenti 165
 Pondus eram, cui tu dignatus limina vitæ
 Praereptumque iter et maternos reddere menses.
 Adde, quod inbellis rarisque exercita castris
 Turba meas acies, mea tantum proelia norunt,
 Nectere fronde comas et ad inspirata rotari 170
 Buxa, timent thyrsos nuptarum et proelia matrum.
 Unde tubas Martemque pati? quin fervidus ecce
 Quanta parat? quid si ille tuos Curetas in arma
 Ducat et innocuis iubeat decernere peltis?
 Quin etiam invisos — sic hostis defuit? — Argos 175
 Elicis! O ipsis, genitor, graviora periclis
 Iussa! novercales ruimus ditare Mycenæ.
 Cedo equidem. Quo sacra tamen ritusque peremptæ

Gentis? et in tumultos, si quid male foeta reliquit Mater, abire iubes? Thracen silvasque Lycurgi?	180
Anne triumphatos fugiam captivus ad Indos? Da sedem profugo. Potuit Latonia frater Saxa — nec invideo — deligere Delon et imis Commendare fretis. Cara submovit ab arce Hostiles Tritonis aquas; vidi ipse potentem	185
Gentibus Eois Epaphum dare iura, nec ulla Cyllene secreta tubas Minoave curat Ida. Quid heu tantum nostris offenderis aris? Hic tibi, quando minor iam nostra potentia, noctes Herculeae placitusque vagae Nycteidis ardor,	190
Hic Tyrium genus et nostro felicior igne Taurus: Agenoreos saltem tutare nepotes. Invidiam risit pater, et iam poplite flexum Sternentemque manus tranquillus ad oscula tollit Inque vicem placida orsa refert: 'Non coniugis ista	195
Consiliis, ut rere, puer, nec saeva roganti Sic expositus ego: inmoto deducimur orbe Fatorum; veteres seraeque in proelia causae. Nam cui tanta quies irarum, aut sanguinis usus Parcior humani? Videt axis et ista per aevum	200
Mecum aeterna domus, quotiens iam torta reponam Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis. Quin etiam invitus magna ulciscendaque passis Aut Lapithas Marti, aut veterem Calidona Dianae Expugnare dedi; meaque est iactura, pigetque	205
Tot mutare animas, tot reddere corpora vitae. Labdacios vero Pelopisque a stirpe nepotes Tardum abolere mihi; scis ipse, ut crimina mittam Dorica, quam promptae superos incessere Thebae, Te quoque; sed quoniam vetus excidit ira, silebo.	210
Non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus, Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres Progenuisse reus lacero tua iustra replevit Funere; ubi fletus, ubi tunc ara tanta precandi? Ast ego non proprio diros impendo dolori	215
Oedipodionidas: rogat hoc tellusque polasque	

Et pietas et laesa fides naturaque et ipsi
 Eumenidum mores. Sed tu super urbe moveri
 Parce tua; non hoc statui sub tempore rebus
 Occasum Aoniis; veniet suspectior aetas 220
 Ultioresque alii: nunc regia Iuno queretur.

His ille auditis mentemque habitumque recepit.
 Ut quum sole malo tristisque rosaria pallent
 Usta Noto, si clara dies Zephyrique refecit
 Aura polum, redit omnis honos, emissaque lucent 225
 Germina, et informes ornat sua gloria virgas.

Nuntius attonitas iamdudum Eteoclis ad aures
 Explorata ferens longo docet agmine Graios
 Ire duces, nec iam Aoniis procul abfore campis;
 Quacumque ingressi, tremere ac miserescere cunctos 230
 Thebarum, qui stirpe refert, qui nomine et armis.
 Ille metum condens audire exposcit et odit
 Narrantem. Hinc dictis socios stimulare suasque
 Metiri decernit opes; exciverat omnem
 Aoniam Euboeamque et Phocidos arva propinqua 235
 Mars: ita dulce Iovi. Longo fugit ordine velox
 Tessera; propellunt acies, seseque sub armis
 Ostentant, subeunt campo, qui proximus urbi
 Damnatus bellis patet expectatque furores.

Nondum hostis circa, trepido tamen agmine matres 240
 Conscendunt muros, inde arma nitentia natis
 Et formidandos monstrant sub casside patres.

Turre procul sola nondum concessa videri
 Antigone populis teneras defenditur atra
 Veste genas; iuxtaque comes, quo Laius ibat 245
 Armigero; tunc virgo senem regina veretur.
 Quae sic orsa prior: 'Spesne obstatura Pelasgis
 Haec vexilla, pater? Pelopis descendere totas
 Audimus gentes. Dic, o precor, extera regum
 Agmina; nam video, quae noster signa Menoeceus, 250
 Quae noster gerat arma Creon, quam celsus athena
 Sphinge per ingentes Homoloidas exeat Haemon.'

Sic rudis Antigone, senior cui talia Phorbas:
 'Mille sagittiferos gelidae de colle Tanagrae

Promovet ecce Dryas; hic, cui nivea arma tridentem 255
 Atque auro rude fulmen habent, Orionis alti
 Non falsus virtute nepos. Procul, oro, paternum
 Omen et innuptae vetus excidat ira Dianae.
 Iungunt se castris regisque in nomen adoptant
 Ocaleae Medeonque et confertissima lucis 260
 Nysa Dionaeisque avibus circumsona Thisbe.
 Proximus Eurymedon, cui pastoralia Fauni
 Arma patris, pinusque iubas imitatur equinas,
 Terribilis silvis; reor et Mavorte cruento
 Talis erit. Dites pecorum comitantur Erythrae, 265
 Qui Scolon densamque iugis Etheonon iniquis,
 Qui breve litus Hyles Atalantaemque superbi
 Schoenon habent notique colant vestigia campi.
 Fraxineas vibrant Macetum de more sarissas
 Saevaeque difficiles excludere vulnera peltas. 270
 Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
 Onchesti, quos pinigeris Mycalessos in agris
 Palladiusque Melas, Hecataeque gurgite nutrit
 Gargaphye, quorumque novis Haliartos aristas
 Invidet et nimia sata laeta supervenit herba. 275
 Tela rudes trunci, galeae vacua ora leonum,
 Arborei dant scuta sinus. Hos regis egenos
 Amphion en noster agit, — cognoscere pronum,
 Virgo, lyram, — galea tauroque insignis avito.
 Macte animo iuvenis, medios parat ire per enses 280
 Nudaque pro caris opponere pectora muris.
 Vos etiam nostris, Heliconia turba, venitis
 Addere rebus opem; tuque, o Permesse, canoris
 Et felix Olmie, vadis armatis alumnos
 Bellorum resides. Patriis concentibus audis 285
 Exultare gregem, quales, quum pallida cedit
 Bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
 Ite alacres, numquam vestri morientur honores,
 Bellaque perpetuo memorabunt carmine Musae.
 Dixerat, et paulum virgo interfata docenti: 290
 Illi autem, quam iunguntur origine fratres?
 Sic certe paria arma viris, sic exit in auras

Cassidis æquus apex; utinam hæc concordia nostris!
 Cui senior ridens: 'Non prima errore videndi
 Falleris, Antigone: multi hos, nam decipit ætas, 296
 Dixerunt fratres. Pater est natusque, sed ævi
 Confudere modos: puerum Lapithonia nympha
 Dircetis expertem thalami crudumque maritis
 Ignibus ante diem capido violavit amore,
 Inproba conubii; nec longum et pulcher Alathreus 300
 Editus, ac primæ genitorem in flore iuventæ
 Consequitur traxitque notas et miscuit annos.
 Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent,
 Plus pater; hunc olim iuvat et ventura senectus.
 Tercentum genitor totidemque in proelia natus 306
 Exercent equitès; hi deseruisse feruntur
 Exilem Glisanta Coroneamque, feracem
 Messe Coroneam, Baccho Glisanta colentes.
 Sed potius celsos umbrantem hunc adspice late
 Hypsea quadriugos, clipei septemplete tauro 310
 Laeva; ter insuto servantem ingentia ferro
 Pectora: nam tergo numquam metus. Hasta vetustum
 Silvarum decus, emissæ cui pervia semper
 Armaque pectoraque et numquam manus irrita voti.
 Asopos genuisse datur, dignusque videri 315
 Tunc pater, abruptis quum torrentissimus exit
 Pontibus, aut natae timidus quum virginis ultor
 Flumina concussit generum indignata Tonantem.
 Namque ferunt raptam patriis Aeginan ab undis
 Amplexu latuisse Iovis. Furit amnis, et astris 320
 Infensus bellare parat — nondum ista licebant
 Nec superis —; stetit audaces effusus in iras,
 Conseruitque manus nec quem imploraret habebat,
 Donec vi tonitrus submotus et igne trisuleo
 Cessit. Adhuc ripis animosus gurges anhelis 325
 Fulmineum cinerem magnaëque insignia poenæ
 Gaudet et Aetnaeos in coelum efflare vapores.
 Talem Cadmeo mirabimur Hypsea campo,
 Si modo placavit felix Aegina Tonantem.
 Ducit Ithonæos et Alalcomenæa Minervæ 330

Agmina, quos Mide et quos humida suggerit Arne,
 Aulida qui Graeamque serunt viridesque Plataeas,
 Et sulco Peteona domant refluxumque meatu
 Euripum, qua noster abit, teque ultima tractu
 Anthedon, ubi gramineo de litore Glaucus 335
 Poscentes inrupit aquas, iam crine genisque
 Caerulus, et mixtos expavit ab inguine pisces.
 Glandibus et torta Zephyros incidere funda
 Cura; Cydoneas anteibunt gesa sagittas.
 Tu quoque praeclarum forma, Cephisse, dedisses 340
 Narcissum, sed Thespiacis iam pallet in agris
 Trux puer; orbata florem pater alluit unda.
 Quis tibi Phoebaeas acies veteremque revolvat
 Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparisson,
 Et valles, Lebadea, tuas et Hyampolin acri 345
 Subnixam scopulo, vel qui Parnasson utrumque
 Aut Cyrrham tauris Anemoriisque supinant
 Coryciumque nemus, propellentemque Lilaeam
 Cephissi glaciale caput, quo suetus anhelam
 Ferre sitim Python amnemque avertere ponto? 350
 Omnibus inmixtas cono super adspice lauros
 Armaque vel Tityon vel Delon habentia, vel quas
 Hic deus innumera laxavit caede pharetras.
 Iphitus acer agit, genitor cui nuper ademptus
 Naubolus Hippasides, tuus, o mitissime Lai, 355
 Hospes; adhuc currus securaque lora tenebat,
 Quum tua subter equos iacuit convulsa cruentis
 Ictibus, o utinam nostro cum sanguine, cervix!
 Dicentis maduere genae, vultumque per omnem
 Pallor iit, vocisque repens singultus apertum 360
 Interceptit iter; refovet frigentis amicum
 Pectus alumna senis; redit atque exile profatur:
 'O mihi sollicitum decus ac suprema voluptas,
 Antigone! seras tibi demoror inprobus umbras,
 Fors eadem scelera et caedes visurus avitas. 365
 Donec te thalamis habilem integramque resignem,
 Hoc satis, et fessum vita dimittite, Parcae.
 Sed dum labor iners, quanti nunc ecce reviso

Transabiere duces. Clonium atque in terga comantes
 Non ego Abantiadas, non te, saxosa Caryste, 370
 Non humiles Aegas altumque Capharea dixi.
 Et iam acies obtusa negat, cunctique resistunt,
 Et tuus armatis iubet ecce silentia frater.'

Vix ea turre senex, quum ductor ab aggere coepit:
 'Magnanimi reges, quibus haud parere recusem 375
 Ductor et ipse meas miles defendere Thebas,
 Non ego vos stimulare parem, — nam liber in arma
 Inpetus, et meritas ultro iurastis in iras, —
 Nec laudare satis dignasque rependere grates
 Sufficiam. Referent superi vestraeque subacto 380
 Hoste manus; urbem socia de gente subistis
 Tutari, quam non aliis populator ab oris
 Belliger externave satus tellure, sed hostis
 Indigena assultat, cui castra adversa regenti
 Hic pater, hic genetrix, hic iunctae stirpe sorores, 385
 Hic erat et frater. Cerne en ubicumque nefandus
 Excidium moliris avis; venere volentes
 Aoniae populi, nec sum tibi, saeve, relictus.
 Quid velit ista cohors, et te sentire decebat.
 Reddere regna vetant.' Sic fatus, et omnia rite 390
 Disponit, qui bella gerant, qui moenia servant,
 Quas in fronte manus, medio quas robore sistat.

Perspicuas sic luce fores et virgea pastor
 Clastra levat, dum terra recens; iubet ordine primos
 Ire duces, media stipantur plebe maritae; 395
 Ipse levat gravidas et humum tactura parentum
 Ubera, succoiduasque apportat matribus agnas.

Interea Danaï noctemque diemque sub armis,
 Noctem iterum rursusque diem, sic ira ferebat,
 Ingeminant. Contempta quies, vix aut sopor illis 400
 Aut epulae fecere moram; properatur in hostem
 More fugae, nec monstra tenent, quae plurima nequit
 Prodigiale canens certi fors praevia fati.
 Quippe ferunt diros monitus volucresque feraeque
 Sideraque aversique suis decursibus amnes, 405
 Infestumque tonat pater et mala fulgura lucent;

- Terrificaeque adytis voces clausaeque deorum
 Sponte fores; nunc sanguineus, nunc saxeus imbor,
 Et subiti Manes flentumque occursum avorum.
 Tunc et Apollineae tacuere oracula Cyrrhae, 410
 Et non assuetis pernox ululavit Eleusia
 Mensibus, et templis Sparte praesaga reclusis
 Vidit Amyclaeos, facinus! concurrere fratres.
 Arcados insanas latrare Lycaonis umbras
 Nocte ferunt tacita, saevo decurrere campo 415
 Oenomaum sua Pisa refert. Acheloon utroque
 Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
 Perseos effigiem moestam exorantque Mycenae
 Confusum Iunonis ebur; mugire potentem
 Inachon agricolae, gemini maris incola narrat 420
 Thebanum toto planxisse Palaemona ponto.
 Haec audit Pelopea phalanx, sed bellicus ardor
 Consiliis obstat divum prohibetque timeri.
 Iam ripas, Asope, tuas Boeotaque ventum
 Flumina; non ausae transmitters protinus alae 425
 Hostilem fluvium; forte et trepidantibus ingens
 Descendebat agris, animos sive imbrifer areus,
 Seu montana dedit nubes, seu fluminis illa
 Mens fuit, obiectusque vado pater arma vetabat.
 Tunc feras Hippomedon magno cum fragmine ripae 430
 Cunctantem deiecit equum, ducibusque relictis
 Gurgite de medio frenis suspensas et armis
 'Ite viri, clamat, sic vos in moenia primus
 Ducere, sic clausas voveo perfringere Thebas.'
 Praecipitant cuncti fluvio, paduitque secutos. 435
 Ac velut ignotum si quando armenta per amnem
 Pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
 Omnibus et late medius timor: ast ubi ductor
 Taurus init fecitque vadum, tunc mollior unda,
 Tunc faciles saltus, visaeque accedere ripae. 440
 Haud procul inde iugum tutisque accommoda castris
 Arva notant, unde urbem etiam tarresque viderent
 Sidonias; placuit sedes fidique receptus,
 Colle per excelsum patulo, quem subter aperto

Arva sinu, nullique aliis a montibus obstant 445
 Despectus; nec longa labor manimina durus
 Addidit: ipsa loco mirum natura favebat.
 In vallum elatae rupes devexaque fossis
 Aequa, et fortuito ductae quater aggere pinnae;
 Cetera dant ipsi, donec sol montibus omnis 450
 Erepsit rebusque dedit sopor otia fessis.
 Quis queat attonitas dictis ostendere Thebas?
 Urbem in conspectu belli suprema parantem
 Territat insomnem nox atra diemque minatur. 455
 Discurrunt muris; nil septum horrore sub illo,
 Nil fidum satis, invalidaeque Amphionis arces.
 Rumor ubique alios pluresque annuntiat hostes,
 Maioresque timor; spectant tentoria contra
 Inachia externosque suis in montibus ignes.
 Hi precibus questuque deos, hi Martia tela 460
 Belligerosque hortantur equos, hi pectora fletu
 Cara premunt, miserique rogos et crastina mandant
 Funera. Si tenuis demisit lumina somnus,
 Bella gerunt; modo lucra morae, modo taedia vitae
 Attonitis, lucemque timent lucemque precantur. 465
 It geminum exeuntes anguem et bacchatur utrisque
 Tisiphone castris; fratrem huic, fratrem ingerit illi,
 Aut utrique patrem; procul ille, penatibus imis
 Excitus inplorat furias oculosque reposcit.
 Iam gelidam Phoeben et caligantia primus 470
 Hauserat astra dies, quum iam tumet igne futuro
 Oceanus, lateque novo Titane reclusum
 Aequor anhelantum radiis subsidit equorum.
 Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
 Exanguesque Iocasta genas et brachia planctu 475
 Nigra ferens ramumque oleae cum velleris atris
 Nexibus, Eumenidum velut antiquissima, portis
 Egreditur magna cum maiestate malorum.
 Hinc atque hinc natae, melior iam sexus, aniles
 Praecipitantem artus et plus quam posset euntem 480
 Sustentant; venit ante hostes, et pectore nudo
 Clausura adversa ferit tremulisque ululatus orat

Admitti. 'Reserare viam rogat in pia belli
Mater, in his aliquod ius execrabile castris
Huic utero est.' Trepidi visam expavere manipuli 485
Auditamque magis; reneat iam missus Adrasto
Nuntius; excipiunt iussi mediosque per enses
Dant iter; illa duces ut primum adspexit Achivos,
Clamorem horrendum luctu furiata resolvit:
 'Argolici proceres, ecquis monstraverit hostem, 490
Quem peperit? quanam inveniam, mihi dicite, natum
Sub galea?' Venit attonitae Cadmeius heros
Obvius, et raptam lacrimis gaudentibus inplet
Solaturque tenens, atque inter singula matrem,
Matrem iterat, nunc ipsam urgens, nunc cara sororum 495
Pectora, quum mixta fletus anus asperat ira:
 'Quid molles lacrimas venerandaque nomina fingis,
Rex Argive, mihi? quid colla amplexibus ambis
Invisamque teris ferrato pectore matrem?
Tunc ille exilio vagus et miserabilis hospes? 500
Quem non permoveas! longe tua iussa cohortes
Expectant, multoque latus praefulgurat ense.
Ah miserae matres! hunc te noctesque diesque
Deflebam; si verba tamen monitusque tuorum
Dignaris, dum castra silent suspensaque bellum 505
Horrescit pietas, genetrix iubeoque rogoque,
I mecum patriosque deos arsuraque saltem
Tecta vide, fratremque — quid aufers lumina? — fratrem
Alloquere, et regnum iam me sub iudice posce.
Aut dabit, aut ferrum causa meliore resumes. 510
Anne times, ne forte doli te conscia mater
Decipiam? non sic miseros fas omne penates
Effugiet: vix Oedipode ducente timeres.
Nupsi equidem peperique nefas, sed diligo tales,
Ah dolor, et vestros etiamnum excuso furores. 515
Quodsi adeo perstas, ultro tibi, saeve, triumphum
Detulimus; religa captas in terga sorores,
Inice vincla mihi; gravis huc, utcumque feretur
Et pater. Ad vestrum gemitus nunc verto pudorem,
Inachidae, liquistis enim parvosque senesque 520

Et lacrimas has quisque domi, sua credite matri
 Viscera. Si vobis hic parvo in tempore carus,
 Sitque precor, quid me; oro, decet? quidve ista, Pelasgi,
 Ubera? ab Hyrcanis hoc Odrysisque tulissem
 Regibus, et si qui nostros vicere furores. 525
 Annuite, aut natum complexa superstite bello
 Hic moriar.' Tumidas frangebant dicta cohortes,
 Nutantesque virum galeas, et sparsa videres
 Fletibus arma piis, quales ubi tela virosque
 Pectoris impulsu rapidi stravere leones; 530
 Protinus ira minor, gaudentque in corpore capto
 Securam differre famem: sic flexa Pelasgum
 Corda labant, ferrique avidus mansueverat ardor.

Ipse etiam ante omnes nunc matris ad oscula versus,
 Nunc rudis Ismenes, nunc flebiliora precantis 535
 Antigones, variaque animum turbante procella
 Exciderat regnum; cupit ire, et mitis Adrastus
 Non vetat; hic iustae Tydeus memor occupat irae:

'Me potius socii, qui fidum Eteoclea nuper
 Expertus, nec frater eram, me opponite regi, 540
 Cuius adhuc pacem egregiam et bona foedera gesto
 Pectore in hoc. Ubi tunc fidei pacisque sequestra
 Mater eras, pulchris quum me nox vestra morata est
 Hospitiis? nempe haec trahis ad commercia natum?
 Duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis 545
 Spirat adhuc pinguisque meo. Tu porro sequeris
 Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum?
 Scilicet infestae quum te circum undique dextrae
 Nudabunt enses, haec flebit et arma quiescent?
 Tene ille, heu demens, semel intra moenia clausum 550
 Possessumque odiis Argiva in castra remittet?
 Ante haec excusso frondescet lancea ferro,
 Iachus ante retro nosterque Achelous abibunt.
 Sed mite allequium et saevis pax quaeritur armis,
 Haec quoque castra patent, necdum moruere timeri. 555
 An suspectus ego? abscedo et mea vulnera dono.
 Intret et hic genetrix eadem mediaeque sorores.
 Ringe autem pactis evictum excedere regnis,

Nempe iterum reddes? Rursus mateta trahuntur
 Agmina consiliis, subito ceu turbine coeli 560
 Obvius adversum Boreae Notus abstulit aequor.
 Arma iterum furiaeque placent; fera tempus Erinys
 Arripit et primae molitur semina pugnae.
 Errabant geminae Dircaea ad flumina tigres,
 Mite iugum, belli quondam vastator Eoi 565
 Currus, Erythraeis quas nuper victor ab oris
 Liber in Aonios meritas dimiserat agros.
 Illas turba dei seniorque ex more sacerdos
 Sanguinis oblitus atque Indum gramen olentes
 Palmite maturo variisque ornare corymbis 570
 Curat, et alterno maculas interligat ostro.
 Iamque ipsi colles, ipsa has — quis credat? — amabant
 Armenta, atque ausae circum mugire iuvencae.
 Quippe nihil grassata fames, manus obvium pascit,
 Expectantque cibos fusoque horrenda supinant 575
 Ora mero, vaga rure quies; si quando benigno
 Urbem iniere gradu, domus omnis et omnia sacris
 Tempa calent, ipsumque fides intrasse Lyaeum.
 Has ubi vipereo tactas ter utramque flagello
 Eumenis in furias animumque redire priorem 580
 Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis,
 Ceu duo diverso pariter si fulmina coelo
 Rupta cadant longumque trahant per nubila crinem.
 Non aliter cursu rapidae atque inmane frementes
 Transiliunt campos, aurigamque inpete vasto, 585
 Amphiarae, tuum — nec defuit omen, heriles
 Forte is primus equos stagna ad vicina trahebat, —
 Corripiunt. Mox Taenarium qui proximus Idam
 Aetolumque Acamanta premunt; fuga torva per agros
 Cornipedum, visa donec flammatus Aconteus 590
 Strage virum, cui sueta feras prosternere virtus,
 Arcas erat, densis iam fida ad moenia versas
 Insequitur telis, multumque hastile resumens
 Ter quater adducto per terga, per ilia telo
 Transigit: illae autem longo cum limite fusi 595
 Sanguinis ad portas utrimque extantia ducunt

Spicula semianimes, gemituque imitante querelas
Saucia dilectis acclinant pectora muris.

Tempa putes urbemque rapi facibusque nefandis
Sidonios ardere lares, sic clamor apertis 600
Exoritur muris; mallent cunabula magni
Herculis aut Semeles thalamum aut penetrale ruisse
Harmonies. Cultor Bacchaeus Acontea Phegeus
Iam vacuum telis geminoque in sanguine ovantem
Cominus ense petit; subeunt Tegeaea iuventus 603
Auxilio tardi; iam supra sacra ferarum
Corpora moerenti iuvenis iacet ultio Baccho.

Rumpitur et Graium subito per castra tumultu
Consilium; fugit externos Iocasta per hostes
Iam non ausa preces; natas ipsamque repellunt 610
Qui modo tam mites, et praeceps tempore Tydeus
Utitur. 'Ite age, nunc pacem sperate fidemque,
Nunc saltem differre nefas, potuitne morari,
Dum genetrix dimissa redit?' Sic fatus apertus
Ense vocat socios; saevus iam clamor, et irae 615
Hinc atque inde calent; nullo venit ordine bellum,
Confusique duces vulgo, et neglecta regentum
Imperia, una equites mixti peditumque catervae
Et rapidi currus; premit indigesta ruentes
Copia, nec sese vacat ostentare, nec hostem 620
Noscere. Sic subitis Thebana Argivaeque pubes
Confluxere globis; retro vexilla, tubaeque
Post tergum et litui bellum invenere secuti.
Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mavors!
Ventus uti primas struit inter nubila vires 625

Lenis adhuc frondesque et aperta cacumina gestat,
Mox rapuit nemus et montes patefecit opacos.

Nunc age, Pieriae, — non vos longinqua, sorores,
Consulimus — vestras acies vestramque referte
Aoniam; vidistis enim, dum Marte propinquo 630
Horrent Tyrrenos Heliconia plectra tumultus.

Sidonium Pterelan sonipes malefidus in armis
Rumpentem frenos diversa per agmina raptat
Iam liber: sic fessa manus, venit hasta per armos

- Tydeos, et laevum iuvenis transverberat inguen 635
 Labentemque affigit equo; fugit ille perempto
 Consortus domino, nec iam arma aut frena tenentem
 Portat adhuc, ceu nondum anima defectus utraque
 Quum sua Centaurus moriens in terga recumbit.
- Certat opus ferri, sternuntque alterna furentes 640
 Hippomedon Sybarin Pylum, Periphanta Menoeceus,
 Parthonopaeus Ityn: Sybaris iacet ense cruento,
 Cuspide trux Periphias, Itys insidiante sagitta.
 Caeneos Inachii ferro Mavortius Haemon
 Colla rapit, cui dividuum trans corpus hiantes 645
 Truncum oculi quaerunt, animus caput; arma iacentis
 Iam rapiebat Abas, cornu deprensus Achiva
 Dimisit moriens clipeum hostilemque suumque.
- Quis tibi Bacchaeos, Eunaeae, relinquere cultus,
 Quis lucos, vetitus quibus emansisse sacerdos, 650
 Suasit, et assuetum Bromio mutare furorem?
 Quem terrere queas? clipei penetrabile textum
 Pallentes hederæ Nysaeaque sarta coronant.
 Candida pampineo subnectitur instita filo,
 Crine latent humeri, crescunt lanugine malae, 655
 Et rubet inbellis Tyrio subtemine thorax,
 Brachiaque in manicis et pictae vincula plantae
 Carbaseique sinus, et fibula rasilis auro
 Taenariam fulva mordebat iaspide pallam;
 Quam super a tergo velox corytus et arcus, 660
 Pendentesque sonant aurata lynce pharetrae.
 It lymphante deo media inter millia longum
 Vociferans: 'Prohibete manus, haec omine dextro
 Moenia Cyrhaea monstravit Apollo iuvenca.
 Parcite, in haec ultro scopuli venere volentes. 665
 Gens sacrata sumus: gener huic est Iuppiter urbi
 Gradivusque socer; Bacchum haud mentimur alumnum
 Et magnum Alciden.' Iactanti talia frustra
 Turbidus aëria Capaneus occurrit in hasta.
- Qualis ubi primam leo mane cubilibus atris 670
 Erexit rabiem et saevo speculatur ab antro
 Aut cervam, aut nondum bellantem fronte iuvenam,

It fremitu gaudens, licet arma gregesque lacessant
 Venantum: praedam videt et sua vulnera nescit.
 Sic tunc congressu Capaneus gavisus iniquo 675
 Librabat magna venturam mole cupressum.
 Ante tamen 'Quid femineis ululatus, inquit,
 Terrificas, moriture, viros? utinam ipse veniret,
 Cui furis! haec Tyriis cane matribus,' et simul hastam
 Expulit; illa volans, ceu vis non ulla moretur 680
 Obvia, vix sonuit clipeo et iam terga reliquit.
 Arma fluunt, longisque crepat singultibus aurum,
 Eruptusque sinus vicit cruor. Occidis audax,
 Occidis Aonii puer altera cura Lyaei.
 Marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis, 685
 Te Tmolos, te Nysa ferax Theseaque Naxos
 Et Thebana metu iuratus in Orgia Ganges.
 Nec segnem Argolicae sensere Eteoclea turmae,
 Parcior ad cives Polynicis inhorruit ensis.
 Eminet ante alios iam formidantibus arva 690
 Amphiarus equis ac multo pulvere vertit
 Campum indignantem, famulo decus addit inane
 Moestus et extremos obitus illustrat Apollo.
 Ille etiam clipeum galeamque incendit honoro
 Sidere; nec tarde fratri, Gradive, dedisti, 695
 Ne qua manus vatem, ne quid mortalia bello
 Laedere tela queant: sanctum et venerabile Diti
 Funus erat. Talis medios infertur in hostes
 Certus et ipse necis, vires fiducia leti
 Suggestit; inde viro maioraque membra diesque 700
 Laetior et numquam tanta experientia coeli,
 Si vacet: avertit morti contermina Virtus.
 Ardet inexpleto saevi Mavortis amore,
 Et fruitur dextra atque anima flagrante superbit.
 Hic hominum casus lenire et demere fatis 705
 Iura frequens, quantum subito diversus ab illo,
 Qui tripodas laurusque sequi, qui doctus in omni
 Nube salutato volucrem cognoscere Phoebos.
 Innumeram ferro plebem, ceu letifer annus
 Aut iubar adversi grave sideris, inmolat umbris 710

- Ipse suis; iaculo Phlegyam iaculoque superbum
 Phylea, falcato Chromin et Cremetaona curru
 Cominus hunc stantem metit, hunc a poplite sectum,
 Cuspide demissa Chromin Iphinoumque Sagenque
 Intonsumque Gyan sacrumque Lycorea Phoebo 715
 Invitus; iam fraxineum dimiserat hastae
 Robur, et excussis apparuit infula cristis;
 Alcathoum saxo, cui circum stagna Carysti
 Et domus et coniux et amantes litora nati.
 Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum, 720
 Decepit tellus, moriens hiemesque Notosque
 Laudat et experti meliora pericula ponti.
 Adspicit has longe iamdudum Asopius Hypseus
 Palantum strages ardetque avertere pugnam,
 Quamquam haud ipse minus curru Tirynthaia fundit 725
 Robora, sed viso praesens minor augure sanguis.
 Illum armis animisque cupit, prohibebat iniquo
 Agmine consertum cunei latus; inde superbus
 Exeruit patriis electum missile ripis.
 Ac prius: 'Aonidum dives largitor aquarum, 730
 Clare Giganteis etiamnum, Asope, favillis,
 Da numen dextrae: rogat hoc natusque tuique
 Quercus alumna vadi; fas et me spernere Phoebum,
 Si tibi collatus divum sator; omnia mergam
 Fontibus arma tuis tristesque sine augure vittas.' 735
 Audierat genitor. Vetat indulgere volentem
 Phoebus, et aurigam iaculum detorquet in Hersen.
 Ille ruit. Deus ipse vagis succedit habenis,
 Lernaem falso simulans Haliagmona vultu.
 Tunc vero ardenti non ulla obsistere temptant 740
 Signa, ruunt solo terrore, et vulnera citra
 Mors trepidis ignava venit, dubiumque tuenti
 Presserit inessos onus, inpuleritne iugales.
 Sic ubi nubiferum montis latus aut nova ventis
 Solvit hiems, aut victa situ non pertulit aetas; 745
 Desilit horrendus campo timor, arva virosque
 Limite non uno longaevaeque robora secum
 Praecipitans, tandemque exhaustus turbine fesso

- Aut vallem cavat, aut medios intercipit amnes.
 Non secus ingentique viro magnoque gravatus 750
 Temo deo, nunc hoc, nunc illo in sanguine fervet.
 Ipse sedens telis pariterque ministrat habenis
 Delius, ipse docet iactus adversaque flectit
 Spicula fortunamque hastis venientibus aufert.
 Sternuntur terrae Menaleus pedes, Antiphus alto 755
 Nil defensus equo, genitusque Heliconide nympha
 Aethion caesoque infamis fratre Polites
 Conatusque toris vittatam attingere Manto
 Lampus: in hunc sacras Phoebus dedit ipse sagittas.
 Et iam cornipedes trepida ac moribunda reflantes 760
 Corpora rimantur terras, omnisque per artus
 Sulcus et incisio altum rubet orbita membris.
 Hos iam ignorantes terit inpius axis, at illi
 Vulnere semineces, nec devitare facultas,
 Venturum super ora vident; iam lubrica tabo 765
 Frena, nec insisti madidus dat temo, rotaeque
 Sanguine difficiles et tardior ungula fossis
 Visceribus. Tunc ipse furens in morte relicta
 Spicula et e mediis extantes ossibus hastas
 Avellit, stridunt animae curramque sequuntur. 770
 Tandem se famulo summum confessus Apollo:
 'Utere luce tua longamque, ait, indue famam,
 Dum tibi me iunctum mors inrevocata veretur.
 Vincimur: inmites scis nulla revolvere Parcas
 Stamina; vade diu, populis promissa voluptas 775
 Elysiis, certe non perpersure Creontis
 Imperia aut vetito nudus iaciture sepulcro.'
 Ille refert contra, et paulum respirat ab armis:
 'Olim te, Cyrrhae pater, peritura sedentem
 Ad iuga — quis tantus miseris honor? — axe trementi 780
 Sensimus; instantes quonam usque morabere manes?
 Audio iam rapidae cursum Stygis atraque Ditis
 Flumina tergeminosque mali custodis hiatus.
 Accipe commissum capiti decus, accipe laurus,
 Quas Erebo deferre nefas. Nunc voce suprema, 785
 Si qua recessuro debetur gratia vati,

Deceptum tibi, Phoebe, larem poenasque nefandae
Coniugis et pulchram nati commendo furorem.'

Desiluit moerens, lacrimasque avertit Apollo.
Tunc vero ingemuit carrusque orbique iugales. 790

Non aliter caeco nocturni turbine Cori
Scit peritura ratis, quum iam damnata sororis
Igne Therapnaei fugerunt carbasa fratres.
Iamque recessurae paulatim horrescere terrae
Summaque terga quati, graviorque effervere pulvis 795

Cooperat; inferno mugit iam murmure campus.
Bella putant trepidi bellique hunc esse fragorem,
Hortanturque gradus; alius tremor arma virosque
Mirantesque inclinat equos; iam frondea nutant
Culmina, iam muri, ripisque Ismenos apertis 800

Effugit; exciderunt irae, nutantia figunt
Tela solo, dubiasque vagi nituntur in hastas
Cominus inque vicem viso pallore recedunt.

Sic ubi navales miscet super aequora pugnas
Contempto Bellona mari, si forte benigna 805
Tempestat; sibi quisque cavent, ensesque recondit
Mors alia, et socii pacem fecere timores.
Talis erat campo belli fluitantis imago.

Sive laborantes concepto flamine terrae
Ventorum rabiem et clausum eiecere furorem, 810
Exedit seu putre solum carpsitque terendo
Unda latens, sive hac volventis machina coeli
Incubuit, sive omne fretum Neptunia movit

Cuspis et extremas gravius mare torsit in oras,
Seu vati datus ille fragor, seu terra minata est 815
Fratribus; ecce alte praiceps humus ore profundo
Dissilit, inque vicem tremuerunt sidera et umbrae.

Illum ingens haurit specus, et transire parantes
Mergit equos, non arma manu, non frena remisit,
Sicut erat, rectos defert in tartara currus 820
Respexitque cadens coelum campumque coire
Ingemuit, donec levior distantia rursus
Miscuit arva tremor lucemque exclusit Averno.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
 LIBER VIII.

Ut subitus vates pallentibus incidit umbris,
 Letiferasque domos orbisque arcana sepulti
 Rupit et armato turbavit funere Manes;
 Horror habet cunctos, Stygiis mirantur in oris
 Tela et equos corpusque novum; neque enim ignibus artus 5
 Conditus aut moesta niger adventabat ab urna,
 Sed belli audore calens, clipeumque cruentis
 Roribus et seissi respersus pulvere campi.
 Necdum illum aut trunca lustraverat obvia taxo
 Eumenis, aut furvo Proserpina poste notarât 10
 Coctibus assumptum functis; quin cominus ipsa
 Fatorum deprensa colus, visoque paventes
 Augure tunc demum rumpebant stamina Parcae.
 Illum et securi circumspexere fragorem
 Elysii, et si quos procul inferiore harathro 15
 Altera nox aliisque gravat plaga caeca tenebris.
 Tunc regemunt pigrique lacus ustaeque paludes,
 Umbriferaeque fremit sulcator pallidus undae,
 Dissiluisse novo penitus telluris hiatu
 Tartara et admissos non per sua flumina Manes. 20
 Forte sedens media regni infelicis in arce
 Dux Erebi populos poscebat crimina vitae,
 Nil hominum miserens, iratusque omnibus umbris.
 Stant Furiae circum variaequae ex ordine Mortes,
 Saevaque multisonas exercet Poena catenas. 25
 Fata ferunt animas et eodem pollice damnant.
 Vincit opus: iuxta Minos cum fratre verendo

Iura bonus meliora monet regemque cruentum Temperat, assistunt lacrimis atque igne tumentes Cocytos Phlegethonque, et Styx periuria divum	30
Arguit. Ille autem supera compage soluta Nec solitus sentire metus expavit oborta Sidera, iacundaque offensus luce profatur:	
‘Quae superum labes inimicum inepigit Averno Aethera? quis rumpit tenebras vitaeque silentes	35
Admoveret? unde mītae? uter haec mihi proelia fratrum? Congredior, pereant agedum discrimina rerum. Nam cui dulce magis? magno me tertia victum Deiecit fortuna polo, mundumque nocentem Servo, nec iste meus, dirisque en pervius astris	40
Inspicitur. Tumidusne meas regnator Olympi Explorat vires? habeo iam quassa Gigantum Vincula, et aethereum cupidos exire sub axem Titanas miserumque patrem. Quid me otia moesta Saevus et implacidam prohibet perferre quietem,	45
Amissumque odisse diem? pandam omnia regna, Si placet, et Stygio praetexam Hyperiona caelo. Arcada nec superis — quid enim mihi nuntius ambas Itque reditque domos? — emittam et utramque tenebo Tyndariden. Cur autem avidis Ixiona frango	50
Vorticibus? cur non expectant Tantalum undae? Anne profanatum totiens chaos hospite vivo Perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor Temptat et audaci Theseus iuratus amico, Me ferus Alcides, tunc quum custode remoto	55
Ferrea Cerberae tacuerunt limina portae. Odrysiis etiam pudet heu! patuisse querelis Tartara. Vidi egomet blanda inter carmina turpes Eumenidum lacrimas iterataque pensa sororum, Me quoque —; sed darae melior violentia legis.	60
Ast ego vix unum nec celsa ad sidera furto Ausus iter Siculo rapai conubia campo; Nec licuisse ferunt; iniustaeque ab Iove leges Protinus, et sectum genetrix mihi computat annum. Sed quid ego haec? I, Tartareus ulciscere sedes,	65

Tisiphone, et, si quando novis asperrima monstis,
 Triste, insuetum, ingens, quod nondum viderit aether,
 Ede nefas, quod mirar ego invideantque sorores,
 Atque adeo fratres, nostrisque haec omina sunt
 Prima odiis, fratres alterna in vulnera laeta 70
 Marte ruant; sit, qui rabidarum more ferarum
 Mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
 Arceat exanimis et manibus aethera nudis
 Commaculet; iuвет ista ferum spectare Tonantem.
 Praeterea ne sola furor mea regna lacessat, 75
 Quaere deis qui bella ferat, qui fulminis ignes
 Infestumque Iovem clipeo fumante repellat.
 Faxo haud sit cunctis levior metus, atra movere
 Tartara, frondenti quam iungere Pelion Ossae?
 Dixerat; atque illi iamdudum regia tristis 80
 Attremis oranti, suaque et quae desuper urget
 Notabat tellus: non fortius aethera vultu
 Torquet et astriferos inclinat Iuppiter axes.
 'At tibi quos, inquit, Manes, qui limite praecipis
 Non licito per inane ruis?' Subit ille mirantem 85
 Iam tenuis visu, iam vanescentibus armis,
 Iam pedes, extincto tamen interceptus in ora.
 Augurii perdurat honos, obscuraque fronti
 Vitta manet, ramumque tenet morientis olivae.
 'Si licet et sanctis hic ora resolvare fas est 90
 Manibus, o cunctis finitor maxime rerum,
 At mihi, qui quondam causas elementaque noram,
 Et sator! oro, minas stimulatque corda remulce,
 Neve ira dignare hominem et tua iura timentem.
 Nam nec ad Herculeos — unde haec mihi pectora? — raptus, 95
 Nec Venerem inlicitam, crede his insignibus, ausi
 Intramus Lethae; fugiat nec tristis in antrum
 Cerberus, aut nostros timeat Proserpinae currus.
 Augur Apollineis modo dilectissimus aris,
 Testor inane chaos, — quid enim hic iurandus Apollo? — 100
 Crimine non ullo subeo nova fata, nec alma
 Sic merui de luce rari; scit iudicis urna
 Dictaei, verumque potest deprendere Minos,

Coniugis insidiis et iniquo venditus auro
 Argolicas acies, unde haec tibi turba recentum 105
 Umbrarum et nostrae veniunt quoque funera dextrae,
 Non ignarus ini; subito me turbine mundi,
 Horret adhuc animus, mediis e millibus haesit
 Nox tua. Quae mihi mens, dum per cava viscera terrae
 Vado diu pendens et in aere volvor operto? 110
 Hei mihi! nil ex me sociis patriaeque relictum,
 Vel captum Thebis; non iam Lernaea videbo
 Tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
 Non tumulo, non igne miser lacrimisque meorum
 Productus, toto pariter tibi funere veni, 115
 Nil istis ausurus equis; nec deprecor umbram
 Accipere et tripodum iam non meminisse meorum.
 Nam tibi praesagi quis iam super auguris usus,
 Quum Parcae tua iussa trahant? sed pectora flectas
 Et melior sis, quaeso, deis; si quando nefanda 120
 Huc aderit coniux, illi funesta reserva
 Supplicia: illa tua, rector bone, dignior ira.
 Accipit ille preces indignaturque moyeri.
 Ut leo Massyli quum lux stetit obvia ferri,
 Tunc iras, tunc arma citat, si decidat hostis, 125
 Ire super satis est vitamque relinquere victo.
 Interea vittis lauruque insignis opima
 Currus et egregiis modo formidatus in armis,
 Luce palam fusus nulli, nullique fugatus
 Quaeritur: absistunt turmae, suspectaque tellus 130
 Omnibus, infidi miles vestigia campi
 Circuit, atque avidae tristis locus ille ruinae
 Cessat; et inferni vitatur honore sepulcri.
 Nuntius hortanti diversa in parte maniplos
 Adrasto — vix ipse ratus vidisse — Palaemon 135
 Advolat, et trepidans, steterat nam forte cadenti
 Proximus, inspectoque miser pallebat hiatu.
 ‘Verte gradum, fuge, rector, ait, si Dorica saltem
 Terra loco, patriaeque manent, ubi liquimus, aereis.
 Non armis, non sanguine opus: quid inutile ferrum 140
 Stringimus in Thebas? currus humus in pia sorbet

Armaque bellantesque viros. Fugere ecce videtur
 Hic etiam, quo stamus, ager; vidi ipse profundae
 Noctis iter ruptaque soli compage ruentem,
 Illum heu, praesagis quo nullus amicior astris, 144
 Oecliden, frustraue manus cum voce tetendi.
 Mira loquor, sulcos etiamnum rector equorum,
 Fumantemque locum et spumis madida arva reliqui.
 Nec commune malum est: tellus agnoscit alumnos,
 Stat Thebana acies.' Stupet haec et credere Adrastus 150
 Cunctatur; sed Mopsus idem trepidusque ferebat
 Actor idem, nam fama novis terroribus audax
 Non unum cecidisse refert. Sponte agmina retro
 Non expectato revocantur, more tubarum
 Praecipitant; sed torpet iter, falluntque ruentes 155
 Genua viros, ipsique, putes sensisse, repugnant
 Cornipodes, nulloque truces hortamine parent,
 Nec celerare gradum, nec tollere lumina terra.
 Fortius incursant Tyrii, sed Vesper opacus
 Lunares iam ducit equos; data foedere parvo 160
 Moesta viris requies et nox auctura timores.

Quae tibi tunc facies, postquam permissa gemendi
 Copia? qui fletus galeis cecidere solutis?
 Nil solitam fessos iuvat; abiessere madentes,
 Sicut erant, clipeos, nec quisquam spicula tersit, 165
 Nec laudavit equum, nitidae nec cassidis altam
 Compsit adornavitque iabam; vix magna lavare
 Vulnera et efflantes libet internectere plagas.
 Tantus ubique dolor; mensas alimentaque bello
 Debita nec pugnae suasit timor; omnia laudes, 170
 Amphiarae, tuas, foecundaque pectora veri
 Commemorant lacrimis, et per tentoria sermo
 Unus: abisse deos delapsaque numina castris.

'Heu ubi laurigeri currus sollempniae arma
 Et galeae vittatus apex? heu antra lacusque 175
 Castalii tripodumque fides? sic gratus Apollo?
 Quis mihi sidereos lapsus mentemque sinistri
 Fulguris, aut caesis saliat quod numen in extis,
 Quando iter, unde morae, quae saevis utilis armis,

Quae pacem magis hora velit, quis iam omne futurum 180
 Proferet, aut cum quo volucres mea fata loquentur?
 Hos quoque bellorum casus nobisque tibi que
 Praescieras, et — quanta sacro sub pectore virtus! —
 Venisti tamen et miseris comes additus armis.
 Et quum te tellus fatalisque hora vocaret, 185
 Tu Tyrias acies adversaque signa vacasti
 Sternere; tunc etiam media de morte timendum
 Hostibus infestaque abeuntem vidimus hasta.
 Et nunc te quis casus habet? poterisne reverti
 Sedibus a Stygiis altaque erumpere terra? 190
 Anne sedes hilaris iuxta tua numina Parcas
 Et vice concordis discis ventura docesque?
 An tibi felices lucos miseratus Averni
 Rector et Elysias dedit inservare volucres?
 Quidquid es, aeternus Phoebus dolor et nova clades 195
 Semper eris, mutisque diu plorabere Delphis.
 Hic Tenedon Cyrrhamque dies partuque ligatam
 Delon et intonsi cludet penetralia Branchi;
 Nec Clarias hac luce fores Didymaeaque quisquam
 Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit. 200
 Quin et cornigeri vatis nemus atque Molossi
 Quercus anhela Iovis Troianaque Thymbra tacebit.
 Ipsi amnes ipsaeque volent arescere laurus.
 Ipse nihil certum sagis clangoribus aether
 Praecinet, et nulla ferientur ab alite nubes. 205
 Iamque erit ille dies, quo te quoque conscia fati
 Tempa colant reddatque tuus responsa sacerdos.
 Talia fatidico peragunt sollemnia regi,
 Ceu flammis ac dona rogo tristesque rependant
 Exequias, mollique animam tellure reponant. 210
 Fracta dehinc cunctis aversaque pectora bello.
 Sic fortes Minyas subito quum fanere Tiphys
 Destituit, non arma sequi, non ferre videtur
 Remus aquas, ipsique minus iam ducere venti.
 Iam fessis gemitu paulatim corda levabat 215
 Exhaustus sermone dolor, noxque addita curas
 Obruit, et facilis lacrimis inreperere somnus.

At non Sidoniam diversa in parte per urbem
 Nox eadem; vario producat sidera ludo
 Ante domos intraque, ipsaque ad moenia marcent 220
 Excubiae; gemina aera sonant Idaeque terga
 Et moderata sonum vario spiramine buxus.
 Tunc dulces superos atque omne ex ordine, alumnum
 Numen ubique sacri resonant Paeanes, ubique
 Serta coronatumque merum. Nunc funera rident 225
 Auguris ignari, contraque in tempore certant
 Tiresiam laudare suum; nunc facta revolvunt
 Maiorum veteresque canunt ab origine Thebas.
 Hi mare Sidonium manibusque attrita Tenantis
 Cornua et ingenti sulcatum Nerea tauro, 230
 Hi Cadmum lassamque bovem foetosque cruenti
 Martis agros, alii Tyriam reptantia saxa
 Ad chelyn et duras animantem Amphiona cautes,
 Hi gravidam Semelen, illi Cythereia laudant
 Conubia et multa deductum lampade fratrum 235
 Harmonien: nullis deest sua fabula mensis.
 Ceu modo gemmiferum thyrsu populatus Hydaspen
 Eoasque domos, nigri vexilla triumphi
 Liber et ignotos populis ostenderet Indos.
 Tum primum ad coetus sociaeque ad foedera mensae 240
 Semper inadspectum diraque in sede latentem
 Oedipoden exisse ferunt, vultuque sereno
 Caniciem nigram squalore et sordida fuis
 Ora comis laxasse manu, sociumque benignos
 Affatus et abacta prius solatia passum: 245
 Quin hausisse dapes insiccatumque cruorem
 Deiecisse genis. Cunctos auditque refertque,
 Qui Ditem et Furias tantum et si quando regentem
 Antigonen moestis solitus pulsare querelis.
 Causa latet. Non hunc Tyrrii fors prospera belli, 250
 Tantum bella iavant; natum hortaturque probatque,
 Nec vicisse velit; sed primos cominus enses
 Et scelerum tacito rimatur semina voto.
 Inde epulae dulces ignotaque gaudia vultu
 Qualis post longae Phineus ieiunia poenae, 255

- Nil stridere domi volucres ut sensit abactas,
 Necdum tota fides, hilaris mensasque torosque,
 Nec turbata feris tractavit popula pennis.
 Cetera Gratorum curis armisque iacebat
 Fessa cohors; alto castrorum ex aggere Adrastus 260
 Lactificos tenui captabat corde tumultus,
 Quamquam aeger senio, sed agit miseranda potestas
 Invigilare malis. Illum aereus undique clamor
 Thebanique urunt sonitus, et amara lacessit
 Tibia, tum nimio voces marcere superbae 265
 Incertaeque faces, et iam male pervigil ignis.
 Sic ubi per fluctus uno ratis obruta somno
 Conticuit, tantique maris secura iuventus
 Mandavere animas; solas stat puppe magister
 Pervigil inscriptaque deus qui navigat alto. 270
 Tempus erat, iunctos quum iam soror ignea Phoebi
 Sentit equos penitusque cavam sub luce parata
 Oceani mugire domum, seseque vagantem
 Colligit et moto leviter fugat astra flagello.
 Concilium rex triste vocat, quaeruntque gementes, 275
 Quis tripodas successor agat, quo prodita laurus
 Transeat atque orbum vittae decus. Haud mora, cuncti
 Insignem fama sanctoque Melampode cretum
 Thiodamanta volunt, quicum ipse arcana deorum
 Partiri et visas uni sociare solebat 280
 Amphiarus aves, tantaeque haud invidus artis
 Gaudebat dici similem iuxtaque secundum.
 Illum ingens confundit honos inopinaque turbat
 Gloria, et oblatas frondes submissus adorat,
 Seque oneri negat esse parem cogique meretur. 285
 Sicut Achaemenias solium gentesque paternas
 Excepit si forte puer, cui vivere patrem
 Tutius, incerta formidine gaudia librat,
 An fidi proceres, ne pugnet vulgus habenis,
 Cui latus Euphratae; cui Caspia limina mandet. 290
 Sumere tunc arcus ipsumque onerare veretur
 Patris equum, visusque sibi nec coeptra capaci
 Sustentare manu nec adhuc implere tiam.

Atque is ubi intorto signavit vellere crinem
 Convenitque deis, hilari per castra tumultu 295
 Vadit ovans; ac prima sui documenta sacerdos
 Tellurem placare parat. Nec futile moestis
 Id visum Danais: geminas ergo illicet aras
 Arboribus vivis et adulto cespite texi
 Imperat, innumerosque deae sua munera flores 300
 Et cumulos frugum et quidquid novat integer annus,
 Addit, et intacto spargens altaria lacte
 Incipit: 'O hominum divumque aeterna creatrix,
 Quae fluvios silvasque animarum et semina mundi
 Cuncta Prometheasque manus Pyrrhaeaeque, saxa 305
 Gignis, et in pastis quae prima alimenta dedisti
 Mutastique vices, quae pontum ambisque vehisque,
 Te penes et pecudum gens mitis et ira ferarum
 Et volucrum requies, firmum atque immobile mundi
 Robur inoccidui, te velox machina coeli 310
 Aere pendentem vacuo, te currus uterque
 Circuit: o rerum media indivisaeque magis
 Fratribus! ergo simul tot gentibus alma, tot altis
 Urbibus ac populis subterque, ac desuper una
 Sufficis, astriferumque domos Atlanta supernas 315
 Ferre laborantem, nullo vehis ipsa labore,
 Nos tantum portare negas? nos, diva, gravaris?
 Quod, precor, ignari limum scelus? an quia plebes
 Externa Inachiis huc adventamus ab oris?
 Omne homini natale solum, nec te, optima, saevo 320
 Tamquam humiles populos deceat distinguere sine,
 Undique ubique tuos; maneat communis et arma
 Hinc atque inde feras; liceat, precor, ordine belli
 Pugnaces efflare animas et reddere coelo.
 Ne rape tam subitis spirantia corpora bustis, 325
 Ne propera: veniemus enim, quo limite cuncti,
 Qua licet ire via; tantum exorata Pelasgis
 Siste levem campum, celeres neu praecipue Parcas.
 At tu care deis, quem non manua ulla nec enses
 Sidonii, sed magna sinu natura soluto; 330
 Ceu te Cyrrhoae meritum tumularet hiatus,

Sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus
 Nosse tuos, coeloque et vera momentibus aris
 Concilies, et quae populis proferre parabas,
 Me doceas: tibi sacra feram praesaga, tuique 335
 Numinis interpres te Phoebos absente vocabo.
 Ille mihi Delo Cyrrhaque potentior omni
 Quo ruis, ille adytis melior locus? Haec ubi dicta,
 Nigrantes terra pecudes obscuraque mergit
 Armenta, ac vivis cumulos undantis arenae 340
 Aggerat et vati montis simulacra rependit.
 Talia apud Graios, quum iam Mavortia contra
 Cornua, iam saevos fragor aereus excitat enses.
 Addit acerba sonum Theumesi e vertice crinem
 Incutiens, acuitque tubas et sibila miscet 345
 Tisiphone; stupet insolito clangore Cythaeron
 Marcidas et turres carmen non tale secutae.
 Iam trepidas Bellona fores armataque pulsat
 Limina, iam multa laxantur cardine Thebae.
 Turbat eques pedites, eurrus properantibus obstant, 350
 Ceu Danaï post terga premant: sic omnibus alae
 Arctantur portis, septemque excursibus haerent.
 Ogygiis it sorte Creon, Eteoclea mittunt
 Neitae, celsas Hamoloidas occupat Haemon,
 Hypsea Proetides, celsum fudere Dryanta 355
 Electrae, quatit Hypsistas manus Eurymedontis,
 Culmina magnanimus stipat Dircaea Menoeceus.
 Qualis ubi adversi secretus pabula coeli
 Nilus et Eoas magno bibit ore pruinas,
 Scindit fontis opes septemque patentibus alveis 360
 In mare fert hiemes; penitus coassere fugatae
 Nereides, dulcique timent occurrere ponto.
 Tristis at inde gradam tarde movet Inacha pubes,
 Praecipue Elaeae Lacedaemoniaeque cohortes
 Et Pylii; subitum nam Thiodamanta sequuntur 365
 Augure fraudati, necdum accessore regenti.
 Nec tua te, princeps tripodum, sola agmina quaerunt,
 Cuncta phalanx sibi desse patat. Minor ille per alas
 Septimus extat apex; liquido volut aethere nubes

Invida Parrhasiis unum si detrahat astris, 370
 Truncus honor plaustris, nec idem nitet igne reciso
 Axis, et incerti numerant sua sidera nautae.

Sed iam bella vocant: alias nova suggere vires
 Calliope, maiorque chelya mihi tendat Apollo.
 Fatalem populis ultro poscentibus horam 375

Admouet atra dies, Stygiisque emissa tenebris
 Mors fruitur coelo bellatoremque volando
 Campum operit, nigroque viros inuitat hiatu,
 Nil vulgare legens, sed quae dignissima vita
 Funera, praecipuos annis animisque cruento 380
 Ungue notat; iamque in miseros pensum omne sororum
 Scinditur, et Furiae rapuerant licia Pareis.

Stat medius campis etiamnum cuspede sicca
 Bellipotens, iamque hos clipeum, iam vertit ad illos
 Arma ciens, aboletque domos, conubia, nates. 385
 Pellitur et patriae et qui mente novissimus exit,
 Lucis amor; tenet in capulis, hastisque paratas
 Ira manus, animusque ultra thoracas anhelus
 Conatur, galeaeque tremant horrore comarum.

Quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem 390
 Cornipedes, niveoque rigant sola patria nimbo,
 Corpora ceu mixti dominis irasque sedentum
 Induerint: sic frena terunt, sic proelia poseunt
 Hiannitu tolluntque armos equitemque supinant.

Iamque ruunt, primasque virum concurrere pulvis 395
 Incipit, et spatiis utrimque aequalibus acti
 Adventant mediumque vident decrescere campum.
 Iam clipeus clipeis, umbone repellitur umbone,
 Ense minax ensis, pede pes et cuspede cuspis.
 Sic obnixa acies pariter suspiria fumant, 400
 Admotaeque nitent aliena in casside cristae.

Pulcher adhuc belli vultus: stant vertice conii,
 Plena armenta viris, nulli sine praeside curvus,
 Arma loco, splendent clipei pharetraeque decorae,
 Cingulaque et nondum deforme cruoribus auram. 405

At postquam rabies et vitae prodiga virtus
 Emisere animos, non tanta cadentibus hostis

Aeriam Rhodopen solida nive verberat Arctos,
 Nec fragor Ansoniae tantus, quum Iuppiter omni
 Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis, 410
 Quum Libyae Boreas Italos niger attulit imbres.
 Exclusere diem telis, stant ferrea coelo
 Nubila, nec iaculis arctatus sufficit aer.
 Hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis,
 Concurrunt per inane sudes, et mutus perdunt 415
 Vulnera, concurrunt hastae, stridentia funda
 Saxa pluunt, volucres imitantur fulgura glandes
 Et formidandae non una in morte sagittae.
 Nec locus ad terram telis, in corpora ferrum
 Omne cadit; saepe ignari perimuntque caduntque. 420
 Casus agit Virtutis opus; nunc turba recedit,
 Nunc premit, ac vicibus tellurem amittit et aufert:
 Ut ventis nimbisque minax quum solvit habenas
 Iuppiter affligitque alterno turbine mundum.
 Stat coeli diversa acies, nunc fortior Austri, 425
 Nunc Aquilonis hiems, donec pugnante procella
 Aut nimiis hic viciat aquis, aut ille sereno.
 Principium pugnae turmas Asopius Hypseus
 Oebalias, namque hae magnum et gentile tumentes
 Euboicum duris rumpant umbonibus agmen, 430
 Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
 Hic et mente Lacon, crudi torrentis alumnus,
 Nec turpavit avos, hastam intra pectus euntem,
 Ne pudor in tergo, per et ossa et viscera retro
 Extrahit atque hosti dextra labente remittit 435
 Sanguineam; dilecta genis morientis oberrant
 Taygeta et pugnae laudataque verbera matri.
 Phaedimon Iasiden arcu Dircaeus Amyntas
 Destinatus. Heu celeres Paescae! iam palpitat arvis
 Phaedimus, et certi nondum tacet arcus Amyntae. 440
 Abstulit ex humero dextram Calydonius Agreus
 Phegeos; illa suam terra tenet improba ferrum,
 Et movet; extimuit sparsa inter tela iacentem
 Progrediens, truncamque tamen percussit Acetes.
 Iphin atrox Athamas, Argum ferus inpulit Hypseus, 445

Stravit Abanta Pheros, diversaque vulnere fentes
 [Guttur Iphis, latus Argus, Abas in fronte cruorem,]
 Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga iacebant.
 Inachidae gemini geminos ex sanguine Cadmi
 Occultos galeis — saeva ignorantia belli — 450
 Perculerant ferro; sed dum spolia omnia caesis
 Eripiunt, videre nefas, et moestis uterque
 Respicit ad fratrem pariterque errasse queruntur.
 Cultor Ion Pisae, cultorem Daphnea Cyrrhae
 Turbatus prostravit equis; hunc laudat ab alto 455
 Iuppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo.
 Ingentes Fortuna viros illustrat utrimque
 Sanguine in adverso. Danaos Cadmeius Haemon
 Sternit agitque furens, sequitur Tyria agmina Tydeus.
 Hunc Pallas praesens, illum Tirynthius inplet. 460
 Qualiter hiberni summis duo montibus amnes
 Franguntur geminaque cadunt in plana ruina.
 Contendisse putes, uter arva arbustaque tollat
 Altius aut superet pontes. Ecce una receptas
 Confudit iam vallis aquas, sibi quisque superbus 465
 Ire cupit, pontoque negant descendere mixti.
 Ibat fumiferam quatiens Onchestias Idas
 Lampada per medios turbabatque agmina Graium,
 Igne viam rumpens, magno quem cominus ictu
 Tydeos hasta feri discussa casside fixit. 470
 Ille ingens in terga iacet, stat fronte superstes
 Lancea, collapsae veniunt in tempora flammae.
 Prosequitur Tydeus: 'Saevos ne dixeris Argos,
 Igne tuo, Thebane, rogam — concedimus — arde.'
 Inde velut primo tigris gavisa cruore 475
 Per totum cupit ire pecus: sic Aona saxo,
 Ense Pholum, Chromin ense, duos Helicaonas hasta
 Transigit, Aegae Veneris quos Maera sacerdos
 Ediderat, prohibente dea; vos praeda cruenti
 Tydeos; it saevas etiamnum mater ad aras. 480
 Nec minus Herculeum contra vagus Haemona ducit
 Sanguis, inexpleto rapitur per millia ferro,
 Nunc tumidae Calydonis opes, nunc torva Pylenes

Agmina, nunc moestae fundens Pleuronis alumnos,
 Donec in Olenium fessa iam cuspide Buten 485
 Incidit. Hunc turmas obversum et adire vetantem
 Aggreditur; puer ille, puer malasque comamque
 Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
 In galeam librata venit; finduntur utrinque
 Tempora, dividisque cadant in brachia crines, 490
 Et non hoc metuens inopino limite vita
 Exiit. Tunc flavum Hypanin flavumque Politen.—
 Ille genas Phoebos, crimem hic pascebat Iaccho,
 Saevus uterque deus — victis Hyperonora iungit
 Conversumque fuga Damasum; sed lapsa per armos. 495
 Hasta viri trans pectus abit parmanque tenenti
 Excutit et summa fugiens in cuspide portat.
 Sterneret adversos etiamnum Iemenias Haemon
 Inachidas — nam tela regit viresque ministrat
 Amphitryoniades —, saevum sed Tydea contra 500
 Pallas agit; iamque adverso venere favore
 Cominus, et placido prior haec Tirynthius ore:
 ‘Fida soror, quoniam hunc belli caligine nobis
 Congressum fortuna tulit? num regia Iuno
 Hoc molita nefas? oisius me fulmina contra, 505
 Infandum, ruere, et magno bellare parenti
 Adspiciat. Genus huic; sed mitto agnoscere, quando
 Tu diversa foves, nec si ipsam cominus Hylkam
 Tydeos hasta tui Stygioque ex orbe remissum
 Amphitryona petat; teneo aeternamque tenebo 510
 Quantum haec diva manus, quotiens sudaverit aegis
 Ista mihi, duris famulus quum casibus omnes
 Lustris vagus terras: ipsa heu! comes invia mecum
 Tartara, ni superos Acheron excluderet, isse.
 Tu patrem coelumque mihi, — quis tanta relatu 515
 Aequet? habe totas, si mens excindere, Thebas.
 Cedo equidem veniamque precor.’ Sic orsus abibat.
 Pallada mulcet honos, rediit ardore remisso
 Vultus, et erecti sederunt pectoris angues.
 Sentit abisse deam. Levius Cadmeius Haemon 520
 Tela rotat nulloque manum cognoscit in ictu.

Tunc magis atque magis vires animusque recedunt,
 Nec pudor ire retro; cedentem Acheloius heros
 Inpetit, et librans uni sibi missile telum,
 Direxit iactus, summae qua margine parmae 535
 Ima sedet galea et iuguli vitalia lucent.
 Nec frustrata manus, mortemque invenerat hasta;
 Sed prohibet paulamque humeri libare sinistri
 Praebuit et merito parcat Tritonia fratri.
 Ille tamen nec stare loco nec cominus ire 540
 Amplius aut vultus audet perferre cruenti
 Tydeos, aegra animo vis ac fiducia cessit.
 Qualis setigeram Lucana cuspide frontem
 Strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
 Vulnera, nec felix dextrae tenor, in latus iras 545
 Frangit, et expertae iam non venit obvius hastae.
 Ecce, ducem turmae, certa indignatus in hostem
 Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
 Turbidus Oenides, una duo corpora pinu,
 Cornipedemque equitemque ferit. Ruit ille ruentem 540
 In Prothoum, lapsasque manu quaerentis habenas
 In vultus galeam clipeumque in pectora calcat,
 Saucius extremo donec cum sanguine frenos
 Respuit et iuncta domino cervicē resumbit.
 Sic ulmus vitisque, duplex iactura coloni, 545
 Gaurano de monte cadunt, sed moestior ulmus.
 Quaerit utrumque nemus, nec tam sua brachia labens,
 Quam gemit assuetas invitaque proterit uvas.
 Sumpserat in Danaos Heliconius arma Coroebus
 Ante comes Mnisis, Stygii cui conscia pensae 550
 Ipsa diu inspectis letum praedixerat astris
 Uranie. Cupit ille tamen, pugnasque virosque
 Forsitan ut caneret; longa iacet ipse canendus
 Laude, sed amissum mutae flevēre sorores.
 Pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis. 555
 Ismenen — Tyrīi juvenis non advena belli,
 Quamvis Cyrtha domus, soceros nec tristibus actis
 Adversatus erat, — sponsam, cui castus amanti
 Squalor, et indigni commendat gratis luctus.

- Ipse quoque egregius, nec pectora virginis illi 560
 Diversa, inque vicem, sterneret fortuna, placebant.
 Bella vetant taedas, iuvenique hinc maior in hostes
 Ira; ruit primis immixtus et agmina Lernaee
 Nunc pedes ense vago, prensis nunc celsus habenis,
 Ceu spectetur, agit. Triplici velaverat ostro 565
 Surgentes etiamnum humeros et levia mater
 Pectora; tunc auro phaleras auroque sagittas
 Cingulaque et manicas, ne coniuge vilior iret,
 Presserat et mixtum cono crispaverat aurum.
 Talibus heu! fidens vocat ultro in proelia Graios. 570
 Ac primum in faciles grassatus cuspide turmas
 Arma refert sociis et in agmina fida, peracta
 Caede, redit. Sic Hyrcana leo Caspius umbra
 Nudus adhuc nulloque iubaee flaventis honore
 Terribilis magnique etiamnum sanguinis insons, 575
 Haud procul a stabulis captas custode remoto
 Segne pecus teneraque famem consumit in agna.
 Mox ignotum armis ac solo corpore mensus
 Tydea non timuit, fragilique lacessere telo
 Saepius infrendentem aliis aliosque sequentem 580
 Ausus erat. Tandem invalidos Aetolus ad ictus
 Forte refert oculos et formidabile ridens:
 'Iamdudum video, magnum cupis, improbe, leti
 Nomen', ait. Simul audacem non ense nec hasta
 Dignatus leviter digitis inbelle solutis 585
 Abiecit iaculum, latebras tamen inguinis alte
 Missile, ceu totis intortum viribus, hausit.
 Praeterit haud dubium fati et spoliare superbit
 Oenides: 'Neque enim has Marti, aut tibi, bellica Pallas,
 Exuvias figemus, ait, procul arceat ipsum 590
 Ferre pudor; vix si bellum comitata relictis
 Deipyle thalamis, illi illudenda tulissem.'
 Sic ait, et belli maiora ad praemia mente
 Ducitur. Innumeris veluti leo forte potitus
 Caedibus inbelles vitulos mollesque iuencas 595
 Transmittit; magno furor est in sanguine mergi,
 Nec nisi regnantis cervice recumbere tauri.

At non semianimi clamore Menoecea lapsus
 Fallit Atys, praevertit equos carruque citato
 Desilit; instabat pubes Tegeaea iacenti, 600
 Nec prohibent Tyrii. 'Padeat, Cadmea iuventus,
 Terrigenas mentita patres! quo tenditis, inquit,
 Degeneres? meliusne iacet pro sanguine nostro
 Hospes Atys? tantum hospes adhuc et coniugis ultor
 Infelix nondum iste suae; nos pignora tanta 605
 Prodimus?' Insurgunt iusto firmata pudore
 Agmina, cuique suae rediere in pectora curae.

Interea thalami secreta in parte sorores,
 Par aliud morum, miserique innoxia proles
 Oedipodae, varias miscent sermone querelas. 610
 Nec mala quae iuxta, sed longa ab origine fati,
 Haec matris taedas, oculos ast illa paternos,
 Altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
 Bella ambae. Gravis hinc miseri cunctatio voti.
 Nutat utroque timor, quemnam hoc certamine victum, 615
 Quem vicisse velint: tacite praeponderat exul.
 Sic Pandioniae repetunt ubi fida volucres
 Hospitia atque larem bruma pulsantē relictum,
 Stantque super nidos veterisque exordia fati
 Enarrant tectis et truncum ac flebile murmur 620
 Verba putant, voxque illa tamen non dissona verbis.

Atque ibi post lacrimas et longa silentia rursus
 Inchoat Ismene: 'Quisnam hic mortalibus error?
 Quae decepta fides? curam invigilare quieti
 Claraque per somnos animis simulacra reverti? 625
 Ecce ego, quae thalamos, nec si pax alta maneret,
 Tractarem sensu, pudet heu! conubia vidi
 Nocte, soror. Sponsum — unde? — mihi sopor attulit amens
 Vix notum visu; semel his in sedibus illum,
 Dum mea nescio quo spondentur foedera pacto, 630
 Respexi non sponte, soror; turbata repente
 Omina cernebam, subitusque intercidit ignis,
 Meque sequebatur rabido clamore repositens
 Mater Atyn. Quenam haec dubiae praesagia cladis?
 Nec timeo, dum tuta domus milesque recedat 635

Doricus et tumidos liceat componere fratres.
 Talia nectebant, subito quum pigra tumultu
 Expavit domus, et multo sudore receptus
 Fertur Atys, servans animam iam sanguine nullo,
 Cui manus in plaga, dependet languida cervix 640
 Exterior clipeo crinesque a fronte supini.

Prima videt caramque tremens Iocasta vocabat
 Ismenen. Namque hoc solum moribunda precatur
 Vox generi, solum hoc gelidis iam nomen inerrat
 Faucibus. Exclamant famulae, tollebat in ora 645
 Virgo manus, tenuit saevus pudor; attamen ire
 Cogitur, indulget summum hoc Iocasta iacenti,
 Ostenditque offertque. Quater iam morte sub ipsa
 Ad nomen visus deiectaque fortiter ora
 Sustulit; illam unam neglecto lumine coeli 650
 Adspicit et vultu non exatiatur amato.

Tunc quia nec genetrix iuxta positusque beata
 Morte pater, sponsae munus miserabile tradunt,
 Declinare genas; ibi demum teste remoto
 Fassa pios gemitus lacrimasque in lumina fudit. 655

Dumque ea per Thebas, aliis serpentibus ardens
 Et face mutata bellum integrabat Enyo.

Arma volunt, primos veluti modo cominus ictus
 Sustulerint omnisque etiamnum luceat ensis.
 Eminent Oenides, quamvis et arundine certa 660
 Parthenopaeus agat, morientumque ora furenti
 Hippomedon proculcet equo, Capanaeque pinus
 Iam procul Aoniis volet agnoscenda catervis.

Tydeos illa dies; illum fugiuntque tremuntque
 Clamantem: 'Quo terga datis? licet ecce peremptos 665
 Ulcisci socios moestamque rependere noctem.

Ille ego inexpletis solus qui caedibus hausi
 Quinquaginta animas, totidem totidemque gregati
 Ferte manus. Nulline patres, nulline iacentum
 Unanimi fratres? quae tanta obliviae luctus? 670
 Quam pudet Inachias contentum abuisse Mycenae!
 Hine super Thebis? haec robora regis? ubi autem
 Egregius dux ille mihi?' Simul ordine laevo

- Ipsum exhortantem cuneos capitisque superbi
 Insignem fulgore videt; nec segnius ardens 675
 Accurrit, niveo quam flammiger ales olori
 Inminet et magna trepidum circumligat umbra.
 Tunc prior: 'Aoniae rex o iustissime gentis,
 Imus in arma palam tandemque ostendimus enses,
 An noctem et solitas placet expectare tenebras?' 680
 Ille nihil contra, sed stridula cornus in hostem
 It referens mandata ducis, quam providus heros
 Iamiam in fine viae percussam obliquat, et ipse
 Telum ingens avide et quanto non ante læcerto
 Inpultit; ibat atrox finem positura duello 685
 Lancea. Convertere oculos utrimque faventes
 Sidonii Graiique dei; crudelis Erinys
 Obstat et infando differt Eteoclea fratri.
 Cuspis in armigerum Phlegyam peccavit, ubi ingens
 Pugna virum; stricto nam saevior inruit ense 690
 Aetolus, retroque datum Thebana tegebant
 Arma ducem. Sic densa lupum iam nocte sub atra
 Arcet ab appresso pastorum turba iuvenco;
 Inprobos erigitur contra, nec cura vetantes
 Inpetere, illum, illum, semel in quem venerat, urget. 695
 Non secus obiectas acies turbamque minorem
 Dissimulat transitque manu; tamen ora Thoantis
 Pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torvi
 Perforat Hippotadae; truncis sua membra remittit
 Interdum galeasque rotat per nubila plenas. 700
 Et iam corporibus sese spoliisque cadentum
 Clauserat; unam acies circum consumitur, uuum
 Omnia tela vovent; summis haec ossibus haerent,
 Pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,
 Multa rigent clipeo. Densis iam consitus hastis 705
 Ferratum quatit umbo nemus, tergoque fatiscit
 Atque humeris gentilis aper; nusquam ardua coni
 Gloria, quique apicem torvae Gradivus habebat
 Cassidis, haud laetum domino ruit omen. Inusta
 Temporibus nuda aera sedent, circumque sonori 710
 Vertice percusso volvuntur in arma molares.

Iam cruor in galea, iam saucia proluit ater
Pectora permixtus sudore et sanguine torrens.

Respicit hortantes socios et Pallada fidam,
Longius opposita celantem lumina parma: 715

Ibat enim magnum lacrimis inflectere patrem.

Ecce secat Zephyros ingentem fraxinus iram

Fortunamque ferens, teli non eminet auctor.

Astacides Menalippus erat, nec prodidit ipse,

Et vellet latuisse manum, sed gaudia turmae . 720

Monstrabant trepidum. Nam flexus in ilia—Tydeus

Submissum latu et clipei laxaverat orbem.

Clamorem Aonii miscent gemitumque Pelasgi,

Obiectantque manus indignantemque tuentur.

Ille per oppositos longe rimatus amarum 725

Astaciden, totis animae se cogit in ictum

Relliquiis telumque iacit, quod proximus Hopleus

Praebuerat: perit expressus conamine sanguis.

Tunc tristes socii cupidum bellare — quis ardor! —

Et poscentem hastas mediaque in morte negantem 730

Expirare trahunt, summiue in margine campi

Effultum gemina latera inclinantia parma

Ponunt, ac saevi rediturum ad proelia Martis

Promittunt flentes. Sed et ipse recedere coelum

Ingentesque animos extremo frigore labi 735

Sensit, et innixus terrae 'Miserescite, clamat,

Inachidae: non ossa precor referantur ut Argos,

Aetolumve larem; nec enim mihi cura supremi

Funeris; odi artus fragilemque hunc corporis usum 740

Desertorem animi. Caput, o caput, o mihi si quis

Apportet, Menalippe, tuum! nam voveris arvis,

Fido equidem, nec me virtus suprema fefellit.

I, precor, Atrai si quid tibi sanguinis umquam,

Hippomedon; vade, o primis puer inclite bellis

Arcas et Argolicae Capaneu iam maxime turmae.' 745

Moti omnes, sed primus abit primusque reptum

Astaciden medio Capaneus e pulvere tollit

Spirantem, laevaque super cervice reportat,

Terga cruentantem concussi vulneris unda:

Qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro 750
 Captivumque suem clamantibus intulit Argis.

Erigitur Tydeus vultuque occurrit, et amens
 Laetitiaque iraque, ut singultantia vidit
 Ora trahique oculos seseque agnovit in illo,
 Imperat abscisum porgi, laevaue receptum 755
 Spectat atrox hostile caput gliscitque tepentis
 Lumina torva videns et adhuc dubitantia figi.

Infelix contentus erat; plus exigit ultrix
 Tisiphone; iamque inflexo Tritonia patre
 Venerat et misero decus immortale ferebat, 760
 Atque illum effracti perfusum tabe cerebri
 Adspicit et vivo scelerantem sanguine fauces.
 Nec comites auferre valent; stetit aspera Gorgo
 Crinibus emissis, rectique ante ora cerastae
 Velavere deam; fugit aversata iacentem, 765
 Nec prius astra subit, quam mystica lampas, in insons
 Elissos multa purgavit lumina lympa.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER IX.

Asperat Aonios rabies audita cruenti
Tydeos; ipsi etiam minus ingemuere iacentem
Inachidae culpantque virum et rupisse queruntur
Fas odii; quin te, divum implacidissime, quamquam
Praecipuum tunc caedis opus, Gradive, furebas, 5
Offensum virtute ferunt, nec cominus ipsum
Ora, sed et trepidos retro torsisse iugales.
Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
Vulnere, non aliis ultum Cadmeia pubes
Insurgunt stimulis, quam si turbata sepulcris 10
Ossa patrum monstrisque datae crudelibus urnae.
Accendit rex ipse super: 'Quisquamne Pelasgis
Mitis adhuc hominemque gerit? iam morsibus uncis —
Pro furor! usque adeo tela exatiavimus! — artus
Dilacerant. Nonne Hyrcanis bellare putatis 15
Tigribus, aut saevos Libyae contra ire leones?
Et nunc ille iacet — pulchra o solatia leti! —
Ore tenens hostile caput, dulcique nefandus
Inmoritur tabo; nos ferrum mite facesque,
Illis nuda odia, et feritas iam non eget armis. 20
Sic peragant rabidi claraque hac luce fruuntur,
Dum videas haec, summe pater; sed enim hiscere campos
Conquesti terraeque fugam miserantur; an istos
Vel sua portet humus?' Magno sic fatus agebat
Procursu fremituque viros, furor omnibus idem 25
Tydeos invisi spoliis raptoque potiri
Corpore; non aliter subtexunt astra catervae

Incestarum avium, longe quibus aura nocentem
 Aera desertasque tulit sine funere mortes;
 Illo avidae cum voce ruunt, sonat arduus aether 30
 Plausibus, et coelo volucres cessere minores.
 Fama per Aonium rapido vaga murmure campum
 Spargitur in turmas, solito perniciosior index
 Quum lugenda refert, donec, cui maxima fando
 Damna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures. 35
 Deriguit iuvenis, lacrimaeque haesere paratae,
 Et cunctata fides; nimium nam cognita virtus
 Oenidae credi letum suadetque vetatque.
 Sed postquam haud dubio clades auctore reperta est,
 Nox oculos mentemque rapit; tum sanguine fixo 40
 Membra simul, simul arma ruunt; madet ardua fletu
 Iam galea, atque ocreae clipeum excepere cadentem.
 It moestus genua aegra trahens hastamque sequentem,
 Vulneribus ceu mille gravis totosque per artus
 Saucius, assistunt socii monstrantque gementes. 45
 Tandem ille abiectis, vix quae portaverat, armis
 Nudus in egregii vacuum iam corpus amici
 Procidit, et tali lacrimas cum voce profudit:
 'Hasne tibi, armorum spes o suprema meorum,
 Oenide, grates, haec praemia digna rependi, 50
 Nudus ut invisae Cadmi tellure iaceres
 Sospite me? nunc exul ego aeternumque fugatus,
 Quando alius misero ac melior mihi frater ademptus.
 Nec iam sortitus veteres regnique nocentis
 Perierum diadema peto; quo gaudia tanti 55
 Empta mihi, aut sceptrum, quod non tua dextera tradet?
 Ite, viri, solumque fero me linquite fratri.
 Nil opus arma ultra temptare et perdere mortes,
 Ite, precor; quid iam dabit mihi denique maius?
 Tydea consumpsi, quamnam hoc ego morte piabo? 60
 O socer, o Argi! et primae bona iurgia noctis,
 Alternaeque manus et longi pignus amoris
 Ira brevis; non me ense tuo tunc, maxime Tydeu,
 Et poteras, nostri mactatum in limine Adrasti?
 Quin etiam Thebas me propter et inopia fratris 65

Tecta libens, unde haud alius remeasset, adisti,
 Ceu tibimet scepra et proprios laturus honores.
 Iam Telamona pium, iam Thesea fama tacebat.
 Qualis et ecce iaces? quae primum vulnera mirer?
 Quis tuus hic, quis ab hoste cruor? quae te agmina quive 70
 Innumeri stravere globi? ni fallor, et ipse
 Invidit pater, et tota Mars inpulit hasta.'

Sic ait, et moerens etiamnum lubrica tabo
 Ora viri tergit lacrimis dextramque reponit.
 'Tunc meos hostes hucusque exosus, et ultra 75
 Sospes ego?' Exuerat vagina turbidum ensem
 Aptabatque neci, comites tenuere, socerque
 Castigat bellique vices ac fata revolvens
 Solatur tumidum, longeque a corpore caro
 Paulatim, unde dolor letique animosa voluntas, 80
 Amovet ac tacite ferrum inter verba reponit.
 Ducitur amisso qualis consorte laborum
 Deserit inceptum media inter iugera sulcum
 Taurus iners colloque iugum deforme remisso
 Parte trahit, partem lacrimans sustentat arator. 85

Ecce autem hortatus Eteoclis, et arma secuti,
 Lecta manus, iuvenes, quos nec Tritonia bello,
 Nec prope collata sprevisset cuspide Mavors,
 Adventant; contra collecta ut pectora parmae
 Fixerat atque hastam longe protenderat, haeret 90
 Arduus Hippomedon; ceu fluctibus obvia rapes,
 Cui neque de coelo metus et fracta aequora cedunt,
 Stat cunctis inmoti minis, timet ipse rigentem
 Pontus, et ex alto miserae novere carinae.

Tunc prior Aonides — validam simul elicit hastam —: 95
 'Non pudet hos Manes, haec infamantia bellum
 Funera dis coram et coelo inspectante tueri?
 Scilicet egregius sudor memorandaque virtus
 Hanc tumulare feram? ne non moerentibus Argos
 Exequiis lacrimandus eat! mollique feretro 100
 Infandam eiectans saniem? dimittite curam.
 Nullae illum volucres, nulla inopia monstra nec ipse,
 Si demus, pius ignis edat.' Nec plura, sed ingens

Intorquet iaculum, duro quod in aere moratum
 Transmissumque tamen clipei stetit orbe secundo. 105
 Inde Pheres acerque Lycus, sed cassa Pheretis
 Hasta redit, Lycus excelso terrore comantem
 Perstrinxit galeam; convulsae cuspede longe
 Diffugere iubae, patuitque ingloria cassis.
 Ipse nec ire retro, nec in obvia concitus arma 110
 Exilit, inque eadem sese vestigia semper
 Obversus cunctis profert recipitque, nec umquam
 Longius indulget dextrae motusque per omnes
 Corpus amat, corpus servans circumque supraque
 Vertitur: Inbellem non sic amplexa iuvenum 115
 Infestante lupo, quum primum foeta tuetur
 Mater et ancipiti circumfert cornua gyro;
 Ipsa nihil metuens sexusque oblita minoris
 Spumat et ingentes imitatur femina tauros.
 Tandem intermissa iaculantum nube potestas 120
 Reddere tela fuit; namque et Sicyonius Alcon
 Venerat auxilio, Pisaeaque praepetis Idae
 Turba subit cuneumque replent; his fretus in hostes
 Lernaeam iacit ipse trabem, volat illa sagittis
 Aequa fuga, mediumque nihil cunctata Politen 125
 Transabit et iuncti clipeum cavat inproba Mopsi.
 Phoea tunc Cydona Tanagraeumque Phalantum
 Atque Erycem, hunc retro conversum et tela petentem,
 Dum spes nulla necis, crinito a vertice figit.
 Faucibus ille cavis hastam non ore receptam 130
 Miratur moriens, pariterque et murmure plenus
 Sanguis et expulsi salierunt cuspede dentes.
 Ausus erat furto dextram iniectare Leonteus
 Pone viros atque arma latens positumque trahebat
 Prenso crine caput; vidit, quamquam undique crebrae 135
 Hippomedon ante ora minae, saevoque protervam
 Abstulit ense manum; simul increpat: 'Hanc tibi Tydeus,
 Tydeus ipse rapit; post et confecta virorum
 Fata time magnosque miser fuge tangere manes.'
 Ter Cadmaea phalanx torvum abduxere cadaver, 140
 Ter retrahunt Danaï; Siculi velut anxia puppis

Seditioe maris nequicquam obstante magistro
 Errat et averso redit in vestigia velo.
 Non ibi Sidoniae valuissent pellere coepto
 Hippomedonta manus, non illum incompacta moverent 145
 Tormenta oppositum, formidatique superbis
 Turribus impulsus temptato umbone redissent.
 Sed memor Elysii regis noxasque recensens
 Tydeos in medios astu subit inopia campos
 Tisiphone; sensere acies, subitusque cucurrit 150
 Sudor equis sudorque viris, quamquam ore remisso
 Inachium fingebat Halyn, nusquam inpius ignis
 Verberaque, et iussi tenere silentia crines,
 Arma gerit iuxtaque feri latus Hippomedontis
 Blanda genas vocemque venit, tamen ille loquentis 155
 Extimuit vultus admiraturque timorem.
 Ille autem lacrimans 'Tu nunc, ait, inclite, frustra
 Exanimis socios inhumataque corpora Graium —
 Scilicet is nobis metus, aut iam cura sepulcri? —
 Protegis; ipse manu Tyria tibi captus Adrastus 160
 Raptatur, teque ante alios, te voce manaque
 Invocat, heu qualem lapsare in sanguine vidi,
 Exutum canos lacero diademate crines!
 Nec procul hinc, adverte oculos, ubi plurimus ille
 Pulvis, ubi ille globus.' Paulum stetit anxius heros 165
 Librabatque metus; premit aspera virgo: 'Quid haeres?
 Imus? an hi retinent manes? et vilior ille
 Qui superest?' Miserum sociis opus, et sua mandat
 Proelia, et unanimi vadit desertor amici,
 Respiciens tamen et revocent si forte paratus. 170
 Inde legens turbata trucis vestigia divae
 Huc illuc frustra ruit avius, inopia donec
 Eumenis ex oculis reiecta caerula parma
 Fugit, et innumeri galeam rupere cerastae.
 Adspicit infelix discussa nube quietos 175
 Inachidas currumque nihil metuentis Adraști.
 Et Tyrii iam corpus habent, iam gaudia magnae
 Testantur voces, victorque ululatus aderrat
 Auribus occultoque ferit praecordia luctu.

Ducitur hostili — pro dura potentia fati! — 180
 Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
 Agmina, sive gradum seu frena effunderet, ingens
 Limes utrimque datus; nusquam arma manusque quiescunt,
 Nulla viri feritas, iuvat ora rigentia leto
 Et formidatos inpune lacessere vultus. 185
 Hic amor, hoc una timidi fortesque sequuntur
 Nobilitare manus, infectaque sanguine tela
 Coniugibus servant parvisque ostendere natis.
 Sic ubi Maura diu populatum rura leonem,
 Quem propter clausique greges vigilantque magistri, 190
 Pastorum lassae debellavere cohortes:
 Gaudet ager, magno subeunt clamore coloni,
 Praecerpuntque iubas inmaniaque ora recludunt,
 Damnaque commemorant, seu iam sub culmine fixus
 Excubat, antiquo seu pendet gloria luco. 195
 At ferus Hippomedon quamquam iam sentit inane
 Auxilium et seram raptō pro corpore pugnam,
 It tamen et caecum rotat inrevocabilis ense.
 Vix socios hostemque, nihildum tardet euntem,
 Secernens, sed caede nova iam lubrica tellus 200
 Armaque seminecesque viri currusque soluti
 Impediunt laevumque femur, quod cuspidē fixum
 Regis Echionii, seu dissimulaverat ardens,
 Sive ibi nescierat: moestum videt Hoplea tandem.
 Tydeos hic magni fidus comes et modo frustra 205
 Armiger; alipedem prona cervice tenebat
 Fatorum ignarum domini solumque frementem
 Quod vacet, inque acies audentior ille pedestres,
 Hunc asperrantem tumido nova pondera tergo —
 Unam quippe manum domitis expertus ab annis — 210
 Corripit affaturque: 'Quid o nova iussa recusas,
 Infelix sonipes? nusquam tibi dulce superbi
 Regis onus; non iam Aetolo satiabere campo,
 Gaudentemque iubam per stagna Acheloia solves.
 Quod superest, caros, i, saltem Alciscere manes 215
 Aut sequere, extorrem neu tu quoque laeseris umbram
 Captivus tumidumque equitem post Tydea portes.'

- Audisse accensumque putes; hoc fulmine raptum
 Abstulit et similes minus indignatur habenas.
- Semifer aëria talis Centaurus ab Ossa 220
- Desilit in valles, ipsum nemora alta tremiscunt,
 Campus equum. Trepidi cursu glomerantur anhele
 Labdacidae, premit ille super, nec opinaque ferro
 Colla metens linoquit truncos post terga cadentes.
- Ventum erat ad fluvium; solito tunc plenior alveo, 225
- Signa mali, magna se mole Ismenos agebat.
 Illa brevis requies, illo timida agmina lassam
 De campis egere fugam; stupet hospita belli
 Unda viros claraque armorum incenditur umbra.
- Insiluere vadis, magnoque fragore solutus 230
- Agger et adversæ latuerunt pulvere ripae.
 Ille quoque hostiles saltu maiore per undas
 Iuruit attonitis — longum dimittere habenas, —
 Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
 Cespite, populeo commendat spicula trunco. 235
- Tunc vero exanimis tradunt rapientibus ultro
 Arma vadis: alii dimissa casside, quantum
 Tendere conatus animæ valere sub undis,
 Turpe latent; multi fluvium transmittere nando
 Aggressi, sed vincla tenent, laterique repugnat 240
- Balteus, et madidus deducit pectora thorax.
 Qualis caeruleis tumido sub gurgite terror
 Piscibus, arcani quotiens devexa profundi
 Scrutantem delphina vident; fugit omnis in imos
 Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas, 245
- Nec prius emersi, quam summa per aequora flexus
 Emicet, et visis malit certare carinis.
 Talis agit sparsos, mediisque in fluctibus heros
 Frena manu pariter, pariter regit arma pedumque
 Remigio sustentat equum, consuetaque campo. 250
- Fluctuat, et mersas levis ungula quaerit arenas.
 Sternit Iona Chromis, Chromin Antiphos, Antiphon Hypseus,
 Hypseus Astyagen evasurumque relicto
 Amne Linum, ni fata vetent, et stamine primo
 Ablatum tellure mori; premit agmina Thebes 255

Hippomedon, turbat Danaos Asopius Hypseus,
Annis utrumque timet, crasso vada mutat uterque
Sanguine, et e fluvio neutri fatale reverti.

Iam laceri pronis volvuntur cursibus artus
Oraque, et abscisae redeunt in pectora dextrae. 260

Spicula iam clipeosque leves arcusque remissos
Unda vehit, galeasque vetant descendere cristae.
Summa vagis late sternuntur flumina telis,
Ima viris; illic luctantur corpora leto,
Effiantesque animas retro premit obvius amnis. 265

Flumineam rapiente vado puer Agrius ulmum
Prenderat, insignes humeros ferus ense Menoeceus
Amputat; ille cadens, nondum conamine adempto,
Truncus in excelsis spectat sua brachia ramis.
Hypseos hasta Sagen ingenti vulnere mersit, 270
Ille manet fundo, rediit pro corpore sanguis.

Desiluit ripis fratrem rapturus Agenor
Heu! miser et tenuit, sed saucius ille levantem
Degravat amplexu; poterat resolutus Agenor
Emersisse vadis, puduit sine fratre reverti. 275

Surgentem dextra Chaletum vulnusque minantem
Sorbebat rapidus nodato gurgite vortex;
Iam vultu, iam crine latet, iam dextera nusquam,
Ultimus abruptas ensis descendit in undas.
Mille modis leti miseros mors una fatigat. 280
Induit a tergo Mycalesia cuspis Agyrten;
Respexit, nusquam auctor erat, sed concita tractu
Gurgitis effugiens invenerat hasta cruorem.

Figitur et validos sonipes Aetolus in armos,
Exiluitque alte vi mortis et aera pendens 285
Verberat; haud tamen est turbatus flumine ductor,
Sed miseratur equum, magnoque e vulnere telum
Exiit ipse gemens et sponte remisit habenas.
Inde pedes repetit pugnas gressuque manique
Certior, et segnem Nomium fortemque Mimanta 290
Thebaeumque Lichan Anthedoniumque Lycetum
Continuat ferro geminisque e fratribus unum
Thespiaden; eadem poscenti fata Panemo:

- 'Vive superstes, ait, diraeque ad moenia Thebes
 Solus abi, miseros non decepture parentes. 295
 Di bene, quod pugnas rapidum deiecit in amnem
 Sanguinea Bellona manu; trahit unda timentes
 Gurgite gentili, nuda nec flebilis umbra
 Stridebit vestros Tydeus inhumatus ad ignes.
 Ibitis aequoreis crudelia pabula monstis, 300
 Illum terra vehit suaque in primordia solvit.'
 Sic premit adversos et acerbat vulnera dictis.
 Ac nunc ense furit, nunc tela natantia raptans
 Ingerit, innuptae comitem Therona Dianae,
 Ruricolamque Gyan cum fluctivago Ergino, 305
 Intonsumque Hersen contemptoremque profundi
 Crethea, nimbosam qui saepe Caphareos arcem
 Euboicasque hiemes parva transfugerat alno.
 Quid non fata queant? traiectus pectora ferro
 Volvitur in fluctus, heu cuius naufragus undae! 310
 Te quoque sublimi transantem flumina curru,
 Dum socios, Pharsale, petis, resupinat ademptis
 Dorica cuspis equis; illos violentia saevi
 Gurgitis infelixque iugi concordia mergit.
 Nunc age, quis tumidis magnum expugnaverit undis 315
 Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
 Ismenos, doctae nosse indulgete sorores:
 Vestrum opus ire retro et senium defendere famae.
 Gaudebat Fauno nymphaque Ismenide natus
 Maternis bellare tener Crenaeus in undis, 320
 Crenaeus, cui prima dies in gurgite fido
 Et natale vadum et virides cunabula ripae.
 Ergo ratus nihil Elysias ibi posse sorores,
 Laetus adulantem nunc hoc nunc margine ab illo
 Transit avum, levat unda gradus, seu defluus ille, 325
 Sive obliquus eat, nec quum subit obvius, ulla
 Stagna dedere moras, pariterque revertitur amnis.
 Non Anthedonii tegit hospitis inguina pontus
 Blandior, aestivo nec se magis aequore Triton
 Exerit, aut carae festinus ad oscula matris 330
 Quum remeat tardumque ferit delphina Palaemon.

Arma decent humeros, clipeusque insignis et auro
 Lucidus Aoniae caelatur origine gentis.
 Sidonis hic blandi per candida terga iuveni
 Iam secura maris, teneris iam cornua palmis 335
 Non tenet, extremis alludunt aequora plantis.
 Ire putes clipeo fluctusque secare iuvenum.
 Adiuvat unda fidem, pelago nec discolor amnis.
 Tunc audax pariter telis et voce proterva
 Hippomedonta petit: 'Non haec foecunda veneno 340
 Lerna, nec Herculeis haustae serpentibus undae.
 Sacrum amnem, sacrum, — et miser, experiere — deumque
 Altrices inrumpis aquas.' Nihil ille, sed ibat
 Cominus; opposuit cumulo se densior amnis
 Tardavitque manum, vulnus tamen illa retentum 345
 Pertulit, atque animae tota in penetralia sedit.
 Horruit unda nefas, silvae flevistis utraeque,
 Et graviora cavae sonuerunt murmura ripae.
 Ultimus ille sonus moribundo emersit ab ore,
 'Mater!' in hanc miseri ceciderunt flumina vocem. 350
 At genetrix coetu glaucarum cincta sororum
 Protinus icta malo, vitrea de valle solutis
 Exiliit furibunda comis, ac verbere crebro
 Oraque pectoraque et viridem scidit horrida vestem.
 Utque erupit aquis iterumque iterumque trementi 355
 Ingeminat 'Crenae' sono; nusquam ille, sed index
 Desuper, ah miserae nimium noscenda parenti
 Parma natat; iacet ipse procul, qua mixta supremum
 Ismenon primi mutant confinia ponti.
 Fluctivagam sic saepe domum madidosque penates 360
 Halcyone deserta gemit, quum pignora saevus
 Auster et algentes rapuit Thetis invida nidos.
 Mergitur orba iterum, penitusque occulta sub undis
 Limite non uno, liquidum qua subter eunti
 Lucet iter, miseri nequicquam funera nati 365
 Vestigat plangitque tamen; saepe horridus amnis
 Obstet, et obducto caligant sanguine visus.
 Illa tamen praeceptis in tela offendit et enses,
 Scrutaturque manu galeas et prona reclinat

Corpora; nec ponto submota intrabat amaram	370
Dorida, possessum donec iam fluctibus altis	
Nereidum miserata cohors ad pectora matris	
Impulit; illa manu ceu vivum amplexa reportat	
Insternitque toris riparum atque humida siccata	
Mollibus ora comis, atque haec ululatibus addit:	375
'Hoc tibi semidei munus tribuere parentes?	
Nec mortalis avus? sic nostro in gurgite regnas?	
Mitior heu misero discors alienaque tellus,	
Mitior unda maris, quae iuxta flumina corpus	
Rettulit et miseram visa expectasse parentem.	380
Hinc mei vultus? haec torvi lumina patris?	
Hi crines undantis avi? tu nobile quondam	
Undarum nemorumque decus, quo sospite maior	
Diva et nympharum longe regina ferebar.	
Heus ubinam ille frequens modo circa limina matris	385
Ambitus orantesque tibi servire Napaeae?	
Cur nunc te melius saevo mansura profundo	
Amplexu misero tumulis, Crenaeae, reporto,	
Non mihi? nec tantae pudet heu! miseretque ruinae,	
Dure parens? quae te alta et ineluctabilis imo	390
Condidit amne palus, quo iam nec cruda nepotis	
Funera, nec nostri valeant perrumpere planctus?	
Ecce furit iactatque tuo se in gurgite maior	
Hippomedon, illum ripaeque undaeque tremiscunt,	
Illius impulsu nostrum bibit unda cruorem.	395
Tu piger et trucibus facilis servire Pelasgis.	
Ad cineres saltem supremaque iusta tuorum	
Saeve, veni, non hic solum accensure nepotem.'	
His miscet planctus, multumque indigna cruentat	
Pectora, caeruleae referunt lamenta sorores.	400
Qualiter Isthmiaco nondum Nereida portu	
Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelo	
Frigidus in matrem saevum mare respuit infans.	
At pater arcano residens Ismenos in antro,	
Unde aerae nubesque bibunt, atque imbrifer Arcus	405
Pascitur et Tyrios melior venit annus in agros,	
Ut lamenta procul — quamquam obstrepit ipse — novosque	

Accepit natae gemitus, levat aspera musco
 Colla gravemque gelu crimem ceciditque soluta
 Pinus adulta manu, dimissaque volvitur urna. 410
 Illum per ripas annoso scrupula limo
 Ora exertantem silvae fluviique minores
 Mirantur: tantus tumido de gurgite surgit,
 Spumosum attollens apicem lapsuque sonoro
 Pectora caeruleae rivis manantia barbae. 415
 Obvia cognatos gemitus casumque nepotis
 Nympharum docet una patrem, monstratque cruentum
 Auctorem dextramque premit; stetit arduus alto
 Amne, manuque genas et nexa virentibus ulvis
 Cornua concutiens sic turbidus ore profundo 420
 Incipit: 'Huncne mihi, superum regnator, honorem,
 Quod totiens hospesque tuis et conscius actis,
 Nec memorare timor, falsa nunc improba fronte
 Cornua, nunc vetitam currus disiungere Phoeben
 Dotalesque rogos deceptaque fulmina vidi 425
 Praecipuosque alui natorum? an vilis et illis
 Gratia? ad hunc certe repsit Tirynthius amnem,
 Hac tibi flagrantem Bromium restiavimus unda.
 Adspice, quas fluvio caedes; quae funera portem
 Continuus telis altoque adopertus acervo. 430
 Omne vadum belli series tenet, omnis anhelat
 Unda nefas, subterque animae supraque recentes
 Errant et geminas iungunt caligine ripas.
 Ille ego clamatus sacris ululatibus amnis,
 Qui molles thyrsos Bacchaeaque cornua puro 435
 Fonte lavare feror, stipatus caedibus arctas
 In freta quaero vias; non Strymonos in pia tanto
 Stagna cruore natant, non spumifer altius Hebrus
 Gradivo bellante rubet. Nec te admonet altrix
 Unda tuasque manus, iam pridem oblite parentam 440
 Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
 At tu, qui tumidus spoliis et sanguine gaudes
 Insontis pueri, non hoc ex amne potentem
 Inachon aut saevas victor revehere Mycenae,
 Ni mortalis ego et tibi ductus ab aethere sanguis.' 445

Sic ait infrendens et sponte furentibus undis
 Signa dedit; mittit gelidas montana Cithaeron
 Auxilia antiquasque nives et pabula brumae
 Ire iubet; frater tacitas Asopos eunti
 Conciliat vires et hiuleis flumina venis 450
 Suggestit, ipse cavae scrutatur viscera terrae,
 Stagnaue torpentesque lacus pigrasque paludes
 Excutit, atque avidos tollens ad sidera vultus
 Humentes nebulas exhaurit et aera siccata
 Iamque super ripas utroque extantior ibat 455
 Aggere, iam medium modo qui superaverat amnem
 Hippomedon intactus aquis humerosque manusque
 Miratur crevisse vadum seseque minorem.
 Hinc atque hinc tumidi fluctus, animosaque surgit
 Tempestas instar pelagi, quum Pleiadas haurit 460
 Aut nigrum trepidis inpingit Orioma nautis.
 Non secus aequoreo iactat Theumesius amnis
 Hippomedonta salo, semperque umbone sinistro:
 Tollitur, et clipeum nigrante supervenit aestu
 Spumeus assultans, fractaque refunditur unda 465
 Et cumulo maiore redit; nec mole liquenti
 Contentus, carpit putres servantia ripas
 Arbusta, annosasque trabes eiectaque fando
 Saxa rotat; stat pugna inpar amnisque virique
 Indignante deo; nec enim dat terga, nec ullis 470
 Frangitur ille minis, venientesque obviis undas
 Intrat et obiecta dispellit flumina parma.
 Stant terra fugiente gradus, et poplite tenso
 Lubrica saxa tenent, genibusque obnixus et haerens
 Subruta fallaci servat vestigia limo, 475
 Sic etiam increpitans: 'Unde haec, Ismene, repente
 Ira tibi? quove has traxisti gurgite vires
 Inbelli famulante deo? solumque cruorem
 Femineis experte choris, quum Bacchica mugit
 Buxus, et insanas maculant trieterica matres?' 480
 Dixerat; atque illi sese deus obtulit ultro
 Turbidus imbre genas et nube natantis arenae,
 Nec saevit dictis, trunca sed pectora quercu

Ter quater oppositi, quantum ira deusque valebant,
 Impulit assurgens; tandem vestigia flexit, 485
 Excussumque manu tegimen conversaque lente
 Terga refert; instant undae, sequiturque labantem
 Amais ovans, nec non saxis et grandine ferri
 Desuper infestant Tyrii geminoque repellunt
 Aggere; quid faciat bellis obsessus et undis? 490
 Nec fuga iam misero, nec magnae copia mortis.

Stabat gramineae producta crepidine ripae
 Undarum ac terrae dubio, sed amicior undis
 Fraxinus ingentique vadum possederat umbra.
 Huius opem — nam qua terras invaderet? — unca 495
 Arripuit dextra, nec pertulit illa trahentem;
 Sed maiore supra, quam stabat pondere victa
 Solvitur, et qua stagna subit radice quibusque
 Arentem mordebat humum, demissa superne
 Iniecit trepido sese ripamque, nec ultra 500
 Passurum subitae vallavit ponte ruinae.

Huc undae coeunt, et ineluctabile coenum
 Vorticibusque cavis sedit, crescitque barathrum.
 Iamque humeros, iam colla ducis sinuosa vorago
 Circuit; hic demum victus suprema fateri 505
 Exclamat: 'Fluvione, pudet! Mars inclite, merges
 Hanc animam? segnesque lacus et stagna subibo
 Ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
 Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
 Non merui?' Tandem precibus commota Tonantem 510

Iuno subit: 'Quonam miseros, sator inclite divum,
 Inachidas, quonam usque premes? iam Pallas et odit
 Tydea, iam raptio tacuerunt angure Delphi.
 En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenae
 Argolicique lares, numenque ante omnia Iuno, — 515
 Sic ego fida meis? — pelagi crudelibus ibit
 Praeda feris? certe tumulos supremaque victis
 Busta dabas; ubi Cecropiae post proelia flammae?
 Theseos ignis ubi est?' Non spernit coniugis aequas
 Ille preces, leviterque oculos ad moenia Cadmi 520
 Rettulit, et viso sederunt flumina nutu.

Illius exanguis humeri et perfossa patescunt
 Pectora, ceu ventis alte quum elata resedit
 Tempestas, surgunt scopuli, quaesitaque nautis
 Terra, et ab infestis descendunt aequora saxis. 523

Quid ripas tenuisse iuvat? premit undique nimbo
 Telorum Phoenissa cohors, nec tegmina membris
 Ulla, omnisque patet leto; tunc vulnera manant,
 Quique sub amne diu stupuit cruor, aere nudo
 Solvitur, et tenues venarum laxat hiatus, 530
 Incertique labant undarum frigore gressus.

Procumbit, Getico qualis procumbit in Haemo
 Seu Boreae furiis, patri seu robore quercus
 Coelo mixta comas ingentemque aera laxat.
 Illam nutantem nemus et mons ipse tremiscit, 535
 Qua tellure cadat, quas obruat ordine silvas.

Non tamen aut ense galeamve audacia cuiquam
 Tangere; vix credunt oculis, ingentiaque horrent
 Funera, et adstrictis accedunt cominus armis.
 Tandem adiit Hypseus, capulumque in morte tenenti 540
 Extrahit, et torvos laxavit casside vultus,
 Itque per Aonios alte mucrone corusco
 Suspensam ostentans galeam et clamore superbit:
 'Hic feras Hippomedon, hic formidabilis ultor
 Tydeos infandi debellatorque cruenti 545
 Gurgitis.' Agnovit longe pressitque dolorem

Magnanimus Capaneus, telumque inmane lacerto
 Hortatur librans: 'Ades o mihi, dextera, tantum
 Tu praesens bellis et inevitabile numen,
 Te voco, te solam superum contemptor adoro.' 550

Sic ait, et voti sese facit ipse potentem.
 It tremebunda abies clipeum per et aerae terga
 Loricae tandemque animam sub pectore magno
 Deprendit; ruit haud alio quam celsa fragore
 Turris, ubi innumeros penitus quassata per ictus 555
 Labitur effractamque aperit victoribus urbem.
 Cui super assistens: 'Non infitiamur honorem
 Mortis, ait, refer huc oculos, ego vulneris auctor;
 Laetus abi, multumque aliis iactantior umbris.

- Tunc ensem galeamque rapit clipeumque revellit 560
 Hypseos, exanimemque tenens super Hippomedonta:
 'Accipe, ait, simul hostiles, dux magne, tuasque
 Exuvias, veniet cineri decus et suus ordo
 Manibus; interea iustos dum reddimus ignes,
 Hoc ultor Capaneus operit tua membra sepulcro.' 565
 Sic anceps dura belli vice mutua Graiis
 Sidoniisque simul nectebat vulnera Mavors.
 Hic ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
 Fletur, et alterni praebent solatia luctus.
 Tristibus interea somnum turbata figuris 570
 Torva sagittiferi mater Tegeatis Ephebi,
 Crine dato passim plantisque ex more solutis,
 Ante diem gelidas ibat Ladonis ad undas
 Purgatura malam fluvio vivente soporem.
 Namque per attonitas curarum pondere noctes 575
 Saepe et delapsas adytis, quas ipsa dicarat,
 Exuvias, seque ignotis errare sepulcris
 Extorrem nemoris Dryadamque a plebe fugatam,
 Saepe novos nati bello rediisse triumphos,
 Armaque et alipedem notum comitesque videbat, 580
 Nusquam ipsum, nunc ex humeris fluxisse pharetras,
 Effigiesque suas simulacraque nota cremari.
 Praecipuos sed enim illa metus portendere visa
 Nox miserae totoque erexit pectore matrem.
 Nota per Arcadias felici robore silvas 585
 Quercus erat, Triviae quam desacraverat ipsa
 Electam turba nemorum numenque colendo
 Fecerat; hic arcus et fessa reponere tela
 Armaque curva suum, et vacuorum terga leonum
 Figere et ingentes aequantia cornua silvas. 590
 Vix ramis locus, agrestes adeo omnia cingunt
 Exuviae, et viridem ferri nitor inedit umbram.
 Hanc, ut forte iugis longo defessa redibat
 Venatu, modo rapta ferox Erymanthidos ursae
 Ora ferens, multo proscissam vulnere cernit 595
 Deposuisse comam et rorantes sanguine ramos
 Expirasse solo; quaerenti Nympha cruentas

Maenadas atque hostem dixit saevisse Lyaeum. Dum gemit et planctu circumdat pectus inani, Abrupere oculi noctem, moestoque cubili Exiit et falsos quaerit per lumina fletus.	600
Ergo ut in amne nefas merso ter crine piavit Verbaque sollicitas matrum solantia curas Addidit, armatae ruit ad delabra Dianae Rore sub Eoo, notasque ex ordine silvas Et quercum gavisa videt; tunc limine divae Adstitit et tali nequicquam voce precatur: 'Virgo potens nemorum, cuius non mollia signa Militiamque trucem sexum indignata frequento More nihil Graio, nec te gens aspera ritu Colchis Amazoniaeve magis coluere catervae; Si mihi non umquam thyasi ludusve protervae Noctis, et invisio quamvis temerata cubili, Non tamen aut teretes thyrsos aut mollia gessi Pensa, sed in tetricis et post conubia lustris, Sic quoque venatrix animumque innupta remansi; Nec mihi secretis culpam occultare sub antris Cura, sed ostendi natum posuique trementem Ante tuos confessa pedes; nec degener ille Sanguinis, inque meos reptavit protinus arcus, Tela puer lacrimis et prima voce poposcit. Hunc mihi — quid trepidae noctes somnusque minantur? — Hunc, precor, audaci qui nunc ad proelia voto Heu nimium tibi fisus abit, da visere belli Victorem, vel, si ampla peto, da visere tantum. Hic sudet tuaque arma ferat; preme, diva, malorum Signa; quid in nostris, nemoralis Delia, silvis Maenades hostiles Thebanaque numina regnant? Hei mihi! cur penitus, — simque augur cassa futuri! — Cur penitus magnoque interpretor omine quercum? Quod si vera sopor miserae praesagia mittit, Per te, maternos, mitis Dictynna, labores Fraternumque decus, iustis hunc fige sagittis Infelicem uterum; miserae sine funera matris Audiat ille prior.' Dixit, fletuque soluto	605 610 615 620 625 630 635

Adspicit et niveae saxum maduisse Dianae.

Illam diva ferox etiamnum in limine sacro
 Expositam et gelidas verrentem crinibus aras
 Linquit, et in mediis frondentem Maenalon astris
 Exuperat gressu saltumque ad moenia Cadmi 640
 Destinatus, interior coeli qua semita lucet
 Dis tantum et cunctas iuxta videt ardua terras.

Iamque fere medium Parnassi frondea praeter
 Colla tenebat iter, quum fratrem in nube corusca
 Adspicit haud solitum visu. Remeabat ab armis 645
 Moestus Echionis, demersi funera lugens
 Auguris. Inrubit coeli plaga sidere mixto,
 Occursuque sacro pariter iubar arsit utrimque,

Et coiere arcus, et respondere pharetrae.
 Ille prior: 'Scio Labdacidas, germana, cohortes, 650
 Et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
 Fida rogat genetrix; utinam indulgere precanti
 Fata darent! en ipse mei, pudet! inritus arma
 Cultoris frondesque sacras ad inania vidi

Tartara et in memet versos descendere vultus; 655
 Nec tenui curras terraeque abrupta coegi,
 Saevus ego inmeritusque coli. Lugentia cernis
 Antra, soror, mutasque domos; haec sola rependo
 Dona pio comiti; nec tu peritura movere
 Auxilia, et moestos in vanum perge labores. 660

Finis adest iuveni, non hoc mutabile fatum,
 Nec te nunc dubiis fraterna oracula fallunt.
 At decus extremum misero confusa vicissim
 Virgo refert, duraeque licet solatia morti
 Quaerere, nec fugiet poenas, quicumque nefandam 665
 Insontis pueri scelerarit sanguine dextram
 Inpius, et nostris fas sit saevire sagittis.'
 Sic effata movet gressus libandaque fratri
 Parcius ora tulit Thebasque infesta petivit.

At pugna ereptis maior crudescit utrimque 670
 Regibus, alternosque ciet viadicta furores.
 Hypseos hinc turmae desolatamque magistro
 Agmen, at hinc gravius fremit Hippomedontis adepti

Orba cohors; praebent obaixi pectora ferro,
 Idem ardor rabidis externum haurire cruorem 675
 Ac fudisse suum, nec se vestigia mutant.
 Stat cuneo defixa acies, hostique cruento
 Dant animas, et terga negant, quum lapsa per auras
 Vertice Dircae velox Latonia montis
 Adstitit; agnoscunt colles, notamque tremiscit 680
 Silva deam, saevis ubi quondam exerta sagittis
 Foecundam lasso Nioben consumpserat arou.
 Illum acies inter medias iam caede superbum
 Nescius armorum et primas tunc passus habenas
 Venator raptabat equus, quem discolor ambit 685
 Tigris et auratis adverberat unguibus arnes.
 Colla sedent nodis et castigata iubarum
 Libertas, nemorisque notae sub pectore primo
 Iactantur niveo lunata monilia dente.
 Ipse bis Oebalio saturatam murice pallam 690
 Lutescentes auro tunicas — hoc neverat unum
 Mater opus — tenui collectus in ilia vielo
 Cornipedis laevo clipeum demiserat armo,
 Ense gravis nimio; tereti iuvat aurea morsu
 Fibula pendentes circum latera aspera einctus; 695
 Vaginaeque sonum tremulumque audire pharetrae
 Murmur et a cono missas in terga catenas,
 Interdum cristas hilaris iactare comantes,
 Et pictum gemmis galeae iubar; ast ubi pugna
 Cassis anhela calet, resolute vertice nudus 700
 Exoritur; tunc dulce comae radiisque micantes
 Dulce nitent visus et, quas dolet ipse morari,
 Nondum mutatae rosea lanugine malae.
 Nec formae sibi laude placet multumque severis
 Asperat ora minis, sed frontis servat honorem 705
 Ira decens; dat sponte locum Thebana iuventus,
 Natorum memores, intentaque tela retorquent,
 Sed premit et saevas miserantibus ingerit hastas.
 Illum et Sidoniae iuga per Theumesia nymphae
 Bellantem atque ipso sudore et pulvere gratum 710
 Laudant, et tacito ducunt suspiria voto.

Talia cernenti mitis subit alta Dianæ
 Corda dolor, fletuque genas violata: 'Quod, inquit,
 Nunc tibi, quod leti quaeram dea fida propinqui
 Effugium? haecne ultro properasti ad proelia, saeve 715
 Ac miserande puer? cruda heu festinaque virtus
 Suscit et hortatrix animosi gloria leti.
 Scilicet angustum iamdudum urgentibus annis
 Maenaliū tibi, parve, nemus, perque antra ferarum
 Vix tutae sine matre viae, silvestria cuius 720
 Nondum tela procax arcumque implere valebas.
 Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
 Invidiam surdasque fores et limina lassat.
 Tu dulces lituos ululataque proelia gaudes.
 Felix et miseræ tantum periture parenti.' 725
 Ne tamen extremo frustra morientis honori
 Affuerit, venit in medios caligine fulva
 Septa globos, primumque leves furata sagittas
 Audacis tergo pueri coelestibus inplet
 Coryton telis, quorum sine sanguine nullum 730
 Effugit. Ambrosio tunc spargit membra liquore,
 Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
 Ante necem, cantusque sacros et conscia miscet
 Murmura, secretis quae Colchidas ipsa sub antris
 Nocte docet monstratque feras quaerentibus herbas. 735
 Tunc vero exerto circumvolat igneus arcu,
 Nec se mente regit patriae matrisque suique
 Inmemor, et nimium coelestibus utitur armis.
 Ut leo, cui parvo mater Gaetula cruentos
 Suggest ipsa cibos, quam primum crescere sensit 740
 Colla iubis torvusque novos respexit ad unguēs,
 Indignatur ali, tandemque effusus apertos
 Liber amat campos et nescit in antra reverti.
 Quos, age, Parrhasio sternis, puer inprobe, cornu?
 Prima Tanagraeum turbavit arundo Choroebum 745
 Extremo galeae primoque in margine parmae
 Angusta transmissa via, stat faucibus unda
 Sanguinis, et sacri facies rubet igne veneni.
 Saevius Eurytion, cui luminis orbe sinistro

- Aspera tergeminis acies se condidit uncis. 750
 Ille trahens oculo plenam labente sagittam
 Ibat in auctorem; sed divum fortia quid non
 Tela queant? alio geminatum lumine vulnus
 Explevit tenebras; sequitur tamen improbus hostem,
 Qua meminit, fusum donec prolapsus in Idam 755
 Decidit; hic saevi miser inter funera belli
 Palpitat et mortem sociosque hostesque precatur.
 Addit Abantiadas, insignem crinibus Argum
 Et male dilectum miseræ Cydona sorori.
 Illi perfossum telo patefecerat inguen, 760
 Huic geminum obliqua traiecit arundine tempus.
 Extitit hac ferrum, velox hac penna remansit,
 Fluxit utrimque cruor; nulli tela aspera mortis
 Dant veniam, non forma Lamum, non infula Lygdum,
 Non pubescentes texerunt Aeolon anni. 765
 Figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus,
 Perfossam telo niveam gemis, Aeole, frontem.
 Te praeceps Euboea tulit, te candida Thisbe
 Miserat, hunc virides non excipietis Amyclae.
 Numquam cassa manus, nullum sine vulnere fugit 770
 Missile, nec requies dextrae, sonitumque priori
 Iungit arundo sequens. Unum quis crederet arcum,
 Aut unam saevire manum? modo dirigit ictus,
 Nunc latere alterno dubius conamina mutat,
 Nunc fugit instantes et solo respicit arcu. 775
 Et iam mirantes indignantesque coibant
 Labdacidae, primusque Iovis de sanguine claro
 Amphion ignarus adhuc, quae funera campis
 Ille daret: 'Quonam usque moram lucrabere fati,
 O multum meritos puer orbatore parentes? 780
 Quin etiam menti tumor atque audacia gliscit,
 Congressus dum nemo tuos pugnamque minorem
 Dignatur bellis iramque relinqueris infra.
 I, repete Arcadiam mixtusque aequalibus illic,
 Dum ferus hic vero desaevit pulvere Mavors, 785
 Proelia lude domi, quod si te moesta sepulcri
 Fama movet, dabimus, leto moriere virorum.'

Iamdudum hunc contra stimulis gravioribus ardet
 Trux Atalantiades, necdum ille quieverat, inquit:
 'Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus, arma 790
 Profero; quisnam adeo puer, ut bellare recuset
 Talibus? Arcadiae stirpem et fera semina gentis,
 Non Thebana vides; non me sub nocte silenti
 Thyas Echionio genetrix famulata Lyaeo
 Edidit, haud umquam deformes vertice mitras 795
 Induimus tarpique manu iactavimus hastam.
 Protinus adstrictos didici reptare per amnes
 Horrendasque domos magnarum intrare ferarum,
 Et quid plura loquar? — ferrum mea semper et arcus
 Mater habet, vestri feriunt cava tympana patres.' 800
 Non tulit Amphion vultumque et in ora loquentis
 Telum inmane rotat, sed ferri lumine diro
 Turbatus sonipes, sese dominumque retorsit
 In latus atque avidam transmisit devius hastam.
 Acrior hoc iuvenem stricto mucrone petebat 805
 Amphion, quam se medio Latonia campo
 Inicit ante oculos, omni stetit obvia vultu.
 Haerebat iuveni devinctus amore pudico
 Maenalius Dorceus, cui bella suumque timorem
 Mater et audaces pueri mandaverat annos. 810
 Huius tum vultu dea dissimulata profatur:
 'Hactenus Ogygias satis infestasse catervas,
 Parthenopaeae, satis; miserae iam parce parenti,
 Parce deis, quicumque favent.' Nec territus ille:
 'Hunc sine me, nec plura petam, fidissime Dorceu, 815
 Sternere humi, qui tela meis gerit aemula telis
 Et similes cultus et frena sonantia iactat.
 Frena regam, cultus Triviae pendebitis alto
 Limine, captivis matrem donabo pharetris.'
 Audiit et mixto risit Latonia fletu. 820
 Viderat hanc coeli iamdudum in parte remota
 Gradivum complexa Venus, dumque anxia Thebas
 Commemorat Cadmumque viro caraeque nepotes
 Harmoniae, pressum tacito sub corde dolorem
 Tempestiva movet. 'Noane hanc, Gradive, protervam 825

Virginitate vides mediam se ferre virorum
 Coetibus? utque acies audax, et Martia signa
 Temperet? en etiam donat praebetque necandos
 Tot nostra de gente viros; huic tradita virtus,
 Huic furor? agrestes superest tibi figere damas.' 830
 Desiluit iustis commotus in arma querelis
 Bellipotens, cui sola vagum per inane ruenti
 Ira comes, reliqui sudant ad bella Furores.

Nec mora, quum moestam monita Latoida daro
 Increpat assistens: 'Non haec tibi proelia divum 835
 Dat pater, armiferum ni protinus improba campum
 Deseris, huic aequam nosces nec Pallada dextrae.'
 Quid faciat? Contra premit hinc Mavortia cuspis,
 Hinc plenae tibi, parve, colus, Iovis inde severi
 Vultus, abit solo post haec devicta pudore. 840

At pater Ogygias Mavors circumspicit alas
 Horrendumque Dryanta movet, cui sanguinis auctor
 Turbidus Orion, comitesque odisse Dianae
 Inde furit. Primum hic turbatos arripit ense
 Arcadas exarmatque ducem; cadit agmine longo 845
 Cyllenes populus Tegeesque habitator opacae,
 Aepitiique duces fugiunt Pheneique phalanges.
 Ipsam autem et lassa fudit prosternere dextra,
 Nec servat vires: eteaim huc iam fessus et illuc
 Mutabat turmas; urgent praesagia mille 850
 Funeris, et nigrae praecedunt nubila mortis.

Iamque miser raros comites verumque videbat
 Dorcea, iam vires paulatim abscedere sentit,
 Sentit et exhaustas humero levioire pharetras.
 Iam minus atque minus fert arma puerque videtur 855
 Et sibi, quum torva clipei metuendus obarsit
 Luce Dryas; tremor ora repens ac viscera torsit
 Arcados; utque feri vectorem fulminis albus
 Quum supra respexit olor, cupit hiscere ripam
 Strymonos et trepidas in pectora contrahit alas: 860

Sic iuvenem saevi inspecta mole Dryantis
 Iam non ira subit, sed leti nuntius horror.
 Arma tamen, frustra superos Triviamque precatus,

Molitur pallens et surdos expedit arcus.
 Iamque instat tellis et utramque obliquus in ulnam 865
 Cornua contingit mucrone et pectora nervo;
 Quum ducis Aonii magno cita turbine cuspis,
 Fertur in adversum nervique obliqua sonori
 Vincla secat, pereunt ictus, manibusque remissis
 Vana supinato ceciderunt spicula cornu. 870
 Tunc miser et frenos turbatus et arma remisit,
 Vulneris inpatiens, humeri quod tegmina dextri
 Intrarat facilemque cutem subit altera cuspis,
 Cornipedisque fugam succiso poplite sistit.
 Tunc cadit ipse Dryas, mirum, nec vulneris usquam 875
 Consciis, olim auctor teli, causaeque patebant.
 At puer infusus sociis in devia campi
 Tollitur, heu simplex aetas! moriensque iacentem
 Flebat equum; cecidit laxata casside vultus,
 Aegraque per trepidos expirat gratia visus, 880
 Et prensis concussa comis ter colla quaterque
 Stare negant, ipsisque nefas lacrimabile Thebis,
 Ibat purpureus niveo de pectore sanguis.
 Tandem haec singultu verba incidente profatur:
 'Labimur, i, miseram, Dorceu, solare parentem. 885
 Illa quidem, si vera ferunt praesagia curae,
 Aut somno iam triste nefas aut omine vidit.
 Tu tamen arte pia trepidam suspende diuque
 Decipito; neu tu subitus neve arma tenenti
 Veneris, et tandem quum iam cogere fateri, 890
 Dic: Merui, genetrix, poenas, invita capessens
 Arma puer rapui, nec te retinente quievi,
 Nec tibi sollicitae saltem inter bella peperci.
 Vive igitur potiusque animis irascere nostris,
 Et iam pone metus; frustra de colle Lycae 895
 Anxia prospectas, si quis per nubila longe
 Aut sonus aut nostro sublatus ab agmine pulvis.
 Frigidus in nuda iaceo tellure, nec usquam
 Tu prope, quae vultus efflantiaque ora teneres.
 Hunc tamen, orba parens, crinem, — dextraque secandum 900
 Praebuit, — hunc toto capies pro corpore crinem,

Comere quem frustra me dedignante solebas.
Huic dabis exequias, atque inter iusta memento,
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis
Dilectosque canes ullis agat amplius antris.
Haec autem primis arma infelicia castris
Ure, vel ingratae munus suspende Dianae.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
 L I B E R X.

Obruit Hesperia Phoebum nox humida porta,
 Imperiis properata Iovis, nec castra Pelasgum
 Aut Tyrias miseratus opes, sed triste, tot extra
 Agmina et inmeritas ferro decrescere gentes.
 Panditur immenso deformis sanguine campus. 5
 Illic arma et equos, ibant quibus ante superbi,
 Funeraque orba rogis neglectaque membra relinquunt.
 Tunc inhonora cohors laceris insignibus aegras
 Secernunt acies, portaeque ineuntibus arma
 Angustae populis late cepere reversos. 10
 Par utrimque dolor, sed dant solatia Thebis
 Quatuor errantes Danaum sine praeside turmae,
 Ceu mare per tumidum viduae moderantibus alni,
 Quas deus et casus tempestatesque gubernant.
 Inde animus Tyriis non iam sua castra, sed ultro 15
 Hostilem servare fugam, nec forte Mycenae
 Contenti rediisse petant; dat tessera signum
 Excubiis, positaeque vices; dux noctis opertae
 Sorte Meges ultroque Lycus; iamque ordine iusso
 Arma, dapes ignemque ferunt; rex firmat euntes: 20
 Victores Danaum, — nec enim lux crastina longe,
 Nec quae pro timidis intercessere tenebrae
 Semper erunt, — augete animos et digna secundis
 Pectora ferte deis; iacet omnis gloria Larnae
 Praecipuaeque manus, subiit ultricia Tydeus 25
 Tartara, mors subitam nigri stupet auguris umbram,
 Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis,

Arcada belligeris pudet annumerare tropaeis. In manibus merces, nusquam capita ardua belli Monstrataeque ducum septena per agmina cristae.	30
Scilicet Adrasti senium fraterque iuventa Peior et insanis Capaneus metuendus in armis? Ite age, et obsessis vigilem circumdate flammam. Nulli ex hoste metus, praedam asservatis opesque Iam vestras.' Sic ille truces hortatibus inplet	35
Labdacidas, iuvat exhaustos iterare labores. Sicut erat pulvis sudorque cruorque per artus Mixtus adhuc, vertere gradum; vix obvia passi Colloquia, amplexus etiam dextrasque suorum Excussere humeris; tunc frontem aversaque terga	40
Partiti laterumque sinus, valvum undique cingunt Ignibus infestis. Rabidi sic agmine mixto Sub noctem coiere lupi, quos omnibus agris Nil non ausa fames longo tenuavit hiatu. Iam stabula ipsa premunt, torquet spes inrita fauces,	45
Balatusque tremens pinguesque ab ovilibus aurae. Quod superest; duris affrangent postibus ungues Pectoraque et siccos minuunt in limine dentes. At procul Argolici supplex in margine templi Coetus et ad patrias fusae Pelopaeides aras	50
Sceptrae Iunonis opem reditumque suorum Exposcunt, pictasque fores et frigida vultu Saxa terunt parvosque docent procumbere natos. Condiderant iam vota diem, nox addita curas Iungit, et aggestis vigilant altaria flammis.	55
Peplum etiam dono, catus mirabile textam Nulla manus sterills nec dissociata marito Versarat, calathis castae velamina divae Haud spernenda ferunt, variis ubi plurima floret Purpura picta modis mixtoque incenditur auro.	60
Ipsa illic magni thalamo desponsa Tonantis Expers conubii et timide positura sororem Lumine demisso pueri Iovis oscula libat Simplex et nondum furtis offensa mariti. Hoc tunc Argolicae sanctam velamine matres	65

Induerant ebur, et lacrimis questuque rogabant:

‘Adspice sacrilegas Cadmeae pellicis arces,
Siderei regina poli, tumulamque rebellem
Disce et in Thebas aliud, potes, excute fulmen.’

Quid faciat?, scit fata suis contraria Graiis 70

Aversumque Iovem, sed nec periisse precatus
Tantaque dona velit; tempus tamen obvia magni
Fors dedit auxilii; videt alto ex aethere clausa
Moenia et insomni vallum statione teneri.

Horrui irarum stimulis motaque verendum 75

Turbavit diadema coma; non saevius arsit
Herculeae quam matris onus geminosque Tonantis
Concubitus vacuis indignaretur in astris.

Ergo intempesta somni dulcedine captos 80

Destinat Aonios leto praebere, suamque
Orbibus accingi solitis iubet Irin et omne
Mandat opus; paret iussis dea clara, polumque
Linqvit et in terras longo suspenditur arcu.

Stat super occiduae nebulosa cubilia noctis

Aethiopasque alios nulli penetrabilis astro 85

Lucus iners, subterque cavis grave rupibus antrum
It vacuum in montem, qua desidis atria Somni
Securumque larem segnis natura locavit.

Limen opaca Quies et pigra Oblivia servant 90

Et numquam vigili torpens Ignavia vultu.
Otia vestibulo pressisque silentia pennis
Muta sedent, abiguntque truces a culmine ventos

Et ramos errare vetant et murmura demunt 95

Alitibus. Non hic pelagi, licet omnia clament
Litora, non illic coeli fragor; ipse profundis
Vallibus effugiens speluncae proximus amnis

Saxa inter scopulosque tacet: nigrantia circa
Armenta, omne solo recubat pecus, et nova marcent
Germina, terrarumque inclinat spiritus herbas.

[Mille intus simulacra dei caelaverat ardens 100

Mulciber; hic haeret lateri redimita Voluptas,
Hic comes in requiem vergens labor; est ubi Baccho,
Est ubi Martigenae socium pulvinar Amori

- Obtinet; interius tectum in penetralibus altis
 Et cum Morte iacet, nullique ea tristis imago.] 105
 Ipse autem, vacuus curis, humentia subter
 Antra soporifero stipatos flore tapetas
 Incubat; exhalant vestes et corpore pigro
 Strata calent, supraque torum niger efflat anhele
 Ore vapor; manus haec fusos a tempore laevo 110
 Sustentat crines, haec cornu oblita remisit.
 [Adsunt innumero circum vaga somnia vultu,
 Vera simul falsis permixtaque tristia blandis.
 Noctis opaca cohors trabibusque aut postibus haerent,
 Aut tellure iacent; tenuis, qui circuit aulam, 115
 Invalidusque nitor primosque hortantia somnos
 Languida succiduis expirant lumina flammis.]
 Huc se caeruleo libravit ab aethere virgo
 Discolor, effulgent silvae, tenebrosaque Tempe
 Arrisere deae, et zonis lucentibus icta 120
 Evigilat domus; ipse autem nec lampade clara,
 Nec sonitu, nec voce deae percussus eodem
 More iacet, donec radios Thaumantias omnes
 Inpult inque oculos penitus descendit inertes.
 Tunc sic orsa loqui nimborum fulva creatrix: 125
 ‘Sidonios te Iuno duces, mitissime divum
 Somne, iubet populumque trucis defigere Cadmi,
 Qui nunc eventu belli tumefactus Achaeum
 Pervigil asservat vallum et tua iussa recusat.
 Da precibus tantis, — rara est hoc posse facultas, — 130
 Placatumque Iovem dextra Iunone merere.’
 Dixit, et increpitans languentia pectora dextra,
 Ne pereant voces, iterumque iterumque monebat.
 Ille deae iussis dubium mixtumque sopori
 Annuit; excedit gravior nigrantibus antris 135
 Iris et obtusum multo iubar excitat imbri.
 Ipse quoque et volucrem gressum et ventosa citavit
 Tempora, et obscuri sinuatam frigore coeli
 Inplevit chlamydem, tacitoque per aethera cursu
 Fertur et Aoniis longe gravis imminet arvis. 140
 Illius aura solo volucres pecudesque ferasque

Explicat; et penitus quacumque supervolat orbem,
 Languida de scopulis sidunt freta, pigrius haerent
 Nubila, demittunt extrema cacumina silvae,
 Pluraque laxato ceciderunt sidera coelo. 145

Primus adesse deum subita caligine sensit
 Campus, et innumerae voces fremitusque virorum
 Submisere sonum; quum vero humentibus alis
 Incubuit, piceaque haud umquam densior umbra
 Castra subit, errare oculi resolutaque colla, 150
 Et medio affatu verba imperfecta relinqui.

Mox et fulgentes clipeos et saeva remittunt
 Pila manu, lassique cadunt in pectora vultus.
 Et iam cuncta silent: ipsi iam stare recusant
 Cornipedes, ipsos subitus cinis abstulit ignes. 155

At non et trepidis eadem sopor otia Graiis
 Suadet, et a iunctis arcet sua nubila castris
 Noctivagi vis blanda dei, stant undique in armis
 Foedam indignantes noctem vigilesque superbos.
 Ecce repens superis animum lymphantibus horror 160

Thiodamanta subit, formidandoque tumultu
 Pandere fata iubet, sive hanc Saturnia mentem,
 Sive novum comitem bonus instigabat Apollo.
 Prosilit in medios, visu audituque tremendus
 Inpatiensque dei, fragili quem mente receptum 165

Non capit; exundant stimuli, nudusque per ora
 Stat furor et trepidas incerto sanguine reddit
 Exhaustaque genas, acies huc errat et illuc
 Sertaque mixta comis sparsa cervice flagellat.
 Sic Phryga terrificis genetrix Idaea cruentum 170

Elicit ex adytis consumptaque brachia ferro
 Scire vetat; quatit ille sacras in pectora pinus
 Sanguineosque rotat crines et vulnera cursu
 Exanimat: pavet omnis ager respersaque cultris
 Arbor, et attoniti currum erexere leones. 175

Ventum ad concilii penetrabile domumque verendam
 Signorum, magnis ubi dudum cladibus aeger,
 Rerum extrema movens, frustra consultat Adrastus.
 Stant circum subiti proceres, ut quisque perempto

Proximus, et magnis loca desolata tuentur	180
Regibus, haud lacti seque huc crevisse dolentes.	
Non secus amisso medium quum praeside puppis	
Fregit iter, subit ad vidui moderamina clavi	
Aut laterum custos, aut quem penes obvia ponto	
Prora fuit: stupet ipsa ratis, tardeque sequuntur	185
Arma, nec accedit domino tutela minori.	
Ergo alacer trepidos sic erigit augur Achivos:	
'Magna deum mandata, duces, monitusque verendos	
Advehimus: non hae nostro de pectore voces.	
Ille canit, cui me famulari et sumere vittas	190
Vestra fides, ipso non discordante, subegit.	
Nox foecunda operum pulchraeque accommoda fraudi	
Panditur augurio divum; vocat obvia virtus,	
Et poscit fortuna manus, stupet obruta somno	
Aonidum legio. Tempus nunc funera regum	195
Ulcisci miserumque diem: rapite arma morasque	
Frangite portarum, sociis hoc subdere flammas,	
Hoc tumulare suos. Equidem hoc et Marte diurno	
Dum res infractae pulsique in terga redimus, —	
Per tripodas iuro et rapti nova fata magistrî, —	200
Vidi, et me volucres circum plausere secundae.	
Sed nunc certa fides; modo me sub nocte silenti	
Ipse, ipse assurgens iterum tellure soluta	
Qualis erat, solos infecerat umbra iugales,	
Amphiaraus adit; non vanae monstra quietis,	205
Nec somno comperta loquor. Tunc, inquit, inertes	
Inachidas — redde haec Parnassia sarta meosque	
Redde deos, — tantam patièrè amittere noctem,	
Degener? haec egomet coeli secreta vagosque	
Edocui lapsus? vade eia, ulciscere ferro	210
Nos saltem; dixit, meque haec ad limina visus	
Cuspide sublata totoque impellere curru.	
Quare agite, utendum superis, non cominus hostes	
Sternendi, bellum iacet, et saevire potestas.	
Ecqui aderunt? quos ingenti se attollere fama	215
Non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignae	
Noctis aves; sequor, et comitum licet agmina cessent,	

Solus eo, solus; venit ille et quassat habenas.'

Talia vociferans noctem exturbabat, euntyque
Non secus accensi proceres, quam si omnibus idem 220

Corde deus, flagrant comitari et iungere casus.

Ter denos numero, turmarum robora, iussus

Ipse legit, circa fremit indignata iuventus

Cetera, cur maneant castris ignavaque seruent

Otia; pars sublime genus, pars facta suorum, 225

Pars sua, sortem alii clamant, sortem undique poscunt.

Gaudet in adversis animoque assurgit Adrastus.

Vertice sic Pholoes volucrum nutritor equorum,

Cui foetura gregem pecoroso vere novavit,

Laetatur cernens hos montis in ardua niti, 230

Hos innare vadis, certare parentibus illos.

Tunc vacuo sub corde movet, qui molle domandi

Ferre iugum, qui terga boni, quis in arma tubasque

Natus, ad Eleas melior quis surgere palmas.

Talis erat turmae ductor longaeuus Achivae. 235

Nec deest coeptis: 'Unde haec tam sera repente

Numina? qui fractos superi rediistis ad Argos?

Estne hic infelix virtus? gentique superstes

Sanguis, et in miseris animorum semina durant?

Laudo equidem, egregii iuvenes, pulchraque meorum 240

Seditione fruor; sed fraudem et operta paramus

Proelia, celandi motus; numquam apta latenti

Turba dolo: servate animos, venit ultor in hostes

Ecce dies; tunc arma palam, tunc ibimus omnes.

His tandem virtus iuvenum frenata quieuit. 245

Non aliter moto quam si pater Aeolus antro

Portam iterum saxo premat imperiosus et omne

Claudat iter, iamiam sperantibus aequora ventis.

Insuper Herculeum sibi iungit Agyllea vates

Actoraque; hic aptus suadere, hic robora iactat 250

Non cessisse patri; comites tribus ordine deni

Horrendum Aoniis et contra stantibus agmen.

Ipse novi gradiens furta ad Mavortia belli

Ponit adoratas Phoebea insignia frondes,

Longaeuque ducis gremio commendat honorem 255

Frontis, et oblatam Polynicis munere grato
 Loricam galeamque subit; ferus Actora magno
 Ense gravat Capaneus, ipse haud dignatus in hostem
 Ire dolo superosque sequi; permutat Agyllens
 Arma trucidis Nomii: quid enim fallentibus umbris 260
 Arcus, et Herculeae iuissent bella sagittae?
 Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
 Ne gravis exclamet portae mugitus ahenae,
 Praecipitant saltu; nec longum, et protinus ingens
 Praeda solo ceu iam exanimes multoque peracti 265
 Ense iacent. 'Ite, o socii, quacumque voluptas
 Caedis inexhaustae superisque faventibus, oro,
 Sufficite, hortatur clara iam voce sacerdos:
 Cernitis expositas turpi marcere cohortes.
 Pro pudor! Argolicas hinc ausi obsidere portas, 270
 Hi servare viros?' Sic fatus, et exiit ensem
 Fulmineum rapidaque manu morientia transit
 Agmina. Quis numeret caedes, aut nomine turbam
 Exanimem signare queat? subit ordine nullo
 Tergaque pectoraque, et galeis inclusa relinquit 275
 Murmura permiscetque vagos in sanguine manes:
 Hunc temere explicitum stratis, hunc sero remissis
 Gressibus inlapsam clipeo et male tela tenentem,
 Coetibus hos mediis vina inter et arma iacentes,
 Acclines clipeis alios, ut quemque ligatum 280
 Infelix tellure sopor supremaque nubes
 Obruerat. Nec numen abest, armataque Iuno
 Lunarem quatiens exerta lampada dextra
 Pandit iter firmatque animos et corpora monstrat.
 Sentit adesse deam tacitus, sed gaudia celat 285
 Thiodamas; iam tarda manus, iam debile ferrum
 Et caligantes nimiis successibus irae.
 Caspia non aliter magnorum in strage iuencum
 Tigris, ubi immenso rabies placata cruore
 Lassavitque genas et crasso sordida tabo 290
 Confudit maculas, spectat sua facta doletque
 Defecisse famem. Victus sic augur inerrat
 Caedibus Aoniis; optet nunc brachia centum

Centenasque in bella manus; iam taedet inanes Exhaurire minas, hostemque assurgere malit.	295
Parte alia segnes magno satus Hercule vastat Sidonios Actorque alia; sua quemque cruento Limite turba subit, stagnant nigrantia tabo Gramina, sanguineis nutant tentoria rivis. Fumat humus, somnique et mortis anhelitus una Volvitur; haud quisquam visus aut ora iacentum Erexit: tali miseris deus aliger umbra Incubat et tantum morientia lumina solvit. Traxerat insomnis cithara ludoque supreme Sidera, iam nullos visurus Alimetus ortus, Sidonium Paeana canens; huic languida cervix In laevum cogente deo mediaque iacebant Colla relicta lyra; ferrum per pectus Agyleus Exigit aptatamque cava testudine dextram Percutit et digitos inter sua fila trementes. Proturbat mensas dirus liquor, undique manant Sanguine permixti latices, et Bacchus in altos Crateras paterasque redit. Ferus occupat Actor Implicitum fratri Thamyrum, Tagus haurit Ethecli Terga coronati, Danaus caput amputat Hebri. Nescius heu rapitur fati, hilarisque sub umbras Vita fugit mortisque ferae lucrata dolores. Stratus humo gelida subter iuga fida rotasque Palpetus Aënios gramen gentile metentes Profiatu terrebat equos; madida ora redundant, Accensusque mero sopor aestuat; ecce iacentis Inachus vates iugulum fodit, expulit ingens Vina cruor, fractumque perit in sanguine murmur. Fors illi praesaga quies, nigrasque gravatus Per somnum Thebas et Thiodamanta videbat.	300 305 310 315
Quarta soporiferae superabant tempora nocti, Quum vacuae nubes et honor non omnibus astris, Afflatusque fugit curru maiore Bootes. Iamque ipsum defecit opus, quum providus Actor Thiodamanta vocat: 'Satis haec inopina Pelasgis Gaudia: vix ullos tanto reor agmine saevam	325 330

Effugisse necem, ni quos deformis in alto
 Sanguine degeneres occultat vita; secundis
 Pone modum: sunt et diris sua numina Thebis.
 Forsitan et nobis modo quae favere, recedunt? 335
 Paruit, et madidas tollens ad sidera palmas:
 'Phoebe, tibi exuvias monstratae praemia noctis
 Nondum ablutus aquis — tibi enim haec ego sacra litavi, —
 Trado ferus miles tripodum fidusque sacerdos.
 Si non dedecui tua iussa tulique prementem, 340
 Saepe veni, saepe hanc dignare intrumpere mentem.
 Nunc tibi crudus honos, trunca arma cruorque virorum:
 At patrias si quando domos optataque, Paean,
 Tempa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis
 Postibus et totidem voti memor exige tauros. 345
 Dixerat, et laetis socios revocabat ab armis.
 Venerat hos inter fato Calydonius Hopleus
 Maenaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,
 Regum ambo comites, quorum post funera moesti
 Vitam indignantur; prior Arcada concitat Hopleus: 350
 'Nullane post manes regis tibi cura perempti,
 Care Dyma? teneant quem iam fortasse volucres
 Thebanique canes; patriae quid deinde feretis,
 Arcades? en reduces contra venit aspera mater.
 Funus ubi? at nostro semper sub pectore Tydeus 355
 Saevit inops tumuli, quamvis patientior artus
 Ille nec abruptis adeo lacrimabilis annis.
 Ire tamen saevumque libet nullo ordine passim
 Scrutari campum mediasque intrumpere Thebas.'
 Excipit orsa Dymas: 'Per ego haec vaga sidera iuro, 360
 Per ducis errantes instar mihi numinis umbras,
 Idem ardor misero; comitem circumspicit olim
 Mens humilis luctu, sed nunc prior ibo;' viamque
 Inchoat, et moesto conversus ad aethera vultu
 Sic ait: 'Arcanae moderatrix Cynthia noctis, 365
 Si te tergemini perhibent variare figuris
 Numen et in silvas alio descendere vultu,
 Ille comes nuper nemorumque insignis alumnus,
 Ille tuus, Diana, puer, nunc respice saltem,

- Quaeritur; incendit pronis dea curribus alium 370
 Sidus et admoto monstravit funera cornu.
 Apparent campi Thebaeque altusque Cithaeron.
 Sic ubi nocturnum tonitru malus aethera fraugit
 Iuppiter, absiliunt nubes, et fulgure claro
 Astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis. 375
 Accepit radios, et eadem percitus Hopleus
 Tydea luce videt; longe dant signa per umbras
 Mutua laetantes et amicum pondus uterque,
 Ceu reduces vitae saevaue a morte remissos,
 Subiecta cervicis levant; nec verba, nec ausi 380
 Flere diu, prope saeva dies, iadexque minatur
 Ortus; eunt taciti per moesta silentia magnis
 Passibus exhaustasque dolent pallere tenebras.
 Invida fata piis, et fors ingentibus ausis
 Rara comes; iam castra vident animisque propinquant, 385
 Et decrescit onus, subiti quum pulveris umbra
 Et sonus a tergo; monitu ducis acer agebat
 Amphion equites, noctem vigilataque castra
 Explorare datus, primusque per avia campi
 Usque procul, necdum totas lux solverat umbras, 390
 Nescio quid visu dubium incertumque moveri
 Corporaque ire videt; subitus mox fraude reperta
 Exclamat: 'Cohibete gradum quicumque;' sed hostes
 Esse patet, miseri pergunt anteire timentque
 Non sibi; tunc mortem trepidis minitatur, et hastam 395
 Expulit, ac vanos alte levat eminus ictus
 Affectans errare manus; stetit illa Dymantis
 Ante oculos, qui forte prior gressumque repressit.
 At non magnanimus curavit perdere ictus
 Aepytus et fixo transverberat Hoplea tergo, 400
 Pendentesque etiam perstrinxit Tydeos armos.
 Labitur egregii nondum ducis inmemor Hopleus,
 Expiratque tenens, felix, si corpus ademptum
 Nesciat ac saevas talis descendat ad umbras.
 Viderat hoc retro conversus et agmina sentit 405
 Iuncta Dymas, dubius precibusne subiret, an armis
 Instantes; arma ira dabat; fortuna precari,

- Non audere iubet: mentri fiducia coepto.
 Distulit ira preces; ponit miserabile corpus
 Ante pedes, tergoque graves, quas forte gerebat 410
 Tigridis exuvias, in laevum torquet et obstat
 Exertum obiectans mucronem, inque omnia tela
 Versus et ad caedem iuxta mortemque paratus:
 Ut lea, quam saevo foetam pressere cubili
 Venantes Numidae, natos erecta superstat 415
 Mente sub incerta, torvum ac miserabile frendens.
 Illa quidem turbare globos et frangere morsu
 Tela queat, sed prolis amor crudelia vincit
 Pectora et a media catulos circumspicit ira.
 Et iam laeva viro, quamvis saevire vetaret 420
 Amphion, erepta manus, puerique trahantur
 Ora supina comis; seras tunc denique supplex
 Demisso mucrone rogat: 'Moderatius, oro,
 Ducite, fulminei per vos cunabula Bacchi
 Inoamque fugam vestrique Palaemonis annos. 425
 Si cui forte domi natorum gaudia, si quis
 Hic pater, angusti puero date pulveris haustus
 Exiguamque facem; rogat, en rogat ipse iacentis
 Vultus: ego infandas potior satiare volucres,
 Me praebete feris, ego bella audere coegi.' 430
 'Immo, ait Amphion, regem si tanta cupido
 Condere, quae timidis belli mens, ede, Pelasgis,
 Quid fracti exanguesque parent, cuncta ocus effer,
 Et vita tumuloque ducis donatus abito.'
 Horruit, et toto praecordia protinus Arcas 435
 Inplevit capulo. 'Summunne hoc cladibus, inquit,
 Deerat, ut afflictos turparem ego proditor Argos?
 Nil emimus tanti, nec sic velit ipse cremari.'
 Sic ait, et magno proscissum vulnere pectus
 Iniecit puero supremaque murmura volvens: 440
 'Hoc tamen interea caro potiere sepulcro.'
 Tales optatis regum in complexibus ambo,
 Par insigne animis, Aetolus et inclitus Arcas
 Egregias efflant animas letoque fruuntur.
 Vos quoque sacrati, quamvis mea carmina surgant 445

Inferiore lyra, memores superabitis annos.
 Forsitan et comites non aspernabitur umbras
 Euryalus Phrygiique admittet gloria Nisi.
 At ferus Amphion, regi qui facta reportent
 Edoceantque dolum captivaeque corpora reddant, 450
 Mittit ovals; clausis ipse insultare Pelasgis
 Tendit et abscisos sociorum ostendere vultus.
 Interea reducem murorum e culmine Graii
 Thiodamanta vident, nec iam erumpentia celant
 Gaudia, ut exertos enses et caede recenti 455
 Arma rubere notant; novus assillit aethera magnum
 Clamor, et e summo pendent cupida agmina vallo
 Noscere quisque suos. Volucrum sic turba recentum
 Quum reducem longo prospexit in aethere matrem,
 Ire cupit contra summaque e margine nidi 460
 Extat hians; iam iamque cadat, ni pectore toto
 Obstet aperta parens et amantibus increpet alis.
 Dumque opus arcanum et taciti compendia Martis
 Enumerant laetisque suos complexibus implent
 Hopleaue exquirunt tardumque Dymanta queruntur, 465
 Ecce et Dirceae iuxta dux concitus alae
 Venerat Amphion, non longum caede recenti
 Laetatus videt innumeris fervere catervis
 Tellurem atque una gentem expirare ruina.
 Qui tremor illicita coeli de lampade tactos 470
 Hic fixit iavenem, pariterque horrore sub uno
 Vox acies sanguisque perit, gemitusque parantem
 Ipse ultro convertit equus; fugit ala retorto
 Pulvere. Nondum illi Thebarum claustra subibant,
 Et iam Argiva cohors nocturno freta triumpho 475
 Prosilis in campos, per et arma et membra iacentum
 Tetraque congerie sola semianimumque cruorem
 Cornipedes ipsique ruunt; gravis exerit artus
 Ungula, sanguineus lavat imber et inpedis axes.
 Dulce viris hac ire via, ceu tecta superbi 480
 Sidonia atque ipsas calcant in pulvere Thebas.
 Hortatur Capaneus: 'Satis occultata, Pelasgi,
 Delituit virtus; nunc, nunc mihi vincere pulchrum

- Teste die; mecum clamore et pulvere aperto
 Ite palam, iuvenes: sunt et mihi provida dextrae 485
 Omina et horrendi stricto macrone furores.
 Sic ait; ardentis alacer succendit Adrastus,
 Argolicusque gener, sequitur iam tristior augur.
 Iamque premunt muros, et adhuc nova funera narrat
 Amphion, miseramque intrabant protinus urbem, 490
 Ni Megareus specula citus exclamasset ab alta:
 'Claude, vigil, subeunt hostes, claude undique portas.'
 Est ubi dat vires nimius timor, ocios omnis
 Porta coit; solas dum tardius arctat Echion
 Ogygias, audax animi Spartana iuventus 495
 Inrupit, caesique ruunt in limine primo
 Incola Taygeti Panopeus rigidique natator.
 Oebalus Eurotae, tuque, o spectate palaestris
 Omnibus et nuper Nemeaeo in pulvere felix,
 Alcidama, primis quem caestibus ipse ligarat 500
 Tyndarides, nitidi moriens convexa magistri
 Respicis; averso pariter deus occidit astro.
 Te nemus Oebalium, te lubrica ripa Lacaenae
 Virginis et falso gurgis cantatus olore
 Flebit, Amyclaeis Triviae lugebere nymphis, 506
 Et quae te leges praeceptaque fortia belli
 Erudiit genetrix, nimium didicisse queretur.
 Talis Echionio Mavors in limine saevit.
 Tandem humeris obnixus Acron et pectore toto
 Pronus Alimenides ferratae robora portae 510
 Torserunt, quanta pariter cervice gementes
 Profringunt inarata diu Pangaea iuveni.
 Par operis iactura luero, quippe hoste retento
 Exclusero suos; cadit intra moenia Graius
 Ormenus et pronas tendentis Amyntoris ulnas 515
 Fundentisque preces, penitus cervice recisa
 Verba solo vultusque cadunt, colloque decorus
 Torques in hostiles cecidit per vulnus arenas.
 Solvitur interea vallum, primaeque recusant
 Stare morae; iam se peditum iunxere catervae 520
 Moenibus: at patulas saltu transmittersse fossas

Horror equis, haerent trepidi atque imane paventes
 Abruptum mirantur agi; nunc inpetus ire
 Margine ab extremo, nunc sponte in frena recedunt.
 Hi praefixa solo vellunt munimina: at illi 525
 Portarum obiectus minuunt et ferrea sudant
 Claustra remoliri trabibusque arctata sonoro
 Pellunt saxa loco, pars ad fastigia missas
 Exultant haesisse faces, pars ima lacessunt,
 Scrutanturque cavas caeca testudine turres. 530

At Tyrii, quae sola salus, caput omne coronant
 Murorum nigrasque sudas et lucida ferro
 Spicula et arsuras coeli per inania glandas
 Saxaque in adversos ipsis avulsa rotabant
 Moenibus; exundant saevo fastigia nimbo, 535
 Armataeque vomunt stridentia tela fenestras.
 Qualiter aut Malean, aut alta Ceraunia supra
 Cessantes in nube sedent nigrisque leguntur
 Collibus et subitae saliunt in vela procellae,
 Talis Agenoreis Argivum exercitus armis 540
 Obruitur; non ora virum, non pectora flectit
 Imber atrox, rectosque tenent in moenia vultus
 Inmemores leti et tantum sua tela videntes.
 Anthea falcato lustrantem moenia curru
 Desuper Ogygiae pepulit gravis inpetus hastae. 545
 Lora excussa manu, retroque in terga volutus
 Semianimos artus ocreis retinentibus haeret;
 Mirandum visa belli scelus! arma trahuntur,
 Fumantesque rotas tellurem et tertius hastae
 Sulcus arant; longo sequitur vaga pulvere cervix, 550
 Et resupinarum patet orbita lata comarum.

At tuba luctificis pulsat clangoribus urbem,
 Obseptasque fores sonitu perfringit amaro.
 Divisere aditus, omnique in limine saevus
 Signifer ante omnes sua damna et gaudia portat. 555
 Dira intus facies, vix Mavors ipse videndo
 Gaudeat; incertis lymphatam horroribus urbem
 Scindunt dissensu vario luctusque furorque
 Et pavor et caecis fuga circumfusa tenebris.

- Bellum intrasse putes: fervent discursibus arces, 560
 Miscentur clamore viae, ferrum undique et ignes
 Mente vident, saevas mente accepere catenas.
 Consumpsit ventura timor; iam tecta replerant
 Temploque, et ingratae vallantur planctibus arae.
 Una omnes eademque subit formido per annos. 565
 Poscunt fata senes, ardet palletque inventus,
 Atria femineis trepidant ululata querelis.
 Flent pueri, et flendi nequeunt cognoscere causas
 Attoniti et tantum matrum lamenta timentes.
 Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem. 570
 Ipsae tela viris, ipsae iram animosque ministrant,
 Hortanturque unaque ruunt, nec avita gementes
 Limina, nec parvos cessant ostendere natos.
 Sic ubi pumiceo pastor rapturus ab antro
 Armatas erexit apes, fremit aspera nubes; 575
 Inque vicem sese stridore hortantur et omnes
 Hostis in ora volant, mox deficientibus alis
 Amplexae flavamque domum captivaque plangunt
 Mella laboratasque premunt ad pectora ceras.
 Nec non ancipitis pugnat sententia vulgi 580
 Discordesque serit motus; hi reddere fratrem
 Nec mussant, sed voce palam claroque tumultu
 Reddere regna iubent; periit reverentia regis
 Sollicitis: 'Veniat pactumque hic computet annum,
 Cadmeosque lares exul patriasque salutet 585
 Infelix tenebras; cur autem ego sanguine fraudes
 Et periura luam regalis crimina noxae?'
 Inde alii: 'Sera ista fides, iam vincere mavult.'
 Tiresian alii lacrimis et supplice coetu
 Orant, quodque unum rebus solamen in arctis, 590
 Nosse futura rogant; tenet ille inclusa premitque
 Fata deum: 'Quiane ante duci bene credita nostra
 Consilia et monitus, quum perfida bella vetarem?
 Te tamen, infelix, inquit, perituraque Thebe,
 Si taceam, nequeo miser exaudire cadentem 595
 Argolicumque oculis haurire vacantibus ignem.
 Vincamur, pietas; pone eia altaria, virgo,

- Quaeramus superos.' Facit illa, acieque sagaci
 Sanguineos flammarum apices geminumque per aras
 Ignem et clara tamen mediae fastigia lucis 600
 Orta docet; tunc in speciem serpentis inanem
 Ancipiti gyro volvi frangique rubore
 Demonstrat dubio patriasque inluminat umbras.
 Ille coronatos iamdudum amplectitur ignes,
 Fatidicum sorbens vultu flagrante vaporem. 605
 Stant tristes horrore comae, vittasque trementes
 Caesaries insana levat: diducta putares
 Lumina consumptumque genis rediisse nitorem.
 Tandem exundanti permisit verba furori:
 'Audite, o sontes, extrema litamina divum, 610
 Labdacidae; venit alma salus, sed limite duro.
 Martius inferias et saeva efflagitat anguis
 Sacra, cadat generis quicumque novissimus extat
 Viperei: datur hoc tantum victoria pacto.
 Felix, qui tanta lucem mercede relinquet.' 615
 Stabat fatidici prope saeva altaria vatis
 Moestus, adhuc patriae tantum communia lugens
 Fata, Creon, grandem subiti quum fulminis ictum,
 Non secus ac torta traiectus cuspide pectus,
 Accipit exanimis sentitque Menoecea posci. 620
 Monstrat enim suadetque timor; stupet anxius alto
 Corda metu glaciante pater, Trinacria qualis
 Ora repercussum Libyco mare sumit ab aestu.
 Mox plenum Phoebō vatem et celerare iubentem
 Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis 625
 Nequicquam reticere rogat; iam fama sacratam
 Vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebae.
 Nunc, age, quis stimulos et pulchrae gaudia mortis
 Addiderit iuveni — neque enim haec absentibus umquam
 Mens homini transmissa deis, — memor incipe Clio, 630
 Saecula te quoniam penes et digesta vetustas.
 Diva Iovis solio iuxta comes, unde per orbem
 Rara dari terrisque solet contingere virtus,
 Seu pater omnipotens tribuit, sive ipsa capaces
 Elegit penetrare viros, coelestibus ut nunc 635

Desiluit gavisæ plagis; dant clara meanti
 Astra locum, quosque ipsa polis affixerat ignes.
 Iamque premit terras, nec vultus ab æthere longe;
 Sed placuit mutare genas, fit provida Manto,
 Responsis ut plena fides, et fraude priores 640
 Exuitur vultus; abiit horrorque vigorque
 Ex oculis, paulum decoris permansit honosque
 Mollior, et posito vatum gestamina ferro
 Subdita; descendunt vestes, torvisque ligatur
 Vitta comis, nam laurus erat, tamen aspera produnt 645
 Ora deam, nimique gradus. Sic Lydia coniux
 Amphitryoniaden exutum horrentia terga
 Perdere Sidonios humeris ridebat amictus,
 Et turbare colus et tympana rumpere dextra.
 Sed neque te indecorem sacris dignumque iuberi 650
 Talia Dircaea stantem pro turre, Menoeceu,
 Invenit; immensæ reserato limine portæ
 Sternebas Danaos, pariter Mavortius Haemon.
 Sed consanguinei quamvis atque omnia fratres,
 Tu prior, exanimes circumcumulantur acervi, 655
 Omne sedet telum, nulli sine caedibus ictus.
 Necdum aderat virtus; non mens, non dextra quiescit,
 Non avida arma vacant, ipsa insanire videtur
 Sphinx galeae custos, visoque animata cruore
 Emicat effigies, et sparsa orichalca reident, 660
 Quum dea pugnantis capulum dextramque repressit:
 'Magnanime o iuvenis, quo non agnoverit ullum
 Certius armifero Cadmi de semine Mavors,
 Linque humiles pugnas, non hæc tibi debita virtus:
 Astra vocant, coeloque animam, plus concipe, mittes. 665
 Iamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
 Hoc ignes fibraeque volunt, hoc urget Apollo.
 Terrigenam cuncto patriæ pro sanguine poscunt.
 Fama canit monitus; gaudet Cadmeia plebes
 Certa tui; rape mente deos, rape nobile fatum. 670
 I, precor, accelera, ne proximus occupet Haemon.'
 Sic ait, et magna cunctantis pectora dextra
 Permulsit tacite seseque in corde reliquit.

Fulminis haud citius radiis afflata cupressus
 Combibit infestas et stirpe et vertice flammās, 675
 Quam iuvenis multo possessus numine pectus
 Erexit sensus letique invasit amorem.
 Ut vero aversae gressumque habitumque notavit,
 Et subitam a terris in nubila crescere Manto,
 Obstupuit. 'Sequimur, divum quaecumque vocasti, 680
 Nec tarde paremus,' ait; iamiamque recedens
 Instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
 Armigeri fessum excipiunt; tum vulgus euntem
 Auctorem pacis servatoremque deumque
 Conclamat gaudens atque ignibus inplet honestis. 685
 Iamque iter ad muros cursu festinus anhelō
 Obtinet et miseros gaudet vitasse parentes,
 Cum genitor —; steteruntque ambo et vox haesit utrimque,
 Deiectaeque genae; tandem pater ante profatur:
 'Quis novus inceptis rapuit te casus ab armis? 690
 Quae bello graviora paras? dic, nate, precanti,
 Cur tibi torva acies, cur hic truculentus in ore
 Pallor, et ad patrios non stant tua lumina vultus?
 Audisti responsa, palam est; per ego oro tuosque,
 Nate, meosque annos miseraeque per ubera matris, 695
 Ne vati, ne crede, puer. Superine profanum
 Dignantur stimulare senem, cui vultus inanis
 Extinctique orbēs et poena simillima diro
 Oedipodae? quid si insidiis et fraude dolosa
 Rex agit, extrema est cui nostra in sorte timori 700
 Nobilitas tuaque ante duces notissima virtus?
 Illius haec forsā remur, quae verba deorum
 Ille monet; ne frena animo permittē calenti,
 Da spatium tenuemque moram, male cuncta ministrat
 Inpetus; hoc, oro, munus concede parenti. 705
 Sic tua maturis signentur tempora canis,
 Et sis ipse parens et ad huac, animose, timorem
 Pervenias; ne perge meos orbare penates.
 Externi te nempe patres alienaque tangunt
 Pighora? si pudor est, primum miserere tuorum. 710
 Haec pietas, hic verus honos, ibi gloria tantum

- Ventosumque decus titulique in morte latentes.
 Nec timidus te flecto parens; i, proelia misce
 Per Danaas acies mediosque per obvius enses;
 Non teneo. Liceat misero tremebunda lavare 715
 Vulnera et undantem lacrimis siccare cruorem
 Teque iterum saevis iterumque remittere bellis.
 Hoc malunt Thebae.' Sic colla manusque tenebat
 Implicitus; sed nec lacrimae, nec verba movebant
 Dis votum iuvenem; quin et monstrantibus illis 720
 Fraude patrem tacita subit avertitque timorem:
 'Falleris heu verosque metus, pater optime, nescis.
 Non me ulli monitus, nec vatum exorsa furentum
 Sollicitant manesque movent; sibi callidus ista
 Tiresias nataeque canat; non si ipse reclusis 725
 Cominus ex adytis in me insauiret Apollo.
 Sed gravis unanimi casus me fratris ad urbem
 Sponte refert; gemit Inachia mihi saucius Haemon
 Cuspide; vix illum medio de pulvere belli
 Inter utrasque acies, iamiamque tenentibus Argis — . 730
 Sed moror; i, refove dubium turbaeque ferenti
 Dic, parcant leviterque vehant; ego vulnera doctum
 Iungere supremique fugam revocare cruoris
 Aechiona petam.' Sic imperfecta locutus
 Effugit; illi atra mersum caligine pectus 735
 Confudit sensus; pietas incerta vagatur
 Discordantque metus, impellunt credere Parcae.
 Turbidus interea ruptis venientia portis
 Agmina belligeri Capaneus agit aequore campi;
 Cornua nunc equitum, cuneos nunc ille pedestres 740
 Et proculcantes moderantum funera currus.
 Idem altas turres saxi et turbine crebro
 Laxat; agit turmas idem atque in sanguine fumat.
 Nunc spargit torquens volucris nova vulnera plumbo,
 Nunc iaculum excusso rotat in sublime lacerto, 745
 Nullaque tectorum subit ad fastigia, quae non
 Deferat hasta virum perfusaque caede recurrat.
 Nec iam aut Oeniden aut Hippomedonta preemptos,
 Aut vatem Pelopea phalanx aut Arcada credunt:

Quin socium coisse animas et corpore in uno 750
 Stare omnes; ita cuncta replet; non ullius aetas,
 Non cultus, non forma movet; pugnantibus idem
 Supplicibusque furit; non quisquam obsistere contra,
 Non belli temptare vices; procul arma furentis
 Terribilesque iubas et frontem cassidis horrent. 755

At pius electa murorum in parte Menoeceus
 Iam sacer adspectu solitoque augustior ore,
 Ceu subito in terras supero demissus ab axe,
 Constitit, exempta manifestus casside nosci,
 Despexitque acies hominum et clamore profundo 760
 Converterit campum iussitque silentia bello.

'Armorum superi, tuque o qui funere tanto
 Indulges mihi, Phoebe, mori, date gaudia Thebis,
 Quae pepigi et toto quae sanguine prodigus emi.
 Ferte retro bellum captaeque inpingite Lernae 765
 Reliquias turpes, confixaque terga fovescentes
 Inachus indecores pater aversetur alumnos.

At Tyrii templa, arva, domos, conubia, natos
 Reddite morte mea; si vos placida hostia iuvi,
 Si non attonitis vatis consulta recepi 770
 Auribus et Thebis nondum credentibus hausi,
 Haec Amphioniis pro me persolvite terris
 Ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.'

Sic ait, insignemque animam mucrone corusco
 Dedignantem artus pridem moestamque teneri 775
 Arripit, atque uno quaesitam vulnere rumpit.
 Sanguine tunc spargit turres et moenia lustrat,
 Seque super medias acies nondum ense remisso
 Iecit et in saevos cadere est conatus Achivos.
 Ast illum amplexae Pietas Virtusque ferebant 780
 Leniter ad terras corpus; nam spiritus olim
 Ante Iovem et summis apicem sibi poscit in astris.

Iamque intra muros nullo sudore receptum
 Gaudentes heroa ferunt; abscesserat ultro
 Tantalidum venerata cohors; subit agmine longo 785
 Colla inter juvenum, laetisque favoribus omni
 Concinitur vulgo Cadmum atque Amphiona supra

Conditor; hi sertis, hi veris honore solutos Accumulant artus patriaque in sede reponunt Corpus adoratum; repetunt mox bella peractis Laudibus; hic victa genitor lacrimabilis ira Congemit, et tandem matri data flere potestas:	
'Lustralemne feris ego te, puer inclite, Thebis Devotumque caput vilis ceu mater alebam? Quod molita nefas? cui tantum invisae deorum? Non ego monstrifero coitu revoluta notavi Pignora, nec nato pepererunt funesta nepotes. Quid refert? habet ecce suos Iocasta, ducesque Regnantesque videt; nos saeva piacula bello Demus, ut alternis — placet hoc tibi, fulminis auctor, — Oedipodionii mutent diademata fratres.	790
Quid superos hominesve queror? tu, saeve Menoeceum, Tu miseram ante omnes properasti extinguere matrem. Unde hic mortis amor? quae sacra insania menti? Quosve ego conceptus, aut quae male pignora fudi Tam diversa mihi? nimirum Martius anguis, Quaeque novis proavum tellus effloruit armis. Hinc animi tristes nimiusque in pectore Mavors, Et de matre nihil; sponte en ultroque peremptus Inrumpis moestas fatibus nolentibus umbras.	795
Ast egomet Danaos Capaneaue tela verebar. Haec erat, haec metuenda manus ferrumque, quod amens Ipsa dedi; viden', ut iugulo consumpserit ense? Altius haud quisquam Danaum mucrone subisset. Diceret infelix etiamnum et cuncta repletet Questibus; abducunt comites famulaeque perosam Solantes thalamoque tenent; sedet eruta multo Unge genas; non illa diem, non verba precantum Respicit, aut visus flectit tellure relictos, Iam vocis, iam mentis inops. Sic aspera tigris Foetibus abreptis Scythico deserta sub antro Accubat et tepidi lambit vestigia saxi; Nusquam irae, sedit rabies feritasque famesque Oris, eunt praeter securae armenta gregesque. Adspicit illa iacens; ubi enim, quibus ubera pascat,	800
	805
	810
	815
	820
	825

Aut quos ingenti premat expectata rapina?

Hactenus arma, tubae ferrumque et vulnera; sed nunc
Cominus astrigeros Capaneus tollendus in axes.
Non mihi iam solito vatium de more canendum,
Maior ab Aoniis sumenda audacia lucis. 830

Mecum omnes audete deae, sive ille profunda
Missus nocte furor, Capaneaue signa secutae
Arma Iovem contra Stygiae rapuere sorores,
Seu virtus egressa modum, seu gloria praeceps,
Seu magnae data fama neci, seu laeta malorum 835
Principia et blandae superum mortalibus irae.

Iam sordent terrena viro taedetque profundae
Caedis, et exhaustis olim Graiumque suisque
Missilibus lassa respexit in aethera dextra.
Ardua mox torvo metitur culmina visu, 840

Innumerosque gradus gemina latus arbore clusus
Aerium sibi portat iter, longeque timendus
Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
Arma rubent una clipeoque incenditur ignis.
'Hac, ait, in Thebas, hac me iubet ardua virtus 845
Ire, Menoeceo qua lubrica sanguine turris.
Experiar, quid sacra iuvent, an falsus Apollo.'

Dixit, et alterno captiva in moenia gressu
Surgit ovans, quales mediis in nubibus aether
Vidit Aloidas, quum cresceret inopia tellus 850
Despectura deos, nec adhuc inmane veniret
Pelion et trepidum iam tangeret Ossa Tonantem.

Tum vero attoniti fatorum in cardine summo,
Ceum suprema lues urbem facibusque cruentis
Aequatura solo turres Bellona subiret, 855

Omnibus e tectis certatim ingentia saxa
Roboraque et gravidas fundae balearis habenas, —
Nam iaculis coeloque vagis spes unde sagittis? —
Verum avidi et tormenta rotant et molibus urgent.
Ille nec ingestis nec terga sequentibus umquam 860
Detrahitur telis, vacuoque sub aere pendens
Plana velut terra certus vestigia figat,
Tendit et ingenti subit occurrente ruina.

- Annis ut incumbens longaevi robora pontis**
Assiduis oppugnat aquis, iam saxa fatiscunt 865
Emotaeque trabes; tanto violentior ille,
Saevit enim maiore salo, quassatque trahitque
Molem aegram, nexus donec celer alveus omnes
Abscidit, et cursu victor respirat aperto.
- Utque petita diu celsus fastigia supra** 870
Eminuit trepidamque assurgens desuper urbem
Vidit et ingenti Thebas exterruit umbra,
Increpat attonitos: 'Humilesne Amphionis arces,
Pro pudor! hi faciles carmenque inbelle secuti,
Et mentita diu Thebarum fabula, muri? 875
Et quidnam egregium prostertere moenia molli
Structa lyra?' Simul insultans gressuque manuque
Molibus obstantes cuneos tabulataque saevus
Destruit; absiliunt pontes, tectique trementis
Saxea frena labant, disseptoque aggere rursus 880
Utitur et truncas rupes in templa domosque
Praecipitat frangitque suis iam moenibus urbem.
Iamque Iovem circa studiis diversa fremebant
Argolici Tyriique dei; pater aequus utrisque
Adspicit ingentes ardentum cominus iras 885
Seque obstare videt; gemit inservante noverca
Liber et obliquo respectans lumine patrem:
'Nunc ubi saeva manus meaque heu cunabula flammae,
Fulmen, io ubi fulmen?' ait. **Gemit auctor Apollo,**
Quas dedit ipse, domos; Lernam Thebasque rependit 890
Moestus et intento dubitat Tiryntius arcu.
Maternos plangit volucer Danaeus Argos.
Flet Venus Harmoniae populos, metuensque mariti
Stat procul et tacita Gradivum respicit ira.
Increpat Aonios audax Tritonia divos. 895
Iunonem tacitam furibunda silentia torquent.
- Non tamen haec turbant pacem Iovis; ecce quierant**
Iurgia, quum mediis Capaneus auditus in astris.
'Nullane pro trepidis, clamabat, numina Thebis
Statis? ubi infandae segnes telluris alumni, 900
Bacchus et Alcides? piget instigare minores.

Tu potius venias, quis enim concurrere nobis
 Dignior? en cineres Semeleaque busta tenentur.
 Nunc age, nunc totis in me connitere flammis
 Iuppiter! an pavidas tonitru turbare puellas 905
 Fortior et soceri thalamos excindere Cadmi?'

Ingemuit dictis superum dolor; ipse furentem
 Risit, et incussa sanctorum mole comarum,
 'Quaenam spes hominum tumidae post proelia Phlegrae?
 Tune etiam feriendus?' ait; premit undique lentum 910
 Turba deum frendens et tela ultricia poscit.

Nec iam audet fatis turbata obsistere coniux.
 Ipsa dato nondum coelestis regia signo
 Sponte tonat, coeunt ipsae sine flamine nubes
 Accurruntque imbres. Stygias rupisse catenas 915
 Iapetum, aut victam supera ad convexa levari
 Inarimen Aetnaeve putes; pudet ista timere
 Coelicolas; sed quum in media vertigine mundi
 Stare virum insanasque vident deposcere pugnas,
 Mirantur taciti et dubio pro fulmine pendent. 920

Coeperat Ogygiae supra fastigia turris
 Arcanum mugire polus coelumque tenebris
 Aufferri; tenet ille tamen, quas non videt, arces,
 Fulguraque attritis quotiens micuere procellis,
 'His, ait, in Thebas, his iam decet ignibus uti, 925
 Hinc renovare facem lassamque accendere quercum.'

Talia dicentem toto Iove fulmen adactum
 Corripuit; primae fugere in nubila cristae,
 Et clipei niger umbo cadit, iamque omnia lucent
 Membra viri; cedunt acies et terror utrimque, 930
 Quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.
 [Intra se stridere facem galeamque comasque
 Quaerit, et urentem thoraca repellere dextra
 Conatus ferri cinerem sub pectore tractat.]
 Stat tamen extremumque in sidera versus anhelat, 935
 Pectoraque invisis obicit fumantia muris,
 Ne caderet; sed membra virum terrena relinquunt,
 Exuiturque animus; paulum si tardius artus
 Cessissent, potuit fulmen meruisse secundum.

P. PAPINI STATII
THEBAIDOS
LIBER XI.

Postquam magnanimus furias virtutis iniquae
Consumpsit Capaneus, expiravitque receptum
Fulmen, et ad terras longe comitata cadentem
Signavit muros ultricis semita flammae;
Componit dextra victor concussa plagarum 5
Iuppiter et vultu coelumque diemque reducit.
Gratantur superi, Phlegrae ceu fessus anhelet
Proelia et Encelado fumantem impresserit Aetnam.
Ille iacet laceræ complexus fragmina turris,
Torvus adhuc visu, memorandaque facta relinquens 10
Gentibus atque ipsi non inlaudata Tonanti.
Quantus Apollineae temerator matris Averno
Tenditur; ipsae horrent, si quando pectore ab alto
Emergunt volucres immensaque membra iacentis
Spectant, dum miseræ crescunt in pabula fibrae: 15
Sic gravat iniectus terras hostiliaque urit
Arva et anhelantem coelesti sulfure campum.
Respirant Thebae, templisque iacentia surgunt
Agmina; iam finis votis finisque supremis
Planctibus, et natos ausae deponere matres. 20
At vaga palantes campo fuga volvit Achivos.
Nec iam hostiles turmae, aut ferrum mortale timetur:
Omnibus ante oculos irae Iovis, omnibus ardent
Arma metu galeaeque tonant, visusque paventes
Ipse sequi et profugis opponere Iuppiter ignes. 25
Instat Agenoreus miles coelique tumultu

Utitur; indomitos ut quam Massyla per arva
 Armenti reges magno leo fregit hiatu
 Et contentus abit; rauci tunc cominus ursi,
 Tunc avidi venere lupi rabieque remissa 30
 Lambunt degeneres alienae vulnera praedae.

Hinc premit Eurymedon, cui rusticus horror in armis,
 Rustica tela manu patriumque agitare tumultum.
 Pan illi genitor; tener hinc conatibus annos
 Egreditur iuvenemque patrem puer aequat Alatreus. 35
 Felices ambo, sed fortunatior ille,
 Quem genuisse iuvat; nec iam dignoscere promptum,
 Quae magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
 Arctatur denso fugientum examine vallum.

Quas volvis, Gradive, vices? modo moenia Cadmi 40
 Scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi.
 Ceu redeunt nubes, ceu circumflantibus Austris
 Alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
 Nunc reteggit bibulas, nunc obruit aestus arenas.

Procumbit late pubes Tirynthia alumni 45
 Exuvias imitata dei; trux moeret ab astris
 Amphitryoniades Nemeaea in sanguine terga,
 Et similes ramos similesque videre pharetras.
 Stabat in Argolicae ferrato margine turris
 Egregius lituo dextri Mavortis Enipeus 50
 Hortator; sed tunc miseris dabat utile signum
 Suadebatque fugam et tutos in castra receptus,
 Quum subitum obliquo descendit ab aere vulnus
 Urgentisque sonum laeva manus aure retenta est,
 Sicut erat; fugit in vacuas iam spiritus auras, 55
 Iam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.

Iamque potens scelerum geminaeque exercita gentis
 Sanguine Tisiphone fraterna cludere quaerit
 Bella tuba; nec se tanta in certamina retur
 Sufficere, inferna comitem ni sede Megaeram 60
 Et consanguineos in proelia suscitet angues.
 Ergo procul vacua consedit valle solumque
 Ense fodit Stygio, terraeque inmurmurat absens
 Nomen, et Elysiis signum indubitabile regnis,

Crinalem attollit longo stridore cerasten. 65
 Caeruleae dux ille comae, quo protinus omnis
 Horruit audito tellus pontusque polusque,
 Et pater Aetnaeos iterum prospexit ad ignes.
 Accipit illa sonum; stabat tunc forte parenti
 Proxima, dum coetu Capaneus laudatur ab omni 70
 Ditis et insignem Stygiis fovet omnibus umbram.
 Protinus abrupta terrarum mole sub astris
 Constitit, exultant Manes, quantumque profundae
 Rarescunt tenebrae, tantum de luce recessit.
 Excipit atra soror dextraeque innexa profatur: 75
 'Hac germana tenus Stygii metuenda parentis
 Imperia et iussos potui tolerare furores,
 Sola super terras hostilique obvia mundo,
 Dum vos elysium et faciles compescitis umbras.
 Nec pretium deforme morae cassique labores. 80
 Hoc quodcumque madent campi, quod sanguine fumant
 Stagna, quod innumero Lethaea examine gaudet
 Ripa, meae vires, mea laeta insignia. Sed quid
 Haec ego? Mars habeat, vulgataque iactet Enyo.
 Vidistis — Stygiis certe manifestus in umbris — 85
 Sanguine foedatum rictus atroque madentem
 Ora ducem tabo; miserum insatiabilis edit
 Me tradente caput; modo nempe horrendus ab astris
 Descendit vos usque fragor; mea sacra premebat
 Tempestas, ego mixta viri furialibus armis 90
 Bella deum, et magnas ridebam fulminis iras.
 Sed iam — effabor enim — longo sudore fatiscunt
 Corda, soror, tardaeque manus; hebet infera coelo
 Taxus, et insuetos angues nimia astra soporant.
 Tu, cui totus adhuc furor exultantque recentes 95
 Cocyti de fonte comae, da iungere vires.
 Non solitas acies nec Martia bella paramus,
 Sed fratrum, licet alma fides pietasque repugnent,
 Vincuntur, — fratrum stringendi cominus enses.
 Grande opus; ipsae odiis, ipsae discordibus armis 100
 Aptemur. Quid lenta venis? agedum elige, cuius
 Signa feras; ambo faciles nostrique; sed anceps

Vulgus, et affatus matris blandamque precatu
 Antigonen timeo, paulum ne nostra retardet
 Consilia; ipse etiam, qui nos lassare precando 105
 Suetus et ultrices oculorum exposcere diras,
 Iam pater est; coetu fertur iam solus ab omni
 Flere sibi, atque adeo moror ipsa inrumpere Thebas
 Assuetumque larem; tibi pareat inpius exul,
 Argolicumque impelle nefas; neu mitis Adrastus 110
 Praevaleat plebesque, cave, Lernaea moretur.
 Vade, et in alternas inimica revertere pugnas.'

Talia partitae diversum abiere sorores.

Ut Notus et Boreas gemino de cardine mundi,
 Hic nive Rhipaea, Libycis hic pastus arenis 115
 Bella cient; clamant amnes, freta, nubila, silvae,
 Iamque patent strages; plangunt sua damna coloni,
 Et tamen oppressos miserantur in aequore nautas.
 Illas ut summo vidit pater altus Olympo
 Incestare diem, trepidumque Hyperionis orbem 120
 Suffundi maculis, torvo sic inchoat ore:

'Vidimus armiferos, quo fas erat usque, furores,
 Coelicolae, licitasque acies, etsi in pia bella
 Unus init, aususque mea procumbere dextra.
 Nunc par infandum miserisque incognita terris 125
 Pugna subest; auferte oculos; absentibus ausint
 Ista deis, lateantque Iovem; sat funera mensae
 Tantaleae, et sontes vidisse Lycaonis aras
 Et festina polo ducentes astra Mycenae.
 Nunc etiam turbanda dies; mala nubila tellus 130
 Accipe, secedantque poli; stat parcere mundo
 Coelitisque meis; saltem ne virginis almae
 Sidera, Ledaevi videant neu talia fratres.'
 Sic pater omnipotens, visusque nocentibus arvis
 Abstulit, et dulci terrae caruere sereno. 135

Iamque per Argolicas Erebo sata virgo cohortes
 Vestigat Polynicis iter portisque sub ipsis
 Invenit, incertum leto tot iniqua fugane
 Exeat, et dubios turbabant omina sensus.
 Viderat, obscura vallum dum nocte pererrat 140

Aeger consilii curisque novissima volvens,
 Coniugis Argiae lacera cum lampade moestam
 Effugiem; — sunt monstra deum, sic ire parabat,
 Has latura viro taedas erat, — ergo roganti,
 Quae via quisve dolor, cur moesta insignia, tantum 145
 Fleverat, atque manu timidos averterat ignes.
 Scit mentem vidisse nefas; etenim unde Mycenis
 Adforet et vallum coniux inopina subiret?
 Sed fati monitus vicinaque funera sentit,
 Ac sentire timet; quum vero Acherontis operti 150
 Diva ter admoto tetigit thoraca flagello,
 Ardet inops animi, nec tam considerare regno,
 Quam scelus, et caedem et perfossi in sanguine fratris
 Expirare cupit, subitusque affatur Adrastum:
 ‘Sera quidem extremus socium gentisque superstes 155
 Argolicae consulta, pater, iam rebus in arctis
 Aggredior; tunc tempus erat, quum sanguis Achivum
 Integer, ire ultro primamque capessere pugnam,
 Non plebis Danaae florem regumque verendas
 Obiectare animas, ut lamentabile tantis 160
 Urbibus induerem capiti decus; aspera quando
 Praecepit virtus; nunc saltem exsolvere fas sit,
 Quae merui; scis namque, socer, licet alta recondas
 Vulnera et afflictum generi vereare pudorem;
 Ille ego sum, qui te pacem et pia iura regentem 165
 Infelix — utinamque aliis datus urbibus hospes —!
 Extorrem patria regnoque —; sed exige tandem
 Supplicium; fratrem suprema in bella — quid horres?
 Decretum est fixumque — voco; desiste morari,
 Nec poteris. Non si atra parens miseraeque sorores 170
 In media arma cadant, non si ipse ad bella ruenti
 Obstet et extinctos galeae pater ingerat orbis,
 Deficiam. Anne bibam superest quodcumque cruoris
 Inachii? et vestris etiamnum mortibus utar?
 Vidi egomet propter ruptos telluris hiatus, 175
 Nec subii; vidi exanimum fecique nocentem
 Tydea; me Tegeae regem indefessa reposcit,
 Orbaque Parrhasiis ululat mihi mater in antris.

Ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
 Hippomedon, Tyrias potui nec scandere turres, 180
 Dum tonat, et tecum, Capaneu, miscere furores?
 Quis tantus pro luce timor? sed digna rependam.
 Conveniant ubicumque nurus matresque Pelasgae
 Longaevique patres, quorum tot gaudia carpsi
 Orbavique domos; fratri concurro, quid ultra est? 185
 Spectent et votis victorem Eteoclea poscant.
 Iamque vale, coniux, dulcesque valete Mycenae.
 At tu, care socer, — nec enim omnis culpa malorum
 Me penes, et superi mecum Parcaeque nocentes —
 Sis lenis cineri, meque haec post proelia raptum 190
 Alitibus fratrique tegas urnaque reportes.
 Hoc tantum, et natae melius conubia iungas.
 Ibant in lacrimas, veluti quum vere reverso
 Bistoniae tepuere nives, submittitur ingens
 Haemus, et angustos Rhodope descendit in amnes. 195
 Coeperat et leni senior mulcere furentem
 Alloquio; scidit orsa novo terrore cruenta
 Eumenis, alipedemque citum fataliaque arma,
 Protinus Inachii vultus expressa Perinthis
 Obtulit ac fidas exclusit casside voces. 200
 Ac super haec: 'Abrumpe moras: celeremus, et illum
 Advenire ferunt portis.' Sic omnia vicit
 Correptumque iniecit equo; volat aequore aperto
 Pallidus instantemque deae circumspicit umbram.
 Sacra Iovi merito Tyrius pro fulmine ductor 205
 Nequicquam Danaos ratus exarmasse ferebat.
 Nec pater aetherius divumque has ullus ad aras,
 Sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
 Adstat et inferno praevertit vota Tonanti.
 'Summe deum, tibi namque meae primordia Thebae, 210
 Liveat infandum licet Argos et aspera Iuno,
 Debent, Sidonios ex quo per litora raptor
 Turbasti thyasos, dignatus virgine nostra
 Terga premi et placidas falsum mugire per undas!
 Nec te vana fides, iterum Cadmeia adeptum 215
 Conubia, et Tyrios nimium inrupisse penates.

Tandem, inquam, soceros dilectaque moenia gratus
 Respicias assertorque tonas; ceu regia coeli
 Attentata tui, sic te pro turribus altis
 Vidimus urgentem nubes, laetique benignum 220
 Fulmen et auditos proavis agnovimus ignes.
 Accipe nunc pecudes et magni turis acervos
 Votivumque marem; dignas sed pendere grates
 Haud mortale opus est; certent tibi reddere Bacchus
 Noster et Alcides, illis haec moenia serva.' 225
 Dixerat: ast illi niger ignis in ora genasque
 Prosiluit, raptumque comis diadema cremavit.
 Tunc ferus ante ictum spumis delubra cruentat
 Taurus, et obstantum mediis e coetibus exit
 Turbidus insano feriens altaria cornu. 230
 Diffugiunt famuli, et regem solatur haruspex.
 Ipse instaurari sacrum male fortis agique
 Imperat, et magnos ficto premit ore timores.
 Qualis ubi implicitum Tirynthius ossibus ignem
 Sensit et Oetaeas membris accedere vestes, 235
 Vota incepta tamen libataque tura ferebat
 Durus adhuc patiensque mali, mox grande coactus
 Ingemuit, victorque furit per viscera Nessus.
 Nuntius axanimi suspensus pectora cursu
 Aepytus ad regem portae statione relicta 240
 Tendit, et haec trepido vix intellectus anhelat:
 'Rumpe pios cultus intempestivaque, rector,
 Sacra deum; frater muris circum omnibus instat
 Portarumque moras frenis assultat et hastis
 Nomine te crebro, te solum in proelia poscens.' 245
 Flent moesti retro comites, et uterque loquenti
 Adgemit, et pulsus exercitus obstrepit armis.
 Ille vocat: 'Nunc tempus erat, sator optime divum?
 Quid meruit Capaneus?' Turbatus inhorruit altis
 Rex odiis, mediaque tamen gavisus in ira est. 250
 Sic ubi regnator post exulis otia tauri
 Mugitum hostilem summa tulit aure iuvenus
 Agnovitque minas, magna stat fervidus ira
 Ante gregem spumisque animos ardentibus effert,

Nunc pede torvus humum, nunc cornibus aera findens; 255
Horret ager, trepidaeque expectant proelia valles.

Nec desunt regi comites: 'Sine, moenia pulset
Inritus; ille autem fractis huc audeat usque
Viribus? hic miseris furor est instare periclo,
Nec librare metus et tuta odisse; resiste 260

Hoc fretus solio, nos propulsabimus hostem.
Hos bellare iube.' Sic proxima turba, sed ardens
Ecce aderat luctu dicturusque omnia belli
Libertate Creon; urit fera corda Menoeceus;
Nulla patri requies, illum quaeritque tenetque. 265

Illum sanguineos proflantem pectore rivos
Adspicit et saeva semper de turre cadentem.
Ut dubium et pugnas cunctantem Eteoclea vidit:

'Ibis, ait, neque te ulterius, fratrumque ducumque
Pessime, funeribus patriae lacrimisque potitum, 270
Eumenidum bellique reum patiemur inulti.

Sat tua non aequis luimus periuria divis.
Urbem armis opibusque gravem et modo civibus arctam,
Ceu coelo demissa lues inimicave tellus
Hausisti, vacuumque tamen sublimis obumbras? 275

Deest servitio plebes; hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago patrius iam detulit amnis.
Hi quaerunt artus, illi ardua vulnera curant.

Redde agedum miseris fratres natosque patresque,
Redde arvis domibusque viros. Ubi maximus Hypseus 280
Finitimusque Dryas? ubi Phocidos arma sonorae

Euboicique duces? Illos tamen aequa duelli
Sors tulit ad Manes: at tu, pudet! hostia regni,
Hostia, nate, iaces ceu mutus et e grege sanguis.
Hei mihi primitiis armorum et rite nefasto 285

Libatus iussusque mori, et cunctabitur ultra
Iste? nec adverso nunc saltem Marte vocatus
Stabit? an in pugnas alium iubet ire profanus
Tiresias? iterumque meos oracula nequit

In gemitus? quid enim misero super unicus Haemon? 290
Ille iube subeat, tuque hinc spectator ab alta
Turre sede; quid saeva fremis, famulamque cohortem

- Respectas? hi te ire volunt, hi pendere poenas;
 Ipsa etiam genetrix ipsaeque odere sorores.
- In te ardens frater ferrum mortemque minatur, 295
 Saevaeque portarum convellit claustra, nec audis?
- Sic pater infrendens, miseraeque exaestuatur ira.
 Ille sub haec: 'Non fallis, ait, nec te inclita nati
 Fata movent, canere illa patrem et iactare decebat.
- Sed spes sub lacrimis, spes atque occulta cupido 300
 His latet; insano praetendens funera voto,
 Meque premis frustra vacuae caes proximus aulae.
 Non ita Sidoniam fortuna reliquerit urbem,
 In te ut sceptrum cadant, tanto indignissime nato.
 Nec mihi difficilis praesens vindicta; sed arma, 305
 Arma prius famuli: coeant in proelia fratres.
 Vult gemitus lenire Creon; lucrare furorem,
 Victori mihi cuncta lues.' Sic iurgia paulum
 Distulit, atque ensem, quem iam dabat ira, repressit.
 Ictus ut incerto pastoris vulnere serpens 310
 Erigitur gyro longumque e corpore toto
 Virus in ora legit; paulum si devius hostis
 Torsit iter, cecidere minae tumefactaque frustra
 Colla sedent, irasque sui bibit ipse veneni.
- At genetrix primam funestae sortis ut amens 315
 Expavit famam, nec tarde credidit, ibat
 Scissa comas vultuque et pectore nuda cruento,
 Non sexus decorisve memor. Pentheia qualis
 Mater ad insani scandeabat culmina montis-
 Promissum saevo caput allatura Lyaeo. 320
 Non comites, non ferre ipsae vestigia natae
 Aequa valent: tantum miserae dolor ultimus addit
 Robur, et exangues crudescunt luctibus anni.
 Iamque decus galeae, iam spicula saeva ligabat
 Ductor et ad lituos hilarem trepidumque tubarum 325
 Prospiciebat equum, subito quum apparuit ingens
 Mater, et ipse metu famulumque expalluit omnis
 Coetus, et oblatam retro dedit armiger hastam.
 Quis furor? unde iterum regni integrata resurgit
 Eumenis? ipsi etiam post omnia, cominus ipsi 330

Stabitis? usque adeo geminas duxisse cohortes
 Et facinus mandasse parum est? quo deinde redibit
 Victor? in hosne sinus? o diri coniugis olim
 Felices tenebrae! datis, improba lumina, poenas.
 Haec spectanda dies? quo, saeve, minantia flectis 335
 Ora? quid alternos vultus pallorque ruborque
 Mutat? et obnixa frangunt mala murmura dentes?
 Me miseram, vinces! prius haec tamen arma necesse est
 Experiare domi; stabo ipsa in limine portae
 Auspicium infelix scelerumque inmanis imago. 340
 Haec tibi canities, haec sunt calcanda, nefande,
 Ubera, perque uterum sonipes hic matris agendus.
 Parce, quid oppositam capulo parmaque repellis?
 Non ego te contra Stygiis feralia sanxi
 Vota deis, caeco nec Erinyas ore rogavi. 345
 Exaudi miseram; genetrix te, saeve, precatur,
 Non pater; adde moram sceleri et metire, quod audes.
 Sed pulsat muros germanus, et inopia contra
 Bella ciet? non mater enim, non obstat eunti
 Ulla soror; te cuncta rogant, hic plangimus omnes. 350
 Ast ibi vix unus pugnas dissuadet Adrastus
 Aut fortasse iubet; tu limina avita deosque
 Linquis et a nostris in fratrem amplexibus exis?
 At parte ex alia tacitos obstante tumultu
 Antigone furata gradus, nec casta retardat 355
 Virginitas, volat Ogygii fastigia muri
 Exsuperare furens; senior comes haeret eunti
 Actor, et hic summas non duraturus ad arces.
 Utque procul visis paulum dubitavit in armis
 Agnovitque, nefas! iaculis et voce superba 360
 Tecta incessentem, magno prius omnia planctu
 Inplet et e muris ceu descensura profatur:
 'Comprime tela manu paulumque hanc respice turrim,
 Frater, et horrentes refer in mea lumina cristas.
 Agnoscisne hostes? sic annua pacta fidemque 365
 Poscimus? hi questus, haec est bona causa modesti
 Exulis? Argolicos per te, germane, penates,
 Nam Tyriis iam nullus honos, per si quid in illa

Dulce domo, submitte animos; en utraque gentis
 Turba rogant ambaeque acies; rogat illa suorum 370
 Antigone devota malis suspectaque regi,
 Et tantum tua, dure, soror; saltem ora trucesque
 Solve genas; liceat vultus fortasse supremum
 Noscere dilectos et ad haec lamenta videre,
 Anne fleas; illum gemitu iam supplice mater 375
 Frangit et exertum dimittere dicitur ensem.
 Tu mihi fortis adhuc? mihi, quae tua nocte dieque
 Exilia erroresque fleo? iam iamque tumentem
 Placavi tibi, saeve, patrem. Quid crimine solvis
 Germanum? nempe ille fidem et stata foedera rupit, 380
 Ille nocens saevusque suis; tamen ecce vocatus
 Non venit.' His paulum furor elanguescere dictis
 Coeperat, obstreperet quamquam atque obstaret Erinys.
 Iam submissa manus, lente iam flectit habenas,
 Iam tacet; erumpunt gemitus, lacrimasque fatetur 385
 Cassis; hebet irae; pariterque et abire nocentem
 Et venisse pudet, subito quum matre repulsa
 Eumenis eiecit fractis Eteoclea portis
 Clamantem: 'Venio solumque, quod ante vocasti,
 Invideo; ne incesse moras, gravis arma tenebat 390
 Mater; io patria, o regum incertissima tellus,
 Nunc certe victoris eris.' Nec mitior ille:
 'Tandem, inquit, scis, saeve, fidem et descendis in aequum?
 O mihi nunc primum longo post tempore frater,
 Congredere: hae leges, haec foedera sola supersunt.' 395
 Sic hostile tuens fratrem; namque uritur alto
 Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis
 Instratusque ostro sonipes, quod fulta metallo
 Parma micet, quamquam haud armis inhonorat et ipse,
 Nec palla vulgare nitens; opus ipsa novarat 400
 Moeoniis Argia modis, et pollice docto
 Stamina purpureae sociaverat aurea telae.
 Iamque in pulvereum Furiis hortantibus aequor
 Prosiliant, sua quemque comes stimulatque regitque.
 Frena tenent ipsae, phalerasque et lucida comunt 405
 Arma manu mixtisque iubas serpentibus augent.

Stat consanguineum campo scelus, unius ingens
 Bellum uteri coeuntque pares sub casside vultus.
 Signa tacent, siluere tubae stupefactaque Martis
 Cornua; ter nigris avidus regnator ab oris 410
 Intonuit, terque ima soli concussit, et ipsi
 Armorum fugere dei; nusquam inclita virtus,
 Restinxit Bellona faces, longeque paventes
 Mars rapuit currus, et Gorgone cruda virago
 Abstinit, inque vicem Stygiae rubuere sorores. 415

Prominet excelsis vulgus miserabile tectis,
 Cuncta madent lacrimis, et ab omni plangitur arce.
 Hinc questi vixisse senes, hinc pectore nudo
 Stant matres parvosque vetant attendere natos.
 Ipse quoque Ogygis monstra ad gentilia manes 420
 Tartareus rector porta iubet ire reclusa.
 Montibus insidunt patriis tristisque corona
 Infecere diem et vinci sua crimina gaudent.

Illos ut stimulis ire in discrimen apertis
 Audiit et sceleri nullum iam obstare pudorem, 425
 Advolat, et medias inmittit Adrastus habenas.
 Ipse quidem regnis multum et venerabilis aevo,
 Sed quid apud tales, quis nec sua pignora curae,
 Exter honos? Tamen ille rogat: 'Spectabimus ergo,
 Inachidae Tyriique nefas? ubi iura dei que? 430
 Bella ubi? ne perstate animis. Te deprecor, hostis,
 Quamquam, haec ira sinat, nec tu mihi sanguine longe;
 Te, gener, et iubeo; sceptri si tanta cupido est,
 Exuo regales habitus, i Lernan et Argos
 Solus habe.' Non verba magis suadentia frangunt 435
 Accensos, sumptisque semel conatibus obstant,
 Quam Scythia curvatis erectus fluctibus umquam
 Pontus Cyaneos vetuit concurrere montes.

Ut periisse preces geminosque ad proelia fusos
 Pulvere cornipedes explorarique furentum 440
 In digitis amenta videt, fugit omnia linquens
 Castra, viros, generum, Thebas, ac fata monentem
 Conversumque iugo propellit Ariona; qualis
 Demissus curru laevae post praemia sortis

Umbrarum custos mundique novissimus heres Palluit, amisso veniens in tartara coelo.	445
Non tamen indulsit pugnae, cunctataque primo Substitit in scelere et paulum fortuna morata est. Bis cassae periere viae, bis cominus actos Avertit bonus error equos, puraeque nefandi	450
Sanguinis obliquis ceciderunt ictibus hastae. Tendant frena manu et saevis calcaribus urgent Inmeritos; movet et geminas miserabile divum Prodigium turmas, alternaque murmura volvant Mussantes, iterare aciem, procurrere saepe	455
Inpetus et totum miseris opponere bellum. Iamdudum terris coetuque offensa deorum Aversa coeli Pietas in parte sedebat, Non habitu, quo nota prius, non ore sereno, Sed vittis exuta comam, fraternaue bella,	460
Ceu soror infelix pignantum aut anxia mater, Desebat, saevumque Iovem Parcasque nocentes Vociferans, seseque polis et luce relicta Descensuram Erebo et Stygios iam malle penates. 'Quid me, ait, ut saevis animantum ac saepe deorum	465
Obstaturam animis, princeps natura, creabas? Nil iam ego per populos, nusquam reverentia nostri. O furor, o homines diraeque Prometheos artes! Quam bene post Pyrrham tellus pontusque vacabant! En mortale genus!' Dixit, speculataque tempus	470
'Auxilium temptemus, ait, licet inrita coner,' Desiluitque polo, niveus sub nubibus altis Quamquam moesta deae sequitur vestigia limes. Vix steterat campo, subita mansuescere pace Agmina sentirique nefas; tunc ora madescunt	475
Pectoraque et tacitus subrepsit fratribus horror. Arma etiam simulata gerens cultusque viriles, Nunc his, nunc illis 'Agite, ite, obsistite, clamat, Quis nati fratresque domi, quis pignora tanta. His quoque nonne palam est ultro miserescere divos?	480
Tela cadunt, cunctantur equi, fors ipsa repugnat.' Nonnihil inpulerat dubios, ni torva notasset	

Tisiphone fraudes coelestique ocior igne
 Adforet increpitans: 'Quid belli obverteris ausis,
 Numen iners pacique datum? cede, improba; noster 485
 Hic campus nosterque dies; nunc sera nocentes
 Defendis Thebas; ubi tunc, quum bella cieret
 Bacchus et armatas furiarent orgia matres?
 Aut ubi segnis eras, dum Martius inopia serpens
 Stagna bibit, dum Cadmus arat, dum victa cadit Sphinx, 490
 Dum rogat Oedipoden genitor, dum lampade nostra
 In thalamos Iocasta venit?' Sic urget, et ultro
 Vitantem adspectus etiam pudibundaque longe
 Ora reducentem premit adstridentibus hydriis
 Intempratque faces; deiectam in lumina pallam 495
 Diva trahit magnoque fugit questura Tonanti.
 Tunc vero accensae stimulis maioribus irae.
 Arma placent versaeque volunt spectare cohortes.
 Instaurant crudele nefas; rex inpius aptat
 Tela et funestae casum prior occupat hastae. 500
 Illa viam medium clipei conata per orbem
 Non perfert ictus atque alto vincitur auro.
 Tunc exul subit et clare funesta precatur:
 'Di, quos effosso non iritus ore rogavit
 Oedipodes, firmate nefas, non improba posco 505
 Vota: piabo manus et eodem pectora ferro
 Rescindam, dum me moriens hic sceptrum tenentem
 Linqvat et hunc secum portet minor umbra dolorem.'
 Hasta subit velox equitis femur inter equique
 Iliam, letum utriusque volens; sed plaga sedentis 510
 Laxato vitata genu, tamen irrita voti
 Cuspis in obliquis invenit vulnera costis.
 It praecipuus sonipes strictae contemptor habenae
 Arvaeque sanguineo scribit rutilantia gyro.
 Exultat fratris credens hunc esse cruorem. 515
 Credit et ipse metu; totis iamque exul habenis
 Indulget, caecusque avidos inludit in aegrum
 Cornipedem cursus; miscentur frena manusque
 Telaque, et ad terram turbatis gressibus ambo
 Praecipitant. Ut nocte rates, quas nubilus Auster 520

Implicuit, frangunt tonsas mutantque rudentes,
Luctataeque diu tenebris hiemique sibique,
Sicut erant, imo pariter sedere profundo.

Haec pugnae facies: coeunt sine more, sine arte,
Tantum animis iraque, atque ignescentia cernunt 525

Per galeas odia et vultus rimantur acerbo
Lumine; nil adeo mediae telluris, et enses
Impliciti nexaeque manus alternaeque saevi
Murmura, ceu lituos rapiant aut signa tubarum.
Fulmineos veluti praecipit quum cominus egit 530

Ira sues strictisque erexit pectora setis;
Igne tremunt oculi, lanataque dentibus uncis
Ora sonant; spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens canibusque silentia suadet.
Sic avidi incurrunt; necdum letalia miscent 535

Vulnera, sed coeptus sanguis facinusque peractum.
Nec iam opus est furtis; tantum mirantur et adstant
Laudantes, hominumque dolent plus posse furor.
Fratris uterque furens cupit affectatque cruorem,
Et nescit manare suum; tandem inruit exul, 540

Hortatusque manum, cui fortior ira nefasque
Iustius, alte ensem germani in corpore pressit,
Qua male iam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum, sed ferri frigore primo
Territus in clipeum turbatos colligit artus, 545

Mox intellectu magis ac magis aeger anhelat
Vulnere, nec parcit cedenti atque increpat hostis:
'Quo retrahis, germane, gradus? o languida somno
Et regnis effoeta quies longaque sub umbra
Imperia! exilio rebusque exercita egenis 550
Membra vides; disce arma pati nec fidere laetis.'

Sic pugnant miseri; restabat lassa nefando
Vita duci summusque cruor, poterantque parumper
Stare gradus; sed sponte ruit fraudemque supremam
In media iam morte parat; clamore Cithaeron 555
Erigitur, fraterque ratus vicisse levavit
Ad coelum palmas. 'Bene habet; non inrita vovi,
Cerno graves oculos atque ora natantia leto.

Huc aliquis præpere sceptrum atque insigne comarum,
 Dum videt. Haec dicens gressus admovit et arma, 560
 Ceu templis decus et patriae laturus ovanti,
 Arma etiam spoliare cupit; nondum ille peractis
 Manibus ultrices animam servabat in iras.
 Utque superstantem pronumque in pectora sensit,
 Erigit occulte ferrum vitaeque labantis 565
 Reliquias tenues odio supplevit, et ense
 Iam laetus fratris non frater corde reliquit.
 Ille autem: 'Vivisne et adhuc manet ira superstes,
 Perfide nec sedes umquam meriture quietas?
 I mecum ad manes, illic quoque pacta repositam, 570
 Si modo Agenorei stat Gnoesia iudicis urna,
 Qua reges punire datur.' Nec plura locutus
 Concidit et totis fratrem gravis obruit armis.
 Ite truces animae funestaque tartara leto
 Polluite et cunctas Erebi consumite poenas. 575
 Vosque malis hominum, Stygiae, iam parcite, divae.
 Omnibus in terris scelus hoc omnique sub aevo
 Viderit una dies, monstrumque infame futuris
 Excidat, et soli memorent haec proelia reges.
 At genitor sceleris comperto fine, profundis 580
 Erepsit tenebris saevoque e limine profert
 Mortem imperfectam; veteri stat sordida tabo
 Utraque canities, et durus sanguine crinis
 Obnubit furiale caput; procul ora genaeque 585
 Intus, et effossae squalent vestigia lucis.
 Virgo autem inpositae sustentat pondera laevae,
 Dextra sedet baculo. Qualis si puppe relicta
 Exosus pigri manes sulcator Averni
 Exeat ad superos solemque et pallida turbet
 Astra, nec ipse diu fortis patiensque superni 590
 Aeris, interea longum cessante magistro
 Crescat opus totisque expectent saecula ripis.
 Talis init campum comitique extrema gementi,
 Duc, ait, ad natos, patremque recentibus, oro,
 Inice funeribus. Cunctatur nescia virgo, 595
 Quid paret; inpediunt iter implicitosque morantur

Arma, viri, currus, altaque in strage seniles
 Deficiunt gressus, et dux miseranda laborat.
 Ut quaesita diu monstravit corpora clamor
 Virginis, insternit totos frigentibus artus. 600
 Nec vox ulla seni; iacet inmugitque cruentis
 Vulneribus, nec verba diu temptata sequuntur.
 Dum tractat galeas atque ora latentia quaerit,
 Tandem muta furens genitor suspiria solvit:
 'Tarda meam, pietas, longo post tempore mentem 605
 Percutis? estne sub hoc hominis clementia corde?
 Vincis me miserum, vincis, natura, parentem.
 En habeo gemitus, lacrimaeque per arida serpunt
 Vulnera, et in molles sequitur manus inopia planctus.
 Accipite infandae iusta exequialia mortis, 610
 Crudeles nimiumque mei; nec noscere natos
 Alloquiumque aptare licet. Dic, virgo, precanti,
 Quem teneo? quo nunc vestras ego saevus honore
 Prosequar inferias? o si fodienda redirent
 Lumina et in vultus saevire ex more potestas! 615
 Heu dolor, heu iusto magis exaudita parentis
 Vota malaque preces! quisnam fuit ille deorum,
 Qui stetit orantem iuxta praereptaque verba
 Dictavit fati? furor illa et movit Erinys
 Et pater et genetrix et regna oculique cadentes; 620
 Nil ego; per Ditem iuro dulcesque tenebras
 Inmeritamque ducem, subeam sic tartara digna
 Morte, nec irata fugiat me Laius umbra.
 Hei mihi, quos nexus fratrum, quae vulnura tracto!
 Solvite quaeso manus infestaque vincula tandem 625
 Dividite, et medium nunc saltem admittite patrem.'
 Talia dequestus paulatim sumpserat iras
 Mortis et occulte telum, ni nata vetaret,
 Quaerebat, sed casta manu subtraxerat enses
 Antigone; furit inde senex: 'Ubi noxia tela? 630
 Heu furiae, num totum abiit in corpora ferrum?'
 Dicentem comes aegra levat mutumque dolorem
 Ipsa premit, saevum gaudens planxisse parentem.
 Olim autem inceptae clamore exterrita pugnae

- Regina extulerat notum penetralibus ensem, 635
 Ensem sceptriferi spolium lacrimabile Laii.
 Multaque quum superis et diro quæsta cubili
 Et nati furiis et primi coniugis umbris,
 Luctata est dextra, et prono vix pectore ferrum
 Intravit tandem, et venas prorupit aniles 640
 Vulnus, et infelix lustratur sanguine lectus.
 Illius exili stridentem in pectore plagam
 Ismene collapsa super lacrimisque comisque
 Siccabat plangens; qualis Marathonide silva
 Flebilis Erigone caesi prope funera patris 645
 Questibus absumptis tristem iam solvere nodum
 Cooperat, et fortes ramos moritura legebat.
 At iam læta ducum spes elusisse duorum,
 Res Amphionias alio sceptrumque maligna
 Transtulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat 650
 Iura Creon. Miser heu bellorum terminus! illi
 Pugnarant fratres; hunc et Mavortia clamant
 Semina, et inpensus patriæ paulo ante Menoeceus
 Conciliat populis; scandit fatale tyrannus
 Flebilis Aoniae solium. Pro blanda potestas 655
 Et sceptri male suadus amor! numquamne priorum
 Haerebunt documenta novis? iuvat ecce nefasto
 Stare loco regimenque manu tractare cruentum.
 Quid melior Fortuna potest? iam flectere patrem
 Incipit atque datis abolere Menoecea regnis. 660
 Primum adeo saevis inbutus amoribus aulae
 Indicium specimenque sui iubet igne supremo
 Arceri Danaos, nudoque sub axe relinqui
 Infelix bellum et tristes sine sedibus umbras.
 Mox reducem Ogygiae congressus limine portae 665
 Oedipoden timuit paulum, seseque minorem
 Confessus tacite promptamque coercuit iram.
 Sed redit in regem caecumque audentius hostem
 Increpitans 'Procul, inquit, abi victoribus omen
 Invisum, et furias averte ac moenia lustra 670
 Discessu Thebana tuo: spes longa peracta est.
 Vade, iacent nati; quæ iam tibi vota supersunt?'

Horruit instinctu rabido, steteruntque trementes
 Ceu visu praesente genae, seniumque recessit.
 Tunc natam baculumque manu dimisit, et irae 675
 Innixus tumido vocem de pectore rumpit:
 'Iamne vacat saevire, Creon? modo perfida regna
 Fortunaequae locum nostrae, miserande, subisti,
 Et tibi iam fas est regum calcare tuinas?
 Iam tumultis victos, socios iam moenibus arces? 680
 Macte, potes digne Thebarum sceptrata tueri.
 Haec tua prima dies. Sed cur nova contrahis amens
 Iura? quid anguste tantos metiris honores?
 Exilium intendis? timida inclementia regum
 Ista! feros avidus quin protinus inbuis enses? 685
 Crede, licet, veniat cupidus parere satellites
 Intrepidusque secet non evitantia colla.
 Incipe! an expectas, ut pronus supplice dextra
 Sternar et inmitis domini vestigia quaeram?
 Finge autem temptare, sines? mihine ulla minaris 690
 Supplicia aut ullos reris superesse timores?
 Linqvere tecta iubes? coelum terrasque reliqui
 Sponte, atque ultricem crudelis in ora retorsi
 Non ullo cogente manum. Quid tale iubere,
 Rex inimice, potes? fugio excedoque nefandis 695
 Sedibus; an refert, quo funera longa measque
 Transportem tenebras? ne non gens cuncta precanti
 Concedat, patriae quantum miser incubo terrae?
 Sed dulces Thebae! nimirum hic clarior ortus,
 Et meliora meos permulcent sidera vultus. 700
 Hic genetrix natique; habeas Thebana regasque
 Moenia, quo Cadmus, quo Laius omine rexit
 Quoque ego; sic thalamos, sic pignora fida capessas,
 Nec tibi sit virtus fortunam evadere dextra;
 Sed lucem deprehensus ames. Satis omina sanxi, 705
 Duc, age, nata procul; quid te autem luctibus addo?
 Da, rex magne, ducem.' Timuit miseranda relinqui
 Antigone mutatque preces: 'Felicia per te
 Regna, verende Creon, sanctasque Menoeceos umbras;
 Da veniam afflicto dictisque ignosce superbis. 710

Hunc morem fandi longae fecere querelae.
 Nec soli ferus iste tibi; sic fata deosque
 Alloquitur; durus luctu facilisque nec ipsi
 Saepe mihi; pridem indomito sub pectore fervet
 Libertas misera et saevae spes aspera mortis. 715
 Et nunc ecce tuas irritat callidus iras
 Suppliciumque cupit; sed tu maioribus, oro,
 Imperii potiare bonis altusque iacentes
 Praetereas, et magna ducum vereare priorum
 Funera; et hic quondam solio sublimis et armis 720
 Septus, opem miseris, iura et poscentibus aequus
 Supplicibusque dabat, cui nunc ex agmine tanto
 Una comes, necdum exul erat. Felicibus hicne
 Obstat? in hunc odiis et regni viribus exis?
 Hunc abigis tectis? an ne prope limina clarum 725
 Ingemat, et votis intempestivus oberret?
 Pone metum, procul usque tua submotus ab aula
 Flebit; ego erectum subigam et servire docebo,
 Coetibus abducam solaque in sede recondam.
 Exul erit; nam quae migranti externa patebunt 730
 Moenia? vis Argos eat hostilesque Mycenae
 Squalidus inreptet? victique ad limen Adrasti
 Aonias narret clades tenuemque precetur
 Rex Thebanus opem? miserae quid crimina gentis
 Pandere, quid casus iuvat ostentare pudendos? 735
 Conde, precor, quodcumque sumus, nec longa precamur
 Dona, Creon: miserere senis, moestosque parentis
 Hic, precor, hic manes indulge ponere; certe
 Thebanos sepelire licet. Sic orat, humique
 Volvitur; abducit genitor saevumque minatur 740
 Indignans veniam. Qualis leo rupe sub alta,
 Quem viridem quondam silvae montesque tremebant,
 Iam piger et longo iacet exarmatus ab aevo,
 Magna tamen facies et non adeunda senectus;
 Et si demissas veniat mugitus ad aures, 745
 Erigitur meminitque sui, viresque solutas
 Ingemit et campis alios regnare leones.
 Flectitur affatu, sed non tamen omnia rector

Supplicis indulget lacrimis partemque recidit
Muneris. 'Haud, inquit, patriis prohibebere longe 750
Finibus, occurso dum non pia templa domosque
Commacules; habeant te lustra tuusque Cithaeron;
Atque haec ecce tuis tellus habitabilis umbris,
Qua bellum geminaeque iacent in sanguine gentes.'
Sic ait, et ficto comitum vulgique gementis 755
Assensu limen tumidas regale petebat.
Interea pulsi vallum exitiale Pelasgi
Destituunt furto; nulli sua signa suosque
Ductor; eunt taciti passim et pro funere pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditusque pudendos. 760
Nox favet, et grata profugos amplectitur umbra.

P. PAPINII STATII
T H E B A I D O S
L I B E R XII.

Nondum cuncta polo vigil inclinaverat astra
Ortus, et instantem cornu tenuiore videbat
Luna diem, trepidas ubi iam Tithonia nubes
Discutit ac reduci magnum parat aethera Phoebo. 5
Agmina iam raris Dircaea penatibus errant,
Noctis quæta moras; quamvis tunc otia tandem
Et primus post bella sopor, tamen ægra quietem
Pax fugat, et sævi meminit victoria belli.
Vix primo proferre gradum et munimina valli
Solvere, vix totas reserare audacia portas. 10
Stant veteres ante ora metus campique vacantis
Horror; ut assiduo iactatis æquore tellus
Prima labat, sic attoniti nil cominus ire
Mirantur fusasque putant assurgere turmas.
Sic ubi prospicuae scandentem limina turris 15
Idaliae volucres fulvum adspexere draconem,
Intus agunt natos et foeta cubilia vallant
Unguibus inbellesque citant ad proelia pennas;
Mox ruerit licet ille retro, tamen æra nudum
Candida turba timet, tandemque ingressa volatus 20
Horret et a mediis etiamnum respicit astris.
Itur in exanguem populum bellique iacentis
Reliquias, qua quemque dolor, luctusque cruenti
Exegere duces; hi tela, hi corpora, at illi
Caesorum tantum ora vident alienaque iuxta 25
Pectora; pars currus deflent viduisque loquuntur,
Hoc solum quia restat, equis; pars oscula figunt

Vulneribus magnis et de virtute queruntur. Frigida digeritur strages, patuere recisae Cum capulis hastisque manus mediisque sagittae Luminibus stantes; multis vestigia caedis Nulla, ruunt planctu pendente et ubique parato. At circum informes truncos miserabile surgit Certamen, qui iusta ferant, qui funera ducant. Saepe etiam hostiles, lusit Fortuna parumper, Decepti flevere viros; nec certa facultas Noscere, quem miseri vitent calcenve cruorem.	30
At quibus est inlaesa domus vacuique dolores, Aut deserta vagi Danaum tentoria lustrant Inmittuntque faces, aut, quae post bella voluptas, Quaerunt dispersi, iaceat quo pulvere Tydeus, An rapti pateat specus auguris, aut ubi divum Hostis, an aetheriae vivant per membra favillae. Iam lacrimis exempta dies, nec serus abegit Vesper: amant miseri lamenta malisque fruuntur. Nec subiere domos, sed circum funera pernox Turba sedet, vicibusque datis alterna gementes Igne feras planctuque fugant; nec dulcibus astris Victa, nec assiduo coierunt lumina fletu.	40 45
Tertius Auroram pulsabat Lucifer, et iam Montibus orbatis lucorum gloria, magnae Theumesi venere trabes, et amica Cithaeron Silva rogis; ardent excisae viscera gentis Molibus exstructis; supremo munere gaudent Ogygii manes; queritur miserabile Graium Nuda cohors vetitumque gemens circumvolat ignem. Accipit et saevi manes Eteoclis iniquos Haudquaquam regalis honos, Argivus haberi Fratr iussus adhuc atque exule pellitur umbra.	50 55
At non plebeio fumare Menoecea busto Rex genitor Thebaeque sinunt, nec robora vilem Struxerunt de more rogam; sed bellicus agger Cernitur et clipeis Graiorumque omnibus armis Strinitur; hostiles super ipse, ut victor, acervos, Pacifera lauro crinem vittisque decorus	60 65

Accubat, haud aliter, quam quum poscentibus astris
 Laetus in accensa iacuit Tirynthius Oeta.
 Spirantes super inferias captiva Pelasgum
 Corpora frenatosque pater, solatia sorti
 Bellorum, mactabat equos; his arduus ignis 70
 Palpitat, et gemitus tandem erupere paterni:
 'O nisi magnanimus tantae te laudis inisset
 Ardor, Echionios mecum venerande penates
 Atque ultra recture puer, venientia qui nunc
 Gaudia et ingratum regni mihi munus acerbas. 75
 Tu superum convexa licet coetusque perenni,
 Credo equidem, virtute colas, mihi flebile semper
 Numen eris; ponant aras excelsaque Thebae
 Tempa dicent; uni fas sit lugere parenti.
 Et nunc heu quae digna tibi sollemnia quasve 80
 Largiar exequias? nec si fatale, potestas,
 Argos et impulsas cineri miscere Mycenae,
 Meque super, cui vita, nefas! et sanguine nati
 Partus honos. Eademne dies, eadem in pia bella
 Te, puer, et diros misere in tartara fratres? 85
 Et nunc Oedipodi par est fortuna doloris
 Ac mihi; quam similes gemimus, bone Iuppiter, umbras?
 Accipe, nate, tui nova libamenta triumpho,
 Accipe, et hoc regimen dextrae frontisque superbae
 Vincula, quae patri nimium gestanda dedisti. 90
 Regem te, regem tristes Eteocleos umbrae
 Adspiciant.' Simul haec dicens crinemque manumque
 Destruit, accensaque iterat violentius ira:
 'Saevum aegedum imitemque vocent, nunc funera Larnae
 Tecum ardere veto; longos utinam addere sensus 95
 Corporibus coeloque animas Ereboque nocentes
 Pellere fas, ipsumque feras, ipsum unca volucrum
 Ora sequi atque artus regum monstrare nefandos.
 Hei mihi, quod positos humus alma diesque resolvit.
 Quare iterum repetens iterumque edico: suprema 100
 Ne quis ope aut flammis ausit iuisse Pelasgos,
 Aut nece facta luet numeroque explebit adempta
 Corpora, per superos magnumque Menoecea iuro.'

Dixit, et abreptam comites in tecta ferebant.

Flebilis interea vacuis comitatus ab Argis, 105

Fama trahit miseram, orbae viduaeque ruebant
 Inachides ceu capta manus; sua vulnera cuique,
 Par habitus cunctis, deiecti in pectora crines
 Accinctique sinus; manant lacera ora cruentis
 Unguibus, et molles planctu crevere lacerti. 110

Prima per attonitas nigrae regina catervae
 Tristibus inlabens famulis iterumque resurgens
 Quaerit inops Argia vias; non regia cordi,
 Non pater, una fides, unum Polynicis amati
 Nomen in ore sedet. Dirce infausta que Cadmi 115
 Moenia posthabitis velit incoluisse Mycenis.

Proxima Lernaeo Calydonidas agmine mixtas
 Tydeos exequias trahit haud cessura sorori
 Deipyle; scelus illa quidem morsusque profanos
 Audierat miseranda viri, sed cuncta iacenti 120
 Infelix ignoscit amor. Post aspera visu

Ad deflenda tamen digno plangore Nealce
 Hippomedonta ciens; vatis mox inopia coniux
 Heu vacuos positura rogos, postrema gementum
 Agmina Maenaliae ducit comes orba Dianae 125
 Et gravis Evadne; dolet haec queriturque labores
 Audacis pueri; magni memor illa mariti

It torvum lacrimans summisque irascitur astris.
 Illas et lucis Hecate speculata Lycaeis
 Prosequitur gemitu, duplexque ad litus euntes 130

Planxit ab Isthmiaco genetrix Thebana sepulcro;
 Noctivagumque gregem, quamvis sibi luget, Eleusin
 Flevit et arcanos errantibus extulit ignes.

Ipsa per aversos ducit Saturnia colles
 Occultatque vias, ne plebs congressa suorum 135

Ire vetet pereatque ingentis gloria coepti.
 Nec non functa ducum refovendi corpora curam
 Iris habet, putresque arcanis roribus artus
 Ambrosiaequae rigat succis, ut longius obstant
 Expectentque rogos, flammas neve ante fatiscant. 140

Squalidus ecce genas et hianti vulnere pallens

Ornitus — hic socio desertus ab agmine, tardat
 Plaga recens, — timidus secreta per avia furto
 Debile carpit iter, fractaeque innitur hastae.
 Isque ubi mota novo stupuit loca sola tumultu 145
 Feminumque gregem, quae iam super agmina Lernae
 Sola videt, — non ille viam causasque requirit,
 Quippe patent, moesto sed sic prior occupat ore:
 ‘Quo miserae, quo fertis iter? funusne peremptis
 Speratis cineremque viris? stat pervigil illic 150
 Umbrarum custos inhumataque corpora regi
 Annumerat; nusquam lacrimae, procul usque fugati
 Accessus hominum; solis avibusque ferisque
 Ire licet; vestrisne Creon dabit aequus honorem
 Luctibus? inmites citius Busiridos aras 155
 Odrysiique famem stabuli Siculosque licebit
 Exorare deos; rapiet fortasse precantes,
 Si mens nota mihi, nec coniugalia supra
 Funera, sed caris longe mactabit ab umbris.
 Quin fugitis, dum tuta via est, Lernamque reversae 160
 Nomina, quod superest, vacuis datis orba sepulcris
 Absentesque animas ad inania busta vocatis?
 Aut vos Cecropiam — prope namque et Thesea fama est
 Thermodontiaco laetum remeare triumpho —
 Inploratis opem? bello cogendus et armis 165
 In mores hominemque Creon.’ Sic fatus, at illis
 Horruerant lacrimae, stupuitque inmanis eundi
 Inpetus, atque uno vultus pallore gelati.
 Non secus afflavit molles si quando iuencas
 Tigridis Hyrcanae ieiunum murmur, et ipse 170
 Auditur turbatur ager, timor omnibus ingens,
 Quae placeat, quos illa fames descendat in armos.
 Continuo discors vario sententia motu
 Scinditur; his Thebas tumidumque ambire Creonta,
 His placet Actaeae si quid clementia gentis 175
 Annuat; extremum curarum, ac turpe reverti.
 Hic non femineae subitum virtutis honorem
 Colligit Argia, sexuque inmane relicto
 Tractat opus; placet egregii spes dura pericli

Cominus infandi leges accedere regni, Quo Rhodopes non ulla nurus, nec alumna nivosi Phasidis innuptis vallata cohortibus iret. Tunc movet arte dolum, quo semet ab agmine fido Segreget, inmitesque deos regemque cruentum	180
Contemptrix animae et magno temeraria luctu Provocet; hortantur pietas ignesque pudici. Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu Nunc hospes miserae, primas nunc sponsus ad aras, Nunc mitis coniux, nunc iam sub casside torva Moestus in amplexu multumque a limine summo Respiciens; sed nulla animo obversatur imago Crebrior, Aonii quam quae de sanguine campi Nuda venit poscitque rogos. His anxia mentem Aegrescit curis, et qui castissimus ardor, Funus amat; tunc ad comites conversa Pelasgas:	185
' Vos, ait, Actaeas acies Marathonique arma Elicite, adspiretque pio fortuna labori. Me sinite Ogygias, tantae quae sola ruinae Causa fui, penetrare domos et fulmina regni Prima pati; nec surda ferae pulsabimus urbis Limina, sunt illic soceri mihi suntque sorores Coniugis, et Thebas haud ignoranda subibo. Ne tantum revocate gradus; illo inpetus ingens Auguriumque animi.' Nec plura, unumque Menoeten, Olim hic virginei custos monitorque pudoris, Eligit, et quamquam rudis atque ignara locorum Praecipites gressus, qua venerat Ornitus, aufert. Atque ubi visa procul socias liquisse malorum: ' Anne, ait, hostiles ego te labente per agros, Heu dolor! expectem, quaenam sententia lenti Theseos? an bello proceres, an dexter haruspex Annuat? interea funus decrescit, et uncis Alitibus non hos potius supponimus artus? Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad umbras Me tardam quereris Stygiis, fidissime, divis. Heu si nudus adhuc, heu si iam forte sepultus, Nostrum utrumque nefas; adeo vis nulla dolenti,	190
	195
	200
	205
	210
	215

- Mors nusquam saevusque Creon; hortaris euntem,
 Ornite? Sic dicens magno Megareia praeceps
 Arva rapit passu, demonstrat proxima quisquis 220
 Obvius, horrescitque habitus miseramque veretur.
 Vadit atrox visu, nil corde nec aure pavescens,
 Et nimiis confisa malis propiorque timeri.
 Nocte velut Phrygia quum lamentata resultant
 Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem 225
 Dux vesana chori, cuius dea sanguine lecto
 Ipsa dedit ferrum et vittata fronte notavit.
 Iam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
 Abdiderat Titan aliis rediturus ab undis,
 Quum tamen illa gravem luctu fallente laborem 230
 Nescit abisse diem; nec caligantibus arvis
 Terretur, nec frangit iter, per et invia saxa
 Lapsurasque trabes nemorumque arcana sereno
 Nigra die caecisque incisa novalia fossis,
 Per fluvios secura vadi somnosque ferarum 235
 Praeter et horrendis insessa cubilia monstris.
 Tantum animi luctusque valent! pudet ire Menoeten
 Tardius, invalidaeque gradum miratur alumnae.
 Quas non illa domos pecorumque hominumque modesto
 Pulsavit gemitu? quotiens amissus eunti 240
 Limes, et errantem comitis solatia flammae
 Destituunt, gelidaeque facem vicere tenebrae?
 Iamque supinantur fessis, lateque fatiscunt
 Penthei devexa iugi, quum pectore anhelato
 Iam prope deficiens sic inchoat orsa Menoetes: 245
 'Haud procul, exacti si spes non blanda laboris,
 Ogygias, Argia, domos et egena sepulcri
 Busta iacere reor; grave cominus aestuat aer
 Sordidus; et magnae redeunt per inane volucres.
 Haec illa est crudelis humus, nec moenia longe. 250
 Cernis, ut ingentes murorum porrigat umbras
 Campus et e speculis moriens intermicet ignis?
 Moenia sunt iuxta; modo nox magis ipsa tacebat,
 Solaque nigrantes laxabant astra tenebras.'
 Horruiat Argia, dextramque ad moenia tendens: 255

'Urbs optata prius, nunc tecta hostilia Thebae,
 Et tamen inlaesas si reddis coniugis umbras,
 Sic quoque dulce solum, cernis, quo praedita cultu,
 Qua stipata manu iuxta tua moenia primum
 Oedipodis magni venio nurus? inproba non sunt 260
 Vota: rogos hospes planctumque et funera posco.
 Illum, oro, extorrem regni belloque fugatum,
 Illum, quem solio non es dignata paterno,
 Redde mihi; tuque, oro, veni, si manibus ulla
 Effigies errantque animae post membra solutae. 265
 Tu mihi paude vias, tuaque ipse ad funera deduc,
 Si merui.' Dixit, tectumque aggressa propinque
 Pastorale casae reficit spiramina fessi
 Ignis, et horrendos intrumpit turbida campos.
 Qualis ab Aetnaeis accensa lampade saxis 270
 Orba Ceres magna variabat imagine flammae
 Ausonium Siculumque latus, vestigia nigri
 Raptoris vastosque legens in pulvere sulcos.
 Illius insanis ululatibus ipse remugit
 Enceladus ruptoque vias inluminat igni. 275
 Persephonen amnes, silvae, freta, nubila clamant,
 Persephonen tantum Stygii tacet aula mariti.
 Admonet attonitam fidus meminisse Creontis
 Altor et occultam submittere lampada furto.
 Regina Argolicas modo formidata per urbes, 280
 Votum inmane procis spesque augustissima gentis,
 Nocte sub infesta, nullo duce et hoste propinquo
 Sola per offensus armorum et lubrica tabo
 Gramina, non tenebras, non circumfusa tremiscens
 Concilia umbrarum atque animas sua membra gementes. 285
 Saepe gradu caeco ferrum calcataque tela
 Dissimulat, solusque labor vitare iacentes,
 Dum funus putat omne suum, visuque sagaci
 Rimatur positos et corpora prona supinat
 Incumbens, queriturque parum lucentibus astris. 290
 Forte soporiferas coeli secreta per umbras
 Iuno, sinu magni semet furata mariti,
 Theseos ad muros, ut Pallada flecteret, ibat,

Supplicibusque piis faciles aperiret Athenas;
 Atque ubi per campos errore fatiscere vano 295
 Inmeritam Argian supero respexit ab axe,
 Indoluit visu, et lunaribus obvia bigis
 Advertit currum placidaque ita voce locuta est:
 'Da mihi poscenti munus breve, Cynthia, si quis
 Est Iunonis honos, certe Iovis improba iussu 300
 Ter noctem Herculeam —, veteres sed mitto querelas,
 En locus officio; cultrix placidissima nostri
 Inachis Argia cernis qua nocte vagetur,
 Nec reperire virum densis queat aegra tenebris?
 Et tibi nimbosum languet iubar; exere quaeso 305
 Cornua, et assueto propior premat orbita terras.
 Hunc quoque, qui curru madidas tibi pronus habenas
 Ducit, in Aonios vigiles demitte Soporem.'
 Vix ea, quum scissis magnum dea nubibus orbem
 Protulit; expavere umbrae, fulgorque recisus 310
 Sideribus, vix ipsa tulit Saturnia flammam.
 Primum per campos infuso lumine pallam
 Coniugis ipsa suos noscit miseranda labores,
 Quamquam texta latent, suffusaque sanguine moeret
 Purpura; dumque deos vocat et de funere caro 315
 Hoc superesse putat, videt ipsum in pulvere paene
 Calcatum; fugere animus visusque sonusque,
 Inclusitque dolor lacrimas; tunc corpore toto
 Sternitur in vultus animamque per oscula quaerit
 Absentem, pressumque comis ac veste cruorem 320
 Servatura legit. Mox tandem voce reversa:
 'Hunc ego te, coniux, ad debita regna profectum
 Ductorem belli generumque potentis Adrasti
 Adspicio, talisque tuis occurro triumphis?
 Huc attolle genas defectaque lumina: venit 325
 Ad Thebas Argia tuas. Age, moenibus induc
 Et patrios ostende lares et mutua redde
 Hospitia. Heu quid ago? proiectus cespite nudo
 Hoc patriae telluris habes? quae iurgia? certe
 Imperium non frater habet! nullasne tuorum 330
 Movisti lacrimas? ubi mater, ubi inclita fama

Antigone? mihi nempe iaces, mihi victus es uni.
 Dicebam, quo tendis iter? quid scepra negata
 Poscis? habes Argos, soceri regnabis in aula;
 Hic tibi longus honos, hic indivisa potestas. 335
 Quid queror? ipsa dedi bellum moestumque rogavi
 Ipsa patrem, ut talem nunc te complexa tenerem.
 Sed bene habet, superi, gratum est, Fortuna; peracta est
 Spes longinqua viae: totos invenimus artus.
 Hei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu! 340
 Hoc frater? qua parte, precor, iacet ille nefandus
 Praedator? vincam volucres, sit adire potestas,
 Excludamque feras; an habet funestus et ignes?
 Sed nec te flammis inopem tua terra videbit:
 Ardebis lacrimasque feres, quas ferre negatum 345
 Regibus, aeternumque tuo famulata sepulcro
 Durabit deserta fides, testisque dolorum
 Natus erit, parvôque torum Polynice fovebo.
 Ecce alios gemitus aliamque ad busta ferebat
 Antigone miseranda facem, vix nacta petitos 350
 Moenibus egressus; illam nam tempore in omni
 Attendant vigiles et rex iubet ipse timeri,
 Contractaeque vices et crebrior excubat ignis.
 Ergo deis fratrique moras excusat et amens,
 Ut paulum inmisso cessit statio horrida somno, 355
 Erumpit muris; fremitu quo territat agros
 Virginis ira leae rabies, cui libera tandem
 Et primus sine matre furor; nec longa morata est,
 Quippe trucem campum et positus quo pulvere frater,
 Noverat; atque illam contra videt ire Menoetes, 360
 Cui vacat, et carae gemitus compescit alumnae.
 Quum tamen erectas extremus virginis aures
 Accessit sonus, utque atra sub veste comisque
 Squalentem et crasso foedatam sanguine vultus
 Astrorum radiis et utraque a lampade vidit: 365
 'Cuius, ait, manes, aut quem temeraria quaeris
 Nocte mea?' Nihil illa diu, sed in ora mariti
 Deicit inque suos pariter velamina vultus,
 Capta metu subito paulumque oblita doloris.

Hoc magis increpitans suspecta silentia perstat 370
 Antigone, comitemque premens ipsamque; sed ambo
 Deficiunt fixique silent; tandem ora retexit
 Argia, corpusque tamen complexa profatur:
 'Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
 Quaesitura venis, si tu quoque dura Creontis 375
 Iussa times, possum tibi me confisa fateri.
 Si misera es, certe lacrimas lamentaque cerno,
 Iunge, age, iunge fidem, proles ego regis Adrasti.
 Hei mihi! num quis adest? — cari Polynicis ad ignes,
 Etsi regna vetant.' Stupuit Cadmeia virgo 380
 Intremuitque simul, dicentemque occupat ultro:
 'Mene igitur sociam, pro sors ignara! malorum,
 Mene times? mea membra tenes, mea funera plangis.
 Cedo, tene, pudet! heu pietas ignava sororis!
 Haec prior —!' Hic pariter lapsae, iunctoque per ipsum 385
 Amplexu miscent avidae lacrimasque comasque,
 Partitaeque artus redeunt alterna gementes
 Ad vultum et cara vicibus cervice fruuntur.
 Dumque modo haec fratrem memorat, nunc illa maritum,
 Mutuaque exorsae Thebas Argosque renarrant, 390
 Longius Argia miseros reminiscitur actus:
 'Per tibi furtivi sacrum commune doloris,
 Per socios manes et conscia sidera iuro;
 Non hic amissos, quamquam vagus exul, honores,
 Non gentile solum, carae non pectora matris, 395
 Te cupiens unam, noctesque diesque locutus
 Antigenonem; ego cura minor facilisque relinqui.
 Tu tamen excelsa sublimem forsitan arce
 Ante nefas Graiis dantem vexilla maniplis
 Vidisti, teque ille acie respexit ab ipsa 400
 Ense salutatam et nutantis vertice coni;
 Nos procul. Extremas sed quis deus egit in iras?
 Nil vestrae valere preces? tibine iste negavit
 Oranti?' Causas ac tristia reddere fata
 Coeperat Antigone, fidus comes admonet ambas: 405
 'Eia agite inceptum potius! iam sidera pallent
 Vicino turbata die, perferte laborem,

Tempus erit lacrimis, accenso flebitis igne.?

Haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas,
Qua turbatus adhuc et sanguine decolor ibat. 410

Huc laceros artus socio conamine portant
Invalidae, iungitque comes non fortior ulnas.
Sic Hyperionium tepido Phaethonta sorores
Fumantem lavere Pado; vix dum ille sepulcro
Conditus, et flentes stant circum flumina silvae. 415

Ut sanies purgata vado membrisque reversus
Mortis honos, ignem miserae post ultima quaerunt
Oscula; sed gelidae circum exanimesque favillae
Putribus in foveis, atque omnia busta quiescunt.
Stabat adhuc seu forte rogos, seu numine divum, 420

Cui torrere datum saevos Eteocleos artus,
Sive locum monstis iterum fortuna parabat,
Seu discessuros servaverat Eumenis ignes.
Hic tenuem nigris etiamnum advivere lucem
Roboribus pariter cupidae videre simulque 425
Flebile gavisae; nec adhuc, quae busta, repertum,
Sed placidus quicumque, rogant, mitisque supremi
Admittat cineris consortem et misceat umbras.

Ecce iterum fratres; primos ut contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, et novus advena bustis 430
Pellitur; exundant diviso vertice flammae

Alternosque apices abrupta luce coruscant.
Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
Orcus, uterque minax globus et conatur uterque
Longius; ipsae etiam commoto pondere paulum 435
Secessere trabes; conclamat territa virgo:

‘Occidimus, functasque manu stimulavimus iras.
Frater erat; quis enim accessus ferus hospitis umbrae
Pelleret? en clipei fragmen semustaque nosco
Cingula, frater erat; cernisne, ut flamma recedat 440
Concurratque tamen? vivunt odia inproba, vivunt.

Nil actum bello; miseri, sicdum arma movetis,
Vicit nempe Creon; nusquam iam regna, quis ardor?
Cui furitis? sedate minas; tuque exul ubique
Semper inops aequi, iam cede; hoc nupta precatur, 445

Hoc soror, aut saevos mediae veniemus in ignes.'

Vix ea, quum subitus campos tremor altaque tecta
 Inpult, adiuvitque rogi discordis hiatus
 Et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
 Fingebat simulacra sopor; ruit ilicet, omnem 450
 Prospectum lustrans armata indagine miles.
 Illos instantes senior timet unus; at ipsae
 Ante rogum, saevique palam sprevisse Creontis
 Imperia et furtum claro plangore fatentur
 Securae, quippe omne vident fluxisse cadaver. 455
 Ambigitur saeva de morte, animosaque leti
 Spes furit; haec fratris rapuisse, haec coniugis artus
 Contendunt vicibusque probant. 'Ego corpus, ego ignes,
 Me pietas, me duxit amor; deprecere saeva
 Supplicia et dextras iuvat insertare catenis. 460
 Nusquam illa alternis modo quae reverentia verbis,
 Iram odiumque putes; tantus discordat utrimque
 Clamor, et ad regem, qui deprendere, trahuntur.
 At procul Actaeis dextra iam Pallade muris
 Iuno Phoroneas inducit praevia matres 465
 Attonitas, non ipsa minus, coetumque gementem
 Conciliat populis et flentibus addit honorem.
 Ipsa manu ramosque oleae, vittasque precantes
 Tradit, et obtenta submittere lumina palla
 Et praeferre docet vacuas sine manibus urnas. 470
 Omnis et Actaeis effusa penatibus aetas
 Tecta viasque replent; unde hoc examen? et una
 Tot miserae? necdum causas novere malorum,
 Iamque gemunt. Dea conciliis se miscet utrisque
 Cuncta docens, qua gente satae, quae funera plangant 475
 Quidve petant; variis nec non affatibus ipsae
 Ogygias leges inmansuetumque Creonta
 Multum et ubique fremunt. Geticae non plura queruntur
 Hospitibus tectis trunco sermone volucres,
 Quum duplices thalamos et iniquum Terea clamant. 480
 Urbe fuit media nulli concessa potentum
 Ara deum, mitis posuit Clementia sedem,
 Et miseri fecere sacram; sine supplice numquam

Illa novo, nulla damnavit vota repulsa.	
Auditi quicumque rogant, noctesque diesque	485
Ire datum, et solis numen placare querelis.	
Parca superstitio: non turea flamma, nec altus	
Accipitur sanguis, lacrimis altaria sudant,	
Moestarumque super libamina certa comarum	
Pendent et vestes mutata sorte relictæ.	490
Mite nemus circa cultuque insigne verendo	
Vittatae laurus et supplicis arbor olivæ.	
Nulla autem effigies, nulli commissæ metallo	
Forma deæ, mentes habitare et pectora gaudet.	
Semper habet trepidos, semper locus horret egenis	495
Coetibus, ignotæ tantum felicibus aræ.	
Fama est, defensus acie post busta paterni	
Numinis Herculeos sedem fundasse nepotes.	
Fama minor factis; ipsos nam credere dignum	
Coelicolas, tellus quibus hospita semper Athenæ,	500
Ceu leges hominemque novum ritusque sacrorum	
Seminaque in vacuas hinc descendentiæ terras,	
Sic sacrasse loco commune animantibus ægris	
Confugium, unde procul starent iræque minæque	
Regnaque, et a iustis Fortuna recederet aris.	505
Iam tunc innumeræ norant altaria gentes.	
Huc victi bellis patriaque e sede fugati,	
Regnorumque inopes scelerumque errore nocentes	
Conveniunt pacemque rogant; mox hospita sedes	
Vicit et Oedipodæ furias et funus Olynthi	510
Textit, et a misero matrem submovit Oreste.	
Huc vulgo monstrante locum manus anxia Lænae	
Deveniunt, cedit miserorum turba priorum.	
Vix ibi sedatis requierunt pectora curis,	
Ceu patrio super alta grues Aquilone fugatæ	515
Quum videre Pharon; tunc æthera latius implent,	
Tunc hilari clangore sonant; iuvat orbe sereno	
Contempsisse nives et frigora solvere Nilo.	
Iamque domos patrias, Scythicæ post aspera gentis	
Proelia, laurigerò subeuntem Thesea curru	520
Laetifici plausus missusque ad sidera vulgi	

Clamor et emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
 Ante ducem spolia et duri Mavortis imago,
 Virginei currus cumulataque fercula cristis,
 Et tristes ducuntur equi truncaeque bipennes, 525
 Quis nemora et solidam Maeotida caedere suetae,
 Corytique leves portantur et ignea gemmis
 Cingula et informes dominarum sanguine peltae.
 Ipsae autem nondum trepidae sexumque fatentur,
 Nec vulgare gemunt aspernanturque precari, 530
 Et tantum innuptae quaerunt delubra Minervae.

Primus amor niveis victorem cernere vectum
 Quadriugis, nec non populos in semet agebat
 Hippolyte, iam blanda genas patiensque mariti
 Foederis; hanc patriae ritus fregisse severos 535
 Athides obliquae secum mirantur operto
 Murmure, quod nitidi crines, quod pectora palla
 Tota latent, magnis quod barbara semet Athenis
 Misceat atque hosti veniat paritura marito.

Paulum et ab incessis moestae Pelopeides aris 540
 Promovere gradum seriemque et dona triumph
 Mirantur, victique animo rediere mariti.
 Atque ubi tardavit currus et ab axe superbo
 Explorat causas victor poscitque benigna
 Aure preces, ausa ante alias Capaneia coniux: 545

‘Belliger Aegide, subitae cui maxima laudis
 Semina de nostris aperit Fortuna ruinis,
 Non externa genus dirae nec conscia noxae
 Turba sumus; domus Argos erat regesque mariti,
 Non utinam et fortes. Quid enim septena movere 550
 Castra et Agenoreos opus emendare penates?
 Nec querimur caesos, haec bellica iura vicesque
 Armorum; sed non Siculis exorta sub antris
 Monstra, nec Ossaei bello cecidere bimembres.
 Mitto genus clarosque patres; hominum, inclite Theseu, 555
 Sanguis erant, homines, eademque in sidera eosdem
 Sortitus animarum alimentaue vestra creati,
 Quos vetat igne Creon Stygiaeque a limine portae
 Ceu sator Eumenidum aut Lethaei portitor amnis

Submovet, ac dubio coelique Erebiq̄ue sub axe 560
 Detinet. Heu princeps natura! ubi numina? ubi ille
 Fulminis iniusti iaculator? ubi estis, Athenae?
 Septima iam surgens trepidis Aurora iacentes
 Aversatur equis; radios declinat et horret
 Stelligeri iubar omne poli; iam cominus ipsae 565
 Pabula dira ferae campumque odere volucres
 Spirantem tabo et coelum ventosque gravantem.
 Quantum etenim superesse rear? nuda ossa putremque
 Urere permittat saniem; properate, verendi
 Cecropidae; vos ista decet vindicta, priusquam 570
 Emathii Thracesque dolent, quaeque extat ubique
 Gens arsura rogis manesque habitura supremos.
 Nam quis erit saevire modus? bellavimus, esto;
 Sed cecidere odia, et tristes mors obruit iras.
 Tu quoque, ut egregios fama cognovimus actus, 575
 Non trucibus monstris Sinin infandumque dedisti
 Cercyona, et saevum velles Scyrona crematum.
 Credo et Amazoniis Tanain fumasse sepulcris,
 Unde haec arma refers; sed et hunc dignare triumphum.
 Da terris unum coeloque Ereboque laborem, 580
 Si patrium Marathona metu, si tecta levasti
 Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
 Sic tibi non ullae socia sine Pallade pugnae,
 Nec sacer invideat paribus Tirynthius actis,
 Semper et in curru, semper te mater ovantem 585
 Cernat, et invictae nil tale precentur Athenae.
 Dixerat; excipiunt cunctae tenduntque precantes
 Cum clamore manus; rubuit Neptunius heros
 Permotus lacrimis; iusta mox concitus ira
 Exclamat: 'Quaenam ista novos induxit Erinys 590
 Regnorum mores? non haec ego pectora liqui
 Graiorum abscedens, Scythiam pontumque nivalem
 Quum peterem; novus unde furor? victumne putasti
 Thesea, dire Creon? adsum, nec sanguine fessum
 Crede; sitit meritos etiamnum haec hasta cruores. 595
 Nulla mora est; verte hunc adeo, fidissime Phegeu,
 Cornipedem, et Tyrias invectus protinus arces

Aut Danais edice rogos aut proelia Thebis.

Sic ait oblitus bellique viaeque laborum,
Hortaturque suos viresque instaurat anhelas. 600

Ut modo conubiis taurus, saltuque recepto,
Quum posuit pugnans, alio si forte remugit
Bellatore nemus, quamquam ora et colla cruento
Imbre madent, novus arma parat campumque lacesseus
Dissimulat gemitus et vulnera pulvere celat. 605

Ipsa metus Libycos servatricemque Medusam
Pectoris incussa movit Tritonia parma.
Protinus erecti toto simul agmine Thebas
Respexere angues; necdum Atticus ire parabat
Miles, et infelix expavit classica Dirce. 610

Continuo in pugnas haud solum accensa iuventus,
Qui modo Caucasei comites rediere triumphii;
Omnis ad arma rudes ager extimulavit alumnos.
Conveniunt ultroque ducis vexilla sequuntur;
Qui gelidum Braurona viri, qui rura lacesseus 615

Munichia et trepidis stabilem Pyraea nautis
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
Mittit in arma manus genialibus hospita divis
Icarii Celeique domus, viridesque Melaenae
Dives et Egaleos nemorum Parnesque benignus. 620

Vitibus et pingui melior Lycabessos oliva.
Venit atrox Iteus et olentis arator Hymetti,
Quaeque rudes thyrsos hederis vestistis, Acharnae.
Linquntur Eois longe speculabile proris
Sunion, unde vagi casurum in nomina ponti 625

Cressia decepit falso ratis Aegea velo.
Hos Salamis populos, illos Cerealis Eleusin
Horrida suspensis ad proelia misit aratris,
Et quos Callirhoe novies errantibus undis
Implicat, et raptae qui conscius Orythiae 630
Celavit Geticos ripis Ilissos amores.

Ipsae quoque in pugnas vacuatur collis, ubi ingens
Lis superum, dubiis donec nova surgeret arbor
Rupibus et longa refugum mare frangeret umbra.
Isset et Arctos Cadmea ad moenia ducens 635

Hippolyte turmas; retinet iam certa tumentis
 Spes uteri, coniuxque rogat dimittere curas
 Martis et emeritas thalamo sacrare pharetras.
 Hos ubi velle acies et dulci gliscere ferro
 Dux videt, utque piis raptim dent oscula natis 640
 Amplexusque breves, curru sic fatur ab alto:
 'Terrarum leges et mundi foedera mecum
 Defensura manus, dignas insumite mentes
 Coeptibus; hac omnem divumque hominumque favorem
 Naturamque ducem coetusque silentis Averni 645
 Stare palam est; illic Poenarum exercita Thebis
 Agmina, et anguicomae ducent vexilla sorores.
 Ite alacres tantaeque, precor, confidite causae.'
 Dixit, et emissa praiceps iter inchoat hasta.
 Qualis Hyperboreos ubi nubilus institit axes 650
 Iuppiter et prima tremefecit sidera bruma;
 Rumpitur Aeolia, et longam indignata quietem
 Tollit hiems animos ventosaeque sibilat Arctos.
 Tunc montes undaeque fremunt, tunc proelia caesis
 Nubibus et tonitrus insanaeque fulmina gaudent. 655
 Icta gemit tellus, virides gravis unguia campos
 Mutat, et innumeris peditumque equitumque catervis
 Expirat protritit ager, nec pulvere crasso
 Armorum lux victa perit, sed in aethera longum
 Frangitur, et mediis ardent in nubibus hastae. 660
 Noctem adeo placidasque operi iunxere tenebras
 Certamenque inmane viris, quo concita tendant
 Agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas,
 Cuius in Ogygio stet princeps lancea muro.
 At procul ingenti Neptunius agmina Theseus 665
 Angustat clipeo, propriaeque exordia laudis
 Centum urbes umbone gerit centenaque Cretae
 Moenia, seque ipsum monstrosi ambagibus antri
 Hispida torquentem luctantis colla iuveni,
 Alternasque manus circum et nodosa ligantem 670
 Brachia et abducto vitantem coraua vultu.
 Terror habet populos, quum septus imagine torva
 Ingreditur pugnans; his Thesea bisque cruentas

Caede videre manus; veteres reminiscitur actus
Ipse tuens sociumque gregem metuendaque quondam 675
Limina, et absumpto pallentem GnoSSIDa filo.

Saevus at interea ferro post terga revinctas
Antigonen viduamque Creon Adrastida leto
Admovet; ambae hilares et mortis amore superbae
Ensisbus intemptant iugulos regemque cruentum 680
Destituunt, quum dicta ferens Theseia Phegeus
Adstitit, ille quidem ramis insontis olivae
Pacificus, sed bella ciet bellumque minatur,
Grande fremens nimiumque memor mandantis et ipsum
Iam prope, iam medios operire cohortibus agros 685
Ingeminans; stetit ambiguo Thebanus in aestu
Curarum, nutantque minae et prior ira tepescit.

Tunc firmat sese, fictumque ac triste renidens:
'Parvane prostratis, inquit, documenta Mycenis
Sanximus? en iterum, qui moenia nostra lacessant. 690
Accipimus, veniant; sed ne post bella querantur:
Lex eadem victis.' Dixit, sed pulvere crasso
Caligare diem et Tyrios iuga perdere montes
Adspicit; armari populos tamen armaque ferri
Ipse iubet pallens, mediaeque in sedibus aulae 695
Eumenidas subitas flentemque Menoecea cernit
Turbidus inpositosque rogis gaudere Pelasgos.

Quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis
Pax inventa perit? Patriis modo fixa revellunt
Arma deis, clipeisque obducunt pectora fractis, 700
Et galeas humiles et adhuc sordentia tabo
Spicula; non pharetris quisquam, non ense decorus,
Non spectandus equo; cessit fiducia valli,
Murorum patet omne latus, munimina portae
Exposcunt; prior hostis habet, fastigia desunt, 705
Deiecit Capaneus; exanguis et aegra iuventus,
Iam nec coniugibus suprema nec oscula natis
Iungit, et attoniti nil optavere parentes.

Atticus at contra, iubar ut clarescere ruptis
Nubibus et solem primis adspexit in armis, 710
Desilit in campum, qui subter moenia nudos

Asservat manes: dirisque vaporibus aegrum
 Aera pulverea penitus sub casside ducens
 Ingemit, et iustas belli flammatur in iras.
 Hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem 715
 Largitur Danais, quod non super ipsa iacentum
 Corpora belligeras acies Martemque secundum
 Miscuit; at lacera ne quid de strage nefandus
 Perderet, eligitur saevos potura cruores
 Terra rudis. Iamque alternas in proelia gentes 720
 Dissimilis Bellona ciet; non clamor utrimque,
 Non utrimque tubae; stat debilis altera pubes
 Submissos enses nequicquam amentaque dextris
 Laxa tenens; cedunt tellure armisque reductis
 Ostentant veteres etiamnum in sanguine plagas. 725
 Iam nec Cecropiis idem ductoribus ardor,
 Languescuntque minae et virtus secunda residit,
 Ventorum velut ira minor, nisi silva furentis
 Inpedit, insanique tacent sine litore fluctus.
 Ut vero aequoreus quercum Marathonida Theseus 730
 Extulit, erectae cuius crudelis in hostes
 Umbra cadit, campumque trucem lux cuspidis inplet,
 Ceu pater Edonos Haemi de vertice Mavors
 Impulerit currus rapido mortemque fugamque
 Axe vehens, sic exanimis in terga reducit 735
 Pallor Agenoridas; taedet fugientibus uti
 Thesea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
 Cetera plebeio desaevit sanguine virtus.
 Sic iuvat exanimis proiectaque praeda canesque
 Degeneresque lupos, magnos alit ira leones. 740
 Attamen Olenium Thamirumque, hunc tela pharetra
 Promentem, hunc saevi tollentem pondera saxi
 Deicit, et triplici confisos robore gentis
 Alceidas fratres, totidem quos eminus hastis
 Continuat; ferrum consumpsit pectore Phileus, 745
 Ore momordit Helops, humero transmisit Iapix.
 Iamque et quadriugo celsum petit Haemona curru,
 Horrendumque manu telum rotat; ille paventes
 Obliquavit equos; longo perlata tenore

Transiit hasta duos; sitiēbat vulnera nec non
Tertia, sed medio cuspis temone retenta est. 750

Sed solum votis, solum clamore fremendo
Omnibus in turmis optatque vocatque Creonta.
Atque hunc diversa bellorum in fronte maniplos
Hortantem dictis frustraue extrema minantem 755
Conspicit; abscedunt comites et Thesea iussi
Linquebant, fretique deis atque ipsius armis.

Ille tenet revocatque suos; utque aequa notavit
Hinc atque hinc odia, extrema se colligit ira,
Iam letale furens atque audax morte futura: 760

‘Non cum peltiferis, ait, haec tibi pugna puellis,
Virgineas nec crede manus; hic cruda virorum
Proelia, nos magnum qui Tydea quique furentem
Hippomedonta neci Capanaeque misimus umbris
Pectora. Quae bellum praeceps amentia suasit, 765
Inprobe? nonne vides, quos ulciscare, iacentes?’

Sic ait, et frustra periturum missile summo
Affixit clipeo; risit vocesque manumque
Horridus Aegides, ferrataque arbore magnos
Molitur iactus, nec non prius ore superbo 770

Intonat: ‘Argolici, quibus haec datur hostia, Manes,
Pandite tartareum chaos ultricesque parate
Eumenidas, venit ecce Creon.’ Sic fatus, et auras
Dissipat hasta tremens; tunc qua subtemine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca catenae, 775

Incidit; emicuit per mille foramina sanguis
Impius; ille oculis extremo errore solutis
Labitur. Assistit Theseus gravis armaue tollens:
‘Iamne dare extinctis iustos, ait, hostibus ignes,
Iam victos operire placet? vade atra dature 780
Supplicia extremique tamen secure sepulcri.’

Accedunt utrimque pio vexilla tumultu,
Permiscentque manus medio iam foedera bello
Iamque hospes Theseus; orant succedere muris
Dignarique domos; nec tecta hostilia victo 785
Aspernatus init; gaudent matresque nurusque
Ogygiae, qualis thyrso bellante subactus

Mollia laudabat iam marcidus Orgia Ganges.

Ecce per adversas Dircaei verticis umbras -
Femineus quatit astra fragor, matresque Pelasgae 790

Decurrunt; quales Bacchaea ad bella vocatae
Thyades amentes, magnum quas poscere credas,
Aut fecisse nefas; gaudent lamenta novaeque
Exultant lacrimae; rapit huc, rapit inpetus illuc,
Thesea magnanimum quaerant prius, anne Creonta, 795
Anne suos, vidui ducunt ad corpora luctus.

Non ego, centena si quis mea pectora laxet
Voce deus, tot busta simul vulgique ducumque
Tot pariter gemitus dignis conatibus aequem,
Turbine quo sese caris instraverit audax : 800

Ignibus Evadne fulmenque in pectore magno
Quaesierit, quo more iacens super oscula saevi
Corporis infelix excuset Tydea coniux,
Ut saevos narret vigiles Argia sorori :

Arcada quo planctu genetrix Erymanthia clamet, 805
Arcada consumpto servantem sanguine vultus,
Arcada, quem geminae pariter flere cohortes.
Vix novus ista furor veniensque inplesset Apollo,
Et mea iam longo meruit ratis aequore portum.

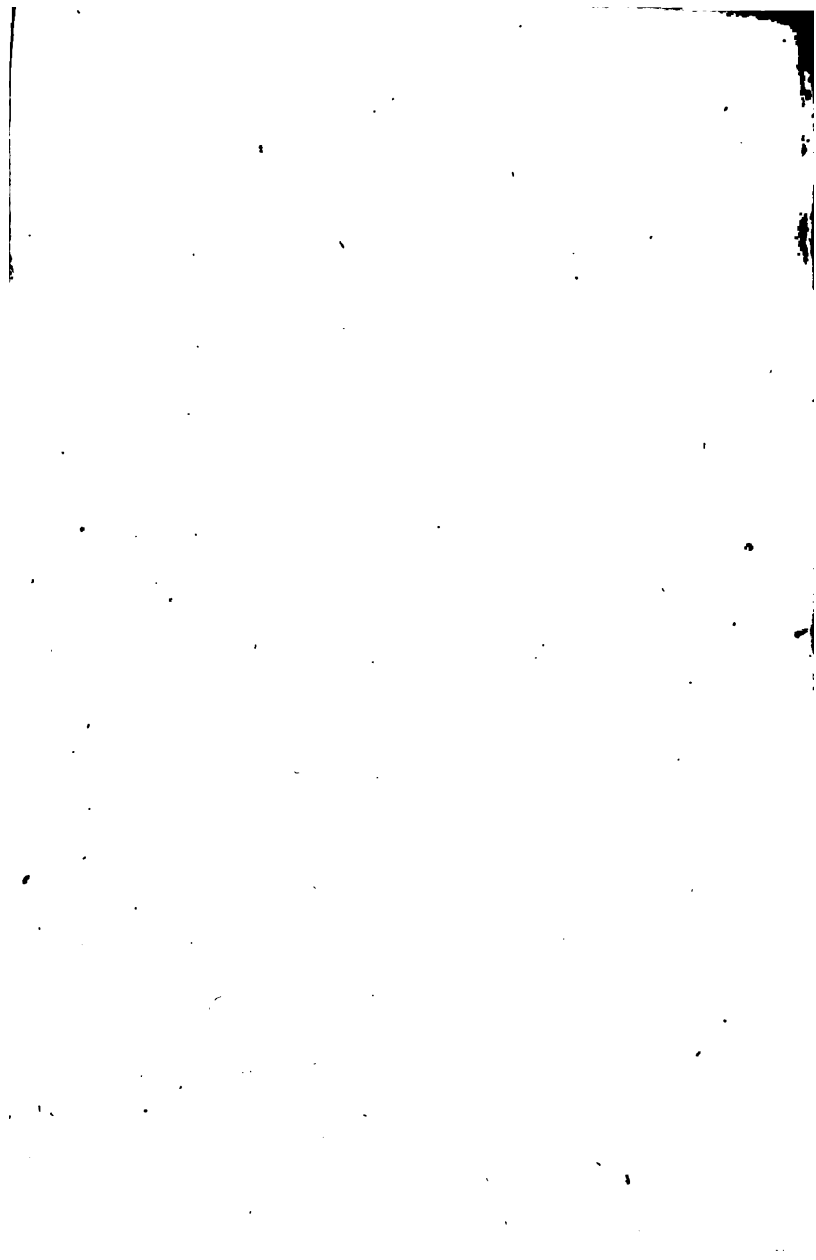
Durabisne procul dominoque legere superstes, 810
O mihi bisenos multum vigilata per annos

Thebai? iam certe praesens tibi fama benignum
Stravit iter, coepitque novam monstrare futuris.
Iam te magnanimus dignatur noscere Caesar,
Itala iam studio discit memoratque iuventus. 815

Vive, precor; nec tu divinam Aeneida tempta,
Sed longe sequere et vestigia semper adora.
Mox tibi, si quis adhuc praetendit nubila livor,
Occidet, te meriti post me referentur honores.

A 557. file 5

